

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. III. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677736684176.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

Worm, Jacob, . - [1968], [1968]-1994

JACOB WORMS SKRIFTER

IV

Udgivet af

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB

med støtte fra

CARLSBERGFONDET

og

STATENS ALMINDELIGE VIDENSKABSFOND

V

JACOB WORMS

SKRIFTER

Udgivet af

ERIK SØNDERHOLM

I

MUNKSGAARD

VI

Tilsyn:

POUL LINDEGÅRD HJORTH

og

ALBERT FABRITIUS

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI · KØBENHAVN

VII

INDHOLD

- Selskabets forord XIII
- Udgiverens forord XV
- Principper for tekstredaktionen XVII

• JACOB WORM OG THOMAS KINGO

- 1. Satyre over Kingos Kalot (ca. 1670) 3
Jeg veed en Calot
- 2. Contra-Svar paa Kingos Kalotvise (ca. 1670)..... 6
Hvilket Marchen her er

- **3. Nogle Cardinalers Forslag (ca. 1671)..... 9**

- Den lille Rubberts Fische-bad

-

Corollaria:

- Den gamle Rom fich fordum has
- Horse-Mager, Aale-Krager
- 4. Da Kingo blef Biscop (1677?)..... 24
Kingovius Synodus

-

OMKRING GRIFFENFELD

- 5. Gud og Belial (ca. 1674)..... 29
Hvi er dog Gud udslet af hver en Siel og Sind
- 6. Baads-Mends ære-digt (maj 1674). 37
Saa ilde mistis kand af Lande og af Riger

- **7. Studiosus Lamentans (juli 1674) 40**
Tendt, Apollo, med din Straale

- Tillæg I: Torden straaalen stakket siden
- Tillæg II: Ober-Himmel-Høye-Herre
- Tillæg III: Men mand bør derhos ey glemme
- 8. En Nye Riime Kunst (juni 1675)..... 56
Jeg leer nock ad mig selv, der ieg lærd' først at riime
- 9. Sibyllæ Spaadom om Nordens Antichrist (sommer 1675)....58
Omschiønt blandt Kættene mit nafn er icke schrefuet
VIII
- 10. Post scriptum Tragicum (marts 1676)..... 69
Ret nu kom Posten, og de Tidender forkyndte
- 11. Elegia Ecclesiarum Christianarum (ca. 1675-76)..... 74
- 12. May er velkommen (o. jan. 1676)..... 82
Kommer Engle-Yndig Piger
- 13. Dend Alamodiske Epaphroditus (ca. 1677)..... 89
- 14. Lychens ubestandigheds Speyl (ca. 1678)..... 92
Jeg gich mig udi schofven

-

DEN SKÅNSKE KRIG

- 15. Studiosus Lamentans Redivivus (ca. 1677)..... 109
Hvo vill hielpe mig at græde
- 16. Visio Abrahamstrupensis et Svanholmensis (aug. 1678)..... 122

- Saa bleser wær och Wind Saa lenge paa vort Rige
- 17. Kongens Væmodige Klagemaal (nov. 1678)..... 127
Himmelens hueluing og jorderigs odde
- 18. Vera Snarrefrodii (okt.-nov. 1678)..... 146
- 19. Phænomenon Parisiense (dec. 1678)..... 150
- 20. Geistlighedens Heste-Suck og Hoppe-Gisp (forår 1679)..... 159
Vi Aarons Folck og Flock, og Guds Apostel Skare
- 21. Et andet Synderlig og Selsom Siun (okt. 1679) 162
Jrene Lande-fryd velkommen ned til Jorden
- 22. Supplication til Kongen om Consumptionens oc andre schatters afslag (nov.-dec. 1679)
..... 164
Fred; fred! hvad er der fred? hvad fred maa Jehu spørge?

• **OM CHRISTIAN V**

- 23. Horologium Regium (1675)..... 170
Dryp Himmel Salfve-Flod ned i min Pen og Hierne

◦ **24. Jdola Jeroboami (dec. 1679)..... 182**

- Version I: latin - dansk
- Version II: latin - dansk
- 25. En Mechtig Konge (1679)..... 258

IX

• **IMOD VIBORGBISPEN**

- 26. JEsu Klagemaal over Judas og Jøderne (okt. 1680) 260
OPlad din Mund og Læber
- 27. Nogle Texter Pafven till Rom hafver foreskrevet en af Franciscaner-Munckene (okt. 1680)..... 276

• **SUPPLICATIONER 1672-1680**

- 28. Hans Kongelig Majts Velkom til Ods Herred (aug. 1672).... 281
Velkommen Norden-Sool Velkommen Rigets øye
- 29. Allerunderdanigste Supplication til hans Kongl: Mayst (1676?) 283
Høimilde Konge-Sool, ô du monarke-Stierne
- 30. Kong Chr. 5. Nativitet og Glædes-Fødsels dag (15. april 1676).....
284
Blinck op, o Naade-Sool, Du Landsens ære Fader

- 31. Allerunderdanigst Supplication Til .. Christian den Femte (4. febr. 1677)..... 288
GUds fred, Kong Christian, alt Rigets Naade-Stjerne
- 32. Wiborigs Welkom..... 291
Saa kom J Salig tid, Høynadig lande Fader
- 33. Til Gyldenløve (okt. 1680)..... 293
Blinck op du Nordens Soel, du parred Rigers Ære

FRA PROCESSEN

- 34. Allerunderdanigst Deprecation og affbitt (9. jan. 1681)..... 299
Drag nu gardinen fra dit ansigt-Sool, og øje
- 35. Til Printz Friderich (jan. 1681)..... 302
Gack Kongens Hierte Søn, til Din og Landsens Fader
- 36. Til Gyldenløve (18. jan. 1681)..... 303
Velkommen Gyldenløw, vort Riges Priis og Ære
- 37. Graad og Glæde (9. febr. 1681)..... 306
Nu Kommer Jeg med Graad, nu Kommer jeg med Glæde
- x
- 38. Dend Dyrebareste Diamant (febr. 1681) 311
Ald glædis Vælde Kilde
- 39. Stormæctigste Høystbaarne Monarch (25. febr. 1681)..... 316
Min Aand er hartad død, och blabrer paa min tunge
- 40. Til Dronningen (febr. 1681)..... 318
Solmilde Lande Lius, Du begge Riigers Moder!
- 41. Til Gyldenløve (ca. 25.-26. febr. 1681)..... 320
Højbaarne Gyldenløw, nu er jeg dømt til døde
- 42. Til Doctor Thomas Kingo (ca. 25.-26. febr. 1681)..... 322
Velbaarne Kingo kom, og hør paa mine Sukke
- 43. Til Frue Sidsel Grubbe (marts 1681)..... 324
Saa faar du Himmerig, Højbaarne Sidsel Grubbe
- 44. Min Allernaadigste Arfve Herres og Konges Evangeliske Paaske Tancker (3. april 1681)..... 326
Er nu min Jesus Sød opstanden fra de døde
- 45. Dend fromme kong Davids forklaring (april 1681)..... 328
Hør Flabmund, plader-pløes, og lumpen selvviis gante
- 46. Til Gyldenløve (14. april 1681)..... 330
Skyds herre Gyldenløw, Protector, Hielpe-Støtte
- 47. Kongelig Mayts Fødsels-Dags Tanke-Riim (15. april 1681) 332
Priis skee dig Høye Gud, du alle Kongers Konning
- 48. Til Grevinde Sophia Amalia Moth (april 1681)..... 336
Oplad din Naades Dør Højbaarne Moth Grevinde
- 49. Til Kongen (17. april 1681)..... 337
Min sønderknuset aand mit sorrigfulde hierte

AFSKEDSDIGTE

- 50. Epigram..... 341
Jeg lider nu, at min uven
- 51 En retsindig Herrens Tieneres og Sandheds Elskeres .. frimodige Tale og Valet (april 1680)..... 342
Ack! skal nu Sandhed bort, maa Sandhed icke høres
XI
- 52. Tvende æcte personers bedrøvelige atschillelse (april 1681). 344
For graad oc gremmelse kand Jeg ey tale meer

- 53. Jonæ Prophetes Bøn (april 1681)..... 349
Udj min nød ieg raabte
- 54. Trøst-Valet till Sin Hoybedrøfued Hustru (10. maj 1681)... 352
Nu bryster Siæll og Sind! Nu smelter slet mit Hierte!
- 55. Til Hands Kones Moder (10.-11. maj 1681)..... 356
Far Vell, Matrone-Sool! Du Dyders Encke-Stierne
- 56. Til Helvig Juel (10. maj 1681)..... 358
Høybaarne Helvig Juul du dydens Mester-Stykke

• **FORSKELLIGE PERSONLIGE DIGTE**

- 57. Den første Grøde, Den første Føde (15. aug. 1679)..... 363
Kom Læser hid og see Dit Leffvnitz flygtig Glæde
- 58. Rimbøn..... 366
Bevar dit Ord
- 59. Sommer-Psalme 368
Den blide Sommer stunder til
- 60. Een Viise 370
Som hidsig Hiort til flydend Vand

• **ÆREVERS**

- 61. Votiva acclamatio (1663)..... 374
Laurigeri Ledæ geminos dixere cothurnô
- 62. Til Frederik III (18. marts 1669)..... 382
Dicito TERRA melos! ter ducito TERRA choréas
- 63. Til Frederik III (26. sept. 1669)..... 386
Optime REX, SALVE, REX, salvæ pacis Alumne
- 64. Til Griffenfeld (1. aug. 1672) 390

XII

• **ADDITAMENTA. TEKSTER SOM TILLÆGGES JACOB WORM**

- 65. Kvinde-ukruds lifactige contrafayt (1673?)..... 401
Er naturen nu forvent
- 66. Ammernes Compas og Contrafait..... 413
Kommer og maler med Farve og Pensel
- 67. Delicate Dammers Naturlige Contrafei..... 421
Huo deilig siges Skal hand Tredeve-ting skal have
- 68 Den uforstandige Hare-Fængers ydmygste Supplication til De Jagt-Myndige..... 423
Skal ieg nu Saa til Tings for slig en Ringe brøde
- 69. Een Hus-tafle (o. 1675)..... 426
- 70. Bibliotheca Politica nova (ca. 1676?)..... 428
- 71. Den fattiges Klage over Gierrigheds Plage (dec. 1679)432
O Himlens Skabermænd, du Stierners Contrafeyer
- 72. Rictig Copie Af Testificationen for Ald hvis protest mand hafver Jmod Hanen (1679)..... 436

- 73. von Stöcken 438
Ecce Don de baculis (to versioner)
- 74. Epitaphium..... 442
- VARIANTAPPARAT OG SIGNATURFORTEGNELSE 443

XIII

Ved fremlæggelsen af dette første bind af satirikeren Jacob Worms skrifter ønsker Selskabet at rette en varm tak til direktionen for Carlsbergfondet og til bestyrelsen for Statens almindelige Videnskabsfond for de bevillinger der har muliggjort udgivelsen.

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

XIV

XV

UDGIVERENS FORORD

Jacob Worms forfatterskab har hidtil kun været tilgængeligt brudstykkevis, dels i biografier af Thomas Kingo og Peder Griffenfeld, dels i spredte tidsskriftartikler. Det omfattende materiale af satirer og andre tekster af Worm har henligget i manuskript i de offentlige biblioteker i Danmark, Norge og Sverige og kun været kendt af få forskere. Med føje kunne professor Billeskov Jansen slutte sin artikel om Worm i Dansk Biografisk Leksikon med at udtale: »En samlet, kritisk og kommenteret udgave af Jacob Worms poetiske forfatterskab hører til dansk litteraturforskningens desiderata«; thi ikke alene er Worms og Kingos liv, men også deres digtning i den grad flettet ind i hinanden, at vigtige dele af Kingos liv og digtning kun bliver forståelige gennem et nøje kendskab til Jacob Worms liv og værker, og vice versa. Også Worms forhold til både Griffenfeld og dennes efterfølgere og frem for alt hans afsluttende angreb på den enevældige kongemagt er af så stor interesse for forståelsen af det syttende århundrede, at udgivelse af dette særprægede forfatterskab må anses for ønskelig og påkrævet.

Nærværende udgave har sin rod i en guldmedailleafhandling til Københavns universitet, udarbejdet 1953-54. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab overdrog mig derpå i 1954 dette udgiverarbejde med professor, dr. phil. Paul Diderichsen og dr. phil. Albert Fabritius som tilsynsførende; ved Paul Diderichsens død overtog professor, dr. phil. Poul Lindegård Hjorth posten som filologisk tilsynsførende.

Under mit ophold som dansk lektor i Reykjavik 1955-62 trådte andre opgaver i forgrunden, således at den omfattende variantindsamling fra manuskripterne kun skred langsomt fremad, hvad der i det hele har betydet en kraftig forsinkelse.

Udgaven vil efter planen komme til at omfatte tre bind; bind I bringer Worms tekster med det kritiske apparat, bind II tekstkommentar og håndskriftsbeskrivelse, og endelig bringer bind III en levnedsskildring; som xvi bilag til dette tredje bind aftrykkes et udvalg af breve og aktstykker samt hovedparten af procesakterne.

Ved afslutningen af dette arbejde er det mig kært at rette en varm tak til mine tre tilsynsførende for deres beredvillige hjælp under arbejdet; diskussionen af redaktionsprincipperne blev desværre professor Diderichsens eneste tilskud til denne udgave; men det har været af allerstørste betydning for mig at få lejlighed til at gennemdrøfte hele dette yderst komplicerede problem med en så kyndig og erfaren forsker. En speciel tak rettes til mag. art. Kaj Bom, der i lange og givende meningsudvekslinger gang på gang har hjulpet over døde punkter og virket inciterende og inspirerende. Ligeledes takker jeg cand. mag. Herluf Nielsen, der har udarbejdet de danske oversættelser af de latinske tekster; da disses sværhedsgrad er så stor, at man må gå ud fra, at kun de færreste vil være i stand til at forstå dem, følger den danske oversættelse så vidt muligt nøje den latinske original.

Erik Sønderholm
København, januar 1966

XVII

PRINCIPPER FOR REDAKTIONEN

Det wormske forfatterskabs nære tilknytning til Kingos har bevirket, at det lige fra begyndelsen har været meningen at lægge Worm-udgaven så tæt op ad Kingo-udgaven som muligt, såvel i henseende til udstyr, indretning og typografi som til redaktionsprincipper. Det har dog ikke kunnet undgås, at der under arbejdet er blevet afvejet fra denne målsætning på forskellig måde, idet forfatterskabets egenart og dårlige overlevering gjorde sig mærkbart gældende; for disse afvigelser vil der blive gjort rede i den følgende oversigt; af største betydning for helhedspræget af udgaven er det, at man har set sig nødsaget til at afstå fra at bringe variantapparatet under teksten ligesom i Kingo-udgaven; det vil i stedet blive bragt bag i bogen.

Forfatterskabets særart og de deraf følgende særlige forhold til tidens myndigheder har været årsagen til, at der kun findes yderst lidt autentisk materiale bevaret. To rimede supplicationer findes i original i procesakterne, to ærevers til kongen eksisterer ligeledes i original. To af digtene findes bevaret i samtidige tryk; det ene er supplicationen fra 1677 (nr. 34), der foreligger i et særtryk, der er hæftet ind i et af de ældste håndskrifter; det er sandsynligvis et sådant tryk, som blev sendt kongen tillige med en prosaansøgning; også digtet »Jesu Klagemål« (nr. 29) fra oktober 1680 må efter alt at dømme være udgivet direkte på Worms egen foranledning. Derimod er trykket af »Ammernes kontrafej« (nr. 69) først fra ca. 1700 og er i øvrigt af meget ringe kvalitet. I Rigsarkivet findes i nogle aktstykker henhørende til forundersøgelserne imod Worm to helt samtidige afskrifter, af nr. 18 (»Visio Abrahamstrupensis«) og af en Worm tillagt tekst (»Bedesedlen«), men der er i begge tilfælde tale om ringe og sekundære former.

Hele Worms øvrige produktion er udelukkende overleveret i afskrifter og afskrifters afskrifter i flere led; flertallet af disse afskrifter er af relativ ung dato, efter 1720, hvilket forklarer at disse tekster ofte er af ret ringe kvalitet; afskriverne har som regel ikke været i stand til at forstå xviii Worms hentydninger. Det har derfor været af allerstørste betydning for teksttilrettelæggelsen at finde frem til gamle og pålidelige håndskrifter, helst samtidige med Worm, idet disses afskrivere i kraft af deres samtidighed har haft en større mulighed for at forstå alle Worms underfundigheder end de yngre afskrivere; disse samtidige håndskrifter, der desværre er såre få, er overalt, hvor det overhovedet har kunnet forsvares, lagt til grund for udgivelsen, specielt for de satiriske skrifers vedkommende.

Den sekundære overlevering i forbindelse med forfatterskabets påtvungne anonymitet har endvidere bevirket, at afskriverne hurtigt er kommet i vildrede med, hvad der egentligt var Worms, og hvad der var andre satirikers (f. eks. Mathias Worms, Hans Nordrups og J. N. Bachs) arbejder; i de yngre håndskrifter optræder en lang række værker, der enten ikke findes i de ældste håndskrifter eller i disse anføres under andre forfatternavne, under Jacob Worms navn, således at man henimod det attende århundredes midte næsten var kommet så vidt, at navnet Worm nærmest synes at have været et begreb, en genrebetegnelse: den personlige, politiske satire. Sikre kriterier for bestemmelsen af det wormske forfatterskabs omfang haves ikke, men enkelte pejlepunkter findes dog; værst er man stillet med de ikke-satiriske værker, der i yngre håndskrifter også tillægges Worm.

I bind II følger en nøje gennemgang af de enkelte håndskrifters art og indhold med angivelse af deres Wormdigte og disses kvalitet; endvidere vil dette bind komme til at indeholde en detaljeret kommentar til de enkelte tekster.

Punktcommentaren til hver tekst vil blive indledt af en drøftelse af de grunde, der taler for, at den pågældende tekst er af Worm. I bind III vil der i det biografiske afsnit komme en mere almen oversigt over forfatterskabets omfang og de kriterier, der i almindelighed er anvendt ved afgrænsningen af stoffet.

På grund af den store usikkerhed ved afgrænsningen bringer udgaven et udvalg af disse tvivlsomme tekster.

Ved teksttilrettelæggelsen har det været opgaven at gengive kilderne så fuldstændigt og nøjagtigt som muligt; udgaven skulle kunne anvendes til filologiske formål. Dog skal følgende forhold udtrykkeligt fremholdes:

I. *Typografi.* Den gotiske skrift i såvel håndskrifter som tryk er overalt gengivet ved antikva, mens håndskrifternes og trykernes brug af antikva, xix blandt andet i fremmedord og navne, gengives med kursiv. Titelbladet til Worms eneste trykte pjece (nr. 29) bringes i facsimile, det samme gælder overskriften til supplikken fra 1677 (nr. 34). Så vidt muligt følges håndskrifternes opstilling i titlerne, dog har liniebrud ikke helt kunnet undgås; i enkelte tilfælde har det været nødvendigt at foretage en helt ny og klarere opstilling; ved ganske enkelte tekster er titlerne indsat af udgiverne; dette præciseres i variantapparatet.

II. *Ortografi.* Selv om det meste af materialet kun er overleveret i forskellige afskrivers afskrifter, er der ikke gjort forsøg på en ortografisk normalisering på grundlag af Worms originale breve og aktstykker; alle

teksterne i udgaven er gengivet nøjagtigt efter det pågældende tekstgrundlag, som nævnes i variantapparatet; forkortelserne, såvel i de danske som i de latinske tekster, er normalt opløst uden markering, da det overalt drejer sig om tidens gængse tegn. Også brugen af stort og lille bogstav følger tekstgrundlagene; i enkelte håndskrifter er det vanskeligt at afgøre skriverens intention, og her har et personligt skøn måttet råde; det samme gælder om ordsammenskrivninger, idet det ikke altid er klart, om skrivers har skrevet et sammensat ord som to ord eller som et; også her har et personligt skøn måttet træffe afgørelsen. Enkelte håndskrifter anvender store bogstaver inde i ordene, hvilket ikke er gengivet i udgaven.

III. *Interpunktion*. Håndskrifternes vilkårlige tegnsætning følges som hovedregel. Der er ingen steder foretaget rettelser, uden at de er anført i variantapparatet; et forsøg på en normalisering efter moderne regler ville uvægerligt påtvinge læserne en fast tolkning og derved vanskeliggøre nye kombinationer. I punktcommentaren i bind II vil udgiveren i vanskelige tilfælde foreslå interpunktionsændringer og begrunde disse. - Den eneste ændring i forhold til håndskrifterne er, at tegnet /: /: gengives ved ().

IV. *Rettelser*. Da de ældste afskrifter gang på gang har overbevist udgiveren om, at deres skrivere har haft en bedre førstehåndsviden om den baggrund, på hvilken satirerne er blevet til, end et nutidsmenneske kan have, har det været udgavens hovedsynspunkt, at der burde rettes så lidt som muligt; selv uforståelige steder bør henstå uforståelige, mens forskellige tolkninger og forslag til rettelser må henvises til kommentaren. Ingen tekststudgave kan dog helt undgå at foretage rettelser, og i følgende tilfælde er xx der i nærværende udgave rettet: 1) åbenlyse tryk- eller skrivefejl er rettet, imod behørig omtale i variantapparatet; 2) rettelser i håndskrifterne med samme hånd er som regel fulgt, hvorimod rettelser foretaget af andre hænder ikke er medtaget, heller ikke i variantapparatet, idet sådanne rettelser normalt bygger på andre kendte håndskrifter; 3) udgiveren har haft princippet om *lectio difficilior* in mente, og enkelte rettelser er foretaget i overensstemmelse hermed, dog kun hvor en sådan rettelse har kunnet begrundes også ad anden vej; 4) egentlige udgiver-konjekture er yderst sjældne; som ovenfor nævnt har udgiveren gennemgående foretrukket at lade endnu ufortolkede steder stå som en slags spore til læsere med en større historisk specialviden; men i enkelte tilfælde har det dog været rimeligst at rette, f.eks. i de tilfælde, hvor afskriverne ikke har forstået hentydninger, som let nu kan forklares ad historisk vej (detailler i Griffenfelds biografi, detailler fra den skånske krig o.s.v.). - I overensstemmelse med hovedsynet på forholdet mellem de ældste afskrivere og de omhandlede begivenheder har det været mit konsekvente princip at prøve på at følge den foreliggende tekst så langt som overhovedet muligt, da man må antage, at skrivers må have tænkt sig noget med deres formulering, og at man ikke kan kassere den, før alt er prøvet med hensyn til at opfatte denne mening i teksten; konjekture i teksten og i kommentarbindet bygger først og fremmest på de ældste håndskrifter og på studium af de historiske begivenheder og af de implicerede personers bibliografi.

De rettelser, der er foretaget i udgaven, er anbragt i [] , og i variantapparatet findes oplysninger om tekstgrundlagets form og om den håndskriftlige baggrund for den indførte rettelse; endvidere vil de øvrige varianter til stedet bringes fuldstændigt.

V. *Variantapparatet*. Udgavens udgangspunkt var, at Worms specielle digtning med talrige ofte helt uigennemskuelige hentydninger krævede, at hele håndskriftsmængdens variantmasse blev medtaget. Under mit Islandsophold blev hele variantapparatet færdigredigeret ud fra dette princip. Ved arbejdets afslutning stod det dog klart, at Worm-overleveringens store omfang og slette kvalitet ville gøre denne fremgangsmåde for bekostelig og samtidig for lidet givende for læserne, idet væsentlige varianter fra samtlige håndskrifter ville drukne i et hav af ligegyldigheder fra det store flertal XXI af unge håndskrifter, hvori afskriverne af simpel uvidenhed omdigtede steder, der var uforståelige for dem, til meningsfyldte, men banale og forkerte passager. Såfremt man ville undgå, at de værdifulde varianter fra håndskrifterne før 1700 skulle forsvinde i mængden, måtte man finde et nyt redaktionsprincip eller bringe variantapparatet tvedelt: en A-del med de ældste og delvis samtidige varianter, og en B-del med hele det øvrige materiale; denne sidste udvej, der ville have været den videnskabeligt korrekte, ville dog blive urimelig bekostelig, idet A-delens varianter alle eller næsten alle også findes i den øvrige håndskriftmængde, hvad der ville have resulteret i, at man måtte have trykt A-delens varianter også i B-delen. Efter indgående drøftelser med udgavens første filologiske tilsynsførende, professor Diderichsen, enedes man om, at udgaven skulle nøjes med at bringe et rimeligt variantudvalg helt efter Kingo-udgavens principper; imidlertid viste en ny prøveredaktion, at heller ikke dette var tilfredsstillende, hvorfor nogle supplerende regler blev formuleret, af hvilke den vigtigste omtales udførligt nedenfor under punkt 3.

Apparatet er normalt kun negativt; i tilfælde af rettelser i teksten imod hovedhåndskriftet anføres dette håndskrifts form i apparatet med udtrykkelig angivelse af de håndskrifter, der følger det. Da variantapparatet kun bringer et udvalg, har jeg anset det for korrektest at anvende et tegn * i apparatet til præcisering af, at der findes andre ikke medtagne varianter, således at læseren ikke vildledes til at tro, at A automatisk støttes af f.eks. B, C, D, når en variant anføres fra E-H.

Specielt bemærkes:

1) Varianter fra håndskrifter, der efter alt at dømme tør formodes at bygge på andre, kendte tekstkilder, udelades.

2) Varianter, der er utvivlsomme forvanskninger (indsættelse af banale vendinger for sjældne udtryk, omdigtninger af passager hvis satiriske sigte skriveren ikke har kunnet opfatte, navneforvanskninger etc.), udelades; undtaget herfra er dog de tilfælde, hvor den samlede overlevering er usikker, eller hvor udgiveren endnu ikke har fundet frem til satirens sigte; i sådanne tilfælde medtages samtlige varianter.

3) Hvis en variant kun optræder i ét håndskrift eller i én håndskriftsgruppe udelades den normalt, hvis den da ikke på en eller anden måde frembyder xxii noget af interesse. Fra denne regel er dog foretaget en vigtig undtagelse af ret stort omfang: mange varianter optræder kun i én håndskriftsgruppe, er med til at konstituere gruppen som gruppe; af den slags gruppe-varianter medtages et skønsomt udvalg, således at det umiddelbart af selve apparatet kan fremgå, hvad der binder en gruppe sammen. I signaturfortegnelsen bag i bogen er der henvist til disse konstituerende varianter. Dette skulle øge læserens muligheder for at forstå signaturerne rigtigt.

4) Som følge af tidens helt tilfældige interpunktionsvane anføres interpunktionsvarianter ikke.

5) Rene ortografiske eller grammatikalske varianter, specielt typer som est/er, maa/mon, men/mens, kun/ikkun, rigens/rigets o.s.v. anføres ikke; ved sammensætninger gælder det, at de forskellige variantmuligheder ikke anføres, f.eks. naadsens-, naadens-, naade- eller naadig. I prosatekster medtages varianter som mod/imod, udi/i, etc. ikke; i digte kun, hvor grundteksten har en forkert rytmisk form, der har krævet en af disse normalt udeladte varianter indført; fordelingen angives da på normal vis i apparatet.

6) Ordstillingsvarianter medtages som hovedregel ikke.

Står en variant, der af forskellige grunde skønnes at burde medtages, i rimstilling eller på anden måde således, at den trækker andre varianter med sig af de typer, som ifølge ovennævnte bør udelades, medtages disse dog.

VI. *Forfatterangivelse.* Hele problemkomplekset behandles i bind II; det ville være utilstrækkeligt her i variantapparatet at meddele, om en opskrift af digtet direkte er forsynet med angivelse af Worm som forfatter; de mange håndskrifter, der udelukkende indeholder Worm-digte, har normalt ikke sådanne oplysninger ved hver tekst; endvidere må man tage hensyn til, at i de mange blandingshåndskrifter finder man forfatterangivelsen i indholdsfortegnelsen.

VII. *Tekstgrundlaget.* Allerforrest i variantapparatet anføres i hvert enkelt tilfælde, hvilken tekst der er lagt til grund for trykket; håndskriftets sidetal anføres i venstre margin.

VIII. *Versetæller og linietæller.* Ved de ustrofiske digte er der gennemført en fortløbende versetælling; ved strofiske digte anføres hverken verse eller linietæller. Prosaiske tekster er forsynet med fortløbende linietæller.

XXIII

Til slut skal det nævnes, at ikke alle håndskrifter har været til disposition under arbejdet; enkelte nyfund er også sket, efter at det egentlige arbejde med varianterne var afsluttet. I begge disse tilfælde har det af rent udgivelsesmæssige grunde været praktisk at undlade at indarbejde disse nytilkomne varianter i apparatet; de vil i fornødent omfang blive bragt i kommentarbindet.

XXIV

1

JACOB WORM OG THOMAS KINGO

2

3

SATIRE OVER KINGOS KALOT

1.

Jeg veed en *Calot*,
En Geistlig at bære, hand nylig har faaet,
Hun sidder paa Toppen hans Hoved saa fast,
Hand kand dend for ingen aftage med Hast,
Hun varmer hans Pande, det gjør ham saa got,
At bære *Calot*.

2.

Hand er jo en Mand,
Er kommen fra Bonde i ypperlig Stand,
Med Fiinhed at melde er bleven til Præst,
Dog Rytter at være, det tiente ham bæst,
Nu Haaret er borte, hans Hovet er blot,
Thj bær hand *Calot*.

3.

Hun sidder paa Snur,
Som Haren, naar Skytten hand ganger paa Spur,
Sig trycker i [Sædet], til hand er forbj,
Saa sidder *Calotten* paa Hovedet fri,
Hun skiuler hans Pande, det er jo en Spot,
At see dend *Calot*.

4.

Jeg saae ham engang,
Blant dennem, som ere i højeste Rang,
Jeg tenkte, *Calotten* hand tager vel af,
Mens de ham tiltalte, og Hænderne gav,
Men ligesom Halen dend følger sin Rot,
Saa sad hans *Calot*.

5.

Det er en Betryk,
Han kand ej formaae, at bæere Paryk,
Thi Halsen hand fylder med Øl og med Viin,
I [Kroeret] hand ligger saa fuld som et Sviin,
Til Galskab hans Hierne opspinder en Tot,
O! phy den *Calot*.

6.

Hvad meener du vel?
Du arme *Peer Caudi*, og Jorderigs Træl,
Du est af Jndbildning saa skammelig fuld,
Jeg meener Hoffærdighed slaar dig om kuld,
Naar som du indkommer paa Herrernes Slot,
Tag af din *Calot*.

7.

Du est kun en dreng,
En Slyngel, en Lømmel, som gjør sig saa streng,
Med Node og Mode, i Sæde og Gang,
Dend Tid du har været, er ikke saa lang,
Est nylig udkrøbet fra Skallen, du maatt
Ej bæere *Calot*.

8.

Jeg vemmes derved,
Du trycker *Calotten* i Panden dybt ned,
Saa sidder i Nacken det purvorren Haar,
Og du som en Allik, med Hovedet staar,
Forvirret du siunes, fordj du har faaet
Dend lumpen *Calot*.

9.

I [Kroeret] gak,
Giv Konen *Caloten*, og sig hende Tak!
Hun giver dig Brændviin saa meget igien,
Som du kand fortære til Morgen, min Ven!
Du est jo en Stømper, og ingen Jorddrot,
Kast bort din *Calot*.

10.

Gak aldrig dermed!
Men gjør dig en Fluesmek deraf vel breed,
Og naar du i [Kroeret] har drucket dit Ø,
[Tag vand i Calotten, og Halsen i skiøll,]
Og om du om Natten behøver en Pot,
Da brug din *Calot*.

6

CONTRA-SVAR PAA KINGOS KALOTVISE

1.

Hvilket Marchen her er,
Med dend lumpen *Calot*, som dend Hundsfot hand bær,
Men naar mand blant Hunde [henkaster] en Steen,
[Den] piber og skriger af Slaget [faar] Meen,
Hvi vilt du ej tage Sandheden for got?
Du lumpen Hunsfot!

2.

Jeg sander med dig,
Og siger: En Hunsfot som liuver om mig!
Hvem liuver og skriver om [Reedelig] Mænd,
Hand gjør som en Esel, det dievlen ham skiend!
Men Sandhed er skreven om Præstens *Calot*,

Du lumpen Hundsfot!

3.

Beviise du maa,
At Sandhed er Løgn, du støder dig paa,
Var du icke skyldig, ej merke dig loed,
At tie og bie langt bedre dig stoed,
Jo meere du rører, da stinker din Pot,
Du lumpen Hundsfot!

4.

Calloten paa Snur,
Hun sidder ej ret, hverken bag eller for,
Thi for udj Panden dend sidder saa siit,
Og bag udj Nacken dend sturrer saa viit,
Som Soe kand med Sadel, kand du med *Calot*,
Du lumpen Hundsfot!

7

5.

Du veedst vel eengang,
Hvorledes du varst udj Højeste Rang,
Da du udj Kirken var skammelig fuld,
I Prædike-Stoelen du falt jo om kuld,
De bar dig af Kirken, med Skam og med Spot,
Du lumpen Hundsfot!

6.

Hvor ofte du har,
Maalt Rendesteens dybet, du arme *Claus* Nar!
Brudt [Beenen' i] støcker, du mindes vel og,
Hvorledes det gik, der du Kragen antoeg,
Din Kaarde blev borte; giet hvem dend har faaet?
Du lumpen Hundsfot!

7.

Kom icke igien!
At skrive mod Sandhed med Løgneris Pen,
Du mindes, hvor du og den Røde løb Storm,
Og dyppet tilsammen, [Sielffv Tredie] i form,
Dit Rygte dig følger, som Halen sin Rot,
Du lumpen Hundsfot!

8.

En herlig *Profit*,
Hvorledes du haver forventt din *habit*,
Med Rytter du [bytted'] din' Klæder omkring,
Kand du vel erindre slig underlig Ting?
Nu vil jeg ej meere opregne din Spot.
Du lumpen Hundsfot!

8

9.

Men tier du ej,
Da skal jeg dig viise en slemmere Vej,
Du skalt icke slippe med hemmelig Spot,
Men alle skal kiende du est en Hundsfot,
Dit Rygte, som Kuchens er tegnet paa Slot,
Du lumpen Hundsfot!

10.

O! brug din *Calot*!
Hvad heller dend er dig til Hæder eller Spot,
Der er jo saa mange, der ganger med slig,
Thi lad dig ej merke, de siunger om dig,
Du kand deris Munde vel stoppe med got,
Du lumpen Hundsfot!
Du lumpen Hundsfot!

9

NOGLE CARDINALERS FORSLAG

som udj Pafvelig Croning, er blefven opslagen
paa *St. Peders Kircke-dør* til Rom,
hvor udj anholdiss om *reformadtz*,
udj [den] afdøde Pafviss *interdict*,
og formodiss nye *indulgentz*,
med frie *commission*, paa
[Hual]-fische-dræt, *in*
mari insveto inter Herculeas
columnas.

Den lille Rubberts Fische-bad,
Var slæbet oppaa landet,
Hand icke meere plasked gad,
Og ride rundt paa vandet,
Hand tenckte; slaar du giechen løss,
Som du est vant at gjøre,
Strand-Ørnen blifver dig saa bøss,
Som hand har vært dig føre,
Dig hvister ind i bagger-stafn,
J kølle-gangen spreller,
Bespruder dig dit kiære Nafn,
Dit Rychte ilde skreller,
Du maat nu elske læe og lye,
Ald leeg og lyst fornegte,
Du tør [ræt] aldrig meere knye,
Og pudtzerie forfegte,
Men som mand veed, at gammel kat,
Ey lettelig vil kure,
Mand flygtig Fugl faar neppe fat,
At trylle udj Bure,
Afrettede *Marcolfi* putdz
Der hand saa Muusen løbe,
10 Slap lyset, løb mod Muusen budtz
Og vilde heller kiøbe
Med Egen vane og *Natur*,
End med sin Mesterss afve,
Ham kunde ingen Konst og Cuur
Forskrecke fra at trafve,
Saa Rubbert kand for ingen tvang,
Sig holde udj schindet,
Hand seyler jo paa giecke-fang,
Af Venner der til mindet,
Een Floede seyler fort forbie,
Saa strand og strømme skummer,
Paa kiøb-Mand-skab og *Confardie*,
At hente Smiile-Gummer,
Om Reederne er ey mit sind
Vitløfftig her at skrifve,
Jeg sticher jo miin pibe ind
At de mig gunstig blifve,
At ieg af dem kand hå medhold,
Een fattig peldtz at drille,
Hand himmel-spret og [kasse]-bold
Schal icke med mig spille,
Paa kiøbmandss-Floeden *Principal*
Er *Kingo* nyelig blefven,
Og paa *Confoyen* Admiral
Saa kycker og saa trefven,
Den [ruschen-snuschen smule]-koch

Hand hâr aldt høyden borte,
Ham fattis kun een Gaase-soch,
Til foering under schiorte,
Hand har nu oppenaaet sit Maal
Til punctt og saa til pricke,
Kun Gaasse-Ister til hanss kaal,
Ham feyl, og meere icke,
11 Hand raaber: Hej og Holla hvip,
Hidtz op, [hal] ind [vor] Frue,
Med gienschald svar [min] Dulle-pip,
Af Mund, som dessmer-Sckrue,
Miin Dessmer-knap! miin Sucker-Bold!
Miin dyre Runde Pelle!
Mit R ge-Pulver mod en Troid!
Miin Pomerantze-Sckrelle!
Miin Balsom-Buddich! miin Snudt lit!
Miin lyst for alle Fuule!
Pip, pip, miin Stillidtz! miin Mussvit!
Miin lecher lillde Smuule!
Hvor tindrer nu hanss  yen-steen,
J brystet hiertet kildrer,
Saa glat, som glass hanss Pande-Been
Er, og hanss [ansigt] Mildrer,
For kort tiid j hanss Pande gich,
Vel femten Wiborg-Weye,
Nu seer mand ey den mindste Slich,
Af Rynche-skind om [keye],
Mand hørte for hanss kluch j kluch,
Og Wee og Woch af Munden,
Nu hane-Gael, og høye puch
Med Nich og buch h r Vunden,
Saa sidt Ham hengde for hans Fleb,
Som Drip i Lage-posse,
Nu qviddrer Hand med knebber-Neb,
G r qvech, som Frøe j Mosse,
Som Hand bag af een Wogn var taft,
Saa blye var Hand j Sommer,
Nu h r hand sat siin Mund paa skaft,
Som for var giemt i Lommer,
Hanss Snach Ham for ey meere fl d,
End sidste Taar paa Helling,
12 Nu gi riss den, som j fuld s d,
Opl ber heede velling
Saa død og dofven var hand for,
Som Natte-standen Berme,
Nu pipper lifvet udaf d r,
Og schalchen af hanss Erme,
Hr. *Kingos* gl ede lyst og Trøst,
Paa det vil ieg ey tvinne,
Jeg gierne seer, at paa hanss h st,
Den blide Soel vil Sckinne,
Om Hand paa *Sophies* Schiberom,
Siin kaass kand vel berede,
Og flagge-Schibet Runden om,
Som *Admiral* bekl ede,
Krud-Kammeret, om hand faar lov,
Og troiss til at bestyre,
Om hand med heel og half *Cartau*
Kand flinch og lystig fyre,
Om det og eengang slumper til
At hand, som gamle *Giede*,
Een graf til *Sophie* grafve vil,
Og sofve-seng berede,
[At] hand, som Hollandsch *Admiral*,
Kand da paa nye bespringe
Et andet Schib? og som een K l,

Siin Fane atter svinge?
Aldt dette gjør mig ingen harm,
Vil lycken *Kingo* favne,
Og venlig bære ham i arm,
Gid hand maa made Ravne!
Og blifve Kragers Speege-Mad!
Om hand, som ieg, mon hede,
Der ey ved *Kingos* lych' er glad,
Der ved hanss gafn [bær leede],
13 Men, gode *Frater Kingo* hør,
Hvor gaar det dog til haande,
At Lyckenss venlig vind og bør,
Gîr jer slig vind og aande,
J straxen blæss saa strengt et væer,
Paa lille stackelss *Rubbert*,
At hand sit seyl maa stryge neer,
Som half-fortabte Slubbert.
Stryg seil Kong Lauring Hatten af,
[Om du forbie vil seyle;
Thi du faaer ellers Viss'lig Straf,
Dend vil dig ikke feyle].
Hei! sagt Sudost! hâr Kuldet Koe
Faaet Hoeren, vil hun stange
Trær *Gibbert* nu paa afsat skoe?
Schal *Rubbert* Barfoed gange?
Om J jêr Mad faar puddret alt,
med Neglicher og Peber?
Da under mig det bare Salt,
At jeg faar ey een *Feber*,
Faar J reedt op Jêr Silcke-seng
Med Lilier og [Roser],
Og schal ieg ligge arme dreng,
J Møding-Pøel og Mosse?
For *Charites* Jêr favner tet,
Mon Klappe jêr og Kysse,
Schal derfor Wetter nibe vredt,
Og Pusslinger mig kryste
Med ære, det er eengang sant,
J bær nu jêr Bonette,
Schal stachlen da siin hat til pant,
J Rendesteenen sette?
Sagt tør hiin fiine bøffels [Hatt],
Paa vadmelss-hetten prache,
14 Om kolde vaade vinter Nat,
Da hvinter hun om Nache,
Lad stiche op sit Merse-seyl,
Hiin prechtige *Confoyer*,
Det schader iche ved en Neyl,
Det liden smidig Boyer,
Hand schær sig giennem Wand med hast
For seyl som Wugge-lagen,
Den stund at Hiin af Tunge Last,
Tør sinchiss flux tilbage,
Forlof, lad *Rubbert* seyle med,
Og seyl j Raa ophidtz,
Samt følge *Kingo* frem af sted,
Og hielpe ham at Spidtz,
Et lidet læt Dynch-erche Schif,
Hâr tit vært med at jage,
Og teed sig baade Rasch og stif,
Naar store spansche Krage,
Som feede Gaassen [valtret] frem,
Og Hollandsch Schøiter icke
Oplange Kunde, Mimring dem,
Da hafver bragt j stricke,
Vel an! Hr. *Kingo* hidtzer seyl,

Bedr' *Rubbert* icke stryge,
Naar Een og anden Wen slaar feyl,
Maa J paa hannem bygge
Johannes in eodem hand
Hår jo ret altid veret,
Hans Sind og Mamma-liucken kand,
J aldrig faa omkieret,
Lad ham da med paa *Confardie*
Med Venne-Floden seyle,
Og slentre med j *mascapie*,
Naar *Kingo* ret vil beyle,
15 Saa hidtzer seyl Hr. *Kingo* frisch,
Lår ud paa dybet schride,
J Rammer vel dend Kiere fisch,
Der paa jêr Krog vil bide,
Een trolle-Hval paa Læster Fit,
Om den siin Kløfftig hale,
Vil byde frem og spille lit,
Hvad var Mand vel for Kåle,
Om Mand da Liinen slap og løb,
Og Fischen ey harponet,
Sig sparde for det Fitte-Kiøb,
Sig for slig Marchet skonet,
Hvo redder er, det sielden skeer,
At hand beligger [Frue],
Hvo hiertet under Beltet bæer,
Ham tien best Ascke-Grue,
At sidde j og [skulte] sig,
Og driche Røg for [snive],
Begravve Røg j flasche-fliig,
Og gnafve Røst af Knifve,
Men J Hr. Kingo, J vist maa
Hå mod j bryst og bringe
Et pust J maa jo tøre staa,
Ej red fra skandtzen springe,
J for vel fuld een Jster-sech
Maa icke blifve Kiøsen;
Den fisch, der hår paa siiden spech,
Nu j et Wenne-Løsen,
Og Nich fra lille *Rubbert* hår,
Da setter an paa lofve,
Jêr byttet vel til haande gaar,
Vil J jêr ellerss vofve,
Saa hår J knap jêr Kram bestilt,
De smøret fitte-Krummer,
16 Af dem J faar jêr lading fyltd,
Jêr last af smiile-gummer,
Det er det beste Kiøbmand-schaf,
J Kand jêr foretage,
Thj der gaar ingen Ziise af
For *Wisiterers* klage,
For Told-Betienterss ofverløb,
J bær da ingen fare,
Og Kand saa [gi diss] bedre kiøb
Paa lystig smiile-vare,
Hår J til viss' ey Rade Wind,
Men *contra*-blæst befunden,
J tør dog lenge Maalet ind,
Naar J hår lenge Runden,
J Søen dreyet om og om
Wært half-veyss ilde fattet,
Er end i-kneppet laass for bom,
J gaar dog ind i Gattet,
Laverer, legger fra og til,
Og prøfver kun jêr Beste,
J hår j Haanden Wundet Spil,

Ret paa det allerneste,
Hår end Hans Hellighed af Rom,
Dend *Walsche* Bisp og Pafve,
(Som J der schrifver noget om)
Et bud og bref tillafvet,
At J maa ey til Nunne-Broe
Jêr fremmer-stafn anbyde,
O hør, hvor *Rubbert* der ad loe,
Hvad er [her] nu j gryde?
Schal Pafvenss *indulgentze*-Bref
Forsvare Nunne-schandtzer,
Hand er jo død som brefvet schref,
Sit seyl ey meere sandtzer,
17 J gaar foer af hanss Hellighed,
Jeg veed ey hvort, til gilde,
J dag tør Hendiss kierlighed,
Frue *Nunne* schalchen kilde,
At Hun gîr schylden paa, een Muuss
Hår Pafve-Brefvet gnafvet,
Saa det kun tien til kremmer-huus,
Hun og et strax [tillavet].
Der i at giemme Muncke-Fandtz,
Det gjør den Fiine Nunne,
Een fattig karl den [Kandz] og krantzt,
Forschyder ingenlunne,
Hvad gielder, om J bedr' der om
J hendiss bref maa læsse,
Forklare hende Pafvens dom,
Da Pafven faar een Næsse,
Saa lang, som lengste Svøbe-schafft,
Faar J det *revideret*,
Da mister Brefvet vel siin krafft,
Og blifver slet *Casseret*,
Hun fatter da j sinde saa:
Een Wen hår [hid] indschibet,
Een Bref-lap ham ey kyse maa,
Hand jo det smør faar knibet,
Som Pafven uden [Kierne]-staf,
Vild' gjør til piæss og pladder,
Der aldrig meer skuld' blefvet af,
End Fattig *Closter*-[piadder],
Lad Pafven stryge sig om Mund
Og snacke for siin Esche,
De blomster udj Frier-lund
De er dog iche beesche,
Er Pafven død, da hanss *arrest*,
Hår og gid op siin aande,
18 Hvo schal da være *Nunnen* nest,
Og Brude-Blusset brande
Den Guld har flettet i sit Haar,
Hvis knebelbart er gule,
Hand frygter ey for Brudenss laar,
For Bryllup ey vil Schule,
Til Lycke, Broder *Gilibert*,
Til Lycke med det Gilde,
Der schal vel ingen Laalandss Ert,
Saa rende om og Trilde,
Som J da udj fulde traf,
Wil hvissme hoppe, rippe,
At Reysen kand gaa lystig af,
J ej schal ride glippe,
Saa blîr self paa jêr *Nunne*-Borg,
Een *residentze*-Pafve,
Forlindrer der med ald jer Sorg,
Og faar jêr Sag j lafve,
Saa kand J self gifv' *indulgentz*,

Self trycke Sejlet under,
Saa hâr jêr hellig *reverentz*,
Vel bitter gode Stunder,
At lâ jêr pilcke mellem taa,
Paa foden at lâ kysse,
Jêr kilden knockel at lâ klaa,
J Søfn jêr lade dysse,
Saa kand J til Jerusalem,
Som Pafven paa siin Muule,
Henride, og et *requiem*,
Hvor ved J ej tør schuule,
[Opkling'] j [Messen] oor fra oor,
Menss *Nunnen* paa høy *Festen*,
Târ Noden ret i Paters Chor,
Og qvinckelerer Lesten
19 Saa kand J bede stryge Sejl,
Jêr egen *Abbedisse*,
At kaasen ey schal slaa jêr fejl,
Som fattig *Gubernisse*,
Saa kand J bede, at hun lit,
Paa skiødet ind vil fire,
Paa det J icke alt for vit,
Schal ligge ofver styre,
Jêr gamle Wenner J da maa,
Til *Cardinaler* giøre,
J kand hâ dem at raabe paa,
De kand jêr ligg' j øre,
Med gode Raad, om Brudenss vær,
Blæss alt for sterch paa beylen,
J dog kand staa Jêr j den fær,
Paa dybet ey kuld-seyle,
Om I, maa schee, ey Sõe-sterch er,
Wed bølger torde vemmiss,
J torde krympe Ederss tæer,
Gad ey med graa ulf kiemmiss,
Jêr kunde et *Confortativ*,
Wed Venne-hielp da schienckiss,
Saa fich J Moed [og lyst i] liv,
Med Gammel [Hors] at [benckes],
Nu noch til Giensvar denne gang,
Kadtz ind, Miin Giech i Sechen,
For dig nu settiss dør og stang,
Til *Kingo* dig opvecher,
Far vel Hr. Kingo, og far vel,
J helsis fra kong Lavring,
Hand giør Jer gierne ret og schiel,
Og gîr jêr Smør paa kavring,
Hand kommer vel eengang til oorss,
Med Jêr j Giecke-Scholen,
20 Hand staa jêr vel et glass til Roorss,
Og holder kat j Solen.

Corollaria.

1.

*Den gamle Rom fich forðum has
Paa stridige Carthago,
Den springske Hval, tør faa sit pass,
Af scherpede harpago,
Spend paa, om der er lif og krafft,
J hvilte Cartilago,
Ej går een Landgildss Mølle taftt,
For tønde-sech farrago.*

2.

*To heel ulige Folck til strid
Er Svidtzer ogsaa Svaber,
At spidtze Seyer hiine gid,
Men disse gierne taber,
Hr. Papa, blæser frisch allarm,
Lår Svidtzer-Fanen flue,
J faar vel hefnt jêr heede harm,
Paa Svabe-Ringel-Due.*

3.

*Een Engel huggen ud i steen,
Paa Pafvens Slot mand schuer,
Sit sverd at giemme er hand seen,
Hand staar kun saa og truer,
J været peeger tid paa tid,
Saa løst [ad] Balgen sticher,
Hanss dofven arme dog ej gid,
Ført stødet ud til priche.*

21

4.

*Var Pafven self saa Engel-spag,
Hand Michel motte hede,
O nej! hand lafver vel sin Sag,
At hand faar knif j scheede,
Men hvo sig setter op imod,
[Ham] gaber under øye,
Var det end Old-frue Edel-god,
Hun faar vist holde Trøye.*

Cum Gratia et Privilegio Pontificis Maximi autenticum

Petri sigillum affixerunt Legati

a latere, et Papali sanctitati a secretis.

Romæ Calend: April: sub

annulo Piscatoris.

Horse-Mager,
Aale-Krager
Skerper kloer og hvedser Neb,
Fluer, truer,
sammenkuer,
Flynder-flab, og Torsche-fleb
[Brumle biørne],
[tude ørne],
kyser dyret ind i Busch,
Sange-Gøge,
Spurre-Høge,
Går ad Fuglen Raab og Rusch
[Rangle]-Blærer,
Vange-schiærer,
kyser deggen op i krog,
Blancke fiile,
spidtze Syle,
Obner tette Spende-bog
22 Rumle-Potter,
vilde Schotter,
Spiller op til Springe-dantz,
Soele-Schifven,
Bencke-vifven,
Træd j Leegen med diin Svandt
Fitte-priisen,
Sylte-Griisen,
Spagger, lad diin Vamse klaa,
Snurre-fluen,
kroppe-Duen,
Tag dig an et dvale-straa,
Finger-bølle,
[Liire]-Mølle
Lad dog tolde af diin Sech,
[Huuse-korsset,
Knuble-horsset],
Lad dog ryste j diin hech,
Gryn af hirse,
Oste-perse,
Gif dog bort diin Oste-Muuss,
Tinte-Tungen,
Rencke-pungen,
Lad dog til dit kierling-kruuss,
Stiime-kocken,
priime-klocken,
knefvel pinche dig til [bed],
Pundtlærss-huden,
Scholde-Luden,
Vær dog ey saa haard og heed,
Erdtze-Miine,
Guld j Sckriine,
Lad dig grafve under op,
Lad dig raade,
23 lad dig traade,
Lad dig gå et [duns] og dop,
Lad dig stoppe,
lad dig proppe,
kylling frie kalckunsche-Hønss,
Lad dig nøyiss,
lad dig bøyis,
Lad dig gå et duus og døns,

Lad dig kysse,
lad dig gysse,
Lad dig giøre Munden feed
Lad dig klippe,
lad dig strippe,
[Hav]-graa-ysset kuldet Geed.

24

DA KINGO BLEF BISCOP

*Kingovius Synodus, nodus; chorus integer æger;
Conventus, ventus; infula, gramen; Amen!*

25

DA KINGO BLEF BISCOP

Den Kingoske synode, - en knude; det friske kor - sygt;
Møde - vind; mitra - hø; amen.

26

27

OMKRING GRIFFENFELD

28

29

GUD OG BELIAL

Liuset og Mørket,
Himmelen og Helfvede,
Guds Kirke og Satans *Capel*,
Guds Skole og Satans *Synagoge*,
Guds alterbog og Satans Stambog,

Guds *Bibel* og Satans *Alcoran*,
kortelig Riimskrefven
[udi en Samtale] Jmellem en *Theologum* og
en *Politicum*

alle dennem som fra Gud til *Belial*, og fra himmelen til helfvede dagligen *apostaserer* Til Lærdom, advarsel,
omvendelse, formaning og undervissning *Dedicerit Offererit* og *Communicerit* under den *melodie Ach Fairfax*
etc: af Israele Theocarino, Theologiæ et sacri τοῦ ἐν οὐρανῷ πολιτεύματος Candidato.

1. *Theologus.*

Hvi er dog Gud udslet af hver en Siel og Sind?
Hvorfor er Verden saa i synden gandske blind?
Guds frygt henvissner og bær urte falmed kind.

2. *Politicus.*

Jeg troer ey himmel, ey helved' ey Gud,
Og skiøtter ey ordet, ey Guds frygt og bud,
Jeg holder for *fabel* Guds pile og skud.

3. *Theol.*

Bryd Himmel-Sal og Slot, og se Gud til oss ned,
Merk paa de ondiss gang og deriss fode-fied,
Stat op til hefn og dom udaf dit sædis sted.

30

4. *Polit.*

Tør du saa *culpere* en Verdslig *Monsieur*?
Og frygter du ikke for dødens *Recteur*,
For Bøddel, for diefvel, *Fiscal*, [*Procureur*].

5. *Theol.*

Omskiønt at Sandhed er i verden ilde Hørt,
At den nedtrædis, og for munden blifver snørt
Jeg paa Guds vinger dog fra modgang vorder ført.

6. Polit.

Naturen Jeg skuer, og troer ej meer,
End det som Jeg daglig for øynene seer,
Naar Mennisket hendøer, da er det kun leer.

7. Theol.

Det er u-dyderss Sæd, og Satans Klinte-Korn
Slig røst er vist ud-blæst af Satans Jeger-horn,
J hver en hierte-Jord hand planter saadan torn.

8. Polit.

Hvad Engel? Hvad diefvel? Hvad *Lucifers* magt?
Jeg gifver paa saadan' *Adviser* ey agt,
Mit sind det *pædanteri* hafver aflagt.

9. Theol.

Gud er dog Sandhed self, hans ord er ikke tant,
Guds Aand ind-blæsed har hans ord vor Siæle-pant,
Det lærer at Guds Søn for os al Seyer Vant.

10. Polit.

Slig Clerkerj, giekkerj skiøtter Jeg ey,
Jeg vandrer med Verden den alfare Vey,
Der er Jeg af dapper mod og ikke fey.

11. Theol.

Læss dog Guds *Bibel*-skrift, leg merke til Hver blad,
Saa fatter hierted [dit] til Verden største had,
Du lenger Velter ey din Siel i synde-bad.

12. Polit.

Historier, Lou-bog og [Tingstuders] trek
Jeg pønser paa, læser og skrifver med blek,
At mig *Courtisaner* ey holder for giek.

13. Theol.

Gak dog i Guds Huuss ind, og hør Guds Mand og Præst,
Han stedse byder dig at vorde Jesu Giest,
At du i Svofvel-Søe ey tage skal din rest.

14. Polit.

Hvad skole? Hvad kirke? Hvad *Academi*?
Fra saadanne steder Jeg frank er og fri,
Med *Compagni*-brødre Jeg vandrer min Stj.

15. Theolog.

Guds Kirke er Guds huss, der er hanss arn og Jld,
Der kand en engsted Siel se Jesu ansigt mild,
Om hand i Synde-spor ey løber lenge vild.

16. Polit.

Worm, Jacob, . - [1968], [1968]-1994

Comoedie, Kielder og Vindrue-huss
Jeg søger flux heller og drikker en russ,
Got taar *Segnieur* med [Velkommen] og duss.

17. Theolog.

O stor forfenglighed! ô Satans lokke-mad,
Hvor med hand sine børn i Vellyst gjører glad,
Men hand til piin' og pøel omvender dog det blad.

32

18. Polit.

Min bug er min Gud, [og min glæde og] lyst,
Lyksalig er Jeg, naar mig Verden har Kyst,
Mig Lykken har lagt da paa arm og paa bryst.

19. Theolog.

J mørke gaar du hen til hvile-sted og stafn,
Om du i laster-strøm opsøge vil din hafn,
Det vorder ikke dig til gode eller gafn.

20. Polit.

Hvad agter vi Kirke? hvad Alter og Blok?
Vi Verdslige ere selv vise Jo nok,
Vi skiøtter ey dyden, men Vellysterss flok.

21. Theol.

Slig Vellyst er en Jld af Helfvede op-tendt,
Som mangan Siel fra Gud til diefvelen har vendt,
Ved Lystersss Strikke-snor [er] mangt et [Hierte] skiendt.

22. Polit.

Naar Lykken med vellyst fuld-skienker min skaal,
Jeg drikker, og reddis ey helfvedis baal,
Min lykke staar stadig som Jernet og staal.

23. Theolog.

Paa ubestandig hiul har lykken sat sin fod,
Fra Vugge og til graf kun sjelden vorder god;
For-sag i tide synd, for Gud gjør pligt og bod.

24. Polit.

Om Verden sit hvege-lyss slukker for mig,
Om Lykken vil ikke self være sig lig,
Jeg dog af Politiske stræger er rig.

33

25. Theol.

Ey nogen fugl er sat saa høyt paa bierg og field,
At Skiøtten Jo paa dend kand gjøre skud og smeld,
Saa kand og Verdens barn forlise snart sit held.

26. Polit.

Om Lykkens Soel blunker, og er ikke skier,
At Velten for-keeriss, og modgang er nær,
Med penge Jeg naar dog alt det Jeg begier.

27. Theol.

O Væ! o Væ! det land hvor guld Har Regiment
Og penge dronning er, der er Guds frygt forvent
En penge-gierig Siel med Satans Jern er brent.

28. Polit.

Guds Kirker og altar Jeg setter paa spil,
Til Kiøb kand erlangis det Kald som mand vil,
For hundred' *ducater* og fleere der til.

29. Theolog.

Af Gud den Mand er ey udvald til Præste-Kald,
Om skjønt hand meen hand staar paa Velstands høye hald,
Ved Satans snære-garn hand kommer dog i fald.

30. Polit.

Mit hierte dog holder Guld-klumpen for Gud,
Med guld kand Jeg gjøre paa festning it brud,
Guld agter Jeg høyer' end Guds ord og Bud.

31. Theologus.

U-lykkeress Kilde-brønd er guld og gierighed,
Som har saa mangan siel fra himlen styrted ned,
Slig penge u-kruds raad groer i hvert hierte-bed.

34

32. Polit.

Recessen og Lou-bogen henger [i] guld,
Ham [ræt vederfariss] som pungen [har] fuld:
For sølf og for penge er verden os huld.

33. Theol.

Bøy ikke ræt og skiel for stikke-pengiss skienk,
Thi Gud hør Dommen til, ô Lou-Mand herpaa tenk,
Naar du til dom er sat paa Rettens stol og benk.

34. Polit.

Mand prædiker for ulfven saa lenge mand vil,
Hand slager dog slut-øre stedse dertil,
Mit hierte fra guldets ey nogen ad-skil.

35. Theol.

En Rig saa Vanskelig til himmelen kand naa,
Som it Camele-dyr igiennem naal kand gaa,
Om hand til guld har sat sit haab og sielss atraa.

36. Polit.

Ved guldets Jeg baner mig Veye og stj
Til *Charge* og ære, Jeg kand blifve frj
Og Eddel-giort Herre for tusinde tj.

37. Theol.

Den rette ære-Krands ved dyd og dapperhed
Forhverfvis skal og bør ved hand, Ved mood og sved
Dog Verden udaf dyd fast alle steds er keed.

38. Polit.

Jeg Kerer mig ikke om dyder og mod,
Jeg lader for føde-land aldrig mit blod,
En Stat-Mand kun praler fra haand og til fod.

35

39. Theol.

Jt Satans *liberj* er Klæde-prunk og pragt,
Gud deriss fiende er, som fører fremmed dragt,
Hvor mangen ved slig fart J u-selhed er bragt.

40. Polit.

Med silke-*faveurer*, *Peruqver* og *Tur*,
Jeg praler saa modig som Paafugl i buur,
At *damerne* ikke paa mig skal see sur.

41. Theol.

Hofferdig hofmod gik i *Sodoma* i svang,
Og ofverdaadighed giord' *Sion* og forfang,
At deriss latter blef omvend til sørge-sang.

42. Polit.

Hvor til tiener guldet om ikke til brug?
Til Klæder, *Carreter*, og fylde sin bug,
En Niding forvarer sit guld udj smug.

43. Theol.

Gak bort og selg dit gods, og gif det Gud til priiss,
Du da i himmelen skal finde lyst og liiss,
Vær ej i Verdens guld, men i Gud Rig og Viiss.

44. Polit.

Jeg gifver til Closter og Kirker ey guld,
Om Jeg hafde Kirker og Closter end fuld,
Jeg ned-grafver heller mit guld udj muld.

45. Theol.

Beflitte dig oppaa at samle liggend' fæ,
Som udj himmelen er henlagt udj læ
Fra tiufve, mul og rust hoss Jessum Lifsens træ.

36

46. Polit.

Af pungen en skilling, af munden en tand,
Jeg guldet vil elske til baal og til brand,
For [Kircker] Jeg gjør mig ey til Tigge-Mand.

47. Theol.

Bryd dog, og bryd dit brød for hungrig Siel og Mund,
For dig skal Gud igien ud-øsse naader rund,
Guds fodspor drybe skal i by, i mark, i lund.

48. Polit.

Jeg for *Jean Potage* gir heller en Mark,
Den fattig maa gnafve paa been og paa bark,
Og slukke sin tørst [udaf Brynd og af] park.

37

DAADS-MENDS ÆRE-DIGT OM DEN GYLDENE WIN-TAPPER-SVEND

Saa ilde mistis kand af Lande og af Riger
De vel-forfarne Mend i lærdom og i kriger,
Som i it vel-bygt huus de *Sparrer* saunis kand,
Der taged holde skal, at det kand gienne vand.
Det agter kongen Vel, naar hand de Mend ud-søger
Som er i krig forsøgt', og vel be-læst i bøger,
Til Rigerniss forsvar, til [Tag] for folck og land,
Som dem be-tekke skal for ofver-strømmend' vand.
Blant slige *Nobel* Mend og kaarne Rigens piller,
Er nylig indsat een, som hart ad Mester spiller
J lærdom, Sprog og dyd, i krigss forfarenhed:
Dog har hand noged glemt af ded de andre veed.
Hand har studeret saa, at hand slet inted sandser,
Og stedsse skolen søgt, hvor Bacchus døren krandsr:
Hand taler Engelsk, frandsk, Jtaliensk og Tydsk,
Saa ingen ham forstaar; allene dansk og Jydsk.
Jeg inted tale vil om Grædsk, Hebræsk, Latine,
Det falder ham saa læt som god *Petersemine*:
J lærde Skrifter er hand een forfaren Mand,
Mefferti opus Var ham stedse udj haand.
Hand *Aritmeticam* har lærdt ud paa sin' fingre,
Og regne kand it tal, at det ey blifver mindre,
Saa næt som kielder-Svend, der regner too for een
At det ey merkis kand, der i er hand ey seen.
Nu skulde vi den Mand af krigen ogsaa rose,
Vi hafde med hans Lou vel fylt en gandske posse,
Men der vi der i greb, Var posen mit i tu,
dog vil vi sige det, som rinder os i hu.
Foruden smaa partj, it felt-Slag har hand drefven,
Hvor J it stort tal folch paa steden død' er blefven:
38 Menss der hand greb til rof, laa der kun Røtter, Muss,
Og slige u-ting meer, som er i kielder-huss.
Det gjorde *Circe* vist den Troid-erfarne Qvinde,
At de Soldater blef til saadan kree omvende,
Som hun i fornumstid omskift' Ulyssis Mend,
Til u-fornumstig fæ, at de var u-bekiend.
J store Slag til Søess har hand og ladt sig finde
Som en SØ-Hane kiek, der helst vil være inde:
Sin flaade viste hand at styre saa i rad,
Som een vin-tapper-Svend, der legger fad hos fad.
J floden skibe var, hviss [*Scabelon* saa stode],
Som det Rund-bygged' huss *Diogeness* i-bode;
Da hørtis skud i skud af agterste *Compas*
Med bøsser og Cartou, som lyd af mange glass.
En røg om-fløy dem tyk, som af tobak og pibe,
Saa ingen kunde see, at der Var nogle skibe.
Ach! der ud-østis blod, som høyt i skibne stod,
Og gjorde folchet rød, saa rød som Vindru-blod.
For saadan tapperhed er hand berømlig blefven,
Og af hans *Mayestet* i Adelss tal indskrefven;
Hand *Sparre*-nafn har faat, som tagged stytte skal,
At det ey blifver lak, og hused faar it fald.
Men at den *Sparre* kand en dygtig *Sparre* være,
Ham Holmens Maler har forgyldet op og nedre,
At ingen veed hvad træ i *Gylden Sparre* er,
Thi hand er blank og hvid, som kalcket væg af leer
O lee! O lee! vor pen, nu denne *Gylden Sparre*
Har ogsaa faet sin Rang blandt andre verdslig Narre

for vin at tappe ud, og baande tønder tæt
Har faaed Herre Nafn, og anden Herre-ræt
Til spot for lærde Mend, og dem som Sverdet drage
Mand nu af anden støf en Adelss-Mand kand tage
Og af en grober knold, og u-behøfled knud'
Mand ogsaa skiære kand en skiold-bar Junker ud.
39 Det maa dog være mig en sønderlige Mester
Der slige plompe skoo kand pine næt paa lester
At de Just passe kand til slig en plomper fod,
At Junker som dem bær kand siunis gief og god.
Ach ney! Slig titler vil den *Charge* endlig hafve
Om mand med myndighed de Baads-Mend ret skal afve.
De *Capitainer* gaar og ey for uden ram,
Naar hand saa til dem tal; J hunde skal faa skam.
Hvad mener mand nu vel? Maa hiertet ikke bryde?
Maa mangel tapper Helt ey saadan spot fortryde?
At en vintapper-Svend som nep kand rid' en Mær,
Saa ofver-fuse skal en Erlig *Cavallier*.
Mand veed Jo vel hvi hand slig myndighed sig tager,
At Jngen drister sig, og ofver hannem Klager,
Jt rester kun, at hand fri-Herre blifve kand,
Og siden friere kand stiele som en Mand.

40

STUDIOSUS LAMENTANS DET ER STUDENTERNIS GRAAD

formedelst Lychens Modstridelse
og Forfremmelsis Misingelsse
Under dend *Melodie*
Vender om med *pænitentze etc*:
Med heede taare væmodeligen ud-øst
af
Theodoro Philothei Aletophilo
Theologiæ Jsraeliticæ et
Apostolicæ Studioso
ex Civitate Bochim
Anno vincti et acerbé
lacrimantis Petri.

1.

Tendt, *Apollo*, med din Straale
Mitt formørcket Sinde-Kull;
Thi du veedst, huad Jeg kand taale
J varagtig mørck og mull;
Mine Kreffter ere svage

Udi Lyckens kolde dage.

2.

Lesspend' ere mine Leber
Og min Gane er slet tør,
Om endskiønt min *Musa* streber,
Hun er dog saa svag som Rør;
Jeg nepp' kand et Riim optencke
For den Sorg, mit Sind monn' krencke.

41

3.

O AURORA, Morgen-Røde,
Kand du dog ey hielpe mig,
For dig har Jeg titt maatt bløde
For den Bog, [som dig er liig];
Udi Barnebog du tegnes,
Jblant Glosser du opregnes.

4.

Jeg for Dig har fordum gruet,
Og faaed mangt et modig Slag,
Huer en Straale mig har truet
Aften Stund og klaren Dag;
Det kandst du vell vederlegge
[Og igjen mit Hierte quæge].

5.

Gid at Jeg paa dine Vinger
Fra min Vugge var opsatt,
For den modgang som mig tvinger,
Og mig hart har taget fatt
Jeg maae bleck og bog nu hade,
Og Studeringer forlade.

6.

Hui har Jeg i Skole ganget?
Og har taget Bog i haand?
Hui har du mig, *Pallas*, fanget,
Og opsat i Lerdes Stand?
Efterdi mig modgang trenger,
Og mig Sorgen saa omhenger.

42

7.

Er Ditt *Contrafait* i Bogen
Prentet? Hielp, *Aurora*, da!
Jeg har Jo ey [Venner nogen],
Huer mand mig sig slager fra,
Skenck mig Gunst og samme glæde,
Som er om din Himmel Sæde.

8.

Vaag, *DONATUS*, op aff Graffve,
Jeg dig offte haver læst,
Svar till Naffnet, kom med Gaffve,
Som kand dempe modgangs Blæst,
Huo, som kand *Donatus* vere,
Hand opstiger vell til Ære.

9.

Bord, Mad, Brød, Frugt i de dage
Hørde Jeg tit aff din mund
Nu med gode, nu med plage,
Paa huer haarde Skole stund,
For dig har Jeg *declineret*
Scamnum, som mig *molesteret*.

10.

Derfor *Bord* og *brød* Jeg ventet,
Og Studerings søde *Frugt*,
Mens forgieves har jeg lentet
Huer dag effter *maddens* Lugt.
Jeg, Du, Hand, [os] 3 Personer
Lyckens modgang icke skaaner.

43

11.

Viisdom har Jeg *elsket* gierne
Som en Himmel-dyre Skatt,
J blød lagde Jeg min Hierne
Morgen, middag, afften, natt,
Jeg derfor dog elskes icke,
Lærdom agtes ey ved pricke.

12.

Jeg mig icke lod *paaminde*
Till Studerings Flittighed,
Mig aarvaagen lod Jeg finde
Med Arbeyd og Hierne-Sved,
Mens, naar Jeg *Patronen* minder,
Ham hielpvillig Jeg ey finder.

13.

Lysten var med fliid at *læse*
Viisdoms bog og Klogskabs blad,
Dog monn' Lycken *contra* blæsse
For mig i huer sted og stad,
Mitt Arbeyde ingen agter,
Mig forhaaner Stoltheds Fagter.

14.

Jeg med *Læregierig Øre*
Sad hos min *Gamaliel*,
Viisdoms mund Jeg monne *Høre*
Hendes Raad befalt mig vell,

Jeg ervartet Frugten søde,
Mens har smaget beesken Grøde.

44

15.

Døffve Øren, Læber stumme
Møder mig hos min *Patron*,
Hand mig svarer som en dumme,
Huor [er] Hielp, Gunst, og *pardon*.
Raaber Jeg till Herren: *Audi!*
Drengen [mumler]: Veck, *Per Kaudi*.

16.

Skriffve-Klogskab, kunstig Tale
Udaff *Hippocrenis* Brynd,
Som vanvittig Tørst kand svale,
Drack Jeg og med ynd og fynd.
Saadan Sprog maae dog ey høres,
Viisdom titt for munden snøres.

17.

Digte-Kunst og Riime-Tunge
Guders Gaffve, Himmel Skenck,
Om endskiønt mand vell kand siunge
Og udriime: *Herre tenck*,
tenck paa mig, Min Lyckes Krone,
tenck paa mig hos *Kongens Throne!*

18.

O ney! ingen *Joseps* skade
Haver dog i hu og sind,
Naar sig vender Lyckens blade
Ved en hastig [Naade]-Vind,
Du, som est af Geistlig Orden,
Glemmer strax at see till Jorden.

45

19.

Jeg Naturens *Folianter*
Har randsaget flittelig,
Hendes Boges fire Kanter
Læste Jeg foruden Svig;
Sligt *Pedanterie* mand kalder,
Min umage huer misfalder.

20.

Jord, Ild, Luft, [Vand,] Træer, og Skyer
Og Naturens Riige *Skiød,*
Himmel-Stierner, Urter, Byer,
Negter mig mitt [Føde]-Brød,
Viisdom er landflygtig bleven,
Riigdom der'mod høytt [opskreven],

21.

Mens, *MINERVA*, Læremoder,
Hui har du saa skuffet mig?
Du mig lærde ey de *Noder*
Som er Verden teckelig.
Du lodst mig den Kunst ey lære,
Som kand sette Folck i Ære.

22.

Guld-Kunst er en Ære-stie
Hendes Trin er giort af *Guld,*
Som kand Lycken [vend'] og vrie,
Ja opløffte Jord og muld.
Oppaa [Ærens] Himmeltrapper,
Guld og *Sølf* for dyd mand klapper.

23.

Arithmetica Regul'-Falsi Jeg ey kiender
Udi Regnekunstens Bog,
Sandhed den till Løgn forvender,
Mens aff Verden elskes dog,
Jeg kand icke *Guld* addere
Og ey *Sølf multiplicere*.

24.

Geometria Mand *Proportion* ey skøder
Udi Lyckens Falske maall,
Hendes *Pund* og *Vægt* os øder,
[Thi den] staar som Steen og Staall
Udyd gaar med Dydens Kleder,
Dyden derfor nøgen greder.

25.

Ethica [Dyde]-Bog som [en] *Calender*
Vade mecum veret har,
Hierte, øyne, fødder, hænder,
Stedsse tog paa dyden var,
Trecke konst, *Sophisters* Rencker
Verdens Pack for dyd paatencker.

26.

Temperantz har de udsletted
Udaff Dyders Tælle-Stock,
Injustitz er høytt opsettet
Med Udyds utallig Flock,
Heste [tuur], Udyds *Perruguer*
Agtes meer' end Dyders Smycker.

47

27.

Theologia Kom med mig fra Verdens Viisse
Op till *Guds Academie*,
Gack, *Min Siæll*, og lad dig spiisse
Udaff *Guds Ord* paa Hans Stie

Gack ey meer' i Verdens Skole,
Ey paa *Guld*, mens paa *Gud* stole.

28.

Guds Forsiun har dog ey ende,
Om endskiønt at Udyds Folck
Sig fra *Gud* slett monne vende,
Har ey *Gud*, mens *Guld* till Tolck
Gud engang aff Søffn dog veckes,
Og lar mig ey slett forsveckes.

29.

Min attraa er till *Guds Kircke*,
Jeg Hans Ære fremme vill,
Sandhed, *Guds Frygt* vill Jeg vircke,
Giffv mig Lycke, *Gud*, dertill,
Kald mig paa den rette maade,
For mitt *Kald*, o *Gud*, du raade!

30.

Penge-Præst vill Jeg ey vere,
Icke heller *Taske-Præst*
Huo, som rettelig skall lære,
Bør ey vere *Hore-Hest*,
Med en *Pung*, og med en *Taske*
Kand en *Præst* for *Gud* ey braske.

48

31.

Uden *Tasker*, uden *Punge*
Sendte *Gud Apostler* ud
Till Hans Ære at udsiunge
Og at hente Ham en Bruud
Saa bør og en *Præst* udvellis,
Derfor bør ey *Penge* telles.

32.

Mens Vi maae vor Øyne væde
Med de heede taarers strøm,
Beskelig maae vi begræde,
Att *Guds Kald* er kun en drøm,
Simon Magus, *Teffver*, *Tisper*,
Kalder *Prester*, *Provster*, *Bisper*.

33.

XXX Sølfpenge telles
For min *Jesu Frelsermand*,
Men skal nu en *Præst* udvelles,
Maa hand fylde [snart] en Spand
Fuld aff Guld, aff Sølf [og] Penge;
Gud! lad det ey vahre lenge.

34.

Kircke-[Nøglen] undertiden
Henges hos et *Tøse-Laar*,
Peders Nøgle-baand ved siden
Bindes offte paa et Faar;
En *Skomagers Syell* og *Risper*
Kand nu giøre *Provster*, *Bisper*.

49

35.

Vilt du og med *May-green* ride
Sommer-May udi vor Bye,
Du skalt icke lenger bide
Att opnaae till *Lyckens Skye*;
Du, som *Basans Kiør* og *Stuude*
Huile skalt paa *Lyckens Pude*.

36.

Est du *Munck* i *Munckegaarde*,
[Sæt kun *Maj-Green*] i din Hatt,
Lycken skall dig strax udkaarde,
Du skalt bliffve *Præst* saa bratt,
Er du og aff Store Slegter,
Lycken sielv for dig da fegter.

37.

Natte-Vagt, Studerings Reysse
Agtes ey da ved et haar,
Mangen Spøttegøg kand [kneise],
[Høyt] paa Lyckens [Trin] hand staar,
Hand er dog et Svin, en Abe,
Lad kun Lycken ad ham gabe.

38.

Ganten bliffver [Asen] Taabe
Midt udi slig Lycke-Pragt,
Praler hand med andres Kaabe,
Dermed bliffver hand foragt,
Hand med staaene Preckner brammer,
Og paa andres fødder lammer.

50

39.

Ober-Englen og *Baptisten*
Bruger de som eget Verck,
Prek'ner giemmer de i Kisten
Rett hos deres kones Serck;
Saa er de da *Guds Ords Tiufve*,
Skam faae de, som her monn' liuffve.

40.

Mens nu vill Jeg *opponere*
Og anslage *Disputatz*
Huo vill mod mig *respondere*,
Hoffmand byder Jeg her: *traads!*

Hielper mand ey *Slegt* paa fode?
Giør mand *Svoger'* ey till gode?

41.

Sandelig, Jeg billigt agter
Att forfremme *Slegt* og *Ven*;
Huer med *Ære* efftertragter
Tusind gange [ja] igien
Høytt paa *Velstands Stoell* at sette
Den, som hør os till med rette.

42.

Hielp du og, Du *Lycke-Pachter*,
Hielp *Studenters* fattig *Flock*,
Som kun brødet efftertragter,
Løn aff *Gud* skalt du faae nock,
Den, som intet har at giffve,
Gid, Du Hans *Patron* vild' bliffve.

51

43.

Har du veret før *Studenter*,
Og est satt paa *Lyckens Top*,
Effterdi *Gud* Sielv dig henter
Udaff muld till *Himlen* op.
Vend da [ned] dit hielpsom øye,
Og din *Gunst* ned till os bøye.

44.

Tenck at *Lycken* staar paa *Klode*,
Hun er kun glasseeret *Leer*,
Staar du end paa *Lyckens odde*,
Gud kand snart dig kaste neer,
Som en *Krage* og en *Svane*
Paa den slibrig *Lyche Bahne*.

45.

Gud Hand spendte Armebystet
Skiød till *Svanen* at hun dratt,
Hendes *Buur* blev hastig rystet,
Der Hun sagde *Gode Natt*,
Kandskee Hun blant Fugle Sorte
Plages hos de mørcke Porte.

46.

Kragen fick den samme Skeffne,
Hun blev skudt paa *Møddingsted*,
Gud lod ey en Fieder leffne,
Hun strax fuldte *Skytten* med,
Krage-Æg hun leffned mange,
Ungerne dem monne fange.

52

47.

GLEBA Jord-Klimp, som i dvale
Ligger med sit *Orgelverck*,
Fordum kunde Hand høytt prale.
Hand for Guld hialp [Leeg og Klerk]
Men Hans magt for ham er endet
Lycke-Piben er forventet.

48.

HANNIBAL, Du Lyckens Æble
Titt blev trillet runden om,
J din Kieft blev' og lagdt Kieble
Døden gjorde dig flux tom,
Dog *Carthago* sørger icke
For din [døds den] snare Stricke.

49.

Ulfvens Fange-Jagt og Felde
Jeg ey kand udsiunge nock
Hand stod høytt foruden helde,
Nu er Hand en *Steenreist Stock*,
Hand er død, kandskee dog lefver,
Skam og Skendsel om ham sveffver.

50.

Var dig [*Griff*] paa Høyen Fielde,
Du som est en Spaadoms Fugl;
Jngen modbør skall dig felde,
Bort Ulyckes Piil og Kugl;
Vilt Du dig i disse speyle,
Saa skall Lycken Dig ey feile.

53

51.

Vogter Jer, *Smaae Verdslig Klercke*,
J, som før *Studentre* var!
Lychens Been er' kun Leer-stercke,
Giort aff *amaleeret Skaar*;
J, med [*Demas*] Verden grysser,
Fordi Lycken Eder kysser.

52.

Lyckens Segell titt aff *meyer*,
Hun gjør Piben offte *Taus*,
Mangen *Skiøller* hun udfeyer,
Hendes mad er Falskheds Smaus,
For itt small *ruin* hun *Skryder*,
Velstands Bygning hun nedbryder.

53.

Nu vill Jeg min graad aftørre,
Og vill ende mine Suck,
Mens først vill Jeg her fremføre
Pligtig Bøn og ydmyg [Buk]:

Skenck, o *Gud*, en Ære-Krone,
Huer, som er *Student Patrone*.

54.

Sett dem høytt paa Lyckens Vinge,
Under Naadssens Hielm og Skuur,
Lad ey modgang dennem tvinge,
Vær dem sielv en Mast og muur,
De, som hielper *Geistligheden*,
Giff dem Lycke, Fryd, og Freden.

54

55.

Lad dem røre Himlens Loffte,
Ret som Fuglen med sitt Sving,
Ver Du deres Skiull og Hoffte,
Sett dem, som *Zignete*-Ring.
Derom Jeg mod *Gud* mig bucker,
Huer *Student* det samme sucker.

Tillæg I.

I.

Torden [straalen] stakket siden
Pegte paa Forræderen,
Straffen var dog mild og Liden,
Thi Han bedre fik igjen;
Han et Slag fik i *Careten*,
Og kun satte [lidt] i *Beeten*.

II.

Han vel havde Bisp til Fader,
Er dog *Satans Procureur*,
Thi Han er Guds Kirkes Hader,
Diævlens egen *Serviteur*;
Straf Gud den *Capitel-Røver*!
Som sit Tyrannie saa øver.

III.

Du Consumptions-Optænker!
Tærer Land og Riger ud,
Satan har dig sat i Lenker,
Du forbandet er af Gud;
Gud lad Orme dig fortære!
Thi du søger Guds vanære.

55

Tillæg II.

IV.

Ober-Himmel-Høye-Herre
Hielp vor konge mild og blid
Hand en Øyesteen maae være
Hos Gud ald Hands Leve-Tiid
Gud det Arve Huus bevare
Fra ald Modgang Frygt og Fahre.

V.

Kongen Kirckens Fosterfader
Er Guds Tiener og Hands Søn
Gud Hand nedslaae Kongens Hader
Derom gjør ieg Suck og Bøn
Suckker med mig Hvert et Hierte
Fri Gud Kongen fra ald smerte.

VI.

Kongens Mænd som tro mon tiene
Offrer ieg op til min Gud
Gud Ulycken fra dem gienne
Styr dem i Guds Ord og Bud
Gud fra Modgang dem beskytte
Ved din Hielpe-steen og Styttte.

Tillæg III.

VII.

Men mand bør derhos ey glemme,
At see til en fremmeds nød,
Og den fattige forfremme,
Naar hand holder an om brød,
Gud har ført dig op til ære,
At du fremmeds tolk skal være.

56

EN NYE RIIME KUNST

Jeg leer nock ad mig selv, der ieg lærd' først at riime,
Maatt' ieg for Rimetz skyld strax ende med een griime,
Og naar Ulyckelig mit Vers gick ud paa Bisp
Vidst ieg ey nermer raad end slutte med een Risp.
Jeg var vel bister nock, og klaged paa min hierne,
At dend ey fattede dend ret *Poetisk* kierne,
Og kund umuelig indbilde Mig blandtt alt
At nogen tid kund' skee mand maatte rim' saa galt.
Men konsten stiger op, jo meere tid mand lever,
Jo høyre i forstand vor hierne sig opsvæver,
Med tiden glemmer Mand sligt tvungen Lapperie
[Og lærer] effter kunst at riime meere frie.
Jeg kiender her een Mand, som meget har at sige,
Som udj Riime-kunst skal neppe have lige,
Ey saa u-riimeligt kand sættes hannem frem,
Hand det jo faar i Riim, saa det har art og klem.
En Lømmel og et Skarn, een Bengel og Viintapper

At føre vel i Riim med [Hermand] giæv og [dapper]
Og riimet saa gaar ud paa fiine Juncker *Slens*
At smør' een *titul* paa udaf een *Excellentz*.
Det er vel siger du at riim' paa høye Noder,
Hand Svarer strax dertil: Det riimes med een broder:
Og hvo som dette riim vil noget dadle paa,
Og siig': Dat [riimt] sich nicht: De lar vel Riimet staa.
En beldet Svendske pog, een Danske biskops stave,
En Biskop uden skiæg, en Oberst med een krage,
Hvo der i fordum tid [havd'] vild' indbilde mig
At saa uriimeligt kund' have riimet sig,
Jeg hafde Svard: Du Nar betee dig for en *Doctor*,
At hand forordner dig *recepter* og *decocter*,
Purgatz og Nysse-krud, og and't at tage ind,
At du faar rensed ud dend galskab af dit Sind
57 Men det kand denne Mand faa Riimet naar hand lyster
Det koster kun et ord, hand legger til een Syster,
Om riimet ey i alt saa lige rigtigt er,
Saa hører hun dog til dend store *Canceler*
Ja hvo har lyst dertil, ieg vedder tyve daler,
Jeg kiender Manden vel, ieg lyver ey og praler,
At tog hand sig det for, hand riimte hvidt og Sort,
Hand Riimte suurt og sødt, een Pandkag' med een Lort,
Slet intet var saa krumt, slet intet var saa kroget,
Slet intet var saa bunt, slet intet var saa broget,
Hand [vidst' at vrie det] som Smeden vrier staal,
At det skuld riime sig, som smør udj en kaal,
Det koster ham ey stort, hand tør ey pønsse længe,
Alt riimer sig for ham, lær du at rim' for penge,
Thi om der nogen end vil spørge i een hast,
Hvor skal ieg bær mig ad, ieg arme Usel gast?
At denne store Mand, som er i riim saa kunstig,
[Vil] og mig arme Diævl med riimen være gunstig,
Skuld' ieg min egen brøer i denne Sag vær' huld?
Jeg raadde ham for alt, han sparde icke guld.
Og om hand derudaf ey hafde at udskiffte,
Saa fick hand at see til, hvor hand sig best kund' gifte,
Jo nærmere i slægt, jo nærmere til Lyck,
Skiønt der een kiertel var hos saadan feedt et styck'
Hvad meere der hør til og hvad der meere rester
Kand [best] erfares hos dend smilende Bormester:
Gaa's dette Raad forbie, jeg tvifler at du Naaer
[At] Riime-Mesteren [vil riim'] for dig et Aar.

SIBYLLÆ, SPAADOM [OM] NORDENS ANTICHRIST

Dirigeret

Jmod de Skriff-t-Kloge som formeene
at *Antichrist* ere ickun udj Østen og Vesten
nemlig
Antichristus Orientalis et Occidentalis.

Det er
Tyrcken og *Pauen*
offereret
Af een *Franciscaner* Munck til en *Woiwode*
udj *Podolien*
Først funden udgrafuen Anno 1423 i Rune
bogstafuer, paa det field *Kamieck*
mens [ført] til Liusset
Af Polsk, paa Danske Riim ofuersat, og til
Trøcken bekaasted
af
Jens Nørnissøn
Boghandler i Kiøge
Præntet aff
Melchior Martzan
Sub officii nostri et
Facultatis Satyricæ
Sigillis.
LS LS

Omschiønt blandt Kættene mit navn er icke schrefuet,
Blandt Weder-Lærere min tid er icke drefuet,
Jeg Nordens *Antichrist* nu dog fremstille vil,
Gid at [Skrifftkloge] mend Kun flittig høre til,
Lad være *Luther* har kun tuende *Antichrister*
Optegnet fordum, at mig mange derfor qvister,
59 Med Feder-riis for ieg den tredie fundet haar,
Som ieg for Werdens Soel fremwisser aabenbar,
Jeg men det er ey noch i Westen og i Østen,
At søge *Antichrist* ieg hører og saa røsten,
Af Norden *Magogs* mund hen under Nordens Poel
Hans diefle-tænte Lius er Werdens falsche Soel,
Ret som at *Mahumeth* i fordum tid begynte,
Hans sledsche falsche røst ald Østerland velyndte.
Med Lærdoms Locke mad forgaf hand alle folck,
Sin Helfwed *Alcoran* hand brugte som en tolch,
Vor Norden Satan har dend Trække-Kunst og øfuet,
Som Tørck og Pafuen self i fordum tid har prøfuet,
Hand er et Pafue speil og Tørchens *Contrafey*
Om ey med moer och magt, dog med Practichers rey
Hand er den Liden Skye som himlen har opfyldet,
Den Norden Verden har ham til en Første hyldet
Hand er [det lidet] horn som andre har afbrødt
Thi mangel Adelsmand ved hannem er Nedstøt,
Hand drucket har den [Safft] som Guderne vel smager,
Og glæder Mennischen, Hand Løcken saa indtager,
At Verden hannem som en Himmel schichet mand
Tilbeder, ja, som eet Mirachel achtis haand.
[Det] tredie F: har ham først sat paa ærens trapper,
Huer hand for druesafft ald løckens Vin udtapper,
Hand først fich foden ind paa det *Bibliotech*,
Som mod *Melancholie* er [Fyrstens] *Apotech*,
Dernest blev hand fløt op i ærens anden Lisse,
Til Canceliet hand giord' en Løchsalig reisse,
Men den som Reedtzede for hannem Løchens gang
Fornam at Løchens Stie for sig blev siden trang.
Saa fich hand *Cabinet* blant andre Rigens helte,
Og Løchen offuer ham udbreedte silche tielte.
Hand solde mangt et Kald og mangt et Tolderi,
Blef sat paa *Auction* for maadelig Værdj,
60 Hand lod sig nøye da med 10 *Ducater* røde,
Thi *Supplicanterne* hand vilde ey bemøde,
Med megen Skinderi, at hand kund' søgning faa,
Ved mild finandtzeri og huer Mands yndist naae,
Thi Kragen lefde da, som kuret sine unger,
Hun sanchit og saa eg huer sluchte hendis hunger

Den anden det fortrød der som hand intet fick
 Hand lofde alle Vel med mund med haand og nick.
 Daa Var Vor *Antichrist* ey meget *æstimerit*
 Hand tachtet høflig noch huor lidt mand end foræret.
 Hand gich da paa sin foed dog med et *pagie* Par,
 Hand siuntetz for en huer eet udvaldt hellig kar,
 Som Hofmands løche er, et Fløy paa tag og tarne
 Nu blæser *Contra* bør for dem, som høyt er barne,
 De som har højest rang Wed Løchen stødis ned,
 Och Løchens Kiæde gaar for Løchens børn af Leed.
 Saa blev først Kragen schut og *Charge* sin aflagte,
 Der ved vor *Antichrist* jo meer og meer tillagde
 Det tredie F. forsuandt og blev hen lagt i muld,
 Det femte C. igien tog *Cronen* paa af guld
 Den Norden *Antichrist* med Smiger-glatte Læber
 Erlanger Kongens gunst, og daglig ferdig Stræber
 At stieale Kongens Siel og Hiertet hans at faae
 Som Salomon, dog vil guds haand [at] schulle naae.
 Der med trød'r Satan op paa ærens [himmel] Stier
 Hand løchens Visere paa seierverchet Wrier,
 Just effter sit *Compas* saa hand en *Joseph* bleff
 J Kongens huus og hoff, huor Lychen Werchet dref
 Oppaa det falsche brøst blev Christi Kaars ophenget,
 Det Brøst som er med list og gierighed befenget,
 Det er for Christi Kaars en Fiende og W-Ven,
 Som Christi Kaars fra sig engang schal Kaste Hen,
 Hand diuretz brende-tegn langt heller burd' at bære,
 At hans guld kierlighed for verden kiendt mon' være,
 61 Hand holder Krug og [Sal] med hellig Kirche-Kald,
 Gud lad den *Satan* faa aff Himmelen et fald!
 Dernest paa samme Bryst opblincher ærens Stierne,
 Og gylden *Elephant* som hand var Viisdoms Kierne,
 Malurte Stiernes nafn ham sømmer Visselig
 Thi hand en Malurt er Ved gierighed og Suig;
 For gylden *Elephant* een Ræv hand bør at føre,
 Og æderkoppens Skieldt, Thi alle schal ham smøre,
 Hand suger Riget ud, och griber til sig guld,
 Som Støf paa gaderne og Sølf som utald muld,
 Tvi dig, guds kierchis Pest, du *Christi* kaarsis fiende,
 Thi udi gierningen du gifuer det til kiende,
 Gud kand som *Edom* dig nedstyrte af [dit] taarn
 J huor du schrifuer dig at være ædel barn,
 Den *Gog* og *Magog* har end fleere ære-Smøcher,
Abbadon udi Nord hand suømmer udi Løcher,
Apollyon [hand] og en [*Mogols*] titul bær,
 Og ofuer Rigens mænd en *Czar* og *Bassa* er,
 Har hand ey Konge nafn, hand dog som Konge raader,
 Hand styrer Riget som hand vil i alle maader,
 Hand er som Kongens Siæl hand er som Kongens mund,
 Thi Riget støttes paa den *Antichristens* grund,
 Thi ære alle ham og alle ham tilbeder,
 Alt det som ypperligt, og som priis verdigt heder,
 Det ofre de til ham, ret som til afgud Bell,
 At de kand teckelig behage hannem vel,
 En ofrer Røgelse af guld och *Diamanter*,
 De andre løffter ham høyt offuer Verdens Kanter,
 Med Priis og loff og roos med bøger och papir,
 Og ønscher at hand vil nedbøye naadens spiir,
 [Hin] næt udgraffuer ham i Kobber og i Klipper,
 Med Fafnen fuld af roos fast alle mand om stripper,
 Den Naadig Konge faar vist aldrig saadan pris,
 Som de paa legge ham ved deris hychle viss,
 62 For denne *Haman* sig to Rigers Stender bøyer,
 Det *Babels* billede ald ære de tilføyer,
 De har indbildet ham at hand er [Nordens] Gud,
 Men den *Herodis* faar fra gud en gang og bud,

Dog medens at hanss magt saa gielder udi Norden,
 Da hører mand huer sted een lyd udaf hans Torden,
 Hand tager Riget ind ved sine Slegte trop,
 Som daglig dags af ham til ære løfftis op,
 Hans [trende] Søstre er de Wisdombs tre gudinder,
Minerva, Venus og Fru *Juno* Dyders Quinder,
 De Klækis daglig op ved Rigens bedste brød,
 Og blomstrer meer og meer til *Antichristens* død,
 Saa kand en ærlig karl eet ærligt brød ei nyde,
 Saa lenge, som at Gog har nogen Slegt at yde,
 Hand meen hanss Slegt den har til Riget arfue ret,
 Af landssens Fedme de bør først at Worde mett.
 Fra fiende soel og slegt til Paffuedom hand Kalder
 En lecker *Courtisan* som Syster Velbefalder,
 Fordi hans Paffiie [spiir] og *Cardinale* Kiep,
 Staar Vel i brude Seng og giffuer bruden Knep,
 Fast som i Riger to var ei een mand saa Werdig,
 Der Kund' *Apostel* Stoel betræde der til ferdig,
 At mand fra fremmet land maa hente en *Student*
 Thil Paffue-Stoel og Stau, ret som fra himlen sent.
 De andre Søstre fick den een een [guldkier] Jøde,
 Som dog gjør intet ondt, den anden Slicken søde,
 Som er handtlangere at sammen skrabe guld
 Thil *Antichristens* huus at det kand Vorde fuld,
 Hand er Sølfegelen bær hid bær hid hand raaber,
 Thil den som Naad' og gunst ved hans bifald forhaaber
 Hans haand de fylder først, dernæst den *Antichrist*,
 Faar heele tusinde ved sin handtlangers list,
 Maa ieg dog iche nu den dag den dag forbande
 Da ieg schref først med bleck, da ieg tog bog i haande
 63 En ærlig fattig Karl Kand ey erlange brød
 Som giffues schal ved slecht ved sølf og guldet rød,
 Dog eet *Capellani*; en ringe degne bolig,
 Et sultet Landzbye Kald et Klocherie urolig,
 Mand stundom tid sig Kand med Knæfald trøgle til,
 Dog for at fange sligt tilbedes *Baal* Vil,
 Men Slegten æder op to Rigers feede Stycher,
Ægyptens feede Kiør ald gredsgang til sig røcher,
 Er der et Kiøbsted Kald er der et Bisped[ø]m,
 Der til de snige sig ret som ved søfn og drøm,
 Som Israel udi *Ægypten* sig udspreder
 Saa denne *Ismaels* slegt-Suerm sig wit udbreder,
 Udi guds Kirche staar de Stolte *Pharisæer*,
 J Kongens Raadstue, det *Rhoboams* Raad sig teer,
 Den gifftig [bidsk] *gangræn* omkryber alle Vegne
 Thi løchen ofuer den guldstøfregn mon nedregne,
 Mens andre ærlig Folch som har ei gunst og guld,
 Maa side ned i støf og slaa sin mund i muld,
 Hans Broder spranch fra tap og tønde til stor ære,
 Foruden dierf og dyd hand schiold og hielm kand bære,
 Hand aldrig var i Krig, og ei i Ledings tog,
 Hand ei i skole gich, den døgenicht og drog,
 Hand mange glaser Vin for mig har fordom schenchet,
 Oppaa Vin berget, daa ieg aldrig hafde tenchet,
 At hand udi Karret med mange *Pagiers* floch,
 Skuld age, dog sligt er Kun løchens top og troch,
 Hiemfødingen ichun wed *Gothers* Soel har Vandret,
 Omschiønt hand er med Nafn og *Titul* Slet forandret,
 At bielchen bugne maa for dette sparretræ,
 Huor under Vandmænd sig schal Søge ly och Læ.
 Hand Kand ey flere maael end hand af patten suet,
 Wed Lou og Wed *Recess* hans hierne er ei [skruet]
 Hand nyssen war Kun en fassbinder fudschere,
 Som nu er adelsmand og høyt i sky Kand see,
 64 Sin broders *Magogs* moed og Fode-Spor hand følger,
 Thi *Antichristen* sig for *Supplicanten* dølger,

Hans huus *Apollinis oracul* ligner wist
At ingen Komme maa i tal med *Antichrist*,
Med Himlens hellig Gud huer Christen Siel maa tale,
Paa huer en sted hand Vil de trengte hierter suale,
Huer *Supplication* annammer gjerne gud,
Udj sin Kircke og huor hand far bøn og bud,
Vor Christen Konge har og opladt Naadens *Tempel*,
For alle og hand er et Naadis sært *Exempel*,
For Jordens Guder hand forschuuder ingen haand,
Som recker *Supplicatz* af ydmyg muld og Sand,
Men Nordens *Mahuzim* udi gemach sig slutter,
Huor ingen kommer ind, med mindre de hart strutter,
Woiwoden meen hans huus det er det helligste,
Et *Sacristi* huor ind een huer maa icke see.
Hielp Gud i himmelen huor gaar det til i norden,
Gud See af himmelen til fattige paa Jorden,
Som ere Venneløs som ere pengeløs,
Den Antichristen er u-mild u-blid og bøs,
Kand man sig trengte ind udi hans *Cabinette*
Discretioner da ej nogen maa forgiette,
Thi Porteneren schal to daler hafue først
Og Kudschen og saa een at sluche med sin tørst,
Hans *Secreterer* for *Ducater* 10 nep tacher,
Skal *Camer-tieneren* for dig og Vere Wacher,
Glem da ei *pension*, og offre til den dreng,
Som Warter herren op ved bord ved bench og Seng,
Dernæst gack ei forbi de [adelig] *Studenter*
Et hundred daler de af huer *Client* sig Venter,
For de schal bringe frem din *Supplication*,
For [*Mardochei*] Stoel og *Josephs* Naade Thron,
Løs nu Løs op din pung for Sante Jørgens *neue*,
Og for hans Krumme haand om hand schal ellers strebe
65 At tale Vel for dig [til] at erlange brød,
Tæl rundelig, maa skee en anden høyre bød,
J Slig et hatte foeg Vel har ieg aldrig veret,
Thi ieg har intet faaet, og intet har foræret,
Dog under fremmet Spiir i min Landflyctighed,
Huer Post-dag spørger det som ieg tilfulde Veed,
Din pung forslaar ej meer, Luck op nu Skrin og [Kiisten,]
Tæl udj Tusind tal, guld, Sølf til *Antichristen*,
Et kiøbsteds kald du kand for 8 hundrede faa,
Et Bispedomme for 3 Tusind kand du naa,
Et Tolderi for 2 og tusind flere selgis,
Til andre *Charger* mand for høye gaffuer Welgis,
Et lidet Landsbye kald for got kiøb faar du Vel,
Ducater Hundrede om du *contant* først tæl,
Vilt du nu spørge hui ieg *Antichrist* ham nefner,
Kast op udj Guds ord læs Bibelen som hefner,
Slig kirche prangeri, og som slaar Torden slag,
Paa dem som af guds huus gjør saa forhanlig Vrag,
Hand ligner Vesten *Gog* og hand er Paffuens Aabe,
J det hand selger kald, hand Sølf og guld vil hafue,
For [Kircke-]Fundt og *Chor*, for Hagel Messe serch,
For Altar kalck och Disch, for himmel Satans Verck,
Hand gifuer Aflads bref for megen skyld og Synder,
Haar du bedrefuet hoor sligt *Antichristen* ynder,
Søg kun et frelsse bref saa staar du aldrig schriff
Du faar opreisning strax dog det er diefle drifft
Haar du en blods forvant som du for guld Vil egte,
J de forbudne Leed hand skal dig icke negte,
Et aflads bref dog det mod guds *Capitel* er,
Men denne blodskam hand for Penge paa sig bær,
Er der en Arffve deel som du fra slegt vil røffue,
Fra broder og fra børn, sæt der oppaa en prøffue,
Huad gielder hand for guld skal skafue dig det Bref,
Huor ved til Boen du allene Arfuing bleff,

66 Har nogen haand og Segel paa brød og paa bestilling,
 Du Kand ham Sticke ud Ved Naadigste bevilling,
 Saa træder hand oppaa om ey paa Kongens hals
 Da dog oppaa hans haand, den holder hand til faldtz,
 Thi [høyer] haand sig op langt ofuer det som siges
 Gud og guds Thienniste, guds Ære ved ham Suigis,
 Wel læs hand Fader Vor for Gud paa bøiet Knæ,
 Men hand sin Luncken bøn, lar ey i gierning see,
 Jeg icke laster her hands Edle Sindsens gaffuer,
 Som hand for Adelsmend og *Parlamentet* hafiuer,
 Jeg icke laster at hand fremme vil sin slegt,
 Og Suogre, thi det er naturens rette techt,
 Mens at du holder fal guds Altar og guds Kircke,
 Og at du icke vil guds ære ret udvircke,
 At fattig trøckis ned som dog er drabelig,
 J Lærdom og i dyd det Laster ieg i dig,
 Dog skal ieg sige sant ieg moxsen dig undskylder,
 Thi Bisp og Præsterne de burde trocke bølder,
 Som fuld aff Synde [rod] paa hofmend Voxer ud,
 De schulle tuelle dem med [Lovens] skarpe Luud,
 Ney! *Zedechie* Flock tør icke gø og gabe,
 De redis at de skal ald gunst og hyldest tabe
 Og Pauen Suoger er, huor tør hand Laste ham,
 Ved huilcken hand fløy op ret som ved *Tartars Cham*.
 Nu nu er *Moses død!* *Michæas* og den *Docter*,
 Som vaar guds Kirckis Vagt og huld tro Altar Vochter,
Johannis munde-Suer paa tungen hafde du,
 At laste Herrens feyl der til vaar du ei blu,
 Du aldrig høchlede men affreff Kiol og Kraffue,
 Aff Jfrighed at faa guds frygt och Ret i Laffue,
 Du achtet ej dit blod om det saa hafde gialdt,
 Udj guds thienniste du var ei lam ei hialdt,
 Vilt du O guds mand ei paa Prædickestoelen Laste,
 At du din hoffue gunst skal der med ej forkaste,
 67 Da tal til Herrene i bods og Skriffte Stoel,
 Før dem fra mørcket til retferdighedsens Soel
Woiwoden beed, at hand vil afstaa Kirche prangen,
 Den skiendig *Simoni*, som har bedaaret mangan,
 Der Skibbrud hafuer lidt i Siel og Salighed,
 Og af slig Kirche rouf er aldrig blefuen feed,
 Wer [let] oppaa din foed, Ver [let] i mund og tunge
 At straffe synden saa steenhierdet det kand runge,
 Af dine Negle Gud den dyrekøbte Siel,
 Skal Krefue drag da ud den Synd ind drefuen peel.
 Nej hyckleri har nu de lærdis mund befengit,
 Med smiger og med suig de hiertet har bemenget,
 Trodtz nogen sandhed tør behiertet sige frem,
 Thi Hyckleri den boer i hiertens huus og hiem,
 Wor milde Konnings Siel Gud naadeligen bøye,
 At hand til Herrens huus vil hafue [voget] øye,
 At de ei rutte schal med Jesu Kirckis Kald,
 Som de [forvender] til *Simonis Magi* Stald,
 Thi Som forherdelse er Vederfaret Jøder,
 Saa Verdens diefle-Slegt guds ord slet intet skøder,
 Guds mand *Johannis* staar og taler guds ord ret
 Naar de af kirchen gaar da er guds ord forgiet
 Et [tusind'] Prækener hos dem kand intet fruchte,
 Kandskee den skyldige naar hand mon dette luchte,
 Og denne Spaadom seer, hand sig skal Vende om,
 Og bedre sin idret mens hand har tid og rum,
 [Fortænk] mig læser ey for ieg har sandhed skrefuet,
 Der er jo hychler noch aff løgnens Aand [opdreuet]
 Og der som Hyckleri med Tack belønnes bør,
 Mit Sandheds Læreschrifft utack ey frycte tør,
 Jeg har og høycklet før fordi min pung og taske
 Slet intet veiede men ieg i støff og aske,

Giør pligt og poenitentz forlad min høchleri,
Du Hellig Gud og staat mig udj modgang bi,
68 Jeg ieg *Sybelle* har beskreffuen disse tancker,
Som under fremmet Soel Landflychtig nu omvancher,
Eer her en tødel løgn, gud lad min Siel da døe,
Med diuret og med *Gog* i Helfvedis Suofuel Søe
Med denne *Prophetie* vil ieg i [Himlen] møde,
Jblandt Sybiller fler Gud mig af [himlen] støde
Med horen Babylon om ieg har dryppet tant,
Mit Vinde [Himlen] er, at huer et ord er sandt,
Bøn graad og *Litani* Vil ieg til slutning gifue,
At Gud Vil Rigens Czar fra Pawens Vranghed drifue,
Saa hand Guds kirche ey skal sette meer paa Spil
Men kalde uden guld og saa som Jesus Vil.

POST SCRIPTUM TRAGICUM ET PROPHETIÆ COMPLEMENTUM

Ret nu kom Posten, og de Tidender forkyndte,
Som *Antichristen* [mod] sit Fødeland begynte,
Der wed ieg styrte om og daanet som et Lig,
min Aand foor hart ad ud, der war nep lif i mig,
Formørckelse der blef udj min Siel og hierne,
Min haand den famlede, Jeg wilde skrifwe gierne,
Dog kunde nep for suck for dybe hick og graad
At *Antichristen* har opdicked slige Raad,
Stig ned ald Verdens Soel, og kommer himlens Lamper,
Beseer *Achitophel* huis treck i Steen og Kamper,
Mand aldrig Lese kand thi den whørlig er,
Sligt et Forrederi en tyrck i hierted skær,
Er det at lønne wel din konge og din herre,
Som du saa spandt oppaa Forrædelig at [snære],
Er dog den løn forskyldt af Landsens Fader goed,
At du forraade vil vor [konges] arfue blod,
Din Tunge sucker sød, dog fuld af gift og galde
Din Sirup glatte mund, Lod kongen sig befalde,
Dit Ansicht Speile klar holt kongen som en Soel,
Dog Kongen vilde du ned styrte af sin Stoel,
Før hafde kongen troet at himlen skulde refne
Ja Jorden suinde bort og intet af sig lefne,
End at hand hafde tenckt dig til slig Morder træck
Hand wocted sig ej for din Helfved brod og breck,
Huad wil du *Judas* dog saa effter guldet tørste,
At du dig understaaer at selge [Kong'] og Første,
J Fiende mord og magt for nogle tønner guld,
Som andet icke er end rød *Cinober* muld,
Er det at bruge ret [dit] Lerde Sind og hierne,
Som du nu [har] om støbt til en Malurte Stierne,
70 Er det din Wiisdomss fruct af lang *studerings* roed,
At du udgyde vil ald [landsens] Sielle blood,
Er det *Politicus* som kongen under miner,
Er det Ed soren mand som strecker dødsens Liner,

Og Falschheds stricker for sit kierre Føde land,
 Som du forraade vil og sette det i brand,
 Hui saa du icke paa det guld kaars paa dit hierte,
 Før at du tenckte saa at gjøre kongen smerte,
 Har kongen *Christi* kaars paa brystet af dig hengt,
 En Torne krone du til kongen hafde tenckt,
 Guld [Cronen] vilde du fra Herrens [Salved] røfue
 Med [hierte] Sorrigs kaars du vilde ham bedrøfue,
 Som hafde [sat oppaa] dit hofuet ærens krantz,
 At løcken for dig gick J idel Springe dantz,
 Hui saast du icke paa [dend] guldbardyret Stierne,
 Huis straaler skulde sig udskiude nær og fierne,
 Den æres *Fixe*-[stjern'] er blefuen en *Planet*,
 Og et *Comete*-Riis som alle nu har seet,
 Dog den Retfærdig Soel og *Jacobs* Liuse Stierne,
 Som groer i kongens Siel ret som en huede kierne,
 Opblincker for wort Land, og [dend] har blotet dig,
 Og Aabenbaaret for vor konge ald den Suig,
 Det *Babels* hoore barn har blottet sine flige,
 Og Landsens ægte-[børn] udaf hans Suig kand sige,
 Hand er de *Pharisæers* anstrøget kalcket graf,
 Og hand er *Præsident* udj [Forrædres] Laf,
 Hui Saast du icke paa det *Elephante* Smøcke,
 Som du paa Brøstet bær, ved kongens gode tække
 Det skulde minde dig at Wer' en *Elephant*,
 Om kongens Filsbeen-Stoel, foruden Suig og tant,
 Du som en Løwe runt om kongens Stoel schuld' stande,
 Du [burde] holde Wacht om kongens Arfue Lande,
 Men med din Snabel du [vild'] styrte kongens Stoel,
 Du vilde sløcket ud wor Rigis giede Soel,
 71 Huad war din tancke dog? [Vild'] du til *Cronen* Stige,
 At du i Føde Land schuld icke hafue Liige,
 Har du om *Sceptret* dig ogsaa en tancke giort,
 Har du hafft konge moed og dig [indbildet] stort,
 O daarlig, Daarlig Sind, O u-forskammet træcker,
 Som sig til kongens død og landz uløcke recker,
 O du ærgierig [blæst] O stoltheds huirvelvind,
 Som kand de Wiise mænd formum' og gjøre blind
 Du viste vel at gud sin salved self [omskantzer]
 Omskiønt [Forræders] pil och kugler stundom [Dantzer]
 Om Kongens mur og Vold, den Engle hofuet Vacht,
 Ei slummer et *Minut* men gir paa kongen acht,
 Du har beschiemmet nu den huld tro geistlig *Orden*,
 Som har opklæcket dig at du her udi Norden,
Mirachel vorden est paa Ærens Trappe trin,
 Nest kongens haand du stod som solens perle skin
 Mens naadig konge tenck dog icke at vi alle,
 Af *Arons* Stamme skal forrædisk fra dig falde
 Lad vere *Judas* er iblant *Apostel* flock
 Wj andre *Levi* børn trosuoren findes noch,
 Du har beschiemmet nu den herlig Rider skare,
 Og grefue Trop i det du styrte [vild] i fare,
 Det Hellig Arffue huus om huilcket Gud gaar rund,
 Og [*Seraphim*] guds Wagts [tar] aldrig nogen blund,
 Du har beschiemmet nu de æd-bestandig borger,
 Som med sit Lif og blod vil kongen fri fra Sorger,
 Din Fader borger vaar, du er af borger stand,
 Af [hvilcken] du randt op og blef en Rider mand
 Du har beschiemmet [nu] din erlig Slegt og Suogrer,
 Jeg troer at *Lucifer* for dig schinbarlig schaagrer,
 De som ved din bifald sig ventet Løckens brød,
 Nedlegger du i muld og Siæle Sorrigs død,
 Tvi dig du Landsens Pest, tvj dig du Konge myrder,
 Tvi dig du *Hamans* søn, de ædergiftig byrder,
 72 Som du paa kongens ryg og Landetz schulderblad,
 Opbyttet skal for dig self blifue brod og gad,

Har du for Raadstuen oppaa *Carret* tit aget,
 Hui hafuer du da ei en tanckering dig taget
 Af den Skabilcken haand og billet hofuet haar,
 Som for Forræderj for alle blottet staar,
 Har du paa ærens vogn fremaget For den stytte,
 Som er Forræderens graff steen og ulfue hytte,
 Der klæder ham med skam och skiendsel runden om
 Saa lenge som er til [Rhinsborrig] *Riin* og *Rom*,
 Hwi frycted du dig ey for stød og steille Stage,
 Hwi frycted du dig ey for slig belønnings mage,
 Som [Rigens] store mand i [Billedet] udstoed,
 Fordj hand effter Eed vaar kongen icke goed,
 See kiender du din haand, see kiender du de breffue,
 Det er et Suder Spil som du med hand og [næve],
 Forrædisch spillet har, det Spil Forkiering er,
 Som konge hyldest og ald ære fra dig bær,
 Gack Krigsmand og af ham af tag de æris smøcker
 Tag af ham Christi kaars og de *Clenodie* Løcher
 Tag af den *Elephant* udaf den utro Mand,
 Tag af den ære-Soel og Ridder Stierne Stand,
 Opbærer godtz og guld paa kongens Slots gemacker,
 Hans dørre huus og hof med [Kongens] Segel tillacker,
 Det huus huor Riddermend har ofte Wartet op,
 Med ydmyg *Complement* med blottet hofvet top,
 Saa kommer, Kommer frem med priis och pen og [Fædre]
 [Dog] ej med Rim og roes den *Antichrist* at [hædre],
 Men ridtzer hannem udj evig Steen og Stoel
 Og viser ham huor vit sig strecher løchens maal,
 Saa er nu *Babylon* den Stolte [Hore] falden,
 Som vaar ved Løckens hand paa ærens field [og halden]
Mirachel wiiss opsat, hand stod paa Lyckens odd,
 Men trildet hastig ned paa Lyckens snuble kloed,
 73 Seer Eder her i speigl i ægte Adels helte,
 J som skal trengsels Steen fra Fattigs hierter Welte,
 Udrecker eders haand til Trengende *student*
 Jert øye vende sig og til en huer klient,
 Beviiser Kongen Tro som i for Gud har sorret,
 [Lar] icke Falschheds Fied i hierted stande sporet,
 Tar icke sølff og guld for Jesu kirckis kald,
 Thi ellers Spaar jeg Jer Paa Løckens Bane Fald,
 Den milde *Konge* Siel ieg dog vil *Supplicere*,
 At om der er igien en naadis Lefning mere,
 Da mit i [vredens] Jld maa sees en naadis gnist
 Thj det er Guds maner formedelst [Jesum] Christ.

ELEGIA ECCLESiarum CHRISTIANARUM

Luge sacratissima Jesu Ecclesia, et moestos mecum decanta elegos; luge et lamentare; luge extinctos
 veritatis Soles! lamentare exorientem vanitatis Planetam; luge tumulum defunctorum Patrum, et retro
 luctuosa respice contumulatos divorum corporum cineres; lamentare Adolescentem furibundum, Patrem
 præcocem, pomis præcocibus Judææ, qvæ compressa in fumum abeunt et vaporem, simillimum. Qvippe qvi
 videri avet Pater Ecclesiæ, cum vix ejus factus sit filius; luge sanctissimos Pontifices emortuos; lamentare
 Papalem pullum, et Episcopalem catulum, Ecclesiæ non præfectum, sed violenter et fraudulenter obtrusum.
 Luge avolantes Aqvilas, Cygnos, Olores, et Alaudas; lamentare advolantem et pipientem Fringillam, atqve
 Anserculum inter Olores gratitantem; non Pastorem, sed Pistorem, et Jmpostorem futilem ac fulminantem,
 atqve majora, quam capit, spirantem. Luge Pastores gregis sacri in sacro opere fervidos. Lamentare tepidum
 Laodicensium Angelum, qvi non Svecus, non Danus, non Scanus, sed ex tribus his confusus et mixtus in
 unum coaluit monstrum Chimericum, Cerbericum. Natus sub sceptro Danorum, et sub eodem altus atqve

educatus, in castra depositurus cornua transiit Sveciæ, mox et statim coelum, solum et salum mutans, sed non mutans animum, polum repetiit Danorum, ut vespertilio a suis / avolans transfuga. Heic ornatus laureâ donatus privilegiis, et enutritus munificentiâ, auctus stipendiô, terras invisit exteras. Reversus adoravit Svecorum venerabundus sceptrum. Designatus Ostiarius ordinis Professorii haud ordinarius. Jnde iterum, Jurejurandô violatô, faciens μετάβασις εἰς ἄλλο γένος, et canens palinodiam, Danorum oras ingressus est, relictô liminari punctô Professoriô. Atqve heic (proh Dei, ac bonorum omnium fidem) adminiculante et obstetricante Vulvâ Vinariâ

75

DE KRISTNE KIRKERS KLAGESANG

Sørg, højhellige Jesu kirke, og afsyng med mig sørgmodige klagesange; sørg og klag; sørg over den udslukte sandhedens sol; klag over den opstigende tomhedens planet; sørg over de afdøde fædres gravhøj og se sørgende tilbage over de guddommelige legemers højsatte aske; klag over den rasende yngling, den for tidligt modne fader, såre lig Judæas for tidligt modne frugter, som under pres forsvinder i røg og damp. Han begærer jo nemlig brændende at synes kirkens fader, skønt han næppe er blevet dens søn; sørg over de afdøde højhellige biskopper; klag over den pavekylling og bispehvalp, ikke kirkens foresatte, men voldeligt og svigefuldt pånødte. Sørg over de bortflyvende ørne, sangsvaner, svaner og lærker; klag over den hidflyvende og pippende spurv og den atter og atter takkende gæsling blandt svaner; ikke en hyrde (pastor), men en bager og en mådelig og fremfarende bedrager, der tragter efter større ting, end han tager. Sørg over hyrderne for den hellige hjord, der gløder i det hellige arbejde. Klag over den lunkne engel blandt beboerne i Laodicea, som ikke er svensker, ikke dansker, ikke skåning, men sammensmeltet og blandet af disse tre og er vokset sammen til et kimærisk uhyre, en kerberos. Født under danskernes scepter og næret og opdraget under samme gik han, idet han ville løbe hornene af sig, over i Sveriges lejr; idet han snart og straks skiftede himmel, jordbund og hav, men ikke skiftede sind, søgte han tilbage til danskernes pol, ligesom en flagermus, der som en overløber flyver bort. fra sine. Denne prydet med laurbær, udstyret med privilegier, og opfostret med rundhåndethed, øget med underhold, begærede misundeligt de ydre lande. Idet han vendte tilbage, tilbad den ærværdige svenskernes scepter. Udpeget som dørvogter for professorstanden, næppe ordinarius. Derefter gjorde han for anden gang under krænkelser af sin ed forandring til et andet folk og betrådte under afsyngelse af en palinodi danskernes kyster efter at have forladt professorskabets grænsepunkt. Og denne (o, Gud, og alle godes tro) blev med støtte og fødselshjælp af smedehustruens, skomagerenkens vinlivmoder, kirkens dørvogterske, valgt til hyrde og domprovst ikke ved kongelig, ikke ved 76

Uxor is Viduæ Sutoriæ fabrilis Janitricis Ecclesiæ Virgineæ creatus est Pastor et Præpositus primarius, Jure Vocandi non Regiô, non Divinô, non Propheticô, non Apostolicô, non justô, sed Vinariô, sutoriô, illegitimô, illicitô et Diabolicô. Atqve heic, risum teneatis Amici, functus est officiô concionatoriô, non ut Concionator, sed ut Agyrta loqvax, Gesticator, Garrulus et morio ridiculus, Etenim Verba facturum sacra profanus iste, non Vocem, sed cachinum extollens, / garriens, ganniens, Jam strophium Vibrans, circum agens, Jam brachia expandens, pandiculans, Jam corpus Juvenile incurvans, reflectens, Jam caput retro agens et qvatiens, et nescio quid non nugarum ebulliens, effutiens, evomens, et nescio quid non monstri alens, ampullas et Verba projiciendo sesquipedalia, atqve ex stercore et fimeto Anglicano conciones et dogmata eruens, furans, surripiens. De heic insertus est ordini Pontificio, futurum Pastorum summus, cum tamen sit Jmpostorum non minimus, sed mimus. Incedit insultus iste infulâ decorus atqve ornatus mitra, cum tamen rectius onustus esset et ornatus mitrâ, cum tamen rectius onustus esset et ornatus matulâ. Eheu! luge Ecclesia, seculô post Christum nonô, Papalem et Pontificiam sedem occupavit foemina JOHANNA, sed Jam nunc seculô post Christum decimo septimo, puer JOHANNES sedem Lutheri Pastorem et Pontificiam ascendit, illam sacram spartam non ornaturus, sed contaminaturus et conspurcaturus, et perpoluturus. Eheu! luge artium bonarum et Scientiarum Universitas; lamentare / facultatis Theologicæ Diaconum verius, qvam Decanum, qvippe qui vult in Academia Vocari Theologiæ Decanus et Senior, cum tamen in ea nunquam egit Professore, nequidem Philosophiæ ordinarius: At Junior qui est, vel adolescentior, qvomodo esse, aut vocari possit Senior, non video. Lugete Ecclesiæ seminaria, et vel risu vel fletu vestrum excipite Visitatorem, cujus sapientia non 77

guddommelig, ikke ved profetisk, ikke ved apostolisk, ikke ved retfærdig, men ved vinens, skomagerens, uægte, ulovlige og djævelske kaldsret. Og denne, hold nu latteren tilbage, venner, beklædte et embede i folkeforsamlingen, ikke som folketaler, men som snakkesalig pengeindsamler, snakkelysten skuespiller og latterlig nar. Thi denne verdslige vil gøre hellige ord, han hæver ikke stemmen, men slår en skoggerlatter op, våsende, buldrende, nu udslyngende en strofestump, drejende sig omkring, nu udbredende armene, strækkende sig, nu bøgende sit ungdommelige legeme, bøjer det tilbage, lægger hovedet tilbage og ryster

det og sprudler af jeg ved ikke hvilken sniksak, pjattende, udspyende og nærende jeg ved ikke hvilket uhyre ved at henkaste svulstig tale og alenlange ord, opgraver taler og dogmer af det engelske møg og den engelske mødding, rasende, stjælende. Derefter blev han indpodet i den biskoppelige stand, den fremtidige øverste blandt hyrder, skønt han dog ikke er den mindste bedrager, men en skuespiller. Denne fornærmelse skrider frem, smykket med mitra og prydet med bispehue, skønt han rettere skulle være belæstet og prydet med en natpotte. Ak, sørg, kirke, i det niende århundrede efter Kristus besatte en kvinde Johanna pavens og ærkebispens sæde, men nu i det syttende århundrede efter Kristus bestiger drengen Johannes Luthers præste- og bispesæde, idet han ikke vil pryde, men smitte og besudle og vanære den hellige gave. Ak! Sørg alle gode kunster og videnskaber; klag over det teologiske fakultets diakon snarere end dekan; han vil jo nemlig kaldes teologiens dekan og senior i akademiet, skønt han dog aldrig optrådte som professor i det, ikke engang ordinarius i filosofien; men jeg ser ikke, hvorledes den, som er ung eller yngre, kan være eller kaldes senior. Sørg, I kirkens »planteskoler«, og mød den besøgende enten med Eders latter eller gråd, han, hvis visdom ikke engang består i skægget (den skægløse yngling, kruset af dun, har jo ikke et sådant), han lånte det muligvis af det gamle og bageste nedre skæg under hustruens skjulende klædning. Men det er hverken anbragt på brystet, hvor det ikke har sin plads, ej heller har han haft det, med mindre det bør findes på læberne, hvor visdommens fråde går over sine bredder, ikke en sand flod af massiv viden. I skal beundre Eders snakkelystne og pludrende 78

qvudem consistit in barba, (qvippe qvam non habet imberbis Juvenis lanugine crispatus) mutuatus fortè eam ex antica et postica inferiori barba sub veste latente Uxoriam; sed nec sita est in pectore, ubi sedem non habet, nec habuit, nisi forte invenienda est in labiis, ubi spuma redundat sapientiæ, non verum solidæ sapientiæ flumen. Admiramini scholæ garrulum et loqvacem Vestrum Examinatorem, Nugatorem logicum, Parasitum Græculum, Infansem Vel Embryonem Ebræum, Gerronem et Blateronem Latinum, Vel Siculis gerris Varionem. Obstupescite Mystæ ad adventum sive leporis, sive Sciuri, sive / Erinacei Pontificalis, qvi Leoni successit superintendenti. Hic tamen sacros mysteriorum Dispensatores Vitiis et convitiis inficere, proscindere, obruere non abstinet, non Veretur, non erubescit. Accedit infantilis hic vel Thraso, Vel Stentor, stipatus turbâ et catervâ Ardelionum minorum, Parasitorum, Adulatorum et Assentatorum. Increpat et invehitur in Pastores, minitans [Pastoribus] flagellum. Increpat et invehitur in ætatis rudioris Formatores ceu eorundem terros, larva et terriculamentum. Increpat et invehitur in Diaconos et Vicarios furens ac frendens, eorundem crux et patibulum. Increpat et invehitur in Catechumenos agrestes fremens ac fervens, qvos non contentus est esse Catechumenos, existimans eos pares esse debere profectu Theologiæ Antistitibus, qvem ipse nunquam egit. Estote attonitæ Ecclesiæ, adspicite mimum in medio choro exsultantem Verius, qvam; perorantem, gesticulantem potius, qvam concionantem, tripudiantem rectius, qvam evangelium prædicantem. Jntuemini Sycophantam, Videte Hypocritam, / ridete Pipionem annulô ornatum aureô ut Aulicum, ut Amasium, ut mollissimum Spectatorem formarum (in qvarum mactra et mulctra rodit, radit, rudit) non ut Pastorem, non ut Mystam, non ut Pontificem. Attendite attonitæ, circumgyrat [holosericum] capitegmen, oculos extollit, 79 eksaminator, en logisk skvadronør, en græculisk parasit, en lallende eller embryonisk hebræer, dagdriver og latinsk sludrebøtte, en lunefuld herre i siculiske (siciliske) bagateller. Bliv forstenet over den indviedes komme, hvad enten det er en hare eller et egern eller det biskoppelige pindsvin, som fulgte efter løven som biskop. Denne afholder sig ikke fra, tager ikke i betænkning, rødmer ikke ved at smitte, bagtale, overvælde de hellige forvaltere af mysterierne med krænkelser og skældsord. Hertil kommer den barnagtige Thraso eller Stentor, omgivet af en skare og hob af stundesløse unge mennesker, parasitter, spytslikkere og smigrere. Han larmer og skælder mod de unges opdragere som sammes rædsel, spøgelse og skræmmebillede. Han larmer og skælder rasende og tænderskærende mod diakoner og vikarer, sammes »kors« og »halsblok«. Han larmer og skælder brølende og hidsigt mod de landlige katekumener, idet han mener, at de skulle være ligestillede med teologiens foresatte i fremgang, hvilken han aldrig selv har givet sig af med. I skal være bestyrkede, kirker, se skuespilleren, der springer frem midt i koret snarere end fører talen til ende, snarere gebærder sig end taler til folket, snarere hopper end prædiker evangeliet. Tag rænkesmeden i øjesyn, se hyklere, le ad ham, der pipper, prydet med en guldring som en hofmand, som en forlovet, som den mest blødgigtige kender af former (blandt hvilke han gnaver, skraber, skriger på dejtrug og mælkespande), ikke som præst, ikke som indviet, ikke som biskop. Afvent, bestyrkede, han drejer den helsilkes hovedbeklædning rundt, spiler øjnene op, bjæfer med stemmen, truer med sit minespil og vil anses for barsk, skønt han dog er kvindagtig. Sørg over og begræd skolens fornærmende visitator, som er en røst og derudover intet. Han mener, at han når sejren er vundet, har slået 100 kættere på flugt, hvor han, idet han viser sin myndighed, i den litterære skole hæver den ene alumne over den anden. Denne erklærer, at han har besejret 600 arianere og anabaptister, hvor han har forfulgt en og anden kollega med trusler. Denne mener, at han har fordrevet og tilintetgjort 1000 munke, kalvinister, kvækere, hvor han bidende har dadlet een underordnet. Denne tror, at han har udryddet alle Weigelianere og nestorianere, hvor han har dadlet en og anden leder af skolen skønt han dog aldrig har forvaltet lovpriste embeder.

80

Vocem elatrat, Vultu minatur, et Vultu torvus haberi, cum tamen sit foemineus. Plangite, plorate Scholæ insultantem Visitatorem, qvi vox est, et præterea nihil. Hic centum putat se partâ Victoriâ fugasse Hæreticos, ubi in ludo literario alterum super alterum monstraturus auctoritatem evexerit alumnum. Hic auctumat se sexcentos debellasse Arianos et Anabaptistas, ubi unum et alterum minis insectatus fuerit Collegam. Hic mille opinatur se deturbasse et prostravisse Monachos, Calvinianos, Qvaceros, ubi unum mordicus culpaverit

Substitutum. Hic omnes credit se extirpasse Veigelianos et Nestorios, ubi unum vel alterum reprehenderit / ludi Moderatorem, cum tamen ipse nunquam administraverit officia laudata. Lugete Ecclesiae Commentatorem (quid dico Convitiatorem et Compilatorem) textuum litaneuticorum Verius nugantem, quam commentantem, Verius garrientem quam evangelizantem, contententem Dama viginti quinque ampullis depingentem manus Davidis flavus tinnientibus campanis, fumantibus caminis, et saltantibus pueris risum potius movet, quam poenitentiam excitat nobis omnibus poenitendus. Lamentamini ludi, officinae bonarum artium vestrum Reformatorem, qui ceu novus Rex novas conatur effingere et obtrudere leges ex cerebro Juvenili erutas, pinsas et pistas: Sed Vetera extollimus recentium incuriosi. Eheu! lugete Ecclesiae, lamentare / Universitas! Plorate ludi! Dolete boni, et moestos mecum et cum Ecclesia decantate elegos, cujus hinc descriptam Videtis elegiam.

81

Sørg over kirkens kommentator (hvad siger jeg! skændegæst og kompilator) af tekster til gudstjenesten, der snarere laver narrestreger end fortolker, snarere snakker end forkynder, kappes med hjorten, afmalder med femogtyve bombastiske ord Davids hænder, gul vækker han under ringende klokker, rygende ovne og springende drenge snarere latter end bod, han er forkastelig for os alle. Klag, skoler, over reformatoren af værkstedet for Eders gode kunster, der ligesom en ny konge søger at opfinde og pånøde nye love, fremdraget, stødt og knust af den ungdommelige hjerne. Men vi, der står ligegyldige over for det ny, priser det gamle. Ak, sørg kirker, klag, universitetet, græd, skoler. Sørg, gode, og afsyng med mig og med kirken sørgelige klagesange, og hans klagesang, som I ser nedskrevet her.

82

MAY ER VELKOMMEN

*JA! J Fandens Maade!
Underlig og Sælsom May-Sommer i By indreeden ved Juule-Tiider
aff
May-Græfven Mons: Cuculuris
og
May-Jnden Madame KEINE-TUGEND
Høytideligen Holdet ved Lundebeck: Kortelig befatted aff
Deris Tjænistfærdigste Den Hyrde Corydon, [under den Melodie:
Phyllis sad udj en skoite etc.].*

1.

Kommer Engle-Yndig Piger,
Og anhører huad Jeg siger
Om Eet Sommer-Gilde Ny,
Som er skeed i [Vinter] Tide
Da det flux ad Juull monn' lide
Udi Kuldens Haarde Kny.

2.

Kommer! Vi vill' gaee till Gilde,
Og besee de Roosser milde,
Som *May-Jndens* Krantze bær:
Vi vill skue de May-quiste,
Som bedaared' er med Liste,
[Een] for Alle falmed er.

3.

Trænde May-Trær udaff Rode,
Har udspiiret [*May-Greens*] Pode,
Som i *Mayens* Haffve groer,
De er Wigtig udaff Stamme,
Kand af Byrd og Herkomst bramme,
Fører Prunck og Prahlen Stor.

83

4.

En till *Nonne* først er bleven,
Og blandt Qvinde-Tall indskreven
Thi Hun fick Een *Luthersch* Munck,
Hun boer nu i *Muncke-Gaare*,
Lod Sig ey aff Kram-Svend daare,
Fører derfor Priis og Prunck!

5.

Dernest *Studen* kieck, ey Gildet
Udi Sindet bleffv indbildet
At affplocke Sig en Quist
Thi Hand havde Guld og Penge,
Blev og ey opholdet Længe
Men [erlanged] *Brudden* vist.

6.

Endelig komm her En *Tolder*,
Som Sig og till gildet holder,
Hand becomm og Een *Maygreen*
Hun var Rag og Ranck i Midde,

Lod Sig vrie som Een widde
Mellem Unge Beylers Been.

7.

Hand *May-Sommer* og vil riide
Midt om *Juule-Vinter-Tiide*
Bandt Hand Sig till *Mayens* krantz,
Krantzen Har En Anden *prøvet*,
Og med *Elskovs May* sig øvet
Ved Een Sommer kierlig Dantz.

84

8.

Der Mand nu skuld holde Gilde,
Og *May-Sommer* riide vilde
Icke Mange De indbød:
Svojerne Sig her lod finde,
For *Den Brud*, Som dog var *Qvinde*,
Det *May-Græven* høytt fortrød.

9.

May-Træet lod [sin klokke] ringe,
Som, naar Mand skall gaae til Tinge,
Og gaffv *Giesterne* Et Tegn,
Som ved *Salten Bæck* monn' bygge
At De vilde komme trygge,
Som var buddet i den Egn.

10.

Der De over Maaltid sade,
Alle vare Froe og Glade,
Uden *Bruden*, fordum *Møe*,
Barnet under Bryst og Belte
Monne Sig saa sagte vældte,
Thi monn' *Bruden* hartad døde.

11.

Mulig Tolderen Den Kiiste
Havde vell forsøgt og viste
Huad der laae i *Brude-Skriin*,
Told kandskee Hand havde fanget
Og *Consumption* erlanget
Udaff Senge-Tolder Sin.

85

12.

Mueligt Andre havde Fællig,
Omskiøndt *Bruden* siuntes *Hellig*
Med *Ham* udi *Mayens* Beed,
Kandskee her var indlagd Vahre
Aff Kram-Svenden uden fahre,
Det gjør *Tolderen* fortræd.

13.

Muelig *Badskeren* har sættet
Een *Clyster*, og hende lættet,
Ja opløfftet *Drøvelen*:
Mueligt *Tærskeren* med *Pleyel*
Havde icke [slaget] *Feyell*
Paa *Den Quist og Maye-green*.

14.

Gildet monn' ad Enden Lacke,
[Skaffer skulle og aftakke]
Da [begyntis] Her Et Spill,
Tolderen monn' *Bruden* sparcke,
Hand monn' knæbre, knurre, knarcke,
Bruden Hand ey Have vill.

15.

Her blev klammer udi Stue,
Bruden var ey Møe, men Frue,
Lefflede vell med sin Food
Under Bordet med *Monsieurer,*
Men, der *Tolderen* Sligt hører,
Blev *Hand* Hitzig i Sit Blood.

86

16.

Bruden Hand *publique* skiælder
Og som paa en Hore smælder,
Der bleffv klammer i det kort!
Alle op fra Bordet stode,
Tolderen Hand ilde gloode,
Stødte *Bruden* fra Sig bort!

17.

Frem komm *May*-[*Træ*] Graa og gammel,
Var om Brystet klemt og vammell,
Sagde, *Du skal vist gaae Glipp:*
Thi *Min Daatter* skalt *Du* miste,
For *Du* skiældet hâr *de Quiste,*
Som ey haffver Ont aff Pipp!

18.

Ængsted bliver de *May* Quiste,
Som aff Sorgen fast monn' briste,
For Det Haanheds Skælde-Maal
Glæde-Lavget vorder spildet
Hos En Huer, Som var till Gildet,
Alt for det Skandeerlig Skraal.

19.

Fugle-Kongen lader ilde
For den Klick, som i det Gilde
Settes paa Den *Maye-Quist.*
Moster udi *Muuse-Fælden*

Taaler icke Saadan Skiælden
Eller Saadan Sviig og List.

87

20.

Sligt mishaager *Fruens Bager*,
Og den Knaes Ham ey behager,
Att vor *May* har faaed En Struud,
Hun kun *Æder* kneppe-kager,
Og *Sprutt-Backelser* behager,
Den *afpiget Pige-Bruud*.

21.

Spurren udi Buure vrisser,
Som en koo om Sommer bisser
Og en Soe paa Øret giort:
[Dend] seer ilde ad sin Svoger
Som en Krage iblant *Moger*,
Dog Hand agter det ey Stort.

22.

Muncken tager till sin Kappe,
Sin *May-Jnde* monn' Hand snappe,
Og med *Hende* reysser weck.
Studen monne stange, brumle,
Ja Hand monne fnyse, skumle,
Over Den Vanæres [dræk].

23.

Grønnen Eeg i Byen stander,
Som De lærde Poder vander,
Fick et Par den samme tiid
For Hand styrede til Rætte,
Det var Mellem-Penge slætte
Aff *Brudgommens* Næve Hvid.

88

24.

*Ey! Seer! Huor den Quist monn' falme,
Hun er En forvisnet Palme,
Som var før En Rosen krandtz
Saa gaaer det med stolten [Pige],
Som sig gierne lader svige
Udaff Courtisaners Fands.*

25.

Der gaar Jld i Spotters Vegge,
Naar Foragt sig monn' indlegge
Udi Stoltheds Bryst og Barm.
Haandhed falder paa den Jsse,
Og geraade skall till visse
Dig og Dine till stor Harm.

89

DEND ALAMODISKE EPAPHRODITUS

eller

D: Hans Eli-Søns

Sølfskrammerede Famulus

Monsr Martinus a Petizando

Afskildret med sine

egne Farver og igiennemseet med fliid, det meeste
mueligt var.

Qvid Domini faciant, audent cum talia Fures? Naar ieg igiennemlæser Machiavellum de Principe eller Belleri Politicum sceleratum, som har oplærdt Verdens børn, der dog af Naturen er alt for kloge til ondt, udj alle Skielmstycker, da undrer mig icke saa høylig at der har været nogle Belials børn, som har imitered det, de har lærdt Dem; Men naar ieg igiennemlæser vor Herres ypperste hyrdes forbandelser over Pharisæerne og dem, som røvede det hellige, tilligemed Pauli beskrivelse paa een Guds Husholderes huusfolck, da undrer Jeg over alle maade, at her iblandt de Christne Folck tør findes saa aabenbarligen Strudshaner og opsnappere i sligt et huus, som skulde være et Typus og Exemplar, hvorefter alle skulde rætte deris huuse; Jeg vilde gaa hans skam forbi og skiule dend; men effterdj hand viisser dend / frem for alle, da kand ingen fortæncke mig billigen, om jeg hielper ham at løfte bommen op, og aabenbare de Niniviters blussel, her sees icke længer dend adstadige Studenter dragt, dend ærbar Sl. Ercke biscoppens og andre fremfarne Superintendents Tiener, de skulde icke selv kunde troe deris Egne øyne, om det er biskoppen, som reyser forbie, uden de seer Morten Abes Liverie: Dog forlad ham det, det er paa hans Herres respect, og at Mand dissbedre kand kiende dem begge, da er nu faaret og kappen alt bortslengt, og Ulfven og dens klinge alt paataget, at vi skal icke længer indbilde os, at vi besøges af en Paulo og Epaphrodito, men af een Leone og Ferelio; Det staar jo een Eli tiener an at tage 90 Forcken med sig paa det, om de negter Herren det Raa Oxekiød, hand kand da tage dem det af med magt. Naar Paulus og Lucas tage afskeed fra deris Nyeplantede Meenighed, da skeer det med bøn og grædende taare, men her skal, (om mand icke vil ubarmhiertig medhandles og ofverfusses, naar krigsstyr og forstræckning skal sættes) Hans og Morten makes, og hand skal Lippe til dend gode viin, indtil Dagen skin igien paa Himmelen, og maa endda Verten glæde sig, at Morten til valet ey render ham i pølen med sin hest eller setter ham ild paa gaarden med sine Pistoler: i slig occasion forsømmes ingen profit; Denne kand discurrere og dricke effter Compagniets behag, dend anden

kand spille verkering og Lanter, og dricke indtil øynene bæver i hovedet. *O! Tempora! o! Mores!* De som eye skove maa love træer og ved / til [skuden]; thi hans Skude, som aldrig var bestilt, forgick 3 gange ved *Wordingborg*: De Arme *Levitiske Majorer* og *Officerer* maa give bysse og gevæhr til denne nye bagede *Anti Christ*. Andre maa miste hundene, det end *Morten* skulde stæle dem og føre dem i *Caleschen*: Præsterne maa miste deris beste bøger, som dog ere langt fra det Almindelige *Bibliotec*, saa og deris beste plovstude, for hvilcke de skal faa betaling *ad Calendas Græcas*. Fornemmes, at verten er af deris eget *Elemente*, da slaar de *Giæcken løs Saliarem in modum*, siunger i steden for Jesu Søde hukommelse *Doc Doc Martinum etc. von Klus Madam Elisabeth et Hanschen von Bræmen etc*: her leves med faa ord at sige *studentikos non superintendentikos*: Men er Værten icke af slig *homeur* da seer dend unge *Doctor* saa *graviteusk*, som Kirkeværgeren til *Stradsburg*, hand puster og slaar om sig som een ung Løve rumpe, hand legger an med staven, som hand vilde give feuer. *nihil humile, nihil placidum, imo nihil Christiano simile apparet*, da skal huuset *reguleres*, da skal alle staaende læse til bords, *Crucifixet* henger icke ret i stuen, Præsten gaar icke skickelig nock i klæder: Herren slaa dig du kalckede Veg! Da kommer *Morten* og hvisker til qvinden i husset: Min Herre er vreed, 91 see til at hand kand stilles tilfreds; Eders børn nyder det icke got ad paa *Academiet*: *Præsens hic est lucrum et præsens remedium enumeratæ pecuniæ*. Kand ellers slutte med det gamle Juule-Vers: *Her er kommet saa underlig et diur udi min Herris have etc.*

Materia relinqvitur Doctioribus.

92

LYCHENS UBESTANDIGHEDS SPEYL

Ophengt paa fuglenes Herredage, daa
den forhadede og forhaanede
GRIB
formedelst beskyldet *correspondentze* med
STRUUSEN OC PAAFUGLEN
Efttersettes, beskyldes, antastes, fengsles oc
til døde dømmes,
Af effterfølgende Fugle-dommere,
Pelicanen, Rørdrummen, Rafnen, Tranen,
Storchen, Uhrhanen, Glinten, Musviten,
Allichen, Kragen, Skaden, Bogfinchen, Solsorten, Viben,
Vactelen, Dych-Anden, Aftenbachen, Strandmogen,
Falchen, Jisfuglen, Svalen, Høgen, Giøgen, oc
[dend] gamle Gaas.
Stilles paa plätzen at afhugges af
Uglen
derfor væmodig begrædes af
Lerchen, Stillitzen, Swanen, Heyren, Stæren,
Agerhønerne, Droselen oc Turtelduen.
Dog trøstes, husvales, Jaa glædes
af
NACTERGALEN OC DUEN
Men faaer strax nogen naade igien af
den himmelsvingende oc Høy-milde
PARADIS-ØRN,
Alt saa *protocolleret* af fuglenes *Notario*
JRITSKEN,
Musicant J fugle *Capellet,*
Siunges under den *melancholische melodie,*
Jeg veed saa rig en Ridder,
En hertugs datter etc. 93

1.

Jeg gich mig udi schofven,
At høre fugle-sang,
Der var en *Grib* J hofven,
Som hafde ypperst rang,
Thi *Ørnen* ham ophøyet,
Hand snæret blef paa fugle-fang
Oc udi buur indføyet.

2.

Saa klog en fugl J lunden
Var ey J fugle-floch,
Ham viisdom var J munden
Oc udi brystet noch,
De fugle hand ey acted,
De legte med ham schach og troch
Oc hannem efftertracted.

3.

Fra første ungdoms tide
Den *Grib* sig arted vel,
Hand vilde viisdom vide,
den lærde hand med schiel,
Ald kloghed hand sig sanchet
Hand sad paa scholebench og fiel,
Oc blant discipler vanchet.

4.

Dernest blant fugle sorte
Blef schrefven ind hans nafn,
Jgiennem viisdoms porte
Hand vandred J den hafn,
Oc hafde neppe lige
Hand reyste strax fra føde-stafn,
Som alle veed at sige.

5.

Mirachel udi norden
Hand holtes hvor hand kom,
Som liun-ild oc som torden,
Hans rycte det foer om,
En Phoenix hand daa heedte,
Hans lige-mand var ey til Rom,
Ald kloghed hand udleedte.

6.

Hand vidste alle tunger,
Oc taled alle sprog,
Hans priis hver land udsiunger,
Hvor *Griben* viis fremdrog,
De lærde ham ey glemmer
Men til [er] pen oc blech oc bog,
De ham i sindet giemmer.

7.

Hans klogheds priis oc ære
Er *contrafeyet* af,
Oc schall hukommet være
Jblant de lærdes laf,
Men mest J *Politia*
var hand berømmelig oc braf,
Samt J *Philologia*.

8.

Der hand til føde-lande
var kommen hjem igien,
Til *Ørnen* lod hand stande
Oc blef hans beste ven,
Først vocted hand hans bøger,
Hand brugte snildelig sin pen,
Oc *Ørnens* gunst sig søger.

9.

Dernest hans *Cabinette*
Blef *Griben* oc betroed,
de andre fugle dette
Skar dybt i hierte-roed,
At *Ørnen Griben* æret,
Had afvind tæred dieris blod,
At lychen var forkæret.

10.

De spraglet lychens fugle
Sig væned for den Grif,
De hyled som en ugle
J dieris gandsche lif,
At *Ørnen* ham saa prydet,
de ynschte; Herre Gud du gif,
Hans blod det var udgydet.

11.

Ney lychen hannem yndte
Oc slet forgyldet ham,
At *Ørnen* mon ham pynte
Med lychens ære-kram,
Med guld oc dyr-bar smyche,
Usigelig var hans brasch og bram
Høyt stiget var hans lyche.

12.

J *Ørnens* lunde grønne
var *Griben* højest act,
Blant andre fugle schiønne
Hand hafde [største] mact,
Hver fugl for hannem knælet
de hafde svig J hiertet lagt,
dermed de lunge dvælet.

13.

Til ærens høye himmel
var *Griben* fløyen op,
Guld, priis, J floch oc vrimmel
J tusind tal oc trop,
den gylden Grib sig samlet,
Men lychen dreyes som en top,
derfor har *Griben* famlet.

14.

Først *Pelicanen* fremmed
Til *Griben* fich et nag,
At hand kund faae ham temmed,
Spant hand oppaa en sag
At styrte ham J vaade
Oc gjøre ham til lychens vrag
At miste *Ørnens* naade.

15.

Thi *Griben* vild ey vige
For *Pelicanen* strunch
Hand vilde iche stige
Udaf sin pract og prunch,
det *Rafnen* oc fortryder,
de begge gaf paa hannem funch,
Sin vrede de udgyder.

16.

De sprang oc udi buret
Til *Ørnen*, som hand sad,
En trech J hiertet luret,
de fugle kom J rad.
Paa *Griben* alle klaged,
de gaf ham an af nid oc had,
Sligt *Ørnen* dog mishaget.

17.

De gaf ham an for laster
Mod højest Øfrighed,
Hans naade de forkaster,
Thi *Ørnen* blef ham vred,
de Herre-verch angifver,
der J sig *Griben* schyldig veed,
En fangen fugl hand bliiver.

18.

Crimen perduellionis
Oc schyld mod *Mayestet*,
Crimen concussionis
Med *Simonie* er scheet,
dernest et *peculatus*
Thi blifver *Griben* flux henleet
ved dieris *ratio Status*.

19.

Hielp Herre Gud nu *Griben*,
Som svig besnæret er,
der til hialp ocsaa *Viben*,
At hand fich slig uferd,
Her sanches alle fugle
Hans haarde scebne var dem kier,
de udschiød piil oc kugle.

20.

De raabte strax kaarsfeste,
Oc alle effterschiød,
Paa helde-voggen, mest de
Som hafde niudet brød
ved *Gribens* hielp oc ynde
de efftertørsted dog hans død,
Som hitzig Jeger-mynde.

21.

O lychens snuble-klodde,
O verdens slibrig grund!
Lychsalighedens odde
Staaer ey [som] berg oc lund,
Men hadstelig nedfeldes,
Der *Ørmens* øye tog et blund,
Maae *Griben* ofverveldes.

22.

Lindormen fordum spaade
Om *Gribens* hastig fald,
Voct dig du *Grib* fra vaade,
du est paa lychens hald,
vil du J dem dig speyle,
Som styrtet er af lychens pald,
Skal lychen dig ey feyle.

23.

Den stachels *Grib* ey tencte,
At lychen kiæres om,
Ulychen ofverhengte,
der *Pelicanen* kom,
daa mange fugle-nebbe
Beringet *Griben* runden om,
Som hadstig flod oc ebbe.

24.

Hvad har den *Grib* beganget?
Hvad er hans faut oc feyl?
Ham fugle-neb har stanget,
Hand sidder under teyl,
Forinden muur oc volde,
Alt saa ophitzer lychen seyl.
Oc spiller sine bolde.

25.

Hvor mangen nat hand vaagen
For riget hafver hafft,
det acted ey *Strandmaagen*,
Hun spyer dog ud sin safft,
der *Griben arresteris*,
Gunst, gotz oc guld hand hafver tabt,
det for ham *seqvestreris*.

26.

Hand mister de guldfeyre
Som hand af *Ørnen* fich,
det ynchet *Svan* oc *Heyre*,
Hun fant et hierte-Pich,
[Med] hendes unger fire,
de græd for lychens selsom schich,
See Gud af himmel-spire.

27.

Den *Grib* er ey saa schyldig,
Som de ham raaber an,
dog holdes hand ugyldig.
Frem for den *Pelican*,
Som hannem effterstreber,
Saa er de loche-fugle van,
den *Grib* de gierne dreber.

28.

Hand hafver schaffet lychen
ved klogen haand oc pen,
Alt effter *Ørnens* tyche,
Hans fiende viget hen,
Jerngraadig *Struds* det klager,
Samt oc *Paafuglen Strudsens* ven,
Hans hierne-safft de smager.

29.

Det vranglig de udlegger
Med fienden *conferentz*,
de *Ørnen* mod ham ægger,
For slig *correspondentz*,
Forræderen, de siger
Udi afsagde doms *sententz*,
At hand sin Herre sviger.

30.

De siger, hand tog gafver
For mangt et helligt buur,
Som Herren stiftet hafver
Her under himlens schuur,
Saa har oc andre taget
Om hvilche lychen dog sin muur
Oc sterchen leyer har slaget.

31.

Kund det nu vorde bedre
For mangan fattig klerch,
Gud schulle *Ørnen* hedre,
Oc signe ald hans verch,
Jeg frycter det vil verre
Her efftergaae: thi guld det sterch
vil stedse vorde Herre.

32.

Gud *Ørnen* høyt velsigne
Med seyer, lychen, fred,
Hand monne *Jesum* ligne
Oc træder J Guds fied,
J Guds fryct, ret oc ære,
Gud plante ham i lychens bied,
Oc self hans væcter være.

33.

Hand vil at fugle sorte,
Skal niude buur oc brød,
Om penge end mon schorte,
Har du ey guldets rød,
du schal dog faa en hytte
At siung udi indtil din død,
Tach *Ørnen* for det bytte.

34.

Jeg frycter gammel vane
dog bidder gierne best,
Tred chun paa lychens bane,
der stormer samme blest,
Det er J kiødet baaren,
Hos guld oc sølf at være giest,
Oc ey J kleder schaaren.

35.

Den fattig *Grib* forliser
Ald samlet sølf oc guld,
daa *Ørnen* dem udviiser,
(Hand meen de er ham huld)
At hente op det bytte,
den reede var af penge fuld,
Som *Ørnen* kom til nytte.

36.

Daa *Thor* hand mild mon blinche
Oppaa den elfte dag,
Tréen hand udi den pinche,
de fugle til behag,
de føer ham paa en schøyte,
det gaf hans hierte klem oc nag
At lychen saa schull' føyte.

37.

Til maaneden den fiende
Sad *Griben* J det buur,
Forinden muuret gierde
Omsat med vold oc muur,
Paa lychen hand daa grundet
Som hafde siunget sit B dur,
Oc mildheds ansigt blundet.

38.

Dernest mon *Griben* stefnes,
For stiftet fugle ræt,
Ey blech ey pen ham lefnes,
For hand i buur var sæt,
Ald verden ham undviger,
de meen at Gud har ham forgiet,
For lychen ham saa sviger.

39.

Saa dømmes hand til døde
Fra ære, gotz oc lif,
For *Uglen* maae hand møde,
For sverdet blanch og stif,
Sit vaaben saae hand brydes,
Hand suchet: Herre Gud du gif,
Min Siæl J dig maae frydes.

40.

En *Nactergal*, en *Due*
Ham trøster af guds ord,
For døden du ey grue,
Forlad chun denne Jord,
din siæl til Himlen svinge,
Hvor Gud oc *Jesus* naadig boer,
Fryct daa ey dødens klinge.

41.

J *Ørnens* huus den *Sparre*
Laae død ret som en steen,
det schar J hiert' oc marfve
Paa *Turtelduen* reen,
de *Aggerhøner* trende
Fant i sit hierte siæle-meen
Til døden de sig vende.

42.

Den ædle fugl mon buche
Sig ned paa kledet blød,
Til himlen mon hand suche
For slig forsmedig død,
Hand krefvet Gud til vinde,
Mod de uvenners hadsche stød,
Guds vrede de mon finde.

43.

See under himlen aaben
Her sidder ned den helt,
Mens *Ørnens* naade-raaben
vil ham [ey] hafve felt,
Her raabis, naade, naade,
Oc under *Ørnens* naade telt
Fich hand sit lif til baade.

44.

En *nactergal* en *Due*,
den død udfriet fugl
Opreyser; hver mon grue
At hand undgich den kugl,
Af dødens mørche schichet
Saa er den klaffer hornet-ugl
J egen snare strichet.

45.

Ach! vil i eder Speyle,
J som her staaer om kring,
Jêr kand oc lychen feyle
Omschiønt hun gaaer i spring,
Hun snarlig kand bortflytte
Lyksalighedsens ære-sving
Staaer ey paa marmor stytte.

46.

Om lychen [Jer] ophitzer
ved ærens blæst oc bør,
daa lychen snart omtritzer
Sin hiul, [Saa nu, Som før],
J *Ørnens* fugle smuche
Er sat oppaa saa svagt et rør,
Som hadstig kand nedbuche.

47.

Târ iche guld oc gafve
For hellig kirche-kald,
Sligt vil Gud iche hafve,
det er ham til misfald,
Forfremmer geislig *orden*,
Saa staaer J fast paa lychens hald,
Jmod ulychens torden.

48.

Lâr eder ey bedaare
Af verdens falsche guld,
Som monne siden saare
Naar J meen, hun er huld,
Târ iche stiche penge
Som er chun en forvisnet muld,
Oc kand ey vare lenge.

49.

J trøsterige himle
den *Grib* husvale schal,
Ald naadens dug den vrimle
Foruden maal oc tal
Udi hans engstet hierte,
Hand lengis op i himlens sal,
Fra fengsels haarde smerte.

50.

Høymilde *Ørn* oc Herre
du hafve tusind tach,
dig schal slet intet snerre
Af falsche fugle pach,
dig himlene bevare,
Trotz fiendens vaaben, ord oc snach,
Trotz modgangs feyl oc snare.

51.

Lad ey din Naade fare
Mod *Griben* nu half død,
Guds Engle dig bevare
Fra vaade, fald oc nød,
Jeg *Iritsken* saa sucher:
Gud *Ørnen* frie fra storm og stød,
Til himlen ham indlucher.

106

107

DEN SKÅNSKE KRIG

108

109

STUDIOSUS LAMENTANS

REDIVIVUS ET CONTINUATUS

Dett er
Wenneløse och Hielpforlatte
Studenteries
Nødtrengte och wæmodige
Supplication
Paa den Christen Kirches, och deris egne
vegne,
Saa kaartelig som enfoldelig
wdi Største wnderdanighed
Fremstillet vd af
Theodoro Philothei Alethophilo
Siungis vnder den Sedvanlig
Melodie
Anno loco et die ut supra.

1.

Hvo vill hielpe mig at græde
Och udøse [Taare] flod
Hvo vill hielpe mig att væde
Kinderne med beck och blod
Hvo vill gifve suck och hick
For Guds kierckis Seldsom skick?

2.

Gid mit hierte vaar en Kilde
Och mitt brøst en taare Søe.
Beskelig Jeg græde vilde
Mine trin med grad bestrøe
For Guds *Tempels* faut och fald
Och dett vennekøbte kald.

110

3.

Trende Sole er der rundett
Cirkelviss om himlens Sall
Siden Att Jeg først vdgrundett
Simons [Kaldsbrefs] kiøbe vall

Jeg begræd da løckens gang,
Och de lærdis Sørge Sang.

4.

Alle mine Skolebøgger
Søled blef vdi min grad
Løcken dog min [Sorg] forøger
Setter mig paa Modgangs Aad.
Bog och brød de følgis ey,
Oppaa verdens Skuffe wey.

5.

Jeg frembracte de *Personer*
Som vaar løckens Kaste bold
Hvo Guds Kiercke saa forhaaner
Trildis om som hiull och Sold
Wdaf vellstands trappe trin
Wed formørcked Løckens Skin.

6.

Huor Sandferdelig Jeg Spaade
For den Himmelfløyett Fugell
Hand min Spaadom vndertraade
Blef da om vendt till en Wgell
Och blef Soldt den Samme tid
Oppaa gaden for en hvid.

111

7.

Fordum *Grib* paa høyen Felde,
For du lyde mig ey ad
Da ved Løckens vold och velde
Blef du styrt J dødsens bad,
Du vaar Løckens Spillemand,
Och er vdblest som en brand.

8.

Hielp dig Gud af sine Himle
Øse fryd vdi [dit] brøst
Aandens Naader J dig vrimle
J din Siæll, beengst och krøst
Med Manasse frie dig Gud,
Och Af fengslet drag dig vd.

9.

Du varst Sandelig ey eene
Som holdt Kiercke kiøb och kram
Denne roed udspirer græne,
Fører sig J faare ham,
Doch J Ærmet boer en Reuf
Och i Øyett [Sølfskum] skieuf.

10.

Fattig *Grib* maa eene gielde
For hand Soldte Kiercke Kald.
Mange Andre Slap af Felde
Skyldig dog J større fald,
En for folckett lidde straf
Och maa Seyle dødsens haf.

112

11.

Tenck paa *Griben* Gud J naade
Hand vaar icke dog saa Slem
Mange Sønder ofver maade,
Deris Træcker gaaer dog fremb
De om Munden Stryger sig
Hvo tør sige de gjør Svig?

12.

Altt for hard vaar Løckens næfve,
J mod *Griben* løckens bold
Alt for Snedig vaar de Refve,
Alt for grim de wlfvis vold.
Alt for hadsk w-venners Raad
Alt for skarp den Tunge braad.

13.

Wocter Jer hver Kiercke Kremer
Pranger icke Kiercker meer
Straffen eder ey forglemmer
Hefnens øye till Jer Seer.
Speyler Jer J Gribens fald
Tar ey Guld for *Jesu* kald.

14.

Wor Gud [Salved] Himmel Herre
Har vell gjort derpaa forbud
Truer dem med dødsens Sperre
Wed w-løckens Skam och Skud.
Som Guds Alter Selg' for Guld
Der er kun [*Cinnober*] muld.

113

15.

Ney ô Ney om tusind Nisser
Millioner Diefle flock,
Simons pack om straf for visser
Ja om mange Bødlers Skock,
Stod for døren med sitt Sverd
Guldett blifver dog J verd.

16.

Spør den Mand der boer hos Støtten
Som och Kongens *Dirick* bær
Om han kiender Guldets nøtten
Penge ey foractet er,

Hand forsmaar ey Kongens Mønt,
Efter vane før begiøndt.

17.

Jntet [er] vi meer' forfremmed
Siden Stackels *Griib* blef skut,
Fattig Klercke er forglemmett,
Løckens taarn er slet nedbrut,
Vi maa lese till vor død
Naar dog Aldrig *Adzers* brød.

18.

Wenner Wenner hvo ey hafver
Och en Stødstauf hielpesten!
Hand ey Smager Løckens gafver
Finder altid [Modgangs] meen.
Wæ ô wæ mig venneløs
Løcken er w-blid och bøss.

114

19.

Jeg om mangt it kald anholder
Men fra Alle gaar Jeg glip
Dett min tumme pung Jo volder,
Jngen for mig staar paa nip
De Maaeskee itt luncken ord
Fører fremb for Kongens bord.

20.

Mangen half Rix ort Anvendis
Oppaa Supplication,
Løckens Gunst mig dog ey hendis,
Som gaar wd fra Kongens tron
Løffter dræbe kand en Mand,
Thi de holdis ey [et] grand.

21.

Holmens Fanger de har bedre
End en wenneløs *Student*,
Gaaer de end J Bolt och Fedre
Och till Trældom vorder sendt,
De dog nyder bord och brød
Till de [drog de] blifver død.

22.

Spurre Docteren J giemme
Sidder vnder *Croner tre*
Hunger kand hand ey fornemme
Maa hand Skiønt ey Solen See.
Hand har och fri *Logament*
Det dog mangler en *Student*.

115

23.

Fuglen vdi Buur der Sidder
[Sluttet] inden vold och vact,
Du vell self veed hvad hand heder
Som vaar Nylig høytt J Act,
Hand faar Jo tre retter mad
Efter Løckens vendeblad.

24.

Gid at Alle [fattig] klercke
Aarons lærde Levi trop
Waar vid løckens øye mercke,
Saa vell spisid J sin krop,
Bedre dage kunde de
Jcke vnder Solen see.

25.

Ney forgefvis er vor [klynken]
Och forfengelig vor suck,
Somme vden bøn och [bynken]
Jckun for itt høckle buck
Nyder herlig Kiøbsteds Kald
Skruis op paa Løckens pald.

26.

See mig till hin *Humle vrager*
Gloser kand hand itt *dusiin*
Hand af *Brochmands* humle smager
Och af Staaen Engelsk viin
Hand for Bodsmend en *Prophett*
Wdaf Løcken blef opleet.

116

27.

Løcken lagde self sin *Bielcke*
wnder hummelvraget prest
Hand har wragett hummelstilcke
Engelsk øll ham smager best,
Drick en gang Af Brochmands Skaall,
Till du naar [ditt] humle maal.

28.

Nu er [Dievlen] løs till Hofve
Raader meer end *Griben før*,
Thi hans Ploug den gaar paa lofve
Mens Att føret staar, hand kiør,
Christi Crusifix hand bær
Satan dog J nafnet er.

29.

Kaarset Fix paa ham er prentet
Fanden kalder de ham dog,
Dett for hannem vell har rentett
Hand beforder mangt itt drog.

Hand vaar *Gribens* [*Pestilentz*]
Med sin Morder doms [*Sententz*].

30.

Hielp mig och *Høygunstig Fanden*
Och du Diefle *Excellentz*,
Du forfremmer en och Anden
Hielp mig for min *Reverentz*
Jeg hâr icke *Sølf* och *Guld*
Wer dog kiere *Satan* huld.

117

31.

Kycklechye du hiorte hyrde
Och du bondemands *Prophet*,
Du som mangen Raae mon myrde
Naar du setter [hiort] J beet,
Gif mig dog itt ære Skud,
Bær for mig till Kongen bud.

32.

Lunte Juncker Lue Spruder
Krigs Guds [vorned] ecte Søn
Du som efter Krigs blod tuder
Giør for mig hos Kongen bøn,
Bechholts kiercke faar [din] prest
For du tiener Kongen nest.

33.

Hopmand for de Konger trende
Som sitt Myrrha offred først
Hand J hiertet monne brende
wd af hidtzig hielpe tørst,
Gid hans mact den waar kun stor
Hand mig hialp vell for itt ord.

34.

Jeg har ofte *Supplicerit*
Men endnu fick intet Svar.
Der er ingen *designeret*
Som den fattig tager var,
Der er ingen satt J dag
Som Skall grandske J hans Sag.

118

35.

Sulten Landsby Kiercke lader
Kand mand maa skee [snylt' sig] till
Kiøbsteds fæde stole Stader
Store folck Jndtage vill.
Weners [Flock] till Kongen gaar
Saa den rige kaldet faar.

36.

Gud hand maa Jo intet raade
For Att kalde self en prest,
Werden Søger Alt sitt bade,
Werden er Guds Kierckis pæst
Er den Rige Skiønt itt drog
Riigmand spiller mester dog.

37.

Hører mig J Høye heldte
Hører paa min Spaadoms Aand,
Lader eders hierter Smelte
For hver hielp-begærlig mand.
Lucker ey Jert øre till
Naar den trengte tale vill.

38.

Hielper ey for Guld och penge
Hielper ey [for] venne vold,
Hielper ey w-kyndig dreng
Hielper vden Præste told,
Hielper ey for byrd och blod
Hielper ey for slecte roed.

119

39.

Mens J Nyder liif och løcke
Hielper den Nødtrengte Siæll,
Den som Modgang Monne trøcke
Wed sin hadske braad och pæll,
Hielper tager af Gud løn
Himlen høre denne bøn.

40.

Seyr kroned Salfved første
Christi egen nafne mand
Hielp Guds kiercke, som mon tørste
Efter hielp J Sorgens land,
Lad Guds kiercke kalde prest
Thi dett Gud behager best.

41.

For os vorder dett ey bedre
For den venneløse flock,
Himlene Skall Kongen hedre
Øse paa ham naader nock,
Hielp dett hielp forlatte folck
Der om sucker deris tolck.

42.

Bedre dett vist Aldrig blifver
For en pengeløse klerck
wennerne de werckett drifver
Alt som deris mact er sterck.

Guldet Svogerskab och Slect
[Raaer] endnu for løckens vect.

120

43.

Hielp hielp ellers wi forbande
woris første Skoledag,
Da att vi tog bog J haande
Oss till største klem och klag,
Keyser store Konge heldt
Skiull os med din naade tielt.

44.

Maa ickun Guds Kiercke kalde
Saa faar och den [fattig] brød,
For din trone vi nedfalde,
Midt J voris løckes død
Lad Guds kiercke kalde prest
Thi dett Gud behager best.

45.

Jngen maa mig her fortencke
For de linier som her staar,
Jeg med Sandheds bolt og Lencke,
Bundet er saa Att Jeg faar,
Tale Sandhed vden tant
Der till er Jeg Altid vandt.

46.

Fordum Skicked Gud *Propheter*
Jmod Presters Høcklerj,
Fordum Skicked Gud *Trompeter*,
Jmod *Satans Simoni*.
Sandhed, Sandhed skall da frem
Dog hun lider stedse klem.

121

47.

Høcklers honning glatte tunge
Svinger sig mod himlen op,
Roes och Riim kand de vell Siunge,
Træder da til ærens top.
For de Sønden rose kaand
Giøres de till ærens Mand.

48.

Trads Att de tør straffe laster
Eller pidske w-dyds fruct,
Herregunst de jo forkaster
Dett er som en stanck och luct,
wdi Næsen stincker dett
Naar mand taler Sandhed rett.

49.

Eli giennem fingre Skuer,
Lader som hand icke seer,
Zedechias Sandhed truer,
Thi *Michæas* er ey meer,
Saa er Sandhed moxen død
Løgnen hviil J Høcklers skiød.

50.

Jeg fornemmer ingen tale
Dett som sandhed er for Gud,
Levi Børn de kand vell prale
Tør dog ey med Sandhed vd.
Drif da *Jesu* self min Aand
Att Jeg Sandhed siunge kand.

En vnderlig och Sældsom Siun, dog Sicker och Sandferdig, Som er Seett paa himmelen vdi Skiøttens och *Scorpionens* tegen ofver *Abrahamstrup* och [*Svanholm*] J Sælland. St. Francisci Nat Anno 1678. Hvor,

1. En sterck *Sudost Wind*, Sammenblesde mange Guldglimrende och Sølfarfvede skyer. Jblant hvilcke

2. Opkom en Regenbue som omringede *Horizonten*, ofver *Abrahamstrup* och *Svanholm*.

3. Ofven paa Regenbuen vdbredde sig en stoer forferdelig kalckuniske *Hane* Ridendis Som paa en vngerske hest, J *per-force* Jact, med Jeger horn paa Siden, hvis ene vinge vaar forsølfvett, och den Anden forgyldett, mens vnder nebbett hengde mange Af Rogens *Diamanter*, Samme *Hane* flagrede Saaledis med wingerne och knebrede med nebbet, Som den kunde gaalett Aff itt Jegerhorn.

4. Wid sin høyre Side lod den paa gylden Lavetter Sette itt Sølfmundett *Støcke* hvis forladning vaar Sølf, men kuglerne Af Guld.

5. Paa den venstre Side Stod itt klart skinnende blus eller fackel vdi Sølfskinnende *Brand*, till hvilcken *Brand*, mand icke lagde træ, men den Smeltede Jdell Sølf och Guld.

6. Bag vid *Hanen* Stod itt *Hæsselig* diur som en *Parder* der hafde *Otte Skiæl* och Skiefve øyne, och brugte dog glar øyne, Jndlagde J Guld och Sølf, sampt itt *perspectiv* besatt med *joveler*. Dette varede 2 timer, mens
123

7. Der denne *Hane* stedse galedede, for en Første, Som blef seett vdi luften, paa en Fiilsbeen stoell Siddende, och den Allt galed Aff sitt Jegerhorn,

8. Strax slap vd Af itt buur fra Fuglefengeren J Skofven, en half død och halflevendis fugell fast lig en *Griib* denne racte sin ene vinge paa *Abrahamstrup*, den Anden paa *Svanholm*! Men halen vred den efter *Winden* och den Saae Skarp paa *Hanen* och dett Sølf *Støcke* Att Førsten fattede Mistancke om *Hanens* galen, Jndtill,

9. Lige som en *Engell*, vdi en Messe-serck kom ned Af Himmelen med itt Salfve horn vdi haanden fuld med Olie, hvor med hand Salfvede den *bliant* kledde himmell fromme Første, och gaf hannem forstands opliuste øyne.

10. Denne Engell Aabenbarede *Hanens* forrædiske galen, och sagde till Førsten, tag dig vare / for *Hanens* høchelscke och huulsnedige galen for *Støckets* Svigactige Skraall och Skud, och for *Brandens* blus och baaell, thi de hår Alle en Konge ofver sig, som kaldis J Aabenbaringsens bog *Apollyon* och *Abadon*, dett er udlagt Af Rabinerne vdi Kiøbenhafn *Narrendorff* den Forrædder, och dett Satans Sammensored och Sammenrotted *General* [*Commisariat*]. Strax dempedis *Winden*, *Hanen* miste [vinger], kam fiedre och Neb, *Støckett* refnede, *Branden* vdsluckedis, *Parderens* *Otte Skiælle* øyne blefue dunckell och dumme, och *Griben* fordi hand hafde dette [*Myterie*] Aabenbaritt, blef gifven løs Af Burett, och Strax forsvandt regenbuen. Mens J dett samme lod *Griben*, Af sitt wiisdombs neb ned dratte vnder tegnede bref, och betenckende, Som falt paa Marcken J mellem *Abrahamstrup*, och *Svanholm*. Hvilckett Alt sammen, Att dett Saaledis, Som forskrefvett staar, er vdi Sandhed passerit, dett vidner *Vitus* degn J Skuleløf, Peder degn J Køndby, 124 Henning degn J [Gerløv], Som vaare Samptelige hos Prousten Att lade Skrifve, Kopskat, Just Christensøn J Fersløf, Marcus Hansen J Skibye, och Niels Jensen [paa Ourøe], tillige ofver verendis 2 vnder Jegere och 2 Hundedrenge Af *Abrahamstrup*, som vare udreyste, Att brende Olden Svin J den for intet kiøbte [*Housved*] skouf, [saa] och en *Lieutenant* och en *Corperal* Af *Svanholm*, som efter *ordre* / och *Commission*, Skulde brende nogle hundrede brefve, Att de ey skulde komme sin Eyermand till skade; Og de skulde føre Nogle kister fulde Af Sølf, Guld, och *Clenodier* till *Hamborig* saa hiemmelig, hvilcke Allesammen saae denne Siun, och leste denne fra *Griben* neddraattede Forklaring.

Saa bleser wær och *Wind* Saa lenge paa vort Rige
Till gods och Guld bles bort, den Vind mon' Alle svige
En Sudvest, Nordost *Wind*, udpuster storm och Slud,
[Og] bleser Guld till sig, vor vellfert bles den vd.
Den *Wind* bles paa vor *Kop*, paa Skaarsten Qveg och huse
Gud dempe samme *Wind*, lad den ey lenge bruse
Gud puste med sin Aand paa Rigets Skade *wind*
[Lad ham ey kiende] Guld, men gjør hans øyne blind.
Hør paa dett *Hane* gaall, Ald verden hand forfører
For Konger Gaall hand saa, Att de ey sandhed hører.
Den Tydske *Kyckelchye* hand [klucker effter] guld
Hans penge graadig neb, Gud stoppe self med Muld.
Trøe ey den *Hane* kam, Forræderens *peruqve*
Trøe ey dett *Hane* gael, omskiønt hand kand det smøcke,
Med Jegerhornets klang, hand galer dog paa *Frandsck*
Hand galer meer paa *Svensck*, end paa oprictig *Dansck*.

Dett vaar den *Hane* kock som goell for Sancte Peder
Gud plucke self den fugell, drag Af ham duun och feder,
Gud styrte hannem ned, Af *Hane* bielckens prael,
Gud lære kongen self, Att kiende *Hanens* gaell.
125 Men hvad er dett for skrald, Af dett Sølfmundet *Støcke*
En Nøgle bysses verd, vaar kun dets første løcke,
Saa blef dett en Pistaall, dernest och en *Carbin*
Men Nu itt heell *Cartou* Att skyde ofver *Riin*.
Naar *Hanen* har kun self først laddett dette *Støcke*
Med Guld propføldes dett, Guld kugler er dets Smøcke.
Dett Skyder ey paa *Frandsk*, och ey paa *Svenske* mand,
Dem begge *Skaaner* dett, for Guld Aff deris land.
Dett *Støcke* maa en gang, Af Guld dog vorde føldett,
Paa *Gyldene lavet* och Sølfhiull er dett røldett.
J *Hanens* hønsehuus, bles [*Winden*] guldett Jnd
Sølf laddingen gjør och dett *Støcke* tung och trind.
Gud Smelte denne Malm och lad dett *Støcke* refne
Dett *Narrenstorps* parti, Gud self med vrede hefne.
Hug *Hanens* hofvett Af, hand duer [nog] till steeg.
Lad døden kaage saad oppaa hans krop saa veeg.
Nu brender *Brandens* bluss, Af helfved tende lufve.
Hand brender iche træ, men Rigernis formue.
Dett *Støcke* puster self den *Brand* J lyse brand,
Jeg frøcter der gaar Jld vdi vor Fødeland.
Gud sluche self den brand med *Belials* bitre becke.
Gud Støde *Støcket* Smaae Gud Hanefløyet stecke.
De *Otte øyne Skiæl* och skief Gud stinge ud,
Och Slaa dem fuld Af Sand, Af steen, Af leer, och gruud.
De seer for *Skiæl* och Skarp w-løckelig *Aspecter*.
Vaar ey Guds øye till, vaar Gud ey self vor vecter.
De *Otte øyne Skiæl*, paa os daa gloede saa
Att tvilling Rigerne maat' gandske vndergaae
Paa Sisten Saae Jeg och Att *Hanen* den blef plucket
Der *Narrendorffis* Svig for Alle blef oplucket,
Da miste *Hanen* Strax, Sin [Vinger], neb, och kam,
Hver Fugell J [Hovsved] sang, Gid *Hanen* hand faae Skam.
Strax sprang det *Støcke*-malm, och refnede J flinter,
Saa at det kunde ey os gjøre fleere finter,
126 Den *Brand* udblussede, oc sluchedis J Vand,
De *Otte øyne Skiæl* kund' iche see et grand;
Den Lande-Pestilentz blef daa af Gud formildet,
Den tid [det] Hychler-pach paa Snuble-hiul blef trildet,
Gud sette rigetz grund paa ærlig [adels] been,
Som ere riget troe, foruden Svig og meen.

KONGENS VÆMODIGE KLAGEMAAL

offver
Utroskab og Uforsigtighed
Sangviis befattet, udaff tydschen paa danske udsat
effter dend *melodie*
Kommer i Cimbrische Helte etc.:
aff
Christian Frjderick Adolff Erchedegn i Hamborg.
Approbatio.

Dette velmente, trohiertige, opliusende, og retmessige, lære, minde, priise, klage, formane, ønsche, Suche og Straffe-Skrifft er flittig *revideret* og *approberet* og til trøchen *concederet* aff alle *Patribus in Collegio Ordinis juridici, teste Josepho, joanne, jacobo, Evstachio, Antonio Ignatio, Decano et Procancellario Aletophilias extraordinario.*

1.

Himmelens hueluing og jorderigs odde
Vil ieg opfylde med suck og med graad
Sorgen mit hierte den nager som brodde
Modet det falder ieg veed nu ej raad,
Fordj at falskhed med svig [mig] omringer
Hemlig forrædere hiertet hart tuinger

2.

Tusinde 30. nogle gang talde
Haffver mit blodfarffvet suerd nu ombragt
Helte saa dapper de ere nu qualde
De ere [myrdt] og i jorden henlagt
Mere ved misforstand end som ved sverdet
Tienere mine med suig ere herdet.

128

3.

Falskhed forræderj er dem indprentet
Faa som vil tiene oprigtig og tro
Penge og bytte for dem vel har rentet,
Thi de udjager huer skonsk stud og ko,
Seer til *Achitophel* huordan hand røffver
Og den oprigtige Skonning bedrøffver.

4.

Paa deris Sold og løn kand de ey klage
Den staar dem maanetlig rigtig afftald
Fra de gemene de rapper saa fage
Saa de aff hunger er nær død og qvald
Bursene miste besolding og bytte
Det *officererne* har i sin hytte.

5.

Mine Raadgiffvere ere ukyndig
De giffuer daarlig vanartige raad
Ville dog siunis saa yndig og fyndig
Svadsig geskefftig med [huulsnedig] daad
Ved deris misforstand folchet de dræber,
Og ieg i 3 aar forgieffvis snart stræber.

6.

Halmstads Agre forbandit schal være
Som har uddrucket det kiempesterck blod
Kiernen aff folchene maa ieg ombære
Tusinde flere sit liiff der jo lod,
Thi de mig raadde blant Ulffve at sende
Lammene mine som ey kund' undrende.

129

7.

[Ti] tusind Svensche [de] Dansche omspendte
Mit iblant Halmstads buscher og krat
Mine Soldater de bæste bleff schiendte
[Duncan] aff troppen smøg bort som en kat
Litzou den stercke hand fichtet paa Dansche
[De andre snoede] sig ret som paa franske.

8.

Siden saa raadde de hiem at forrejse
Og udj Vinter *qvarter* at hengaa
Svenschen kom effter lærdt os anden lejse
Hand kom os hoppende hastig oppaa
Mit udj vinteren Svenschen hand fichter
Hand [dog] ey schyder did som hand hensichter.

9.

Mange bleff fangne bleff døde og qveste
Oppaa Laholms og engelholms marck
Voris Soldater aff mange de beste
Nedhug de Svensche som gresset og barck
Vort *Magasin* huus hand monne indtage
Danche mands maue deroffver maa klage.

10.

Marcken vj holte med fienden saa lenge
Jndtil *Decembris* den 4de saa bold
Svenschen gick løs paa os, monne hart trenge,
Ret med en offentlig magt og med vold,
Gud veed om iche forræderen dette
Voldte at hand paa os [aarle monn'] sette.

130

11.

Fløyen den venstre bleff strax *confunderit*
Resten sig hen til Landskrone begaff
Fienden bleff dog en stoor deel *ruinerit*
Som smagte vidderlig dødsens puf paf
Dersom att kongen var der var og lyché
Omskiønt Forrædere sig der vild' tryche.

12.

Sandberg ô Sandberg du staa for den Herre
Huor du schal legge dit regenschab ind
For voris venstre fløy du lod besnerre
Der ved da blegnet saa mangen en kind
Krigsraadet dømte dig frj uden brøde
Rafnen den ene vil anden ey [øde].

13.

Aldrig saa stoer schyld en *Oberst* bedriffver
Hand jo aff Krigsraadet fanger *pardon*
Men [om] Soldaten [beschyldet lit] bliffver
Jngen for hannem vil giffve *ranzon*

Bondedreng schriffuis ud kaarden at føre
Som er kun vant til sin plejel at røre.

14.

Misforstand, sikkerhed, daarlighed følger
Effter hin anden til landet i grund
Slet er forødet min pen det ej dølger
Krigsraadets øyne er falden i blund
Jngen ô ingen sin fiende foragte
Svenschen hand vogner vilt du det betragte.

131

15.

Støcher og faner *pagaze* og døde
Bleffve paa valsteden dage vel to
Jngen gaff raad [oppaa] pladtzen at møde
Jngen var Kongen [oprigtig] og tro
At *præsenterere* den seyer at tage
Som siden Svenschen til sig monne snage.

16.

Thi ieg er vis paa at Svenschen hand miste
Flere aff sine Soldater end vj
[Seyeren] hand dog til sig monne liste
Thi hand paa felden [fremstillet] sig frj
[Pløndred] de døde og [fanged] de qvæste
Da dog vj burde vor fiende at giæste.

17.

Rosenkrandtz, Vejer og Gerstorff i helte
Med tusind flere huis naun ieg [ey] ved
Riderlig mandighed om eders belte
Vundet var det nock udj dødsens sved
Haffuer for verden priisverdig udviiset
Liffvet for Cronen [i] haffuer forliiset.

18.

Skam faa du Schiønfeld du scham feldet første
For du saa offvergaff Helsingborg slot
Du effter Svenschens hans Fyrcker mon tørste
Og du dig ventet aff Svenschen saa got,
Du hører ilde i alle mands dage
Sathan schal være din broder og mage.

132

19.

Christianopel den dig nu forbander
Lidtjou du Helffvedis [opdegget] barn
Jblant de Dieffle og blussende brander
Gid du maa brende ja *Beelzebubs* garn
Schal dig besnerre og huer en forræder
Kræfft og forbandelse eder opæder.

20.

Carlshaffvens Skandze *Acordt*-viis forlorit
Krumse hand krummet sig megit derved
Hiertet hans riderlig ilde bleff soret
Sindet bleff ligesom det gick aff led,
Vinteren broen for Svenschen da lagde
Derfor slet ingen Hr. Krumse beklagde.

21.

Aaret dereffter vj satte paa landet
Men huad udrettet vor frische *arme*
Malmøe forgieffvis huad kunde vj andet
Satte vj an [paa] med magt os til vee
Broen gick sønder [Forræd'ren] det volte
Ellers vel muligt den sterckere holte.

22.

Da schulle Vj *Christianstad* undsettet
Og den opfyldet med nock *proviand*
Da haffde vj ey saa bleffvet udslettet
Og ey forloret den Landstad og kant
Som vj med schamme nu maatte fra vige
Saa veed os Svenschen at snære og svige.

133

23.

Siden ved Rønneberg slaget begynte
Da voris krigsfolch for Malmøe laa schut
Svenschen med røt *liberj* vild os pynte
Hand sig indbildet vor arm den var brut
Voris den venstre fløy bleff *confunderet*
Narrendorff selver den fløy *produceret*.

24.

Kongen Prindtz Jørgen og *Meirheim* [den] stercke
Førte den høyre med lycher og mood
Alle med dapperhed loed sig der merche
Gud hand [velsigne] vor konge saa god,
Gud hand velsigne Prindtz Jørgen saa dapper
Meirheim og andre med ære vj klapper.

25.

Svenschen ej tabte hand vant og ey megit
Vj udaff [toefvett] os rose ey kand
Slet vj ej tabte omschiønt vj saa huegit
De døde huer begroff udj sit land
Til *Christiansstad* et ridt vj [da] gjorde
Svenschen hand dog vore fied strax opsporde.

26.

Ald den ulyche vj lider i Skaane
Volder vj [plyndrede] landmanden ud
At hand aff vold og uret [maatte] daane
Derfor hand ønscher alt ondt udaff Gud

Offver de dansche som handler langt verre
End som de [*Tartarers*] *Cham* eller Herre.

134

27.

Dansche [Mænds] leyer den stander i bande
Derfor ald lyche fra dem er bort flyt
De har beganget stor schiendsel og schande
Der for hår Gud og sin pact med dem bryt
Holder retferdighed vel udj gienge
Med ingen offuervold eder bemenge.

28.

Tilmed forbandelse Rytterne følger
Som har fortæret det *Canniche* brød
Helvedis beche og *Belials* bølger
Styrte dem udj stor angist og nød
Som haffuer røvet *Capitler* og kircher
Sligt i de verslige *Sathan* udvircher.

29.

Skoler og kircher sit godtz hår forloret
Thi det til Rytternis sold er udlagt
Alle forbandelser er dem beskaaret
Som vil Guds kirchebrød røve med magt.
Rytterne kand ey mod fienden bestande
For de aff Himlen er sat udj bande.

30.

Stiernerne, Himmelen, Solen og Maane
Øse velsignelse offver Niels Juul
Lychens Soel aldrig for hannem schal graane
Bølgerne haffvet og Søen saa huul
Velde schal fulde aff ævige gaffver
Som *Admiralen* sig vel fortient haffver.

135

31.

[Udødelighed] hand hafver indlegget
For voris konge for Crone og land
Dyden oprigtighed hår ham opegget
At hand vant seyer paa saltene strand
Ærens trin hand har indsat i blaa bølger
Ærens priis hannem til graffven nedfølger.

32.

[Kees]koppet Hollender haffver aff Fransche
Lært sin *parol*, thi der Søslag angick
Gud antog *Trompis* sted holt med de Dansche
Saa iche *Vel Madt* men Gud ære fich
Tuende smaa konger Hollender kand lide
Men aff en megtig hand iche vil vide.

33.

Huordan for Gottenborg [Strandvagt] bleff holdet
Huordan vj agt gaff paa det Røffvernæs
Saa at de Svensche kom ind ufortoldet
Vj bleff saa modig mod dennem som giæs
Det veed i himle som falschhed schal heffne
Her kand vel *Marcus* den slettere jeffne.

34.

Gyldenløff ærens priis iblant graa fielde
Løfftis schal hen op til himmelens lofft
Lychens Soel aldrig for hannem schal qvelde
Mens til er Norrigs [granvoxende] tofft,
Hand har indgraffvet sin roos blant de klipper
Saa at hands Loff og priis aldrig udslipper.

35.

Men huordan haffver vj [Rygen] forsiunet
Her rinder blodet saa strømmeviis ud
[Königsmarck] Dandzet *Balet* saa det liunet
Hand vinder agter sin [nys-miste] Brud
Hand udaff alvor til rings veed at ride
Og han udkaster de blodige blide.

36.

Kommer i Krigsraad ô kommer i Heldte
See huordan *Svecus* hand rutter Juul ud
Sand'lig et hierte det nesten maa smelte
Taarene trilder ned som en sckarp lud
Fordj at kongen schal lide dend schade
Huurved Straalsunderne ere saa glade.

37.

Var det forsigtighed folcket at sprede
Paa en flack feldt offver *Lantrygens* jord
[Königsmarck] uforferd voffved den hede,
Vist ved forrederj schede det mord,
Dansche mands anslag kand Svenschen snart spørge
Der ved huer erlig mands hierte maa sørge.

38.

Folchet paa Rygen vist fick ey besolding
Thi *Officererne* Snappet dend vech
De vil ey fickte ey udstaa bestolding
Pengene giemmis i *Oberstens* Seck
Klager Soldaten naar nøden ham trenger
Krigsraadet hannem i galgen ophenger.

137

39.

Der at *rumoren* var schut oppaa *Rygen*
Andre om høyheden stemmis ey kand
Huem hâr *commando* der udj stod sygen
Jngen vil sette Soldaten i stand

Jndtil at [Königsmarck] schiller den trette
Saadanne Karle til bencks kand hand sette.

40.

Siden at *Griben* er sat udj fengsel
Siden at Førsten af *Plöen* gick bort
Hår vj udstanden stor nød og stor trengsel
Jntet Verck er gangen lychelig fort
De som er klaage, forstandig og sicker
Jmod dem vj os saa schammelig schicker.

41.

Phy ô i viise, phy eder i klaage
Krigsraad, som haffver ey bedre forstand
Raffnesort [*Joab*] luck op øyne laage
Stryg aff dit øye [Forræderies] grand
See huordan *Svecus* paa Rygen omratter
Du imod vinteren ømmelig stratter.

42.

Svenschen kand fichte i kuld og i kaare
Best kand hand [stride] i frost og i snee
Andre de skuler de beder en hare
Thi folck er sneblind kand svenschen ey see
Føren at Sommeren skiæget opvarmer,
Da veed mand først udaff Svenschens alarmer.

138

43.

Soffver J, soffver J nu oppaa Hissing
Soffver j paa jêr belejringers vagt
Udaff jêr soffuen gjør Svenschen sin gissing
Natten og mørcket hand tager i agt
Hand kommer hoffvedkulds naar j ej tencker
Og udaff fyrmysser dvaldrick schiencker.

44.

Veed J endnu ej aff Svenschen hans trecker
Kiender J iche den findlappe konst
Dansche mands vagt [ud] aff Søffne hand vecker
Saa vj belagde *Bahuus* Slot omsonst
Vj tog vor pick pack til halden lod sette
Svenschen med mord og ild vilde os mette.

45.

Kuglerne, Minerne lod vj der springe
Mens alt forgieffvis det verck os affgick
Ret som paa Rygen sig *Svecus* monn' svinge
Landgang om natten fuld snedig hand fick
Vj *Batterier* og *Stycher* forliiser
Aff sine grendtzer os *Svecus* forviiser.

46.

Goden *Homerus* kand stundom og soffve,
Naar hand af arbeid og læsning er træt
Løffven kand dyssis i søffne i Skoffve
Og udj krattet hand tager sit sæt
Rotten og Reffven kand løffven forvende
Dansche mands hierte der ved monne brende.

139

47.

Saa giffver Danschen for tit lære penge
Faar udaff Svenschen saa mangen en rap
Vj ere sicher og soffver saa lenge
Jndtil at riget er øde og slap
Skibsmænd aff *Caperne* daglig berøffvis
Vore *Confoirer* ey derved bedrøffvis.

48.

De [legger] sig udj haffnen og [spekker]
Capper i Søen staar sit *eventyr*
De meen de *Caperne* grummelig skræcker
[De saasom fugle] dog hastig henfly'r
Førend *confoirerne* ancker opvinder
Capperne med sit Roff snarlig forsvinder.

49.

Skatten vj giffver men intet udrettis
Kand *Officererne* penge kun faa
Aar effter andet da tiiden hensettis
De er til freds det kun fort maa saa gaa
Thi *Generalerne* hâr kun den tancke
At de kand sette vel penge i bancke.

50.

Hielper i Himle thi hart det nu gielder
Om vj undsette kand *Christianstad*
Landsbyen [*Önnestad*] hører det smelder
Danschen med Svenschen vil gaa i blod bad
Vor *Patrimonium* vj kun begiære
Hielp Gud at fienden os iche besnære.

140

51.

Heja Gud bedre os nu gaar vj krebsgang
Svenschen hâr indtaget *Christianstad*
Hand [skar] os *passen* af vj fick ey adgang
Vi tord' ey voffve saa blodig et bad
Jnden sin fordeel sig *Svecus* beskandtzer
Vj udj banghed der uden for dandtzer.

52.

Gud hâr os straffet for Staden vj røvet
Og vj udplyndret den Skonning saa god
Nu maa vj rømme fra Staden bedrøvet
Saa at det gysnede udj vort blod

Lyche og seyer vj haffuer forlaaret
Svenschen hand leer deraff vj ere daaret.

53.

Lader ey Svenschen *delation* fange
At *proviantere Christianstad*
Muligt i kand gjøre hannem saa bange
Som hand ved Stadens errobring bleff glad
Seer at J passene for ham betager
Hunger hans maffve da visselig plager.

54.

Bliffver i Skaane blir offver i Vinter
Legger jêr iche hen udj *qvartêer*
Ellers gjør Svenschen vel os flere finter
Og hand vor misforstand haanlig beleer
Falder med magt og moed paa hans *armade*
Giører ham vidderlag for svig og skade.

141

55.

Hør nu forræderne sigis antasted
Mejer og *Skielmstrup* det Helvedis par
Begge med falsk og svig hår sig formasted
Færkam og *Leffelgyt* er som et glar
[Dyden], oprigtighed ingen nu agter
Æren og *orden* slet ingen betragter.

56.

Døden og Dieffelen, *Sathan* og fanden,
Er nu slet [løse] med kopskats paabud,
Tørcken og Tartaren, [huem] er det anden?
Udskyder iche saa hart hierte skud,
Alle mistuiler og falder i stave
Thi nu er alle ting gandsche aff lave.

57.

De hidser kongen til vold at paabyde
Til de opvecher en *rebellion*
Svenschen ej halff saa streng lod sig forlyde
Thi hand gaff fattig mand gierne *pardon*
Men nu den fattige vil de ey schaane
Saa at en undersat gandsche maa daane.

58.

Skam, scham og schiendsel fortære den hierne
Som har opspundet det kopskatte verck
Giff hand maa vorde en malluurte-stierne
Huad heller hand er en leeg eller klerck
Gud ham forbande i Helffvedis lue,
Og ham indmane i *Lucifers* stue.

142

59.

Christelig Øffrighed verre end Tyrcker
Lader sig mod underdaneerne see
Lande og Riger de gjør slet til ørcker
Folchene finder i hiertet døds væ,
Huer hos sig ønscher, gid himlen vil komme
Og frj os fra *exequererne* grumme.

60.

Vj kand ej bede og sucke aff hierte
For slig forbandede schatte paabut
Saadanne Raadkarle gjør landet smerte
Modet det falder ved slig hierte brud
Gud dog bevege vor konge til naade
Landet til gode og kongen til baade.

61.

Gud hand beklæde vor konge med ære
Og ham iføre med moed og med magt
Gud ham beskierme og kræfftig hos være
Gud giffve stedse paa kongens raad agt
Gud selff bevare *Arme* og Skibsflode
Kongen til ære og Riget til gode.

62.

Velkommen *Vedel* og [*Hr.*] *Duc de Croje*
Som bær oprigtighed udj jer brøst
Conte Hr. Paul vil og stride til *Proje*
Alle for æren at fichte hår løst
De skiøtter iche om Skaaningens stude
Oxen *prælater* skal være her ude.

143

63.

[*Refstorff*] forræder gaar med kun for bytte
Kiærer sig iche om ærens *respect*
Hand hår med stude fyldt sin gaard og hytte
Lige høyt stod hand hos kongen i veckt
Fienden hand [*spared*] og lod som hand blundet
Oppaa forræderj stedse hand grundet.

64.

Lucher op øynene Stridsmænd i Dansche
Og heffner schade for Dansche mands blod
Heffner paa Svenschen foruden *tardanse*
Jndlegger ære for Kongen saa god
Jndlegger ære for Danmarch og Norge
Uden at galgen for eder skal borge.

65.

Himmelens bistance vj ej kand paaklage
Gud hår jo standett os naadelig bie
Hans hielpis kræfftighed kand vj paatage
Ret som med haanden hand vilde os frie

Udaff det fiende garn og aff hans stricker
Lenge vj stod os jo dapper og sicker.

66.

Der er *Poëter* i Danmarck saa mange
Alle er fulde udaff hycklerj
Der ved til ærens grad kand de opgange
Deres fuxsvanserj staar dem jo bj
Sandhed oprigtighed ingen tør schriffve
Foruden slig som Guds aand monne driffve.

144

67.

Skriffver mand sandhed *pasqviller* det neffnis
Hycklere kalder det Skandskriffte dict
Da schal mand truis ja straffis og steffnis
Som den der bryder sin ædsorne plict
Hyckleren veffver sit huis huas til hoffve
Huer trappe stryger ham derfor mon' loffve.

68.

Hyckleren *Cronis* med *Cardinals* hætte
[Diuretz] *character* ham indprentet er
Sandhed oprigtighed monn' hand udslette
Falsck og svig udj sit hierte hand bær
Aarons staff mener med haanden hand rører
Dog hand Ægyptens troldkarle-kiep fører.

69.

Hielper i Himle og hører ieg sucker
For voris kongis retferdigheds sverd
Med riime bønner for Gud ieg mig bucker
Thi voris konge er himmelen verd
Gud hannem Crone med Sejer og lyché
Gud ham velsigne med sin naadis smyche.

70.

Kort og enfoldigt er dette antegnet
Alt kun til Danmarckis nytte og gaun
Jngen med uret ieg haffver begiegnat
Her gaar jo siunet og altiid for sagn
Skreffvet i [Hamborrig] udj et Gilde
Gunstige Læser, det behage vilde.

145

ADMONITIO TIL DEN GODHIERTIGE OG SANDHEDS ELSCHENDE LÆSERE

Huo som lader dette skriffte udschriffve schal 1. Rettelig og rigtig lade det *udcopie* uden vildelser. 2. Gierne meddele det alle oprigtigheds og Sandheds *candidatis* og liebhabere, ja med [det] forderligst det til trøcken befordre. 3. Forøge det effterhaanden som *Historien* tiltager, det mig tiden nu ey bevilger, thi ieg rejser i morgen til Stradzburg med nogle *Sqvadroner* til at undsette Toldskanzen ved Rhiinstrømmen, om muligt Jeg kommer som mange nu gjøre *post festum* da kand *tardandtze* meere nedbryde end *Aliandtze* kand oprette. 4. Her hos at meene og tale vel om *Authore*, som dette aff sandheds kierlighed hår skreffvit, og forsvare hans erlige naun og rygte imod gloende tunger og klaffere munde, ja optage alting i dend beste meening effter det 8tende buds [tydelige] forklarings bogstaff som *Lutherus* formelder. 5. Endelig icke at foragte disse faa linier simpel stiiil og enfoldig *dictis* maade som udj en hast ere udj pennen forfattede.

Adieu.

146

VERA SNARREFRODII PER METATHESIN ARENSDORFII EFFIGIES AD VIVUM DESCRIPTA

Snarrefrodus, clarus erroribus, titulis magnus,
Fortuna major,
ambitione maximus
idque mireris,
aulicus in castris
et
in aulâ miles.
Dux absqve experientiâ
Imperator sine nomine,
unus tamen omnia.
A bobus refert victoriam
non ab hoste.
Felicitatem ex multorum clade,
divitias ex publico ærario.
Affines habet in procinctu,
in obsequio Amicos,
Inimicos in carcere,

Milites in servitute,
Deludit omnes,
In hoc uno miser,
Qvod omnes faciat miseros;
plus est seculi tormentum,
quam ornamentum.
Purpuratos spoliat autoritate,
Fortunâ Danos,
Scaniam bonis,
et
qvod stupendum
ægrotante et tabescente corpore

147

DET SANDE BILLEDE AF SNAREFROD - METATESE AF ARENSDORF - BESKREVET SOM LEVENDE

Snarefrod, berømt for sine vildfarelser, stor ved sine titler,
større af lykke,
størst af ærgerrighed,
og det skal du undre dig over;
en hofridder i lejren
og
en ridder ved hoffet,
Hærfører uden erfaring,
feltherre uden navn,
een dog alt.
Han bringer sejren med fra okserne,
ikke fra fjenden.
Lykke af manges nederlag,
rigdom af statskassen.
Han har slægtninge på rede hånd,
venner i føjelighed,
fjender i fængsel,
riddere i trældom,
han bedrager alle.
Ulykkelig i denne ene henseende,
at han gør alle ulykkelige,
er mere en pine
end en pryd for verden.
Han plyndrer de purpurklædte for myndighed,
danskerne for lykken,
Skåne for gods,
og
- hvad der må forbavse -
med et lidende og hensygnende legeme 148 perniciosissimis vexatur consiliis
et
non nunquam magna sui parte mortuus
aliorum tamen morte vivit
ignorans,
Fluxam esse mortalitatem
et
tenue momentum inter omnia
nihilqve interesse,
utrum vivat, an moriatur,

licet
utilior mors ejus sit quam vita,
Mortuus autem tandem est
et in vivis esse desiit
Snarrefrodus
mortuique corpus rhedâ extulit,
non nullis præ letitia facem præferentibus
cruce[m]qve Danebrogicum
nomine
quia Publicum vehit currus,
exiitque mortuus in rei memoriam
tale Epitaphium:
Hunc tumulum non implet totum,
quem totius Septentrionis
Rapinæ implere non potuerunt,
Qvô migravit, est sacramentum.

149

PHÆNOMENON PARISENSE

ELLER

Sandferdig *Relation* om den Synderlig Himmelens *Constellation* oc *Constitution*, som af *Collegio Mathematico Regio Parisiensi* er *observerit*, oc beschrefvet udi Paris den 7. *Novembr: stil: nov: 1678.* af Frandsøesche paa Tydsche udsat, oc nu paa danske ofvergivet, hvilchet hafver sig J Sandhed, som følger:

Anno 1678, den 7. Novembr: stil: nov: der alle *Mathematici* til Paris vare med *Globis, Tubis, Astrolabiis*, oc andre *instrumenter* forsamlede *in observatorio Academico* om afftenen Klochen 10, *repræsenteredis* himmelen udi denne Sær oc Synderlige *Constitution* oc forskrechelig gestaltt, Nemlig

1. Fire Krigsheste med Ryttere saais J de fire himmelens hjørner, en hvid Rytter J Sudost, en rød J Sudvest, en Sort J nordvest, oc en bleeg J nordost, som blefve satte, saa som at holde en sterch Vact der himmelen begynte at staae J Lius lue.

2. Dernest ankom først *Vulcanus* med *Fransk Liberie* paa himmelens *Theatro* fremridendis, oc sprudendis lutter ild oc lue, hand gjorde strax *alliance* oc *accord* med *Apolline* oc *Neptuno*, at de skulle staae hannem bie udi et tog, hand ville anfange imod *Manen* [och] hendis *sphæram*.

3. *Manen* eller *Luna* gjør strax der imod *Alliance* med de fem planeter, (thi *Biscop Mercurius* holt daa med *Vulcano*) [gjørende] dennem stoere løffter, baade at schaffe *subsidiar* penge, saa oc aldrig at gjøre fred imod sine *allierede* planeters samtyche.

150

plages han af de mest tilintetgørende planer,
og
skønt han undertiden for en stor del er død,
lever han dog af andres død,
uvidende om,
at menneskeheden er forgængelig,
og
en ringe omstændighed blandt alle,
og det er lige meget,
om han lever eller dør,
skønt
hans død er nyttigere end livet.
Men omsider døde han,
og Snarefrod
ophørte at være blandt de levende,
idet nogle foretrækker faklen for glæden,
og dannebrogskorset

for navnet.

Eftersom vognen kører det offentlige,
og den døde gik bort,
dette epitafium
til erindring om sagen:
Han fylder ikke hele denne grav,
som hele Nordens
røverier ikke kunne fylde,
hvor han gik bort, er der en ed.

151

4. Strax indfaldt *Vulcanus* J *Manens* stat oc *sphæram*, oc tog ilde af sted med rof, mord oc brand, oc

[5.] Til *Søes* *conjungerede* sig *Apollo* med *Vulcano*, saa de begge anfalder *Lunæ* schibsflode, men som *Manen* stoed sig dapper J det søeslag, gjorde strax *Apollo* fred med *Manen*, oc falt saa vit fra *Vulcani* *partie*, at hand ville sidde *neutral*, oc forføyede sig hiem til sin *sphæram* oc *Parlamenten*, hvor hand har lefvit udi god fred, indtil nu hand tog sig fore at være *Mediator*, daa *Vulcanus* ved nogle *Jesuitische* *Stellas* *nebulosas* (somme meene at *caput Medusæ* self var med J denne *conspiration*) gjorde *conspiration* imod *Apollinem*, oc ville forgifvit hannem, men himmelen har aabenbaret / ditte forræderie, saa begge [*Apollinis*] *Parlamenten* har noch at gjøre, at *inquire* i samme *conspiration*.

6. Der *Vulcanus* saae sig nu forlat af *Apolline*, drager hand ey alleene *Neptunum*, en ypperlig Krigsmand, (hvis Raadgifvere ere forsigtige oc hans Krigsmænd troe oc dappere) udaf sine *skiær* oc *klipper* til sin *succurs*, men endoc den *Biscop Mercurium*, som J lige maade falt ind J *Manens* *sphæram*; dog *Mercurius* ved bedre *information* oc *persvasion* slog Sig fra *Vulcano*, oc gaf sig J *alliance* med de andre 6 *planeter*, efter *Saturni* tilschyndelse.

7. Mens *Neptunus*, som hafde opbaaret mange penge af *Vulcano*, holder endnu fast ved *Vulcano*, oc derofver hafver *Neptunus* lidet stoer schade baade til *Søes* paa sin flode, oc til Lands har hand forliset mange byer oc Lande af sin *Sphæra*, enddog hand imod mange tønnder gulds opbørsel har iche giort *Vulcano* nogen synderlig bifald, eller *merchelig assistence*, viidere 152 end hand ville døsset *Solen* J søfne, ved et gifftermaal med *Neptuno* oc *Lucida Lyra*, oc hand indfalt uformodet, uden feydebref J *Martis* *absentis et bello Vulcaniano impliciti* *sphæram*, om hand J det ringeste kunde gjøre een *diversion*, hand kom først som en ven eller reysendis, hand kiøbte for Sølf oc penge udi Vertshusene, men begynte omsider oc effter haanden at handle fientlig oc bemegtige Sig stederne; der *Mars* ditte fornåm, er hand ved sin scharpsindighed oc dapperhed kommen hadstig oc hofvitkulds paa *Neptunum*, som hafde indqvarteret sig J *Martis* *sphæra*; *Mars* fører sine Soldater paa Vogne, kom uformodentlig med sine *Dümlings* *Bynder* oc slager strax *Neptuno* 4000 stierner fra, oc Jager de andre hofvitkulds udaf sin *sphæra*, strax indfalder *Mars* J *Neptuni* *sphæram*, oc tager hannem mange byer oc ste -/der fra, indtil hand nu gandsche har udryddet *Neptunum* af den *sphæra*, som hand tilforn hafde taget fra andre *Planeter*.

8. Oc ditte tog udrettede *Mars* saa meget dis Lycheligere, fordi *Solen* med sin flode, saa oc til Lands, samt *Venus* oc *Mercurius* iligemaade *assisterede Marti* udi ditte tog; disse 3 *allierede Planeter* *Mars*, *Venus* oc *Mercurius* har formedelst dieris troe oc dappere militarische stierner iche lidet nogen Synderlig schade paa dieris stierners *Armee*, thi de bruger forsigtighed, oc mandighed;

9. Mens *Solen* har baade vundit og tabt, Jaa fast meere tabt end vundit; vel hafver solen beholdet seyr udi tvende søeslag, oc taget eendeel schibe fra *Neptuno*, Jaa indjaget hannem inden schiær oc Klipper, mens til Lands har *solen*, naar hun regner sin bekostning oc 153 undersaaternis *Ruin*, meere tabt end Vundet, hvilchet dog mest er foraarsaget ved sine *Generalers*, *Commissariers*, Raads oc *Officerers* utroschab, forræderie, gierighed, ugudelighed, daarlighed, uforsigtighed, sikkerhed, søfnactighed oc falshed. Saa at dieris Høfvitzmand *Pegasus* er allerede afdanchet, oc sat udi *arrest* for forrederie, hans Svoger *Centaurus*, som er *Jegere*, men rider paa een Tørchische hest med en *Uhrhane* paa haanden, item *Hinnulus*, som dog iche breger som et Kid, men schraaler som en *Cartou Støche*, *Nimbosus Orion* puster *Solens* guld til sig ved en Sudost *Vind*, *Ursa Major* seer ichun med et *skiæl* oc schief øye; *Draco* ruinerer oc opbrænder solens *sphæram*, de ere alle gierige, uforstandige, oc een deel forrædere; Mens den ypperlige stierne *Phænix* stach de alle effter, til de fich hannem hart ad *caputerit*, dog benaadet med fengsel, (for hand var / dem for tredsche) paa dit de kunde effter egen tyche raade oc rutte med Konge oc crone, med Land oc rige; Nogle vil sige, (dog Jeg troer det aldrig, oc holder dit chun for et løgnactig *spargament*) at *Cassiopeja* *conspirerer* saa hemmelig med dennem, at hun vil hafve sin Søn *Perseum* til regieringen J steden for *Solen*, som dog udi Sig self er meget from, (Jaa alt for from) Regenter; Men som *Astronomi* hafver nu Saa *observerit Solens maculas*, daa er oc ditte en plæt udi *Solen*, at hun holder iche scharp *justitz* oc *disciplin* ofver sine stridende stierner, saa de faaer saa got som ingen straf for rof oc ran, for hoer oc mord, saa de handler langt verre end stiernerne ofver *Tyrchens* *horizont*, end oc J *Solens* egen *sphæra*, som forleden en stierne *Arcitenens* eller *Capella* lod en torden straale ofver Ydsteds *horizont* nedfalde, paa en barselqvinde oc hendis Foster chun for en dyne at røfve; oc at *Solen* iche schal høre ilde for saadant *barbarische* og ugudelige 154 vesen, er *Solens* Svend *Phaëton*, som schrifver *aviser*, befalet at smyche ditte ugudelige Styche oc medfart med en høflig stiiil

oc *complemang*, saa at samme forskrechelige medhandling blef ichun kaldit en irring oc misforstand imellom Borgerschabet, oc Soldatesqven; Derforuden, naar andet uretferdigt oc utilbørligt *passerer*, som naar *Solen* lider merchelig schade oc nederlag ved forræderie eller misforstand, daa maae sligt iche komme J *couranterne*, men schal enten ties eller undskyldes, dog den ærlige, fromme oc redelige soel kand intet der til, men ved saadanne *stellas nebulosas* har solen lidet stoer schade, oc hafver mist ved uforstandighed meere end ved fiendens *Neptuni* mact mange 1000 Krigsstierner, oc har forlaaret en deel byer oc steder af sin vunden *sphæra*. Endoc fordi *solen* hafver chun faae indfødde oc troe stierner til *Generaler*, Raad / oc *Officerer*, men Bruger mange fremmede stierner, opkomne fra Sønderpolen, som ere fremmede J Raad, J daad, J drifft, J forretning oc gierning, (dog een del fremmede stierner ere oprictige, dappere oc upaaklagelige) oc *Solen* forbigaaer offte mange indfødde adelige stierner under nord-polen, hvorudofver hun lider schade oc afbrech af fremmede stierner, saasom af *Sirius*, *Procyon*, *Hydra*, *Corvus*, *Serpens* oc andre, som først vare Jegersvenne, Jactdreng, Hychlere, Tallerchenslichere, oc trappestrygere, men ved Hychlerie, narreverch, oc *Pegasi* svogerschab ere høyt *ascenderede* paa *Solens sphæra*, hvilche forvender solens hierte oc dreyer den som de lyster, indtil *Solens sphæra* ved ulidelig udsuelser oc beschattelser *ruineres*, oc ved den langvarende oc schadelig *Officerer* Krig slet ødeligges.

Signum Leonis hafver lenge stadit sig vel, men lod sig forleden ofverrumple af *Neptuni* stierner [i] *Baghuset*, 155 solen til stoer schade, foruden det at *Neptuni Cappere* har giort *Solen* paa Sine strømme stoer afbrech oc schade paa schibe oc gotz. Her hos *Sigis Neptunus* forvist at bestiche med foræring *Solens* Raad, *Generaler* oc *Officerer*, fornemmelig de, som ere udi Svogerschab med *Neptuni* stierner, saa at tiden forsommes, schatterne formeeris, *Officererne* belønnsis, men intet udrettis. Thi *Solen* begynder aldrig saa snart at gaa in *Libram*, før *scorpionen* oc *schytten* udseer *Sig* vinter qvarteer, dog *Obriste Cygnus* staaer sig vel, oc er een god *partiegengere*; Begge *Generaler Bootes* oc *Hercules* med mange andre ere troe oc dappere. Men Gud gifve, at de falsche oc vildfarende stierner schulle iche giøre større schade, end de gode oc retvirchende kand formaae at udrette gafn. Gud opliuse *Solens* øyne, at den ville *remove* de schadelige stierner af sin *sphæra* oc *commissaritet* nemlig *Lepus*, *Lupus*, *Delphin*, *Pavo*, *Hydrus*, *Deltolton* oc *Foucan* oc sette andre, som ere troe oc forstandige J dieris sted oc stelle.

10. Der nu ditte saa *passerede* J *Solens* [*horoscopo*], daa spiller *Manen* ligesom *Banqveroth* oc under hatten med sine *allie-/rede Planeter*, fra hvilche hun *apostaserer*, oc enddog de alle hafde *assisterit* *manen* in *Agone* mod *Vulcanum*, *Apollinem* oc *Mercurium*, dog gjør *Manen* (saasom hun er ubeständig J sine [qvarteer-] schiffter oc løffter, hvilchet noch kand erfaris af de mange pletter J *manen*, som gemeen mand kalder kaaltifven) svigactelig fred med *Vulcano*, imod alle *Allierede Planeters* raad, vilie oc samtyche.

11. *Vulcanus* continuerer samme sin snildhed, oc spiller sit verch saa tredsichelig, at hand tillocher *Jupiters Ambassadeur* til fred med *Sig* at indgaae, u-anseet *Jupiter* har 156 liid stoer schade, oc mist mange byer af sin *sphæra*, Thi hand er heel seen udi sin *affaires* (mueligt den tunge *Spansche* krigskappe dit forvolder) saasom hand gaaer sin gang J 12 aar, hvor udofver hand intet *remarqvabel* har udrettet, J ditte tog imod *Vulcanum* sin naboe; dog har end *Jupiter* iche fremsent fredens *ratification*, saa at alle *Planeterne* formeener den fred iche at vorde bestandig, oc at det er iche endnu J dit kar, som det vil giøres J. Til med har *Planeterne* ditte bag øret, at betale *Manen* sin falsche frafald, at *Luna* bør at bringis til den *devotion*, at hun maae vist tage sin *blaa skipper hue* af, oc bede de *allierede Planeter* om forladelse for sin hemmelige oc forrædische *apostasia*.

12. Fremdeelis bruger *Vulcanus* sin snedighed, at hand vil indgaae en *particulair* fred, endocsa med *Saturno* sielf, som oc er heel seen, oc intet *activ*, hand udretter saa got som intet J marchen, imod *Vulcanum* sin mechtige fiende, eller imod sine *Rebellerende*, thi *Saturnus* gaar sin gang J 30 aar, (Gud forbiude at krigen schulle vare saa lenge), hand lefver J Juel oc gode dage, han giffter *Sig*, gjør barsel, dantzer ballet, oc anslaaer *comædie*, oc lader imidlertid mange lande oc Guds børn *ruineris* af *Vulcano*, som spruder ild oc mord, hvor han fortfarer; der faldt et stierneschud J gaar J *Cantzelers* huus her J Paris, som berettede, at freden var paa himmelen saa nær rigtig imellem *Saturnum* oc *Vulcanum*, dersom ichun *Saturnus* ville tillade *Vulcano* fri *durchmarchering* igiennem hans *Sphæram*, at hand maatte gaae ned J de andre *Planeters* *horizont*, at *assistere Neptuno*, som nu self sigis, at hafve en nye *armee* paa beenene J fuld *march*, som schulle komme ned ofver / *Curlands* *horizont*, oc gaae bag paa *Solen*, *Mars*, *Venus* oc *Mercurius*, Jaa paa *Saturnum* self. Men 157 alle *Planeter*, Jaa gandsche *Galaxia* vil forsichris om, at *Saturnus* er aldrig saa falsch oc forredisch imod de *allierede*, som *Luna* var.

13. Fornemmelig fordi *Pan* oc *Orpheus* tvende himmelmectige Stierner, som regiere ofver *Beyers* oc *Hannovers* *horizont* hvilche hid indtil har siddet *neutral* oc chun med sig self giort en *defensive dupel alliance*, schal hafve lofvet at assistere *Saturno*, om *Vulcanus* griber hannem for hart an. Til med *Apollo* med sine *Parlamentar* har lofvit det samme; Gud gifve løffterne maatte holdes, saa vil mand formode, at *Vulcanus* faar aldrig den begierte fordømmelig oc forderfvelig *ruinerende* fremgang.

14. Dog schal *Vulcanus* hafve lofvit *Neptuno*, at hand aldrig vil giøre fred med *Saturno* oc solen, eller med de andre *Planeter*, før *Neptunus* faaer fuldkommelig *restitution*, (som er umueligt) oc *satisfaction* for sine enten indtagne eller *ruinerede* steder, lande oc byer; oc før hans Svoger *Hesperus*, som er fordrefven af sin førstendomme, oc *logerer* J *Solens* *horizont* ofver *Hamborg*, vorder fuldkommelig *restituerit*, hvilchet har

lang udseende, saa at freden imellem de *allierede* planeter, oc de andre Sønder-pols stierner siunis at være langt borte.

15. Der Klochen slog tre om natten kom solen til schibs, oc *Mars* fra *Grifsskof*, item *Venus* fra *Lunæberg*, oc *conjungerede* sig J en *Trigono* ofver *horizonten* paa dit berg *Ismarus*, at *abouchere* med hver andre, vel schulle Biscopen *Mercurius* ocsaa været til ditte mode udi *Ismaro*, men som hand kunde iche faae Verchet drefven effter sin *model* oc *Münster*, blef han saa fortørnet, 158 at han for alle *Planeternis* oc sønder *pols* stierners næse lagde sig til at døe, oc sees iche meere paa den stridende himmel. Hvad nu paa ditte mode vil følge, om disse *aspecter* vil vorde *conjunctio* eller *oppositio* oc hvad udseende dit vil hafve, med *Neptuni* nye krigshær, dit vil tiden lære.

16. Som Klochen slog 4 om morgenen til *Paris* opkom mange dunchle oc dumme schyer paa himmelen, saa at *horisonten* blef formørchet, oc himmelen var iche meere stiernelius: der med forsvant for alle *Mathematicorum Parisiensium* øyne ditte sær oc merchværdig *Phænomenon* af himmelen.

Observatum et consignatum Parisiis ab omnibus Mathematicis et Astronomis Regiis, hora 10 nocturna, ad 4 matutinam, die 7 Nov. St: n: 1678 in observatorio Academico; Sub officii nostri [et] facultatis Mathematicæ sigillis.

GEJSTLIGHEDENS HESTE-SUCK OG HOPPE-GISP

*Vi Aarons Folck og Flock, og Guds Apostel Skare,
Som paa Guds Varetegt skall daglig tage vare
Med Bibel, Bøn, og Bog vi holder [vern og] Vagt,
Guds Kirkers Velstand Vi skall stedsse [hav'] i agt.
Mens see! Dett Skatte-Aag har omspendt vore Skuldre,
Thi Doegs Præste-mord begynder flux at buldre,
De presser os saa ud, Ja saa udsues Vi,
Att meer' end Bonde-Slæb ey nogen Præst er fri.
De Skatter os saa ud, at Gud maae sig forbarme,
Du, Himlens Erke-Bisp, see dog ned till os Arme!
See! huor hudstryges nu Din Levi Arfve-Deell,
De fast kaarsfester os med Krigs-Styr halffv og heell.
Dett fattig ussell Brød Vi neppe kand erlange,
Thi Kop-Skatt, Krigs-Styr, og den Styk-Hest gjør os bange.
Huor kand Vi bede da for Kongens Huus og Gaard?
J Svenskens Jndfald var vor Tilstand ey saa haard!
Ægypters Pharao hand skaanede Jo Præster,
Mens Exequerer nu foruden skiæll os giester,
Om Cyrus Konge var, Hand gjorde os ey saa,
Ja Alexander Sielv lod os ey undergaae.
Dett er nu lige gott at vere under Tyrken,
Hand plager ey saa hart, hand gjør ey Land till Ørcken,
Om Romer-Pafve Sielv, og Tartars Store Cham
Regiered' i vor Boe; De tog ey større Namm.
Den Præste-Told og Skatt for Kongen aldrig lyckes,
Naar Præster sues ud, vist [Riget] da betryckes,
Den tid till Styckerne de Kirckers Klocker tog
Da [ofver] Danmarck de Ulyckens byrder drog,
Saa lyckes aldrig Skatt, som Præsterne skall giffve,
Saa lyckes aldrig Hest, som de fra Præsten driffve!*

160 Huor er' *Dragonerne?* Huor er' de *Geistlig' Hest?*
 I tvende Feldt Slag De fick deres sidste Rest!
 Lad *Præsten* niude *Fred Guds Kircke* at opvagte,
 Lad *Hoffve*-[diefle] ey *Guds Præster* efftertragte;
 Thi *Præsten* beder ey aff *Hiertet Suck*, og *Bøn*,
 Naar *Hand aff Kongen* har kun *Sorg* og *Suck* till *Løn*.
 Nu *tribuleres* Vi aff *Studt-* og *Stalde-mester*
 De verr' end *Lucifer* med væ og *vold* os *giester*,
 Nu er den *Hest for klein*, nu ey *nock lende-bræd*,
 De *Stykker* setter da *Guds Hierte-Præst* i beedt.
 Nu er *Vor Hest* ey *ranck*, nu *alt for small i midde*,
 Rett ligesom Vi *kand sielv Hest* aff *Jorden smidde*,
Watt soll ick mit der Katz? saa siger *Den Stald-Knegt*.
Ambt-Skrifveren hand staaer paa samme *Heste-Vegt*.
 Vi skaffer *Kongens Maal*: En *Hest af XIV palmer*,
 Som har og sine *Aar*, *Hans Lyd* og icke *falmer*,
 Den *Heste-Præsident* dog *skumler* offver ham;
 Mens *Præsten* sucker sagt: *Gid du [faae] ævig Skam!*
 Den *Præste-Bøddel* sidst kun [hafd'] et enist øye,
 Men, *Gid Hand Pocker faae*, med det saae hand saa nøye,
 Jeg er *forsickret* paa: Aff *Gud Hand bandsat* blev,
 J *Sathans Protocol* *Hans Naffn Beelzebub* skrev.
 Skall det *Ham ilde gaae*, som *rette vill med Præster*;
 Huad *løn* skall de da *faae*, som *Guds Mænd ilde giester?*
 Du *Heste-Juncker*, og Du *Hoppe Gouverneur*,
 Ver ey mod *Præsterne* en *Satans Serviteur!*
 I *fior* *Jogst* du os *titt tilbage* med *vor Hoppe*,
 Rett som det var *ickun en Gubbe*, *Gied*, og *Loppe*;
 Du *giente* os *titt hiem* med *Wallach* og *Cabal*,
 Mens *gjør* du *dett i aar*, *Dig Sathan* *plage* skall!
 Dog vi *din Krumme Haand* *fuldkommelig* *nock kiender*,
 Der Vi *forsølfvede Staldmesters gierig' Hænder*;
 See! da en *Bonde-Plag* *gick fort* som en *Courier*,
 Hand *Guld* og *Gafve tag'r*, og os *fra Styck-Hest* *frier*
 161 Naar Vi kun *legge vill 2 Sølf-Skoe* under *Hesten*,
Staldmester *skrifver* da, *quiterer* os for *Resten*,
 Vell staaer *Hans dyre Æd* i *Hans Bestallings Brev*,
 Huad *skiøtter* *Hand dog om Hand en Meeneeder* blev?
 Huor *till dog brugte* J i *fior de Geistlig Heste?*
 J *holdt* Jo ey et *Slag!* Vi *skaffed frem* de *beste*,
 Men *Tiden sattes* hen *foruden Frugt* og *Verck*,
 J *skiuder* *mueligt* paa: att *Suecus* er for *sterck*.
 O! *Skam* og *Skendssell faae* De, som *vill Riget narre!*
 Dem *Guds Retferdighed* med *1000 Dieffvle* *parre!*
 De *slechter* *Tiden* hen, kan de kun *Skatten* *faae*,
 [Men] *Rigernes Ruin* de *passer icke* paa.
 Aff *Fremmed Commissars*, aff *Fremmed Raad* og *Heldte*,
Vor Land *regieres* nu, Vi os i *sorg* *maae velte*,
 Thi her er *ingen Rætt*, og ey *Forsigtighed*,
 Jeg *tencker* *Gud Hand* er paa *Land* og *Riger* *vreed*.
Gud *styre Kongens Huus*, *Gud* *vere Hans Raadgifver!*
 Att *Hand mod Præste-Flock* en *gang dog mildre bliffver*;
Gid Kongen *styre vell Sit Land ved Danske Raad!*
 Det *ønsker* *Mund* og *Penn* med *1000 gisp* og *graad!*

ET ANDET SYNDERLIG OG SELSOM SIUN, UDJ LUCIÆ-NAT, OVER ABRAHAMSTRUP OG SVANHOLM

Udj værende Aar, som er det 5692 udj *Anno Platonico Magno* skal een sær og synderlig *Aspect* eller siun paa himmelen være *præsenteret* over Sædlands *Horizont*, fornemmelig over Horens Herrit, over Abrahamstrup og Svanholm, samt Aastrup, Ellebroden, og detz omliggende Byer, da udj *Luciæ* Nat skal være hørt een forskræckelig torden, med een forfærdelig Liunild, men derpaa er fuldt et sagte og stille Liud. Strax haver 4 Mænd med Vinger / paa Ryggen udj himmelens fire hjørner ladet sig tilsiuene paa hver sin Stoel, og midt iblandt dem er seet een gammel graahærdet Mand over Horens-Herret paa een *Cathedra* beklæd udj hvidt silcke udj een Blaa agtig skye, og hafde i dend høyre haand een hvid fahne, i dend venstre haand een Laurbær Krantz, strax lod sig see 2 qvinder, dend ene beklæd med een hvid Korkaabe og lod sig kalde *Jrene*, dend anden *præsenterede* sig i fuld gevæhr, som een af de gamle Skiold-Møer. Disse Qvinder trættede om Magt og *Commando* at have over verden. Effter lang *protest* og *process* blev dend eene qvinde, som kaldtes *Bellona* gandske under kiend, saasom 24 Jomfruer med *Croner* paa hovedet udj Lufften som *Procuratores* gick udj rette for *Jrene*, og knæfaldt for den gamle Mand, og alle hafde *Luther*, harper og Cimler at leege paa [tillige] med een *Vocal Musiqv*, som sagde: Ære være Gud i det høye, fred paa Jorden. Derpaa lod dend gamle Mand kalde de 7 *Planeter* med een deel af de fornemste Stierner befalendes dennem at de skulde med deris *influentzer* og krafftige virkninger drive de underlagde Lande til fred og eendrægtighed: *Sol* skulde virke over Danmarck, *Mars* over Franckerige, *Saturnus* over Sverrig, *Jupiter* over *Brandenburg*, *Venus* over Engeland, 163 *Mercurius* over *Mønster*, *Sirius* over *Holland*, *Luna* over *Spanien*, *Pegasus* og *Foucan* over Tydskland, *Cassiopeia* over *Lynebourg*, *Orion* over *Saxen*. Og om alle de Stierner ey virckede lige krafftig paa eengang, saa skulde een hver dog gjøre sin fliid at *disponere* de stridende hoveder til fred saa at om alle ey kunde nu saa liige naae begiærlige freds *Puncter*, saa skulde de dog denne gang saa være fornøiede, Himlen lovede der-/imod at gjøre een anden gang bedre *Occasioner* til behagelig *tractater* og *Conditioner*. J allen tid lod *Jrene* blæsse hastig fred, nu i et Land, nu i et andet, og hafde *componered* et artig *Musicalisk* styche om *Bellona* saa lydendes: Hun er falden, hun er falden, *Babylon*. Strax blev der stille i Himmelen og Siunen forsvandt der det begyndte at dages, men der fandtes paa [Skuldeløv] Kirkegaard af een Bisse-Kræmmer dette vers:

Jrene Lande-fryd velkommen ned til Jorden,
Bellona Lande-strid har nu fuldendt sin Torden,
 Tack Sol du klare Sol for dine Straalers glantz
 Nu kand vi gaa i fred i glædens Springe Dantz.
 Nu har du nock af Blod du blodbegiærlig Herre,
 Du som kand land og Folck med Falskheds garn besnærre
 Velkommen søde fred, velkommen sucker-Mund,
 Vi alle tacker dig af dybest hiertens grund.
 Udtømmet Føde-land forsvær nu Krig og feyde,
 Og ønske os af Gud een Stadig fred og leyde,
 Saa at Guds Rige maa opbygges i vort Land,
 Og Kongen lide vel, det ønsker alle Mand.
 Stat fred, stat stadigt fred paa Klippegrundet piller!
 Gid at *Bellona* os fra [søden] fred ey skiller
 O! at vi frygter Gud og ærer Kongen god,
 Vi paa vor skade da erlanger nock som bod.

SUPPLICATION TIL KONGEN OM CONSUMPTIONENS OC ANDRE SCHATTERS AFSLAG

Fred; fred! hvad er der fred? hvad fred maa *Jehu* spørge?
 Vi haabede til fred, men dog maa Landet sørge,
 Et træ foruden fruct, en Kilde uden Vand,
 En Soel foruden lius, er freden J vort land;
 Endnu udsues vi til been oc blod oc marfve,
 Enddog at Kongen schal alt landet eene arfve,

Det schatte-Jerne-aag paa halsen er omspent,
 Thi himlens vrede er endnu til landit vent;
 Høybaarne *Potentat* oc mectig arfve Konning
 Vel kommen hiem med fred, vel kommen naadig Dronning,
 Vi alle møder dig med hierte such oc graad
 For schatters *Svøbe*-snert, oc *scorpione* braad:
 Afspend det tunge aag, oc lindre dog vor byrde,
 Lad ey vor hud afflaae, du est Joe landetz Hyrde,
 Hør Svensche Kongen har afgifvet schat oc told,
 At landetz kierlighed schal icke Blifve Kold:
 Liud oc dit Dansche Raad, om der dog nogle findis
 Af gamle kloge mænd, som mand kand fordum mindis,
 [Det] fremmet Hychle-Raad er chun et *Støche*-schraal,
 Et *Hane*-gal, en *Brand*, som spruder ild oc baal:
 Den ild, [det] schatte-baal fortærer land oc rige,
 At hver Mands Kierlighed fra Kongen slet maa Vige,
 Ved trudsel oc ved mact vel Kand de Veche fryct,
 Men saa er Kierlighed fra Kongen slet forryct.
 Ach naadig Konge bøy dit spiir til os J naade,
 Det er Joe rettens spiir, lad Dig af himlen raade,
 Oc ødeleg os ey saa slet J bond oc grund,
 Lad ey din naades Soel nu falde meer J blund.
 Den fructe-løse Krig med schat oc told oc Zise,
 Har *ruineret* os, det Jeg her let Kand viisse,
 165 J hver mands stand oc Stat, som suchen under aag,
 [det] icke udaf træ, men udaf Jern vi drog.
 Den trofast Adelsmand maa væde sine Kinder
 Med salten taare flod, naar hand med sorg befinder,
 At *Brochenhuus* hand boer J hver sin bonde-gaard,
 Hvor ey er hund, ey kat, ey gaas, ey gris, ey faar,
 Hans gotz oc Eyendom ved Jordan lige Jefnes,
 Ey dynen udi seng, ey brødet Bonden lefnis,
 Self-eyeren maae self udligge told og schat,
 Om schiønt hans Bonde har ey Kalf, ey Koe, ey Kat.
 Det fattig *Aarons* folch, oc *Levi* geistlig schare
 Som paa Guds ord oc Lov schal daglig tage vare,
 Er slet udsuet saa af krigens æder kop,
 At de maa undergaae, som schib med taul oc top;
 Jeg frycter Lychen har imod os contra spillet,
 Oc som en Kaste-bold forgiefvis verchet drilllet,
 Fordi vi schaaned ey Guds Prestemænd J schat,
 Men *Exeqverers* vold greb oc Guds Kirche fat,
 Det hellig Kirche gotz fra geistlig stand borttaget
 Oc ud til Rytter lagt, Jeg frycter det os plaget,
 Med de forbandelser, som unterschrefvet staaer,
 J hver *Fundatz*, Jeg troer, [det] giord' vor lyche schaar;
 Udpresset Borgermand af [Jndqvarter] oc schatter,
 Hand ligger hos din stoel, oc dine fødder fatter,
 Om naade raaber hand, forlindre byrden haard,
 Før Jeg med hustru, børn til grunde undergaaer.
 Den spiller *Banqveroth*, en anden gaaer at tigge,
 Den sidder udi gield, J armod hin maae ligge,
 For krigsstyr, Kopschat, oc for qveg oc schorsteen schat,
 Jaa for *Consumption* vi [ødeleggis] plat.
 Langt andet lofvet du, J hafs nød Jblant bølger,
 Du ofret løffter daa; [det] himlen self ey dølgger,
 Du giorde bøn oc boed til hafvetz megtig Gud,
 At styre rig oc land Just effter Herrens bud.
 166 Langt andet lofvet du, den tid du antog crune,
 Vi daa forsichret Blef om naade hos din throne,
 Men ofver tusind aar vi leed ey større nød,
 J forrig' Kongers tid, som nu er alle død.
 Lyd gode dansche Raad, lad *Pommer-koche* fare,
 Oc *Mechelborrigs* mend, som ere landetz snare,
 de fylder *Bancho* op, med Danmarchs told oc schat,
 At landet sørger ved umildheds mørche nat.

[Det] volder dog vor synd, den helfveds stinche-potte,
Vor verch er spindelvef udaf ald udyds totte,
Udi sin vrede gud forlader riget tit,
Oc for et syndigt land sit ansict schiuler lit.
Udhungret Bonde-stand J støf, J muld oc asche,
Her ligger *desperat* med *Thomas* J sin tasche,
Hand Jamrer her sin nød, sin fattigdom oc trang,
Forbander snart den dag, han fødtis til slig tvang.
Hand niuder neppe brød, nep vadmels pels oc andet,
For øl oc fordum miød hand dricher tit af vandet,
Saa udi *Tyrchens* land [*passerer*] ey slig vold
Som J guds Christenhed, disverr', er mange fold;
Forgiefvis var vor Krig, vor strid, vor schat oc gierning,
Thi lychen spillede mod os med blinde terning,
Oc *Gallus* galede udaf sin mactis mund,
Vor lychis øyne daa falt begge tu J blund.
Her maae vi nøyes med vort rigis øde Lefning
Oc vente udaf Gud vor ondschabs straf og stefning.
Jeg frycter Herrens sverd er ey endnu forvart,
Oc mueligt alting er for os saa nær uklart!
Saa lindre nu vor tvang, du rigetz arfveførste,
Husval dit arme land, som effter hielp maa tørste,
Afgif *Consumption*, som tærer Kiød oc blod,
Afslag *Matricul*-schat, oprych os ey med roed.
Thi ellers er der ey forskiel paa fred oc feyde,
der er oc ey forskiel paa Krig oc sicher leyde,
167 Om schatten lige stoer J freds oc Orlogs tid
Skal pressis ud; betench [det] Landsens konge blid!
Det *Commisari*-Pach har opfyldt schrin oc punge,
Udaf [det] dyre sølf, vi udgaf til vor konge,
En *Officerer* Krig vi førde uden gafn,
Det trechet penge ud, oc var chun et blot nafn.
Kom ud paa landet nu, Stormectig Arfve-Herre,
Lad dig af fremmet Raad, oc Hychler ey besnerre,
Kom ud oc tal med os, med Bonde, Borger, Prest,
Lad dig ey hindre af dem, som er landetz pest.
Udforsche Rigetz tarf och tilstand med [dit] øye,
Hør denne [*Supplicas*], besee vor stoere møye,
Luch ey dit øre til for Danmarchs hierte-such
Men du dit naadespiir til hver *Client* ned buch,
Den fordums dansche ret, oc eye god regiering
Gud schaffe self paa foed, gud gifve fred oc næring,
Gud signe Kongens huus, gud vocte Kongens land,
Fra ald ulychis ild, fra orlogs baal oc brand.

Af hans Kongl: May: allerunderdanigste arfve under satter oc troe forbedere hos gud; Samtlige Danmarchis oc Norgis indbyggere, til allernaadigste *audience* allerydmygeligst fremstillet, *Anno, loco, die ut supra*.

168

169

OM CHRISTIAN V

170

HOROLOGIUM REGIUM

ELLER

Retferdige og Gudfrygtige *Kongers Seyerverck*, daglig at Hafve Hos dem, icke i Lommen, men i Hiertett, afdeelt udi XII timer og XLVIII quarteer, efter Retferdigheds Soels gudelig *Influentz* oprettet først og for dum paa Hebraisk af Rabbi *Jehuda Hakadosk*, siden verteret paa Spansk, deraf paa Irlandsk, dernest paa Engelsk, omsider paa Tydsk af *Opitio* og *Ristio*, endelig stillet og stifted effter den *Gothiske Sphæram, Zonam, Clima, Paralelum, Polum, Meridianum, (non juxta Æquatorem, quia omnia sunt iniqua), Tropicum Horarium, Zodiacum et Horizontem pro Regibus et Principibus Europæis*. [Noget forbedret af *Schuppis Regenten Spiegel*] Aff *Eusebio Theophylacti Anactiphilino Schuppio Nova Zembla oriundo. Rectè Michæas Cap: 3. v. 1.2.3.4.*

Seyerwerket stilles:

Dryp [Himmel] Salfve-Flod ned i min Pen og Hierne!
Rind op Retferdig *Soell*, og *Jacobs Liusse Stierne!*
Ledske tunge, [Hierte], Siæll med Viisdoms Kilde-Veld
[Still] *Seyerwerkets Gang*, at det kand haffve held!
Min *Jesus Wiiser* er, Hands *Ord* min Siæle-Lygte,
For Verdens mulm og mørck Jeg derfor' ey [tør] frygte;
Min *Jesus Centrum* er, *Guds* Hierte sendte *Pol*,
Mitt *Hierne Seyerverck* Jeg stiller ved den Sooll,
Med *Aandens Segelsteen* bestryg min Digte-Tunge,
Kom, *Engle-Cantor*, kom, og lær mig vell at siunge!
Lad *Klogheds Perspectiv* saa for mitt øye staae,
Att Jeg om *Kronet Mend* retmessig tale maae!
Langt er det fra mig at bespotte *Majesteter*,
De *Jorde-Guder* med *Canoner* og *Mousqueter*
Mod døden uforfærd' handtheffver Rigets Gaffn,
De [skaffe] leid' og Fred i Stad, i Bye, i Haffn.
171 Holdt, *Gud*, da om min Pen, holdt med mig haand i hancke,
Sett *Grendtze-Pæll* og maall, tilsted mig ey at vancke
Hen offver *Retstens Snoor*, paa *Konge-Seyerverck*
Fest Sielv Ditt *Aasiun*, og ditt eget øyemerck.
Hielp, hielp, [Treenig Gud], 3 Ting har Jeg i sinde,
De *Himmel-Salved' Mend* om *trende Ting* at minde:
Dett anstaar *Scepter-Mand* at styre saa sitt Land
Som en 1) *Guds-Kirke-Mand*, som 2) *Krigs*, [og] 3) *Raadstue-Mand*.
Veld op i Siæll og Sind *Guds Paradise-Kilde!*
O! at min *Jesus* saa for mig opblincke vilde,
Att *Jorde-Guders* Sind derved opliusses maae,
Din *Aands Jld-Stytte* klar for mig lad der for gaee!

***Custos et Cantor Regum
Angelicus buccinat:***

***Hora prima!
Deus adsit Regibus sua Gratia.***

I

Opskriffver, *Konger*, for paa Hiertets *Almanacke*,
Att I for *Kroner* har alleene *Gud* at tacke
Hand setter *Konger* op paa *Krone-verdig Sted*,
Og, naar Hand lyster, Hand Dem atter flytter ned.

II

Guds-Frygt Jo vere skall *Bryst-Elephante-Smycke*,
Thi under *Christi Kaars* J niuder lyst og lycke,
Ey ædler Skatt J hâr, end som *Guds* Kierlighed:
Væ! Den *Regenter-Mand!* som aff *Guds* Frygt er kied!

III

Guds Ord er Eders Skatt, Hans Lov Jêr Rente-Kammer,
Guds Kircke Paradiis, huor *Kongerne* annammer
172 Ald Velstand, Lycke, Frugt aff Liiffs og kundskabs Træ,
Det er et Siæll-*Castell*, der [har] i lye og læ.

IV

I *Evangelio* er plantet *Kongens* Haffve,
Huor *JESUS* Fryd og Frugt for *Kongen* monn' tillaffve:
O! *Venner!* æder i *Guds* *Proviante-Huus*,
Aff Aandens Naade-Viin der dricker Jêr en Ruus!

Hora Secunda!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

Guds Kircker, Skoler, og Gymnasier handtheffver,
Thi *Sathans* Mordermagt mod dennem stedsse streffver,
De er' *Guds* Abild Gaard, Hans Venge, Viindruemarck,
Thi pønsser *Sathans*-Hiord at pille aff dets Barck.

II

[Blant] *Ældste to gang tolfv* nedlegger Eders *Kroner*,
Og stieger ned i Støv aff Bliant-prydet Throner
For *Jesu Naade-Stoel*, som [rætte] Kirke-Mend,
Og legger Eders haand hen under *Jesu* Lend.

III

Fuld Troskab sverger ham, att J Ham troe vill' vere
Omkring Hans Huus og Hoff, huor priisses skall *Guds Ære*,
Sterck Skildtvagt holder J, at *Hofve-Diefvels Vold*
Udi *Guds Kircke* ey skall feste food og stold.

IV

J er' *Guds Kalds-Mend*, som forsiune skall Hans *Kircke*,
Med rette *Præster*, till *Guds Ære* at udvircke,
Guds egen [Ordinantz] dett *Kalds-Brev* stiile skall,
Att *Sathan* med *Recess* skall ey gaa her i vall.

Hora Tertia!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

Bort! *Simon Magus*, med din *pung* og med din' *Penge!*
Her vancker icke Kald till dine Lønnedrenge,
Guds Kircker icke bør at gaa paa *Auction*
Og *Simoniter* har ey *Kongen* till *Patron*;

II

Ett *Biskopdomme* maae ey selges for *Talenter*,
De *Penge*, som mand sig for *Præste-Kald* indhenter,
Blod Penge kaldes, og en *uretfærdig Lønn*,
En *Penge-Præst* er ey *Guds Mand*, mens *Sathans Søn*.

III

Vech! Vech! du *Pige*, som oplucker dør for *Peder!*
Du haffver *Systre fleer'*, Jeg veed vell, huad [du] heeder:
Jus Matronatus Jeg till *Kirken* negter dig,
En *Pige-Præst* kand ey *Gud* tiene rettelig.

IV

Huor est du kommen ind, og har ey *Præste-Klæder*,
Ulovlig kaldet Præst? Dig *Sathan* undertræder;
Thi du aff *Jesu* mund ditt *Kalds-Brefv* icke fick,
Dig *Sathan* kaldet har ved *Verdens Vahl* og *Skick!*

Hora Quarta!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

Giv'r agt paa Haand og Seyll, *Guds Signed Majesteter*,
Att *Sathan* icke skall [indsnige] slig *Propheter*,
Udi *Guds Brude-Sahl*, og *Jesu Sacristi*,
De føder ey Hans Hiord, staaer ey mod Ulfven bi.

174

II

Thi setter Hoffvet Vagt for *Kircke-Gods* og *Gafver*,
Som mangen Salig Siæll *Guds Huus* foræret haffver,
Besmitter ey Jer Haand med *Kircke-Rann* og *Rofv*,
Guds egen [Giæstegaard] har sielv sit Gods behov.

III

Dett sømmer *Konger* ey at bryde *Kircke-Blocker*,
Naar *Sathans Guarnison* till *Kircke-bytte* locker;
Rør ey *Guds Capital*, røffv ey Hans *Alter-Skatt*,
Præbende-Tiufve hos *Gud ilde* er' omladt.

IV

Du *bandsatt Hamans Pack!* *Stigt-Røfver*, *Kircke-Ranner*,
Guds soren Fiende, du din vey till Helved' baner,
Aff ædders-døde-Gifft og aff Forbandelsser
Ditt Hierte er [besprengt], din Siæll inddrucket er!

Hora Quinta!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

Huor mangt et *Provestie?* huor mangt et *Canickdømme?*
Huor mangt *Capitel* maae till *Ryttergods* henrømme?
Du *Diefvels Procureur, Professor* i *Urett!*
Du *Skalkheds Doctor!* har sviigagtig vuldet dett!

II

Guds Klæder plyndrer du, og *Kiortell* Hans affdrager,
Om *den* saa *kastes Lod*, som *Strids-mend* dett behager,
Dett, som till *Alter-Bog* og *Bibel* fordum laae,
Till *Sadell, Degn, Pistol*, till *Rytter-Hest* maae gaae.

III

Guds Ord, dett *Englebrød*, aff *Svin* nu undertrædes,
Thi *Sathans Degge-Pack* der vemmes ved og kiedes,
De beeder *Hind* og *Hiort*, naar de skall bede *Gud*,
Guds ord, vor *Siælemad*, aff *Landet* feyes ud!

175

IV

Har, J, med *Gud* da gjort ubillig *Mage Skiffte?*
Gaar till *Guds Skriffte-Stoell*, Jer *Synd* maae i der skriffte,
Huad som J røffvet har, det giffver *Gud* igien;
Giv'r heller dobbelt værd; Saa har i *Gud* till Ven.

Hora Sexta!
Deus adsit Regibus sua gratia.

I

Fra *Preke-Stoell* og fra *Guds Alter* Jeg mig vender
Till *Kongens Filsbeens Stoell*, huor *Rætt og Sandhed* Hænder
Fast sammenknytte skall, *Rættferdighed* der boer
Og kysser *Sandhed*, som i *Rættens* Haffve groer -

II

Still *Rættens* Seyerverck! Vri *Sandheds* Himmel-Viisser!
Alt effter *Biblens Pool*, at mand ey [ret] forliisser,
Recess og *Ordinantz* er vidimer't *Copie*
Aff *Guds Ords* Rettesnoer paa *Jesu* Sandheds Stie.

III

Riffv her dit øye ud, og hug aff dine Hænder,
Att de til Guld og Gods i *Dommen* sig ey vender;
Thi *Sticke-Penge* er en Anstøds Snublesteen,
Som demper *Lov* og *Rætt*, og gjør i *Sandhed* meen.

IV

Du *Rættens Præsident*, beklæd dog Sielv [dit] Sæde!
Dett er som *Diamant* i Ringe, Guld, og Kiede,
Som *Stierne-Gouverneur* paa Himmelstragde Teltt
Saa er og *Kongen* blandt *Sitt Raad* en [*Rættens*] *Heldt*.

Hora Septima!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

En Hund Jo pleyer titt en andens ærind' æde,
Dett tilgaar ilde, naar mand ey er Sielv tilstede,
For Verden er bekiendt Huusfogdens [U-trohed],
Roboams Daarlighed gjør Folcket aff ham leed.

II

Dett klareste *Compas* er *Kongens* eget øye,
Sligt *Engle-Perspectiv* i Retten seer saa nøye,
Som *Urim*, *Thumim* er en *Konges Øye-Soell*,
[Dend] bøyer *Retten* ey paa *Sandheds* Domme Stoell.

III

Referendarier er *Kongens Øyen-Fackell*,
Ved deres *influentz* [sig] fryder Riig og Stackell,
Da blomstrer *Lov* og *Rætt*, naar *Kongen* sidder hos,
J *marmor Monument* udhugges skall Hans Roes.

IV

Tag Raad, ô *Konge-Søn*, udaff de Viisse Gamle,
Graa-blomster-Ziiret [Mænd] maa sielden fald' og famle,
Huad veed en Spille fugl, som nepp' bag ør' er tør,
Hans Raads kortvillighed ombugner som et Rør.

Hora Octava!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

En Frandske *Complement* kand Riiget icke gaffne,
Sliig Hoffvet-Puder kand mand uden skade saffne,
Det er kun som *Confect*, som [Flag] paa Skudemast,
Som udaff Veyr og Vind bortdriffves kand med hast.

177

II

Ney! Mand, som er forsøgt, er altid god at gieste,
De gamle Kloge Mend Jeg holder for de beste,
Frem for en *Courtisan* seer de till Landets Tarffv,
De *Riigetz* Seener er, og som i beene marffv.

III

Lyd ey da *Jonadab*, giffv *Haman* ey ditt øre,
Paa *Doëg Præste-[bøddel]* en *Konge* ey maa høre,
Pidsk ey med *Scorpion*, *Ædsoren Arfvedeel*
See till du haver den ved holden magt og heell.

IV

En Hyrde bør dog ey sin Føde-Hiord at krenge,
Men vederquege den med gresgangs grønne enge,
Att Hiorden icke skall udøse tusind Suck,
Og *Gud* skall Hyrden fra sine egen Hiord udluck.

Hora Nona!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

[Hvor] dempis Kierlighed udi Ædbunden Hierte,
Naar [det blodsues af for] megen *Skatte-Smerte*.
Er dett en *Freds Tractat?* er det *Guds Ordinantz?*
For sligt Vor Hierte Jo maae liusse titt till bands!

II

Hvor kand mand bede rett? naar mand aff Sorgen plages,
Naar Gods og Guld fra os ved *Exequerer* tages?
For *Kongen* og Hans *Huus Gud* da aff Landet faar
Ett luncket *Litanie*, et krafftløs *Fader Vor*.

III

Dog *Kongen Eyegod* slig grumhed icke volder,
Mens *Hofve-Diefvles* Treck og *ordre* det tilholder,
De spinde hemmelig oppaa et mytterie,
Att hidsse Landet till *Forrædelig partie*.

IV

Brug vell din *Scepter-Staffv*, *Du Himmel-skicked Hyrde*
Formindske Landssens *Trang*, formilde *Riigets Byrde!*
Tro heller *Samuel*, og *Sancte Hans Baptist*,
End *Achitophels* Sind, og *Hamans* Rencke-List!

Hora Decima!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

[Reck] ned Ditt *Gylden Spiir* till suckende *Clienter*,
Som offerer *Supplicatz*, og Naade aff dig venter,
Læs, *Naadig Konge*, læs, læs Sielv huer *Bønne-Brev*,
Som huer nødtvungen Siæll med bleck og penn tilskrev.

II

Udi Guds Cancellie aff [*Christi*] *Secreterer*
Mand faar saa mildt et Svar, Hand bliid sig *resolverer*
Huer *Hielpe-Konge-Brev* forsegles med Hans *Blod*,
Foruden *Sølfv* og Slegt udøsses *Naadens Flod*.

III

I Verdens *Cancellie*, [*Collegii*] *Assessores*
Mod fattig *Supplicant* de stundum er' *Osores*,
Er Haanden ey aff *Sølfv*, og munden ey aff *Guld*,
Som Kongen drømte, da er Verden os ey huld.

IV

Huoraff opbygges da de *Gylden-spiired'* *Huuse*?
Medmegen *Phantaisie*, [huordan kand] de saa bruusse?
Kareter er *Chrystall*, og som et *Spegell-Glass*;
Huad? sligt lad'r *Kongen* till *per nefas et per fas*.

Hora Undecima!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

De opbær *Skatt* og *Told*, mens *Kongen Pungen* eyer,
Thi *Kongens Deel* er mindst, den ringest ogsaa veyer,
Huordan kand ellers de fremføre saadan pragt,
Som kam nys op aff muld? Giv, *Konge*, her [paa] agt!

179

II

Guds Sorte Ordens Folck, *Liifv-Guarden*, som *Gud følger*,
(Dett, som huer *Pøbell* veed, min penn her icke dølger.)
En *Skieppe* lader till, Jeg meen [een] *Huer Student*
Penserer till slig *Pragt* med mangen fleer *Client*.

III

Vell burde *Geistlig Mand* at hielpe *Ordens Broder*,
Ney! [Frend' er] *Frende* verst! det er saa *Verdens Noder*.
Huo bonden plage vill, hand bruge bondemand,
Huo *Geistlig* hade vill, hand bruge *Geistlig Stand*.

IV

Ett *Bøffel-Barn*, *Bean*, opløffter de til *Ære*
For *Guld* og *Svogerskab*, thi de i *Slegt monn'* vere,
Men for sin *Natte-Vagt*, *Studering*, *Reysse*, *Fliid*
Mand nepp' ett *vicarie* kand faae i denne tid.

Hora Duodecima!
Deus adsit Regibus sua Gratia.

I

Nu blæs Jeg en *Clarín* for *Konger* og for *Fyrster*
Som udaff tapper mod *Victorie* efftertørster,
Hærpauckerne Jeg slaaer, Jeg [æsker] ud till Hest
Cavallerie fort fort, *Infanterie* dernest

II

Her du'r ey *Hare-Jagt*, ey *Hane-Feeders* Orden,
Ey *Dame-dricke-Skaall*, ey *Fyrvercks* Selvgiort Torden,
Kryb *Venus* nu i skiull, vech med ditt *Leffel-Verck*,
Feldtherren *Mars* Hand er *Krigs-Commissari* sterck.

180

III

O Konge! Løve-Heldt! følg med i *Kriig* og *Feyde*,
Att faae *Victorie* med gylden fred og *Leyde*,
Bring Land og [Riig'] igien med *Seyer[-]Sverd*, og *Skiold*,
Ditt *Krigs Folck* rundelig opbærer derfor *Sold*.

IV

Troe ey paa *Hare-[Mænd]*, som giøres eller fødes,
Ved deres *Hare-mod* huor mangt et Land forødes?
Paa unødvendig Brug, anvend ey *Riigens Guld*,
Mens till en *Seyer-Kriig sanck Rente-Kammer* fuld.

Conclusio.
Seyerverket settes till Huile.

Nu slog min Klocke XII og minder mig till Huile,
Legg dig, Min Digtepen, du maatt ey lenger stille,
Forvar mitt Skriffver-Tøy, sett bort min *Riime-Benck*,
Tack have, Du min *Gud*, for Aandens villig Skienck!
Jeg glemmer ey *Abrek* for *Eder*, *Jordens Guder*,
Jeg bøyer mine Knæ' med Ære, som *Gud* biuder,
Fortørnes ey herpaa mitt ydmyg [time]-Skrift,
Som Jeg befattet har [om] Verdens daad og drifft.
Huad Jeg her skialdret har, kand Jeg for *Gud* forsvare,
Og for Hans *Domstoell* staae derved foruden fare,
Guds Majesteter Jeg bespotted haver ey,
Thi dett er Dieffvlens Verck, og *Sathans* alfar vey.
Jeg nogen *Salved Mand* her icke har paaskieldet,
Men min *Poete-Aand* ydmygelig har feldet
Sin ringe meening om de *bløde Klæders Flock*,
Som fast i huer et Hoff er overflødig nock.
181 Jeg mangen *Skialder* seer med Hyclepen *Florere*,
Med *Verse-Kram* og Knas de høytt tør adspirere,
Mens huor till tiener slig *Tellerken Slickerie?*
Det er kun Spindelveffv og opblæst *phantaisie!*
Thi *Rætt* og *Sandhed* de nedtreder under fødder,
Med *Laster* tier de, som dem for øyne møder
Og smigrer hycleviis, som *Achabs Præste-[Sect]*,
Slig [*Snylte*]-*Riimer'* er' aff samme Ædt og Slegt.
En Hoffmand kand med nød en fange bag ud slippe,
De Jo med *Wirach-Vers* at ryge strax monn' strippe,
De yder *Skatte-vers*, og *Riim-Consumption*,
Og venter *Floyl's Bonnet* till en *Discretion*.
Men Jeg gjør mine Suck, og skiencker Bønners skaale,
Saa lenge som mit Sind og svage Siæll kand tale,
Hielp *Gud* huer *Konge* bliid, bevar huer *Potentat*,
Som dine *Sønner*, og som Himlens dyre Skatt.
Stadt *Cherubim*, stadt Vagt med Sverdets blincke-Lue,
Følg *Kongen* stedsse med, lad ey ulycken true,
Du, *Himmel Hofved-Vagt*, gack rundt om *Kongens Slot*,
Gud mætte *Kongens* Siæll med Himlens ævig gott!
Guds Fyrste, *JESU*, skiull *Vor Konge* med din *Fahne*,
Sett *Kongens* Veye-Skaall oppaa Ditt *Ordes Bahne*,
Lad *Kongens Seyerverck* till 100 Aar opnaae,
Og lad Ham endelig en *Æres Krone* faae.

182

IDOLA JEROBOAMI IN DAN ET BETHEL

Graphicè delineata ex 1 Reg: XII.

Hoc est

DISPUTATIO THEOLOGICA INAUGURALIS

In Illustri Suecorum Academia Upsalieasi inter

streptus Armorum et bellicos Tumultus habita Anno 1676.

In qua exhibetur:

Vera et viva Idea Regni Jeroboami corruptissimi. Forma Regiminis Politici perditissimi. Facies Ecclesiæ luctosissima. Effigies Reipublica concussæ, et ex imis propé Fundamentis disjectæ. Species OEconomix turbatissimæ; Statusque Subditorum afflictorum laceratissimus. Imago denique universi Regni ad interitum atque eversionem properantis calamitosissima.

Ad Informationem Regum et Magnatum per illecebras adulatorum ab avito et veré Regio imperandi modo seductorum.

Ad Restaurationem Regnorum per insana fraudulorum, et perfida malesuadonum consilia feré pessundatorum.

Ad Conservationem Ministrorum Ecclesiasticorum sub oneris bellici gravitate gementium, et tantum non ob Pontificum immanem exactionem extrema suspiria ducentium.

Ad Salutem denique Reipublicæ et OEconomix ob exactorum et vexatorum inhumanam exsecutionem conculcatæ.

Per Themata quædam Theologica è Sacro Codice eruta, præcipuè verò ex Libris Thalmudicis, Rabinicis, et Cabalisticis excerpta, et Faustô Coeli Auspicio cum Consensu et Suffragio Amplissimæ et Venerandæ Facultatis Theologicæ

183

JEROBOAMS AFGUDSBILLEDER I DAN OG BETHEL

eksemplarisk aftegnet efter 1. kongernes bog XII,
d.v.s.

EN TEOLOGISK INDVIELSESDISPUTATS
på svenskernes berømte universitet i Uppsala
afholdt under våbenbrag og krigsuro i året 1676,
under hvilken fremvises:

En sand og levende ide om den såre korrupte Jeroboams rige, formen for den mest fortabte politikers styre, kirkens overordentlig sørgelige udseende, et billede af staten, der er rystet og næsten nedstyrtet fra de sidste grundpiller, et eksempel på højst forstyrret økonomi og de plagede undersåtters meget sønderlemmede tilstand, kort sagt et meget sørgeligt billede på et helt rige, der iler mod undergang og tilintetgørelse.

Til underretning for konger og stormænd, der er ført på afveje fra den fordums og sandt kongelige måde at herske på gennem smigreres lokkerier.

Til genoprejsning af rigerne, der næsten er ødelagt af bedragernes vanvittige og slette rådgiveres onde råd.

Til bevarelse af de gejstlige tjenere, der stønner under krigsbyrdens vægt, og ikke blot drager de sidste suk på grund af bispernes umådelige krav.

Kort sagt til frelse for staten og økonomien, der er trådt under fode på grund af opkrævernes og plageåndernes umenneskelige forvaltning.

Gennem nogle teologiske emner, der er fremdraget fra den hellige skrift, men især uddraget af de talmudiske, jødiske og kabbalistiske bøger og fremført under himmelens heldbringende varsel med samtykke og støtte af det såre udmærkede og ærværdige teologiske fakultet til drøftelse og 184 ad ventilandum et discutiendum proposita, sub Præsidio Viri plurimum Reverendissimi Clarississimi et Excellentissimi

DOMINI CHRISTIANI PAPKEN,
sacrosanctæ Theologiæ Doctoris et in Illustri Academia
Upsaliensi Professoris ac p.t. Facultatis Theologicæ
Pro-Decani.
Quam
Pro consequenda in Theologia Licentia tuebuntur ac
defendent sequentes Viri Clarissimi et Præcellentes.

Worm, Jacob, . - [1968], [1968]-1994

Casparus Hammerus Uplandus,
Illustrissimæ Possiorum Aulæ à Sacris.

David [Krokus] Smolandus,
in Patrio Gymnasio Theologiæ Lector.

Georgius [Schreil],
Lector Gymnasii Scarensis.

Andreas L. Helmand Smolandus,
Theologiæ Lector in Gymnasio Gotthenburgensi.

Gilius Gili [Ehrenberg],
Concionator Aulicus Illustrissimi Domini Gustavi Bonde.

Richardus Giedde,
Rector Scholæ Viburgi Finlandorum.

Johannes Bernhardi Ølrech,
Rector scholæ Abo Findlandiæ.

Arnoldus Hofgardus Dalecarlius
Conrector [Scarensis].

185

diskussion under forsæde af den højst ærværdige, berømmelige og udmærkede mand

HR. CHRISTIAN PAKKEN,
doktor i den højhellige teologi og professor ved det
berømte Uppsalauniversitet og for tiden prodekan
i det teologiske fakultet.

Den skal følgende såre berømte og udmærkede mænd værne
og forsvare for at opnå licens i teologien:

Kaspar Hammer fra Uppland,
fra helligdommen i Posse'ernes såre berømmelige slot.

David Krok, smålænding,
lektor i teologi ved det fædrene gymnasium.

Georg Schreil,
lektor ved Skara gymnasium.

Andreas L. Helmand, smålænding,
lektor i teologi ved Göteborg gymnasium.

Gilius Giliusson Ehrenberg,
slotspræst hos den såre berømmelige hr. Gustav Bonde.

Rikard Gjedde,
rektor for skolen i Viborg i Finland.

Johan Bernhardsson Ølreich,
rektor for skolen i Åbo i Finland.

Arnold Hofgård fra Dalarne,
konrektor i Skara.

186

Gilius Acht-Schilling Gestricius,
Rector Scholæ Mariæ Stadensis.

Olaus Piill Vestgothus.

In Auditorio Superiori Horis ante et postmeridianis
ad Diem VIII Junii, Anni 1676.

UPSALIÆ.

Typis [Viti] Erici Smolandi.

Thesis I.

Umbratili penicillô delineaturi detestanda JEROBOAMI Regis Israelitici Idola, Lectorem benevolum remittimus ad ipsam Historiam 1. Reg: XII, quam si studiosa animi intentione quis perlegerit, animo inculcarit, pensiculate meditatus fuerit deprehendet in ea Graphicam totius Orbis faciem, quæ animo Rationem Status scire discupienti luculentam exhibebit Informationem.

Thesis II.

Plurima autem commemorantur de Rege Jeroboamo, cujus Historia recensetur à versu 25 ad finem Capitis, quorum hæc sunt præcipua:

1. Quod duas condiderit Civitates, valido munimine armatas, irruptionem si facerent hostes, se suosque defenderet, de Domo autem DEI cultuque divino altum est silentium; Unde patet Jeroboamum plus confidentiæ posuisse in Castellis suis munitis, quam in DEO et DEI Verbo sibi per Prophetam Ahiam exposito, fore nimirum, ut decem Tribuum Rex crearetur Cap. XI v. 31. 35.

2. Quod pravas de Regno suo nuper acquisito per illicita media firmando ac fulciendo, mente volverit cogitationes v: 26., panico et vano terrore percitus, ne defectionem à se

187

Gilius Achtschilling fra Gästrikland,
rektor for skolen i Mariestad.

Oluf Piil fra Västergötland.

I det øverste auditorium i timerne før og efter middag den 8.
juni år 1676

UPPSALA.

Med smålændingen Vitus Erikssons typer.

Thesis I.

Idet vi med studereværelsets pen vil aftegne den israelitiske konge Jeroboams afskyvækkende afguder,

henviser vi den velvillige læser til selve historien i 1. Kongernes Bog XII; hvis nogen gennemlæser den med ivrigt anspændt sjæl, indprenter den i sit sind, overtænker den med overlæg, vil han i den fastholde et billede af hele jordens udseende, som vil yde fortræffelig oplysning for det sind, der ønsker at kende statens opbygning.

Thesis II.

Men der tales mest om kong Jeroboam, hvis historie gennemgås fra vers 25 til kapitlets slutning, og disses hovedpunkter er følgende:

1. At han har grundlagt to stæder, befæstet med en kraftig forskansning. Hvis fjenderne ville gøre anfald, ville han forsvare sig og sine; men der er dyb stilhed om Guds hus og gudstjenesten. Deraf fremgår, at Jeroboam havde haft mere tiltro til sine befæstede skanser end til Gud og det Guds ord, der var forkyndt ham gennem profeten Ahia, at det ville være sikkert, at kongen skulle vælge ti stammer, kap. XI, v. 31.35.

2. At han, v. 26, har overvejet nedrige tanker om at befæste og styrke sit for nylig ved ulovlige midler erhvervede rige, ophidset af panisk og tom rædsel for, at israeliterne skulle pønse på frafald fra ham, og denne frygt for frafald var meget tom, da det jo står fast, at 188 molirentur Jsraelitæ, cujus defectionis metus fuit vanissimus, cum constet DEUM et Regna conferre et stabilire; tandem etiam ob antecedentia peccata auferre.

3. Quod mutatà in horrendam Idolatriam verà DEI Religione, Senatoribus ac Incolis Regni suasor fuerit apertissimæ Impietatis. v: 27. 28.

4. Qvod duo fecerit et conflarit Idola, atque horum unum in Dan, alterum in Bethel erigendum curaverit v: 29.

5. Quod Festa DEO displicentia seu ἐντάλματα ἀνθρώπων instituerit; Sacerdotes illegitimos, neglectô justô vocandi jure, ordinaverit; cultum Sacrificiorum, à quo totâ mente DEUS abhorruit, celebrarit.

Thesis III.

Ex hisce duabus vocibus Dan et Bethel amplissimum se pandit latifundium differendi de Statu Regnorum tum Politico, tum Ecclesiastico. Dan enim significat Domum judicii, et indigitatur sensu Mystico seu Cabalístico Aula Justitiæ et Magnatum, in qua plerumque adoratur Idolum Avaritiæ Superbiæ, doli mali, ambitionis, et Adulationis.

Bethel sensu Thalmudico seu Rabinico notat Domum DEI et insinuat Ecclesia, quæ multis Hæresibus, Sacrilegiis, Injuriis gravata, et vel vano, vel tepido Religionis exercitio onusta ingemiscit.

Thesis IV.

Positis jam Fundamentis curtæ et angustæ hujus Disputationis, consideranda veniunt Idola Jeroboami, eaque vel Politica in Dan *dolgoeO* Domo Judicii Regis et Justitiæ; vel Ecclesiastica in Bethel *dolgoeO* in Ecclesiastico ac Domo DEI.

3. At han, efter at Guds sande religion var ændret til afskyelig afgudsdyrkelse, har været talsmand for den mest åbenbare ugudelighed over for rigets ældste og indbyggere, v. 27. 28.

4. At han har forfærdiget og støbt to afgudsbilleder og har sørget for at rejse det ene i Dan, det andet i Bethel, v. 29.

5. At han har givet fester, der mishager Gud, eller befalinger til menneskene, at han har indsat ulovlige præster under tilsidesættelse af den rette kaldsret, at han har holdt offertjeneste, fra hvilken Gud gyste tilbage af hele sit sind.

Thesis III.

Fra disse to stammer, Dan og Bethel, udbreder sig et såre vidtstrakt jordegods, som må adskilles med hensyn til såvel rigernes politiske som gejstlige tilstand. Thi Dan betyder nemlig »Domstolens Hus«, og med mystisk eller kabbalistisk betydning anråbes retfærdighedens og stormændenes slot, i hvilket for det meste tilbedes afgudsbilledet for havesyge og overmod, ond list, ærgerrighed og smiger.

Bethel betegner efter talmudisk eller jødisk betydning »Guds Hus«, og den kirke fornærmes, som stønner tynget af mange kætterier, vanhelligelser, uretfærdigheder og bebyrdet med tom eller lunken religionsudøvelse.

Thesis IV.

Idet nu grundstenene for denne korte og sammentrængte disputats er lagt, kommer de af Jeroboams afguder, som bør tages i betragtning, og det er enten de politiske i Dan, *dolgøeO* kongens og retfærdighedens domhus, eller de gejstlige i Bethel, *dolgøeO* i det kirkelige og Guds hus.

190

Thesis V.

Deprehendimus autem nullum in universo Regno Jeroboami Ordinem aut Statum ab hac Idolatria immunem esse ac liberum, sed ut in Regno Babylonico omnes, maximi, medioximi, minimi Statuam Regis auream adorarunt Dan: 3; ita ad unum omnes in Regno Israëlitico Idola Jeroboami cultu divinô honorarunt.

Thesis VI.

Recensebimus itaque Idola:

1. In Statu Politico seu Dan collocata, quorum ingens est Numerus ut Comites, Barones, Nobiles, Præfecti Juris Summi, Consilarii, Librorum Magistri, Recuperatores, seu Commissarii, Archigrammatêis, Imperatores Bellici, Capitanei, Magistri equitum, Tribuni militum, et alii, quôcunque demum nomine, gaudeant.

2. In Statu Ecclesiastico enumerabimus Idola Pontificum seu Episcoporum, Rabbinorum seu Professorum, et denique Lectorum.

Thesis VII.

Idola Jeroboami sunt vel Ecclesiastico-Politica, vel Politico-Ecclesiastica. Politica autem sunt vel Civilia, vel Bellica, vel OEconomica, quorum alia in Pace, alia in Bello, alia negativè, alia positivè coluntur.

Thesis VIII.

Ut autem incipiamus ab Idolis Jeroboami Ecclesiastico-Politicis, venerantur Reges hæc Idola:

Quando Civibus Ecclesiæ, quibus sacrum Jus vocandi jure competit, per vim et tyrannidem, contra Verbum DEI, et receptum Ecclesiæ morem eripiunt, additâ hac

191

Thesis V.

Men vi bemærker, at ingen rang eller stand i hele Jeroboams rige er fri og fritaget for denne afgudsdyrkelse, men alle - de største, middelstørste, mindste - tilbeder som i det babyloniske rige den gyldne statue af kongen, Daniels Bog III, således hædrer alle som én i det israelitiske rige Jeroboams afgudsbilleder med gudsdyrkelse.

Thesis VI.

Vi vil derfor opregne afgudsbillederne:

1. Dem, der er opstillet i den politiske stand eller Dan, hvoraf der er et umådeligt antal, såsom grever, baroner, adelige, højesteretsdommere, råder, bibliotekarere, dommere eller kommissærer, ærkeskrivere, krigsoverster, høvedsmænd, rytteroberster, officerer og andre, hvilket navn de end må fryde sig over.

2. I den gejstlige stand vil vi opregne superintendenternes eller bispernes, rabbinernes eller professorernes og endelig lektorernes afgudsbilleder.

Thesis VII.

Jeroboams afgudsbilleder er enten kirkeligt-politiske eller politiskkirkelige. Men de politiske er enten borgerlige eller krigeriske eller økonomiske, hvoraf nogle dyrkes i fred, andre i krig, nogle negativt, andre positivt.

Thesis VIII.

Men for at begynde med Jeroboams kirkeligt-politiske afgudsbilleder, tilbeder kongerne følgende afgudsbilleder:

1. Når de med vold og tyranni mod Guds ord og kirkens anerkendte skik berøver kirkens borgere deres ret, hvem den hellige kaldsret ifølge retten tilkommer, med tilføjelse af denne skaldede undskyldning, 192 calva excusatione, quod Subjecti Jus suum in Reges sponte, transtulerint, cum tamen illud ipsum Ecclesiae Jus per violentiam intolerandam ad se rapuerint Reges / partim, ut Ministrorum Regionum marsupia aurò implerentur, partim ut Scorta Magnatum, Sacri Ministerii Candidatis pro legitimis Conjugibus obtruderentur.

2. Cum indocti, rudes atque inepti quidam Scioli, per blanditias atque assentationes benevolentiam Magnatum colligentes ad Munera Episcopatum lautiora, ad Professiones Academicas, aliasque Functiones Sacras sine prævio Examine et δοκιμασία extolluntur, dignioribus atque doctioribus per injuriam abjectis, spretis, et neglectis; Hinc illa Salomonis querela Eccles: X v: 5.6.7. Cui quæso, ignota sunt palliata assentationis Popismata Jasonis, qui ut Pontificatum obtineret, certam numerorum copiam Regi obtulit. 2. Maccab. 4.v: 7.

3. Cum Prædia Ecclesiastica à multis retrò seculis, usibus sacris destinata, per Sacrilegium Ecclesiasticis diripiuntur, et in profanum ac secularem usum convertuntur.

4. Cum Verbum DEI et Admonitiones Sacræ, obstructis animis, auribus oscitanter audiuntur, secretis Animi Idolis *dolgoeO* Dignitati, Eminentiae, Fastui, Arrogantiae, aliisque Animi qualitibus patibilibus plus litatur, quam DEO. Et, si quando nævi ipsorum Magnatum paulò serius reprehenduntur, tantum abest, à vitiis desistant, ut momenti potius Pastori clandestinas struant insidias, quem quia palam trucidare verentur, more Tyrannorum Joasi et Amasiæ 2 Par: XXIV. v: 21 et Cap. XXV. v: 16. functione tamen Pastoralis dejicere atque deturbare omnibus viribus tentant. Patet hoc luculenter ex damnosis istis (et si dixissem injustis, non multum à vero ablusissem) Juris Supremi sententiis, quarum severitate et rigore haud pauci Ordinis Sacri homines, veri rectique amantes, ab honore et dignitate Ecclesiastica penitus sunt deturbati, Parasitis et 193 at undersåtterne af egen drift har overført deres ret til kongerne, da kongerne dog har tilrevet sig selve kirkens ret med utålelig vold dels for at fylde de kongelige ministres punge med guld, dels for at stormændenes skøger kunne pånødes det hellige embedes kandidater som lovformelige ægtefæller.

2. Når nogle ulærde, udannede og tåbelige halvstuderede røvere, der ved smiger og smigreri høster stormændenes velvilje, ophøjes til bispedømmernes fornemme embeder, til universitetets lærestole og andre hellige funktioner uden forudgående eksamen og prøvelse, idet de mere værdige og lærde med urette forkastes, foragtes og forsømmes - deraf Salomons klager i Prædikerens Bog X, vers 5. 6. 7. Han - nu beder jeg dig - kender ikke den Jasons pallieklædte tungesmækkende smiger, som for at opnå bispeembede tilbød kongen en bestemt kopi af listerne. 2. Makkabæerbog IV, vers 7.

3. Når kirkens gods, der for mange sekler tilbage er henlagt til helligt brug, frarives de gejstlige ved kirkeran, og det anvendes til ukirkelig og verdslig brug.

4. Når Guds ord og de hellige påmindelser ligegyldigt høres med forstokkede sind og lukkede øren, når der ofres mere til sjælens hemmelige afgudsbilleder, d.v.s. værdighed, fortræffelighed, stolthed, hovmod og andre af sjælens følsomme egenskaber, end til Gud. Og hvis pletterne på disse stormænd lidt senere dadles, er det så langt fra, at de afstår fra lasterne, men at de snarere opbygger hemmelige baghold mod den øjeblikkelige præst, som de, fordi de viger tilbage for åbenlyst at myrde ham, efter tyrannerne Joas' og Amasias skik, 2. Krønikerens Bog XXIV, vers 21 og XXV, vers 16, dog af alle kræfter forsøger at nedstyre og nedrive fra præstegerningen. Dette fremgår klart og åbenbart af disse skadelige højesteretsdomme (og hvis jeg havde sagt uretfærdige, ville jeg ikke have afvejet meget fra sandheden), ved hvis strenghed og hårdhed næppe få mænd fra den hellige stand, der elsker det sande og det rette, fuldstændigt er nedstyrtet fra kirkelig ære og værdighed, idet uretfærdige parasitter og snyltegæster hævder deres uretfærdige 194 Gnathonibus injustis causam suam injustam vel donò, vel dolò, tanquam specioso quòdam fucò obductam pro justa obtinentibus.

Thesis IX.

Succedunt Idola Jeroboami Politica, quæ sunt vel Civilia. vel Bellica, vel OEconomica.

Illa respiciunt vel Domum Judicii, seu Summi Juris, vel domum Supplicationum, seu Grammatophylacium, vel Ærarium, aliasque publicas Regni Jeroboamitici Sedes, ut Regni bona, Sylvas, Arces, Prædia, Reditus.

Jsta concernunt Apparatum Bellicum, Exercitum, Disciplinam militarem, conflictum Acierum, Stipendium militum et alia.

Hæc attingunt Curiam Jeroboami, seu Statum domesticum privatarum ædium.

Thesis X.

Coluntur autem Idola Civilia vel à Rege ipso, vel á Ministris Regiis. A Rege ipso, quando Rex Israël̄is alienis videt oculis, alienis audit auribus, alienorum labiorum Oraculis respondit, alienis manibus regit atque administrat Regnum. Hoccine est prudens factum aut incertum, nativos Regni Proceres natalium splendore, verâque Nobilitate claros, avitâ fortitudine celebres, atque Insignibus Nobilitatis Majorum illustres, tanquam περιψήματα et Fungos é Curia excludere, altô superciliô contemnere, negligere, spernere? electis in horum locum atque ad supremum honoris fastigium evectis Exoticis quibusdam nugigerulis, Venatoribus, Lippis, Calonibus, fricti ciceris et nucis emptoribus, Agyrtis, Circumforaneis, Blateronibus, nugarum Sicularum venditoribus, Adulatorum, Mimorum, Momorum, 195 sag, der er tilhyllet som retfærdig, enten ved gave eller list, så at sige ved et blændende skin.

Thesis IX.

Her følger Jeroboams politiske afgudsbilleder, som enten er borgerlige eller krigeriske eller økonomiske.

De vedrører enten domhuset eller højesterets hus eller kancelliet eller arkivet eller skatkammeret og det jeroboamitiske riges andre offentlige residenser som krongodset, skove, borge, jordegods, indtægter.

De angår krigsapparatet, hæren, den militære krigstugt, hærens kampevne, soldaternes sold og andet.

Dette vedrører Jeroboams hof eller privatkassens indre tilstand.

Thesis X.

Men de borgerlige afgudsbilleder dyrkes enten af kongen selv eller af kongens ministre. Af kongen selv, når Israels konge ser med fremmede øjne, hører med fremmede øren, svarer med fremmede læbers orakelsvar, styrer og forvalter riget med fremmede hænder. Er dette en klog eller usikker handling at udelukke rigets indfødte, de fornemste ved deres herkomstss straleglans og berømte ved sand velbyrdighed, berømmelige ved deres forfædres tapperhed og navnkundige ved forfædrenes adelsmærker, fra hoffet som smuds og svampe, at ringeagte, forsømme og foragte dem i ophøjet hovmod, når man i disses sted og til den højeste æres top udvælger og ophøjer nogle fremmede vindbøjtlere, lykkejægere, øjensvage, trosknægte, købere af ristet ært og nød, bedragere, omstrejfere, sladderhanke, sælgere af siciliske bagateller, fantastiske og

fanatiske udsbud og skygger af spytslikkere, komedianter, spottere og ruffere, ikke uden umådeligt 196 et Lenonum quisquiliis, Umbris phantasticis et fanaticis, non sine ingenti Ecclesiae damno, Patriae luctu, Bonorum gemitu, et ipsius tandem Regis Israelis extrema pernitie et calamitate.

Thesis XI.

Sunt vel alia Idola Stercorea, meram vanitatem ac futilitatem spirantia, nimirum: Imprudentia, Juris Patriae Ignorantia, Tedium jus dicendi, Indulgentia puniendi scelestos, nausea et Negligentia audiendi afflictorum Supplicationes, Obedientia nimia exoticis gnathonibus præstita.

Thesis XII.

Idolis hisce temporaneis alligatum est aliud horrendum, Tyrannidi proximè affine; Injuria dictum, cum Principes Palponum incitamentis decepti, formam antiqui Regiminis mutant, et convocatos Regni Ordines intra clausas portas morte, gladio, bonorum Confiscatione, cogunt, adigunt, et compellunt, ut Jure suo avito cedant, atque antiquis Nobilitatis privilegiis, immunitatibus, ac libertatibus abscedant et renuntient. Quibus rebus efficitur, ut Proceres Regni, demptâ sibi per violentiam Libertate vetustâ, Regi Israelis, interpositis etiam mille Juramentis, in posterum nec bene velint, nec candidè et sincerè cupiant.

Thesis XIII.

Colitur et aliud immane Injuriae Idolum, Immisericordia dictum (Plagerie) Esai: III v. 5, cum usufructuarii alicujus Prædii tot Tributa, Census, Vectigalia exigentibus Præfectis solverint, ut bonis omnibus exuti, et ad miserandam fortunam adacti panem mendicando quærere cogantur, et quamvis Fundus sit devastatus, integra tamen Tributa et vectigalia Jeroboami pendere tenetur ipse Fundi Dominus sub poena executionis; Qua Tyrannide immanior 197 tab for kirken, sorg for fædrelandet, stønnen af de gode og omsider endelig ødelæggelse og undergang for selve Israels konge.

Thesis XI.

Der er også andre skidne afgudsbilleder, der ånder den rene tomhed og mådelighed, visselig: uklogskab, uvidenhed om fædrelandets ret, lede ved at øve ret, skånsomhed med at straffe forbrydere, kvalme og ligegyldighed ved at påhøre de ulykkeliges bønner, idet der er vist alt for megen lydighed mod fremmede snyltegæster.

Thesis XII.

Til disse timelige afgudsbilleder er knyttet noget andet rædsomt, særdeles nært beslægtet med tyranni, kaldet uret, når fyrsterne, bedraget af smigrernes tilskyndelser, forandrer den gamle styreform og nøder, driver og tvinger rigets sammenkaldte stænder inden for lukkede porte med død, sværd, beslaglæggelse af gods til at afstå deres nedarvede ret og afstå og give afkald på adelens gamle privilegier, immuniteter og friheder. Herved bevirker man, at rigets stormænd, der gennem ham er blevet frataget gammel frihed med vold, hverken for eftertiden kan lide eller rent og oprigtigt ønsker godt for Israels konge, skønt der ligeledes er sat tusind eder i pant.

Thesis XIII.

Man dyrker også et andet umådeligt urettens afgudsbillede, kaldet ubarmhjertighed («plageri»), Esaja III, vers 5, når nyderne af et eller andet jordegods betaler så mange skatter, afgifter, ekstraskatter til de opkrævende statholdere, at de bliver berøvet alt gods og pånødet en ynkværdig skæbne og tvinges til at skaffe det daglige brød ved at tigge, og selv om jordegodset er lagt øde, skal selve grundstykkets herre dog betale alle skatter og ekstraskatter til Jeroboam under trussel om eksekutionsstraf. Man kan ikke udtænke andet mere umådeligt end dette 198 alia excogitari nequit. *Nimia enim hæc exactio et Pressura, qua Nobiles et Ignobiles, Divites, si qui sunt, et Pauperes, Pastores, et Sacrorum Munerum Antistites, omnes denique Incolæ Regni Israelitici sine discrimine vexantur, additâ ficta hac sive ratione, sive excusatione, quod omnium tûtela et defensio agatur, omnem in animis Subditorum amorem in Regem Israëlís exstinguit, evertit, extirpat; cum enim metui malit, quam amari Rex Jeroboamus, injecto Subditorum labiis Souverainitatis capistro, ut ne contra Dominum Tyrannicum, neve contra illicitum ipsius imperandi, modum vel hiscere, vel mutire audeant. Hinc fit, ut, quia conscientiis dominari nequit Rex, Subditi pro Rege ac Damo Regnatrice tepidas extremis fibris labiorum inhærentes non ex intimis cordium recessibus promanantes fundant preces.*

Thesis XIV.

Vidimus jam (non adoravimus) sed profligavimus Eliæ Spiritu muniti, Idola Jeroboa-/mi civilia, quæ ab ipso Rege coluntur. Reliquum nunc est, ut perlustremur Idola Ministrorum Reriorum, Consiliariorum intimorum, Cancellariorum, Quæstorum Ærariorum, Publicæ pecuniæ Numeratorum, Summorum Commissariorum Imperatorum ac Ducum bellicorum, Secretariorum, Judicum Summorum Provincialium pariter ac Castellanorum seu Birchiorum, Consulium, Senatorum, Publicanorum, Scribarum, Præfectorum, et quocunque tandem nomine insigniantur.

Thesis XV.

Communi quôdam vinculo omnia hæc Idola invicem sunt copulata, catenâ nimirum avaritiæ, doli mali, fraudulentæ, superbiæ, ἀσχροκερδίας aliorum, vitiorum, quæ damnantur Exod: XVIII. v: 21 et Psalm LXXXII. v. 3. ubi Magistratus vocantur Dii, sed in detestanda jam degenerarunt 199 tyranni. Thi denne alt for store opkrævning eller udpresning, hvormed velbyrdige, rige - hvis sådanne findes - og fattige, præster og de hellige embeders foresatte, kort sagt alle indbyggere i det israelitiske rige uden forskel plages, med tilføjelse af enten denne opdigtede fornuftsgrund eller undskyldning, at det drejer sig om alles beskyttelse og værn, udsletter, tilintetgør, udrydder al kærlighed til Israels konge i undersåtternes sjæle; thi da kong Jeroboam hellere vil frygtes end elskes, idet souverænitæts grime bliver lagt over undersåtternes læber, at de ikke enten skal vove at mukke eller kny mod den tyranniske herre eller dennes ulovlige måde at herske på. Heraf kommer det, at undersåtterne, eftersom kongen ikke kan herske over samvittigheden, udgyder lunkne bønner, der bliver hængende ved læbernes yderste fibre, for kongen og kongehuset, og som ikke vælder frem fra hjerternes inderste lønkamre.

Thesis XIV.

Vi har nu set (ikke tilbudt), men nedstyrtet, bestyrket af Elias' ånd, Jeroboams borgerlige afgudsbilleder, som dyrkes af kongen selv. Der står nu tilbage, at vi nøje betragter de kongelige ministres, nærmeste rådgiveres, kancellisternes, skatmestrenes, rentemestrenes, højkommissærernes, feltherrenes og hærførernes, sekretærernes, højesterets- og herredsdømmernes og i lige måde slotsfogedernes eller birkefogedernes, borgmestrenes, rådmændenes, toldernes, skrivernes, statholdernes afgudsbilleder, med hvilket navn de end benævnes.

Thesis XV.

Alle disse afgudsbilleder er indbyrdes forbundet med et vist fælles bånd, visselig ved havesyges, ond lists, svingagtigheds, overmod, smudsig vindesyges, andre lasters lænke, som fordømmes i 2. Mosebog XVIII, vers 21 og Salme LXXXII, vers 3, hvor øvrighederne kaldes guder, men nu er udartet til afskyelige afgudsbilleder, hvorom Salme CXV, 200 Idola, de quibus Psalm: CXV. v: 5 Idolis hisce Majorum gentium succedunt et alia minorum gentium, videlicet: Ambitio pectore, ore, gestibus, vestibus declarata abominatio pietatis, tanquam Rationi Status adversæ; adulteria; et alienarum uxorum contrectationes; concubinitus; pellicatus; libidines vagæ; scortationes pro ludo et joco habitæ; monopolia; ut et alienarum hæreditatum indulta Diplomate fraudulenter impetrata; rapinæ; fraudes; imposturæ; judiciæ et testimonia falsa, et si quæ sint plura millies millena millia. Hinc fit, ut Jura vendantur, Ecclesiæ venum exponantur (renitente etiam Rege, imo frusta mortem minitante), munera civilia, bellica, sacra Auctioni et Hastæ publicæ subjiciantur. Venia datur corvis, vexat censura columbas. Aurô venalia jura, templa, Sacerdotes.

Thesis XVI.

Pergimus ad Idola Bellica, eaque numerô ferè carentia, ita ut iis duntaxat numerandis nos vix agnoscamus pares. Horresco referens nefandam Imperatorum bellicorum perfidiam, truculentam Ducum militarium, Chiliarcharum, Præfectorum Imposturam, quippe qui alieni Regis pecuniis, et aurô exotico corrupti, non sine perjurio et gravi conscientiæ damno exercitus integros hosti prodiderunt, Castella ac castra fidei ac tutelæ suæ commissa inimicis dederunt, Regionem vel nativi Regis, vel quam justis ille repetiit armis, flammis, incendiis, dereptionibus, ac cædibus longe truculentius, quam ipsi hostes devastarunt et solo æquarunt; opportunum tempus pugnandi neglexerunt, et negligenter defluere siverunt; hosti claustris angustiarum incluso elabendi rimam et occasionem aperuerunt: clandestina sed 201 vers 5. Efter disse afgudsbilleder hos de store folk følger også andre hos mindre folk, nemlig ærgerrighed i bryst, mund, klæder, erklæret afsky for fromhed, som modstander af statsfornuften, ægteskabsbrud og beføling af andres hustruer, medhustruforhold, konkubineforhold, løse forbindelser, skørlevned, der anses for leg og spøg, monopoler, såvel som bevillinger på andres arv, der bedragerisk er opnået ved dokument, røverier, svig, bedragerier, falske domme og vidnesbyrd, og der skal så sandt være flere tusinde gange tusinder tusindfold. Heraf kommer det, at rettigheder sælges, kirker stilles til salg (selv om også kongen gør modstand, ja snarere forgæves truer med døden), borgerlige, militære, kirkelige embeder underkastes offentlig auktion og bortsalg. Man giver raven tilgivelse, den plager duerne med censur. Rettigheder, kirker og præster er til fals for Gud.

Thesis XVI.

Vi går videre til krigens afgudsbilleder, og de savner næsten tal, således at vi næppe kan erkende os jævnbyrdige til blot at opregne dem. Jeg gyser, når jeg beretter om den afskyelige uredelighed hos krigens feltherrer, hærførernes, obersternes, statholdernes grove bedrageri, som jo - bestukket af en fremmed konges penge og fremmed guld - ikke uden mened og alvorlig samvittighedskval har forrådt hele hære til fjenden, overgivet fjenden de forskansninger og borge, der var overladt til deres troskab og beskyttelse; de har langt grummere end selve fjenderne hærget og jævnet den egn med jorden, som enten tilhører landets konge, eller som han har genvundet med retfærdige våben, med bål, ildspåsettelse, udplyndringer og drab; de har forsømt det gunstige tidspunkt for kamp og forsømmeligt tilladt det at glide bort; de har åbnet en revne og adgang for fjenden til at slippe bort, da de var indesluttet bag snævringerne spærringer. De har haft hemmelige, 202

nefaria literarum commercia ultrò citroque cum hoste habuerunt: Regiones occuparunt, non hostes, sed boves et opes abstulerunt: in stataria pugna seu conflictu militari agminum cornua ita confuderunt, ut sinistrum cornu cum sinistra fortuna et infelici Marte conflictari coactum sit: hosti insulam clam invadendi copiam fecerunt, Ducibus interim de Supremitate Domini rixantibus, donec superveniens aliquis Philippus non sine ingenti strage litem dirimeret, et cum sanguine deponeret. Consilarii militares prava ac perversa suggererunt Consilia, ut vel protraheretur militandi tempus, vel divideretur Exercitus, parte aliqua in medium hostium agmen immisâ et internecioni datâ, vel ut civitas plusquam munitissima infelici oppugnatione (ponte fractô) attentaretur, vel denique Emporium aliquod Christiani alicujus Regis justo com meatu ac refrumentaria non instrueretur. In quibus omnibus et ejus furfuris sexcentis aliis imprudentissimarum mentium consiliis frigidis ac ineptis, Sapientissimi (ut haberi volunt,) Deliberatores Bellici à mascula rusticorum plebe, bellum vel pertransennam illustrante, cum risu exploduntur, exsibilantur, et æternis diris devoentur. Obscurim præterea nemini est eadem Idola bellica ab insidiis Regi, totique Patriæ struendis non abstinuisse, quin potius universum flagitiorum genus in bello exercuisse, impunitate tamen à plus quam indulgentissimo Rege adhibitâ. Sed quosnam, quæso, fructus sperabimus alios ex proditoribus hisce nefariis, impune, quicquid volunt, committentibus, quam Pacem perniciosam, luctuosam, foedam, et foedatam, Patriam insuper laceratam, et in suis, si non cineribus, certè suspiriis anhelantem, vagientem, et in extremo agone constitutam, ut mirer, vel Justitiam ipsam de Coelo non demittere ignem in scelestos istos Proditores, et perniciosos Patriæ insidiatores, qui tot malorum et infortuniorum fabri et Auctores existunt, vel Terram faucibus apertis flagitiosos 203

men skændige brevvexlinger frem og tilbage med fjenden. De har erobret egne, de har ikke bortført fjender, men okser og forråd; under stillestående kamp eller det militære sammenstød har de forvirret hærenes fløje, således at venstre fløj blev tvunget til at kæmpe med en ulykkelig skæbne og uheldig krigslykke. De har skaffet fjenden lejlighed til hemmeligt at trænge ud på øen, medens anførerne i mellemtiden stredes om overkommandoen, indtil en eller anden overraskende Filip ikke uden et umådeligt nederlag bilagde striden og bragte den til ophør med blod. De militære rådgivere har udtænkt dårlige og ødelæggende planer om, at enten skulle tidspunktet for kamp trækkes ud eller hæren deles, idet en del blev sendt ind midt i fjendernes slagorden og prigsivet nedhugning, eller at en såre velbefæstet stad skulle angribes med et ulykkeligt anfald (broen blev afbrudt), eller endelig at en eller anden markedsplads under en eller anden kristen konge ikke skulle forsynes med rimelig proviant og korn. Med hensyn til alt dette og denne slyngels 600 andre kolde og tåbelige planer tilhørende de mest ukloge sind udpibes, udles de alvise (som de gerne vil regnes) krigsrådgivere med klapsalver af en mand af bondestanden, der forklarer krigen eller snaren, og ofres til evige forbandelser. Desuden er det ikke dunkelt for nogen, at samme krigsafgudsbilleder ikke har afholdt sig fra at anstifte baghold mod kongen og hele fædrelandet, nej, tværtimod snarere har udøvet alle slags skændsler i krigen, og dog lod den mere end såre langmodige konge dem forblive ustraffet. Men - beder jeg - kan vi håbe på nogen andre frugter fra disse skændige forrædere, der ustraffet begår, hvad hvad de vil, end ødelæggende, sørgelig, hæslig og besudlet fred, desuden et sønderrevet fædreland, som - til visse - stønner under sine suk, om ikke sin aske, skriger og er stedt i den yderste pine, så at jeg undrer mig over, at enten ikke selve retfærdigheden sender ild fra himmelen mod disse forbryderiske forrædere og fædrelandets ødelæggende banditter, som har smedet og været ophav til så mange onder og ulykker, eller ikke jorden med åbne svælg nedstyrter og optager disse skændige bedragerere i sig. Men der er en fornuftig forklaring på rede hånd på, hvorfor hverken himmelen eller jorden tager hævn over dem, eftersom nemlig kandidaterne fra underverdenen 204 istos Impostores non deglutire et absorbere. Sed in promptu ratio est, cur nec Coelum, nec Terra de iis vindictam sumant, quia scilicet nec in Coelo nec in Terra locum obtinere merentur Stygis et Inferni Candidati. Manet interim verum vicinorum nostrorum Danorum Proverbium:

Mand Henger op de Tiufve smaa,
Med Fred lâar mand de store gaa.

Thesis XVII.

Exstat et aliud Idolum plus quam execrandum per publicam omnium querelam famosissimum, nimia scilicet Jeroboami Indulgentia in plectendis Principibus ac Ducibus bellicis prodicionis apertæ convictis, nulla vel disciplinæ militaris, vel periclitantis Patriæ habitâ ratione. Milites gregarii ob delictum aliquod leviculum, vel etiam ob efflagitatum stipendium (quod primipili et Centuriones furtivis manibus ad se rapuerunt) suspendio et morte mulctantur, Duces maximi et medioximi, qui integras turmas exercituum interneconi dedunt, qui prodiciones nefarias mille mortibus dignas committunt, ob affinitatem, assentatorum, eorundemque apud Regem Jeroboamum interpositas precum fallacias pronuntiantur [innocui], integri vitæ scelerisque puri, levi fortè mûlctâ onusti.

Thesis XVIII.

Hac ratione proditur Patriæ Proditio à Proditorum affinibus (post longas Collegiorum deliberationes, Jeroboamo exorato, et blanditiis assentantium irretito) fuco occultitur, excusatur, extenuatur, et tandem plenissime condonatur, leviculâ quadam Proditori irrogatâ poenâ, quod scilicet intra pomoeria Prædii sui sese in posterum debeat continere, nec ad Aulam Jeroboami, nisi vocatus, accedere. Egregiam certè poenam! qua perditissimo Proditori ansa 205 og helvede hverken fortjener en plads i himmelen eller på jorden. Imidlertid forbliver vore danske naboers ordsprog sandt:

Man hænger op de tyve små,
Med fred lader man de store gå.

Thesis XVII.

Der er også et andet afgudsbillede, som bør forbandes mere, såre berømt ved alles offentlige klage, nemlig Jeroboams alt for store eftergivenhed over for strafværdige fyrster og hærførere, der er overbeviste om åbent forræderi, idet der enten ikke findes nogen form for krigstugt eller fare for fædrelandet. De menige soldater straffes med hængning og død for en eller anden ubetydelig forseelse eller også for krav om sold (fordi sergenter og underofficerer har stjålet den med tyvehænder). De største og mellemstørste hærførere, som overgiver hele afdelinger af hærene til nedhugning, som begår skændige forræderier, værdige til tusind dødsdomme, erklæres på grund af smigrernes nære forbindelse og deres bønners bedrageriske mellemkomst for uskyldige, renlivede, skyldfri, muligvis bebyrdet med en ubetydelig plet.

Thesis XVIII.

På denne måde proklameres, skjules med forstillelse, undskyldes, afsvækkes og eftergives omsider fuldstændigt forræderiet mod fædrelandet af forrædernes svogre (efter lange overvejelser i kollegierne, efter at Jeroboam er anråbt og indfanget af smigrernes smiger), når en forræder bliver ikendt en let straf, nemlig at han for eftertiden skal opholde sig inden for sit gods' grænser og ikke begive sig til Jeroboams hof, undtagen når han bliver tilkaldt. Til visse en udmærket straf! Hvilken anledning gives der for en såre ryggesløs forræder 206 datur mero ventrique indulgendi, atque insidiosissimum corpus per omnigenas delicias vel luxus ad mortem usque conficiendi. Interim calamitosissima et luctuosissima Patria à latronibus hisce foedissimis, fratribus Societatis Incendiariæ la Brosse miserrime laceratur, infamatur, exsugitur, spoliatur, enervatur, evacuatur. Attendite Coeli, vindicate, plectite, punite perjuros hosce Proditores, clandestinos perduelles, amaras Patriæ Radices extirpate! Audite, quæso Superi, Pietatem ingemiscentem; lugete proscriptam in æternum exsilium Justitiam; dolete / extorrem Prudentiam, lamentamini Candorem evanidum, et acerbis deflete lacrymis Bonorum Expilationem, totius denique agonizantis Patriæ (licet tacitè subrepentem) Eversionem. Poenitet certè, pudet, piget, tædet, Infernalibus hisce Furiis et ab Orco ipso provocatis Idolis ad Clavum et Gubernaculum Regni Jeroboami sedentibus amplius genua flectere, iisque vel

enumerandis vel taxandis diutius immorari! Quid? Audio hic Idolum Avaritiæ et Δωροφάγίας rem et causam suam hoc modò tutandam suscipere, quod Adoratores hujus Idoli prætendant se propriis Stipendiis privatos, minusque exactionibus et impositis Tributis coactos, ut munera Sacra, Civilia, Bellica sollicitantibus vendant. Sed nos hanc Controversiam non faciemus nostram, rem proinde in medio relinquimus dicto Paulinò moniti: Non facienda sunt mala, ut eveniant bona. Rom: III. v: 8.

Thesis XIX.

Pedem jam promovemus ad Idola Jeroboami OEconomica seu Domestica, quæ varia sunt, sed præcipuè Violatio foederis Conjugalibus, adulteriis et vagis libidinibus corporis et animi Contaminatio, qua DEUS ad implacabilem iram excitatur, Rex Ipse Jeroboamus semet ac universam Domum Regnatricem infandâ labe infecit, Patriam extremo discrimini exposuit, hostibus superandis haud quaquam, 207 til at hengive sig til drik og frådseri og svække sit såre rænkefulde legeme med alle slags lækkerier og luksus indtil døden. I mellemtiden sønderrives, bringes i vanry, udsuges, plyndres, svækkes, udtømmes det såre ulykkelige og hjemløse fædreland af disse højst hæslige røvere, brødre af brandstifterselskabet de la Brosse på den mest ynkelige måde. Giv agt, o himmel, hævn, straf, gengæld disse troløse forrædere, hemmelige fjender, udryd fædrelandets bitre rødder! Hør, beder jeg, I himmelske guder, den sukkende fromhed, sørg over retfærdigheden, der er fordømt til evig landflygtighed, føl smerte over den landflygtige klogskab, sørg over den svindende oprigtighed, og begræd med bitre tårer de godes udplyndring og endelig ødelæggelsen af hele det kæmpende fædreland (omend tavst smigrende). Til visse ærgres jeg mig, skammer mig, viser fortrydelse og væmmelse ved yderligere at bøje knæ for disse helvedes plageånder og afgudsbilleder, fremløkket fra selve underverdenen, som sidder ved Jeroboams riges ror og styrepind, og i lang tid dvæle ved enten at opregne eller vurdere dem! Hvad? Jeg hører her, at afgudsbilledet for havesyge og lyst til gaver på denne måde påtager sig at beskytte forholdet og sin sag, fordi tilbederne af dette afgudsbillede foregiver, at de er berøvet eget underhold og tvunget til alt for store krav og pålagte skatter til at sælge gejstlige, borgerlige, militære embeder til dem, der byder. Men vi vil ikke afgøre denne vor trætte, vi lader derfor vor sag uafgjort, påmindet af det paulinske ord: Man skal ikke gøre ondt, for at der kan komme godt deraf. Romerbrevet III, vers 8.

Thesis XIX.

Nu flytter vi vor fod til Jeroboams økonomiske eller hjemlige afgudsbilleder, som er forskelligartede, men især krænkelse af ægteskabsbåndet, besmittelse af legeme og sjæl med hor og løse forbindelser, hvorved Gud ægges til uforsonlig vrede. Kong Jeroboam selv har fordærvet sig og hele kongehuset med en afskyelig plet, udsat fædrelandet for den yderste fare, da han næppe er på højde med eller i stand til at overvinde fjenderne, eftersom hæren naturligvis på grund af den art 208 par aut sufficiens, Exercitu nimirum ob id genus flagitia, diris quasi devotò. Hinc fit, ut multarum Litaniarum et Supplicationum publicarum promulgationes juxta Literam (non Spiritum) severius injunctæ DEO minimè placeant, quippe qui cultu delectatur mundo, et immaculato: Jacob: 1. v: 27. non tamen é Templo in Lupanar se subducere Principe dignum censetur. Exemplum gravissimi in Principem adulterum supplicii exstat Num. XXV. v: 8. 14.

Thesis XX.

Pergimus denique ad Idola Jeroboami in Bethel collocata, hoc est Ecclesiastica, quæ Ecclesiam DEI valdè infestant. Sunt autem hæc Idola: Pontifices et Rabbinii Judæorum, quorum quam plurimi sunt tepidi; nonnulli avari et δωροφάγοι non DEO ministrantes, Ministrisque Regiis non secus ac Parasiti et Palpones dolosi, qui caudam vulpinam ad cujusvis non modo sensum sed etiam vultum et nutum vibrare norunt. Duplicita autem heic ostendimus Idola, Vocationis, et Administrationis. Papæ, Pontifices Israelis, sepositâ Ecclesiarum cura et

custodiâ, quæ potissima ipsorum officii pars est, in novam nobilitatis formam ac metamorphosin mutati, alienis, ut Cornix Æsopi, gloriantur plumis, Magistratus Titulam sibi falsò arrogantes contra monitum CHRISTI Luc: XXII. v: 25. 26. quasi non idem esset Jure Divino Præsbyter et Episcopus. Unde quæso Diversitas Graduum [existit] Ordine Ecclesiastico? Audi Hieronymum in Cap: I ad Tit: Antequam, inquit, Diaboli instinctu, dissidia, in Religione, fierent, communi Præsbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur; postquam verò unusquisque eos, quos baptizaverat, suos spectabat esse, non CHRISTI; in toto orbe decretum est, ut unus ex Præsbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertinebat, ut Schismatum semina 209 skændsler så at sige er hengiven til forbandelser. Heraf kommer det, at bekendtgørelser om mange offentlige litanier og bønner, der strengt er pålagt efter bogstaven (ikke efter ånden!) på ingen måde behager Gud, da han jo glæder sig over en ren og uplettet tjeneste, Jakobs Brev 1, vers 27. Det anses dog ikke for fyrsten værdigt at liste sig bort fra kirken til bordellet. Et eksempel på alvorlig straf mod en usædelig fyrste er 4. Mosebog XXV, vers 8. 14.

Thesis XX.

Vi fortsætter endelig til Jeroboams afgudsbilleder, anbragt i Bethel, d.v.s. de kirkelige, som meget truer Guds kirke. Men der er følgende afgudsbilleder: Bisper og jødernes rabbinere, hvoraf de fleste er lunkne, nogle have syge og griske efter foræringer, og som ikke tjener Gud og ikke de kongelige ministre anderledes end snyltegæster og rænkefulde smigrere, som forstår at logre med rævehalen ikke blot efter enhvers tanke, men også efter mine og nik. Men her påviser vi dobbelte afgudsbilleder, kaldets og forvaltningens. Paverne, Israels biskopper, er under tilsidesættelse af omsorgen for og værnet af kirkerne, som er den betydeligste del af deres embede, blevet forandret til den nye fornemheds form og skikkelse og praler med fremmede fjer som Æsops krage, idet de i modstrid med Kristi påmindelse - Lukas XXII, vers 25. 26 - fejlagtigt tilegner sig øvrigheds titel, som om ikke præst og biskop var den samme over for Guds ret. Hvorfra - beder jeg - kommer de forskellige grader i den gejstlige stand? Hør Hieronymus i kap. 1 vedrørende emnet: Før end, siger han, der ved djævelens indgivelse kom stridigheder i religionen, styredes kirkerne af præsternes fælles råd; men efter at enhver anså dem, som han havde døbt, for at være sine egne, ikke Kristi, blev det bestemt på hele jorden, at én udvalgt blandt præsterne skulle sættes over de øvrige, til hvem enhver omsorg for kirken hørte, for at adsplittelsernes sæd kunne fjernes. Altså mere ifølge tradition end i kraft af en bestemmelse af den sande Herre er biskopperne de største blandt præsterne. Såvidt Hieronymus. Hvad 210 tollerentur. Consuetudine ergo magis, quam Dominicæ veritatis dispositione Præsbyteris majores sunt Episcopi. Hæc Hieronymus. Quid hic concluditur aliud quam Episcopum non ad Principatum et Dominium esse vocatum, sed ad servitutem Ecclesiæ, ut loquitur Origines Homil: 7. Esai. Sed Pontifices nostri, jam nobiles, spurii κενοδοξίας, flatu et fastu fascinati, κατακυρ[ι]εύουσι τῶν κλήρων, 1. Petr: [IV]. v: 3. Verè non nemo: Superbus Theologus est Soboles Antichristi, item Omnis superbus Theologus est Hæreticus, si non de facto, tamen de jure. Episcopi nostri miseros Pastores sibi subjectos, qui nec splendidæ consanquinitatis, nec amplissimæ affinitatis vinculo cuiquam sunt adstricti, justo Gravius affligunt, exhauriunt, atque præter jus et æquum, impositis Tributis evacuant, pessundant, saltem ut Jeroboamo et ejus Ministris adulentur, et propria impleant marsupia. Quæritur inter Doctores Ecclesiasticos, quidnam causæ fuerit, Notitiæ tam familiaris inter Pontificem Caipham et Johannem Evangelistam? Hic enim in Aulam Pontificis intromissus est Petro ante ostium præstolante? Nonnulli hanc causam afferunt, quod Johannes à Patre sæpius ad Caipham cum piscibus missus ei postmodum innotuerit, et dilectus fuerit. Hinc Poeta Salmonensis:

Ipse licet venias Musis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.

Φιλαργυρίας flammis incensi Pontifices nostri, pusiones quosdam et persollas, ignorantia fratres, literis commendatitiis ita armant, ut jures eos omnem Sapientia penum deglutisse, ac literarum cognitione æque plenos esse ac vaccam, nucibus myristicis, cum tamen ἀμαθεῖς et ἀστήρ[ι]χοι isti, Ludimagistrorum ferulæ vix subducti functiones Pastorales audacter ambire, et Pontificium συστατικῶς nisi tandem obtinere, haud erubescant. Conf.: 2 Cor: III.

211

sluttes heraf andet end, at biskoppen ikke er kaldet til lederskab og herredømme, men til tjeneste i kirken, således som Origines siger i Homilierne 7. Esaias. Men vore biskopper, nu velbyrdige, uægte, fulde af forfængelig ærgerrighed, forheksede af opblæsthed og hovmod, behersker gejstligheden, 1. Peters Brev IV, vers 3. En overmodig teolog er Antikrists afkom, fremdeles er enhver overmodig teolog en kætter, om ikke faktisk, så dog efter retten. Vore biskopper hjemsøger de ulykkelige præster, der er underkastet dem, og som hverken er knyttet til nogen ved et prægtigt slægtsskabs eller såre anseligt svogerskabs bånd, alvorligere end retfærdigt, udplyndrer og udsuger og ødelægger dem hinsides ret og billighed med pålagte

skatter, i det mindste for at de kan krybe for Jeroboam og hans ministre og fylde deres egne punge. Blandt gejstlige doktorer spørger man om, hvad grunden mon kan være til så nært et bekendtskab mellem biskoppen Kaifas og evangelisten Johannes? Thi blev denne indført i biskoppens gård, mens Peder ventede foran porten? Nogle fremfører denne grund, at Johannes, der oftere blev sendt til Kaifas med fisk af sin fader, senere er blevet bekendt med ham og er blevet ham kær. Heraf den salmonsenske digter:

Skønt Du selv, Homer, skal komme, ledsaget af muserne
Hvis du intet bringer hid, skal du gå ud, Homer.

Optændte af havesygens flammer, bevæbner vore biskopper nogle knægte og karrikaturer, uvidenhedens brødre, med anbefalingsbreve, således at man ville sværge på, at de havde nedsvælget al visdoms forråd og var lige så fulde af boglig viden som en ko af tamarisknødder, når dog visse uvidende, der næppe er underlagt skolelærernes ferler, næppe rødmer ved dumdrigtigt at stræbe efter præstegerningen og omsider kun opnå det biskoppelige, jf. 2. Cor. III, vers 1, 2. Peters Brev, 212 v: 1., 2. Pet: 3. v: 16. *Grandia hinc redundant ad Pontifices pecuniarum aucupia, et numeros blandientium Amicorum plaustra. Quid dicam de Corvis istis Papalibus, Famulis nimirum Pontificum, qui ubique largò et effuso si non dotentur proemio, neminem vel ad alloquium ipsorum Pontificum volunt admitttere, vel quemlibet etiam innocuum Pastorem frigidis et morosis petulantissimæ linguæ cavillationibus apud Dominum ita deferunt, ut ad Pontificem intromissus non nisi maledictis, convitiis, et minis durissimis excipiatur, contra monitum Apostoli 2 Tim: 2. v. 24. Conf: Tit: v: 7. Sic vapido astutam servant sub pectore vulpem Vulpeculæ istæ vaferrimæ, artificium prædis et rapinis inhiandi ab annosis vulpibus edoctæ. Cum Pontifex Caiphas et reliqui Capituli pedarii CHRISTUM capitis damnarent, accessit protinus Famulus Pontificis scelestissimus, qui CHRISTO innocenti colaphum inflixit, satis durum ratus, se hac assentatiuncula gratiam Domini aucupaturum. Verè Syracides Cap: X. v: 2. Secundum Judicem populi, sic et ministri ejus Conf: Prov: XXIX v: 12. Vestigia Superbiæ, Ambitionis, Arrogantiæ, et Fraudulentiaë undique apparent tum in Episcopis ipsis, tum in Famulis Episcoporum, sive spectes verba, sive victum et amictum: pomposos et speciosos, quibus non satis honorari possunt, titulos, omnia supercilioso animi fastu plena, adeò ut in typos seculares, typosque Philautiæ vanissimos mutati Pastores gregis Dominici non aliter habeant ac περιχαθάρματα et περιψήματα Commodis Ecclesiæ et Visitationibus anniversariis non invigilant, sed veluti Agricolæ larvas et terriculamenta in frugibus et agris ad abigendas aves erigunt et exponunt, ita hi Pastorum Strigiles ac Ministrorum flagella, ceu Clerico-Mastiges se Ecclesiarum ac Ministrorum terriculamenta venditant et turgidi pronuntiant. Sed detrahite Vulpeculæ pellem ovinam, ut interius latitans Lupus in lucem protractus 213 III, vers 16. Herfra flyder der stort pengeudbytte til biskopperne og talrige læs af smigrende venner. Hvad skal jeg sige om disse pavelige ravne, naturligvis biskoppernes svende, som overalt, hvis de ikke forsynes med en rigelig og ødsel belønning, ikke vil indlade nogen enten til samtale med disse biskopper eller overgiver en hvilken som helst uskyldig præst til kold og lunefuld spot i det mest vovede sprog hos herren, således at han, når han bliver indladt hos biskoppen, kun modtages med forbandelser, spot og de hårdeste trusler i modstrid med apostlens påmindelse, 2. Brev til Timotheus II, vers 24, jf. Paulus' Brev til Titus I, vers 7. Således bevarer disse såre fiffige ræve en klog ræv i det skimlede bryst, opdragede af de bedagede ræve til kunsten at hige efter bytte og rov. Da ypperstepræsten Kaifas og de øvrige yngre i kapitlet domfældte Kristus på livet, kom bispens mest forbryderiske tjener dernæst, som tildelte den uskyldige Kristus et næveslag, tilstrækkelig hårdt, idet han mente, at han ved dette lille smigreri ville tilrive sig herrens nåde. Med rette Syracides kap. X, vers 2. Som folkets dommer, således også hans tjenere, jf. Ordsprogene XXIX, vers 12. Spor af overmod, ærgerrighed, hovmod og svingagtighed viser sig overalt såvel hos disse bisper som hos bispernes tjenere, hvad enten man ser på ord eller levemåde og klædedragt; pragtfulde og smukke titler, hvormed de ikke kan æres nok, alt fuldt af en sjælens alvorlige hovmod i den grad, at hyrderne for Herrens hjord, der er forandret til verdslige figurer og Philautias mest tomme typer, ikke forholder sig anderledes end skarn og smuds. De drager ikke omsorg for kirkens tarv og de årlige visitatser, men rejser og opstiller ligesom landmændene masker og skræmsler i kornet og på markerne for at forjage fuglene, således tilbyder disse præsternes strigler og tjenernes piske eller klerikale svøber sig som kirkernes og tjenernes skræmsler og forkynder det med svulst. Men træk nu fåreskindet af ræven, at den ulv, der skjuler sig der indenfor, kan blive trukket frem i lyset og træde frem. Hvad gør - beder jeg - disse pavelige tilsynsførende - nu højbyrdige - det være sagt i en god stund? Hvad tænker de på? Hvad pønser de på til Guds ære og kirkens fordel? Mon de holder hyppige forsamlinger? Kun begravelserforsamlinger, når en sum penge er talt op. Mon de udgiver 214 prodeat. Quid, quæso, agunt, Papales isti Inspectores, præfiscine jam nobiles? quid meditantur? quid moliantur ad DEI Gloriam et Ecclesiæ commodum? Annon Conciones habent crebras? non nisi funerales, numeratâ argenti Summa. An libros edunt? non libros, sed liberis Parentum simias, ut ne ovum ovo similis. An Sacra Biblia doctis Commentariis exponunt? neutiquam, sed studio χροσσι[ι]α[ς] intenti Politicam et Practicam Chemiam assidui volvunt. Jeroboamo et ejus Ministris prætera inserviant, / seu durissimi Tributorum Sacrorum, Exactores: Ventri ac somno dediti insignes Cutinam Hydropicos coacervant ventres χακὰ θηρία γ[α]στ[ρί]δες ἀργαί À Chiragra tamen immunes, porrige modo uxori Ducatos mille, et persentisces satis rapaces eam gestare manus. Sed tempus est, ut Idolis istis muntium remittamus. etc:*

THESIS XXI.

Post Examen Pontificum examinemus jam Rabbinos in Regno Jeroboamo, *dolgoeO* Præfectos Synagogæ magnæ, dictos aliter Sandhedrin, Gymnosophistas, Druidas, Professores, qui ante laudatis Pontificibus in omni vitiorum colluvie ex amussim ὁμόσηφοι existunt. Quibus, obsecro studiis occupati tenentur hi boni viri? Respondeo ἀπροσωπολήπτως Annuas Disputationes nunquam habent, quippe quas æterno Ostracismo mulctarunt, et ceu venenum præsentaneum ad extremas Indiæ oras proscripserunt: Publicas frequenter negligunt Prælectiones: Nulla aperiunt Collegia: Collegia: Juventuti Studiosæ nec consiliis, nec auxiliis, nec ulla ope succurrunt, sed vice versâ miseris Cives horrendarum Legum Idolis gestandis aggravant, Ambitionis, Avaratiæ, ac Arrogantiæ tumore et fastu omnes etiam profanissimos Politicos longis post se relinquunt parasangis, ut verear, nec ilia rumpantur tumidis Aularum simiis. Non in libris (uno tamen vel altero saniore excepto, ut Rabbi 215 bøger? Ikke bøger, men børn, efterligninger af forældrene, for at ægget ikke skal være mere lig ægget. Mon de fremstiller den hellige Bibel med lærde kommentarer? Ingenlunde, men de er optaget af iveren efter at lave guld og overvejer vedvarende politik og praktisk kemi. Desuden er de Jeroboam og hans ministre til tjeneste eller meget hårde opkrævere af de kirkelige skatter. Da de er hengivne til mad og søvn, opbygger de fortræffelige maver (gid de var vattersottige), slette vilddyr, dovne maver. De er dog fri for gift, ræk blot hustruen 1000 dukater, og du vil føle, at tilstrækkelig begærlige hænder griber dem. Men det er tid, at vi siger os løs fra disse afgudsbilleder o.s.v.

Thesis XXI.

Lad os nu efter undersøgelsen af biskopperne undersøge rabbinerne i Jeroboams rige, forstanderne for den store synagoge, også kaldet Sandhedrin, brahminerne, druiderne, professorerne, som på stribe er enige med de foran lovryste biskopper i hele det kaos af laster. Jeg beder jer, af hvilke studier er disse gode mænd optaget? Jeg svarer uden persons anseelse. De holder aldrig årlige disputatser, som de jo har straffet med evig ostrakisme og ligesom hurtigvirkende gift har landsforvist til Indiens fjerneste kyster. De forsømmer hyppigt de offentlige forelæsninger. De åbner ingen kollegier. De kommer ikke den studerende ungdom til hjælp hverken med råd eller dåd eller nogen indflydelse, men plager omvendt de ulykkelige borgere med skrækkelige loves afgudsbilleder, som skal tilbedes. De lader ligeledes alle de mest verdslige politikere bag sig med lange parasanger, hvad angår ærgerrigheds og havesyges og hovmods opblæsthed og stolthed, så at jeg frygter, at maverne sprænges på disse opblæste hofaber. Efter biskoppernes skik anstrenger de sig ikke med at gøre bøger, men børn (dog undtaget en eller anden mere fornuftig som Rabbi Juda Hakadosch 216 Juda Hakadosch, et Rabbi Levi Ben Gerson) sed in liberis conficiendis more Pontificum desudant, ad quod naturæ opus si vel propriæ vires non suffecerint, vel Radix Satyrionis perditas restaurare non voluerit, certè tamen non defuturi sunt Collegæ, Parastatæ, σύνεργοι, Coadjutores et symmistæ in Cathedra domestica clandestinas suppetias allaturi.

Thesis XXII.

Sed do Instantiam: Nonne Rabbini Studiosos in Consistorio judicant, mulctant, increpant, carceri mancipant? Nonne Attestationes rudioribus vendunt, ac Dimissiones habent venales? Nonne Cives gladio (quò tamen agonizantem patriam defendere satagerunt) satis fastuosè exuunt? Nonne ob πολυπραγμοσύνην vacuis relictis Rostris Academicis in Comitata et Politica Idola avolant? Nonne cibo putrido et corrupto miserorum Civium ventriculos in Communitate (ut vocant) effarciendos curant, aurò OEconomii ipsi corrupti? Hinc cum variis morborum generibus conflictari coguntur miseri Studiosi: Nonne Titulos Academicos deponere gestiunt, et adscititios quosdam alios Politicam dignitatem olentes eligere amant? Resp: Concedo totum Argumentum! Tuum autem est, Lector, lugere, Prophetas in mulos esse conversos, Angelos lucis per Stygiam Metamorphosin in larvatas Sathanæ formas non tam esse transformatos, quam transsubstantiatos. Monitos itaque velim omnes ac singulos, ut ad meliorem frugem redacti prius respiscant, quam illuxerit extremus mundi flammis exurendi.

FINIS.

217

og Rabbi Levi Ben Gerson), til hvilket naturligt arbejde de, hvis enten egne kræfter ikke slår til, eller gøgeurtens rod ikke vil genoprette de tabte, til visse ikke vil savne kolleger, assistenter, medhjælpere, koadjutorer og medpræster, som kan bringe hemmelig hjælp på den hjemlige talerstol.

Thesis XXII.

Men jeg tilføjer en indvending: Mon ikke rabbinerne i konsistorium dømmes, straffes, hånes, kaster de studerende i fængsel? Mon ikke de sælger attestatser til de dumme og har dimissioner til fals? Mon ikke de tilstrækkelig hovmodigt berøver de akademiske borgere kården (hvormed de dog ivrigt har været sysselsat med at forsvare det sukkende fædreland)? Mon ikke de af nyfigenhed flyver til forsamlinger og politiske afgudsbilleder og efterlader de akademiske talerstole tomme? Mon ikke disse økonomer, der er bestukket med guld, med skiden og fordærvet føde sørger for de ulykkelige akademiske borgeres maver, der skal mættes i kommunitetet (som de kalder det)? Herved tvinges de ulykkelige studenter til at kæmpe med forskellige slags sygdomme. Mon ikke de ønsker at aflægge de akademiske titler og elsker at udvælge nogle andre fremmedartede, der lugter af politisk værdighed? Jeg svarer: Jeg opgiver hele beviset! Men det tilkommer dig, læser, at sørge over, at profeter er blevet forvandlet til æsler, at lysets engle ved underverdenens forvandling ikke så meget er blevet omformet som omskabt til Satans masker og skikkelser. Derfor kunne jeg ønske alle og enhver påmindet om, at de skal komme til fornuft, ført tilbage på en bedre vej, førend han lyser op som den sidste af den verden, der skal brændes op i flammer.

SLUT.

218

COROLLARIA.

I.

Imperium nostrum Patrium, seu Suecicum inter reliqua Christian! Orbis Regna excellit, ceu inter ignes Luna minores ob 4 Regii Throni Fulcra: 1 Candidam Pietatem. 2. Invictam Fortitudinem. 3. Solidam Prudentiam pacis bellique tempore monstratam. 4. Intemeratam in Subditos probitatem, Ministrorumque Regiorum Civiliū pariter ac militarium fidem, innocentiam, candorem, fortitudinem ac prudentiam.

II.

Optime Regnum administratur, ubi Princeps fuerit Bonus Theologus, Practicus, saltem Catecheticus, similiter et insignis Politicus et Juridicus Practicus, necnon castus et laudabilis OEconomus, seu Paterfamilias Practicus.

III.

Indigenas atque ingenuos Patriæ Cives sive Nobiles, sive Ignobiles, sicuti dignos et bene meritos se præstiterint, exteris et adventitiis semper præferat Princeps. Exoticis autem Agyrtis ne locum quidem in Patria concedat, neve Regni Honores, Privilegia, Munia, Opes, Arces, Dignitates, aut Amorem Regium ipsis attribui permittat.

IV.

Tempore Pacis masticam Rusticorum Prolem arma gestare et tractare, signa sequi, ordines servare, in cornua discurrere, prudens docebit Princeps, eo autem animo, si prohibuerit plebem sclopos usurpare (quod nos Sueci non solemus) ne lepores et feras, delitiis ac gulæ Magnatum inservituras devastent ac abigant, quid aliud est, quam corda futurorum militum in leporina transformare? quo enim plures inter venandum in Regno tuo obvios habueris lepores, eò in

219

TILFØJELSER.

I.

Vort fædrene eller svenske rige udmærker sig blandt de øvrige riger på den kristne jord ligesom månen blandt de mindre luer på grund af fire støtter for den kongelige trone: 1. uskyldig fromhed. 2. Uovervindelig tapperhed. 3. Grundfæstet klogskab, lagt for dagen i fredsog krigstid. 4. Uforfærdet retskaffenhed mod de undergivne og trofasthed, uskyldighed, redelighed, tapperhed og klogskab hos de kongelige ministre, borgerlige og i lige måde militære.

II.

Riget forvaltes bedst, hvor fyrsten er en god teolog, i det mindste en praktisk kateket, på samme måde også en udmærket politiker og praktisk jurist samt en uegennyttig og rosværdig økonom eller praktisk familiefader.

III.

Fyrsten foretrækker altid fædrelandets indfødte og skarpsindige borgere, hvad enten de er adelige eller uadelige, således som de har vist sig værdige og velfortjente, frem for de udenlandske og fremmede. Men han tilstår ikke engang fremmede bedragere et sted i fædrelandet, og han tillader heller ikke, at der tildeles dem rigets æresbevisninger, privilegier, embeder, forråd, borge, værdigheder eller kongelig kærlighed.

IV.

I fredstid vil den kloge fyrste lære bøndernes mandkøn at bruge og behandle våben, at følge hærtegn, at holde rækkerne, at fordele sig til fløjene; men at være af det sind, hvis han forbyder almuen at erhverve bøsser (hvad vi svenskere ikke plejer), at de ikke skal ødelægge og fordrive harer og vilde dyr, som skal tjene stormændenes fornøjelser og frådseri, hvad er det andet end at omdanne de fremtidige soldaters hjerter til harehjerter? For jo flere harer du har mødt under jagten i dit rige, des flere haresoldater eller frygtsomme og uvidende soldater 220 aciem educes plures milites leporinos, seu timidos et ignaros. In pace itaque nos ad bellum parabimus, ne adrientem ex improviso hostem excipiamus imparati, neve exoticis semper usuri simus militibus, quibus vix fidere licet. Quocirca nos Sueci vernas et indigenas nostros Rusticorum filios armis semper assuetos externis semper præferimus, vicinorum clade edocti.

V.

Ne gloriatur armis accinctus æquè ac discinctus: Fortuna enim Belli (quæ reverenter habenda) anceps est et in horas mutabilis.

VI.

Temporis in Bello inutiliter triti et protracti; Proditionum impunitarum; Disciplinæ militaris non excultæ, sed ob nimiam indulgentiam prostratæ; Stipendiorum gregario militi per fūrta Officiariorum subreptorum; vagarum Libidinum et Imprudentiæ Bellicæ fructus et effectus est Pax coacta, turpis, noxia, infamis, et in æternum exitialis.

VII.

Insignia et Privilegia antiquæ et veræ Nobilitatis non quibuslibet, multò minus iis, qui caput circumferunt tribus Anticyris insanabile, nec impetu coeco, nec quavis de causa tribuantur. Status enim et Ordines Nobilium, Ecclesiasticorum, Studiosorum, Mercatorum non sunt confundendi, sed intra suos limites coarctandi.

VIII.

In aulis Principum pro uno Veritatis Præcone intrepido innumeri existunt Adulatores dolosi, qui oleum in auriculam Regis instillare norunt, scilicet: Veritas odium parit.

221

skal du føre frem til slag. Derfor skal vi berede os til krig i fredstid, for at vi ikke uformodet skal møde den opdukkende fjende uforberedte, og for at vi ikke altid skal benytte fremmede soldater, som man næppe kan stole på. Derfor foretrækker vi svenskere altid vore hjemlige og indfødte landbosønner, der stedse er våbenvante, for de udenlandske, belært af naboernes nederlag.

V.

Lad ikke den, der har omgjordet sig med våben og på samme måde afført sig våben, prale: Thi krigslykken (som skal behandles med ærbødighed) er usikker og foranderlig på timer.

VI.

Frugten og virkningen af unyttigt spildt og forlænget tid under krigen, af ustraffede forræderier, af krigstugt, der ikke er holdt i ære, men tilintetgjort under al for megen eftergivenhed, af sold, der er stjålet fra den menige soldat gennem officerernes tyverier, af løse forbindelser og uklogskab under krig er en tvungen, skændig, skadelig, vanærende og til evig tid ødelæggende fred.

VII.

Den gamle og sande adels udmærkelser og privilegier skal ikke tildeles alle og enhver, langt mindre dem, som går rundt med et hoved, der er ulægeligt med nyserod i tredobbelt portion, hverken i et blindt angreb eller af en hvilken som helst grund. Thi de adeliges, gejstliges, studerendes, købmændenes stilling og stænder bør ikke sammenblandes, men sammentrænges inden for deres grænser.

VIII.

På fyrsternes slotte findes der i stedet for sandhedens uforfærdede herold utallige rænkefulde smigrere, som forstår at dryppe olie i kongens øre, nemlig: sandheden avler had.

222

IX.

In Officio sibi demandato ita se gerat Regnantium quisque, ut ne Subjectorum omniumque Bonorum diris, suggillationibus atque execrationibus obnoxius male audiat.

X.

Princeps, seu Unctus Domini sæpissimè potest esse optimus et inculpatissimus, sed ab Assentatoribus (hominum genere pestilentissimo) atque à suis vice-Reginis fidei et honestati insensissimis in pejus mutatus, DEO fit inimicus, Regnoque suo per corruptionem damnosam noxius evadit.

FINIS.

223

IX.

Enhver af de styrende skal opføre sig således på den post, der er pålagt ham, at han ikke skal være udsat og høre ilde for undersåtternes og alle godes besværgelser, forhånelser og forbandelser.

X.

Fyrsten eller Herrens salvede kan som oftest være den bedste og mest uskyldige, men bliver forandret til det værre af smigrere (en højst fordævelig slags mennesker) og af hans vicedronninger, der var særdeles ufølsomme over for troskab og hæderlighed, og bliver fjende af Gud og bliver skadelig for sit rige gennem en farlig korruption.

SLUT.

224

JDOLA JEROBOAMI IN DAN ET BETHEL seu

Disputatio inauguralis Theologica, exhibens vivam Jdeam ac graphicam delineationem regni Jeroboami corruptissimi, status regiminis perditissimi, Ecclesiæ luctuosissimæ, Reipublicæ perversæ, atque ex imis qvasi Fimdamentis disjectæ, OEconomiaæ ac Familiaæ afflictorum subjectorum laceratissimæ, universalis denique ruinæ, ac totalis patriæ eversionis pernitiosissimæ, Jn Jdolis Jeroboami Regis Israëlitici Jdololatrici collocatis in curia et ratione status Roboami Regis judæ, (illecebris adulatorum à genuino et verè regio imperandi modo ac jure alienatissimi), non sine regnorum ac Regum omnium, in regnis Roboami ac Jeroboami informatione, eruditione, restitutione et correctione commodissima atque utilissima, per nuda et

pauca themata Theologica è sacro codice, sed præcipuè è libris Talmudicis, Rabbinicis et Cabbalisticis adumbrata, qvam Faustô coeli adspiciô, cum consensu et suffragio Amplissimæ et Venerandæ Facultatis Theologicæ in regia atque illustri Svecorum Academia UPSALIENSI, sub præsidio Viri plurimum reverendi, clarissimi et Excellentissimi

Domini Doctoris Christiani Papken,
in illustri Academia UPSALIENSI Professoris sacrosanctæ Theologiæ Ordinarii et p. t. Facultatis ejusdem Prodecani, pro consequenda in Theologia licentia tuebuntur ac defendent
Viri Clarissimi ac præcellentes,
ad diem 8 Junii ANNO 1676:

225

JEROBOAMS AFGUDSBILLEDER I DAN OG BETHEL eller

en teologisk indvielsesdisputats, der viser et levende begreb og en grafisk aftegning af Jeroboams rige, den højst korrupte tilstand, det mest ødelæggende styre, den særdeles sørgelige kirke, den fordærvede og så at sige fra sine sidste grundpiller nedstyrkede stat, de plagede undersåtters såre sønderlemmede økonomi og familie, kort sagt den fuldstændige ødelæggelse og hele fædrelandets mest fordævelige tilintetgørelse, med hensyn til Jeroboams afgudsbilleder, den israelitiske konge, der tilbeder afgudsbilleder, som er opstillet i kong Roboam af Judas gård og statshusholdning, han, som ved smigrernes løkkemidler i højeste grad har vendt sig bort fra den naturlige og sandt kongelige måde at herske på og fra retten ikke uden særdeles fordelagtig og gavnlig undervisning, dannelse, genoprettelse og forbedring af alle riger og konger i Roboams og Jeroboams riger, aftegnet gennem jævne og få teologiske emner fra den hellige skrift, men især fra de talmudiske, jødiske og kabbalistiske bøger. Den skal under himmelens gunstige forsyn med samtykke og støtte af det såre betydelige og ærværdige teologiske fakultet ved svenskernes kongelige og berømte universitet i Uppsala under forsæde af den højst ærværdige, berømmelige og udmærkede mand

hr. dr. Kristian Papken,

ordinær professor i den højhellige teologi ved det berømmelige universitet i Uppsala og for tiden samme fakultets prodekan

de såre berømmelige og udmærkede mænd værne og forsvare for at opnå licens i teologien

den 8. juni år 1676: 226 Casparus Hammerus Uplandus

illustrissimæ Possiorum [Aulæ] à sacris

David Krokus Vexionensis Smolandus

in patrio Gÿmnasio Theologiæ Lector

Georgius Scireil

Lector Gÿmnasii Scarensis

Andreas L. Hellman Vexionensis Smolandus

Theologiæ Lector in Gÿmnasio Gottenborgensi.

Gillius Gillii Ehrenberg

Concionator Aulicis illustrissimi Domini Gustavi Bonde

Richardus Giedde

Rector Scholæ Viburgi-Finlandorum.

Johannes Bernhardt Ølreich

Rector Scholæ Abo-Finlandorum.

Arnoldus Hofgardus Dalecarlius

Con-Rector Scharensis.

Gillius [Achtschilling] Gestricius

Rector Scholæ Mariæ-Stadensis.

Olaus Piil Vestgothus

Thesis 1.

Exiguô penicillô, pauculis hisce commatibus delineaturi Jdola atque Jdolatriam Jeroboami, nec non curiam et rationem

227

Kaspar Hammer fra Uppland,
fra helligdommen i Posse'rnes såre berømmelige slot.
David Krok fra Växiö, smålænding,
lektor i teologi ved det fædrene gymnasium.
Georg Schreil,
lektor ved Skara gymnasium.
Andreas L. Hellman fra Växiö, smålænding,
lektor i teologi ved Göteborg gymnasium.
Gilius Giliusson Ehrenberg,
slotspræst hos den såre berømmelige hr. Gustav Bonde.
Rikard Gjedde,
rektor for skolen i Viborg i Finland.
Johan Bernhardsson Ølreich,
rektor for skolen i Åbo i Finland.
Arnold Hofgård fra Dalarne,
konrektor i Skara.
Gilius Achtschilling fra Gästrikland.
rektor for skolen i Mariestad.
Oluf Piil fra Västergötland.

UPPSALA.

Med smålændingen Vitus Erikssons typer.

Thesis 1.

Idet vi med ubetydelig pen ved disse bittesmå led vil aftegne Jeroboams afguderer samt Roboams hof og statshusholdning, rødmær 228 Status Roboami, Lectori benevolo Regis utriusque historiam ex 1 Reg: 12: non sine debito studio legendam, animis inculcandam, et nocturnâ diurnaue manu versandam offerre haud erubescimus, utraque autem historia conjuncta Jdeam totius mundi ac orbis imperantis animis veritatis et rationis Status optimi avidis luculenter exhibebit.

Thesis 2.

Atque priorem ut attingamus historiam, Curiam et rationem Status Roboami perlustraturi deprehendimus in hoc Rege, et qvæ laudem et qvæ vituperium merentur.

Thesis 3.

Laude dignus est Rhoboamus, 1, qvod rem propositam ac petitionem populi v: 5: diligentiori consilio et exquisitæ deliberationi submiserit, nec præcipitans responsum dedit: 2, qvod consilium cum consiliariis intimis inierit: 3, qvod reditum ac responsionem populo pollicitus concesserit. Vituperium autem incurrit, 1 qvod Seniores canitie et prudentiâ venerabiles, ceu ad nullam rem utiles, non sinè contemptu ac regni damnô, neglexerit ac præterierit; 2, qvod juniorum, imprudentiorum, fortè, Venatorum, contribulionum et collusorum consiliis atque inani nutui rem tamen ponderosam reliqverit; 3tiò, qvòd postulatis populi æqvissimis, et justissimis annuere recusaverit, ut suam prodiderit imprudentiam, ut regni ordinibus atque totius imperii subjectis supplicantibus summam fecerit injuriam.

Thesis 4.

In historia Jeroboami à v: 25 ad finem hæc in laudato Rege vituperanda occurrunt: 1: civitatem ac domum regiam extruendam curavit, de domo autem et cultu vero veri Dei altum est silentium; 2: pravas molitur cogitationes panicô et vanô terrore percitus, de defensione sui regni ac rebellionem 229 vi næppe ved at tilbyde den velvillige læser at læse begge kongers hitorie efter 1. Kongernes Bog, XII, ikke uden tilbørlig iver, indprente sig den i deres sjæle og vende og dreje den med hånden både dag og nat. Begge historier vil nemlig i fællig fortræffeligt fremvise en ide om hele verden og den herskende jord for de sjæle, der er havesyge efter sandhed og den bedste statshusholdning.

Thesis 2.

Og for at omtale den første historie, fastholder vi, idet vi nøje betragter Roboams hof og statshusholdning, både hvad der fortjener ros, og hvad der fortjener dadel hos denne konge.

Thesis 3.

Roboam er værdig til lovprisning, 1) fordi han har underkastet den fremførte sag og folkets ansøgning (vers 5) en ret omhyggelig rådslagning og udsøgt overvejelse og ikke har givet et hovedkulds svar; 2) fordi han er gået i råd med de fortroligste rådgivere; 3) fordi han har lovet og tilstået folket at komme tilbage og give svar. Men han pådrager sig dadel, 1) fordi han har forsømt og forbigået de ældste, der er ærværdige af alderdom og klogskab, ligesom nyttige til ingenting, ikke uden foragt og tab for riget; 2) fordi han har overladt en så vægtig sag til de unge, muligvis mere ukloge jægeres, stammefællers og legekammeraters råd og tomme vink; 3) fordi han har afslået at bifalde folkets højst rimelige og retfærdige forlangender, så at han har forrådt sin uklogskab, så at han har gjort den højeste uret mod rigets stænder og mod hele kongerigets bønfoldende undersætter.

Thesis 4.

I Jeroboams historie fra vers 25 til slutningen findes dette, som bør dadles hos den roste konge: 1) han har sørget for at opføre staden og det kongelige hus, men om den sande Guds hus og sande dyrkelse er der dyb tavshed; 2) han tænker, skræmt af panisk og tom rædsel, lave tanker om forsvaret af sit rige og israeliternes oprør og frafald, som 230 et defectione Jsraelitarum, qvas tamen sibi pertimescere haudqvaquam opus habuit, cum liqv̄et, Deum esse, qvi regna et / stabiliat et conferat, eademque, ubi visum fuerit, auferat; 3, Senatores Regios consiliis Jdolatricis ad Jdolatriam cum omnibus subjectis impulit, verâ religione et cultu Dei in [horrendam] Jdolatriam mutatis; 4, duo conficit et conflat Jdola [quæ] in Dan et Bethel [collocavit], Dan significat domum judicii seu Regis ac justitiæ, hinc idola avaritiæ, superbiæ, doli mali, ambitionis et adulationis in aulis Principum adorantur. Alterum Jdolum in Bethel seu domo Dei collocavit, hinc Ecclesia multis hæresibus, injuriis, sacrilegiis, et vano vel tepido religionis exercitio onusta ingemiscit; 5. instituit festa Deo displicentia seu ἐντάλματα ἀνθρώπων, ordinat sacerdotes, violatô justô vocandi jure, Deo adversos, instituit cultum sacrificiorum, à qvô Deus totâ mente abhorruit.

Thesis 5.

Positis jam fundamentis curtæ atque angustæ hujus disputationis, consideranda veniunt Jdola Jeroboami, eaque vel Ecclesiastica in Bethel, seu Ecclesia ac domo dei, vel politica in Dan seu domo judicii, Regis ac justitiæ, atque hæc Jdola in curia per rationem Status Rhoboami collocantur.

Thesis 6.

Deprehendimus autem nullum regni Jeroboamitici (de aliis enim orbis imperantis imperiis ac regnis in tota hac disputatione ne verbulum qvidem eloqv̄imur) ordinem aut statum ab hac Jdolatria Jeroboamica immunem ac liberum esse, sed rem in orbe imperante procedere, ut Dan: 3: ubi omnes, maximi, medioximi, minimi adorant imaginem auream. Recensebimus itaqve idola 1: in statu politico seu Dan collocata, et qvidem Regum Jsraelis, ministrorum regionum, [Commissariorum, Consiliariorum atque officiariorum Regionum,] 231 han dog slet ikke havde nødvendig at frygte så meget, når det er klart, at det er Gud, som både afstiver og overdrager og fratager riger; 3) han tilskyndede de kongelige råder med afgudsdyrkerens råd til afgudsdyrkelse sammen med alle undersåtterne, idet den sande tro og Guds dyrkelse bliver forandret til afskyelig afgudsdyrkelse; 4) han forfærdiger og støber afgudsbilleder, som han har anbragt i Dan og Bethel; Dan betyder dommens eller kongens og retfærdighedens hus; herfra tilbedes afgudsbilleder for havesyge, overmod, bedrageri, ærgerrighed og smiger i fyrsternes slotte. Det andet afgudsbillede anbragte han i Bethel eller Guds hus; heraf stønner kirken, belæst med mange kætterier, uretfærdigheder, vanhelligelser og tom eller lunken trosudøvelse; 5) han indstifter fester, der mishager Gud eller menneskenes befalinger, han indsætter præster under krænkelser af den rette kaldsret, han indstifter offertjeneste mod Gud, fra hvilken Gud gyste tilbage af hele sit sind.

Thesis 5.

Idet nu grundstenene for denne korte og sammentrængte disputats er lagt, kommer Jeroboams afgudsbilleder i betragtning, og det er enten de kirkelige i Bethel eller Guds kirke og hus eller de politiske i Dan eller dommens, kongens og retfærdighedens hus, og disse afgudsbilleder opstilles ved hoffet gennem

Thesis 6.

Men i Jeroboams rige (thi vi taler ikke engang blot et ord om de andre storriger og riger på den herskende jord under denne disputats) finder vi ikke, at nogen rang eller stand er fri og frigjort fra denne Jeroboams afgudsdyrkelse, men at sagen skrider frem på den herskende jord (ligesom i Daniel III), hvor alle de største, middelstore, mindste tilbeder guldbilledet. Vi vil derfor opregne de afgudsbilleder, der 1) er opstillet i den politiske stand eller Dan, og det er jo af Israels konger, kongelige ministre, kommissærer, kongelige råder og officerer, civile og krigsmæssige, personale i hof og domstole, og hvilket navn de end fryder 232 civilium, bellicorum, Curialium, Judicialium, et quocunqve demum nomine gaudeant. 2: enumerabimus in statu Ecclesiastico Jdola Pontificum seu Episcoporum, Rabbiorum seu Professorum, Lectorum seu concionatorum Jeroboami Aulicorum in Bethel seu domo Dei collocata.

Thesis 7.

Jdola Jeroboami et reliquorum Regum Israëlis vel sunt Ecclesiastica vel Politica, vel oeconomica et quidem alia in pace, alia in bello, alia negative, alia positive, coluntur.

Thesis 8.

Venerantur Reges Israëlis idola ecclesiastica, cum 1) civibus Ecclesiæ invitis, vi quasi et tyrannide, jus vocandi sacrorum ministros contra verbum Dei eripiunt, [calvâ] utut adhibitâ excusatione, quod subjecti suum jus sponte in Reges transtulerint, cum tamen (veritas modò audiatur) violentiâ intoleranda illud Ecclesiæ jus, ut ministrorum regionum marsupia aurò impleantur, vel scorta Magnatum sacri Ministerii Candidatis pro legitimis conjugibus obtrudantur, sit ademptum. 2) Eadem Jdola [in] Bethel adorant Reges Jsraëlis, cum, ob carnalem respectum, ob hypocrisin et adulatorias gratulationes indocti, rudes, inepti ad Episcopatum, Professiones et lautiora munera sacra, absque ullo examine aut δοχιμασία extolluntur, dignioribus et doctioribus per injuriam abjectis, spretis et neglectis, ut habetur Eccles: 10: v. 5.6.7. confer 2. Macch: 4. v. 7: 3) Eadem Bethelis Jdola coluntur, cum Reges Jsraëlis bona et prædia Ecclesiastica per sacrilegium diripiunt, et in profanum et secularum usum avertunt. Ad extremum, cum oscitanter verbum Dei et admonitiones sacras, obstructis auribus et animis audiunt, item interdum etiam saxis obruunt sacros monitores 2. Parall: 24: v: 21: et cap: 25: v: 16: tunc autem Neronis ac Herodis filii existunt legitimi.

233

sig over; 2) i den kirkelige stand vil vi opregne ypperstepræsternes eller biskoppernes, rabbinernes eller professorernes, levitternes eller Jeroboams hofpræsters afgudsbilleder, der er opstillet i Bethel eller Guds hus.

Thesis 7.

og nogle dyrkes jo i fred, andre i krig, nogle negativt, andre positivt.

Thesis 8.

Israels konger tilbeder kirkelige afguder, når de 1) mod Guds ord med vold og så at sige tyranni fratager kirkens borgere mod deres vilje retten til at kalde tjenere til helligdommene, idet der blev anvendt den skaldede undskyldning, at undersåtterne af egen drift har overført deres ret til kongerne, da dog (sandheden skal nu høres) den ret med utålelig vold er frataget kirken, for at de kongelige ministres punge kan fyldes med guld, eller stormændenes skøger pånødes den hellige tjenestes kandidater som lovformelige ægtefæller; 2) Israels konger tilbeder samme afgudsbilleder i Bethel, når ulærde, udannede, tåbelige på grund af kødeligt hensyn, på grund af hykleri og smigrende lykønskninger uden nogen eksamen eller prøvelse ophøjes til bispedømme, lærestole og fornemmere hellige embeder, idet de mere værdige og lærde med urette bliver forkastet, foragtet og forsømt, således som det findes i Prædikerens Bog X, vers 5. 6. 7, jf. 2. Makkabæerbog IV, vers 7; 3) samme Bethels afgudsbilleder dyrkes, når Israels konger ved kirkeran røver kirkens gods og jordegods og tilvender sig det til uindviet og verdsligt brug; sluttelig, når de med forstokkede øren og sjæle ligegyldigt hører Guds ord og de hellige påmindelser; fremdeles overdænger de undertiden også de hellige påmindere med sten - 2. Krønikernes Bog XXIV, vers 21 og XXV, vers 16. Men da er de ægte sønner af Nero og Herodes.

234

Thesis 9.

Jdola Jeroboami politica, sunt vel civilia, vel bellica, illa respiciunt vel [domum] judicii seu summi juris, vel domum supplicationum seu cancellos, vel ærarium, et alias publicas regni Jeroboami ædes, ut et regni bona, silvas, arces, prædia.

Thesis 10.

Eheu! non absque lamentis et subjectorum qverelis videre et observare licet, qvòd Reges Israël is sæpe [vident] alienis oculis, audiunt alienis auribus, respondent alienorum labiorum oraculis, regunt atque administrant alienis manibus. Nativos, insitos, atque ingenuos regni ordines et cives, antiqvò stemmate, avitâ fortitudine ac virtute, nec non verâ nobilitate claros ceu περι[ψ]ηµα et fungum altò [prætereunt] superciliò, omittunt, negligunt, atque repudiant, in horum locum electis, cooptatis, atque ad summum fortunæ, bonorum, honorum, et munerum fastigium evectis ac promotis exoticis / atque extraneis, peregrinisque, nugatoribus, Venatoribus, [pistoribus], lippis, Tonsoribus, lixis, calonibus, [fricticiceris] et nucis emptoribus, Agÿrtis, circumforaneis, blateronibus, et gerrarum sicularum venditoribus, Adulatorum, mimorum, momorum, parasitorum et leonum quisqviliis atque [umbris] phantasticis ac fanaticis, non sine Ecclesiæ damno, Patriæ luctu, bonorum gemitu, et ipsius Regis Jsraëlis pernicie ac calamitate.

Thesis 11.

Imprudencia, juris patrii ignorantia, tædium jus dicendi, indulgentia scelerum, nimia, nausea ac negligentia audiendi afflictorum supplicationes, obediencia exoticis adulatoribus præstita, sunt haud infima certè Jeroboami idola politica.

235

Thesis 9.

Jeroboams politiske afgudsbilleder er enten borgerlige eller militære. De vedrører enten domhuset eller højesterets hus eller kancelliet eller skrankerne eller skatkammeret og andre offentlige residenser i Jeroboams rige som f. eks. rigets gods, skove, borge, jordegods.

Thesis 10.

O ve, man kan ikke uden jamren og klager fra undersåtterne se og iagttage, at Israels konger ofte ser med fremmede øjne, hører med fremmede øren, svarer med fremmede læbers orakelsvar, styrer og forvalter med fremmede hænder, de forbigår, udelukker, forsømmer og forkaster rigets indfødte, medfødte og indsigtfulde stænder og borgere af gammel stamme med tapre og dydsirede forfædre samt berømte for sandt adelsskab ligesom smuds og svamp i dybt hovmod, idet der i disses sted udvælges, optages, ophøjes og forfremmes udlændinge og fremmede og omstrejfere, vindbøjtler, lykkejægere, »bagere«, øjensvage, barberer, marketendere, trosknægte, købere af ristet ært og nød, bedragere, omløbere, sladderhanke, sælgere af siciliske bagateller, fantastiske og fanatiske udskud og skygger af spytslikkere, komedianter, spottere, snyltegæster og ruffere til lykkens, de gode æresbevisningers og embeders højeste top ikke uden tab for kirken, sorg for fædrelandet, klagen fra de gode og ødelæggelse og undergang for selve Israels konge.

Thesis 11.

Uklogskab, uvidenhed om fædrelandets ret, lede ved at øve ret, eftergivenhed over for forbrydelser, alt for megen kvalme og ligegyldighed under påhøring af de ulykkeliges bønner, lydighed, udvist over for fremmede smigrere er til visse næppe de ubetydeligste politiske afgudsbilleder hos Jeroboam.

236

Thesis 12.

Injuria est idolum horrendum ac tÿrannidi affine, cum princeps incitamentis adulatorum, formam regimimis mutaturus, convocatos regni ordines, portis clausis, morte, gladiô, igne, bonorum confiscatione cogit, adigit, et compellit, jure suô cedere, ut antiqvis regni privilegiis, immunitatibus ac libertatis insignibus exuantur, spolientur, ac priventur. Qvibus rebus fit, ut nobiles ac regni ordines, ademptâ per coactionem libertate, etiam, interpositis vel mille juramentis, regi suô Jsraëlis nunquam post hac benè velint, nec candidè et sincere cupiant.

Thesis 13.

Colitur aliud, immane injuriæ idolum, cum servi, vasalli aut clientes alicujus proprietarii ac Domini, tot tributa, census, ac vectigalia solverint, ut depaupertati et omnibus bonis exuti panem mendicando qvære cogantur, nullis interim redditibus ad verum Dominum promanantibus, fundô, insuper devastatô: ipse interim Dominus plena Jeroboami tributa et vectigalia pendere teneatur, qvâ tÿrannide immanior excogitari neqvit ulla. Nimiis autem his exactionibus et pressuris qvibus nobiles, ignobiles, divites, si qvi sint, et pauperes pastorum et sacrorum munerum antistites, ut et politicorum promiscuè absque ullô discrimine, fictâ hâc sive ratione, sive excusatione, qvod omnium tutela ac defensio agitur, obnoxii involvuntur, omnem sui amorem in animis subjectorum exstingvit, everrit et exstirpat, [Jeroboamus,] cum malit metui qvam amari, injectô insuper ori ac [labiis] subjectorum Souverainitatis capi-/strô, loris, frænis, atque habenis, ut nè contra illicitum ac Deo inimicum imperandi modum, [hiscere,] nec eloqvi, nec fari aut agere præsumant. Sed conscientiiis, gemitibus, precibus, ac suspiriis dominari neqvit, [quocirca subjecti non ex

237

Thesis 12.

Uret er et rædsomt, med tyranni nærbeslægtet afgudsbillede, når fyrsten, der efter smigreres tilskyndelser vil forandre styreformen, nøder, driver og tvinger rigets sammenkaldte stænder, efter at portene er lukkede, med død, sværd, ild, beslaglæggelse af gods til at afstå fra deres ret, så at de fratages, berøves og frarøves rigets gamle privilegier, immuniteter og tegn på frihed. Herved sker det, at adelige og rigets stænder, efter at friheden er borttaget ved tvang, skønt der ligeledes er sat omtrent 1000 eder i pant, herefter aldrig kan lide eller rent og oprigtigt ønske godt for deres Israels konge.

Thesis 13.

Men et umådeligt afgudsbillede for uretfærdighed dyrkes, når en eller anden jorddrots og herres tjenere, undergivne, klienter betaler så mange ekstraskatter, skatter og afgifter, at de, forarmede og berøvede alt gods, tvinges til at skaffe det daglige brød ved at tigge, idet der i mellemtiden ikke fremkommer nogle indtægter til den rette herre. Selv om grunden desuden er lagt øde, skal herren betale Jeroboam fulde skatter og afgifter, og der kan ikke udtænkes noget mere umådeligt end dette tyranni. Men ved disse alt for store opkrævninger og udpresninger, hvormed velbyrdige, vanbyrdige, rige, hvis sådanne findes, og fattige, præster og de hellige embeders foresatte såvel som de politiskes i flæng uden nogen forskel enten under denne opdigtede fornuftgrund eller undskyldning, at det drejer sig om alles beskyttelse og værn, prisgivne tilhylles, udsletter, tilintetgør og udrydder Jeroboam al kærlighed til sig i undersåtternes sjæle, når han hellere vil frygtes end elskes, idet der desuden på undersåtternes mund og læber bliver lagt en suverænitets grime, tømmer, bidsler og tøjler, at de ikke skal driste sig til at mukke, ej heller udtale sig om eller sige eller handle imod denne ulovlige og gudsfjendske måde at herske på, men Jeroboam kan ikke herske 238 intimis fibrarum recessibus, sed extremis modo labiis, pro Rege Jeroboame et regnatrice domo preces fundant].

Thesis 14.

Nimia Jeroboami indulgentia in plectendis Principibus [ac] ducibus [bellicis], proditiōnis apertæ convictis, prostratâ scilicet disciplinâ militari, est Jdolum plusquam execrabile, quod etiam periclitante patria, colitur et adoratur; unde contingit, ut milite gregario vel ob vile aliquod Facinus, vel ob [flagitatum] stipendium, quod officarii furtivis manibus gregario militi surripiunt, suspendiō ac morte mulctatō, duces maximi et medioximi, qui integros exercitus inter necioni dederunt, et qui alias mille mortibus dignas proditiōnes commiserunt, ob affinitatem assentatorum, eorumque, Rege Jeroboamo exoratō, interpositas precum fallacias, innocui, vitæ integri scelerisque puri [pronunciantur] fortè levi mulctâ onusti.

Thesis 15.

Jdola Jeroboami domestica varia sunt, sed præcipuè, violatio [foederis] conjugalis, adulteriis et vagis libidinibus contaminati, quibus Deum ad implacabilem eandemque justam excitat iram, se ac domum regnatricem infandâ labe inficit, patriam ultimo discrimini exponit, hostibus devincendis haudquaquam par [aut] sufficiens, exercitu ob id genus flagitia diris quasi devoto, unde fit, ut multarum Litaniarum et supplicationum publicarum, juxta literam sed non spiritum severius injunctæ promulgationes, Deo minimè placeant, quippe qui cultum exigit atque efflagitat ἀμίαντον Jac: 1: Nec è templo in lupanar migrare unctis Domini dignum censetur. Fuge itaque Jeroboame, domesticum tuum Jdolum Priapo sacrum, ut nè, ceu David et Salomon plures regni portiones 239 over samvittigheden, stønnen, bønner og suk, hvorfor undersåtterne udgyder bønner for kong Jeroboam og herskerhuset ikke fra fibrenes inderste lønkamre, men blot fra læbernes yderkanter.

Thesis 14.

Jeroboams alt for store eftergivenhed over for de fyrster og hærførere, der er overbeviste om åbenlyst forræderi, nemlig den omstyrtede krigstugt, er et mere end forbandelsesværdigt afgudsbillede, fordi det dyrkes og tilbedes, når fædrelandet står på spil, hvoraf det hænder, at når den menige soldat enten på grund af en betydningsløs misgerning eller på grund af krav om den sold, som officererne stjæler fra den menige soldat med tyvefingre, bliver straffet med hængning og død, erklæres de største og middelstore førere, som har givet hele hære til nedhugning, og som har begået andre forræderier, værdige til 1000 (gange) døden, på grund af smigrernes nære forbindelser og - efter anråbelse af kong Jeroboam - deres bedrageriske bønners mellemkomst for uskyldige, renlivede og skyldfri, muligvis bebyrdet med en let plet.

Thesis 15.

Jeroboams hjemlige afgudsbilleder er forskelligartede, men især krænkelser af ægteskabsbåndet, der er besmittet med hor og løse forbindelser, hvorved han opægger Gud til uforsonlig og i lige måde retfærdig vrede, fordærver sig og kongehuset med en afskyelig plet, udsætter fædrelandet for den yderste fare, da han næppe er på højde med eller i stand til at overvinde fjenderne, da hæren er hengiven til forbandelser på grund af den art skændsler, hvoraf det kommer, at bekendtgørelser om de mange offentlige litanier og bønner, der strengt er pålagt efter bogstaven, ikke efter ånden, på ingen måde behager Gud, som jo kræver og fordrer uplettet dyrkelse, Jakobs Brev I, og det anses ikke for værdigt for Herrens salvede at gå fra kirken til bordellet. Undgå derfor, Jeroboam, dit hjemlige afgudsbillede, helligt for Priapus, at du ikke som David og Salomon skal miste flere dele og lodder 240 et partes amittas, vicinisque Philistæis cedas, atque apud Deum jure tibi infensum indesinenter malè audias.

Thesis 16.

Vidimus, non adoravimus, sed profligavimus et prostravimus Spiritu Eliæ muniti idola hæc Jeroboami politica et Ecclesiastica: reliquum jam nunc est, [ut] perlustremus Idola Ministrorum regionum, Consiliariorum intimatorum, [Cancellariorum], Qvæstorum, ærariorum / publicæ pecuniæ Numeratorum, summorum Commissariorum, Imperatorum ac ducum bellicorum, Secretariorum, Judicum Summorum, Provincialium et infimorum Consulium et Senatorum, Publicanorum, Scribarum, Præfactorum, et qvô demum nomine insigniantur.

Thesis 17.

Horum statuum atqve ordinum Idola in multis conveniunt, qvippe qvæ et ab omnibus et singulis coluntur et adorantur contra Exod: 18. v. 21 confer psalm: 82: v. 3: seqv: suntqve horum Idola politica Avaritia vitiorum regina ad unum omnium, dolus malus, fraudulentia, turpis et sordida sordidi lucri cupiditas, superbia atqve ambitio, pectore, ore, gestibus et vestibibus declarata, abominatio pietatis, ceu qvæ rationi status adversetur, adulteria, et alienarum uxorum contrectationes, concubinatus, pellicatus, libidines vagæ, scortationes pro ludo et joco habitæ. Monopolia et alienarum hæreditatum, indultu diplomatis Jeroboami fraudulenter impetrati, rapinæ, injuriæ, fraudes, judicia ac testimonia falsa, et si qvæ sint plura millies millena millia. Hinc jura venduntur, Ecclesiæ venum exponuntur, rege frustra prohibente immò mortem minitante, munera civilia, bellica, sacra, auctioni obnoxia prostant. Venia datur corvis, vexat censura columbas; venalia jura, Tempa, sacerdotes, coelum et venale, Deusqve. Patria proditur, proditio à proditorum 241 af riget og bøje dig for filistrene i nabolaget, og du skal uophørligt høre ilde hos Gud, der med rette er opbragt på dig.

Thesis 16.

Vi har set, ikke tilbedt, men vi har nedstyrtet og nedlagt disse Jeroboams politiske og kirkelige afgudsbilleder, bestyrket med Elias' ånd; tilbage står nu, at vi belyser afgudsbilleder hos de kongelige ministre, nærmeste rådgivere, kancellister, kvæstorer, skatmestre, rentemestre, højkommissærer, feltherrer og krigsøverst, sekretærer, højesteretsdommere, herredsfogeder og birkedommere, borgmestre og rådmænd, toldere, skrivere, statholdere, og med hvilket navn de end kendetegnes.

Thesis 17.

Disse stillinger og stænders afgudsbilleder mødes i meget, da de jo også dyrkes og tilbydes af alle og enhver, mod 2. Mosebog XVIII, vers 21, jf. Salme LXXXII, vers 3 ff. Der er følgende politiske afguds billeder: havepsyge, den lasternes dronning til det allermeste, bedrageri, skændig træskhed, smudsig begær efter smudsig vinding, overmod og ærgerrighed, erklæret med hjerte, mund, fagter og klæder, afsky for fromhed, ligesom den, der står i modsætning til statshusholdningen, ægteskabsbrud og beføling af andres hustruer, konkubineforhold, med hustruforhold, løse forbindelser, skørlevned, der anses for leg og spøg, monopoler og bevillinger på andres arv, der bedragerisk er opnået ved Jeroboams dokument, røverier, uretfærdigheder, svig, falske domme og vidnesbyrd, og så sandt som det er flere tusinde gange tusindfold tusind. Herved sælges rettigheder, kirker udbydes til salg, skønt kongen for gæves forbyder, nej tværtimod truer med døden; borgerlige, militære, hellige embeder er til salg, man giver ravnene tilgivelse, den plager duerne med censur; rettigheder, kirker, præster er til fals, himmelen og Gud er til fals, fædrelandet forrådes, forræderiet

dækkes med forstillelse, undskyldes, mildnes, svækkes af forrædernes svogre efter lange 242 affinibus, per longas disputationes collegiorum, Jeroboamô exoratô et blanditiis assentantium irretitô, fucô tegitur, excusatur, mollitur, extenuatur, condonatur tandem, hâc proditori injunctâ poena, ut in prædio suo, mero ac ventri indulgeat, et proditorium suum corpus omnibus deliciis ad mortem usque conficiat. Interim miserrima, luctuosissima et calamitosissima patria, ab his latronibus, fratribus societatis incendiariæ de la Brosse laceratur, infamatur, exsugitur, spoliatur, evacuatur, et ex imis fundamentis dejicitur. Attendite coeli, vindicate, plectite, punite, et amaras radices patriæ damnosas extirpate! audite, qvæso, pietatem ingemiscentem! lugete proscripta in exilium æternum jura! dolete extorrem prudentiam, lamentamini candorem evanidum! acerbis deflete lacrimis bonorum ruinam et totalem agonizanti patriæ, sed clandestinam eversionem. Piget autem me stÿgiis hisce et infernalibus furiis ad clavum et / gubernacula regni Jeroboamici sedentibus ulterius genua flectere, iisque vel enumerandis vel castigandis citius immori qvam immorari. Audio tamen Jdolum Avaritiæ ac δωροφάγίας rem et causam suam tutari, qvod hujus Jdoli adoratores obvertunt, se nimiis exactionibus, et impositis tributis coactos, immô propriô stipendio privatos, munera sacra, civilia, bellica licitantibus vendere. Sed nos hanc controversiam non facimus nostram, rem proinde in medio relinqvimus dictô Paulinô moniti: non facienda sunt mala, ut eveniant bona.

Thesis 18.

Pergimus ad Jdola bellica eaqve numerô fere carentia, qvæ venerantur maximi, medioximi, minimi, ut vix eis saltem enumerandis nos agnoscamus pares. Fando inaudivimus Jmperatores, duces, et officarios, alieni Regis pecuniis, et auro exoticô corruptos, non sine perjuriô, integros exercitus hosti prodere, castella et castra suæ fidei ac tutelæ commissa dedere, regionem vel proprii Regis, vel qvam ille justis 243 diskussioner i kollegierne, efter at Jeroboam er anråbt og indfanget af smigrernes smiger, eftergives, efter at forræderen omsider har fået pålagt denne straf, at han kan hengive sig til drik og frådseri på sit gods og svække sit forræderiske legeme med alle delikatesser indtil døden; i mellemtiden sønderrives, bringes i vanry, antændes, udsuges, plyndres, udtømmes og nedstyrtet det såre ulykkelige, sørgelige og hjemsøgte fædreland fra de sidste grundsten af disse røvere, brødre af brandstifterselskabet de la Brosse. Giv agt, himle, hævn, straf, gengæld og udryd fædrelandets bitre farlige rødder, hør, beder jeg, den sukkende fromhed, sørg over retten, der er fordømt til evig landflygtighed, føl smerte over den landflygtige klogskab, sørg over den svindende oprigtighed, begræd med bitre tårer de godes ødelæggelse og fuldstændige, men hemmelige tilintetgørelse af det kæmpende fædreland; men jeg ærgrer mig over yderligere at bøje knæ for disse underverdenens og helvedes plageånder, der sidder ved roret og styrepinden i det jeroboamitiske rige, og vil snarere dø end dvæle ved enten at opregne eller at straffe disse. Jeg hører dog, at dette afgudsbillede for havesyge og griskhed efter gaver så at sige beskytter sit forhold og sin sag, fordi tilbederne af dette afgudsbillede tænker på, at de, tvunget af alt for store krav og pålagte skatter, ja snarere berøvet eget underhold, sælger gejstlige, borgerlige, militære embeder til dem, der byder; men vi forårsager ikke denne trætte, vi lader derfor vor sag uafgjort, mindet om Pauli ord: »Man skal ikke gøre ondt, for at der kan komme godt deraf«.

Thesis 18.

Nu fortsætter vi til afgudsbillederne for krig, og de mangler næsten tal, som de største, middelstore og mindste tilbeder, så at vi erkender os næppe jævnbyrdige til i det mindste at opregne dem. Vi har hørt sige, at feltherrer, øverster og officerer var blevet bestukket med en fremmed konges penge og fremmed guld, og at de ikke uden mened forråder hele hære til fjenden, overgiver forskansninger og borge, der er betroet deres troskab og beskyttelse, hærger enten deres egen konges område 244

repetit armis, flammis, incendiis, direptionibus ac cædibus, longè truculentius qvam ipsum hostem devastare. Opportunum tempus negligere, et [negligenter] terere, hosti claustris inclusô elabendi rimam et occasionem aperire, ut incolumis evadat, clandestina sed nefaria literarum commercia cum hoste ultro citroqve habere, è regione occupata non hostes, sed boves et oves abigere, in publico prælio copiarum cornua confundere, ut sinistrum cornu cum sinistra fortuna haud raro sed plus vice simplici conflictetur, sopore ac somnô obrutos hosti [insulam] invadendi copiam facere, ducibus interim de suprema Domini potestate rixantibus, [donec] superveniens Philippus aliquis, non sine ingenti strage, litem dirimat, diremptum cum largo sanguine deponat. Consiliarios intimos militares prava et perversa suggerere consilia

vel de tempore protrahendo, vel de exercitu dividendo, et parte ejus in medium hostium agmen immittenda, vel de urbe plusquam munitissima et humana ope vix superabili, frustra et incassum ponte fractô oppugnanda, vel de civitate Christiani alicujus Regis justo commeatu ac re frumentaria non instruenda, in quibus et ejus furfuris sexcentis / aliis, imprudentissimarum mentium consiliis frigidis ac distractis, more vulpinum Samsonicarum, sapientissimi consilarii bellici, ut haberi volunt, à mascula rusticorum prole bellum vel per transennam perlustrante exploduntur, deridentur, exhibantur, et æternis diris devoentur. Porrô compertum habemus, eadem idola bellica non abstinuisse ab insidiis Regi et toti patriæ collocandis, nec non omne flagitiorum genus in bello exercuisse, impunitatem tamen à plusquam nimis indulgentissimo Rege consequuta. Sed quosnam Fructus ejusmodi proditoris et diuturnæ moræ, nec non præter jus fasque concessæ impunitatis sperabimus et præstolabimur? respondeo: pacem perniciosissimam, luctuosam, foedam, bonisque deplorandam omnibus, laceratam patriam, et in suis, si non cineribus, certè suspiriis anhelantem, 245

eller det, han søger at genvinde med retfærdige våben, med flammer, ildspåsættelser, udplyndringer langt mere rådt end fjenden selv, forsømmer det gunstige tidspunkt og spilder den forsømmeligt, åbner en revne og en anledning for fjenden, der var indesluttet af forskansninger, til at undvige, således at han undslipper uskadt, de har hemmelige, men skændige brevlige handler frem og tilbage med fjenden; de røver ikke fjenderne fra den besatte egn, men okser og forråd, de sammenblander hærens fløje under offentligt slag, således at venstre fløj næppe sjældent, men mere end én gang kæmper med ulykkeligt udfald, de skaffer, overvældet af søvn og dvale, fjenden adgang til at angribe øen, idet hærførerne i mellemtiden kivedes om den højeste kommandopost, indtil en eller anden Filip, der kom uventet, ikke uden et umådeligt nederlag, bilagde den bilagte strid og bragte den til ophør med et stort blodbad; de fortroligste militære rådgivere udtænker dårlige og onde råd enten om at trække tiden ud eller om at dele hæren og sende en del af den midt ind i fjendernes slagorden eller om at angribe en mere end velbefæstet og med menneskelig kraft næppe overvindelig by, forgæves og til ingen nytte, da broen blev afbrudt, eller om ikke at forsyne en eller anden kristen konges stad med rimeligt forråd og kornforsyning, med hensyn til hvilke og dette skæls 600 andre planer, såre ukloge sinds kolde og adsplittede planer (efter de samsoniske ræves skik) de såre vise krigsråder (som de vil regnes for) udklappes, udles, udpibes og ofres til evige forbandelser af en bondesøn af mandkøn, der oplyser krigen eller snaren. Fremdeles har vi erfaret, at samme krigsafgudsbillede ikke har afholdt sig fra at lægge baghold mod kongen og hele fædrelandet samt har udøvet enhver art skændsler i krigen, (men) at de dog ikke er blevet straffet af den mere end alt for højst eftergivende konge. Men hvilke frugter af dette forræderi og den daglige tøven samt den ustraffethed, der er tilstået hinsides ret og billighed kan vi håbe og vente på? Jeg svarer: en højst ødelæggende, sørgelig, hæslig og for alle gode beklagelig fred, et sønderrevet fædreland, som stønner, skriger og er stedt i pine - om ikke under sin aske, så til visse under sine suk, så at jeg undrer mig over, at himlenes retfærdighed ikke nedstyrter ild over disse skændige forrædere og dødbringende 246 vagientem et in agone constitutam, ut mirer, justitiam coelorum non immitere ignem in nefarios istos proditores et perniciosos consiliarios, tot malorum, totque infortuniorum fabros et auctores exitialis, vel terram faucibus suis apertis eosdem deglutire et absorbere nolle. Da, quæso, rationem, quod non coelum et terra de iis vindictam sumat justissimam? respondeo: quia nec in coelo nec in terra locum merentur, stygis qvippe et inferni candidati. Manet tamen in vigore suo tritum illud vicinorum nostrorum Danorum puta, proverbium: Mand henger de smaa tyfve och lader de store gaae.

Thesis 19.

Jam ad Jdola in Bethel collocata, seu Ecclesiastica, quæ Ecclesiam Dei infestant; animadvertimus enim Pontifices ac Rabbinos Judæorum, non minoribus sed vel paribus vel longè deterioribus excellere vitiis; qvippe quorum haud ita pauci sunt tepidi non Deo ministrantes, sed Jeroboamo et ministris Regiis, more Parasitorum, mimorum atque adulatorum blandientes, caudam vulpinam ad cujusvis nutum vibrare. Dupliciâ autem heic offendimus Jdola vocationis scilicet et administrationis. Jtem, Pontifices nostri, posthabitâ Ecclesiâ ejusdemque curâ et custodiâ, in novam nobilitatis formam et Metamorphosin conversi, alienis [eisque mundanis] superbiunt plumis, Δωροφάγίας flatu ac χενοδοξίας fastu insaniunt Matth: 6: v: 2 et seqv: Matth: 23 per totum / Philargyrias (φιλαργυρίας) flammis ac incendiô consumuntur, ut mirum sit, quod non in cineres abeant et vaporem. Miseros et in omni ævo flebiles Pastores sibi subjectos justô gravius affligunt, ceu κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, [1. Pet. 5: v: 3:] exhauriunt, et præter jus et æquum, impositis tributis evacuant, et pessundant, ut Jeroboamo et summis ejus Commissariis adulentur, propriaque compleant marsuppia, ubi miseri Pastores bestias illas Papales adorare et muneribus onerare, coguntur, regulis ipsorum, quid inquam, 247 råder, ødelæggende smede og ophavsmænd til så mange onder og så mange ulykker, eller jorden med sine åbne svælg ikke ville opluge og optage samme. Giv, beder jeg, grunden til, at himmelen og jorden ikke tager den mest retfærdige hævn over dem; jeg svarer: eftersom de hverken fortjener plads i himmelen eller på jorden - de er jo underverdenens og helvedes kandidater - forbliver dog vore naboers, nemlig danskernes gængse ordsprog i kraft: Man hænger de små tyve og lader de store gå.

Thesis 19.

Nu til de afgudsbilleder, der er opstillet i Bethel, eller de kirkelige, der truer Guds kirke; thi vi bemærker, at bisperne og jødernes rabbinere ikke udmærker sig ved mindre, men enten ved samme eller langt værre laster (af hvilke jo således næppe få er lunkne), idet de ikke tjener Gud, men Jeroboam og de kongelige ministre og smigrer efter snyltegæsters, skuespilleres og spytslikkeres skik og logrer med rævehalen efter enhvers nik. Men her støder vi på dobbelte afgudsbilleder, nemlig kaldets og forvaltningens. Fremdeles bryster vore bisper sig under tilsidesættelse af kirken og omsorgen for og værnet af samme, idet de har forandret sig til en ny fornemheds form og skikkelse, af fremmede og for dem verdslige fjer, de raser af opblæsthed og griskhed, ærgerrighed og stolthed, Matthæus VI, vers 2 ff., Matthæus XXIII i sin helhed; de fortæres af pengebegærets flammer og ild, så at det er forunderligt, at de ikke går under i aske og damp; de hjemsøger alvorligere end retfærdigt de ulykkelige og til enhver tid beklagelige præster, der er underkastet dem, og udplyndrer dem som dem, der behersker gejstligheden, 1. Peters Brev V, vers 3, og de udsuger og ødelægger dem med pålagte skatter ud over ret og billighed, for at de kan krybe for Jeroboam og hans højeste kommissærer og fylde deres egne punge, hvor de ulykkelige præster tvinges til at tilbede de papistiske dyr og belæsse dem med gaver, idet deres underkonger (hvad siger jeg?), deres svende, ikke bliver forbigået eller lades uden gaver; 248 famulis non præteritis nec indotatis. Qvalis enim Dominus, talis servus, Matth: 8: v: 9: Etenim prædæ ac rapinæ seu cornix in luco vel sylvæ glocitans, ceu vulpes anseribus inhiant retia tendit; superbiæ, ambitionis et arrogantia flatu et fastu haud secus ac massa, Pistoris, Os: 7: v. 4: intumescunt; in typos seculares, profanos ac politicos prorsus transfusi, pastores gregis dominici at alios sacrorum Ministros haud aliter ac περιχαράρμαία, pro nihilo habent et flocci æstimant; commodis Pastorum aut Ecclesiæ ejus, qvi jus in omnes habet, neutiqvam invigilant. Sicut autem agricolæ larvas et terriculamenta in frugibus atqve agris ad abigendum aves [erigunt] et exponunt, ita hi Pastorum strigiles et ministrorum sacrorum flagella ceu ἀλλότριον ἐπίσκοποι se Ecclesiæ ac ministrorum terriculamenta venditant et turgidi pronuntiant. Sed detrahite leoninam pellem, ut interius latens vulpes in lucem protracta prodeat. Quid, qvæso, agunt, quid meditantur, quid moliuntur ad Ecclesiæ commodum et Dei gloriam Papales isti visitatores et inspectores? an conciones habent crebras? respondeo: non nisi funerales largis muneribus conducti? an eruditos edunt libros? respondeo: non libros sed liberos, Parentum simios ut ne ovum ovo similius? an sacra biblia doctis commentariis exponunt? neutiqvam, studiô enim [χ]ρυσσοποιίας intenti, Politicam et Chemicam Practicam assidue volunt, Jeroboamo præterea inserviunt, ceu tributorum sacrorum exactores, ventri insuper ac somno dediti, insignes utinam hÿdropicos coacervant ventres, γαστ[έ]ρες ἀργαί, κακαθηρία; à Chiragra tamen sunt immunes, porrige modô ipsis ducatos mille, et persentisces satis rapaces eos gestare manus, / sed tempus est, ut Jdolis illis nuntiô remissô, ad verum Deum conversi, inculpati Episcopi officio fungantur.

Thesis 20.

Examinavimus omnium Jdola Pontificum, seu Episcoporum 249 thi således som Herren, således hans tjener, Matthæus VIII, vers 9; thi de higer efter bytte og rov ligesom kragen, der skriger i lund og skov, de blærer sig, ligesom ræven sætter snarer for gæssene, af overmod, ærgerrigheds og hovmod opblæsthed og stolthed og puster sig op næppe anderledes end bagerens dej, Hoseas VII, vers 4, de omstøbes fremdeles til verdslige, profane og politiske typer; de regner hyrderne over Herrens hjord og andre medhjælper ved kirkerne for intet, næppe anderledes end skarn, og vurderer dem til en døjt, og de drager aldeles ikke omsorg for præsterne eller hans kirkes tarv, som har ret over for alle. Men ligesom landmændene rejser og opstiller masker og skræmsler i kornet og markerne for at forjage fuglene, således tilbyder disse præsternes strigler og kirkernes tjeneres piske sig ligesom fremmede biskopper som kirken og de helliges medhjælperes skræmsler og forkynder det svulstigt. Men drag nu skindet af løven, at den ræv, der skjuler sig derunder, bliver afdækket og kommer frem i lyset. Hvad gør de, beder jeg, hvad tænker de på, hvad pønser de på til kirkens fordel og Guds ære, disse pavelige visitatorer og feltherrer? Mon de holder hyppige prædikener? Jeg svarer: ikke undtagen ligprædikener, købte med store gaver. Mon de frembringer lærde bøger? Jeg svarer: ikke bøger, men børn, forældrenes aber, at et æg ikke er mere lig et æg. Mon de fremlægger de hellige bibelske sager med lærde kommentarer? Jeg svarer: ingenlunde, thi de er optaget af iver efter guldmageri, de overvejer vedvarende politisk og kemisk virksomhed, desuden er de Jeroboam til tjeneste som opkrævere af de gejstlige skatter, yderligere hengivne til mad og søvn, de ophober fremtrædende maver (gid de var vattersottige!), dovne maver, slette vilddyr. De er dog fri for gift i hænderne, ræk dem blot 1000 dukater, og du vil føle stærkt, at de har tilstrækkeligt begærlige hænder, men det er tid, at de siger sig løs fra disse

afgudsbilleder, vender sig til den sande Gud og udøver deres embede som ulastelige biskopper.

Thesis 20.

Vi har nu undersøgt alle ypperstepræsters eller jødiske biskoppers afgudsbilleder i Jeroboams rige; vi vil omsider hilse rabbinerne eller 250
Judaicorum in regno Jeroboami: salutabimus jam tandem Rabinos seu Sýnagogæ magnæ præfectos, dictos alias Gýmnosophistas, Druidas, Professores etc: qvi antè laudatis Pontificibus ad amussim in omni vitiorum illuviè et consortio ὁμόψηφοι existunt. Qvibus, obsecro, studiis distracti et occupati tenentur boni viri? respondeo: ἀπροσωπολήπτως annuas disputationes nunquam habent, qvippe qvas æterno ostracismo mulctarunt, et ceu venenum præsentaneum ad extremas Indiæ oras proscripserunt. Publicas freqventer negligunt prælectiones, nullæ aperiunt collegiæ, nec consiliis, nec auxiliis, nec ulla ope studiosæ juventuti succurrunt. Sed, vice versâ, miseros cives horrendarum legum idolis gestandis aggravant, ambitionis, avaritiæ, arrogantæ tumore et fastu omnes etiam profanissimos Politicos longis post se relinqvunt parasangis, ut verear, nè ilia tumidis aularum rumpantur Simiis. Non in libris, unô tamen vel alterô saniore exceptô, ut Rabbi Jehuda Haccadosch et Rabbi Levi Bengersen, sed in liberis more Pontificum conficiendis, toti sunt occupati; ad qvod naturæ opus si nec propriæ suffecerint vires, nec confectio alchermes perditas restaurare valuerit, certè tamen profectò non defuturi sunt Collegæ Parastatæ, σύνεργοι, coadjutores et Sýmmitæ in Cathedra domestica suppetias allaturi. Sed do instantiam: nonne studiosus in Consistorio djcant, mulctant, increpant, carceri [mancipant]? nonne attestations vendunt, et dimissiones habent venales, nonne cives gladiô, qvô tamen hi agonizantem patriam ab orco revocârunt, satis fastuose exuunt, nonne per πολυπραγμοσύνην, vacuis relictis nostris Academicis in Comitia et Politica idola avolant? nonne cibô putridô et corruptissimô in communitate miserorum civium ventres effarciendos curant auro Oëkonomi corrupti? nonne titulos deponunt Academicos, ceu ascititia dignitate politicâ longè inferiores? respondeo: / concedo totum argumentum. Tuum autem est lugere, Prophetas in Saulos esse conversos, et angelos lucis, per stýgiam 251 den store synagoges forstandere, også kaldet brahminer, druider, professorer o.s.v., som på striben er enige med de foran lovpriste biskopper i hele det smuds og fællesskab af laster. Jeg besværges jer, med hvilke studier er de gode mænd sysselsat og optaget? Jeg svarer: uden persons anseelse, de holder aldrig årlige disputatser, som de jo har straffet med evig ostrakisme og ligesom hurtigvirkende gift har landsforvist til Indiens fjerneste kyster. De forsømmer hyppigt de offentlige forelæsninger. De åbner ingen kollegier. De kommer hverken den studerende ungdom til hjælp med råd eller dåd eller nogen indflydelse, men plager omvendt de ulykkelige akademiske borgere med skrækelige loves afgudsbilleder, som skal tilbedes. De lader ligeledes alle de mest verdslige politikere bag sig med lange parasanger, hvad angår ærgerrigheds, havesyges, hovmods opblæsthed og stolthed, så at jeg frygter, at maverne sprænges på disse opblæste hofaber. De er alle optaget, ikke af at fuldende bøger (dog undtaget en eller anden mere fornuftig som rabbi Jehuda Haccadosch og rabbi Levi Bengersen), men af at gøre børn, til hvilket naturligt arbejde, hvis hverken egne kræfter slår til eller forfærdigelsen af Alkermes kan genoprette de tabte kræfter, de til visse dog i sandhed ikke vil savne kolleger, assistenter, medhjælpere, koadjutorer og medpræster, som vil bringe hjælp på den hjemlige talerstol. Men jeg gør indvending. Mon ikke de i konsistorium dømmes, straffes, hånes, kastes de studerende i fængsel? Mon ikke de sælger attestatser og har dimissioner til salg? Mon ikke de tilstrækkeligt hovmodigt berøver de akademiske borgere den kårde, hvormed disse dog har kaldt det stønnende fædreland tilbage fra underverdenen? Mon ikke de flyver til forsamlinger og politiske afgudsbilleder af nyfigenhed og efterlader de akademiske lærestole tomme? Mon ikke de sørger for, at de ulykkelige akademiske borgeres maver i kommunitetet mættes med skiden og såre fordærvet føde, bestukket af økonomens guld? Mon ikke de aflægges de akademiske titler som langt ringere end anmasselse og politisk værdighed? Jeg svarer: Jeg opgiver hele beviset; men det tilkommer at sørge over, at profeter er blevet omvendt til Saul'er, og at lysets engle ved underverdenens forvandling ikke så meget er blevet omformet som omskabt til Satans masker og skikkelser.

252

metamorphosin, in larvas et formas Satanæ non tam esse transformatos, quam transsubstantiatos.

Coronidis locô Zedechiam 1: Reg: 22: Achabi concionatorem aulicum benevolo lectori depingam; hic quidem genuinum Prophetam et Boanerges se venditat, sed simulat, in vitia quidem generaliter et in speciem intonat et invehitur, sed nec cameram Achabi intrare, vitia privatim reprehensurus, nec in confessionibus privatis aut colloquiis secretioribus more ac Zelô Johannis Luc: 3: increpare, objurgare, iram Dei minitari delinqventi Herodi sustinet. Huc accedit, qvod avis illa Salomonis Eccl: 10: v: 20 in aurem mihi mussitavit, bonum hunc virum longiores habere manus, et munus ac vicem Secretarii haud rarò non rogatum supplere, oblatam Regis monetam haudquaquam spernere. Sed depone, qvæso, ista idola et indue tibi Eliæ ac Johannis Heroicum Spiritum; qvod si no feceris, Deus sanguinem impii in peccatis suis monentis, et à te

justâ haudqvaqvam severitate moniti, aut ad meliorem vitæ frugem reducti, à te certô certius reqviret, et qvidem in extremis mundi flammis exurendi.

COROLLARIA

1.

Imperium nostrum patrium seu Svecorum inter reliqva Christiani orbis regna excellit, ceu inter ignes luna minores, ob 4: regii throni fulcra, 1 castam pietatem, 2: invictam fortitudinem, 3: solidam prudentiam pacis belligve tempore, 4: probitatem in subditos intemeratam, atqve ob ministrorum regionum, Civiliurn ac militarium fidem, innocentiam, candorem, fortitudinem, ac prudentiam, sed præcipuè non fucatam in Deum pietatem.

2.

Optimè regnum administratur, ubi Princeps fuerit bonus

253

Men i Coronis' sted vil jeg afmale Zedekias, 1. Kongernes Bog XXII, Akabs hofprædikant, for den velvillige læser: denne anbefaler sig selv som ægte profet og Boanerges, men han foregiver, han brøler og går til angreb mod laster i almindelighed og i særdeleshed; men han gennemfører hverken at træde ind i Akabs kammer og dadle lasterne under private former eller tordne mod, bebrejde, true den Herodes, der forser sig, med Guds vrede efter Johannes' skik og nidkærhed, Lukas III, ved private skriftemål eller nok så hemmelige samtaler. Hertil kommer, at Salomons fugl, Prædikerens Bog X, vers 20, har mumlet mig i øret, at denne gode mand har temmelig lange hænder og næppe sjældent uopfordret udfylder en sekretærs embede og træder i hans sted, foragter på ingen måde kongens tilbudte penge. Men afsæt, beder jeg, disse afgudsbilleder og ifør dig Elias' og Johannes' heroiske ånd. Men hvis du ikke gør det, skal Gud sikkert og vist kræve blodet af den ugudelige og af den, der dør i sine synder og ingenlunde er blevet påmindet af dig med retfærdig strengthed eller af dig er blevet ført tilbage til en bedre livsfrugt, og som jo skal brænde op i flammerne på verdens yderste dag.

TILFØJELSER

1.

Vort fædrene eller svenske rige udmærker sig blandt de øvrige riger på den kristne jord ligesom månen blandt de mindre luer på grund af fire støtter for den kongelige trone: 1) uskyldig fromhed; 2) uovervindelig tapperhed; 3) grundfæstet klogskab i freds- og krigstid; 4) uforfærdet retskaffenhed mod de undergivne og trofasthed, uskyldighed, redelighed, tapperhed og klogskab hos de kongelige ministre, borgerlige og militære, men især usminket fromhed over for Gud.

2.

Riget forvaltes bedst, hvor fyrsten er en god teolog, i det mindste en 254 Theologus Practicus, saltèm Catecheticus, insignis politicus et juridicus practicus, nec non castus et laudabilis OEconomus seu paterfamilias Practicus.

3.

Patriotas atqve ingenuos, patriæ cives nobiles, ignobiles, sicubi digni et capaces fuerint, exteris et adventitiis semper præferet Princeps, exoticis Agÿrtis, nè qvidem locum in patriæ, nè dum regni honores, privilegia, munia, opes, arces, dignitates, aut amorem Regium attribuet.

4.

Tempore pacis masculam rusticorum prolem arma gestare, seqvi signa ordines servare, discurrere in cornu, prudens docebit Princeps; eâ autem specie vitare ac prohibere plebem sclopeta habere atqve usurpare (qvod nos Sveci non solemus) nè lepores ac feras deliciis ac gulæ magnatum inservituras devorent simul ac devastent, est corda futurorum militum in leporina transformare; qvò enim plures inter venandum in regno tuo obvios habueris lepores, eò in aciem educes plures milites leporinos seu timidos atqve ignavos. / Jn pace itaqve ad bellum nos parabimus, nè imparati adorientem ex improvise hostem excipiamus, et nè exoticis semper usuri simus militibus, qvibus vix fidere licet. Qvocirca nos Sveci nationales nostros armis semper assvetos rusticorum filios exteris semper præferimus, vicinorum clade edocti.

5.

Qvi arma sumit, non gloriabitur de fortunæ faventis aura, priusquam eadem feliciter deposuerit, fortuna enim belli, qvam reverenter habeas svademus, mutatur in horas.

255

praktisk kateket, en udmærket politiker og praktisk jurist samt en uegennyttig og rosværdig økonom eller praktisk familiefader.

3.

Fyrsten skal altid foretrække landsmænd og fædrelandets skarpsindige borgere, adelige, uadelige, hvor de end har vist sig værdige og duelige, for de udenlandske og fremmede. Han skal ikke engang tildele de fremmede bedragere et sted i fædrelandet, ej heller rigets æresbevisninger, privilegier, embeder, forråd, borge, værdigheder eller den kongelige kærlighed.

4.

I fredstid vil den kloge fyrste lære bøndernes mandkøn at bruge våben, at følge hættegnet, at holde rækkerne, at fordele sig til fløjene. Men at have den ide at undgå og forbyde, at almuen har og erhverver sig bøsser (hvad vi svenskere ikke plejer at gøre), for at de ikke skal fortære og i lige måde ødelægge harer og vilde dyr, som skal tjene stormændenes fornøjelser og frådseri, er at omforme de fremtidige soldaters hjerter til harehjerter. Thi jo flere harer man har mødt under jagten i dit rige, des flere haresoldater skal man føre frem til slag, frygtsomme eller uvidende. Derfor skal vi berede os til krig i fredstid, for at vi ikke uforberedte skal modtage fjenden, der uventet dukker op, og for at vi ikke altid skal bruge fremmede soldater, som man næppe kan stole på. Derfor foretrækker vi svenskere altid vore hjemlige landbosønner, der altid er våbenvante, for de udenlandske, belærte af naboernes nederlag.

5.

Den, der griber til våben, skal ikke prale af den gunstige lykkes glans, førend han lykkeligt har nedlagt samme; thi krigslykken, som vi råder til man behandler med ærbødighed, forandres på timer.

256

6.

Temporis in bello inutiliter protracti et triti, proditorum impunitarum, disciplinæ militaris non [excultæ], sed nimiâ indulgentiâ prostratæ, stipendiorum gregario militi furtô officiorum nefariè surreptorum, vagarum libidinum, et imprudentiæ bellicæ fructus et effectus est pax coacta, turpis, noxia, infamis, et æternum exitialis.

7.

Insignia et privilegia antiqvæ ac verà nobilitatis non quibuslibet, multò minus iis, qui caput circumferunt tribus [anticyris] insanabile, impetu cæcò, nec quavis de causa sunt deferenda, status enim nobilium, Ecclesiasticorum, studiosorum, mercatorum non sunt confundendi, sed intra suos limites coarctandi.

8.

In aulis ac Regnis Principum, pro uno veritatis intrepido preconis ac buccinatores, mille existunt adulescentes, et assentationum dolique mali professores: scilicet veritas odium parit.

9.

Jtā in officio sibi demandato se geret [regnantium] quisquis, ut nē subjectorum omniumqve bonorum diris, sugillationibus, atqve execrationibus obnoxius malè audiat.

10.

Princeps seu unctus Domini sæpissime est optimus atqve inculpabilis, sed ab adulatoribus hominum genere pestilentissimò, atqve à suis vice-reginis honestati ac Deo infensissimis, in pejus mutatus Deo inimicus ac regno noxius per corruptionem damnosam evadit.

257

6.

Frugten og virkningen af unyttig spildt og forlænget tid under krigen, af ustraffede forræderier, af krigstugt, der ikke er holdt i ære, men tilintetgjort under al for megen eftergivenhed, af sold, der skændigt er stjålet fra den menige soldat ved officerernes tyverier, af løse forbindelser og uklogskab i krig er en tvungen, skændig, skadelig, vanærende og til evig tid ødelæggende fred.

7.

Den gamle og sande adels udmærkelser og privilegier skal ikke tildeles alle og enhver, langt mindre dem, som går rundt med et hoved, der er ulægeligt med nyserod i tredobbelt portion, hverken i et blindt angreb eller af en hvilken som helst grund. Thi de adeliges, gejstliges, studerendes, købmændenes stænder bør ikke sammenblandes, men sammentrænges inden for deres grænser.

8.

På fyrsternes slotte og i deres riger findes der 1000 smigrere og lærere i smigreri og bedrageri i stedet for én uforfærdet sandhedens herold og hornblæser; sandheden avler nemlig had.

9.

Enhver af de styrende skal opføre sig således på den post, der er pålagt ham, at han ikke skal være udsat og høre ilde for undersåtternes og alle godes besværgelser, forhånelser og forbandelser.

10.

Fyrsten eller Herrens salvede er som oftest den bedste og uskyldig, men bliver forandret til det værre af smigrere, en højst fordærvelig slags mennesker, og af sine vicedronninger, som er særdeles fjendtligt stemt mod hæderlighed og Gud, og bliver skadelig for sit rige gennem en farlig korrupsion.

258

EN MECHTIG KONGE

der Hand Saae, Sine Landes och Rigers Forandring, till det Werste, Lod hand Wdspørge, Aarsager dertil, aff fire wisse Hedninger, och Naffnkundige *Philosophi*.

Primus dixit:

- 1. Macht er Ret, derfor er Landet Wden Low.
- 2. Dag er Nat, derfor er Landet Wden Wej
- 3. Flucht er krig, derfor er Landet uden ære

Secundus dixit:

- 1. En er tou derfor er Landet uden Sandhed.
- 2. Wen er w-Wen, derfor er Landet Wden troschab,
- 3. Ont er got derfor er Landet Wden Gudfrychtighed och Fromhed.

Tertius dixit:

- 1. Fornufft haffver Sin egen Willie derfor er Landet uden Naffn,
- 2. Rentemesteren er en tyff, derfor er Landit uden Penge,
- 3. Wgle wil were Øren, derfor er der ingen Forscheel i Landet.

Quartus dixit:

- 1. Willien Er Raadgiffuer derfor Regieris JIde,
- 2. Penge Siger dommen aff, derfor Dømmes w-rett
- 3. Gud er død, derfor bedriffuis Mange Synder.

259

IMOD VIBORGBISPEN

260

261 JESU KLAGEMAAL OVER JUDAS OG JØDERNE.

Det er:
Bidske Klaffers/
Hadske U-venners og
Underfundige Efterstræberis
Contrafait og Speil
Udpolet og Afskildret
Efter Kong Davids *model* og Mynster
den *109. Psalm*.
Af en uforskyldt-forhadet/forladt
forfult og Forhaanet
Guds Kirckis/Sandheds
og
Jesu Ven
Siungis som:
Hiertelig ieg nu lengis etc:
Tryct Aar 1680.

1.

OPlad din Mund og Læber
O Gud min æris Priis
Se hvor de effterstræber
Mig/ ret paa Satans viis!

Lad dem mig ey bestrikke/
Men drag dit Munde-Sværd
Min GUD du taaler ikke
Uvenners Klaffer færd.

262

263

2.

Min Lofvis GUD/ tie ikke
Jmod dend Klaffer-art
Du kand min ret beskikke
Midt i Ulyckens fart;
Ugudeliges Munde
Med Læber Svigefuld
Vil siuncke mig til Grunde
Og Jorde mig i Muld.

3.

En hadsk Mands falske Tunge
Har sig oplat mod mig.
Aff hitzig Lefr og Lunge
Udspruder hand ald Svig
Med Ord de mig ompender
Som kommer udaff Had
Ald Flid de derpaa vender
At gjøre mig uglad.

4.

Foruden Sag de strider
Mod min uskyldig Siæl
Foruden Sag de bider
Mig udi Hiert' og Hæl
Med Tungers Braad og Piile
De sikter alt paa mig
Med Mord og Mact de jle /
Dog alt Løgnaktelig.

5.

Fordi Jeg Sandhed kysser
Og elsker [den] trofast
264 De sig i Synden dysser
Jeg straffer deris Last
De sig imod mig stiller
J fulde Troppe-viis
Men dog ey fra mig skiller
Min Gud/ som er min Priis.

6.

For Got de Ont beviser
Og Had for Kierlighed
Men HErrens Haand jeg priser
De være skal ham led/
Hand skal dem plat udfeye
Som Skam og Skum og Skarn
Hand skal dem slet affmeye
Og gribe dem i Garn.

7.

Sæt Vakt og Vold O HErre!
Sæt en Ugudelig
Som dennem skal besnærre
Fordi de hader dig:
Lad Satan hos hans Side
Og hos hans høyre Haand
Staa/ at hand Straff maa lide
Ved HErrens Dom og Aand.

8.

De hader/ men jeg beder
De Taler Hycklerie/
Men Sandhed jeg opleder
For Sorg er dog ey fri/
265 Lad den Ugudlig kiendis
Naar at du dømmes ham:
Ulykken lad ham hendis
Beklæd ham slet med Skam.

9.

Hans Offer det er Syndigt
Hans Bod og Bøn er Synd:
Hans Adfærd er ey yndigt
Af Vdyds henge-dynd.
Hans Dage [faa] skal blive
Og svinde som en Drøm
J fald du skal ham drive
Hen/ som en skylle-Strøm.

10.

Du *Caiph*as oc du *Judas*
Samt *Zedechiæ* flok
Du lunken *Kircke-Theudas*
Som spiller Falskheds Trok/
Hvordan har du erlanget
Guds Kirckis Bispedom?
Hvordan har du og fanget
J *Sacristiet* rom.

11.

En anden skal betræde
Dit Embed' og dit Kald
Som du nu mon beklæde
Dig kun til større fald;
Gack hen/ Gack hen til Strikken
Og heng dig/ *Judas*, flux
Med Siæle-gisp og Hikken.
Du *Kircke-Reff* og *Fux*.

266

12.

Din Hustru vorde Encke
Og Børnen Faderløs
Thi du vil kun paatenke
At være barsk og bøs
Gud lade dem uddrikke
Din Galde-gifftig Skaal/
Gud lade dig udslikke
Synd, Skam i *Helved-Baal*.

13.

De skal gaa om og vanke
Ja taa og tigge Brød/
De skal gaa om og sanke
Suck/ Sorrig til sin Død:
De fra fordervet Stæder
En gang skal pakke sig
Vlycken dem opleder
Alt for din Falsk og Svig.

14.

Alt hvad du haver røfvat
Skal Aagerkarlen faa
Du mangel har bedrøfvat
At Guld du kunde naa
Du Skenk og Gaver tager
Ved Hiertis Gierighed
Dig andris Brød vel smager
Du vorder dog ey feed.

15.

Aag'r Karlen skal [besnære]
Alt hvad du sanket har
267 Og Fremmet skal fortære
Dit Arbeid aabenbar:
Ey nogen skal begegne
Dig med en Miskundhed
Og intet got skal regne
Fra Himlen til dig ned.

16.

See Faderløse dine
Skal ingen Naade faa
Fordi de gierne trine
Og i din' Fodspor gaa:
Din Byrd og Børn skal rykkis
Af Velstands Grund med Rod
Og intet skal dem lykkis
De er' som du/ ey god.

17.

J andet Led udslettis
Skal ogsaa deris Nafn
Hukommelsen forgiettis
Udi din Føde stafn
Din Pract og Prunk forsvinde
Din Ære rodne skal:
Vlykkens Baand skal binde
Dig/ dine uden Tal.

18.

Forfædris Missgierning
Skal kommis dig ihu
Ved Lykkens Kast og Tærning
Du vorder [Skamfuld] blu
Din Moders Synd og Laster
Skal staa i Liuset klar
268 Thi Sandhed du forkaster
Og styrter mig i Far.

19.

Du rykkes skal af Jorden
Din Synd for HERren er
Ved Himlens Straffe-Torden
Din Lak og Last du bær/
Din Qvæcker-Art og Stamme
Din Klaffer-Smelde-Tand
Skal vorde dig til skamme/
Du Helved-blusse-Brand.

20.

Thi du komst ey ihue
At gjøre Miskundhed
Din hadske Ekte Frue
J Fald mig styrtet ned:
Mig fattig du forfuldte
Og en ælendig Mand
Ved Laster Skam og Bulde
Og ved din bidske Tand.

21.

O Juda Kircke-Broder
Hvi gjør du saa uret
I Klaffer-Dynd du vroder
Og bliver dog ey mæt
Ah! mit bedrøved Hierte
Du giver Knuus og Klem!
Min Velfært gjør du Smerte
Din Klaffer-Snak gaar frem.

269

22.

O Juda Ven og Frende
Hvi falmer Ansigt dit
Hvi vil du mig saa skiende
Jeg ved din Tand er bit
Og udaf Jæger Hunde
Som en forjaget Hind
Forfølgis mangelunde
Som Aun for Veyr og Vind.

23.

O Juda hvi randsager
Du effter Sølf og Guld
Paa Had og Hefn du mager
Deraf dit Hiert' er fuld
Hos Jesum du ey finder
Afguders Billed-Form
Guds Straffe-ret du vinder
Ved slig Antast og Storm.

24.

Forbandelsen hand søger
Den kommer og paa ham;
Ja Himlen selff forøger
Sin Straff/ og er ham gram
Velsignels hand ey skiøder
Fra ham dend er og langt
Ham Satans Næver støder

Fordi hand taler vrangt.

25.

Forbandels' ham beklæde
Gaa ind i ham som Vand:
270 Hans Been som Olie væde
Paa Jordens Synde Land
Den tære Been og Marve
J hans forbandet Krop
V-lycken skal hand Arve
Fra Taa til Hoved Top.

26.

Forbandels' er hans Belte/
Der med hand binde sig
J Skam Gud lad ham velte
Og vorde Satan liig:
Det er hans Løn af HERren/
For hans Forræderi/
Alt for hans Falskheds snerren
Hand førte mig udi.

27.

Jmod min Siæl hand talde
Alt Ont; ald Spot og Skam
J Sorrig hand mig qualde/
J Satans Diefle-Ham
Gud Klaffer-Trop iføre
Som i en [Cassyach]
[Guds] straffis Haand og røre
Det hadske Skumle-pack.

28.

Du HERre med mig handle
Kun for din Naadis skyld
Mod dem som ilde vandle
Befængt med Falskheds Byld:

Din Miskundhed opstiger
Flux over Himlens Odd'
271 Ved dig alt Ont bortviger
Fra Jordens snuble-Klod.

29.

Udredde mig aff Snaren
Du min trofaste Gud!
Vddrage mig af [Faren]
Fri mig fra Skam og Skud
Jeg Arm er og Elendig
Mit Hierte saaret er/
Min V-ven er behendig
Hand Satans Mercke bær.

30.

Jeg foor bort som en Skygge
Naar som den helder ned
Thi Klaffers Tand mon tygge
Mig med sin Brod og Bid/
Jeg jagis som Græshopper
For Høste-Mandens Lee:
Bortkuisis ret som Lopper/
Det gjør Uvenners Vee!

31.

Min Kraft og Knæ de rave
Af Faste/ Suck og Frykt/
Mit Kiød/ mit Liv/ og Mave
Af Magerhed forrykt/
Det ingen Fædme nyder/
Min V-ven aad mit Brød/
Sin gifftig Piil hand skyder
Gud styrte ham i Nød.

272

32.

Jeg deris Spot maa være
Med Haanhed de mig see
For Gud det maa jeg kære
Min V-ven ad mig lee:
De deris Hoved ryster/
De øser Skam og Skum
J Gud jeg mig fortrøster
Er dog som Døv og Dum.

33.

Hielp mig! hielp mig! min HErre
Alt ved din Miskundhed
Lad dem mig ey besnærre
Og giøre meer ufred:
O at de kiende kunde
At dette er din Haand:
Lad deris Lycke blunde
Det giør min HErris Aand.

34.

Saa lad dem slet forbande
Men du Velsigne skal:
De blusser op som Brande
Men HErren mig husval
Mod mig de dem opreyse
Men dog beskæmmis maa/
Dem Satan skal udkeyse
At de med ham skal gaa.

35.

Din Tienner sig skal Glæde
Oc fryde sig i Gud;
273 Guds Hefn dem undertræde
For Klaffer-Piile-skud.
Modstanderen skal føris
Vdi Forsmædelse
Blant Guds Folck/ skal det hørís
At Guds Haand lod sig tee.

36.

Gud klæde dem med skamme
Med evig Spee og Spot:
Oc lad dem Straff annamme
Ja blive bar og blot/
At deris Treck maa kiendis
Som de i Hiertet bær
Gid de til Helved sendis
Der deris Fader er.

37.

Jeg vil dig meget takke
Dig HERre med min Mund
Lad kun min V-ven lakke
Og lyv' af Hierte-Grund
Lad ham med Snevel Tunge
Skam/ Skade Skændsel spy
Ja alt Forgifft udsiunge
Op i den høye Sky.

38.

Lad de forpudret Hunde
Kun gjø ad ærlig Folck:
Gud skal dem styrt' i Grunde
Thi Gud hand er min Tolck:
Jeg prise vil blant mange
Min evig Naadis Gud/

274

275

Aff ham ieg Hielp skal fange/
Mod Klaffers breck og brud.

39.

Hand som en Muur skal stande
Hos de fortrengtis Haand
[Mod] V-vens Braad og Bande
Mod Satans Klaffer-Aand
Fra dem/ min Siæl fordømme
Mig HERren frelse vil!
J Helved Pøl de svømme!
Som drive Klaffer-Spil.

ENDE.

NOGLE TEXTER

Pafven till Rom hafver foreskrevet en af Franciscaner-Munckene der sammesteds, som endelig vilde overtale Pafven, at Hand skulde legge Franciscaner-Sogn till den Tvilling-Spiiret Kircke. Huilcke Texter Pafven endelig for sin Samvittigheds skyld rettelig og eenfoldelig vilde hafve forklaret, før end Hand vilde samtyche i Munckens Begiering. Anno 1680 .

Textus 1. **Prov: 22. v: 28.**

Du skalt icke flytte *De Gamle Skielsteene*, som Dine Forfædre hafver giort.

Textus 2. **Psalm: 69. v: 10.**

Nidkierhed for *Ditt Huus*, haver [ædit] mig.

Textus 3. **Hag: 1. v: 4.5.6.**

Er det nu tid? At i skulde nu boe i panelede Huusse, og dette *Huus* skall nu vere øde? Og nu, saa sagde *Den Herre Zebaoth*: Giffver agt paa Eders Veye, i saaer meget, og fører lidet ind; i æder, og bliffver icke mette; i dricker, og bliffver icke drukne; i klæder eder, og bliffver icke varme; og huilcken, som leyer sig bort for Lønn, faaer Løn udi en brudden Pung.

Textus 4. **2. Macchab: 3. v: 39.**

Den Historie om *Heliodoro*, som lagde haand paa *Jerusalems* Tempell. Ordene ere disse: *Gud*, slaae og forderffve dennem, som kommer at giøre Hans Huus skade!

Textus 5. 1. Petri: 4. v: 17.

Dett er Tid at Dommen skall begyndes aff *Guds Huus*, Skall nu Dommen begyndes aff *Guds Huus*, da er det at befrygte, at den skall endes paa vort Huus.

P. S. Der *Muncken* haffde læst *Disse Texter*, kom Hand icke meree till *Pafven*, mens blev stungen aff en forgifftig *Worm*, og døde 3 dage dereffter.

278

279

SUPPLICATIONER 1672-80

280

281

HANS KONGELIG MAJTS VELKOM

til Ods Herred, J Allerstørste Underdanighed Offereret.

Velkommen Norden-Sool Velkommen Rigets øye,
For hvilken himlens telt til Jordan sig maa bøye
Ods herret, Landets kant, dig tager udi Faun,
Thi dine fied er fuld af Konge-Gunst og gavn.
Dit Himmel-*Perspectiv* paa stjerne-Ziiret teppe,
For kort tiid duulte sig, som under skiul og skieppe,
Det var af ydmyghed for kongens Ansigts Sool,
For kongens ære, som er Nordens anden *Pol*.
For kort tiid trætte var Jmellem Sool og Maane,
Der blev een himmel-tvist for Kongens Lyss at laane,
Een Sool formørket blev een anden lyssed op,
Hvis Naade-straaler naaer til Solens Kreds og Krop. -
Naturen Kiemped selv med sig om dig at skue,
Thi Maanen stod i Vey for Solens stjerne-lue,
Sit lys hun tendte da udaf dit ansigts-skin,
Langt blidere den nu gjør hver et natte trin.
Saa kiær er da din Gunst paa himmelhvalte stæder,
Saa kiær dit ansigt-lys, hvorved sig alle glæder,
At Nattens Dronning selv oplyses udaf dig,
Hun være vil din Glands til *punct* og prike liig. -
Hvad maa du tenke nu, at Jordens runde Klodde,
Dog ønsker her du est paa landets Spids og Odde,

Hver Axet-gule Krop gjør ydmygst bøn og buk,
Odsherreds Odder fem udøser tusind Suk.

Ods Herreds fem Odder. -

Ved Skandssen (1). [*Korshag*] først gjør bøn med (2.) *Kongsørs* Nebbe,
At Kongen blomstre maa, men til er floed og Ebbe,
282 Dernæst og (3.) *Attrups* Reen, med (4.) *Ordrups* Næss og Arm,
Samt (5.) *Odbognibe* dig indsvøber i sin barm. -
Du *Sion*-signed Mand er jo vor Freed og frelsse,
Du est vor live-lyst, vi derfor dig nu helsse,
Med ydmygst Siæle bøn, at du paa fiende-jagt,
Maa vorde Sejer-Helt, med Lycke, mood og magt. -
Gud spende selver Garn for alle Kongens fiender,
Gud styrke Kongens Sværd, at hand dem overvinder,
Gud hidsse Jord og Lufft (som Mynder) Vind og Vand,
Paa Kongens hver U-ven, at de udryddes kand.
Blæs nu i Jægerhorn, du himelsalig Lykke,
At alting skicke maa sig effter Kongens tykke,
Blæs [Frelsse,] Freed og Fryd, nedleg hver stød og Storm,
Som modgang puste vil det ønsker *Jacob Worm*.
Nicøp: Aug. 1672.

283

ALLERUNDERDANIGSTE SUPPLICATION

til
hans Kongl: Mayst.
Min allernaadigste arve-Herre og Konning.

Høimilde Konge-Sool, ô du *monarke*-Stierne
Kristalle-Fyrsters Speil, ald mildheds frugt-riig kjerne
Lad falde ned paa mig i dag et Stierne-skud
Af naade-Himmel-Kreds! det lønne Himlens Gud!
See mig i ydmygst støv ned hos din stool at ligge
Lad mig i muld og sand en Naade af dig tigge
O Konge! i Guds navn giv mig et stykke brød
Der for med bøn og suk ieg takker til min døød.
Gud røre Kongens haand at hand sit Spiir vil bøje
Og paa min *supplicatz* nedslaae et mildheds øje.
Kiig til din tieners suk med fromheds *perspectiv*
Og i min lykkis døød indblæss ny aand og liv
For ni Gudinders skyld skriv ikkun ni bogstaver
Jeg [tæler] CHRISTIAN de ædle Lykkens gaver
Gud derfor Kongen fri fra modgang stød og storm
Derom anmodis Gud af ydmygst *Jacob Worm*.

284

KONG CHR. 5. NATIVITET OG GLÆDES-FØDSELS DAG

*kortelig beskrevet og offererit dj 15. Apr. [1676]
aff Jacob Worm Da Rectore udi Schlangerup-Skole.*

Blinck op, o Naade-Sool, Du Landsens ære Fader,
Blinck op med Gunst og Glands! Din Mildhed mig tillader
Imod *Din Horizont* at kiige Lidet op,
Skienck mig En Straale aff *Din Naadis Stiærne-Trop!*
Blinck op paa *denne Dag*, men Jeg for *Kongens Throne*
Nedsætter mig i Støv med Bønners Ønske-Thone
Lyck-ønske-Offer Jeg paa *Kongens Fødsels Dag*
Frembærer, Gid at det maae være till Behag!
Jeg troer, At Huer *Planet* Lychsalign haver været
udi *Din Føde-Stund*, og Det Minut har Æret,
Da *Daner-Konge-Soell* tog første Luffte-Drage,
Og aff det Dronning-Bryst drack første Sucker Smag.
Jeg troer Det Soele-Lius og Alle Stjerners Lamper
Har peeget paa det Gulv og paa De Fliise-Kamper,
Hvor *Dronning-Moder* har Din Vugge-Giengell satt
Og Himlen med den Melck har *Naadis [Slok]* indlatt.
Jeg troer At Huer *Comet* Sit True-Riis monn' dempe
Oppaa *Din Fødsels Fæst*, At Tidernes Ulæmpe
Skuld ey Formørckelsser indføre i [det] Aar
Den Store CHRISTIAN Sitt Alders Maall opnaar.
Tilstæd mig, At Jeg *Din Nativitet* maa stille
Nu effter Himlens Lob og De [*Planeters*] ville
En *ævig Almanack* Jeg om *Din Føde-Soel*
Nedlegge vill i Dag ved Foeden aff Din Stoell.
J Dag er Du i Aar med *CHRISTO*, Der Hand vilde
Anfange Embedet, og Helved-Magt forspilde:
Paa Himlen da randt op *Hans Soell Den 30te*,
Din Soell Den 30te seer vi i dag at lee.
285 Vill Du igiennemgaae De Tredeve *Calender*,
Paa Livets Riime-Stock, Du visselig bekiender
Att *GUD Dig* Sielv har leedt og styret dine Trinn,
Ved Ordets Lygte og ved Aandens Øye-Skinn.
Som at *Din Fødsels Soell* i *Oxens Tegn* logerer,
Og Hornet-Oxens Huuss Din Vugge herbergerer
Ved *HERRENS Alter-Horn* Saa est Du vell bevahrt,
Og Læbers Øxen Du for Gud ey haffver spahrt:
Udi *De Andre Tegn Din Soell* har Glad fremvundet
Guds Ansigts Soell for *Dig* paa Himlen ey har blundet,
For Soolens Ansigt der vell graener titt en Skye,
Som dog forsvinder, naar Att Soolen frem vill gry.
Lad *Lyckens Influentz* opjage Mulm og Taage,
Lad og en Huirvell-vind aff Hendes Krinckell-Kraage
Udi Dit Levnets Kreds udpuste Lidt Uveyr,
Saa skall dog *Jacobs Lius* omkring Dig slaa sin Leyr.
Gud læss Sielv Din Planeet, Lad *Ham* faa Læbers Kalve,
Det Heele Hierte Hand begiær, og ey det Halve,
Hand er *Din Polus* og *Din Siæles Øye-Meed*,
Hand hâr opreyst for *Dig* Sit Hoorn i Salighed.
Du *Mand* af *Oxens Tegn* skall Øxen-Offer bære
For Gud aff Hierte-Fæ ved Ordets reene Lære,
Guds Frygt, *Rætfærdighed* affværges skall fra *Dig*,
De Fienders Had og Horn, som stanger Svigelig.
Guds Frygt, *Rætfærdighed* er Alter-Hoorne Tvende,
Som mod Hver Fiende-Horn kand Dyst saa tapper rende,

De er et Hierte-Span paa Din Gud-Sooren Siæll,
Som dig bepryder fra Din Jsse till Din Hæll.
Komm, *Naadig Konge*, Kom, og lidet mig geleide
Udi *Din Aare-Gang*: Huer Tegn Jeg overveyde,
Og fandt, At *Soolens* Glandtz oppaa Din Hoved-Top
Udgyder Salighed, og velder Naade op.
Thi først i *Vederen*, og udi *Buckens* Bolig
Gud krophner Aaret, og gjør *Kongen* Rask og Rolig,
286 Som Fæde Kalve-Hiord fremvoxer *Kongens* Huus,
Der Fra *Gud* vælter Sielv Huer Anstøds Steen og Gruus.
J *Tvillingen* har *GUD Dig Tvitting*-[Riger] skæncket,
Og *Dem* i Ævig Fred og Forbund lagd og Læncket,
Dem styrer Du ogsaa ved *Tvilling* Dyders Skiold:
GUDS FRYGT, RÆTFÆRDIGHED er *Kongens* Værn og Vold.
Hans Seyr og Salighed med *Krabben* ey tilbage
Bortviiger, men *Guds* Gunst mod *Kongen* skall tiltage:
Uvenners Traadtz og Treck skall staae i *Krabbens* Tegn,
Og skall tilbage gaae aff *Kongens* Arffve-Egn!
Omkring *Kong Salomon* opvarted' *Tolfv Sølfv-Løver*:
Omkring *Kong CHRISTIAN* (Att Jngen *Ham* bedrøver)
Staaer *Engle-Løver* Fleer, Som aff Tiennistagtighed
Er Hans Liiff-Guard' oppaa Huer *Konge* Vey og Fiæd.
Ved *Kongens Løve-Vagt* En *Jomfru*, er *Guds* Kircke,
J *Jomfru*-Reenheds Tegn lår Hand *Guds* Ære vircke,
Thi den *Religion*, Som er En *Jomfru* Reen
Handthæves Kydsk og Karsk foruden Rynck og Meen:
Der maae ey gives *Kald* ved Guld, ved Gunst, ved Gaffve,
Thi det er *Kongens* Bud: *Huo Kircke-Kald vill Hafve*:
Ved Lærdom og ved Dyd luck Kircke-Dørren op!
Om Du vilt regnes blant *Den rette Præste-Trop*.
Guds Frygt en *Jomfru* er i *Kongens* Hierte-Tempell
Rætfærdighed Den er En *Konge-Vægt* og Stempell:
Guds Reene Dyrckelse i Første Veye-Skaall
Er lagd, og *Rætten* i Den Anden har Sit Maall.
Saa *Scorpionens* Stiært og Gifft-bestrøgen Hahle
Slætt intet skall formaae: *Huo*, Som vill handle, tale
[Mod] *Kongens* Stooell og Spiir aff *Scorpione*-Mund
Ved *Scorpione*-Braad skall trædes need i Grund.
287 *Guds Bue-Skyttere* skall *Kongens* Hær beskytte,
Som har Sit Hov'dt-Quarteer i *Kongens* Tældt og Hytte,
Som lærer *Kongens* Haand at spænde Buen rætt,
Og udi *Skyttens* Tegn at dræbe Fienden Slætt.
J *Fisk*- og *Vand-Mands* Tegn De Søe-Casteeler seyler,
Gud Sielv er *Admiral*, Hans Ord-*Compas* ey feyler
Stadt *JESU* Sielv till Roors mod Fienden stærck og strunck,
Att *Kongen* giffve kand paa Hannem Fyr og Funck.
Saa signe *Himlens Gud* vor *Konges* Aar og Alder!
Den *Konge*, Som *Gud* Sielv blandt *Kongerne* befalder,
Den *Konge*, Huis Gemyth kun lutter Fromhed er,
Som Ald Rætfærdighed beviisser mod Enhver.
Gud Lad Hans *Fødselsdag* vell komme 100 Gange
Ræt som en Jubel-Fæst! Hans Aar de vorde mange!
Hans Lycksom Dagens Tall skall være Gylden Tall,
Og Huer Hans Lefve-Stund, J *Himle*, signe skall!!!

Til
Dend Stormægtigste og Højbaarne Monarch
CHRISTIAN den Femte
Konge til Danmark og Norge etc: etc:
Min Aller-Naadigste Arve-Herre.

GUDs fred/ Kong Christian/ alt Rigets Naade-Stierne/
Du Landsens Liv og Lyst / du Lykke-Safftig Kierne/
God Dag / Regenter-Sool/ du Kongers *Contrafei*,
Dig følge Himlens Skyts paa ald din Leve-Vej!
Saa megen tak for sidst/ ieg for din Throone bærer/
Med Bønners Offer-Røg, min Siæl dend Himlen ærer/
At det maa Kongen gaa alt effter hans behag/
For ham jeg holder Vakt hos GUD huer Nat og Dag.
Jeg talde sidst med dig/ da JEsus Himlen stiget/
Oppaa hans Himmel-Fest dit Ansikt-Sool ej viget
Udaff sin Naade-gang for mit det Bønne-Brev/
Som udaff trang og Tarv mit Sukke-Hierte skrev.
Nu kommer ieg igien og paa dit kammer banker/
Jeg heder *Jacob* som hos Kongens Dørre vanker/
Jeg slipper dig ej læt/ før du Velsigner mig;
Lad mig en *Jsræ!* dog vorde nu hos dig.
Min Naune Førstelig sig holt/ og hand fik Sejer
Aff GUD og Mennisken: Hand slog hos GUD sin Lejer/
Jeg med min Bønne-Arm omfauner dig saa fast/
Foruden Naade du mig fra dit Spijr ej kast.
I Feede Gosen-Land dend gamle *Jacob* Møder
Ægyptens Konge-Gunst/ hvis Naade hannem føder:
Jeg er et *Levi*-Barn / een fattig *Aarons* Søn/
Som ønsker sig lit Brød ved lutter Suk og Bøn.
Beed mig da ej: far Vel/ foruden Gunst og Glæde;
Min Siæl sig ellers maa med Sorgens Taare Væde/
290 Du selff befalet har at skiencke Naader fuld
Foruden Venne-Vild/ og det Sinober-Muld.
Skienk mig een Lilde Taar udaff din Naadis beeger:
See huor mit Lykke-Lyus saa lenge for mig hveeger:
Hid til jeg Venne-løs/ hidtil jeg Hielp-forlat
Fortæret har hvert Aar! Kund' ej faa Lykken fat!
Jeg brydis dog med dig / som *Jacob* med vor HERre/
Jndtil du rekker mig dit Gylden-Naade-Sperre:
Omskiønt du siger: Slip/ slip dog og lad mig gaa;
Jeg aldrig slipper dig/ før ieg maa Naaden faa.
GUD skal ej slippe dig med Salighed og Sejer;
Hand Stride selff med dig imod din Fiendis Lejer/
Og mod hans trots og Træk: GUD ved dig holde fast/
Hand er dit Siæl-Kasteel: Din Trygge Muur og Mast.

Hafnicæ die 4.

Februarii Anno

1677.

Hans Kongl. Maj. Allerunderdanigste

Jacob Worm

Vice-lect. SS. Th.

Wiburg. Rect. Sch.

Slang.

291

WIBORIGS WELKOM

thill Hans [kongelige] Mait.
Den Stormectigste och Høybaarne
Monarch
CHRISTIAN Den Fembte
wor Aller nadigste Arfve Herre och
Konning
[Allerunderdanigst] Jndgifvet [Om aftenen Ved 7 slet
udj Domkirchen her i Viborg d. 21. Julij 1680]
Af 1. Sam: Cap. 7 vers: 15.16.17.

Saa kom J Salig tid, Høynadig lande Fader
At fremme Allis gafn, Gud hade dem dig hader,
Wi seer dit [Ansicts] Soel, Af nade straalder fuld
Och dine [øyens] lius [uddeeler] mildheds guld,
Saa kom J Salig tid, med fryd, och fred och leyde,
Du som med himlens Sverd har dempet strid och feyde.
Gud lade dine fied och fodspor fulde staae
Med løcke dryb och dug, At Alting well maa gaae
Saa kom J Salig tid, kom Samuel Guds første,
Guds *Bethel* venter dig, nest Gud est du den største
Som kierchen wogte schall sampt Skol och *Hospital*
De samptlig sucker dybt, ô konge os husvall.
Saa kom J Salig tid, du Rigetz Erckedommer
Wor Byes Gilgal med stor fryd, med dantz och trommer,
Dig møder ventendis, alt got Ald gunst och gafn,
Thi lofvet vere Du, som [kom] J herrens nafn.
Saa kom J Salig tid, vor Raadstue *Mispa* Sucker
Thill Rettens Styre mand, hver till din foed sig bucker.
Wi ynsker kongens huus, maae vere *Ramah* stoer
Ja høyt till Himmel sal, huor Herrens Altar boer
Tack, tusind ær' och tack, min ydmyghed nedgifver
For kongens Naadestoell, Hans Majestet for blifver
292 Saa Himmel mild J mod, sin vorned kircke søn
Som for sin kongis liif, Gud ofrer suck og bøn,
Wiborigs Alter suck, min pen for kongen bærer
Wiborigs kiercke priis, der kongen Altid ærer.
Den mand som himlene, self ærit hafve vill
Jeg med mit bleck och pen ald hæder setter till.
Well dannerkonning bold, well dig och alle dine
Well dem dig tiener tro, din Suite Af de fine
Och giefve Rigens mend, den faure Addel flock,
Gud salfve, signe self, med himlens naaders noch,
Gud af sin Rigdombs dyb Ald hyldist kongen skiencke
Gud kongens hierte till, sit eget hierte lencke,
At dapperhed och dyd, Guds fryct, retferdighed,
Maa giøre Land och wand, Af himlens fylde feed.
Saa Danmarcks fordum floor maae [dog] engang opducke,
Der till J Himle self, en krafte dør oplucke.
Thi kongens mod och mact, gaar altid der paa ud
At Riget stande maae saa prydet som en brud,
Wer da wellkommen nu, som Abraham af Slaget
Du sparde Jngen flid, du aldrig warst forsaget
Thi ofrer Jeg J dag, om icke vin och brød
Som *Melchisedeck*, Dog Ald ære till min død,
Jeg Jeg ær-priselig en [*Zadocks*] søn frembræder
Mod kongens [Ansicts] glands, med plictig pris Jeg qveder
Min æresang och suck, At Gud Ald stød och storm
For Kongen dempe vill, det ynsker

TIL GYLDENLØVE

Høy og Welbaarne Herre
Hands Høy Excellence Hr Gyldenløve
Høymilde fromme *Patron* og min Velfærts Naadige
Protector.

Blink op du Nordens Soel, du parred Rigers Ære,
J dit *Cliente*-Tall lad mig indregnet være;
Thi Himlens Middags Soel, Naturens *Perspectiv*
Seer og paa Jordens Klimp og giver alle Liv.
Dit Ansigts Straale-Kreds omfavner og de ringe
Som ligger dybt i Muld, kand sig ey høy're svinge
Dend giver Trøst og Løst i hver en Barm og Brøst
Som af Forfølgers Braad er klemt og Hierte-krøst.
Jeg ligger ned i Støv midt for din Naade-Throne
Du Dyders blancke Speil og Førsters Ære-Krone
Et eenest Øye-[vink] er som et Stierne-skud
Udaf dit Ansigts Glands, som bær mig Løckens Bud.
See ey paa dette [Brev-]Papiir og Bleck, og Linner
Men hør paa mine Suck, dit Engle-Ansigt skinner
For hvert et Sucke-Brøst, som Soelens glimre-Lock
Omskiønt vi tastes an af U-vens vrimle Flock.
Jeg *Jacob* er forfuldt af *Labans* Skade-Tropper
Hver Naadens Vey og Vern for mig de gierne stopper,
Dend Hadske *Esau* ey skaaner Mord og Mod,
Dog Himlen har sat Vagt om det U-skyldig Blod.
Hielp Seyer-Herre, Hielp du Rigets Heldte-Løve
Du som mod Fiendens Arm tord' mandig Styrcke prøve
Du har sat Seyer-Fied i Norskens Klippe-Kandt
Det maa en Avinds-Mand bekiende uden tant.
Tack, tusend Ær' og Tack paa begge Rigers Vegne
Din Kampe-varig Roes og Soel skal aldrig blegne,
294 Tack for hver Seyer-Slag med Fare uden Flugt
Du holdte Dapper Heldt, saa Fiendens Arm blev bugt.
Stod du da Klippe-fast, et Levend' Slot og Fæste,
At Fienden torde ey med Mod og Magt dig gieste,
O! stat endnu, stat fast, som blant *Metaller* Guld
Som *Løven* iblandt Dyr, saa vær mig *Løve* huld;
Thi *Esau* mig har forfuldt foruden brøde,
Men min u-skyldig Siæl slig antast tør ey skiøde,
Dend heede Guld-Smeds Jld jo skader icke Guld
Naar det af Krafft og Dyd u-svigelig er fuld.
Mit Brød, mit søde Brød Kong *Fridrichs* Ædle Gave
Kong *Christians præsens*, ieg maa ey lenger have
Mit lidet [Nørbeck] Kald det Danske *Cancellie*
Fra mig forvexlet har; saa staar ey Løcken bi.
Men skal ey *Persers* Lov og *Meders* sicker stande
Og u-foranderlig i alle Kongens Lande
Samt tvende Kongers Haand bekræfftet med *Sigill*,
Jeg ellers alt for høy en Lantring setter til.
Jeg er nu Venne-Løs, du alles Ven og Herre
Saa lad U-løckens Garn min Velfært ey besnerre,
Jeg er nu Hielp-løs, du alles Hielper est,
Jblant *Patroners* Tall du er *Patronen* best.
Min Velfært Haabe-løs i Knæ maa snarlig segne
U-venners Skylle-Flod, Jld Strøm paa mig vil regne
Men lad din Naade-Dug husvale *Jacobs* Siæl,
Du est ey *Esau*, ieg holder dog din Hæl.
Min [Bønne-]Suck og Graad tør med din Naade fegte
Jmod U-venners Flock, imod U-løckens Knægte,
Jeg siger til mig selv: Stat *Jacob*, stat kun fast,

Fra saadan Herres Gunst du vorder ey forkast.
Saa gack i Løvens Fied, end og med lutter Naade,
Gack til Kong *Christian*, tal mig til ævig baade
295 At ieg beholde maa mit fattig støcke Brød,
Du derfor hvile skal i Himlens Løcke-Skiød.
Paa vrang Beretning jo tit følger vrang Domme
Men du kand endre det, du Soel for alle fromme,
Lad see *Conjunctio* dend lykkelig' *Aspect*
Maa være mellem dig og mig din ydmyg Knægt.
At *Oppositio* din Naade ey skal hindre;
Thi lad dit Mildheds Lys for mig ey vorde mindre,
Naar kongen er udj en Hiertens from *Humeur*
Da tal om Naade for din ydmygst *Serviteur*.
Sig: Naadig Konge lad dend fattig *Jacob* nyde,
Din Naade lad U-ven ey fra dit Ansigt skyde,
Hands ydmyg Bod og Bøn, tar du fra ham hands Kald
J Sorrig, Suck og Graad hand vist da vorder qvald.
Med fleere Gyldne Ord af Løve Mund og Tunge,
Ey nogen *Musicant* kand bedre Thone siunge
Vær for min Velfært da et Naades *Positiv*
Min halve døde Siæl opreys fra Død til Liv.
Contramandeer det som imod din Knægt er spundet
Opløs det Nelde-Garn, som mod min Siæl er tvundet,
Lad mig beholde dog mit [*Nørbeck*] Kalds *Annex*
Gud rive skal da dig udaf U-lycker Sex.
Din Himmel-høye Lov skal over Himlen drive,
Din *Æres Horizont* skal aldrig maalet blive,
Din Naades *Poli-høyd* [da] icke tages kand,
Gud lad mig hielpes ved dend *Gyldenløve* Mand.

296

297

FRA PROCESSEN

298

299

ALLERUNDERDANIGST DEPRECAATION OG AFFBITT

for
Den Stormæctigste høystbaarne
Monarch,
Christian Den femte
Min allernaadigste arve Konge.

Drag nu *gardinen* fra dit ansict-Sool, og øje,
Og lad din hielpis haand dit Naade-spiir Nedbøje,
Høystmilde *Lande-Sool*, Lad schy og Mørchheds taag

Ej luche til for mig din Naadis øjne-Laag.
Jeg veed dit hierte er en baandløs velde-kilde
Aff naadens *aqua-vit*: gid kongen schienche vilde
Mig kun en lilde taar Udaf sin Mildheds brynd,
Nu at Jeg sidder fast i Sorgens hænge-dynd.
Jeg veed din tunge er et glædis klinge-*Cither*,
Op til din naadis *Pol* jeg derfor ydmygst titter,
Jeg veed din vrede er ret som et dødsens bud,
Din yndist der imod en Naade-dug fra gud.
Jeg derfor Ned i støff mig og i asche velter,
Breed over mig en flig udaf din Naadis telter,
Jeg bedrer mig i Muld for dine føders Stool,
O Lad nu dagis op for mig din glædis Sool.
Ah! min Satyrisch pen i *Simei* blæk vaar dypped,
Poëtische Licents har u-quems ord Neddryppet
Det iche dog er scheet Udaf en oprørsch aand,
Jeg aldrig greb til pen Med en opsetzig haand.
Men *Boan-erges* vaar en Tordens Søn, og dicter
Guds ære, kongens gaun Jeg stedse dog forficter,
Men Uden dydens vej Min haand og pen de schreed,
O hierte konge vær derfor ej længer vreed.
300 Der kommer Sool og Lius Jo effter Mørchheds funcher,
Omschiønt at lychens glands for mig nu lidet bluncher
Saa, Naadigst konge, See Ned af din Naadis sted,
At schienche Mig din gunst bliff, milde konge, ved.
Der Med du ligner gud, at lade vreden falde,
Naar at en angst-Siæl om Naade mon paakalde,
Om Naade Naade jeg min fader raaber paa,
Lad en forloren Søn din hielp og Naade faa.
Udaf din Naadis dyb mit suche bryst husvale
Jeg kongens Naade vil aldeelis mig befale,
Lad dig bevægis af de mine tusind such,
Din hielp-Mæctig haand Nu til din tiener buk.
Lad dig bevægis af min Hustruis heede taare
Som fast af suk og sorg er lagt paa lige baare,
Mormoder Min og snart til graven segner Ned
Før kongen schiencher mig sin Naade-gunst og fred.
Fredsførste, *Christian*, giff mig min fred og frelse,
Saa schal dig himlene Med evig Naade helse,
Lad mig, din ydmygst knæct befries fra *arrest*,
Og tag din vredis haand fra en bedrøvet præst;
Lad, Landefader, Lad mig og Mit brød beholde,
At hungers Nød ej schal Mig, Mine, døden volde,
For alting tegne mig paa din *memorial*,
Blant dem, som Nyde schal din Naadis *Capital*
Ti hierte raaber jeg om Naade, Naade, Naade
Drag mig af sorgens dyb, og Udaf Modgangs Vaade,
Blant alle konger du for Naade prisis Mest,
Bønhør da mine Suk, hielp en bedrøvet præst,
J konge-purpur Mig til Naade Nu hukomme,
Ti derfor heder du: *Kong Christian den Fromme*,
J altar-purpur schal guds Tierner' Signe dig,
De glædis, Naar de hør, du Naadig vaarst mod mig.
Jeg stedse schrive schal til kongens evig ære,
Jeg stedse bede schal, det som kand gaunligt være,
301 For kongens huus og hoff ald roos, ald priis-*respect*,
Til Kongen maale gud ald Lyche Uden Væct.

D. 9. Jan: 1681.
Min aller Naadj. arve-Kongis
høysuchende Tierner
og Tro Underdan

Jacob Worm.
302

TIL PRINTZ FRIDERICH

Gack Kongens Hierte Søn, til Din og Landsens Fader
Beed kongens hierte-gunst, at den mig nu tillader,
At Reisse hiem igien til Hustru Huus og kald,
Saa schal Guds megtig Arm bevare dig fra fald,
Lad dette bønne bref for Kongens milde øye,
Huad gielder Kongens haand [sit] Naade Spiir [vil bøye],
At Kongen sige tør: Reis hiem igien du Worm
Bed got for Kongens Huus imod ald modgangs Storm,
Din Titul vorde skal Kong Friderich Dend Fierde
Mit ønske vorde skal, Gud Lucke Self Sit Gierde,
Omkring Printz Friderich, og sette Hoved vagt
Guds øye wochte dig og give paa dig Acht.

303

TIL GYLDENLØVE

Velkommen Gyldenløw, vort Riges Priis og Ære,
Saa nødig kand vi dig som Himlens Soel ombære
Hver Dag var fuld af Suck, hver Time fuld af Sorg
Saa lenge som du varst fra os i Oldenborg.
Velkommen Gyldenløw Naturens Mester-Stycke
Du Landets Lov og Løst, du hver Mands Liv og Lycke,
Du Kongens Huld tro Mand, du Dyders *Perspectiv*
Som kand en halv Død Siæl indgive Aand og Liv.
Velkommen Gyldenløw Guds Kirckes Ære-Støtte
Gid Lycken fra dit Hoff ey nogen tid maa fløtte,
Nu var ieg hart ad død, men der ieg hørte dig
Min Aand fick Liv igien og kom igien til mig.
Fra *Wiborg* har ieg dig toe Riime-Suck tilsendet
Jeg troer du har til mig din Gunst saa Naadig vendet,
Mit *Logement* nu er her udj *Fridrichshavn*,
Gud lad ey lenge mig her holde Sted og Stavn!
Min Naadigst Konge har mig i *Castellet* skicket
Og Modgangs Snerre-Garn mig saasom har omstricket
Om Kongens Naade ieg dog ingenlunde tvil,
Lad Lycken kun see suurt, hun går igien sit smiil.
O! Gud skee Lov og Tack! at *Gyldenløw* er kommen
Her bliver anden Lyd af Piben og af Trommen,
Thj *Gyldenløw* hand er min Velfærts Støde-Stav
At ieg ey legges skal i Sorgens Smerte-Grav.
O! Gud skee Lov og Tack om *Gyldenløw* ieg hører
Hand mig til Fred og Fryd udaf *Castellet* fører,
Gack Hierte *Gyldenløw* til Kongens Huus og Gaard
En Naadig *audiens*, ieg veed, du sicker faar.
Og vil du spørge ad: Hvad har du Orm dog syndet?
At Lycken har dig ey saasom hun burde yndet,
304 Hvad er din Fejl og *Faut*? Hvad er din Far' og Fald?

At du nedstyrtet er af Løckens Ære-Hald?
Høybaarne *Gyldenløw* ieg meer ey har *pecceret*,
Endog at Løcken har mig saasom *exploderit*,
End *Schuppius* hand har med sit Regenter-Speil
Forseet sig, saa er og mit Fald, min *Faut* og Feil.
Lad det *passere* nu, ieg kiender ieg er skyldig
Mit [Riime-straffe-skrift] er ey for døden gyldig,
For Kongen derfor ieg har ydmygst giort afbit
For Førsterne ieg og vil *deprecere* tit.
Hielp, hielp nu *Gyldenløw* min Velfærts Soel og Stierne
Giv Raad, giv gode Raad af Himmel-kloge Hierne
Ved hvilcke at ieg kand befries fra *Arrest*
Det er din Ævig Priis du hjalp en Herrens Præst.
En fire Ugers Tid min Lyckes Soel har lidet
Formørckels', og med Sorg ieg kummerlig har stridet
Saa lenge har ieg her nu været i *Arrest*
Søg nu din Priis og Roes og hielp en Herrens Præst.
Gack Hierte *Gyldenløw* til Kongens Naade-Sæde
Der ved min Traurighed kand vendes om til glæde,
Tal, tal hos Kongens Bord du *Løve* for en *Orm*
Sig: Gack udaf *Arrest*, min knægt, du *Jacob Worm*.
Gack Hierte *Gyldenløw* til Kongens Naade-Throne
Skaf mig forlov at gaee til Kald, til Huus og Kone
Jeg troer min Hustrue er af Sorgens lagt i Muld
Jeg veed mit fattig Huus af Klage-Graad er fuld.
See! mine Kirche-Faar af trengsel hart ad dødes,
De meen' at deres Præst af Modgang slet skal ødes
Men naar de hører at Hr *Gyldenløw* kom hiem
De troer du hielper mig af Sorgens Huus og Klem.
Jeg har til *Hareboe* fremskicket Sucke-Breve
Nu i *Castellet* ieg i Sorgens Lufft maa sveve,
305 Hand lover at hand dem til Kongen bæere vil,
Men *Gyldenløw* hand kand stor Naade sette til.
Hielp søde *Gyldenløw*, hielp mig til Fred og Naade,
Hielp mig udaf *Arrest*, hielp mig af Modgangs Vaade,
Hielp mig til Huus og Kald, hos Kongens Naade-Stoel
Din Lycke blive skal som Himlens Fryde-Soel.
Jeg tencker ret at Gud dig har til os hiemskicket
Nu at ieg Modgangs Skaal til Bonde har maatt dricket,
Hielp mig till rette nu Høybaarne *Gyldenløw*,
Jeg ligger hos din Stoel i ydmygst Muld og Støv.

GRAAD OG GLÆDE

dj. 9. Februarij Anno 1681
offererit min Allernaadigste Arvekonge
udj Dybest Underdanighed.

Nu Kommer Jeg med Graad, nu Kommer jeg med Glæde,
Med Øynis Taare-Flood Jeg Kinderne maa væde,
Naar Salig [*Fridrichs*] Død Jeg i *Calender* seer
For Ellev' Aars Forløb, i mig er Liv ey meer.
Ei Aand, ej Liv, ej Siæl i Kroppen Jeg fornemmer,
Nej, Dødens Krafft og Knug, hver Ledemod forklemmer,
Naar ieg seer *Friderich* henlagt paa Lige-Baar,

Som Vi beængsted saae for fulde Ellev' Aar.
 Men store *Christian*, o! *Christian* dend Fromme,
 Naar samme *Almanach* nu pæger paa din Komme,
 Og Vii erindrer Os Du selv toog Kronen paa
 Selv samme Dag, Vi da ey lenger sørge maae.
 Een Søn sin Fader værd, en Konge Himlen værdig,
 Som til ald Guds Behag, er freidig frisk og færdig,
 Priis vorde Himmelen, som dig bevogtet har
 J disse Ellev' Aar ved Liusens Engle-Skar.
 Guds Øyes *Perspectiv* har hafd Dig steds i Sigte,
 Saa *Sathans Guarnison* Kund ikke mod dig figte,
 Ei Pestilentzis Piil, ey Fiendens Morder-Sværd,
 Har skadet Dig ved sin Antast og storme-Færd.
 Dend Dag, dend *Niende* i *Februarj* Maaned,
 Da salig *Friderich* ved Dvale-Drik blev daanet,
 Gav vel Formørkelse udj vor Glædes-Sool,
 Mens Glæden kom igien ved *Christians* Naade-Stool.
 Det kommer Os saa for, som Vi paa Nye skal salve
 Vor Konge *Christian*, og offre Lebers-Kalve,
 Thi denne Dag hvert Aar Os Hellig være skal,
 Gud lade Kongens Huuss i Glæde gaae i Val.
 307 Tak tusind Ær' og Tak for lovligst Regimente,
 J samfuld Elve Aar, Din [Naades] daglig Rente
 Af Mildheds *Capital* Vi stedss' opbaaret har,
 Blant Konge-Dyders Flok Din Gunst er dyrebar.
 Nu kommer ieg med Tak paa alle Stænders Vegne,
 Vi ønske samtlig, at Guds Himle [ned vil] reigne
 Guld-Taarer uden Tall paa Kongens Hoved-Top
 Gid Himlen vogte Dig med Englers tusind Trop.
 Troe-soeren Adels Mand Tak-Offer sit frembærer,
 Troe-Skyldig Geistlig Mand med Suk og Bøn dig ærer,
 Troe-flittig borger-Flok vil offre Liv og Blood,
 Troe-villig Bonde-Trop sin Troskab aldrig lood.
 Gud bedre mig ieg Kand ej som ieg vilde skrive,
 Saa lenge som ieg skal udj *Arrest* forblive,
 Min Aand forknyttet er, min Pen er tung som Staal,
 Før Kongen skienker mig sin Naadis runde Maal.
 Nu er min Aand og Siæl lit af *Castellet* viget
 Min Digter-Pen dend er som over Volden stiget
 Dend sigter alt hen op til Kongens Huuss og Gaard,
 Jeg Kongens Naade-Skatt af Hiertet eftertraar.
 See Denne, Denne Dag er som en Sool blant alle,
 Vort *Osianna* nu Gid Kongen maae befalde,
 Min Aand sig sneget har frem for min Skilte-Vagt,
 Paa Kongens Ansigt dog saa ydmygst giver agt.
 Dit Regimentes Dag, Dend første blant de andre,
 Gid dend i mange Aar maa lykkeligen vandre,
 J Aarets Dage Gang med Frelse, Fryd og Fred,
 Gid Kongens Arfve-Huuss maa ævig blive ved.
 Gud lade Kongens Sværd ald Fiende-Magt udfeye,
 Som Vandets Boble-Skum, som straa dend slet afmeye,
 Gud holde Haand i Haand og fæste Kongens Sværd,
 Gud selv slaa Leyr omkring Vor Kongis Huus og Hær.
 308 Gud lade Kongens Spiir mod Himlen stedse pege,
 Gid Lykkens Ære-Spidss maa aldrig aldrig hvege,
 Bryd Gud hver Fiende-Spiir, som reiser sig imod,
 Det være som et Rør, der rykkes op med Rood,
 Gud lade Æblet med sit Gylden Kaars bestande,
 Ret som paa Steen [og] Staal, at Kongens Ædle Lande
 Maa blomstre frem og frem, og aldrig mangle Frugt,
 At *Danmarcks* Ære-Navn maa gifve *Nardus* Lugt.
 Gud Kongens Krone Selv med begge hænder holde,
 Lad Kongens Lande staa saa fast som inden Volde,
 Gid at Guds frygt og Rett med Naadens *Diamant*
 Maa glimre blinke Klart af Kronens hver Een Kant.
 Det ønsker Leeg og Lærd, *Clerck*, Adel, Borger, Bonde,

Gid Kongens U-ven maa som Skum og Skarn henraande
 Hvad heller De med Haand, med Aand, med Pen og Mund,
 Meen Kongen ikke vel, Gud træd dem ned i Grund.
 Høistmilde Konge, hielp, hielp, hielp og hør os Arme,
 Dit Bryst, Dit Naade-Bryst, sig over Os forbarme,
 Jeg Kommen er til Dig nu paa saa god en Dag,
 Lad da mit ydmygst Suk Dig vorde til Behag.
 Kast mig ej fra Din Stool foruden Gunst og Naade,
 Guds Himmel-Dug og Aand, lad Dig til Mildhed raade,
 Vær ikke ævig vred, Fortørnis altid ej,
 Gak nu paa Naadens Stie, og træd paa Mildheds Vej.
 Ach: hør paa mine Suk, og see paa mine Taare,
 Kast naadig Øyne til min Hustru, uden fore
 Hun staar ved Dit Gemak, hun Kysse vil din Food,
 Thi hun forsikret er, Du vorder mild og good.
 Hun tigge vil sin Mand af Kongens milde Hierte,
 Nu hun i Aand og Siæl befinder Helved-Smerte,
 Hun tigge vil vort Liv med Ære, Goods og Brød,
 At Kongen frelsse vil os samtlig fra ald Nøød.
 309 Ak Naadig Konge lad mig af Arrest udgange,
 Mit Hierte slet er Klemt, min Siæl i mig er bange,
 Thi Kongens [Vredes-]Baal fortærer Marf og Been,
 Din U-gunst gjør udj min Siæl dybt Skaar og Meen.
 Sluk, sluk din Vredes Brand med Naadens Velde-Kilde,
 Din Vredis gnistre-Glød gid Du nu Dempe vilde,
 Med Naadsens Leske-Flood og Lifsens Aqvavit,
 Min Hustrue, Børn og Jeg det ønsker af Dig tit.
 Luk ej dit Øre til, hør vore Suk og Bønner,
 Thi du paa alles Tarf og Trang jo Naadig skiønner.
 Luk ej dit Øye til for voris Hierte-Graad,
 Luk ej dit Hierte til, Os slet ej undertraad,
 Os slet ej undertraad med Dine Løve-Fødder,
 Jeg veed i Bund og Grund Du aldrig aldrig øder,
 For dig ieg været har som Een forloren Søn,
 Du dog paa mine Suk og ydmyghed Kand skiøn'.
 Træd i Guds Foodspor nu med Naadens Flood at skienke,
 Gud til sit Hierte Dig med Ærens-Kiæde lenke,
 Jeg *poeniterer* nu min Synd i Støv og Muld,
 Mit Hierte-Raab og Suk du skatter meer end Guld.
 Lad Kongens Naade nu som Lifsens Træ fremspiire,
 Lad det i Blomster staae og bæere Frugter fleere,
 Giv Lykke, Liv og Brød, giv mig [min] *Aarons-Dragt*
 At ieg maa tiene Gud og Kongen af al Magt.
 Min Hustrøe, Børn og mig for dit Gemak ieg Kaster,
 Som *Agar* med sin Søn, for Thronen din vi haster,
 Hos Dine Fødders Stool Vi samtlig ligge need,
 Vi ber om Naad' og Gunst, om Frelse, Brød og freed.
 Dend Naade Himlene med Naade skal betale,
 O Naadig Konge da med Naade Os hussvale,
 Paa Denne Konge-Dag lad mig gaae af *Arrest*,
 Giv mig din Naad' igien, gjør mig igien til Præst.
 310 Om strenge Ret og Dom mig end Kand undertræde,
 Saa Kand dog Kongens Gunst med Naade-Dug mig væde,
 Naar Retten fører af, saa fører Naaden i,
 Giør Retten mig til Træl, din Naade giør mig fri.
 De mægtig Himle skal din Naade vedderlegge,
 Og øse Naadens-Strøm paa Dine Riger begge,
 Guds frelse-Haand skal Dig befri fra Modgangs Storm,
 J Naade tenk paa mig, ô tenk paa *Jacob Worm*.

DEND DYREBARESTEN DIAMANT

*Udi Kongens Krone
Allerunderdanigst Offereret
Den Stormægtigste og Høybaarne
Monarch
Kong Christian dend Femte
[Konge] Til Danmark og Norge etc.
Udaf Kong Davids Raritæt Cammer
den 21 Psalme
af
Hans Kongelige Maiestets
Allerunderdanigste og tro tiener
J: Worm
Siungis som Hiertelig
mig nu længis etc.*

1.

Ald glædis Vælde Kilde
Du meer end naadig Gud,
Vor Konge Fryde vilde,
Mod sorgens piile sckud,
Bønhør hans Suck! O Herre
Det som hand ofrer dig
Lad Modgang ey besnerre
Vor Konge svigelig.

2.

Min Gud lad Kongen glædes
Udj din høie Kraft
Hans Kinder lad ey vædes
Af Sorgens Taaresaft,
Hand schal sig giøre lystig
Udj din Salighed
Og hielp hand vorde trøstig
Bliv Kongen aldrig vreed.

312

3.

Du har jo hannem gived
Hvad som hans Hierte kand
Begiære her i Livet
Udj hans arve Land
Du veigret ey hans Læber,
Hvad [de] udsagde ret
Thi Kongen stedsse stræber
Gud at behage slet.

4.

Du Kongen overgyde
Med Naadens Himmel flood
[Din Naadig Haand ham] yde
Af Lifsens træes Rood,
Velsignet Frugt og Fylde
Kom Kongen gud tilforn
Med Naader hannem hylde
Ved Salighedens Horn.

5.

Sæt Gud oppaa hans Hoved
Af Kosteligste guld
En Krone: Thi du loved,
At vorde hannem huld
Hans Krones Ædel steene
Er guds Frygt Naade ret
Gud Kongen selv forleene
At blive dage-mæt.

6.

Hand Liv af dig begiæret
Langt lefnet du ham gaf
313 J din hielp er hand æret
Dit Syn oppaa ham haf
Læg ære, og læg hæder
Paa Kongens Hoved top,
Af gud aldt got hand beder
Foruden tal og trop.

7.

Gud Kongen stedsse sette
Alt til velsignelser
Gud Kongen ei forgiætte
Thi hand din Salved er
Du med dit ansigts glæde
Skal fryde Kongens Siæl
Med naadens gylden Kiæde
Mod Fiendens Braad og Pæl.

8.

Thi Kongens Hierte haaber
Paa Herrens Mischundhed
Til gud hand stedsse raaber
At fries fra Snuble fied
Befæst hans Føders gange
O himmel-høye gud
Giør Kongens dage mange
Før hand faar dødsens Bud.

9.

Din Haand hans Fiender øde
Thi de og hade dig
Din høyre haand dem døde
Som raadslaa svigelig
314 Mod Kongens Arve Riiger
Og mod hans Huus og Hoff
Som dug for Sool de viiger
Som hindrer Kongens Lov.

10.

Som gloend ovn dem sette
Udj din vredis Tid
Af Jorden dem udslette
Udj din hastig iid
J vrede dem opsluge
Een jld opæde dem
Som tør sig lade bruge
Mod Kongens huus og hiem.

11.

Du deris Frugt af Jorden
Skal ødelegge plat
Alt med din vredes Torden
Lad Sathan faa dem fat
Fra Folcket slet udfeye
Du deris Børn og Sæd,
Ja deris Frugt afmeye
Og dennem undertræd.

12.

De hemmeligen tæncke
At gjøre ont mod dig
J [Hiert] og Sind forkræncke
Af Edder giftig Svig,
Et anslag de udgrundet
Som ey fuldkommens maa
Hvad de har sammenspundet
Mod dig schal ey bestaa.

315

13.

Gud Kongens Fiender sette
Til vredens Maal og Meed
For Buen dem oprette
Udj din Nidkierhed,
Mod deris Anleed sigte
Med skud, med Piil og streng,
De som vanære digte
Gud hug dem need i Fleng.

14.

Ophøye dig o Herre
Udj din Kraft og Magt
Sæt Kongens Huus til Ære
Giv nøye derpaa Agt
Saa vilde vi dig siunge
Din Magt vi love vil
Med Hierte Mund og Tunge
Sæt Amen Gud hertil.

316

STORMÆCTIGSTE HØYSTBAARNE MONARCH ALLER NAADIGSTE ARVE-KONGE!

Min Aand er hartad død, och blabrer paa min tunge
Saa ieg ej kand saa nætt saasom ieg vilde siunge,
Min schriffver-geist dend har och fengsle-sluttet sig
Med mindre Kongen vill indgiffve liff j mig.
Durchleuchtigste Monarch fortørnis dog nu iche,
At ieg begier' *pardon* mit j ulychens striche
Nu at ieg trued er med Morder-dolk och Sværd
Saa ieg snart tenche maa paa liffvetz flytte-færd.
Jeg er huudflenget saa ved tvende scharpe domme,
Vilt du ej reise mig, Kong *Christian* dend fromme,
Da er ieg usle orm saa kringle-bøyet ind
Mig lychen drifver om, som een forjaget hind.
Dend Geistlig Bispe-ræt fratog mig kald och klæder
Dend Verslig Raadstu-dom afftræcher liff och hæder:
Men tøff; ieg veed nu Raad at steune retten op
For Kongens Naade-spiir ved mildheds fulde trop.
Du est een *Elephant*, ieg er ichun en flue
O undertræd mig Ej, lad mig for sværd Ej grue,
Jeg er een ringe myg, du est een Løve Helt
En myg dog søger Læ hen under Kongens telt.
Med Ørnen du dig op paa ære-vinger svæver
Til himlens Runde blaa; ieg usle Orm dog stræver
At kraule nær omkring min Kongis Naade stoel,
Opvarm een halffdød siæll med Naadens fryde-soel.
Jeg er Ej god *poet*, men fuscher lit paa verchet
For mine fusche-riim aff modgang er ieg merchet,
Mig retten dræbe vil, j graffven styrte ned,
Med døden truiss ieg; men raad ieg der for veed;
317 Thj Naadig Konge, thj! det kand du iche bringe
Paa Naadigst hiert' och bryst, at ieg for morder-klinge
Ved min dend schialdre-pen schuld' bøye mine knæ,
Jeg under Kongens spiir mig søger ly och læ.
Thj steuner ieg min Rætt och begge mine domme
Til kongens Naade stoel for *Christian* dend fromme
O schiench mig Naadenss safft for mit død-krammet bryst
Nu ieg aff Zuch och sorg er klemmet och for kryst.
Lad ej din vrede seeiss mod mig een Orm och Slange
Lad dødenss busse-Mand mig iche gjøre bange:
Ach! Kæer dig iche om *poeters* padde-snach
Giff ære, Naed' och liff, du tien dig aff Gud tach:
Min Aand, min haand, och mund af Gud forbandet bliffve
Dend dag ieg tenche vill et uqvemss ord at schrive
Om Kongen och hans Mænd, om kongenss arve-rætt
Slig utilbørlig schriff min siæl har nu forgiætt.
Jeg bedrer mig j støff, j *poenitentzis* asche
Jeg mine plætter vill med bitter taare vasche
Saa tigger ieg din gunst, saa betler ieg min fred
Din Naade prisis schall j schletherss tusind leed.

Sacr: Reg: Maj:

Subjectiss:

J Worm.

318

TIL DRONNINGEN

Solmilde Lande Lius, Du begge Riigers Moder!
Omskiøndt min Lycke sang kun lyder [sørge-]Noder,
Og min *Music* bestaar i hierte sorgens Tact
Paa min *Ruin Claveer* giv dog nu lidet agt.
Tilsted mig at ieg maa mig kaste for din Throne,
Kast du een Straale ned af Naadens glimre-Crone,
Omskiøndt ieg er indlugt udj een haard *Arrest*,
Min Aand med 1000 Suck er dog din Throne nest.
Jgiennem lufften ieg din [Himmel-milde] Naade
Frit spørge kand, din gunst er ald min velfærds baade,
Castelletz vold og vagt kand ey forhindre mig,
Jeg naadens Tidender dog spurde tidt fra dig.
Og denne Steds *Arrest* med laas og lukte Døre,
Skal ey indslutte mig ieg jo til trøst kand høre,
At Danner-Dronning er saa naadig mod een Præst,
Som ved ulyckens vold snart hafde faaët sin rest.
Det er Guds krafftis aand, som dig til Naade skynder,
Ved aandens hellig ild min velfærd du vel ynder,
Du staar som udj brand ved kiærlighedens ild
Med hierte trøst vi seer dit ansigt meer end mild.
Det er Guds krafftis aand, som dig til Naade egger,
At ey det Morder-Sverd mig slet i Muld nedlegger,
Jeg er nu sablet ned af Lyckens skade dolck,
Men derimod est du min velfærds Frelse-Tolck.
Din tunge Sucker-sød *Demante* hierter smelter,
Og du bedecker mig med gunst [bordyret] telter,
Jeg tæncker, var Du ey, ieg snart da var *Caput*
Jeg længe siden var ved lyckens piil nedskut.
Saa est du Soel og skiold min velfærds [liuse-]Stierne
At tale got for mig af hiertet og af hierne,
Min Lycke liv og brød staar alt udj din haand
Dend beeder ieg af dig i ydmygst muld og Sand.
319 Hver altar Tiener skal din roes til himlen føre
Fordj til Miskundhed du lod dit hierte røre
Din ære priises skal i Præsters Kirke *Choor*
Du hialp en Herrens Præst det er nu alles ord.
For alting beeder ieg giv frihed uden fængsel,
At ieg beholde maa min Hustrue uden længsel
Min frihed holder ieg langt dyrer end mit Liv,
Thi sucker nu min Siæl mig frihed naadigst giv.

320

TIL GYLDENLØVE

[Højbaarne] Gyldenløw, nu er jeg dømt til døde,
Og mine fødder skal de mørke bjerge støde;
Jeg er saa slet fordømt fra ære gods og liv,
Paa fingre jeg er fældt til sverd og morder-kniv.
O Hjerte Gyldenløv for Jesu død og pine

fra døden frels min sjel, frels mig og alle mine
Fra den forsmedelse, som jeg nu er tildømt, I mine dage jeg derom vel maatte drømt.
O søde Gyldenløv nest Gud du est min frelse, Thi skal dig himlene med evig naade
helse,
O tal tal godt for mig hoos Danerkongens bord, Hand ynder jo din røst og [hører] dine
oord. O fromme Gyldenløv see ned af naadens trone, Og hør paa mine suk, see til min
halv-død kone,
Som varter ved din port, som ligger hos din stool,
Blink op nu over os din Naades fryde-sool.
Kjøb mig fra døden løs ved Kongens høje naade,
Din gunst din mildhed er min sjeles evig baade,
Du est dend løve-helt, som tjener Kongen nest,
For Gylden løve-mood dig elsker Kongen mest.
O hjælp for Jesu død, hjælp mig for Jesu vunder,
I dødens afgrund lad mig ikke [slet] gaae under,
Hvad dommen haver fældt, det naaden rejse kand,
Sluk nu med naadens dugg den dødsens blussebrand.
Viltu kun tale godt, trods nogen taler ilde,
Du kand jo Kongens sind til naade-gunst formilde;
Giv mig mit liv igen, giv ære og giv fred,
Min fattig usle bo lad ingen røre ved.
Liv, ære, gods og fred for mig staar i din velde,
Du drage kand mig op af ald ulykkes fælde;
321 Viltu ej frelse mig saa siger jeg god nat,
Jeg som en *martyr* dør, mig griber døden fat.
Adieu hr Gyldenlev, du landsens ære-krone,
Vend naadsens øjne ned til min udsørged Kone,
Hun tigge vil sin mand af fromme Gyldenløv,
Hun tigger ær' og liv ydmygst i muld og støv.
Hun aldrig slipper dig før at du vilt bønne,
[Gid Himlens kraftig aand] dit hjerte vilde røre
At hjælpe mig til fred, til frihed ær' og liv,
Min frelser, min Patron, o Gyldenlev, forbliv.

TIL DOCTOR THOMAS KINGO

Velbaarne *Kingo* kom, og hør paa mine Sukke
Thi jeg til døden mon af Hierte-Sorrig dukke
Mit Hierte knuset er i Stykker og i Smald.
Fordj jeg er [fradømbt] Liv, ære, børn og kald.
Jeg først maa bede dig, du dine Øyne dækker,
For dette mit Papir, thi dine Øyne lekker
Ey finder sin Behag udi min halvdød aand
Af Modgangs løve-Foed [nedtraad] i Muld og Sand.
Et Riim foruden Riim, foruden Konst jeg digter
Paa mig Ulykkens Skud med sine Piile sigter,
Jeg snart nedsablet er, affældet udi Knæ
Af Kongens naade dog forventer ly og læe.
Lad nu din Rigdoms aand og Sukker læber dryppe,
At u-vens Smedde-tand ey længer Kiv skal yppe
Jeg een forjaget Hind af Modgangs Klappe-jagt,
Forhaaber du af Gud til Frelse er opvagt.
Lad nu din Skialdre-Kunst steenhaarde Hierter smelte,
Flint-stive Pander du som bløden dej kand elte
Er der en Torden-Søn, som tale vil imod

Sligt Ukrud *Kingo* kand oprykke slet med Roed.
Til *Danner*-Kongen gak, som *Elisæi* broder
Stem ziirlig dine Ord, stem dem paa Harpe-Noder,
En Salighedsens Piil din Tunge er for mig
Fred, Frihed, liv og Brød jeg haaber vist ved dig.
Vil nogen Pladdermund din Stadighed forvende,
Og mig til Helveds Grund end dybere nedsende,
Vær du min Støde-Stav, min *Jachin* og *Boas*,
Troe at min Velfærd er slet knuset smaa som Glas.
Du er jo Løseren, løs mig af Fængsels vaande
Lad lykke, liv og Brød igien mig gaae til Haande,
Vil nogen spørge mig, hvo hjalp dig af *Arrest*,
Det gjorde *Kingo*, som igien mig giord' til Præst.
323 Saa længe jeg min Aand igiennem lufften trækker,
Til takke til behag, saa længe jeg opvækker
Ald krafft, som i mig er og i min Slegte-trop
Jeg løffte skal dit Navn til ærens Spiir og Top.

324

TIL FRUE SIDSEL GRUBBE

Saa faar du Himmerig, Høybaarne *Sidsel Grubbe*,
For du ej vegrer dig og vil dig iche skubbe
For den betrengtes hielp, du vist udaf Guds Aand
Udj min store nød [mig] reher hielpens haand.
Saa faar du Himmerig, om det ej var for andet,
For du hielpvillig er mod hver betrengt i Landet,
Hver angist-klemte Siæl [nedfalder] dig til foed,
Thi du med hielp og raad hver Sørge-Siæl er goed.
Dit andsiget seer ieg sig til allis nød at bøye,
Til de betrengtis tarv du kaster et mildt øye,
Saa har du giort mod mig, det har min hustru sagt,
At du har talet got for os af ald din magt.
Os lychen har nedtraad i Sorgens bundløss dybe,
Men himlene dog kand Sin naade-dug neddrybe
Guds kraffte-finger har beveget mangen Siæl,
Nu at ulychens braad har bidt os i vor hæl.
Den søgte hiertet selv men himlene opvæcher
Os krafftig hielp og trøst, os kongens gundst bedecher,
Der til hialp du saa vel som du vor Moder var,
Gud giøre dig derfor til Naadens udvald kar.
Tach Tussind ær' og tach, at du dog ville ynche
Min Hustru i sin nød, der hun snart maatte synche
Udj u-lychens dynd, du hialp med ord og raad,
Dit hierte smelted blev af hendis bitter graad.
Din Honning-Søde Mund og trøstefulde læber
Tal offte got for os, hos Dronningen du stræber,
At hielpe mig til liv til ære, lyche, fred,
Til vaanlig Præste-dragt, til brød og fødested.
Dit hierte fuld af ynch, dit øye fuld af naade,
Din haand er fuld af hielp alt til min gafn og baade,
Du en Førstinde er, *Princess* af hielpsomhed,
Din mildheds naadegunst hver til [din] ære veed
325 Hvad meen du Præsterne og *Arons* kirche-skare
Vil sige, naar de hør, du hialp en Præst af fare,
En Præst saa slet fordømbt af Geislig verslig Ret.

Og en forhaanet Præst af ald ulyche mæt.
Saa lenge [Bibel er] med Alter *Chor* og Kirche,
Saa lenge *Levi* Børn din ære skal udvirche
Og kommer ieg igien til kald og ære-Brød,
Dit nafn ieg priise skal i lyche, liv og død.
Far fort, far krafftig fort, O Hierte fromme *Grubbe*,
At fri og frelsse mig fra modgangs stød og stubbe,
Nu sidder ieg saa fast i Sorgens henge-dynd,
Men venter Lædske-dug af kongens Naade-brynd.
J Otte ugger var ieg en *Castelle-Borger*,
Jeg Syttend dager har med Syttend 1000 Sorger
J Slutted taldt, min Aand indsluttet er,
Min Siæl forknust og ieg u-lychens byrde bær.
O! bed da kongens Børn, at raabe til sin Fader,
At fengsel og *arrest* mig iche lenger skader,
Af kongens milde Siæl ieg venter god *Pardon*,
Thi kongens Naade er alleene min *Ranson*.
Skriv mig da paa din haand og hav mig udj Tanche,
Min Trofast Hustru tør paa dine dørre banche,
Det volder alt din gundst, hun Slipper iche før,
End kongen aabner os sin hielpis naade-dør.
Far ævig! ævig vel! *Fru Sidsel Grubbe* fromme,
Din Naadis store priis til Himmelen skal komme,
Tench paa en fangen Præst, og ham i minde hafv,
Det være skal din roess, naar du est lagt i Grav.

326

MIN ALLERNAADIGSTE ARFVE HERRES OG KONGES EVANGELISKE PAASKE TANCKER

om den bedrøvede, Jacob og andre Smertefulde
Jesu Discipler.

Er nu min *Jesus Sød* opstanden fra de døde,
Da vil ieg frelsse dend som Sorgen gaar til møde,
Nu *Christi* Lius og Liff, har døden undertraad,
Af dend bedrøved Siæl Jeg drager Sorgens braad,
Er det en Paaske-fæst, en udgang af *Ægypten*,
Jeg recker [ham min] Haand, som sidder fast i gryfften,
Og Sorgens henge dynd, at dødsens Morder Magt,
Ham icke Skade kand, som giver paa Gud agt,
Dend Jordiske *Sabbath* og huile er forgangen,
Thi skal og Sorgen gaee fra dend Som Sidder fangen,
At hand med *Christo* skal en Paaske hvile faae,
Og Rigets freds *Sabbath* med *Kongen* nyde maa,
Jeg seer dend Qvinde flock og dend *Matrone* Skare,
Gaar flux til *Jesu* Grafv og Agter iche fare,
Med *Nardus*, *Alöe* og dyrebare Lugt,
At Salve *Jesu* Liig, Som anstod dennem smucht,
Saa skal ej Fengsle Grafv og ej *Arrestens* Hule,
Betynge meer dend Siæl som beer om Naadens Smule,
Min Naade *Nardus* er, min Mildhed *Alöe*,
For det forkrattet bryst som føler dødzens wee,

Jeg veed saa tung en steen, oppaa hans hierte Ligger,
Ret som paa *Christi* Grafv, som tit min Naade tigger,
Jeg Velter Sorgens steen fra hans forkrammet bryst,
Som Sexten Ugers tiid af fengsel er for kryst,
Dend unge Engle karl ved Grafvens høire Side,
Bær gode tidinger, hand Qvinderne Lod viide.
At *Christus* Nyss opstod dend Lifsens Seyer-Heldt
Og [dødens] fengsel slet ved *Christum* var omvelt.
327 Jeg Danner *Kongen* vil og Vere naadens Engel
Mod dødsens flyend Lod og Modgangs Snuble gengel,
Jeg gode tidender *Guds* tiener skicke vill
At hand helbred og Lif ej skal saa sette till,
Jeg seer dend engle Post er iført Præste klæder,
Og Lammets hvide rock som *Aron* bær til hæder,
Jeg veed at *Jesus* har og givet Lifsens brød
Som hand forhverved oss, ved Kaarsens haarde død,
Liv, Frihed, Klæder, brød ieg dend bedrøved skiencker,
Og paa dend *Levi* Søn til Gunst og Naade tencker,
Hand leeder effter mig ved ydmygst bøn og buck
Og hand mig finde skall med sine Hierte Suck.
Jeg hører Qvinderne er Englens *Secreterer*
Att sige Peder det at *Christus* atter Lever
Saa skal og Jacob faae fra mig et Naade bud
Der ved hand frelses skal fra modgangs skam og skud.
Ach Naadigst *Konge* Lad saa dine tancker være,
Og min half døde Siæl til Lycke Liff og Ære,
Saa skal du settes paa *Guds* fingers tanckering
Og aldrig føle skal ulyckens stød og sting.

328

DEND FROMME KONG DAVIDS FORKLARING

paa sine naadige tanker over *Simei* og *Apologie* mod en
Selv-viis og knibsindet *Zerujaer*, kejser *Sigismundo*, som engang
skammelig af en Hof eller klerke-Hund blev ørebidt,
til betænkning fremstillet.

Hør Flabmund, plader-pløes, og lumpen selvviis gante,
Hvad griller har du vel, Hvad estu for en *Qvante*,
Men du forkunkler saa mit ydmyg Naade-sind
Til stoltheds overmod Jeg kand mig bilde ind,
Du est en Hykel-mand, som paa *Zervia* slegter,
Thi om du beder end for *Simei*, dog negter
Du sandhed i din sjel, i det du nevner Ham
En døde-skyldig knekt, og gjør ham spot og skam
Med skummel-skjeld og ord, som ej en Christen sømmer,
Langt mindre kongerne, som naadig alle dømmer,
Har Hand sin mund misbrugt end til at bande mig,
Gud selv har tilladt det, det ej vedkommer dig.
Og meent du jeg ej veed, at jeg bær konge-krone
I Israel, at jeg med naade af min trone
Mig bukke skal til hver, som ydmyg beder mig,
Og du ej skammer dig at vorde Sathan lig.

Apologia.

Du er ej *Simei*, som sig i støven velter,
See til din smigre-sjel i pølen ikke smelter,
Din mund dend er jo fuld af smigger-hykle-skum
Og skamlig laased til, for Gud og Verden stum.
See hvor du lover alt af hjertet ud at rotte
Guds sandheds dristig Aand, og Herren selv at spotte,
329 Og du dog ryster ej for dommens strenge frykt,
Og din samvittighed gjør ej dit hjerte trygt
Men du, du skal dog døe, retferdighed og velde,
Som paa Guds scepter staar, skal dig til jorden felde.
Guds kroned Hoved skal af vrede bukkes ned,
At hver skal merke Hand var paa din flabmund vred.
Estu end *Goliath*, er du end som en løve,
Til døden skal hand dog din Hykle-sjel bedrøve,
Men du est kun et spøg, en lumpen pladderpløes,
En selvviis gante, som [slaer] hierte, tunge løes.
Hos dig er Guds frykt død, du maa vel betle naade,
At Gud ej med sin food, dig madike, skal traade,
Du stimpers mennisk-orm, hvor viltu da hengaa,
Til Christum tør du ej, du dig da krympe maa.
Dog viltu hoved dit i andre skruer sette,
Og Hjerte, mund og Haand til sandheds pligt indrette,
Saa skal Gud gjøre det, at du tør blive fri;
Thi hand er Gud, ja god, naar du blir *Simei*.

330

TIL GYLDENLØVE

[Skydsherre] *Gyldenløw, Protector, Hielpe-Støtte*
Med tusend Heldte Mænd vort Land dig ey vil bytte
Jeg kommer nu for dig halv Død, halv levendis;
Thi om din krafttig Hielp ieg sucker og er vis.
Min Ungdoms Hustrue [lad din] krafttig Naade finde;
Thi see, ack see hun er en høybedrøvet Qvinde,
Viis Kongen dette vers oppaa Hands Fødsels Dag
Gud give kongen det maa være til behag.
Hielp, thi nu gielder det, at ieg ey slet skal dødes
Udj dend Spanske Søe, og udaf Bølger stødes
Ned i Afgrundens Bug og Havets huule vom,
Lad mig paa Danmarcks Jord dog faae et lidet Rom.
Jeg hører denne Dom er over mig saa feldet,
Af Havsens grumme Magt ieg bliver overveldet,
Skal min heel svage Siæl gaae til Ostindien
Jeg neppe kommer did, og aldrig hid igien.
Mit Barn da Faderløs, min Hustrue vorder Encke,
Min Moders ængsted Siæl dend grumme Død vil krencke,
For Havsens Bølge-brøel de øser Bøn og Bod
Naar som ieg levendes begraves i mit Blod.
Min Hustrues Hierte-Suck lad for din Throne stige
Min Daatters Smerte-Graad ey fra dit Ansigt vige,
Min Moders Siæle-Sorg o! leg oppaa dit Brøst,

Og see U-Løckens Hiul os alle har forkrøst.
Gunst-megtig *Gyldenløw*, stat nu, stat som en Løve,
At ey U-lycken skal mig fra min Hustrue røve,
Maa ieg i Dannemarck ey finde Naadens Held,
Giv mig en Hytte paa det store Dovre-Field.
Jeg heller der vil døe og udj klippen Jordes
End ieg for uden Grav af Havsens Bølger mordes,
Vær for min Velfært nu en stadig Vagt og Muur,
Drag mig udaf *Arrest* og udaf Fængsels Buur.
331 En krafftig, krafftig Hielp vi alle af dig vente,
En ævig *Marmor* Priis dit Navn da vil vi prente,
En fremmed *Resident* en Morder skiule kand,
Vær du *Asylum* mit imod dend Jndisk Strand.

KONGELIG MAYTS FØDSELS-DAGS TANKE-RIIM

Priis skee dig Høye Gud, du alle Kongers Konning,
At du bevogted har mig og min Hiertens Dronning.
Med Riger, Børn og Land, fra *Sathans* [Riges] Magt,
Du Lifsens Konge har om mig holt Hoved-Vagt.
Nu glandset op dend Dag, og dend Lyksalig Time,
Om hvilken jeg med Lof og Tak for Gud vil riime.
Paa hvilken Jeg saae Sool for Fem og Tredve Aar,
Tak-Offer du af mig derfor jo billig faar.
Min Siæl Takoffer nu oppaa dit Altar setter,
Een Priis-*Ballet* jeg for min Herres Ark anretter
At hand saa skreved har mit Livis *Almanack*,
Des skee hans store Nafn af mig en hiertens Tak.
Røg-Offer for min Gud jeg i min Siæl antender,
Og med Skyld-Offer jeg opfylder Herrens Hænder,
Thi jeg paa denne Dag ret fødes som paa Nye,
Driff fra mig og mit Huuss Ulykkens mørke Skye.
Jeg saae din Naade nok i tusind tal at vrimle,
Og *Ærens Balsom*-Dug needdryppe af Guds Himle,
Du har ombundet mig med Sundhed, Liv og Fred,
At overgyde mig med Naade nu bliv ved.
Min Dronning, som udaf Høj-fyrstelige Dyder
Nep finder ligemand, min Gud du saa udpryder
Med Naadsens Smykke-Tøy og *Ærens Diamant*,
Som glimrer udaf got og Mildhed i hver Kandt.
Jeg seer dend Himle-Frugt af mine Lender spiire,
Du mig velsigned har med Konge-Slegter Fire,
De ere for min Siæl een *Paradises* Frugt,
Og Deris Dyders Nafn, som *Aarons* Balsom lugt.
Du Himmel Raad-Stue-Mand, mit Raad har selv oplæred
Med Viisdoms Giæve Raad, og deraf dennem æred,
333 Blant mine Raadstue-Mænd [vær] Gud en *Præsident*,
Saa bliver deris Raad til Herrens Priis andvendt.
Du var selv *General* for alle mine *Troupper*,
Dit sværd, mit Frelse var, mod Fiendens Morde-Kropper,
du Englernis *sqvadron* mig til Liv-*Guarde* gav,
Og du varst *Admiral* oppaa det brusend Hav.
Du holdte Haand i Haand, du Hafde Haand i Hanke,

Thi skal du og derfor Taksigels-Frugter sanke,
 Du lagde Ring udj *Senacharibis* Kiefft
 Og Fiendens velde Magt du Komme lood paa drifft.
 Du har min Krone selv besætt med de *Juveler*,
 Som ingen Fiende-Vold med Fiende-Lister dvæler,
 Guds frygt, Retferdighed med Mildhed, Magt og Mood,
 Du varst mod Mig og mod mit Land da meer end good.
 Mit Spiir er Rettens Spiir, af Herrens Hænder fæsted,
 Af fiendlig Jndfald er mit Land og ei lemlæsted,
 Sætt Hæder og sætt priis oppaa mit Rettens Spiir
 Gjør det til Landets Gavn, og til Guds Æres Ziir.
 Mit Sverd er Herrens Sverd, hand giemme Det og drage,
 Som det er hans Behag, foruden Landets [klage]
 Lær mine Hænder selv at spende Buens Streng,
 Nedsable Fiendens Magt, og Hug ham ned i Fleng.
 Mit [kaarset] Æble mig, om *Christi* Kaarses Ære
 Og om Guds Kirkes Tarv mit Konge-Mod regiere,
 Paaminder, at Guds Ord har baared hos mig Frugt,
 Som give skal min Gud en velbehaglig Lugt.
 Er Jeg paa denne Dag løst af Naturens Fengsel,
 Og Dronning Moder selv forløst fra Smerte [trengsel],
 Da vil jeg løse Een fra Fengsels Slutteri,
 At hand skal gjøre Frugt udj Guds *Sacristie*.
 Jeg dend almindlig Lufft og Liv begynt at drage
 Paa denne Fødsels Dag, som Gud lood sig behage;
 334 Til Frihed, Frelsse, Fred Jeg Een udlade vil,
 Hand til min Naades Gunst sit Haab jo setter til.
 J Dødsens haarde Striid dend Naadig Gud mig skaaned,
 J dend oprindlig Synd Jeg blev ej død og daaned,
 Gud skienked mig mit Liv, og Kongens Ære-Navn,
 Det følger mig til Grav og Himlens Hellig Havn.
 Jeg den bedrøved Siæl Liv, Ære, *Titul* skienker,
 Til Mildhed og til Gunst jeg og paa Hannem tænker,
 Hand blive skal udj vor Kiere Føde-Land,
 At hand ej jordens skal i dend *Canarisk*-Strand.
 Jeg skikker ham min Gunst og Naades *Alliance*,
 At han ej støde skal paa *Cap bon Esperance*,
 Han har ej Kræffter til at skue *Jndiens* Sool,
 Men tiener bedre til en Dansk Prædike-Stool.
 Paa denne Naade-Dag i Konge-Børne-Klæder,
 Da Dronning Moder min, i førte mig til Hæder,
 Saa har jeg og dend Magt for jeg er Herren nest,
 At jeg iføre Kand Een afført Herrens Præst.
 Paa denne Føde-dag min Moder mig bespiised
 Af Bryste-Taffel og sin Kiærlighed udviissed,
 Saa vil jeg give og dend Hungrig Siæl sit Brød,
 At hand og Hands skal ej formeget lide Nøød.
 Paa denne Frelse-Dag mit heele Rige glædes,
 Thi skal den Angest-Siæl af Sorg ej undertrædes,
 Gud selv tilgiver Synd, naar dend fortrydes Rett,
 Dend Sorrig fuldis Feil er og af Mig forgiæt.
 Thi hand jo bedrer sig i Støv og Muld og Aske,
 Med *Poenitentzes* Graad sin Faut hand vil afvaske
 Hand har om keered sig i Sorgens Falmet Støv,
 Hand bæver og for mig, ret som en Espe-Løv.
 Thi vil Jeg Løse ham, før Jeg angaar min Reise,
 Til *Salve-qvarde* Jeg vil Himlens Gud udkeise,
 Gak *Page*, bed ham gaa udaf dend haard *Arrest*,
 At Jeg i Himmelen skal blive Kong og Præst.
 335 Tænk, naadig Konge, tænk paa *Jacob* udj Naade,
 Oppaa saa god een Dag, Jeg Kommen er til Maade,
 Lad nu din Fødsels Dag mig vorde Frelse-Dag,
 Det er min Konges Roos, det er min Guds Behag.
 Lad Mig ej Smerte fuld i Fængsel sidd' at sukke,
 Lad Hustroe, Moder, Barn ej slet i Graven bukke,
 Vil nogen spørge mig, naar Kom du af *Arrest*?

Jeg fik min Frihed paa min Konges Fødsels Fest.

336

TIL GREVINDE SOPHIA AMALIA MOTH

Oplad din Naades Dør Høybaarne *Moth* Grevinde,
Lad mine Hierte-Suck din Hielp og Mildhed finde
Ack ønckes over mig ieg er forhat, forladt
U-Løckens krumme kløer mig hart har greben fat.
Min Siæl er hart ad død, min Aand i mig er qvælet
Af Modgangs haarde tvang, min krafft er slet udtrælet
Jeg dybt nedsiuncket er i Sorgens Henge-Dynd,
Husval min Angest Siæl udaf din Mildheds Brønd.
Dit fromme Hiertes Roes mig driver og tilskynder
At ieg bønfalder dig, som alle Mand vel ynder
Din Hielp-villighed berømmes af hver Mund
Du tael for alle got af Siæl og Hiertens Grund.
Saa tael og got for mig som Modgang undertrygte,
Jeg ydmygst stoler paa din Fromheds Naade-Rygte
Derfor har Himlene sat dig i Glæde-Stand
At du bønhøre skal hver Hielp-begierlig Mand.
Et got Ord af din Mund kand mig hos Kongen frelse,
Thi skal dig Himmelen med ævig Naade helse,
Et got Ord af din Mund er et [*Confortativ*]
Der ved erlanger ieg Fred, Løcke, Brød og Liv.
Min Hustrues Hierte-Suck o! lad dig gaae til Hierte,
Haf Medynck over os udj vor Siæle-Smerte,
Vort spæde-Unge Barn, med Skrig og Øyne-Flod
Anraaber dig om Hielp, vær os da mild og god.
Derfor dit høye Navn til Stierne-Lofft skal stige;
Thj udj Fromheds Roes du neppe finder Lige
Vilt du ey hielpe mig ieg slet mistvile maa
Men hører du min Bøn af Gud du Løn skal faae.

337

TIL KONGEN

Min sønderknuset aand mit sorigfulde hierte,
Min angstgivne Siæl ud af Guds risis snerte
Hudstrøgen kommer nu for Kongens ansigts Sool
Jeg bøjer mig i støv for Kongens Naade-stool.
Luk ej dit hierte til; tilspær ej Naadens dørre
Ak! at du vilde dog min Siælis Suk anhøre
Saa skal ej himmelen til sluttis da for dig
Naar du i dødsens kamp Gud raaber paa med skrig.
Lad hafsens morder-magt mig ej i stykker hugge

Lad mig ej qvæles af dend dødsens mørke skugge
Jeg raaber om *Pardon*, bøy dog din Naadis spiir
Du Jesu *Contrafej*, du *Naadens Sool* og Ziir
Kand *Mosis* kiep og stav dend haarde klippe bryde
At vand og strømme-flood af Stene-[hald] maa flyde
Giør ej dit hierte hart imod min Siæle-bøn
Derfor i himmelen du finder ævig løn.
Ugunst er langt fra dig, du elsker ret og Naade
Lad dig af Herrens [Aand] til gunstig hielp nu raade
Min Hustru Enke er om hun skal miste mig
Hør Naadig Konge! hvor hun skriger bitterlig.
De børn i *Ninive* kand Herrens hierte smelte
Med deris børne-skrig; derfor Gud Naadens telte
Udbredde over dem; jeg har et diend' barn
Lad det ej snæris nu i dødsens strikke garn
Giør det ej Faderløøst, min Hustru giør ej Enke!
Hvad Egte-skilsmis er, min Konge selv kand tenke
Eet hierte og een Siæl skal det saa skiller ad
Min trofast hustru da for sorg ej vorder glad
Gud selv os samlet har; lad Gud det baand adskille
Som Himlen bundet har alt effter Herrens ville,
Skal ieg til Synden-pool henskikkes jammerlig,
Mit barn det qvælis strax min Hustru dør af skrig.
338 Min Siæl får ud af suk, min aand gaar ud af smerte
Der huggis dødens saar udi mit bryst og hierte
Om ieg min Hustru skal saa sige gode nat
Kom døød, kom grumme døød, kom! kom! og grib mig fat.
Ak handle naadelig med mig og alle mine
Med naade kand du ret udj i Guds foodspor trine
Mit barn nu savner mig: for Jesu pines død!
Beviiss en naade-gunst; fri os fra havsens nød.
Du veedst, at *Jacob* vandt af Gud en salig sejer,
Hans bøn, hans graad og skrig, for Gud saa fyndig vejer,
Træd du da icke mig need under vredens food
Lad havsens bølge-skum ej farvis med mit blood.
Det er din ævig priis, det er din ævig ære
At du en ydmyg Siæl vilt naadig naadig være
Hvad andre styrte ned, det kand du rejse op
Dermed gaar Kongen op til ærens spitze top
Skienk mig dog et *valet* ud af din Naadis beger
Du alle mine saar derved saa krafftig læger
Din naadis pen-fuld blek, kand giøre mig meer glad
End suur-brynds ledske-vand, ja end det varme bad
Reis Konge lykkelig! Dig lyde lufft og landet!
Vil nogen skade dig, han vorde slet forbandet
Gud legge bidsel paa vand-bølge, hav og storm
Gak udi glædens trin! Vær naadig mod din *Worm!*

339

AFSKEDSDIGTE

340

341

Jeg lider nu, at min uven
Saa tit paa mig vil pucke
Jeg meen at see dend Dag igien
Hand skal derover sucke
Giør nu formeget ej deraf
Du veed self ej hvad qvide,
Førend du kommer i din Graf,
Du skalt af andre lide.

342

EN RETSINDIG HERRENS TIENERES OG SANDHEDS ELSKERES, DOG MENNESKENS FANGES FRIMODIGE TALE OG VALET

stillet paa det *Poetische* af den, som ønsker
at alle *Christi* Tienere og *Apostler* maa i
Sandhed uden Hycklerie til Døden blive
bestandig.

Ack! skal nu Sandhed bort, maa Sandhed icke høres,
Skal Sandheds Elskere til Retterstæd nu føres,
Skal nu de Seener smaa som hefftede det Hoved
Og Tungen i den Hals, som Sandhed altid loved
For blancken kolde Jern og skarpe Sverd nu krympe,
Christ give da igien udspiire maa en Ympe
Der daglig voxe kand og bære frem de Frugter,
Der ret som Honning-sød af Sandhed stedse lugter?
Skal Sandheds blancke krop til sorten Jord nu segne?
Skal [Synde-strafferen] for Bøddel-Sværd nu blegne?
Ack! skal nu Sandheds Mand sit Liv for Sverdet ende,
Gud da hands ædle Siæl til Himmel-glæde sende!
Men *Satan* tvert imod dend Siæl i Pølen piine
Som udaf hands *Ruin* paa Dievle-viis monn' griine;
Thi hver en Christen Siæl maa gremme sig og grue,
At Bødlen med sit Sværd skal Herrens Tienner true
For hand har straffet Synd og bare Sandhed skrevet
Og skieldet lidt paa dem, som Hove-Treck har drevet,
Mens Holdt lidt Mestermænd hugg icke til for fage,
Maaske en Freds *Legat* tør Fangens Væ betage
Maaskee endnu *Pardon* til Fangen vel tør raabes,
Om Fangens *Ær'* og Liv endnu tør lidet haabes;
Thi kongen er ey den som agter sig at føye
Stor *Ære* ved hands Død, men lår sig gierne nøye
343 Med bedring, Bøn og Graad udaf dend arme Fange
Som for en skiendig Død er hierte-klemt og bange;
Thi nu har Kongen alt sin Magt paa hannem øvet

Og Ægte-fæll' og Børn med Faders Død bedrøvet
Nu kand hand dem igien betage deres Smerte
Og med en glad *Pardon* forfriske deres Hierte,
Og gjør hand det da vil ieg sige ham til Ære
Hand slægter Løven paa og Løve-Moed monn' bære;
Thi Løven vil ey den til Jorden død nedfelde
Som røster for hands Magt, og skielver for hands velde
Thi om et lidet Dyr, en liden Puus og Hare
Ved Hoff- og Klappe-Jagt kand komme i hands Snare
Hand slaarer da ey ihiel, men seer hand det at beve
For hands dend grumme Magt, da lader hand det leve
Om [ham] end given er et Kiempe-Moed og Størcke
Saa vil hand Øynen dog ey lucke til og mørcke
Paa Magteløse Dyr, der intet kand udrette
Jmod hands store Magt, og ey imod ham trette;
Men sulten Mynde-Hund, hvis Magt dog langt ey strecker
Gjør ofte lange spring og Raden vidt udrecker
For at bemegte sig et lidet Dyr til Fange,
Hand skiøtter icke om det skielver og er bange
Men bider flux ihiel og piiner ud til pricke
Jndtil hand faaer dets Blod, ja Hierte-Blod at slicke:
En Naadig Konge god, kand lignes ved en Løve
Der ey sin store Magt paa krafftløs Dyr vil prøve;
Men lidet-magte Folck skal *Tituleris* Mynder;
Thj om et Mennisk-Dyr af Misforstand end synder,
Da skal det dødes strax, og drives udaf Live,
Om deres lumpen Magt skal ey til intet blive;
Men hvad skal følge paa, naar Kongens Siæl skal føres
Til Høye Himmel-Fryd, hvor Glæden altid høres;
Skal hadske Avinds-Mænd til Helveds Pøel nedstødes
Og for U-skyldig Blod til ævig Pine nødis.

344

TVENDE ÆCTE PERSONERS BEDRØFVELIGE ATSCHILLELSE VED MANDENS BORTGANG OC LANGVARIGE REYSE,

under [dend] *melodie*
Ach Fairfax schamme dig.

1. Manden.

For graad oc gremmelse kand Jeg ey tale meer,
For væ oc vemmelse mit øye icke seer,
Af hierte-klemmelse min krafft er tør som leer.

2. Hustruen.

Ach hierte, ach hierte bedrøfves ey saa,
Den schaale, som schienches, vi driche Joe maa,
Vær trøstig J Herren, alting schal vel gaae.

3. Manden.

Min siæl er tung som steen, oc Jeg er nesten død,
Jeg føler hierte-meen af modgangs haarde stød,
Ach *Jesu* vær ey seen, hielp mig af dødsens nød.

4. Hustruen.

Hvad saarer dit hierte, hvad klemmer din siæl?
Jeg veed vel, at *Satan* har knuset vor hæl,
Oc lychen sit ansict nu schiuler oc fiæl.

5. Manden.

O gid den sorte Jord vild schiule nu min krop,
Kom død oc gjør et mord paa mig fra taa til top,
Thi see ulychen gaar paa os i fulde trop.

6. Hustruen.

Wær trøstig, vær trøstig, Gud lefver endnu,
Haf Herren i sinde, i tancher oc hu,
Oc kiær dig slet intet om ulychens tru.

7. Manden.

Jeg seer den visse død i hafsens hule vom,
Men troer i *Jesu* schiød at finde siæle-rom,
Om ulychen gjør mig stød, saa er dog *Jesus* from.

8. Hustruen.

Hvad søe oc hvad bølge schal knuse den mand,
Som Herren vil følge til land oc til vand?
Gud schal sig ey dølgge, fryct dig ey et grand.

9. Manden.

Ach hustru, hustru god! min siæles største part;
O du dydædle blod! alting er nu uklart,
Ulychens Bitter rod voxer i fulde fart.

10. Hustruen.

Ey bølger, ey vande schal schille os ad,
Gud giøre os begge i ulychen glad,
Vi finder i himlen den urørlig stad.

11. Manden.

Skal Jeg mit fødeland forlade oc mit boe,
Mig druchner *Belials* vand, Jeg qveles af uroe,
Mig brender sorgens brand om nat oc morgen froe.

12. Hustruen.

Mit hierte, mit hierte det smeltes til død,
Min siæl den opbrænder af ulychens glød,
Husval os o *Jesu* vor brudgom saa sød.

13. Manden.

Gud samler oc igien [det vere schal vor trøst],
Min siæles beste ven Gud være [vil din Lyst],
Om Jeg end schiønt reys hen, guds aand boer i [dit] brøst.

346

14. Hustruen.

O hvem schal mig føde, min moder oc barn?
Til døde vi fanges i ulychens garn,
Vor møye [og møde os] styrter i far'n.

15. Manden.

See Gud hand er saa rig, som udaf ævighed,
Sin haand hand recher dig, i guds fryct blif chun ved,
Gud hielper visselig, naar lychen er af leed.

16. Hustruen.

Mit hierte det smeltes af lengsel til dig,
J sorgen Jeg veltes, oc døden er lig,
Af modgang Jeg æltes saa ulychelig.

17. Manden.

Min sorg ey mindre er for dig mit hierte sød,
Jeg modgangs byrde bær indtil den bittre død,
Jeg er min Gud dog kier, Jeg hviler i hans schiød.

18. Hustruen.

Jeg er dog en enche, oc du enche-mand,
Hvad schal Jeg dog tenche, naar du est af land?
Hvor vil det mig krenche, naar du est paa vand.

19. Manden.

Gud er min styremand, oc hand er min *pilot*,
Min siæl i himmel-land, er *Jesu* undersaat,
Mit hierte staaer i brand Jeg ynscher dig alt got.

20. Hustruen.

Min seng oc mit leye Jeg væder med graad,
Jeg maa dig ey eye, thi veed Jeg ey raad,
Min sorg maa høyt veye ved ulychens braad.

347

21. Manden.

O Gud forlade dem, som aarsag var her til,
Min siæl den er i klem ved lychens falsche Spil,
Jeg reys fra huus oc hiem, alt som min gud hand vil.

22. Hustruen.

O Gud dem betale, som styrt' os i fald,
vi Gud dem befale, som schilt' os ved kald,
[Os] *Jesu* husvale, vor lych er i smald.

23. Manden.

Den Gud som gaf os brød, hand gifve kand igien,
Hand frelser os af nød, hand er vor bedste ven,
Fryct ey ulychens stød, om Jeg end reyser hen.

24. Hustruen.

Min Gud dig bevare min kjeriste from,
Gud fri dig fra fare, du vel igien kom,
Gud drag dig af [snare], oc Gifve dig rom.

25. Manden.

Hels hierte moder min, oc hels vor datter smuch,
Hels kiere Broder din, Gud sorgens brand udsluch,
Hels venne-floch saa fiin, det er min bøn oc such.

26. Hustruen.

Om vi ey meer samles paa Jorderigs bold,
J himlen vi mødes med fryd mangefold,
Der schal ey ulychen paa os giøre vold.

27. Manden.

Vi schal med glæde stor daa mødes hos vor Gud,
Gud trøst os med dit ord, oc holt os ved dit bud,
Sæt os i engle-chor fra modgangs scham oc schud.

348

28. Hustruen.

Om vi maa adschilles med legemer her,
Af verden vi drilles, men frydes dog der,
For Gud schal vi stilles oc vere ham kjer.

29. Manden.

Far hustru, datter oc far beste moder vel,
Ulychen mig bort-Jog paa bølgens flyde-fiel,
Høy-tvungen Jeg bortdrog ved modgangs størst' uschiel.

30. Hustruen.

Jeg følger mit hierte af fædrene-land,
Med such oc med smerte min siæl ofver strand,
Sig lychen forkeerte, Jeg dør for min mand.

349

JONÆ PROPHETES BØN

Sangviis som, Hiertelig ieg nu lengis, eller
saa som Jeg raaber Fast o Herre.

1.

Udj min nød ieg raabte
Til Herren aff ald magt
Oppaa min Gud ieg haabte
Og hand gaff paa mig agt
Jeg skreeg og hand mig suaret
Mit udj Helvedtz Vom
Mit Liff og siæl hand sparet
Min Bøn fant hos ham rom.

2.

J dybet du mig kaste
Mit udj hafvedtz bug
Huer floed da monne haste
Og gaff mig siæle knug
De Voffver og de bølger
Da ginge offver mig
Ulychen mig paafølger
Min hielp den er fra dig.

3.

Da Var min siælis tancke
Jeg er udkast fra dig
J Sorgen mon ieg Vanche
Dit øye seer ey mig,
Dog Vil ieg endnu skue
Din boligs tempelsted
For ondt Vil ieg ey grue
Thi Gud er ald min freed.

350

4.

Vand omgaff mig til siælen
Affgrunden skiulte mig
Mig slangen beed i hælen
Dog alt svigagtelig
Mit hoffved Var indsnerret
J tang og haffvedtz dynd
Min fiende er forheeret
O Gud dig til mig skynd.

5.

Jeg sanck hen under bierget
J haffsens dybe grund
Dog haffver Gud affverget
Udj sin Hielpe-stund
Dend døds forgifftig braadde
Og skiendig piile-skud
Sampt jordens stængers odde
Min hielp dog kom fra Gud.

6.

Men du min Gud opførde
Mig aff forderffvelse
Thi du min siæl bønheardte
Mit i Ulyckens Væ
Paa Herren ieg dog tenckte
Da ieg forsmechtet laa
Min tillid paa Gud hengte

At ieg kund' hielpen faa.

7.

Min bøn kom i din tempel
Og giennem trengte sig
351 Saa er ieg et exempel
For dem som troer paa dig
De som paa falskhed Vare
Og paa forfenglighed
Skal falde om i Fare
Og icke bliffve Ved.

8.

Men ieg dig Vil betale
Med min tacksigels røst
Jeg gandske Vil befale
Mig Herren i mit brøst
Hvad som jeg loffved haffver
Jeg hannem offre skal
Min Salighed tillaffver
Min Gud i Himmel Sal.

Aff en bedrøffved
Jesu Ven.
352

TRØST-VALET TILL SIN HOYBEDRØFUED HUSTRU,

skrefuit paa Skibet ved Hittland den 10. May Anno 1681 .

Nu bryster Siæll og Sind! Nu smelter slet mit Hierte!
J Siæll og inderst Aand Jeg føler Dødssens Smerte
For Dig, Min [*Abild*]-*Quist*, Du *Paradiise-Frugt*,
Din Dyd, Din ædell Dyd er Siælens Balsam-Lugt!
Ah! Skilssmiss, Skilssmiss Haard! Du Siælens Smerte-Byrde,
Hui vilt du mig dog slett med Sorgens Slag-Sverd myrde?
Jeg Jordes leffvendes; Min Siæll den quæles slett;
Thi See: Mig Himlene nu gandske har forgett!
Min Siæles beste Deell fra Liiffv og Aand er røffvet,
Thi ach Ulychens Vold med mig har Styrcke prøffvet,
Og Jeg er sablet ned; Min Aand er slet udflytt,

Aff Sorrig er min Siæll forkrattet og forknytt,
Ah! Hustru! Hustru God! Hui skall vi saa adskilles?
 Aff Verdens Sviig og List hui skall Vi saadan drilles?
 Hui har Ulyckens Vold paa os saa lagd sin Haand,
 Att den udslucker slet - vor Siæll, vor Liiffv, vor Aand?
 Paa Bølgens Teppe blaae skall Jeg fra Dig henveltes,
 Udi mit Hierte Blod min Siæll til Døden smeltes,
Dig, Dig, Min Skiønneste, Min Siælis Himmel-Pant,
 Skall Jeg forliisse Dig, *Mit Hiertis Diamant?*
 Mig tyckes, at Jeg seer Dig som en Turtell-due
 Paa enlig Sørge-Quist at Jamres i vor Stue
 Hos *Hierte-Moders* Haand, og hos *Vor Spæde Barn*
 Vi Alle snæred' er' udi Ulyckens Garn.
Ah! Himle! Himle! Hui har J os saa nedtrycket?
 Hui er vor Lyckes Rood saa slet aff bund' oprycket
 Hui er vor Medgangs Sooll for os saa bleffven mørck?
 Vor Huile-Boe og Huus staar som een eenlig Ørck!
 Ney! *JESUS* Hand er Vert, og Hand er Huusets Herre,
 Saa *Sathans* Stricke-Garn os ey skal slet besnærre,
 353 Min Hustru, Moder, Barn *Du, JESU,* vogte vill
 Jmod ald Modgangs Vold, og mod Ulyckens Spil
 Lad *Sathans* Vold og Magt udkaste sine Piile,
 Att Lycken icke vil for os nu lenger smiile:
Gud lade schall igien dog Bladet vende sig,
 Det er min Siæles Haab! Det troer Jeg visselig.
 Tag trøst af Himmelen, *Min Abild, Himmel Pode!*
Gud lad Ulycken Dig ey meere gaae till mode!
Gud øse Glæde Trøst udi Din Siæll og Aand!
Gud udaff Himmelen Dig recke Faders Haand!
 Huer dag, huer øyeblik Jeg *Dig Gud* offvergiffver,
 Min Siæls *Memorial* Du indtill Døden bliffver,
Dig, Moder, og Vor Barn Jeg oppaa Hiertet bær,
 J Trey et huer *minut* mig udi minde er.
 Tack, *Hierte Hustru,* Tack! for huer en Fryde-Time
 Du med mig leffvet har, min Siæll derom vill riime
 Nu till en Tack-*Valet* fra *Hittlands* Odd og Pynt
 Du veyer meer' hos mig end *Jndiens* Guld og Mynt.
 Mit Hierte saaret er! Min Siæll er slett forskrammet,
 Nu att Ulyckens Kløer paa os saa hart har rammet,
 Jeg seer [dit] Dyde-Speyll udi mit Hierte staae
 Ditt *Contrafait* Jeg bær i Hiertets skiulte Vraae:
 Seer Jeg till Himmelen, og Himlens liuse Stierner,
 Huor hen de Lærdes Sind opstiige maae med Hierner,
 Udi huer Soele-Glandtz Jeg fast *Ditt* Ansigt seer,
 Og *Dine* Dyders Flock i Sorgen ad mig ler.
 Vill Jeg i Haffvsens blaae og Bølge-Glar mig speyle
 Du kommer mig alt for huer time Jeg monn' seyle,
 Men i mitt Hierte-Suck Jeg har *Dig* sidst og først,
 Thi *ah!* Din kierlighed opvecker Siæle-Tørst.
 Nu veed Jeg først Din Dyd, huor hoylig Du est værdig,
 For Dig at gaae i Død Jeg villig er og færdig,
 Graad, Knæ-Fald, Suck, og Bøn for *Kongen* øeste Du,
 At Du kund frelse mig fra Modgangs Trodtz og Tru',
 354 Nu *Gud* os friste vill ved Skilssmiss haarde Prøffve,
 Og sine Ægte-Børn Hand meere vill bedrøffve,
 En Moder Sønneløs, En *Daatter* Faderløs,
 Du mister Hosbond *Din,* Saa er Ulycken bøs.
 Hui handler J saa hart, J meer' end mæchtig' *Himle,*
 Ulyckens Svogel-Strømm' paa os J lader vrimle,
 Drag dog Ulyckens Sky fra Vores Moodgangs Sooll
 Og lad os niude Gunst hos *Herrens* Naade-Stooll.
 Tack, *Hierte Moder,* Tack for *Din* saa yndig *Daatter,*
 Langt offver Verdens Guld Min Siæll nu Hende skatter,
 Jeg vedste det ey før; Jeg icke det forstood,
 Jeg icke skiønte paa min *Abilds* Dyde-Rood.
Ah! Samle os igien, Vi som nu er' adspridde,

Du, *meer' end Naadig Gud!* vor Lycke er aff Ledde,
 Vær Enckers *Fader*, Vær Forsvar for Faderløs,
 Vær *Du* [imod] os bliid, naar Verden er os bøs.
 Far, *Søde Hustru*, vell, Far vell, *Min Hierte Moder*,
 Du, som er Dyden Sielfv, og driffver Dydens Noder,
Ah! Græmmes, Græmmes ey till Graffvens mørcke Muld,
Gud Leffver dog endnu, *Hand* være schall os Huld.
Ah! Sørger ey for Brød! *Ah!* Sørger ey for klæder!
 For sligt J kinderne med Taare-Strøm ey væder!
Gud Spiise-Mester er, Hans Haand et *Magazin*,
Hand legger Brød paa Bord, *Hand* skiencker Fryde-Viin,
 Huad gielder, *Kongen Dig Ditt* Brød og Ophold skiencker?
 Huad gielder *Kongens* Gunst paa *Dig* i Naade tencker?
 Gack kun til *Kongens* Stool; Fald ned for *Kongens* Food
Hand bøyer Naadens Spiir, *Hand* er *Dig Mild og God*
 Gack, *Hierte Hustru*, gack til *Kongens* Naade-Throne,
 Jndgiffv *Din Supplicatz* med ydmygst Sucke-Tone,
 Beed *Kongen* giffve *Dig Din* Ægteemand igien,
 Dermed *Hand* teckes *Gud*, og *Hand* er *JESU* Venn.
 Huad Himmel [ieg] beseer, Huad Søde [ieg] giennembyder,
 For *Hustru Moder Barn*, *Min* Siæll i Taare flyder!
 355 Jeg Jer i Hiertet bær; Huer triin, som Jeg gaar frem,
 Mit Hiertes ønske er: *Gud vill os samle Hiem!*

TIL HANDS KONES MODER

Far Vell, Matrone-Sooll! Du Dyders Encke-Stierne;
Far vell, Du Qvinde Speyll, Du Dyders Søde Kierne,
MORMODER God, Far vell, Far vell udi Vor Gud,
Gud Sielfv beskierme Dig fra Modgangs Skam og Skud!
 Forlad aff Hiertet mig, at Du est nu nedsiuncket
 J Sorgens [dybe] Dynd, [at] Lyckens Sooll har bluncket.
 Jeg Aarsag var dertill, dog icke Jeg, men *Gud*,
 Som vilde friste mig ved Modgangs Braad og Bud.
 Uvenners Piile-Skud paa mig og hefftig rammed,
 Uvenners Løve-klør saa hart mig har forkrammed
 Att Jeg dog bugne maae for Magtens Offvermagt,
 Mens troe dog: *Himlens Gud* paa os skall giffve agt!
 Tag, *Hierte Moder*, Trøst aff *JESU* Naades Himle,
 Sin *Hellig Aand, Gud*, lad udi Dit Hierte vrimle:
 Jeg om Forladelsse saa Sønlig beder *Dig*:
 Huad Jeg *Dig* giort imod, forlad aff Hiertet mig.
 Seer Jeg *Dig* icke før, da for *Guds* Æres trohne
 Vi Begge mødis skall med Liifvssens Ziirlig Krohne;
 Knuuss ey *Din Dydig* Siæll i Stycker dog for mig:
 Om *Gud* vill, om et Aar Jeg kand igien see *Dig!*
Gud end saa meget har aff Naade os at skencke,
 Som os frataget er, till Gunst *Hand* paa os tencke:
Gud er endnu saa Riig, som udaff Evighed,
 Vor Hierte-Suck og Sorg *Gud Sielfv* til fulde veed.
 Er det *Min Guds* Behag *Hand* os igien skall sancke,
 Dog Jeg til *Jndie* Sooll ved *Kongens* Bud maae vancke,
 Kand skee: Mig Lyckens Guld endog kand møde der;
 Jeg veed: J huor Jeg er, Jeg er *Min Gud* dog kiær!
 Trøst *Dig* i Naadens *Gud, Du Himmel-Dannet Encke,*

*Gud till Sit Hierte skall Din Siæll med Naade lencke,
357 Vær Du forsickrett paa: Gud giemme skall Din Graad
Og Hand skall frelse os, naar vi veed ingen Raad.
Tack, Hierte Moder, Tack for huer en Glæde-Time
Du med mig leffvet har, Din Gunst som Sool i Striime
Mod mig mangfoldig var, Du bar [for] mig Din Siæll
Aff dybest Hierte-Grund, Du undte mig saa vell,
Ah! Ah! Jeg det ey kand med Sønlig Pligt forskylde,
Gud vederlegge Dig med Himlens ævig fylde:
J huer mit Morgen-Suck, i huer min Afften-Bøn
Min Gud Jeg offer Dig ret som en Lydig Søn.
For mig Du nøyes maae med min saa spæde Datter,
Jeg veed Du med Din Siæll og Hierte Hend' omfatter:
Gud Eder Alle Trey omfaffe med Sin Arm,
Og vederquæge Jer aff JESU Bryst og Barm!*

Udi største Hast med Hierte-Sorg skreffvet paa Skibet under *Hetland* den 11 May 1681 af Min bedrøvede
Moders
Sorgefulde Søn.
358

TIL HELVIG JUEL

Høybaarne [*Helvig*] Juul du dydens Mester-Stykke
Og Adelstandens Priis, Jomfruers Ære-Smykke
Din Faders fryde-Soel, din Moders Liff og Lyst
Din Hierte Kieristis fuldkommen Siæle-trøst.
Tilsted mig, at ieg maa dig disse Linner sende
Nu Jeg fra Fødeland saa tvungen mig maa vende
Ved Kongens store magt Jeg gaar til *Jndien*
Men det er Himlens Gunst at komme hiem igien.
Der Jeg dit ansigt saae, Jeg saae det Dyders Speyel
Og din *Physignomi* fra dyd slår aldrig fejl
Du aff din Naadsens Gunsst en prøffve lod mig see
Nu at Jeg føle maa Ulykkens Veld' og Vee
Tak tusind Hierte-tak for *Biblen* du mig skienket
Tak tusind hierte-tak for du oppaa mig tenket.
Udaff din Naade-floed du skienket mig en schaal
Din Lykke aldrig skal naae noget meed og maal,
Jeg aldrig glemmer dig til Gud i mine Sukke
J Naade tenk paa mig du dydens Ziirlig dukke
Du est din Faders loff, du est din Moders liiff
Paa din *Memorial* til hielp og Gunst mig schriff.
Min Lykke *Bancherot* for mig saa hastig spillet
Jeg med mit fattig Huus aff Modgang bleff saa drillet
At Jeg indviklet bleff i Satans Snerre-garn
Derfore Jeg forloed min Hustru, Moder, Barn.
Aff Lykkens *pulpitu* vj alle bleff nedfeldet
Aff Modgangs Svoffvel-Strøm vj bleffve offver veldet
Men Jeg til Himlene min Sag hår alt indsteffnt
Og troer at Verdens vold aff Gud schal bliffve heffnt
Men see! Min Hustru staar ved Haffvets salte bredde
Med siæl, med blod og liiff hun gierne mig vil redde
Fra den død-farlig Vey, som gaar til *Jndien*
Hun seer Hun miste schal sin Siæliss trofast ven.
359 Ach Gud oss samlet hår, men Verden oss adskiller
Vi dantzer nødigt med som Lykken fore-spiller

Et Hierte udaff steen til blod maa smelte plat,
Fordj min Hustru Jeg schal sige saa god Nat.
Hun mister bord og brød, hun mister Mand og Mage
Oppaa Ulykkens Vold til Himlen maa vi klage.
Det lille Svage Nor kand og ey følge mig
Men udaff Suk og sorg maa offuergiffve sig
Ach Hør! mit spæde Barn er halffdød i sin Vugge
Og offver Moder min gaar dødens mørke schugge.
Den Eene mister *Mand*, den anden Fader sin
Den Trede seer sin Søn maa gaa paa dødsens trin.
Det gielder vist mit liff til *Jndien* at reyse
Jeg Haffsens Grumme magt seer imod mig at kneyse.
Og kand Jeg endschiønt naae til Linens brynde-baal
Da troer Jeg stadelig Jeg naaer mit Liffvis maal.
Saa schal mit blodes Røst til Gud i Himlen stige
Og den trofaste Gud vor Raab schal aldrig svige,
Min Hustrues suk og sorg er tegnet i Guds Haand
For mig aff Lutter sorg hun offerer Gud sin Aand.
Ach! Hierte Jomfru! Ach! du dydens Held og ære
Udj din Tegnebog lad mig opschreffven Være
Tegn mig, Min Hustru, Barn, min Moder schriff der hos.
For Gud og Mennischen det er din ævig roes.
O tal, tal stetze got, tal got for mig og mine
Udj Guds Fodspor du til priis der med Kand trine
Beed Fader-broder, og beed Hierte Fader god
At tale got for mig, thi du est dydens Roed.
O lad det første Schib slig *Ordre* med sig fange
At Jeg schal hiem igien til børn og Hustru gange
Om mueligt Himlen mig saa lenge spare vil
At Jeg paa bølge-Vey mitt Liff ey setter til.
360 Det *Juule*-Brødre-par hoss Kongen det kand mage
At min Hiemkomst igien kand kongen vel behage
Jeg Hører Skibet bær den Glubske Ulffves naffn
Lad Ulfven føre mig snart hiem til Kiøbenhafn
Jeg være vil et Lam; Lad Ulffven Lammet føre
Hiem fra *Ost-Jndien* til Fødelandetz dørre
Jeg Heller nøyes vil hoss Jer med Vand og brød
End med *Ost-Jndiens* den daglig Risengrød.
Jeg Heller Fisch og Sild og Rugbrød vil fortære
J Danmarks Fødestaffn, end lade for mig bære
Hiach i *Jndien* og *Cardemomme*-lugt
Min Maffve døyer ey *Canelebarke*-Frukt
Kald mig da hiem igien med første Skib som vanker,
Min bøn igien for dig paa Himlenss dørre banker,
Gud signe, salffve dig, og din Høybaarne Slegt,
Gud lad Jer stadig staa paa Lykkens Gylden vegt.
Tag disse Slette Riim op i sædvaanlig Maade
Jeg er saa Søe-Siug, at Jeg ey min pen kand raade,
Leff Vel, Leff ævig Vell, du dydens Rette Form.
Det Ønscher Jeg aff Gud din Tiener *Jacob Worm*.

Skreffven aff Skibet *Phoenix*

Ved Hetland dj. 10 Maji

A°: 1681.

361

FORSKELLIGE PERSONLIGE DIGTE

DEN FØRSTE GRØDE, DEN FØRSTE FØDE, HØRER HERREN TILL, OG ER HANNEM HELDIG!

Derom indgiffuer

Sal: ANNICHE JACOBSDAATTER WORM

Et Hierte-sørgende-Valet med Venner og Verden,
og derimod

En Hierte-frydende Velkom med Herren og Himmelen

Viburg. dj: 15 Augusti 1679 .

Kom Læser hid og see Dit Leffvnitz flygtig Glæde,
Ald Verdens Glar og Glandtz med øynene Du væde;
Huo, som med *Perspectiv* vill see vor Lifves Maall,
Hand skue det i Leer, og ey i Steen og Staall.
Kast kun et øievink paa denne Ære-Taffvle
Besatt med Suck og Sorg, ret som med Søm og Naffvle:
See mig et lidet Noor, som leffvde et quarteer
Paa Verdens Tummel-Pladtz blant Aske, Muld, og Leer.
Jeg intet paa *Credit* aff Jorden har opbaaret
Min Siæll aff giørlig Synd den icke bleffv bedaaret,
Mitt Øye vilde ey beskue Himlens Pol
Men fick strax glimt udaff Den *Ævig Verdens Sool*.
Det var saa nær og nær *Min Moder* haffvde bleffvet
Mit *Monument* og Graffv: Jeg nær og haffvde dreffvet
Min Moder hen med mig til Jordens *Cabinet*,
Huis Himlens Kraft og Konst os haffde slet forgiet.
En *Abild* offte maae af Sluud og Storm omdreyes,
Att frugten bugner ned, huer Green till Jorden Veyes,
Saa gick det mig, at Jeg, *Min Moders første Frugt*,
Strax fra *Min Moders* Skiød till Graffven bleffv nedtrugt.
364 Tack, *Hierte Moder*, Tack, for Din saa haarde Smerte,
Tack for den Deell Jeg fick udaff Dit Liifv og Hierte,
Tack for dit Kiød og Blod Jeg førde fra Dig hen
Jgiennem Graffvens Port fra Muld till Himmelen.
Bejamre Dig ey for Din *Første Føde Daatter*,
Vi er' Jo i *Guds* Haand, som Aske, Leer, og Potter:
Udmatt ey Siæll og Sind med Suck og Sorgens Storm
Du finder Jo hos *Gud* Din Daatter *Annich Worm*.
Du tigged' mig aff Gud till Hiertens Lyst og Liisse,
Det ønsk fuldkommed bleffv, det lod Dig Himlen viisse,
Men meere Jeg *Min Gud* for obligeret var,
Thi gjorde Hand mig strax Sig till et Ærens Karr;
Din sucker-søde Bryst Jeg aldrig aldrig smagde,
Paa Vugge-Puden mig ey nogen Moder lagde,
Jeg icke bleffv omklæd med Hylcken, Svøb og List,
Mens [ret ret iled] til *Min Brudgom JESUMCHRIST*
Tack, *Hierte Fader*, Som mig lagde i *Guds* Arme,
Aff Daabens Brynd og Bad fandt Jeg en Himmel-Varme,
Med Vederquegelse i svage Hiert' og Siæll,
Mig kand ey skade nu den *Sathans* Synde-Pæll:
Ald Verdens Ducke-Tøy og Daarlighed Jeg lader,
Ald Verdens Guld og Glantz, som [Skum] og Skarn Jeg hader,
For Vugge, Gange-vogn, for Brude-Seng og Boe
Jeg niuder i *Min Gud* Min Siæles Fryd og Roe.
Vech da, *Ald Verden*, Vech! Mig lyster ey at [bygge],
Oppaa [dit] Flyffve-Sand: Du est kun Skum og [Skygge],

Jeg liden [Abild]-quist groor nu i Paradiis,
Den første Grødis Frugt er Himlens Pant og Priis.
Mitt Smycke-Kammer er iblant Den Jomfru-Skare,
Som følger Lammet nest foruden Frygt og Fahre,
Saa det, som *Herren* gaffv, det *Herren* igien tog,
Ald Verdens Locke-Mad og Muld mig ey bedrog.
365 Far, *Hierte Fader*, vell! Far vell *Høy-elsked Moder*,
O! Far, *Mor-Moder*, vell, med *Venner* og *Mor-Broder*
Afftøer ald Sorgens Strømm og Hierte-tærend Graad,
Jeg veed J er tilfreds med Himlens Agt og Raad.
Den *Pode*, som er lagd i *Abild-Gaard* at grøde
Ey borte bliffuer slet, mens med Sin Frugt skall møde,
Saa Mit *Forældre-Parr* skall finde mig en Quist
Indhegnet og indsatt i Viintræet *JESUM CHRIST*.
Aff Jordens Muld og Malm Jeg ey en Graffv erlanget,
Den liden kiste, som J seer min Støffv har fanget,
Den regner Jeg saa høyt som prydet Brude-Seng
Langt ofver Gods og Guld, det Verden tar i fleng.
Mit Liffves *Almanack* indholdte kun Minuter,
Jeg bleffv aff Verden keed, alt saasom Himlen slutter,
Mens uden Suck og Sorg, og Tidens Maall og Meed
Jeg leffver med *min Gud* i Ævig Evighed.
Mor-Faders Graffv-Stæd Jeg for Brude-Sahll indtræder,
Ett Ævig Sæde Jeg i Himmelen beklæder:
En Liden Jomfru Jeg i Verden var og bleffv
En Christen Strax mig *Gud* blant Hellig Helgen skreffv.

RIMBØN

Bevar dit Ord,
Vor Siele Foer,
Hør Christendommens Sucke,
Gif Kongen Fred,
Og Raadet Vid,
Set Fred for hver Mands Lucke.
Forlad vor Brøst,
Øs Troe og Trøst
J hver bedrøvet hierte,
Hielp hielpløss haand,
Løss Fangers baand,
Mild Svangre Qvinders smerte
Viid Enkers Bøn,
Vær Deres Løn,
Ja store Trøst og glæde.
Leed reysend' Mand,
Til Land og Vand,
Den rette Vey at træde.
Og naar vor Liv
J Dødsens Kiv
Skal gaa, ô *Jesu* Lille
Da lad din Nød
Og haarde Død
Vor Nød og Død formilde.
Hvad os til Gafn
J *Jesu* Nafn

Kand være, vi indlucke.
Hand er Din Søn
O! hør vor Bøn
Paa [ham] vi monne Sucke.
Fader vor etc.

367

NAAR DER KASTES JORD PAA LIIG

Din Siæl er klar, som Guld,
Udi Din Frelsers Skiød. (1.
Dit Legom bliver Muld
For det som Adam brød. (2.
Du skal opvaagne fuld
Med Fryd ved *Christi* Død. (3.

368

SOMMER-PSALME

1.

*Den blide Sommer stunder til,
Thi vil vi glade være,
Med Psalter-Sang og Harpe-Spil,
Som tækkes kand vor Herre.*

2.

Først gaar vi med Vor *Jesum* om,
See hvad han for os liider,
For gejstlig og for Verdslig dom,
Ved dag og Natte-tider.

3.

Vi følger ham til *Golgatha*
See der hvor [*Jesus*] Søde
For alles Synder stor og smaae
Sin Aand opgaf og døde.

4.

Saa takke Vi dig Jesu bliid
Alt for din død og Pine,
Hvorned du frelst al Verden Viid,
Ja mig og alle Mine.

5.

Paa Paaske-dag saa glædelig
Vil vi *triumph* Sang siunge,
Af Hiert' og Mund eendrægtelig,
Smaa store [gamle] unge.

6.

Saa prise Vi Vor Frelsermand
Med Hiertens Fryd og Glæde,
369 Som opfoer til Guds Høyre Haand
Og os der Stæd bereede.

7.

Paa Pindsedag den høye fest,
Hand os tilbage sendte,
Den Hellig Aand, den ædle Giest,
Som lius i Hiertet tente.

8.

Den samme Værdig Hellig Aand
Bør ogsaa Priis og Ære,
Som altid er vor trøstermand
Og os vil Sandhed lære.

370

EEN VIISE

Forfattet i fængslet.
Siunges som
O Gud! skee Lov til ævig Tiid.

1.

Som hidsig Hiort til flydend Vand
Min Siæl til Dig forlænger,
Du er een Kilde for hver Mand,
Som trøster dend der trænger.

2.

Som Hest og Bæst i Mølle-Aag
Omdrives og omløbe:
Jeg ligesaa; min Gud lad dog
Ophøre Pidsk og Svøbe!

3.

Til Dig, o Sødest! Brudgom kiær!
Staar ald min Hiertens Længsel;
Men see, hvor arrig Verden er:
Mig holder her i Fængsel.

4.

Jeg er dit Leer: Du af mig gjør,
Min Herre! Hvad Dig lyster:
Jeg blîer igien, som jeg var før,
Til Støv, naar Hiertet bryster.

5.

Uroelig Verden, fåer da vel!
Til Himmel-Roe ieg haster;
371 Du beed mig her udi min Hæl:
For Thronen ieg mig kaster.

6.

Forventendis een Naadig Dom,
At høre Herrens Stemme:
O Himmel-Salig Siæl! nu kom
At roe i Himmel-Giemme.

372
373

ÆREVERS

374

375

SANG TIL HÆDER
OG ÆRE
FOR DEN STORE
MAND
eller
BIFALDSYTRING SKÆNKET
HERRE HR. HANS SVANE
Danmarks og Norges højt fortjente, udmærkede og årvågne
ærkebisp,
kongelig råd, assessor i Højesteret og præses i konsistorialkollegiet,
såre herlig og udmærket,
hvormed
den ydmyge klient og meget hengivne tilbeder af ham
J.P.Worm,
idet han vil fremlægge bevis på sin taknemmelige sjæl, samt kendetegn

på tilbørlig ærbødighed, bøjer sig for denne, der er iøjnefaldende ved lærdommens højeste prydelser, uovertruffen, forøget med guddommelige dyder og ved summen af alle hædersbevisninger og ved lovprisningers berømmelse langt den mest fremragende, hans store og bedste patron.
St. Hans dag. År 1663.

376

**DOMINUS DOCTOR JOHANNES SVANINGIUS,
per anagrammata
IS OVANS DONUM AC NITIDUS REGNI HONOS,
OH! NON MINUS DOCTRINÆ DONIS GAVISUS.**

LAurigeri Ledæ geminos dixere cothurnô,
Mollibûs & citharæ concinuere modîs.
Nam, simul illorum radians AC stella refulfit,
Cessat atrox Boreas, confidit unda minax:

Haud secus Europæ nitidô fulgore coruscum
illuxit SIDUS, luxit ab axe JUBAR.
Ætheriîs tectis refidens ut lampas OLORIS
Ignibus in parvis splendida tela vibrat:
More pari claret radiîs Virtutis, & Artis
IS REGNI NITIDUS Splendor, & orbis HONOS.
OH! Duce SVANINGO neq; terret Noricus ensis
Christicolas, Papæ frustra charybdis ovat.
Ham Sophiæ DONIS potis est seu igne Chimæram
Halantem diæ vincere mentis ope.
Scilicet ut Cygnus celebrabat carmine ripas
Moeonias, nectens gutture mille sonos:
Vindice sic cunctos calamô descendet in annos
GAVISUS famam spargere in orbe suam.
Marmoreis figet titulis HUNC Musa perennis,
Sidera sublimi vertice tanget OVANS.
Epigram-

377

**Hr. doktor Hans Svane
gennem anagrammer,**

Han, der jubler over gaven, og rigets smukke ære.
Oh! han, der ikke mindre glæder sig over lærdommens gaver.

De laurbærsmykkede talte om Ledas tvillinger i tragedien
Og priste dem med citerens bløde toner.
Thi så snart som deres strålende stjerne skinnede,
Ophører den grumme nordenvind, lægger sig den truende bølge,
Næppe anderledes lyste Europas sitrende stjerne
Med smuk stråleglans, stråleglans lyste fra aksen,
Siddende i de luftige huse som Svanens lampe
Svinger prægtige våben i de små luer:
Efter samme skik glimrer han ved dydens og kunstens stråler,
Han, rigets smukke stråleglans og jordens ære!
O! med Svane som fører, og det norske sværd skræmmer ikke de kristne,
Pavens charybdis jubler forgæves;
Thi ved visdommens gaver er han som ilden i stand til
At besejre Naxos' spyende uhyre med sindets rigdom,
Eftersom svanen nemlig fejrede med sang
De Mønbo strande, idet den i halsen sammenslyngede 1000 lyde.
Med rørpennen som beskytter skal han skride ned mod alle årene,
Idet han glæder sig over at sprede sit ry på jord.
Den evige muse skal indgravere denne med marmornavne,
Jublende skal han røre stjernerne med sin ophøjede isse.

378

379

EPIGRAM

Som sød vin, [der] glæder hjerter,
stedse opflammer store glæder,
[som] liljen, der også er os sød
og bringer stor fryd,
således er den mand, der er nådig over for mennesker,
også meget velkommen hos konger.
Den søde honning flyder fra hans tunge,
og af visdom stråler hans hjerte.
Som den Barmhjertige svæver over skyer,
således hæver manden sig op over lærdommen.

BØN

Jordens og den straalende Olympos' skaber, hold den ædle Johannes i dine hænder. Ligesom den skøntlokkede sols strålende lys stråler, således er denne mand herlig ved sine dyder, folkenes drot, og fremragende i store udmærkelser er han berømmelig i den højhellige videnskab. Beskærm derfor, Gud, - og opfyld mig det ønske - denne Johannes gennem hele livet. Og når han ved sjælens frelse forlader sit dødelige legeme, måtte han da være udødelig og opnå livets krans.

380

381

PARODI PÅ HORATS I DEN 9. ODE I DEN 1. BOG AF DIGTENE TIL THALIA

Du ser, hvorledes - bevokset med blomster -
Hymettos dufter, og nu skal
De tyngede skove bære byrden, og den hvide svane
Skal nu henkaste en sang med sin mund.
Sammenknyt en blomsterkrans, som du gavmildt
Skal lægge som belønninger om panderne, og fremtag det siculiske festmåltid,
Tag nektarens herlige safter,
O, højtalende Thalia.
Forevig Hans med sang,
Ledsaget af lydisk fløjtespil. Den vellugtende blomst
Dufter naturligvis nu, hverken cypresser
Eller grønne æbletræer er tomme.
Hvad der skal ske nu, skal du ikke spørge om, se
Vi udbreder en nærende velklang med nardus,
Nu skal du også lægge
Svanes vellugtende malobathron i håret,
Så længe som cypressen rager op over det grønne Algidus
Både mark og byer
Og spåmænd skal på levende vers
Lade denne klinge på den hjemlige kyst.
Og I, laurbærkransede, skal prise
Denne på den vidtstrakte jords strenge til den inderste krog
Og forevige den Svane-stjerne,
O, godt med den modvillige pegefinger.

382

NATALEM
Augustissimi ac Serenissimi
REGIS
DIEM, XVIII Martii
piissimâ memoriâ versaturus
leviculum hocce ANAGRAMMA
devotissimè apposuit
subjectissimus
M. JACOBUS PETRI WORM
Helsinge.
FRIDERICUS TERTIUS

Per Anagramma (R mutato in H) HIC TERRIS FUIT DEUS

Dicito TERRA melos! ter ducito TERRA choréas,
Nam DEUS in TERRIS HIC FUIT, est, et erit:
Coelipotens coeli vibrat moderamine fasces
Arbiter in coelis solus! in orbe salus:
Principibus TERRÆ, TERRENAS tradidit oras,
Coelica quas justæ Legis habena regat.
REX itaque in TERRIS DEUS est, sed TERREA spernet
Regna soli, coeli mente animôque procus.
Haud secus ac HOSTER, quô non augustior alter,
REX, DEUS in TERRIS; dignus at ipse polô
Dicito TERRA melos, ter ducito TERRA choréas,
Irradians REGIS fulget ab axe DIES!
Fulget ab axe DIES, qui REGEM luce beavit,
Publica lux LUCIS vidit in orbe jubar;

383

**Den ærværdige og høje KONGES
FØDSELS DAG
Den 18. marts
Overvejer i sin såre fromme hukommelse
Den allerunderdanigste
MAGISTER JACOB PEDERSEN WORM
I Helsinge,
Og han har meget hengivent anrettet
Dette ringe ANAGRAM.
FREDERIK DEN TREDIE
Ved anagram (R bliver forandret til H)
Denne blev Gud på jorderig.**

Jord, du skal fremsige en sang! Tre gange skal du, jord, fremføre korsange,
Thi denne var, er og vil være Gud på jorderig:
Himlens almægtige dommer svinger under sin ledelse sine fasces,
Ene i himlene! På jorden frelse.
Han har overgivet jordens fyrster de jordiske kyster,
Som han skal styre med retfærdige lovs himmelske tøjle.
Derfor er kongen Gud på jorderig, forsmår dog jordiske riger,

En bejler i sjæl og sind til det himmelske alene.
Ikke anderledes end vor konge - den anden er ikke værdigere end han -
Gud på jorderig, men han selv værdig til himmelen.
Jord, du skal fremsige en sang! Tre gange skal du, jord, fremføre korsange,
Kongens strålende dag lyner fra akse!
Dagen lyner fra akse, den, som frydede kongen med sit lys.
Lysets offentlige lys så sin stråleglans på jord.
384 Ô ter fausta DIES, felix ter et amplius ILLA
Quâ TERRIS luxit Tertius ille DEUS
Ter ternas laudes recinas ter triga Sororum
TERTIUS in TERRIS NOMINIS HUIUS OVAT:
In TERRIS DEUS est, TERRÆ cum temperat orbem,
IMPERIO refovet, plectit et IMPERIO:
Innocuos refovet, sed sontes plectere gestit,
Nempe DEI exsegitur juraque, fasque DEUS.
Hinc subjecta DEUM TERRENUM percole TERRA,
NATALEMque DIEM laude decente refer:
Mutat TERRA vices: mutantur tempora REGIS,
Cum redeunt nostri pristina sêcla DEI.
Augusti redeant abeuntia secula REGIS
Ut DEUS in TERRIS qui FUIT, HICque siet;
Dicito TERRA melos: ter ducito TERRA triumphos,
Gaudia cum coelo mille refunde salum.
385 O, tre gange heldbringende dag, tre gange end lykkeligere den,
På hvilken hin tredie Gud lyste på jorderig.
Du skal tre gange lade tre gange lovprisning genlyde tre gange søstrenes trehed,
Den tredie på jord af dette navn jubler.
På jorderig er Gud, når han styrer jordens kreds,
Ophjælper ved sin magt og straffer ved sin magt.
Han hjælper de uskyldige, men vil straffe de skyldige.
Naturligvis forfølger Gud både Guds rettigheder og ret.
Du herved undertrykte jord skal hædre den jordiske Gud
Og sømmeligt omtale fødselsdagen med ros.
Jorden forandrer sin stilling, kongens tider forandres,
Når vor Guds fordums sekler vender tilbage.
Den ærværdige konges bortdragende sekler skal vende tilbage,
Og denne skal være ligesom Gud på jorden, som var.
Jord, du skal fremsige en sang! Tre gange, jord, skal du fremføre triumfer,
Hav, strøm over af tusind glæder sammen med himlen.

AUGUSTISSIMO PRINCIPI REGI AC DOMINO MEO CLEMENTISSIMO

FRIDERICUS TERTIUS
DANIÆ, NORVEGIAE, VANDALORUM,
GOTHORUMQVE
REX;
SLESVICAЕ, HOLSATIAE, STORMARIAE
AC DITMARSIAE
DUX;

COMES IN OLDENBORG ET
DELMENHORST.
Per Anagramma
Singulas AUGUSTI NOMINIS ac TITULI Literas
numerô 107, comprehendens.
SALVE
ALTER. DAVID.
LAUDE. MORUM.
ES. ÆQUALIS.
GRANDES. HOSTIS. VINCE. MUROS.
(AH. XERXES.
DICO. TIME.)
MICA
HONORE. AC. FORTITUDINE.
ET. MARI.
ET. TERRA.
GLORIOSE. GUBERNANDO.

Optime REX, SALVE, REX, salvæ pacis Alumne,
Imperii salvi GLORIA salva tui.
Esto salus! Pax esto TIBI! pax juncta saluti;
Possideas jugi pace salutis opes!

387

TIL DEN HØJÆRVÆRDIGSTE FYRSTE OG KONGE OG MIN MILDESTE HERRE

FREDERIK DEN TREDIE
Danmarks, Norges, de venders
og goters
konge,
hertug af
Slesvig, Holsten, Stormarn
og Ditmarsken,
Greve af Oldenborg
og Delmenhorst.
Ved anagram
Omfattende de enkelte bogstaver i det ærværdige navn og titel
i et antal af 107.
Vær hilset,
Du, en anden David,
Er lige
I lovprisning af sæder,
Overvind fjendens storslåede mure,
(Åh, Xerxes,
Jeg siger, frygt!)
Strål
I hæder og tapperhed
Idet du glørværdigt styrer
Både til vands
Og til lands.

Bedste konge, vær hilset, konge, den sikre freds fostersøn,
Dit frelste herredømmes bevarede ære.
Du skal være frelsen! Du skal have fred! Fred forbundet med frelse.
Du skal besidde frelsens rigdom i vedvarende fred!
388 Pacificus PRINCEPS pacem victricibus armis
Occupat, hinc nomen pacis et omen habet.
REX pie, REX mitis, quam miti pectore, miti
Vultu thura precum supplicis aure capis!
ALTER quippe DAVID cum votis porrigis aures,
Vinceris Invictus, supplice victe prece,
Inde clues MORUM præcelsâ LAUDE Davidi
ÆQUALIS, qualis nullus in orbe cluet.
Præ. GRANDES HOSTIS MUROS, DUX optime, VINCE;
Vitricem palmam vincere fata sinent!
Vincere fata sinent (AH XERXES dico TIMETO!
Bellatrix XERXIS diffuge victa manus)
TUTE MICA, vibrans radios clementiæ, HONORE,
AC animi FORTIS robore TUTE MICA,
Usque MARI ET TERRA prudenter sceptrâ GUBERNANS
REGIA MAJESTAS sidera SACRA petat!
Toto pectore devotissimè precatur
SACRÆ, REGIÆ, MAJESTATIS Subjectissimus Servus.

Haun. 26. Septemb.
A° M. DC. LXIX Jacobus Worm.
389

Den fredsstiftende fyrste erobrer freden med sejrige våben,
Derfra har han fredens navn og varsel.
Fromme konge, blide konge, med hvor blidt et bryst, hvor blid en mine,
Opfanger dit øre den bønfoldendes bønnerøgelse.
En anden DAVID naturligvis, når du låner øre til ønskerne.
Du, den ubesejrede, bliver besejret, besejret af den bønfoldende bøn.
Derfor skal du regnes for Davids lige i høj lovprisning for sæder,
Således som ingen på jorden vil blive regnet.
Besejr, bedste hertug, Fjendernes storlåede mure.
Skæbnen tillader, at sejrpalmen sejrer.
Skæbnen tillader at sejre (Åh, Xerxes, jeg siger du skal frygte!
Adsplit Xerxes' besejrede krigeriske skare),
Lyn du, der sitrer af mildhedens stråler,
Lyn du af ære og den tapre sjæls styrke,
Idet du klogt styrer sceptrene til vands og til lands.
Den kongelige majestæt skal søge de hellige stjerner!
Det beder såre hengivent af hele sit hjerte
Den hellige kongelige majestæts allerunderdanigste tjener.

København, den 26. september 1669.
Jacob Worm
390

Augusta PETRI Vincula
hoc est
CARCER, CRUX CORONA
DIVINI PETRI APOSTOLI
nec non
Excellentissimi ac Nobilissimi Herois
DNI PETRI GRIFFENFELDT
DOMINI DE GRIFFENFELDT
Sacra REG: Maÿe: a Consiliis intimis; Summi
Status et Cameræ Secretarii; Assessoris in Collegiis
Cancellariatus, Status et summi juris:
Eqvitis aurati
Memoriam qvorum Augustam
nulla oblivionis nube, nebulâ,
obnubilandam
sed
Encomiis æternâ memoriâ eâque

Augustâ, dignissimis
memorandam
Primo Augusti Die
MDCLXXII
Tenui socco et sermone pedestri
qvam brevissimê deprædicat
Qui sub cruce maximi Mæcenatis gemebundus adstat
Gratiæ, et Favoris et Clementiæ ipsius devotissimus expectans.
Jacobus Worm
Primum AUGUSTI diem
Augustis PETRI Vinculis, Primi et Augusti Apostoli
sacræ sacrârunt animæ
Quippe cujus
Vincula pretiosa gemmas super pellucas! 391 PETERS ærværdige lænker,
det vil sige
DEN HELLIGE APOSTEL PETERS
FÆNGSEL, KORS, KRONE,
samt
den højst udmærkede og velbyrdige helt
HR. PETER GRIFFENFELDS,
HERRE TIL GRIFFENFELD,
den hellige KONGELIGE majestæts geheimeråd, øverste
stats- og kammersekretær, assessor i kancelliets,
stats- og højesteretskollegierne,
gylden ridder,
et ærværdigt minde herom
som ikke af nogen glemselens sky, tåge
må fordunkles,
men
mindes med lovprisninger, såre værdige,
til evig og dermed ærværdig ihukommelse
prædiker
den første august
1672,
så kort som muligt,
i jævn stil og med enkel tale,
han, der sukkende står under den største Mæcenat' kors
og venter - lydig mod hans nåde og gunst og mildhed,
Jacob Worm.

Den første AUGUST
har de hellige sjæle helliget
til den første og ærværdige apostel PETERS ærværdige lænker,
hvis
lænker jo er kostbarere end meget klare perler! 392 Quibus masculus veritatis divinæ vindex Interpres,
et Propugnator validus
Ligatur, in carcerem conjicitur, è carcere extrahitur
Votis piorum calidis,
Solvente catenas, solvente captivum, demissô
Augusto coelis ANGELO
Scilicet ut redderet augustam et liberam
tendentem ad coelos viam
Ac Mÿstes Veritatis Veritatem revelaret obsignaret
Edito Spiritu et confecto vitæ ac muneris tramite
in ara crucis lignea
Sed per Conciones Carcerem, post Carcerem Crucem
ex Cruce adeptus Coronam
Vitæ, Gloriæ, justitiæ
sic nos
Primum Augusti diem Heroi dicamus optimo
DNO PETRO GRIFFENFELDT
(Scilicet ita faciendum est ILLI VIRO cujus honore delectatur Rex)
Cujus Vincula non - Vincula
Celebramus ac prædicamus
Vincula curarum et solitudinum
pro

Patria, Ecclesia, Academia

Qvæ circumagunt, protegunt et custodiunt

Patronum, Protectorem

Etenim:

Patria civem dicit esse suum: Ecclesia suum vindicat

Aula repetit: Academia suum esse confirmat.

Jn Patria natum, in Ecclesia renatum

Jn Academia informatum in Aula honoratum;

qvocirca

Complectitur, conservat, condecorat

Patria hominem, Ecclesia Christianum, Academia doctissimum

AURATUM Aula EQUITEM 393 Med dem bindes for den hellige sandhed en mandig beskytter, mægler

og en kraftig forkæmper,

kastes i fængsel, befries fra fængslet

ved de frommes hede bønner,

idet en ærværdig ENGEL, nedsendt fra himlene,

løser lænkerne, befrier fangen,

nemlig for at han kunne gøre ærværdig og fri

den vej, som fører til himlene,

og den i sandheden indviede kunne åbenbare og besegle sandheden

når ånden er opgivet, og livets og ofrets vej

er fuldbragt ved korsets træalter.

Men han har opnået fængsel ved prædikener, efter fængslet korset,

af korset

livets, ærens, retfærdighedens krone,

således skal vi

den første august tale til den største helt

HR. PETER GRIFFENFELD

(så skal det ske over for den mand, hvis hæder kongen glæder sig ved)

hans lænker - ikke lænker

hædrer og udråber vi

som omhus og omsorgs lænker

for

fædreland, kirke, universitet,

og de lægger sig om, beskytter og bevogter

patronen, beskytteren,

thi

fædrelandet siger, han er dets borger, kirken fordrer ham som sin,

hoffet gentager, universitetet bekræfter, han er deres,

født i fædrelandet, genfødt i kirken,

oplært på universitetet, hædret ved hoffet,

derfor

omfavner, bevarer, smykker

fædrelandet manden, kirken den kristne, universitetet den højlærde

hoffet den GYLDNE RIDDER, 394 sed ordinis

Crucis sanctæ et aureæ, Pectori affixæ candido

Cultissimo virtutum omnium habitaculo

Et domicilio illustrissimo

Jn signibus aureæ crucis

perpolito

Ceu

Novi Jesu Christi Testamenti Urim et Tummim,

Stigmatum Domini Jesu in Corpore,

Suspensâ, suspensi Christi hæderâ, tesserâ:

Ostendente et demonstrante

Præsidiarium Crucis Christi militem

Bajulum Crucis Christi pro Ecclesia incomparabilem

Detestatum odio irreconciliabili Hostes Crucis Christi invidos

nec scire avidum

Qvicquam ad salutem aliud, qvam affixum Cruci Christum

adeoque consecutum

Gratiam et pacem per Crucis Christi sangvinem.

Erige Crucis Bajule

Lætare, Gloriare, Triumphare

De tam splendido salutis æternæ symbolo:

Aspice atque intuerere

Qvatuor Crucis tuæ brachia cum centro ejus medio
Distincta, expressa, depicta
Augustis hisce titulis

Qvod qvale et qvantum onus
pectus aggravet tuum!
Hem! onus pium, Augustum, religiosum et gloriosum!
Qvod gestas gestiens
Velut Joseph pro fratribus; Mardochæus pro Conterraneis
Nehemias pro Patria 395 men af
det hellige og gyldne kors' orden, fæstet til det snehvide bryst
en i alle dyder højt dannet bolig,
og såre berømmeligt hjemsted,
afrundet med
det gyldne kors' tegn
ligesom
Urim og Tummim for det ny testamentes Jesus Kristus,
brændemærket på den Herre Jesu legeme,
den hængende seddel, den hængende Kristi ærekrans,
der viser og påviser
at den, der fører forsædet som Kristi korsridder,
som Kristi kors' for kirken uforlignelige lastdrager,
med uforsonligt had afskyr Kristi kors' misundelige fjender,
og at den begærlige ikke véd
noget andet til frelse end Kristus fæstet til korset,
ja endog har opnået
nåde og fred ved blodet fra Kristi kors.
Fat mod, du korsets lastdrager,
glæd dig, vær stolt, triumfér
over et så pragtfuldt tegn på den evige frelse,
betragt og se
dit kors' de fire arme med centret i dets midte,
smykket, afbildet, aftegnet
med disse ærværdige indskrifter:

At en sådan og så stor byrde
kan tynde dit bryst!
Se dog! en from, ærværdig, gudfrygtig og glørrig byrde!
som du skal bære i glæde,
som Josef for sine brødre, Mardokai for sine landsmænd,
Nehemias for fædrelandet, 396 nullus immemor
Tuum esse vigilias agere atque excubias
pro felicitate, incolumitate et salute
Patriæ, Ecclesiæ, Academiæ:
Pro te autem vigilias iterum acturos et excubias
Vigiles piorum gemitus, assidua bonorum suspiria
Devotissimus Clientium preces
Qvippe cum
Vinculis fidei et Religionis te sibi incarcerat Ecclesia
Vinculis Virtutis et Meritorum te sibi agglutinat REGIA
Vinculis Musarum et literarum te sibi obstringit Academia
Vinculis Pectoris ad auxiliandum promptissimis Tu tibi
totam devincis PATRIAM
Oh expassum in bonos omnes benivolentiæ vexillum
Qvapropter tibi omnes apprecantur intime
Cum Cruce Coronam
Coronam gratiæ divinæ: Coronam gratiæ Regiæ
Coronam favoris omnium
Ut colluceant Crucis tuæ internitentes radii

Ecce quinque Characteres et crucis tuæ ornamenta
Quinque vulneribus Christi exulta et exsculpta
Cujus cruore
Exemptus vinculis mortalitatis
Et expeditus Carcere terreni tabernaculi
Coronaberis Corona

Vitæ, Gloriæ, justitiæ

Jn æternum Augustus. 397 ingen skal glemme,
at det er din pligt at bevogte og holde vagt over
fædrelandets, kirkens, universitetets
lykke, sikkerhed og frelse:

Men at de frommes årvågne suk, de godes vedholdende suk
dernæst skal vogte og holde vagt for dig,
den frommeste af klienter i bøn,
da jo

Kirken fængsler dig for sig med troens og fromhedens bånd,
Kongemagten fæstner dig til sig med dyds og fortjenesters bånd,
Universitetet binder dig til sig med musers og videnskabers bånd,
Hele fædrelandet vinder du for dig med bånd over det bryst,
der er såre redebont til at hjælpe
på grund af velviljens fane, udbredt mod alle gode.

Derfor beder de alle inderligt for dig
til kronen med korset,
kronen af Guds nåde, kronen af kongens nåde,
kronen på alles gunst,
at de lysende stråler fra dit kors må skinne

Se da de fem egenskaber og prydelser i dit kors,
udarbejdet og udhugget efter Kristi fem vunder,
ved hvis blod
du, der er udfriet af dødens bånd
og frelst fra det jordiske tabernakels fængsel,
skal krones
med livets, ærens, retfærdighedens krone,
ærværdig til evig tid.

398

399

ADDITAMENTA TEKSTER SOM TILLÆGGES JACOB WORM

400

401

QVINDE-UKRUDS LIFACTIGE CONTRAFAYT,

Ved en *Satyrische* pen afschildret.
Melodie: Sylvia hvi vilt du ey etc.

Er naturen nu forvent,
Er ald verden slet forvandlet,
Venus ilde er med handlet,
Hendes ærlig nafn er schient,
Mand kand neppe faae en qvinde
Som bær dyders *contrafey*,
Oc en møe kand mand ey fiende,
Som vil vandre dyders vey.

2.

Ærbarhed er alt nedtraad,
Oc er Jaget udaf lande,
Hver bekiender det for sande,
Med sin øynes modig graad,
At mand nep en fiin *Matrone*
Nu omstunder finde maa,
Som kand være mandens crone,
Oc med hannem trolig staae.

3.

Ubluhed førstinde er,
Jblant Fruentimmers schare,
de frembyde dieris vare,
Dieris Krantz oc Jomfru-bær,
Jngen schammer sig at henge
Forud dieris bare bryst,
Jaa de ynscher oc i senge
vel at blifve lefle-kryst.

402

4.

Pudder, perler, pande-haar,
Er nu pigers daglig smyche,
Hvormed de sig lade tyche,
Som med blomster Ziiret vaar
Diamanter, Fløyel, silche,
Frem for dyd schatteres nu,
Dieris Krantz de lader pilche
Der udi er de ublu.

5.

Gaar de end i Kirchen smuct
Oc de daglig hører Præsten
Saadan Guds fryct er dog nesten
En sædvan oc half utuct,
Mange bog paa armen bærer
Kand dog iche Kiende A,
Men om mand dem Kys forærer,
[De sig der ey] holder fra.

6.

Kirchegang er chun sedvan,
Thi de sidder der som aber,
Allesteds de gloer oc gaber,
Om de seer en *courtisan*,
Oc med dieris lantrings Søster
Holde de flux fadder-snach,
De udpladre hvad de lyster,
Dette kielne lefle-pach.

7.

Complementer, frandsche sprog
Er nu pigers daglig løsen,
403 *Damaselle* kaldes tøsen,
Som er chun [et] rendsteen-drog,
For hun hafver ladt sig øfve
Udi dantz oc *courtasie*,
Hun har oc sig ladet prøfve,
Oc i sengen vel staaet bi.

8.

Kloghed oc huusraadighed
For en aun nu iche actes
dyd, forstand oc ey betractes,
Piger er af dyder leed,
Men *comoedi*-Spil dem Kilder,
Oc en *Jan-Potages* griin,
Thi sligt dieris sind formilder,
Med *confect* og rinsche viin.

9.

Kom nu bedre frem med mig,
Oc besee de pige-locher,
Som for sy-schrein oc for rocher,
Af dem elsches uden Svig,
De med giede-haar høyt brammer
Oc med heste-rumpe graa,
Men hvor mange ere ammer,
Som for piger monne gaae?

10.

Udi dyre-hafvens eng,
J udyds utuctig scholer
de med vellyst offte boler,
Udi busche-brude-seng,
Der forliser mangel æren,
Mit imellom sine been,
404 Naar at Junncher rider mæren,
Som dog før var Jomfrue reen.

11.

Naar som slede-føret staa,
daa begyndes gammel vane,
Hesten spendes for en Kane,
Paa den frost-bro ise-haard,
Hør her Klinger heste-bielder,
Qvinde-timret Kiør i ring,
Men naar Kanen velter, helder,
daa faar pigens ring vel sting.

12.

De som Kand ey paa en rock
En ulastet traad udspinde,
Iche heller Kand de tvinde,
Uden paa en Karle-Kock,
De Kand iche brygg' oc bage,
De Kand iche Koge mad
Men mand tit faar lof at rage
dieris Kaade hore-rad.

13.

Fem Kort, en styr-volt, *labet*
Kand de mesterligen spille,
[Oc de unge Karle drille,]
Med dem leeger de *piqv*,
Naar *Pamphilius* hand sticher
Fiorten Kaade horers gat,
Oc naar Knecten Fruen pricher
Morgen, middag oc om nat.

405

14.

De forkeering spiller vel,
Samt oc Suder-spil saa offte,
At det Knager i hver hoffte,
Taschen finder det med schiel,
Jomfru-spil, om du [vel] mindes,
Som schal treches ud oc ind,
Kand de leege, naar Kun findes
den som klapper dieris Kind.

15.

Wiffter, balsam-byssers luct,
Seyer-verck, *Casket* oc meere
Er nu [brugeligt] blant fleere,
Meer end dyd oc ærlig tuct,
Symphoni oc *Castanetter*,
Bruges for en bønne-bog,
Derfor bær de schiøge-hetter,
Oc de blifver [slet til] drog.

16.

Aqva-vit, miød, brende-viin,
Om de iche Kand faa andet
[Saa] som sæck der vel er blandet,
Dricher qvinderne som Svin,
Der Kand sammenblæse bacher,
Men ey røfve drumpel-drug',
Fylde-Søerne sig til pacher,

Saa de spyer udi smug.

17.

Naar de har en snidser paa,
Kand de artig dølge rusen,
406 De dog lader fantze musen,
Udi schiulte Kielder-vraa,
De paaschiuder, at de plages
Udaf qvinders hemlig breck,
Dog af rusen de bedrages,
Naar de fylder dieris seck.

18.

Qvinde-list ey ende faaer,
Udi disse løse dage,
Maa en hver mand nu beklage,
[Som] de gjør i æren schaar,
War det stemplet i hver pande,
Som maa bæere han-rey hat,
Mangen æcte-mand forsande,
Gaf sin qvone gode nat.

19.

Æcte-tro er meer end rar,
Udi disse hore-tider
Jeg trøer vist, at mand omsider
Nep en ærlig qvinde har,
Horeri er nu chun putzer,
Qvinde-list fri-postighed,
Men o scham faae alle lutzer,
Som af egen mand er Keed.

20.

De lâr spende for en karm,
Siger at de vil lustere,
Eller venner *visitere*,
Manden dog til ære-harm,

Thi de tager andre Guder,
Oc besmitter æcteseng,
407 De udbreder dieris huder
Mit for Herren oc hans dreng.

21.

Det er at undschylde dog,
At de vil de nøgne hæle,
Oc de huuse-vilde fiele,
Udi dieris var-tous Krog,
O ney gjører ey Jêrs muffe
Til en pilegrimes graf,
Eders Krantz maa i ey schuffe,
Fra Jêr mand oc fra hans staf.

22.

Mangen er en lochet møe,
Har dog pande-haar oc locher,
Har, Kand schee, hafft Frandsche pocher,
Oc Kast mangt et barn i Søde,
Somme gaar for ærlig [pige],
Har dog faat hor-unger tre,
Saa Kand qvinde-list besvige,
Oc os gjøre hierte-væ.

23.

Phi, o phi du schiøge-pack,
du tro-brecher, ære-bryder,
Fuld af alle onde lyder,
Oc af lasters klick og Klack,
Kand du dig ey lade nøye
Med din egen æcte-mand?
Som for dig sig vil nedbøye,
Oc udsluche elschous brand.

24.

Naar du helder, først med haand,
Saa vil du oc siden helde
Med din liden muse-felde,
Der faar du vel tit en rand
Udaf *Adams* stock og Kieppe
Som hand banchet *Evam* med,
Lad dig ey af fleere Kneppe
End din mand med god bescheed.

25.

Under deylig ansicts glantz
Skiules tit been-gierder hvasse,
Jeg her meen en Have-gasse,
Ald udyds oc ondschabs svantz,
Findes hos di diefvel-inder,
Der er haard som Jern oc staal,
Dog saa ond mand ingen finder,
Hun Joe gider smaget aal.

26.

Fattig mand det Klage maa,
[Naar at qvinderne de] schiender,
Skryder, fnyser, schierer tænder,
Maa hand liste sig i vraa,
Naar [de] *Lucifers* [grefinder],
Hviner, schriger, rifver haar,
Udaf huus maa hand sig minde,
[Thi hand ellers scham vist faar].

27.

Fordi somme har af guld
Store *Capitalers* rente,
409 Derfor monne de sig vente
Rige beyler, penge-fuld,
Bruden daa foracter mange
Som har iche penge nock,
Men hun siden den kand fange,
Som Kand lefle med en stock.

28.

Mange qvinder paa guld-æg,
Oc paa mange penge Kuurer,
Som paa Kløver-æs de luurer,
Dieris sølf er reen oc veg,
For ald siælens ævig frelse,
Thi er moxen hver foract,
De vil snart ey andre helse
Udi dieris lyche pract.

29.

De ey æder sig self mæt,
Mindre gifver de til Kircher,
Oc til scholer, som udvircher
Jesu ære, sandheds ræt,
De har guldkar oc sølf-Kander
Gifver dog ey stachel brød,
Derfor faar de mange bander,
Oc omsider blifver ød.

30.

Penge-modig møe, Kom hid,
Gid at du betenche vilde,
Hvoraf du dig mon indbilde,
Det er chun et munde-bid,
Naar at lychen den vil vige
Daa forsvinder gotz oc guld,
410 Rigdom monne sig hensnige,
Hun er flyctig oc ey huld.

31.

Hvortil dûer daa næse-Kast?
Hvortil tiener nache-hvisten?
[Penge] farer bort af Kisten,
Oc af pungen med stor hast,
Men naar pengene er borte
Har mand seck og gieck igien,
Saa Kand lychen snart afkorte
Det hun hafver schienct sin ven.

32.

Nu vil Jeg ey lenger frem,
Udi qvinders last-søe seyle,
Men at intet her schal feyle,
Som Kand gifve lærdom Klem,
Et endnu tilbage *rester*,
Som har mindelse behof,
Eders ørne mine giester
Lader være, med forlof.

33.

Klaffers viise-bog oc snack,
En deel qvinder vel Kand siunge,
Med forgifftig druchen tunge,
Til en hver [mand veed de] lach,
Naar de monne holde stabel,
O hvor hart daa bidder de,
Med sin Klaffers tand oc snabel
En hver ærlig mand til væ.

411

34.

Gack til søm oc laase-smid,
Lad en henge-laas der giøre,
For din mund oc læbers døre,
Sanck engang forstand oc veed,
See dig her i speyl, o qvinde!
Oc afleg ald udyds scham,
Tag min lærdom vel til minde,
Vær mig derfor iche gram.

35.

Hvad som schrifves her, er Kun
For det qvinde-ukrud tegnet,
Der iblant er aldrig regnet
Nogen dyr-bar hierte-hun,
Jeg de onde her oplærer
Til at venne sig fra last,
Men min pen de fromme ærer,
Oc berømmer fult oc fast.

36.

Jeg har iche lastet her
Nogen engel-dydig pige,
Eller ærlig mande-lige,
Der er reen som morgen-schiær,
Dieris ærbar nafn og rycte
Høyt er roset af min pen,
De som Klare lius i lycte
Skinner alle for sin ven.

37.

Nu *adieu* du Jomfru-flock
Oc i dydig æcte-qvinder,
412 Hvo som saadan perle finder,
Hand har lychen ævig nock,
Gifver mig, Jêr gunst oc naade,
Thi den er mit hiertis schat,
Oc Jer venschab er min baade,
Udi lychens dag oc nat.

38.

Her iblant far vel min sol,
Oc min siæles liuse-stierne,
Alle dyders trofast Kierne,
Blif du fast paa lychens stol,
Dig Jeg ynscher frem for alle
Tusind, tusind natter god,
Jeg vil dig min Gud befale,
Saa far vel dyd-ædle blod.

413

**STUE-FISCHALER, SPIISE-KAMMERFOGEDER
STEEGERS-PRÆSIDENTER,
GAARD-WISITEURER OG
HUUS-KAARS.**

Det er,

Ammernes Compas og Contrafait, udi hvilcket deres Basilische-Fromhed, Crocodile-Qvaliteter, Scorpione-Dyder og Otter-Slange Gudfrygtighed kortelig afskildres; Dog efter Personernes Meriter kuns med een slet Pensel og gemeen Farve, med Sort paa Hvit, men icke dend tusende Deel saa fuldkommelig, som ieg burde og ieg vilde, beskrevet først af een Rørdrum i Hare-Skov, dernest forbedret af een Nachtigal i Krage-Skov, siden approberet af een Soelsort i Borgeveile, og endeligen befodret til Trøcken til gemeene Mands Gavn og Nytte af een Kramsfugl og een Bogfincke i Dyre-Haven dj: 31. Febr. ½ 23. Styl: nov: Synges som Kommer i Cimbrische Heldte etc:

1.

Kommer og maler med Farve og Pensel
Hvo der kand ridse hand kommer her hid
Skildrer et Mønster til Skam og til Skiendsel
Kaster det først ud med kull og med krid
Jeg vil et Øgle *Parti* her beskrive,
Skam faa det Pack! [ia det Gud dennem] give!

2.

Jeg har min Penne-Fiær artig beskaared
Har og tilreede Papiiret med Bleck
Et Dievle Svogerskab Pennen har kaared
Til at afridse hver skiendige Seck
Som iblant Ammerne har deres Navne,
Men deres Lyder skal mand icke savne.

414

3.

Lucker op Øren i dyderig Qvinder
Som Gud har Ægte-Frugt naadig forundt
Jeg med min Pensel her eder paaminder
Alt det ieg meener ieg siger udrundt
Holder ey Ammer om i kand undvære,
Hader det Selskab, kand i dem undbære.

4.

Hvi har naturen saa Konstigen svaret

Eders toe Brøste, dend *Paradiis* Frugt
Venus de æbler paa eder har parret
Jordbær-rød Worter der sidder paa smugt
At de skal være for Fost'ret Livs Kilde
Tørsten og Hungeren til at formilde.

5.

Mange af Kielenskab tit holder Ammer
Gidder ey selv givet Fosteret die,
At de kand være behagelig' Dammer
Pudret og pyntet kun til *courtasie*
De lâr *Monsieurerne* Brystene kramme;
Thi de til Barnet har hiemme en Amme.

6.

Andre dog nødes til Ammer at holde
For deres Melcke-Brynd er bleven tør,
Disse til Ammer maa skatte og tolde
Og de maa leye de Menneske-Kiør
Saadanne Qvinder min Pen har forskaanet
Og de af ingen skal være forhaanet.

415

7.

Kommer hid, kommer i Helvedes Fruer
Kommer i *Lucifers* opdegget Pack,
J som bag Ovnén tit sidder og snuer
Ved dog til alle Mand Lyde og Lack.
Kortelig ieg eder før til beskriver
Men eders Bagdeel ieg Bøddelen giver.

8.

Større Fortræd mand i Huuset ey lider
End det forgifftige Amme U-krud
De med sin Klaffer-Tand Tiunderne slider
Med deres Tungers Salpeter og Luud
De mellem Egte-Folck U-fred opvecker

Thj de veed tusende *Satanske* Trecker.

9.

[Amtmænd] i Stuen de Secke vil være
Taler mand et Ord, da svarer de tie
Saadanne Barne-Røvs Frøckener meere
Sig monn' indbilde end Old-Fruer Nie
Fader og Moder de icke stort agter
Som ieg kand slutte udaf deres Fagter.

10.

De udj Huuset er som *Procureurer*
Og de vil være et Amme-Stue-Raad
[De] over Tiunderne er *Inspecteurer*
Paa dem udskyde de Fisseltuds Braad
Naar som at Fader og Moder udreyser
Meener de Gaster at de ere Keyser.

416

11.

De udj Kiøckenet er *Præsidenter*
Over hver Gryde, hver Kiedel og Spand
Melcken de sluger og Vand igien spenter
Pigerne dennem forhindre ey kand
Udj hver Potte og Pande de snager
Som nogle Ugler og *Beelsebubs* Krager.

12.

Paa deres Bug-fierding daglig de fylder
Smør udj got Øll tillige med Miød
Fløden de slicker af Melcken paa Hylder
Dermed de specker sit Hore-kaad' Kiød
Hvad som de peeger paa faaer de altsammen
Thj Mand for Barnet jo tit elsker Ammen.

13.

Naar der kand levnes fra Bordet et Stycke
Steeg eller Fersk-Fisck med Saad eller [grød]
Barne-Blee-Fruen hun effter sit tycke
Setter da Fadet strax oppaa sit Skiød
Børnene stundom der over maa miste
Eller den Seck med sin Nacke mon' hviste.

14.

Hun siger at hun kand icke faae Patte
Uden hun stedse maa specke sin Vom
Thj naar at Hungeren Maven monn' kratte
Brøsterne ere fra Melcken da tom,
Moder tit mister det Ammen fortærer,
Hun for sit Lille Noor Skiøgen saa ærer.

15.

Sød-Grød med Socker og Egge-Melck, Moder
Flyer hende, at hun skal give sit Nudtz
417 Da sidder Ammen i Maden og roder
Bruger saa mange *Practicher* og Pudtz
Faaer end dend lille en Skie-fuld af hende
Tie derimod i sin Hals lår hun rende.

16.

Barnet derover saa mager monn' være
Sluncken, sperlemmet og icke ret frisk
Ammen kand derimod Fleske-Krop bære
Laar-sterck hun springer saa karsk som en Fisk,
Maden saa lenge til Barnet hun tygger,
Jndtil at Snedkeren Lig-Kisten bygger.

17.

Pigerne settes af hende til rette
De maa jo gjøre hvad som hun befal
Kirsten og Karen med Lutze og Mette
Grethe, Johanne med fleere i tal
For hende stedse maa løbe og strippe
Og deres Gierning maa de lade slippe.

18.

Barne-Bleer gidder hun selv icke tvette
At hendes Melck og Die ey skal gaa bort
Det er med Nød at hun Ryggen vil lette
Saadant det falder dend Stackel for haart
Barnet hun til sig om Natten monn' tage
For hun med Vuggen sig icke vil plage.

19.

Der med hun offte det unge Liv qvæler
Mangen et Foster hun ligger ihiel
Livet af Barnet hun Røver-viis stiel
Og gjør Forældrene største u-skiel
418 Saadanne Føde-Øg burde mand jage
Veck udaf Staden med Knippel og Stage.

20.

Hun udj Kielderer er en Forvalter
Karlene gîr hun fuldt op udj Neb
At hun kand faae dem udj i sine Palter
Hende de snavser med Fleb imod Fleb
Peder og Povel, Mads, Ole og Jeppe
Skiencker hun, naar at de skal hende kneppe.

21.

Hver Rende-Kierling tien hende for Terne
Og gaaer af Døren med Posse og Seck,
Mangt et pund Smør naar at Pigerne Kierne
Snapper hun bort, ey en gaas siger kieck
Kort sagt, hun være vil Pande og Potte

Hun dog i Huuset er verr' end en Rotte.

22.

Om hendes Hore-Glut end er i Live
Da gaar der meget af Huuset til den
Skiorter og Sercker tit borte monn' blive
Dog tør hun sverge om Hille Guds men
At hun er Engle-reen og uden Lyde,
Viisnæset Ord hun og Moder tør byde.

23.

Harmen paa Barnet hun offte monn' hevne
Naar som at hende gaar noget imod,
Uden at Moder vil slette og jevne
Saadan Fortred, og derpaa raade bod
Ellers hun Barnet tit sticker og nibber
Og siger: Orme-vrid Maven saa kniber.

419

24.

Tiunderne hende kun lidet maa tacke
Om dem hun Løgne-Aviser har trøgt
De med U-venskab sig offte skal packe
Om de end Husbondens Gavn haver søgt
Ammens *Couranter* fast heller maa høres
Derfore Tiunderne svig'lig beføres.

25.

Saadanne Stue-*Fiscaler* mand skulde
Skiyencke med Edder, med Galde og Gifft
Megen u-fred de i Gaarden kand volde
Mangen U-lempe de offte har stiftt,
De paa det sidste faaer skam dog til tacke
Naar som at Barnet kan æde og snakke.

26.

Kommer en fremmed Mand og vil besøge
Verten, og tager der Leye en Nat
Hand maa *pensere discret* til dend Skiøge
Ellers hand siden er ilde omlat,
En halv Sletdaller er icke til tacke
Og faar hun mindre hun selv vel tør pracke.

27.

Jeg vil den gyldne Tid meere ey spille
Paa denne Dievle-Trop og *Compagnie*
Dog at de skal sig ey meget indbilde
Saasom de vare fra Lasterne fri
Haver ieg skrevet hvad dennem monn' feyle
Her i kand de sig om Søndagen speyle.

28.

Dyd-ædle Fruer og ærbar Mandinder
Optager dette i Fromheds gemyt
420 J ey fortørnes for ieg ier paaminder
Det er jo icke u-rimeligt nyt
Legger jer Foster op til egne Brøste
Saa skal det Hore-Pack Barnet ey krøste.

29.

O du min Siæle-løst Himmel værd Pige
Hvilcken ieg elsker i Liv og i Død
Svige mig Himlen, naar ieg dig vil svige
Soelen udøsse alt got i dit Skiød,
Lad dette Amme-Spejl vel dig behage
At du paa Ammer ey siden skal klage.

30.

Hører i Himle, o hører ieg sucker
Hører i Stierner som tusend' i Trop,
Udj Melck-Veyen af Himmel-pragt pucker
Hører mit Ack, som til Himlen gaar op
Slig *influentzer* og Stierne-skud giver
Jomfruen min, at hun Frue snart bliver.

421

DELICATE DAMMERS NATURLIGE CONTRAFEI

af Lystitudine Studentica med en dansk Pentzel
anstrøgen af de Dydige og behagelige
Jomfruers Willigste.

Huo deilig siges Skal hand *Tredeve-ting* skal have,
Thj saa *Helena* war dend himmelsendte gave:
En Pige have skal *3 Sorte hos 3 Hvide*,
3 Røde, som at hun vel hos sig self kand viide,
3 Trinde Ting, og *3 vel Snevre*, ia *3 Brede*,
3 Smaa Ting, at hun ej skal vere blant de Leede,
3 Tynde Ting, og om hun ej skal worde Lacket,
3 Lange hun der hos skal eje med *3 Stacket*,
Her seer, du Læsser goed, huor mange ting og dyder,
Som en *Velskicket møe* i Huus og Sengen Pryder,
Men om forklaringen du herpaa vilde høre,
Da merck, thj ieg dem nu i korthed vil fremføre:

3 Hvide.

Dend første Ting, dend er Som ziirer vel en Damme,
En *Hued*, som *Alabast* saa hvid, foruden schramme,
Der nest et Smuckt Hvidt Haar, og *Elphen-hvide Tender*.

3 Sorte.

To Sorte øyen End paa hende ogsaa kiender,
Dend Jomfru-urte-Lund skal Sort paa blomster være,
To Sorte øyne-bryn hun have skal med ære.

3 Røde.

Kindbacker, Lipperne, sampt Negle Rød skal glandtze,
Ret som en Roesse blant de urte-wircket krantzze.

422

3 Trinde.

De Lipper, som i Krat Lidt under Naffvlen findes,
Skal Smuck udtrunde frem, og om ieg ret kan mindes
Naturen *Hoffterne* schal trind og Rund beschicke,
Med *Rumpen* maa hun ej uhøflig gaa at wricke.

3Snefre.

Hun har en *Snefver mund*, og *Snefver Jomfru Musken*,
At mand ei schal for snart igiennem smutte busken,
Det er og Synderligt at were *Snefver i midde*,
Ret som en spitz-Roed, og en Nyes afskaaren widde.

3 Brede.

Hun er begafvet med et *bredt bryst*, *brede Balder*,
For nær hin anden ey *de øyne bryne* falder.

3 Smaa.

Ey hendes *Hoved* skal for stort og grofft udtrunde,
Mand ellers tenchte, at hun wanschabt were kunde,
Med *Liden Næse* sampt *smaa nette-Bryste-Tipper*,

3 Tynde.

3 Lange.

*Paa Halsen Lidet Lang hun er, Haar Locker Lange,
Langagtig Hænder hun schal af Naturen fange.*

3 Stackede.

*To Stackede øren, og to kiønne Stacket Fødder,
For inden Lipperne de Stacket Tænder møder:*

*Hun som da saa er skabt, Hun er itt Mesterstycke,
Og den som Hende faar, Hand Priise maa sin Lycke!*

423

DEN UFORSTANDIGE HARE-FÆNGERS YDMYGSTE SUPPLICATION TIL DE JAGT-MYNDIGE

Skal ieg nu Saa til Tings for slig en Ringe brøde
Og den, Som mig har brudt skal leve uden Møde,
Jeg har ey [bøsse] Spendt, ieg har ej Sprudet ild,
Jeg har ey nogen Haas ved liv og [lemmer] skild.
Jeg vogtet kun min kaal, o! væ mig arme daare
Skal ieg nu der for staae Som Rystend Hunde laare,
Jeg Saae kun til mit gavn, ieg gienned for Een Tiv,
Skal ieg nu bøde det med ære godz og liv.
Men hører dog et ord og lar [undskylding] giælde,
Seer min Eenfoldighed og hviler Eders velde,
O! tæncer paa min dom, Een dom af god beskeed
Jmellem mig og den for huis skyld i er vred.
Den Skielm, den Natte tyv den voldz-Mand gierdebryder,
Graa-Rygget, lincke-been, Som alle Esels lyder
Bag lange Øren bær, hand brød min giærde broe
Og min Kaalager fick en Stoer og Slem uroe
Jeg meente det var Ræt at Huer Sit eget Freeder,
Som Hand det best formaar, Det lov og Ræt Tilstæder,
Og den Som Hemmelig gaar om os Som en Tyv,
Det Siger Rætten Self, at hand gaar paa Sit liv,
Hvi kom hand icke Frem Som andre lande-tigger
Med Seyl og bref i Haand fra dem, Som magt paa ligger,

Hvi blef der icke llyst? hui blef ej bæchen sat,
Om hand var udi nød det Spog og schiendig krat.
Men hand tog for Sig self den vforskammed Staader
Og gaf mig ey et ord for Frokost Eller Naader
Mig siuntis det var ret for saadan over daad
At Snære for hans hals med baand og hampetraad.
424 Men i at det var lidt at Hand min kaal benasched,
Og huad hand icke aad, med skiden fødder traskeed
Min kaal, min Søde kaal, mit beste [haab og] liv
Min kaal som vel var tænych at ædes uden kiv.
Huad Fnys i ad min kaal? Huad skal den Ryncket pande?
Huad vredes i der ved? Jeg kand med Sandhed bande,
Min kaal er mig Saa god som jêr en hare-steg
Og naar ieg Sauner kaal, Saa æder ieg mig bleeg.
Min kaal er min *Potags*, min kaal for Steeg mig fryder
Min kaal min Fersche fisk, min kaal for tærter flyder
Min beste Ræt er kaal i alle mine fad,
Et Stycke brød der til, der Seer i ald min mad.
Om i End Savner kaal, Saa har i meer tilbage,
Men Hvo Som mig min kaal allene vil fra tage
Hand tager vselhed, min gandske kiøcken bort
Og saa maae ieg igien med mine Svelte Sort.
O! Sætter Hævn paa den som mig Slig nød tilføjer
Der om i ydmyghed ieg mig for eder bøjer.
Og kand det icke Skee ved anden Ræt og dom
Da skyder Ham *Rabûs* paa hans kaal praapet Vom.
Jeg Svær i Skal det see ieg Skal det og Saa holde
At hand Sig aldrig schal for mine Snærer bolde
Hvad ieg Een gang har giort det var af uforstand
Een gang Saa lit forseet, det dømmes ingen Mand.
Har Puus det konge-Brev, at maa saa Sicker røve
Vel an Saa maa hand og hos mig den onskab øve
Jeg er nu Hare-Ræd, naar ieg Een Hare Seer
Alt det der i mig er Siig kand da intet meer.
Jeg tænychte det ej før at hand var Saa i Naade,
Og ieg Forstod det ej, at hand Saa motte raade,
Men kom hand nu Saa Nær at hand mig selfver beed
Da er ieg Underviist, at ieg det gierne leed.
Mig lyster ey den Steeg fra Eders Spid at tolde,
J maa den katte-mad ret gierne Self beholde,
425 Lår mig Saa hafue Fred, lår mig til Ting Ej gaee
Forlader denne gang og lår det der ved Staae,
For hvert et Hare-haar ieg nu her effter rører
Med mindste Finger list, for huer en traad ieg Snører
Det dyr til nogen meen, J maa mig flaa og Slaa
Og End med huud og haar vil ieg det æde Raa.

EEN HUS-TAFLE,

Udj hvilken fore-sættiss Sprog af *Consumtions*-[Rulden], og med hvilche hver paa mindis om sit Embede, hvad slagss skatte-lefnet hand ehr udj.
Præsidenter, Borgemester, *Visiterer* og By-Svenne paamindiss med dette Sprog om deriss Embede, hvorledis deris embede og tieniste være skal.

Det bør sig *Peder Pind Consumtions Visiterer* at være u-forskammet, aldrig ædru, lidet sømmelig, meget mindre skikkelig, som gjerne *visiterer* vandmøller og hestemøller, beqvem til att føre folch i skade, som ehr gjerne hoes tobach, øl og anden drich, [Stundom Slaaes, Stedse begierendis slem Baade, U-billig], krigsk, ovfermaade gierig, som vell forestaar Borgemesters Vandmøller, som hafver lydige By-Svenne under sig, med ald u-forskammenhed, [som ej] nyligen har tagen ved falskhed, som holder hart ved den strengeste *Consumtions* rolde, at hand kand være megtig til att formane med opbørselen, og igiendrivve dem som [vil] indkomme og iche tage [Told-Seddel].

2.

Borgemester og *Consumtions*-forvaltere hafve forordnet for dennem, som forkynde *Consumtionen*, at de skulde lefve af *Consumtionen*. Den skal dele med sin *Visiterer* i alle gode ting som *Consumtionen* forplanter og opsetter. Olden Svin som det onde vel forestaar skulde vel med rette holdis dobbelt ære værd, mest de som arbeyde paa *Consumtions* møllerne, thi *Consumtions* forvaltere sige, de skal Svinebinde den *Visiterer* som borgerne iche trenger, og en Plager er vist sin løn værd. Lyder ederss Forstandere, og viger dem, thi de vaage saasom de der skulde gjøre Regnskab for 427 ederss Sekke, at de kunde gjøre det med Harm og offte sukkendiss, thi deriss glæde ehr Eder lidet gaunligt.

3.

Hvert Menniskis Sek skal være *Peder Pind* underdanig, thi der er ikke magt, uden af *Borgemester*, og de / som ere der til forordnede af *Borgemester*, og hvo som staar imod *Peder Pind*, hand staar imod *Borgemester*, og hand faar en haard dom paa Raadstuen; thi *Peder Pind* er iche at frygte for skatten, men for *Consumtionen*, vilt du da iche frygte for *Peder pind*, da tag toldseddel, og du skal hafve lof af *Borgemester*, men tager du iche told-seddel, da frygte dig, thi *Peder Pind* bærer iche kieppen forgiefvis, thi hand er *Borgemesterss* thienere, dig til liden gode, og en hefner til straf for dem som iche tager told-seddel.

4.

J unge By-Svenne værer de gamle gierige *Borgemestere* underdanige, og sammenknytter vold og skielmerj, thi *Borgemester* staar de Retferdige imod, men Skielmer og Skalken gifver hand naade; Saa ydmyger eder under *Borgemesterss* veldige haand, at hand kand ophøje eder paa Raadstuen eller i gallien. Og i *Borgemestere* gjører dem det samme, og lader finhed og fromhed fare, Videndis at Eders ofverherre er paa Schat *Cammeret*, og der er ingen persons anseelse hoss hannem.

officina Petri Gloriosi ad insigne Alexandri M. in folio.

Christiani V Potentissimi Daniæ Regis tractatus topographicus de situ urbis Hamburgensis dedicatus Auunculo Georgio Vilhelmo Brunsvicensi et Luneburgensi Duci Hafnis ex officina Olai desiderii ad insigne cornucopiæ in folio.

Christinæ Augustissimæ Svecorum Reginæ de obstetricibus tractatus curiosus variisque refertus experimentis. Romæ ex officina ovorum dactyli ad insigne Daphnidis in folio.

Christiani Alberti, ducis Holsatiæ Gotorpiensis, disputatio feudalis, de differentiis novi et antiqvi feudi Respondente Johanne Kilemanno. Sleswici ex typhographia pertinacis increduli ad insigne Themidos cum hac inscriptione. Non putaram.

Domini Petri Retz Cancellarii Regii examen Comitiorum Hafniensium, cum proficuis observationibus Chrysostomi Rudolphi et Philippi Argentorensis, Ejusdem turris Petrina opera Candidatorum Theologiæ extructa Hafnis.

Doctoris Johannis Vandalini Antistitis summi tractatus ingeniosus et proficiuus, Ecclesiarum decimas et redditus combinandi, in sedem Episcopalem. Hafnis.

Petri Schavenii pandectæ mendaciorum, ejusdem juramentum naturale et hæreditarium, ejusdem flagitiosæ observationes in familias egenorum.

Christiani Noldii historia passionalis Euangelistæ cujusdam Selandici. Hafnis in folio.

Alberti Schumacheri tractatus de recto Epistemiorum usu ad doliarios Harlemenses. Ejusdem disputatio de Assulis quadratis et rotundis.

429

NYT POLITISK BIBLIOTEK, SAMLET I UTOPIEN

Ludvig XIVs - Frankrigs stormægtigste konges - grundfæstede, men fejlfulde disputats om de fire kongedømmer. Paris. Fra Pierre Glorieux's trykkeri til ære for Aleksander den Store. I folio.

Kristian Vs - den stormægtigste konge af Danmarks - topografiske skrift om byen Hamburgs beliggenhed, viet til onklen hertug Georg Vilhelm af Braunschweig-Lüneburg. Kbh. Fra Oluf Længsels trykkeri til ære for overflødhedshornet. I folio.

Kristinas - Sveriges højærværdige dronnings - skrift om jordemødre, omhyggeligt og fyldt med forskellige forsøg. Rom. Fra vindruetrykkeriet til ære for Daphne. I folio.

Hertug Albert af Holsten-Gottorps lensdisputats om forskellene mellem nyt og gammelt len, idet Johan Kielmann opponerer. Slesvig. Med den utrolig hårdnakkedes typografi til ære for Themis med denne indskrift. Jeg havde ikke ment det.

Den kongelige kansler hr. Peder Reedtz' undersøgelse af det københavnske stændermøde med nyttige iagttagelser af Rudolf Gyldenmund og Filip Strassburg. Sammes »Peterske« tårn, opbygget ved de teologiske kandidaters arbejde. Kbh.

Superintendenten dr. Hans Vandals geniale og nyttige skrift om at forene kirkernes tiender og indtægter til et bispesæde. Kbh.

Peder Scavenius' bog om løgne, sammes naturlige og arvelige ed, sammes skammelige iagttagelser mod de fattige familier.

Kristian Nolds en sjællandsk evangelists lidelseshistorie. Kbh. I folio.

Albert Schumachers skrift om den rette brug af gravsten til de Haarlemske bødkere. Sammes disputats om firkantede og runde splinter.

430

Meyrcronii Pharmacum adversus scabiam Gallicam. Ejusdem Novitius Legatus a latere. Ex typographis Th. Scherningii ad insigne Mercatoris Frisii Hafnis.

Otthonis Povisckii problemata de passionibus censuum Regni. Ejusdem Paradoxon Sacramentale opus 30 annorum, ab ipso autore fideliter revisum.

431

Meyercrones lægemiddel mod gallisk udslet. Sammes Novitius, kardinallegat. Fra Th. Schernings trykkeri til ære for købmand Friis. Kbh.

Otto Pogwischs problemer vedrørende lidelserne ved rigets skatter. Sammes sakramenteparadoks, et 30-års arbejde, trofast revideret af forfatteren selv.

432

DEND FATTIGES KLAGE OVER GIERRIGHEDS PLAGE

Som mod hannem øves, hand daglig bedrøves
Af Øvrigheds Lemmer, som hannem hart klemmer

Componeret

Det Aar Kornet var got kiøb, men Meelet ondt kiøb,
Maltet got kiøb, men Øllet dyr kiøb; Trøgt
med een Gaase-Feder, flydende med dend forfærdelige
Martis Materie Bleck-Krud, med Papiirets
Privilegio, og Haandens bekosting
at findes hos alle uden Penge til
kiøbs.

Rectè faciendo neminem timeas.

O Himlens Skabermænd, du Stjerners *Contrafeyer*
Du Jlden, Lufft og Vand, og alt det Jorden eyer
Jo har udj din Magt, [ja] alt hvad der i er
Af dig sin Herkomst har, og dine Mercker bær.
Hvad seer vi dog for Syn, paa Himlens *Firmamente*
Vil du dend ædle Fred fra vores Riger hente,
Hvad truer du os med det Stjerne-straalet Riis
Mod denne Juule-Fæst, o! Gud som er alviis.
Lad dog din Naade tee, og drag det Riis tilbage
Vend Smerterne til dem som agter os at plage,
Jeg meen dend grumme Tyrck og lede *Anti-Christ*
Som os dit eget Folck forderve vil med List;
Og om du sluttet har med *Pestilentz* og Hunger
At straffe vores Land, lad vores Klyncke-Tunger
Formilde dit Forsæt, at vi ey stødes om
Udj vort eget Blod, lad Naade gaa for Dom.
Mens ack! (hvad siger du) med Skiel du kunde svare:
Har ieg ey lenge nock min Vrede ladet fare,
433 Hvad har ieg dog for Tack end og paa denne Dag
At ieg dig spente fra det grumme *Mortis* Aag.
Jeg har ey fundet een blant Tie sig at omvende
Som Ære mig har teet, og Tack har ladet kiende
Hvor tung den Gierning er, der giøres uden Tack
Ey lønnes, tenck kun selv, ieg agter ey din Snack.
Forbaset ieg da blev, ieg torde intet svare,

Betenckte saa hos mig, lad du kun alting fare,
 Og see du kand faa vart dem ad, at Gud er vred,
 Men der jeg sagde det, da fick ieg ond beskeed.
 Ansee dend Geistlig Stand, hvad dend for Levnet fører,
 Ey andet sees af den, og andet mand ey hører
 End Gierrighed og Nid; For Penge selges hen
 Guds saliggjørend' Ord, Thi du est Bispens Ven.
 Har du i Kiøbenhafn *Professor* til en Broder,
 Din *Bacchalaurei-grad* staaer for dig som paa Noder
 Du og ey sørge tør, du faar din *Attestatz*
 Og blandt *Laudabiles* du finde skal din Plads.
 Men har du ingen [Slegt] iblant de Høy' *Doctores*
 Da lav kun til din Pung, og lær ey andre *mores*,
 Tæl ud *Ducater* og Rixdaller' ey for faae
Pro Fiscis sumptibus du dem udgive maa.
 Er du en *Jdiot*, og har du ey *Studeret*
 Men gaa't i Kiøbenhafn paa Gaden og *spatseret*,
 Det regnes ey du har jo giort en god *profect*
 Drag *Laureatus* hiem, med Penge-giort *Respect*.
 En anden som har lært sin Bog og gaa't i Skoele
 J mange, mange Aar, kand ey paa Rigdom stole
 Men maa sig tigge frem, kand aldrig blive Præst,
 Men leddiges et Kald da er dend Rige nest.
 See til dend Verdslig Stand og først til Herredømme,
 Kand mand af andet dem end Gierrighed berømme,
 Hvad øves herfor ied mod dend gemeene Mand,
 En Riig vil have hvad en Arm fortienne kand.
 434 Gud maa nu engang see til de fortrengetes Bønner
 Med Straf hand Tyranni og Vold vist engang lønner,
 Hvad til Nødtørrffthighed dend fattig' have skalt
 Maa hand betale først, Ey een, men tre gang talt.
 Hvad som hand æde skal, skal maales ud til pricke,
 Og gi' *Consumption* af det som hand skal dricke,
 Gud sende maa derfor dem ud, som uden Told
 Fortære kand alt hvis vi har udj vor Vold.
 Gud *Danmarch* truet har med Sverd og Jld-Blusser
 Dets Hiert' er dog saa hart, det ey af Redsel gusser
 De Jld udspyend' Rør og *Stycher* vi har hørt
 Et [Levend'] *Styche* dog i høyden er opført,
 Som skal udsue det dend fattig' har tilbage,
 Og indtil Marv og Been ham ynckeligen plage,
 Men O! Gud gjør det saa, dend spiller *Banqverot*,
 Og saasom andre fleer blief hver Mands Spee og Spot.
 Gud og Med Jldbrand tit Hoved-Staden prøver
 Endog en levend' *Brand* sit Forsæt stedse øver
 At tage til sig alt hvis fattig Mand formaar
Per fas et nefas: men slet intet Kongen faaer.
 Skal *Styche* og skal *Brand* for Landet lenge raade,
 De fattig' Folck og Mænd skal icke blive kaade,
 Men raades der ey Bod paa [sligt et] skinderie
 Med Stycke-Skud og Brand Gud gaar dem ey forbi.
 J hver en Flecke er *Consumptions* Forvalter
 Hand er en stor *Monsieur*, en Kongelig Bestalter,
 Hår sine Mynder sat ved hver en Gade-Port
 Saa Haren icke skal fra hannem løbe bort.
 Naar først en Bonde-Dreng har lidet tient til Hove
 Og sanket sig en Hvid, da tør hand straxen vove
 At søge Kiøbenhafn, og om et Konge-Brev
 Anholde, naar hand har at give dend det skrev.
 Saa skal en fattig Mand betale alt det andet
 Hvis hand udlover, og om hand end bliver bandet,
 435 Det agter hand for *Leeg*, hand samler til en *Gaard*,
 Om du dereffter spørg, dend midt paa Torvet staar.
 Skam faae de hver og een de lange Dagedriver',
 Som søger andet ey, end at de eengang bliver
 Dend Fattig's Plage; Thj dend eene byder frem

Toe tusend', fiire hin, ieg vil og give dem;
Og om ieg det kand faae, ieg tusind', toe og fleere
Vil legge til hvert Aar, ieg Tolden kand formeere,
De mig betale skal, naar som ieg kommer hiem,
Det er mig kuns et Ord, at ieg udlover dem.
[Men] om de tog sig for et andet at bestille
Som Guds og Christen Folck, sad ærlig hen og stille,
Med Gud og Æren drev der's Næring og der's Brug
Det stod vel bedre: Ney! de har for stort et Slug;
Hvor skuld' det blive fuld, om Haanden det ey fyldte,
Jeg veed [de] sniger ud, thi om ieg det end dølte,
Dog vidste Folck det vel, og ieg advar't af Gud
Undgick ey *Jonæ* Straf, ieg lyde vil hands Bud.
Lår fare Skinderi i Øvrigheds Personer,
Og blifer, som det sig bør, de Fattiges *Patroner*,
Saa vil til Eder Gud med Naadsens Øyne see,
Om i det icke gjør, da faar *J* ævig *Wee*.

436

RICTIG COPIE AF TESTIFICATIONEN FOR HANEN J KIØBMANDS ANNO

Testerer vi for Alle At hanen hafver skicket sig som -
en Skelm och forrædere, for ald byen der hafver -
galet galt nat og dag for os, hand hafver och -
Saa handlet sig hos os, det tacke hannem -
Fanden den tusinde fold træeske gamle Skalck
Thi hans gode Madfader, hafver altid haft stoer
Fortred Af Hannem, Altid kommer hand fuld Af
Høcklerj, Pudserje och wnderfundighed.
Der wore och woris Naboehøns kockkedis
Holte hand mere med de fremmede Høns
Kaste wore Naboeer korn for hannem At locke ham,
Tog hand kroen fuld Af det Svenske locke korn
Mange gange vare vore høns J fare for glenten
Det voldte hand med sin røde Kam och ringede lidde
wj ynske At wi engang kunde blifve Af med
Hannem, wdi hvis tid det och skulde blifve
Lefver hand lengere, da siunis det At hand blifver
saa feed, [at] Ørnen Skal [wil] Slu hannem
At hand skal blifve plocked, och komme paa spid At steyes

437

ALD HVIS PROTEST MAND HAFVER JMOD OG KRÆMERS HAFN.

1679.

en ærlig Fugl J vor gaard och den Skal vere
sagt Andet om hannem: thi hand hafver Aldrig
saa vit wi hafver fornummet om hannem,
wi Alle gaardsens tienere [och] ere Skyldige till
kand Aldrig føre nogen J mistancke om hannem
Forløstelse J Hannem, men Jngen Skade eller
wenlig klucken och Skraben, doch en fiende Jmod
Hvem kand sige hannem det efter, At
waar hand wel ofte hos tilstede, men icke
end med sin egen husbondis høns
tenckte hand Jeg kand faae noch hiemme
da gjorde hand det At spare paa sin husbondis
men At de blefve strax vdreddede Jgien
Hand er derfor wel werd At eye J sin gaard
losen for loftet, da wille wi Altid speckke
men it frychter wi høyligen for, At
ey Allene for hæs for de lange natter, men och
Jmod Allis wor willie och forhaabning, och
Gud bevare hannem den Stackel derfor.

finis
christian friderichssøns
tienere Egen haand.
438

VON STÖCKEN.

Ecce Don de baculis
Sed non sine maculis
Argus in argutia,
Cautus in nequitia,
Astus in astutia,
Doctor in malitia,
Haud Peripatheticus,
Tamen Aritmeticus,
Nullus qvoqve Logicus
Optimus ast Stoicus,
Regnorum vicarius,
Regis Thesaurarius,
Basiliscus Daniæ,
Pestis et Germaniæ,
Militum Tragoedia,
Scribarum comoedia,
Fur-fur in pecunia,
Nec timens immunia,
Lucem Deus corripiat
Sathanas accipiat.
Ultima Christianus horrescat.

VON STÖCKEN.

Se til den herre med stokke,
Men ikke uden pletter,
En Argus i snedighed,
Forsigtig i nedrighed,
En list i forslagenhed,
Doktor i ondskab,
Næppe en peripatetiker,
Dog en regnemester,
Ej heller nogen logiker,
men derimod den bedste stoiker,
stedfortræder i rigerne,
Kongens skatmester,
Danmarks basilisk,
Og Tysklands ulykke,
En tragedie for soldaterne,
En komedie for skriverne,
En tyv, en tyv i pengesager,
og han frygter ikke det uberørte,
Gud skal mindske lyset,
Sathan skal annamme,
Den kristne skal ræddes for det yderste.

440

VON STÖCKEN.

Ecce Don de Baculis
Homo sine maculis
Cautus in astutia,
Argus in argutia
Simplex in honoribus
Stupidus in moribus
Haut Peripatheticus
Tamen bonus Stoicus
Nullus qvoqve Logicus
Optimus Aritmeticus
Scribarum Comoedia,
Militum Tragoedia
Fur, fur in pecunia
Haud timens inmunia
Regnorum vicarius
Regis Thesaurarius
Falsus est Hesiodus
Temporis periodus,
Qvem Deus Corripiat
Sathanas accipiat,
Sic cantabit jubila
Mundus post nec nubila.

441

VON STÖCKEN.

Se til den herre med stokke,
En mand uden pletter,
Forsigtig i snuhed,
En Argus i snedighed,
Enfoldig i hædersbevisninger,
Sløv i sæder,
Næppe en peripatetiker,
Dog en god stoiker,
Ej heller nogen loiker,
Den bedste regnemester,
En komedie for skriverne,
En tragedie for soldaterne,
En tyv, en tyv i pengesager,
Han frygter næppe det uberørte,
Stedfortræder i rigerne,
Kongens skatmester,
Hesiod er falsk,
Tidens periode,
som Gud skal mindske,
Sathan skal annamme,
Således skal verden synge
Frydesange derefter og ikke dystre.

442

EPITAPHIUM

Sandheds Elskere, U-dyds Hadere,
Sit Fædernelands Prophet,
Jndiens Danske Apostel,
Magr: *IACOB WORM*,
Der ey vidste at hyckle
Synd og Laster at straffe
De Vantro og U-troe
Baade med Pen og Mund at underviise
Fick for Sandheds Skyld
sin Leye og Hvile-Sted paa dette Sted
Saa hand
Skiøndt hand af Fædrenelandet blev forbandet
Dog icke af Solens heede her er bleven forbrendt
men
Naturlig og salig
efter
Hans Overfart over Havet,
Hands korte Være i *Jndien*
Hands store Opbyggelse blant de Sorte
Til det Himmelske Fædreneland
af
Christo er annammet.
Stat Vandrings Mand og tænck paa Worm
Saa lønnes gierne Sandheds Storm.

443

VARIANTAPPARAT

444

445

1. Satyre over Kingos Kalot

Signaturfortegnelse:

A Nks. 355,2°, III	p. 159
B1 Add. 249,4°	p. 260
B2 Add. 284,4°	p. 241
D Oslo U. B. 611,4°	p. 162
E Ulld. 528,4°	p. 242
F Thott 744,2°	p. 10r
C Kall 395,4°	p. 224

3. *Tekstgrundlag: Nks. 355,2°, III, p. 159 ff. - Overskrift indsat af Udg. - Jacob Worms Satyre over Biskop Kingos Calot A Af Jacob Worms Vers B2 Scomma F Christe: Fossis Pasquil om Hr: Clus Pr:dttr: D Overskrift mangler i B1C E - Digtet: 12 at] mon F hand nylig] den Hand nys F 13 Hun] den E 14 Hand .. Hast] Saa hun kand for ingen afftages med Hast F dend] dem C 15 Hun] Den E 22 Er .. ypperlig] Er kommen fra Bonde i ypperlig/ Oprunden fra lumpen til hæderlig F 28 til] en B F 24 tiende] kunde D 25 Nu .. er] Nu Haaret er borte, hans Hofved er/ Haardragen har gjort ham hans Hofved saa F 26 Thj bær hand] Thi hand bær B C 32 Skytten] Hundene F 33 Sædet] B-F Sæden A til] naar C hand] de F 35 Hun] Og F Pande] Pande/ Anslag/ Træcker F det .. Spot] Thi er det Jo gott F 36 At see dend] At bære F42 ere i] er udi D E F44 Mens .. tiltalte] Da de bad ham velkommen F*

4. 52 Hand .. Paryk] Han nenner ej at købe sig en perruqu' F 54 Kroeret] B-F kroer A 55 Hierne] gjerne D65 Naar .. indkommer] Naar som heldst Du kommer F 72 Lømmel] Bengel F 73 Node og Mode] Noder og Moder E Sæder og Moder F 75 Du .. udkrøbet] Du nylig est krøben F Skallen] Skolen C E F 84 og du] Mens du F staar] slaar F

5. 9 1 Kroeret] B-F kroene A 9 4 til] en F min Ven] igien C 10 3 Kroeret] B-F kroet A 104 Tag .. skiøll] B C D Tag Vand i Calotten og Halsen udskøll E Slag Vand i Calotten og Halsen udspøll F ÷ A 10 5 behøver] da bruger C skal bruge B 2 bruger B 1

2. Contra-Svar paa Kingos Kalotvise

Signaturfortegnelse:

A Nks. 355,2°, III	p. 161
B1 Add. 249,4°	p. 265
B2 Add. 284,4°	p. 246
C Kall 395,4°	p. 227
D Oslo U. B. 611,4°	p. 164
E Ulld. 528,4°	p. 246
F Thott 744,2°	p. 11V

6. Tekstgrundlag: Nks. 355,2°, III, p. 161 ff. - Overskrift indsat af Udg. - Contra-Svar derpaa B1C Contra-Svar herpaa B2 Endnu Contra-Svar paa den anden E Svar F Chrste Fossis Contra-Apologie D Jacob Worms Contra-Svar derpaa A - *Digitet:* 12 lumpen .. bær] skidsen Calott den Luddring han bær F hand] saa C 13 Men] Dog F Hunde] Hunden B2F henkaster] F kaster A-E14 Den] B C E F De A D skriger] viiger F faar] B2C E fik D for A B1F15 Hvi .. Sandheden] Hui tager du icke her Sandhed F vilt] vild D 22 mig] dig D 23 Reedelig] B-F rædelig A 24 dievlen] Kochen F33 icke] ey B34 bie] lide F35 Pot] Spot D36 Du] Din E43 Thi for] ÷ D44 og bag] ÷ D sturrer] stirrer F

7.56 Du lumpen] Din fulde E63 Beenen' i] C D F Benet i E Beene A B vel og] den dog F vel dog E73 Du .. Storm] Du mindes vel, hvor Du og den Røde løb Storm F74 Sielffv Tredie] E sielfer F selv træder B2 selvtrædes A B1 C D i] til C 75 som .. Rot] som Kuken er tegnet paa Slot (jf. 95) F83 bytted'] Udg. bytter A-F85 ej meere] ej længer C ej meere opregne] opregne ej meere E

8.94 skal] kand F95 Dit .. Slot] Dit Rygte dig følger som Halen Sin Rott (jf. 75) F Kuchens] Giøgens D102 Hæder] Skamm F Ær E104 de siunger] det siunges F105 vel] ey E F

3. Nogle Cardinalers Forslag

Signaturfortegnelse:

A1 Nid. 3094°	p. 101
A2 Nks. 405,2°	p. 225
A3 Add. 249,4°	p. 350
B Gks. 2403,4°	p. 223
C1 Add. 160,2°	p. 152
C2 Add. 484,4°	p. 259
D Thott 1528,4°	p. 224
E1 Gks. 2409,4°	p. 331
E2 Gks. 2406,4°	p. 1024
E3 Thott 1524,4°	p. 299
E4 Thott 1523,4°	p. 310
F Thott 744,2°	p. 160r
G Rostg. 259,4°	p. 9
H1 RiA.	løst ark
H2 Hertel, I	p. 13

9. Tekstgrundlag: Nid. 309,4°, p. 101 ff. - Overskrift: **1** Nogle] Concilium Cardinalium Quorundam de piscatura Cetorum in mari insveto inter Herculeas columnas. Nogle G J:W: Vers om Doctor Kingos Andet Giftermaal da Han tog en gamel riig Enke kone; De Piscatura Cetorum in mare insveto inter Herculeas Columnas. Nogle H1 J. Worm de Piscatura Cetorum Eller Satire over Doct: Biskop Kingos 2det Giftermaal, da han 447 tog en gammel riig Kone til Frue H24 reformadtz] Reformation G H2 Reformationen E2-4 5 den] B-H ÷ A interdict] interdicto D E8 Huallfische-dræt] F G H Hval-Fisken D hualfiskendet E1-2 Hvalfiskschindet E3-4 helle-fische-dræt A B C 10 columnas] Columnas. Bryllups Vers H2 columnas Montesque alabastri-ti-des F columnas det er Jacobi Wormii æredigt, ofver dend ny-creerede Bisp Dn: D. Thomas Kingo, Til Otthense udj Fyen A B C - *Digitet:* **3** Hand .. gad] Hand ikke Vilde plaske kaad C Vild icke meere plasche gaa E Hand gad ey mere plaske vaad H 6 est] var E7 Strand-Ørnen] Strandormen D E9 hvister] hvæser D F G presser E * **10** spreller] spiller D E1 11 Bespruder] Bspuder D E1 Bespeider E2-412 skreller] skielder GH schraller E15 ræt] D-H nu A-C18 kure] Knurre D H murre F20 trylle] tylde D tilde E1 hilde E2-4 trygle H

10. 23 Muusen] muren G25 Med] Ved F H26 med] ved E F27 Konst] gunst E og Cuur] af kuur E28 Forskrecke] Afskrække D E31 seyler jo paa] gaar jo med paa D seigl Joe med paa E1 jo] med E35 kiøb-Mandskab og] Kiøbmandskabets GH39 jo] vel D E jo miin pibe] gierne Piiben F41-42 anbragt ml. **44** og45H42 fattig] stakkels D-H42 peldtz] pilt E43 kasse-bold] Udg. Kaste-bold E-H Rasse-bold A-D45 Floeden] Farten D E48 kycker] Kiekker D E1,2,4F kieck er E3GH trefven] drefven E-H49 ruschen-snuschen smule] Udg. snuschen] smisken GH smusken A-F smule] smiile A-H50 aldt] nu D E51 Ham] Hand GH54 Til .. pricke] Saa

nær til punct og prikke **D E55** til] i *D-F* hanss] sin **F56** Ham] Hand *F H*

11. 58 hal] *E-G* hald *D* holdt *A-C H* vor] *D-H* miin *A-C59* min] *D-G* mig *A-C* Dulle] Ducke **F62** dyre] Due *H* Pelle] Smykke **D63** en] hver *D* den **F64** Miin .. Sckrelle] Min svage Alders Krykke **D66og68** ombyttet i *D E72* ansigt] *E-H* Pande *D* hierte *A-C75* Slich] flich *E* Schick **F76** om keye] *E1,2,4H* om kreye *E3G* om Leye *F* og Keie *D* omfeye *A-C77* kluch j] hønse *E F* dybe *G H* heese **D78** Og] *O D-G* og] *O D E* Woch] vee *D E80* buch] puk *D E181* sidt] snot *E* viit *F* før] for **E82** Lage-] lange **F86** blye] siug *D E* søgn *G H* Summ *F* var Hand] hand var **E4F87** sat] faaed *E*

12. 91 den] hand *E-H92* Opløber] oplabes *F* opløbet *D* heede] Hunde *F * 97* Kingos] Thomas **F98** Paa] Ved *D-H* tvinne] fliine *D *100* blide] Milde *D E103* Og] Med *D E G H104* Admiral] vimpeler *F* beklæde] betræde **E106** troiss] Lyst **F107** Om hand med] Hand da med **E108** flinch] flux *E* flyx *D* funck' *G H1109* og eengang] eengang og *E F* Giede] Peder **F111** grafve] lave *D E113* At] *D* Mens *E* Mon *A-C F-H116* Siin .. svinge] Endda sin Fane svinge *D-H118* Kingo] Hannem **F119** ham i] i sin *F* arm] barm *E H123* Kingos] saadan *F* lych'] Lyst *D-H124* gafn] Lyst *D E* bær leede] *D-F* begrede *G* berede *A-C H44813.125* Men] Min *G H* Kingo] K. kun **F126** dog] dig *A2-3* Jer **G127** venlig] vanlig *A2-3* Gunstig **D128** vind] mood *D E* luft **F129** J Straxen] Jmedens *F* strengt] sterkt **D131** maa] skal *D E133*] ÷ *D* Hatten af] Hatten af etc. etc. *A B F-H134-136* Om .. feyle] *C E ÷ A B D F-H139* Træer] Traer *F H* Traad *D ** Gibbert] Gilbert *G H* Gilibert *F* Gillebert *D* nu] ÷ *D H* afsat] afsæt *F* Trær .. skoe] Om i end gaar med pyntet skoe **E142** Neglicher og] Safran og med *D-H145-440*] ÷ *E2-4 146* Med] *J D E1G H* og] og i *D E1* Roser] *A2,3B-D E1F-H* Rosse *A1 147* arme dreng] grine dreng *B C148* Pøel] Flod *F* Mosse] Moser *C D E1 F-H149-440*] ÷ **E1149** tet] tit *F H151* nibe] knibe *A2-3 H* nabbe *D F* vredt] frit *H* ret **F157** tør] faar *F* for *D H* bøffels] Bever *D F* Hatt] *A2-3D F G* pach *A1B C H*

14. 160 Da .. Nache] Da hviner hun om Nakke *C* Hint er da best om Nakke *D* Den tæker best om Nache *F* Mand tagr dend vel til tache *G* Vil falde paa hans Nakke *H 162* Hiin] Du *F 163* schader] hindrer *D F G H 164* Det] Den *D F G H 165* schær] skar *B C 167* Hiin] hun *A 2-3* af] med *B C* for *D 168* sinchiss] svekkes *B-D* tilbage] tilbagen *B C F 170* Og] Ved *F 171* Samt] Og *D F 172* Spitzte] hidse *D F 173* Dynch-erche] Dynkerker *B C* Dynkiercker *F* Dynkirke *D * 176* Krage] Kaage *F 177* valtret] *A 2-3 B C H* valted *G* veltet *D* vraltret *A 1* Som .. frem] Som før de gaaer volterer frem *F 179* Mimring dem] men Jeg dem *F 180* stricke] sticke *G H 181* Kingo] Macker *F 183* Een .. Wen] et og andet Veijr *D 186* altid] aldrig *D F G H 187* Mamma-liucken] Mammelukkens *H 1 189* da] og *G H* paa] en *B C 190* Med] Blant *D 191* slentre] slante *H*

15.200 vel] da *D F G H203* Sig .. det] Bleffv redd for saadan *F G H* Sig Red for saadan **D206** Fruer] *D F* Frue *A-C G-H207* Beltet] belte **GH208** Grue] gruer *D F209* skulte] *D F* skiule *A-C G-H210* for snive] *D H* aff Syfve *F* for siffve] *A B C F G211* Røg] Graad *D F212* gnafve] grave **DH215** tørre staa] forrestaa *D H* førre staa **G217** vel fuld] fuld feed *D F * 223-248*] ÷ *H*

16.235 gi diss bedre] *DF* giffviss bedre *A-C G237* viss'] diss *D F G* Rade] magle *A2-3* gade **F238** blæst] bør **F239** lenge] lange *A2-3D F G244* gaar] naaer *F G* maa *D* dog] vel *D F G251* Som .. om] Som der er skrefvet meget om *D* Som j der noget skriffver om **F252** bud og bref] bref og bud *G H* Brev og Bullam *D* Breffv og Bull *F* tillafvet] tillave *B C H* anlavet *F* lavet **D253** Nonne-Broe] Vaade broe **D254** stafn] staf **D256** her nu j] *A2-3D F-H* nu udi *B C* nu j **A1257** indulgentze] Privilegi **D258** schandtzer] skantze *D G259* som] der *D F H259-260*] ÷ *B C* (*C2har dog nederst på siden disse to vers i stedet: Kand Paven derfor blive vreed/At man târ Jomfru Krandsen*) **260** meere sandtzer] meer kand santze *D44917.262* hvort] hvor *A2-3C D F-H268* tillavet] *C D F H* tillafver *A B G269* Fandt] Svantz **H1271** Kandz] *D F* fandtz *A-C G-H282* hid] *D F G H* hand *A-C285* Kierne] *D F* hierne *A-C G-H 286* piæss] Piass *A2-3* pis *D* Priis **F288** piadder] *D* Jadder *F* Fadder *B C H1* Pater *H2* Fiadder *A G 291* Frier-Lund] Fruer-lund *D*

18. 295 Nunnen] Bruden *F* Vennen **D297** Haar] skiæg *D G H299* Hand .. laar] Hand blues ey for Bejle leeg *D* Hand krymp'r sig ey for beyle-leeg *G* Han krymper ey sig (sig ey *H2*) for brude leeg (læg *H2*) *H* Hand sig i Beyler-Leg vel staar **F302** det] dit *D F304* rende] løbe *D* rulle **F306** rippe] vippe *C* trippe *D F308* ej schal] skal ey *G H311* Forlindrer] Forvinder *D F313* Saa .. gifv'] Saa j self giver *G H316* Vel] Ret *D F G H319* kilden knockel] kildre-knogler *D* kilden Kiortel *G H* Kildrend Knorbell **F320** j .. dysse] j søden søfn at dysse *G H* j søde Søvn at dysse *D F325* Opkling'] *Udg.* Opklinge *A-H* Messen] *D H* Mersit *F* Merssen *A-C G326* Nunnen] Nonne *GH* mumle *F * 327* Paters] Peters *H1*

19. 331 ey .. fejl] ey slet (slet ey *H2*) slaaer jer feyl *G H336* ligge] legge *D F H342* beylen] bejler *D H* beile **F343** dog] da *D G H344* kuldseyle] kuldseiler **H346** bølger] bølgen *C D G H348* ulf] Uld *H* kiemmiss] klemmes **F351** fich j] j fick *D F* og .. liv] *D F G H* i Bryst og Liv *C j* lyst og liv *A B352* Hors] *H* huus *D* Hans *A-C F* *G* benckes] *F G H* brekkes *D* lenckiss *A-C361* oorss] bords **H362-363**] ÷ *H*

20. 364 Og holder] Beholder *F -* Corollaria] Corollaria til Hans 2det Giftermaal *H2* Her faa (*fejl for: paa*) følger i samme Vers Corolarie-Additamente vide Paa et stykke Papir pag: 6 **H1366-396** ikke strofedelt i *G H366-396*] ÷ *D - Digtet: 367* springske] springe *F* Spanske **H371** tafft] tabt **GH373** til] i **F374** Svaber] Svatzter **H375** spitzte] vinde *C H376* Men .. taber] De Vind i Skyer taber **F386** ad] *F-H* af *A-C388* Før] Staaed *F*

21.394 Ham] *C F Hand A B G H -Efterskriften: Cum .. Piscatoris anbragt efter440H Over397:*
Additamenta H1 Corollaria 2. Jmod Kingo. Additamenta H2 Corollarium **D397-440]** ÷ *F G398* kloe] kløer
D399 sammenkuer] sammenknuer **H2401** Brumle biørne, tude ørne] *Udg.* Brumler Biørne! tuder ørne! *D H*
Brumler ørne, tuder biørne **A-C403** Sange] Siunger **D405** Rangle] *H Range A-D* schiærer] Stærer **D406** kyser
.. krog] Skrækker Drengen op i krog *H* Skrækker op i Ave Krog **D408** tette] lette *A2-3*

22. 410 Springe] Spille *B C411* Bencke] bekke *D H* vifven] Riven **H414** Spagger] Spæger *H* Vamse]
Vamte **D417** Liire] *D Luure A-C H418* dog] dig *A2-3* tolde] toldes **H419-420]** ÷ **D419** Huuse] *Udg.* Knuble *A*
C H Knuble] *Udg.* Huule *A-C H420* dog] dig **H423** Tinte-] Tinter *D* Tungen] Tunger *D* Rencke] Rynke *D H425*
Stiime-kocken] Stiime Klokken *D* priime-klocken] pine Kokken **D426** til] paa *D H* bed] *D H450* bred *A-C427*
Scholde-] Skalde- *H* Aske- *D 429* Erdtze] Ertz i *D H* **Mellem430** og **431**følgende indskud:

Bommerutte Spragled Putte
Lad dig stryge paa din top. *D*

Vær ey kilden, Flække Silden
Holt for Kokkekniven Top (*vel fejl for: trop*) *H*

23. 432 duns] *Udg.* duuss *A B C D H* gî .. dop] give (gi et *H*) duus og døns *D H 434* frie] fisk **D435-436]**
÷ *D H438* Munden] Under **H440** Hav] *D* Half *A-C H*

4. Da Kingo blev Biscop

Signaturfortegnelse:

A Nks. 819c,4° p. 158
B1 Oslo U. B. 27,8° p. 84v
B2 RiA. (I) bindets inderside
B3 Hertel, II p. 280

24.*Tekstgrundlag: Nks. 819c,4°, p. 158. - Overskrift indsat af Udg. - Mag. Jacob Orm, da Kingo blev Biscop B1 Da Th. Kingo blev Biskop gjorde Mag. Jac. Worm dette Anagr. B3Ingen overskrift i A B2 2 infula, gramen] gloria stramen B*

5. Gud og Belial

Signaturfortegnelse:

A	Gks. 2526,4°	p. 254
B	Thott 742,2°	p. 128V
C1	Oslo U. B. 260,4°	p. 149
C2	Gks. 2405,4°	p. 35
C3	Rothe3, I	p. 100
C4	Nid. 549,8°	p. 34
C5	Oslo U. B. 624,4°	p. 169
D1	Nks. 355,2°, IV	p. 504
D2	Nid. 308,4°	p. 17v

Ea

E1 Oslo U. B. 215,2° p. 42
E2 Add. 284,4° p. 126

Eb

E3 Add. 249,4° p. 273

E4 Kall 3954° p. 215

F Gks. 2404,4° p. 405

G Ulld. 447,4° p. 121

29.*Tekstgrundlag: Gks. 2526,4°, p. 254 ff. - Overskrift: 8 kortelig] Korteligst B D E F G ÷ C Riimskrefven] reenskreven D E F G9 udi en Samtale] B og ved en Samtale D E F G i en samtale C ÷ A Theologum] B-G Theologum (Guds Mand) A10 Politicum] B-G Politicum (Verdens Gymnasist) A11 alle] B C befattende alle D-G befatted alle A10-15 alle 451 .. Candidato] ÷ C1,5 12 omvendelse] omvendelse og B C2,4,5D E F G og undervisning] ÷ B C2,4,5D E F G 13-15 under .. Candidato] ÷ F14 etc:] schäme dich du bist C2,4,5 * - Digtet: 11 Gud udslet] Guds Ord slet DE 31 Sal] Soel C3-5E4*

30.41 saa culpere] vel saa dadle B C E2 saa vel dadle F G saa dadle D E1,3,442 dødens] Verdens E43 Procureur] B-G Auditeur A53 vinger] veje B D E F G Vogen C vorder] bliver C D E63 hendører] dør B-G72 ud-blæst] indblæst B-G73 hver en] Saadan B-G torn] korn C G93 at] og G103 Der er Jeg] Thi ieg er C Der] Des D E1,2 Det B F G Dog E3,4 af..fey] af tapperhed modig, ey fey E

31.112 hierted] Sindet B-G dit] C-G det B ÷ A121 Tingstuders] B C1-2,4-5D F Ting-Stue E1,2,4 Ting-Studernis A * 131 Guds Huuss ind] Herrens Huus B-G14og16ombyttet i E141 skole] Skoler D E F G kirke] Kirker D E F G153 Om] At D161 Comoedie] Commoedier B C D E1-2F G163 med..duss] det er med en Duus C Velkommen] Udg. Velkom A B D-G171 ô2] og B-G173 omvender] faaer vandre D E F G dog] i D E F G det blad] det (dit D) bad D E F G

32.181 og min glæde] D E1,2,4F G ja min Glæde E3 min Glæde C3,5 min glæde A B C1,2,4 og lyst] B D E F G er min Lyst C3 og min lyst A C1-2,4-5182 mig] B-G Jeg A Kyst] krøst E1,2,4F gryst D E5183 Mig Lykken] Min Lyche F193 ikke] Aldrig B-G gode] Glæde B-G203 dyden] Dyder B-G213 Slig..optendt] All slig Vellysters Jld af Helved er optendt D E Slig Vellysters ild af helved er optendt F Slig Vellyst-Svoglet Jld af Helved er optendt G213 er..Skiendt] B-G hvor mangt it hiert' er skiendt A222 reddis] frygter C reddis ey] reddes for E232 kun] Hun B C D E1-3F G * 232 vorder] bliver B-G233 i tide] din D E F G gjør] gjør siden D E F G

33.253 og] et B-G261 blunker] blincker E262 Velten] Glæden B-G281 Kirker] Kirke CE283 fleere] meere E291 den Mand er ey] den er dog ej D E F G292 Velstands] Lykkens C E3-5293 snære] snare C E4 301 dog] det B-G303 Guld] Slig(t) D E F G312 Som..ned] Som mangan Siæl fra Gud har ofte styrtet need D E F G313 Slig..bed] Slig(t) u-krud woxer tit (til E) i mangt et hierte-bed B-G

34.321 i] B-G udi A322 ræt vederfariss] B-G Vederfariss ræt A333 stol] Stæd D E1-3F G * 34-48] ÷ D2341 prædiker] præke C36] ÷ E F G362 og] til C D1E F G ære] Adel C D1E F G Edel B372 Ved..sveed] ved Modighed C ved Mandighed B D1E F G381 ikke] intet B C D1E F G En strofe indskudt ml. 38og39,se kommentar G

35.392 fører] brammer C Bær en B bærer D1E1-2F G bruger E3-4 393 Hvor..bragt] Hvor mangan Verslig fort (fart F G) i Uselhed er bragt E F G Hvor mangan een der ved j uselhed er lagt (bragt C3,5) 452C402 Paafugl] fuglen E3-4403 damerne] Dommeren C E2 dommerne B D1E1,3,4G411 Hofferdig hofmod] Hofferdighed, Hofmod D1E F G Hoffærdigheden C3-5 Sodoma] Sodom D1E F431 bort] hen B C D1E F G gods] huus B C D1E F G Gud] ud B C D1E F G432 i himmelen] udi din Siæl D1E F G i Siælen B C1-2,4-5

36.463 Kircker] B C D1 E F G ÷ A473 i3] og B C D1E1-3F G481 Jeg ..Mark] Jeg før vil udgive til Dobbel en Mark D1E F G483 udaf] B C1-2D1E F G af A C3-5 Brynd og af] B C Brønder og G brønden og A D1E

6. Baads-Mends ære-digt

Signaturfortegnelse:

A1	Gks. 2526,4°	p. 101/253
A2	Rostg. 270,4°	p. 267
B	Add. 249,4°	p. 69
C1	Gks. 2404,4°	p. 328
C2	Oslo RiA. 54,2°	p. 62

D1	Nks. 355,2°	III p. 113
D2	Add. 113,8°	p. 102
D3	Coll. 516,4°	p. 135
D4	Coll. 536,4°	p. 92
E1	Berg. Mu. 84,8°	p. 56
E2	Coll. 538,4°	I p. 189
E3	Oslo U.B. 215,2°	p. 24
E4	Add. 167,2°	p. 836
F1	Kall 395,4°	p. 58
F2	Add. 483,4°	p. 78
G1	Thott 742,2°	p. 123v
G2	Nid. 308,4°	p. 35r
G3	Add. 284,4°	p. 123v
H	Nord. 1170	p. 47
I	Nks. 4493,4°	p. 231

Ja

J1	Nks. 999,8°	p. 55
J2	Nks. 829,4°	p. 19v
J3	Oslo U.B. 611,4°	p. 213
J4	Ulld. 528,4°	p. 60
J5	Nid. 549,8°	p. 25
J6	Århus 331,4°	p. 60
J7	Hertel, II	p. 70
J8	RiA. (I)	p. 66

Jb

J9	Berg. Mu. 397,4°	p. 27
J10	Oslo U.B. 295,4°	p. 29
J11	Stockh. Vn 88	p. 12r

K1	Thott 1975,4°	p. 136
K2	Add. 160,2°	p. 107
K3	Add. 484,4°	p. 193
K4	Gks. 2403,4°	p. 275
K5	Oslo U.B. 260,4°	p. 11
L1	Nks. 581,8°	p. 85
L2	Berg. Mu. 7,2°	p. 100
M	K. Brahe E II, 3	p. 9v
N	Nid. 309,4°	p. 173
O1	Thott 1528,4°	p. 68
O2	Add. 258b,4°	p. 5
O3	Nks. 405,2°	p. 157
O4	Gks. 2408,4°	p. 196
P	Ulld. 447,4°	p. 210
R1	Nks. 819b,4°	p. 218
R2	Thott 1527,4°	p. 21
R3	Nks. 818b,4°	p. 96

37. *Tekstgrundlag: Gks. 2526,4°, p. 101 og 253. - Overskrift: Baads-Mends] Baadsmændenis A2D4E1G-
IK4N Baadsmands D3F P R3 om] over C E3N Til G-J O2-3* Svend] Svend, dagen da (der G1) de (den dag de
K5) joge Katten af Tønden eller Viinfadet D1G1-2K5 Svend skreven af Bremerholm dagen, der de jagede
katten af Viinfadet H Svend skreven paa Bremmerholm Dagen der de Joog Katten af Faddet O2-3 Sven
skrevet af Bremmerholm ut supra G3 * - Digtet: 2 De] Den K2-4 En K5 forfarne] Erfarne Jb * Mend] Mand K2-
53 Som.. kand] Som et Velbygget huus de Sparrer Safne (miste Jb) kand H-J de] der G1,3 * saunis] mistes
G2-34 holde skal] holder op Jb det] de B gienne] giemme C1D E1,3G3I J1-4,b K1L2M N1,3 taale K2-5N2 holde
J6-8 * 7 Tag] C2D2-3E2-4F H IJ5K1-4L N O2-3R * tog A B C1D1,4E1G K5M O4P * 8 be-tekke] bedæcke F1G I J
N O1,3,4R2 * skal] kand G-P9 og kaarne] udkaarne B E4L N O1P * 10 Er..een] Een Nyelig Jndsat er E3F indsat
een] en Sat ind G2-3 hart ad Mester] Mester hartad G H12 noged] meget G-K O1-3 13 slet] snart G1H-J O314*

hvor] Som *G E2-4F1K1M N O415* frandsk ..Tydsk] tysk..fransk *K2-516* allene] foruden *F L O3* * dansk og jydsk] jydsk og dansk *K2-518* læt] sød(t) / *j1-2,4-8,b o2-3* ret *R19* er hand] hand er / *20* Mefferti..haand] Me.....Opus Vel perfect for nogen kand *L* Mefferti bog Hand vel Perfect for alle kand *R* * *22* Og] Hand *P* at] om *J* mindre] ringre *G2K2-4O3R* * *23* næt] ræt *K1-4* let *K5* vel *E2-4F N* regner] tegner *E3F1O4* skriver *F2K24* der..seen] han deri er ey seen *G1-2J1125* Nu.. Mand] Vj skulle denne mand / *J* Nu] Og *R* Krigen ogsaa] krigs bedriffter *R* ogsaa] noget *M26* vel] snart *H* vel fylt] opfyldt *G3M O2P R* fylt] fuld *E2-4F* gandske] gammel *J27* der1] naar *P* der i greb] i den greb *L* * Var] brast / *N28* dog] Thi *B* rinder] kommer / *J29-32*] ÷ *H30* stort tal folch] Antall stor *G2-3*

38.31 laa der kun] da laae der *J32* er] sees / *33-36*] ÷ *J434* saadan] samme *C* kree] dyr *H35* Som] Thi *K2-5L M P* i fordum..Mend] Ulysses Mænd har fordum saa omvendt *O1-3* * *36* fæ] dyr *K2-5* * *38* være] blifue *L N* sidde / *J40* Svend] snild *G2-3H* hos] paa *K2-5* * *41* Scabelon saa stode (som Stod *M*) *E4K2-5L M N O1,4* Master høyt op-stode *A-D E1-3F-J K1O2-3P R42* huss] fad *K2-443* Da] Der *G2-3K2-5R45* om-fløy dem tyk] og damp stod op *N O1* * dem] der *G2-3I J K2-5O2-3* * tobak og] tobakke *G1,3 47-80*] ÷ *C2 47* Ach] Ja *R* Og *G2-3H-P* som ..stod] som ud fra Tappen stod *E4L M N O1,4P* skibne] Skibet *C1D3 F-Ja K O2-4* skyen *Jb* * *48* Og .. blod] Hvis farfve var at see, saa rød som 454 vindrueblod / *L M N O1-3* Huis farve var at see, som udaf Vindrue blod *O4* Hvis farve var at see saa rød, (som røden *P*) vindrue blod *E4P* * saa .. blod] som rød Vindrue blood *K* ret som Vindrue Blod *E3F1* * *49-52* ÷ *G2-3I J50* tal] stand *K2-5L* tal indskrefven] tallet skreven *E3F2 51* stytte] holde *K2-5* * *52* lak] lek *K L2O1,3,4R* lav *D1-3E F2G2-3P* lag *N* * *53* dygtig] deilig *O2-354* nedre] nere *B C1D-GI-L N O2-4* * *55* i] en *M* 56 kalcket] blakket *G2-3* * af] og *C1D3-4E F G2-3H I J3K2-5L M N O1,4R57* vor] min *IK5O4R du H* nu] at *G J3,5-8* af *Jb* ad *J1,2,4* thj *R* du *M58* faaet sin] faaet en *G2-3H O2R* faaet *A2C1D E F G1 I-N O1,359* baande] bøde *K* * tæ] ret *D* net *C1E1-3F62* anden støf] ringe stand *R* støf] Stand *E4K2-5L-N O4P R* * *63* grober knold] grov Compan *K2-5O3* knold] Karl *L M P* * *64* skiold-bar] stridbar *C1D1,2,4* skioldet *N O1* *

39.66 plompe] Snæfre *L* pine] kline / *J* næt] saa *K L O4P* ret *A2Jb* ned *M68* At] Og *G-JK5* Saa *R69* Ach ney] Men(s) ach *C1D E K2-3,5 O2-4* Men(s) af *F* Mens Og *LM P* * titler] Titel *E4K5L N O1P* Piller *D E1-3F* ludring *G2-3* hutler *K1* slig..hafve] Tituler vil Charger (Charge *J3,5*) med sig have / *J* slig Titeler vil denne Nar og have *O1-3* * *72* saa..tal] dem saa Tiltal *K2-573* Maa..bryde] maae det ej hiertet bryde *G H J74* tapper] kiæcker *G-J K1L-P* kiækken *K4-5* Modig *K2-3 76* ofver-fuse] overhutte *J77* Jo vel hvi] vel hvorfor *N O178* At] For *Jb K2-5O1-3 79* kun] nu *E4F80* friere] meere fri *G2-3* frilig da *E* frielig *D1-2,4K4* frihed selv *R* friere kand stiele] friheden kand sælge *L M N* stiele] stræbe *K1,4-5*

7. Studiosus Lamentans

Signaturfortegnelse:

A1	Thott 742,2°	p. 14v
A2	Add. 258a,4°	p. 62
A3	Oslo U. B. 260,4°	p. 3
B1	Nks. 355,2°, III	p. 82
B2	Add. 113,8°	p. 1
B3	Coll. 516,4°	p. 1
B4	Nks. 1670,2°	p. 36
B5	Wolff (1812), I	p. 271
C1	Nks. 819b,4°	p. 256
C2	Thott 1527,4°	p. 74
C3	Nks. 818b,4°	p. 1
D	Ulld. 447,4°	p. 1
E1	Berg. Mu. 397,4°	p. 46
E2	Oslo U. B. 295,4°	p. 45
E3	Stockh. Vn 88	p. 18r
F1	Nid. 69,8°	p. 236
F2	Thott 1975,4°	p. 2
F3	Upps. Ur: V 275	p. 76
G1	Oslo U. B. 624,4°	p. 3

G2	Nordin 1170	p. 13
G3	Nks. 819c,4°	p. 145
H	RiA. (II)	p. 7
I	Add. 249,4°	p. 81
J1	Nks. 405,2°	p. 420
J2	Oslo U. B. 611,4°	p. 361
J3	Nks. 999,8°	p. 7
J4	Nks. 829,4°	p. 2r
J5	Ulld. 528,4°	p. 5
J6	Århus 331,4°	p. 1
J7	Hertel, II	p. 1
K1	Gks. 2404,4°	p. 186
K2	Oslo RiA. 54,2°	p. 61

la

L1 Coll. 538,4°,I	p. 122	
L2 Add. 248,4°	p. 200	
L3 Oslo U. B. 215,2°	p. 88	
L4	Nks. 4493,4°	p. 216
M	RiA. (I)	p. 39
N1	Add. 483,4°	p. 18
N2	Kall 395,4°	p. 66
O	K. Brahe E II, 3	p. 1
P	Ulld. 526,4°	p. 32
R	Oslo U. B. 27,8°	p. 93r
S	Berg. Mu. 84,8°	p. 87
T1	Add. 160,2°	p. 1
T2	Add. 484,4°	p. 5
T3	Borreby B IX	p. 9
T4	Gks. 2403,4°	p. 59
T5	Coll. 516,4° (hæfte)	p. 1
T6	Nid. 549,8°	p. 1
T7	Rothe3, I	p. 85
U1	Thott 1528,4°	p. 72
U2	Nid. 309,4°	p. 177

40. *Tekstgrundlag: Thott 742,2°, p. 14v ff. - Overskriften indsat efter F22-16 det .. 00000] ÷ J2S T6 2 det er] ÷ A F3H2-3 det .. graad] ÷ B C D E P3 Studenternis] Studenter F3G2-3K-O R T1-5,7U Studenters G1 J1,3-74-5 formedelst .. Misingelse] ÷ A B1-4C D E4-8 formedelst .. væmodeligen] ÷ C D E 6-16 Under .. 00000] ÷ T76-7 Under .. etc.] ÷ C D E J1,3-7K-N8-16 Med .. 00000] ÷ A3P8 Med .. væmodeligen] ÷ F3IK L M Med .. udøst] ÷ A1-2C D E N ud-øst] udsat K-M O8-9 udøst af] ab (÷ D) Auctore C D E10 Theodoro] ÷ C D E Philothei] Theophili K1L M N13-16 ex .. 00000] ÷ C14-16 Anno .. 00000] ÷ M et .. 00000] ÷ N acerbé .. 00000] ÷ K1L15-16 Petri. 00000] ÷ K216 00000] 000000 B1F3U 100000 A1J1,3-7 ÷ A2B2-4F2G1I K2O R T1-5 under Dend (÷ K L N2) Melodie: Vender om med Poenitentze J1,3-7K L N2 Compositus Melod. Vender om med Poenitentze etc. D - Digtet: Strofe 1 og 2 ombyttet C11 din] en A2D F G2-3H J K1 L-R T1-5U214 varagtig] vanvittig A2-3 B C E G I M T U1 Samvittig F J1 K L N1O-T U2 saa veldig J2-7 * 21 Lesspend'] Læspe G H26 Sorg .. krencke] sorrig, som Hiertet krencke M mit Sind monn'] mig monne H*

41.3 AURORA] B1-3E3F2-3G1H I J2-7L3M R T ÷ i øvrige mss. 34 dig er liig] B F2-3G1-2H I J K1L M O-U er dig lig F1G3N1 kalder (kalds af C3) 456 dig C nevner dig D E ligner dig A1*35 Barnebog] Børne-Bog C D F1,3/ J1,3-7K1L N P R S U1 Bønne-Bog F2K2M O * 4og5ombyttetA2-342 et modig] væmodig(t) B modig] mødig F2-3K1 * 43 mig har] har mig G1,3 45 vell] nu A2-3B46 Og igien mit Hierte quæge] B F2-3G H J-U Og mit Hierte vederquege A C D E F1I 55 bog] Pen J O T6 nu hade] forlade B56 forlade] nu hade B64 i] blandt C D E U1 Lerdes] lærde B C2F3J5-7 P T * 65 trenger] tvinger B U1 *66 omhenger] omringer B

42.7] ÷ B4 73 Jo .. nogen] ingen ven i nogen I Venner nogen] B1-3F G H J-T U2 ven i nogen A2-3U1 Venn, ey nogen A1C D E 74 Huer .. fra] Huer patron mig sig slaar fra I Huer .. sig] Hver sig nu mig C D E Hver mig Nu Sig J2-7 * mand] fra A3B1-3F2G3H L1-2,4M N R S T for L3 *75 mig Gunst og samme] mig een Gnist af dend (din B2-3G1P T6U1) B1-3F1-2G1-2H P R T6U mig een Gunst af din T1-5,7 en Gunst mig af den N * samme glæde] himmelglæde I8 DONATUS] B1-3E3F2-3G1H I J2-7L3M O R T1-2,4-7U183 kom] som B1,2,4K1L1-3M O R S * med] en K1L1-3M * 86 vell] snart C D E J U1*9 DECLINATIONES] B H U1 DECLINATIO

F3I J5,7L4R DECLIN. NOM. E3T1,2,4,5,7 NOMINUM DECLINATIONES T6 De 5 Declinationer G1 DECLINATUS J2-4 DECLINAT. M ÷ i øvrige mss. **104** Huer .. maddens] Efter Madens (Modens N2) søde C E N efter maddens] Madens (Modens T7) søde T Naadens søde B maddens] Naadens B F2G3U2 Middags I * **105** PRONOMEN] ÷ A2-3C D F1-2G2-3J1,3-6K L M N O S T3U1 os] A2B C D E F1G1-2H J K2R T de I L3N2P U Vi N1 og A1,3F2-3 G3K1L1-3M O * **106** modgang] Mod-Bør B-F G2H K2L1-3 N P-T *

43.11 AMO] ÷ A3 C D E1-2 F1-2 G2-3 K L1-3 N O P S T3U2**12** MONEO] ÷ A3C D E1-2F1-2G2-3K L1-3N P S T3U2**13-28**] ÷ J2**13** LEGO] ÷ A3C D E1-2F1-2G2-3K L1-3N P S T3U2**134** i] paa C D E F G1,3H J1 K L N O P R S U1 ***136** Stoltheds] Skalkheds B1-4 * **14** AUDIO] ÷ A3C D E1-2F1-2G2-3K L1-3N P S T3U2**141** Læregierig] lærevillig B1-4 G1T * **145** Frugten] Frugter A3B1,4C E G2 K1 L M N1 O R U beesken] Beeskheds B1-4 besker N P beeske A3G1J1O S T4-5 Malurt L Mallurts K1 Menss..Grøde] Mens hun Smagett besk som sløde F1

44.154 er] A2-U2 Jeg A1 Hielp, Gunst, og] Gunst og Hielp B1-4U1 Gunst, og] och gunst F1,3G2-3H I J1,3-7K1L N P R S U2 ald gunst C D E * **156** mumler] C D F2-3G H J3-6K2U2 svarer A2-3L4N1S T U2 murrer F1 * Drengen mumler] Mumler drengen B2-4 Hand mig svarer T1 Drengen raaber A1E I J7K1L1-3R * 16 GRAMMATICA. RHETORICA] ÷ A3C E1-2F1-2G2-3K L1-3N P S T3U2**161** Klogskab] Kundskab B1-3 Kloghed I J1,3-7 Konst og C D E * **163** vanvittig] samvittig B1-4F K-O R S U2 ***164** ynd] ynsck F * ynd og] yndig B3L M ***165** dog] nu N1T**166** titt] vil C L1-3M * snøres] smørres B2,4 G2 H J3-7 O R U2 * **17** POESIS] 457 ÷ A2C D E1-2F1-2G2-3K L1-3N O P S T3U3**174** Herre] Hierte T**183** sig] ieg D G2K1L1-3M**184** Naade] B1-4F2-3G3H I J1,3-7K L1-3S T U1 mode F1L4 modig N modgangs C D E G2 Norden A1O R U2*

45.19 PHYSICA tilf. i marg.: A2B1-4D E3G1-2H I J1,3-7L4M O R T1,2,4,6,7U1**20** PHYSICA] ÷ A2-3B1-4C D E F1-2G H I J1,3-7K-U**201** Luft, Vand] A2-3B4F G I J3-7K-R T U2 Vand, Luft B1-3H J1S luften C D E lufft, Vind U1 Vand] ÷ A1 og] ÷ A2-3B1-4 E J3-7 L4 M T1-5,7U2**204** Føde] B1-4C1-2D E F2-3G H I J1,3-7K-U fødis F1 leve C3 tynde A2-3 Synde A1**206** der'mod] derfor B1-4 staar for T derimod A3 F G H J1,3-7 K L2-4M N O P R S U2 opskreven] A2B1-4D I T U1 skreven A3F G H J1,3-7 K L2-4M-S U2 er skreven A1C1-2E * **21** MUSICA] ÷ A2-3C E1-2 F1-2G2-3H K L1-3N O P R T3,5,6U2 211 Mens] Min B1-4F G1H K L N P S U1**22** CHYMIA] ÷ A3C D E1-2F1-2G2-3H K L1-3 N1-2P S T3U2**221** Stie] stige F1J1K S**223** vend'] A2B1-4C1-2D E F2 G I J1,3-7K L N-S U vende A1,3C3F1,3H M T og] ÷ A3C3H M T1-3,6-7 225 Ærens] A2-3B4C D F1-2G H J1,3-7K-U Æres A1B1-3E2F3 *

46.23 ARITHMETICA] ÷ A3C E1-2F1-2G2-3K L1-3N S T3U2 **233** forvender] omvender B1C D E H I L4N P T6U2***236** Og ey] Eller B1-4C-H K-U**24** GEOMETRIA] ÷ A2-3C D E1-2F1-2G H K L1-3N-S T3U2**243** Pund] Pung D F3K L M R S * **244** Thi den] A2-3 K L1-3 M Dyden B1-4E-I J1,3-7L4O R U Dyder D N P S T Tiden A1**246** nøgen] nødig U naadig F2 modig B1-4F1,3G H I J1,3-6K L3-4M N P R S T mødig J7 L1-2 væmodig O**25**og**26**ombyttet i A**25** ETHICA] ÷ A2C E1-2F1-2 G2-3 K L1-3N-R T3U2**251** Dyde] B1-4C-I J1,3-7T U1 Dydens K-S Dyders A U2 en] A2-3B4C3G2J1,3-7K-O R S T1-3,6-7 et B1-3C1-2D E F G1,3 H I T4-5 min P ny A1**254** tog paa] tager K-M * dyden] Dyder A2-3B1-4 I P S T**4255** Sophisters] Sophistens C D F1,3J1,3-7R * **256** paatencker] optænker A3I J1,3-7U1**262** Dyders] Dydens A3B1C1F1-2H J1,6-7K2L-S U2 Tælle] talle F1,3G2-3I K L2-4M N2O P R S U1 * 264 Med] J F3I J1,3-7K L N-R * **265** Heste tuur] C E I O R Hestens tuur F S Hesters thuur H Hestens P Lasters thuer (tours B1) B1-4G3J1,3,6-7K L3-4N Laster Thur J4L1-2 lasters lok T Heste, Hund A2-3 Hestehaar A1 * **266** Dyders] B1-4 C D E F G1-2H I J1,3-6K1L-P S T U 27 og**28**ombyttet C D E

47.27 THEOLOGIA] B1-4E3F3I J1,3-7L4M O R T1-2,4-7U1 ÷ A C D E1-2F1-2G H K L1-3N P S T3U2**272** Op] Og A3J4K N**282** at] ald K L M N2 R Folck] flok C E M**283** slett monne] end ville C D E slett monne vende] slet monn' henvende B1-4F1G2H K L N O R T1-5,7U mon slet henvende F2-3G1-3P T vil slet henvende S**285** dog veckes] opvæckis A2H J1,3-7L M N P S T6-7**286** lar] A2 I J3-7K L N2P S U2 ey slett] dog ey C E forsveckes] forskrekkes A3J1K L1-3M forsmæctis F1**30**marginalnote: Confer Helvaderi Calendariographiam Sacram. Lit. 458

Impressionis A 1 ÷ A 2 - U rækkefølge: **32 - 31 - 30 - 33** L N **30** 3 skall] vil D G 1 K L 1-3 M N 1

48.311 Tasker] Taske A2-3 B1-4 C D E F1-2 G3H I J S T U2**315** udvellis] at velles A2 C D E F1,3K L M N1O-T her vællis N2**316** bør] maa G2-3 J T4-5U2rækkefølge: **31 - 33 - 32 - 34** G3 32] ÷ T6-7**322** de] dend C D E J1M T1-5 taarers] Taare B1-4C D E L1-3M R T1-5 taaris F1,3J1,5K N1O U1 * **334** hand] mand B D G1J1U2 snart] A2-3B1-4C-P S U1 fuld A1R T U2**335** og] A2-3B-E F1-2G1,3H-U aff A1F3G2 341 Nøglen] A2-3B1-4C D E G1J6-7K L M N S T nøgle F3G2-3H I M P U Nøgler A1F1-2J1-5O R**342 -55**] ÷ S**342** Henges] Henger A2-3B1-3C E G1J1 L-O T hos] ved A2-3B1-4C D E G1,3H I J L3N O T U1 et] en A2-3B1-4 C D E F1G J2-3L-P T U1 Tøse] tøsés A2-3D E G2J L M N P U1 taskes C1,3T Taske C2 * **344** Bindes ofte] Bunden findes J Belte bindes C F1-2 G H I K T U2 Belte(t)-henges B1-4 Ofte bindes E paa] ved A2-3B4F3**346** Kand..Provster] Giør nu (Giører R) Præster, Provster C D E O R Provster] Præster A2B1-4F G J K U

49.35og**36**ombyttet B4**351** green] Grev A3 B2,4 G2 I J T1 grefuen P U2 **352** May] ind T**353** lenger] lenge A2-3D E F3G2-3I J1K2M T U1 bide] lide A2-3B1-4C-F G2J K L N O P T U2**356** Lyckens] silkke C E**36**] ÷ A3 **362** Sæt kun Maj-Green] B1-4 C-G I-P T U Sett Maygreene A1 * **363** strax] snart C D K-N T**365** Store] større J1R Storis F1G1-2 deris F3K-P ***372** ey da] da ey F2-3G-N nu ej B1-4T U1 ikke C D E ***373** kneise] A2-U keysse A1**374** Høyt] A2-U Høy A1 Trin] B1-4 F G H J K M O P T U hiul L N boe C E Bør D Taarn A I R**381** Asen] B1-4C D E F2-3G H K-N P R U2 af en O dog en A2-3F1I J T U1 og en A1**382** slig] sin C3L4N P T *

50.392 som eget] saa som itt *F P* ret som et *J7L M N* * **394** Rett] Alt *B4T Tæt A3K-N P* Nest *B1-3E* * **395** da] dog *J1L4N O P T396* de] den *B1,3,4C DE F2-3G2-3 I K L4N R40-55*] ÷ *R401* opponere] præsidere *T402* anlage] anslaae en *A2D G1-2H-M* anslaae min *N P* opslaa en *B1-4C E T* antage *A3403* mod] med *C E3L1-3M O T3* responder] Opponere *T* * **404** Hoffmand] Hofmænd *B1-4E3G2-3K T6-7* Hver mand *F1L1-3M* * her] nu *C E O* * **406** Svoger'] Svoger *A2B1-4 D E H J1,7M N T1-3,5,7U1* Svogre *A3C F G2-3J3-4T4* * **413** med] mand *C D E G1 H L4 M N2 O P Ære*] æren *C D E H T414* ja] *B2-4C-I L4N T U1* jo *B1 J K L1-3O* nu *A1-2* * **416** Den] *C E1-2* Dem *A2-3B1-4D G2K N1U1* * **421** du] dog *B F2-3G2-3J T U1* da *G1L4N O* nu *C D E* og] *O F3I J L4N T P a(c)h B* * **426** vild'] vil *A3 B D E F3 G2 H I J K1 L N2 T2,3,6,7U* *

51.435 Vend] See *F3I-P* da] dog *L M N* dig *A2-3 C D E* ned] *B4F1-2 G H T* med *A1-3B1-3C D E F3 I-P U* dit] et *A2-3B1-4C-P U2444* kaste] Støde *C D E445* og] *A3 B1-4 C1-2 D E F1,3 G2-3 H J2-7 N O T U* som *F2 G1I J1 K L M* og som *A1-2* * **45-47**] ÷ *T6-7 45* og **46** ombyttet *E 452* at] *459* saa] *J K N O452* hun] han *A3B1-4H L1,4N2* den *M N1P U2453* Buur] Been *B1-4E F1I M T1-5U1* fier *J2-7* Feir *J1* * **453** hastig] snarlig **454** Hun] han *A3H L4P455* Hun] han *A3B1-4DH L4P46* og *47* ombyttet **4462** Hun] Han **4464** Hun] Han *A3L4* Hun strax] Dend jo *C D E465* Krage..mange] Kragen Eg dog Levned mange *A3* Kragen Ægg (og *U1*) har (hun *E2U1*) levnet mange *E U1* Kragen, Svanen levnte mange *L-P* * **466** Ungerne..fange] Unger mand deraf mon fange *A2* Dennem ungerne mon fange *K Eg dem (den N2)* ungerne mon fange *L M N* * dem] de *A3B1-4F3I MelleM46* og **47** er indskudt *Tillæg I-III H M*

52.47] ÷ *T6472* Ligger] Leeger *D E F2G3* Legte *C* med] paa *C D E F1-2* sit] det *C1-2E* dit **3473** Hand] du *C D E474* Hand] Du *C D E* Leeg og Klerk] *A2-U* og Leeg sterck **4176** forvendet] omvendet *J T1-5U1 MelleM 47* og **48** er indsat *Tillæg I-III F1,3G I J K T1-5U481* Du] det *L U2483* Kieble] Knæble *A2B1,3C D E F1I L M N* Reble *T Rible B4* * **484** gjorde] giord *B1-4F2G H K L2T1-2,4-7* gjør *L1T3* flux] hastig *B1-4 F G H K L1-3 O P T U* strax *A2-3 J2-3* snart *I L3 N486* døds den] *A2C1,3 D E F1G2-3H J U1* Død, den *A3B1-4C2F2T Dødis A1KL M N2O* * snare] haarde *C D E J* svare *G2M O T U2* snære *A3* * **492** udsiunge] udsige *B1-4C D E F3 J L M N O T1-2,4-7U2* * **493** høytt] fast *C D E* foruden] for liden *C D* dog maatte **494** Hand] ham *B4T Stock*] op **4495** dog] hand *A2-3B1-4G1,3I J P T501* Griff] *A2-3 B1-3,5 C E G1,3 H I K-N T U1* Grib øvrigemss. Felde] Felde *A2B4D F1K M O503* modbør] Modgang *A2 C D E J* * skall] kand *C D E J504* Bort] Ved *B G2T Med G1 Ulyckes*] Ulykkens *A2-3 B C1 E1,3 F3 G1 I J1,5,7 K1L M N P T1-2,4-6U2*

53.51 og **52** ombyttet **2514** Skaar] glar *C D E N1515* Demas] *A3 C-G I J1,7K-P T6* Dema *A1-2B H J2-6T1-5,7U52*] ÷ *A3* mangler *iD*, men anbragt sidst og betegnet som **61523** Skiøller] skole *B2T Schaver F1* * **524** mad] Mod *B2C T7* Mand *E1,3* mad er] Moder *B4T6* * Smaus] Snaus *A2B1-4C D E G1H I J1K2 M O P T U1-2525* For] Ved *G3J2-7* itt] en *B1-4 C E U1* small ruin] Smiderum *F1 Smieruin L1-2* Semerium *L3* small] smiil *D F2G-K L4M N* * Skryder] skyder *F3 I L1M N2MelleM52* og **53** indsat: *Tillæg I-III A3F2L N Tillæg I-III + IV + VI B2-3534* Pligtig] Flittig *B4 H M T U1* Flygtig *J2-7L1* * **534** Buk] *A2-3B1-4F1-2GHI J K1L4N2 O P T1-3,6-7U* Suck *A1C D E F3K2L1-3M N1T4-5MelleM53* og **54** indskudt *Tillæg IV-VI K541* Vinge] Vinger *B4 F3 G3 H L N T4-5542* Hielm] Hielp *A3B1-4C-I K-P T U* Skiul] Hielm *A1-2* Skuur] Buur *F1 Cuur B1,3F2-3G1-2H K-P U1* Skuur *A B4CD I J T* * **544** Mast] Vold *C K Skiold L4N* nagl *F1*

54.553 Du] Dem *A3T Hoffte*] Koffte *B1-4F-J N1O U1* Hoffte *A C E K L M N2T U2* - *Efterskrift*: af Theodore Philothei Aletophilo Theologiæ 460 Jsraeliticæ et Apostolicæ Studioso in Civitate Bochim A° evirati et acerbè lacerati Petri *A3*

Tillæg I.

Tekstgrundlag: Oslo U.B. 260,4°. NB Om disse strofers forskellige placering i konteksten, se kommentaren.

11 Torden straalen] *B2-3 D F1-2 G J2-5 K L U* Torden Straale *I J1* Torden-Straaler *A3F3T1-5* * **12** Pegte] Tænckte *B2-3* * Forræderen] forældrene *L1-3N1T115* i] af *G3I J16* Og] Dog *B2-3D G2K1* kun] kand *L1-4N* hand *B2-3G1* hun *D G2* kund *K2* satte] sette *H K2L N* lidt] *D F1-2 G3 H-N U* til *A3 B2-3 F3 G1-2T1-5* * **114** Dievlens egen] Diævelens lif *B2-3 D F1-2G-N U1112* Riger] Rige *B2-3J1K2U* Rigett *F1-2M* * **1115** Orme] Rafne *L N Rafne/Orme/Krager F21116* Guds] hans *B2-3T5*

Tillæg II.

Tillæg III.

Tekstgrundlag: Thott 1528,4°, mellem strofe **41** og **42**.

8. En nye Riime Kunst

Signaturfortegnelse:

A1 Add. 113,8°	p. 105
A2 Nks. 355,2°, III	p. 114
B1 Nord. 1170	p. 50
B2 Coll. 536,4°	p. 96
C Gks. 2404,4°	p. 397
D Kall 395,4°	p. 62
E1 Add. 483,4°	p. 104
E2 Coll. 516,4°	p. 141
F Coll.	538,4°, I p. 192
G Add. 167,2°	p. 838
H Oslo U. B. 215,2°	p. 32
I Nks. 405,2°	p. 159
J1 Nks. 999,8°	p. 58
J2 Nks. 829,4°	p. 21r
J3 Oslo U. B. 611,4°	p. 373
J4 Ulld. 528,4°	p. 63
J5 Nid. 549,8° 4493,4°	p. 28
J6 Nks.	p. 235
J7 Århus 331,4°	p. 65
J8 Hertel, II	p. 77
K1 Add. 160,2°	p. 132
K2 Add. 484,4°	p. 228
L Add. 258a,4°	p. 105
M1 Nks. 568B,2°	p. 134
M2 Nid. 308,4°	p. 16r
M3 Ulld. 447,4°	p. 222
N1 Thott 742,2°	p. 8v
N2 Nks. 819c,4°	p. 49
O1 Gks. 2405,4°	p. 21
O2 Add. 249,4°	p. 73
P Thott 1524,4°	p. 66
R1 Berg. Mu. 397,4°	p. 67
R2 Oslo U. B. 295,4°	p. 65
R3 Stockh. Vn 88	p. 25v
S1 Nks. 581,8°	p. 88
S2 Berg. Mu. 7,2°	p. 102

T1 Nid. 309,4°	p. 169
T2 Thott 1528,4°	p. 64
U Berg. Mu. 84,8°	p. 34
V K. Brahe E II, 3	p. 12v
X RiA. (I)	p. 86

56. Tekstgrundlag: Add. 113,8°, p. 105 ff. - *Overskrift:* En Nye Riime Kunst A B D-H J L N-S T1 U V X Den Nye Riime-Konst C T2 Nye Riimekonst I L Riime Konst M2-3 Malmogiae dj 19de Aprilis Anno 1689. Een Nye Riime-Konst M.J.W. R Appendix Præcedentium M1 En Nye Riime-Kunst som udi fordim Dage haver været ubekientd, Men udi vore tider ei allene bleven brugelig, men end og fordeelagtig, Forfatted, Dennem, som den herefter til forfremmelse agter at bruge til behagelig Efterretning O1 En nye Rime-Konst. Auth.: Jac. Worm, over biskop Thomas Kingo A2 Een nye Rime Konst. Satyr Over Thomas Kingo E - *Digtet:* 1 leer] loe G I J K L M3 * nock] nu E ad] ved P R af A2 B E-I J1,4,6,8K M N S T V X lærd' først] Lerte først V2 Maatt'] Thi G J K L Naar I strax] maatt (maatte J2) I J L maa G strax ende] tit endte K ende] slutte O med] paa V3 Vers] Riim L4 Vidst ieg] Der var K * Risp] Tisp A2 B C D E1 F I L-O R-X 7 kund] kand J M2-3S18 At .. galt] At nogen ting kund skee, mand maatte rent vær gal R At .. tid] At nogen ting U At .. kund] At dette (det dog N2) kunde N nogen ingen I kund'] skuld' (skulde J2) G H J skal D maatte rim'] rimede E rim'] riimt L9 Men] Ney J1-4,6-8K * meere tid] Lengere CE1I J1,3-8k M O1 lenger J2 mand] Vj M2-310 Jo] Og C forstand] fornufft M opsvæver] ophæver I J K opstræver O111 tvungen] lumpen H L O P R S * 12 Og lærer] E1H I J1-3,5-8 K L Og lære J4N1 Og læris M At riime O At lære A B C D E2 F G N2P R S2 T U V X meere] digte R digter P13 meget] noget N10 nochsom N214 neppe] nepp'lig N15 u-riimeligt] u-mueligt I M O R2-3 sættes hannem] for hannem sættis M O hannem] for ham E1 I J K16 har art og] kand have O P R18 føre] føye G-T V vel] vil 462F Hermand] A2B2C D E1F I L M N1P R U V hvermand S Adel G J1-4,6-8K ædel H J5 Herr'Mænd A1B1E2 N2O * dapper] A2 B C D E1 F H I J1-4,6-8K-P R1-2S-X tapper E2G J5R3 tapfer A119 Og] Om E1 Ja P R saa gaar] gaar saa J6P R fiine] samme R20 At] Hand H Mand I J K Og M2U21 at] Et C K R2-3 høye] nye G H22 strax] dig I J K M Det] du N riimes] rimer C D N O R S T X een] min P R S 24 Og siig'] Und sagt G H I J K Dat] Dass G H J K L R S2 det M2T2 riimt] A2B C D F J3-6L M1-2N O2R-X reimt A1E G H I J1,2,7,8K M3O1P De] den P R S V hand H O2 De lar vel] hand lader G H J K vel Riimet] det dog vel O26 med een] uden J1-4,6-8K M2-3R T27 der] det H J K O S havd'] A2B C D E1F N1T U har A1E2 I J K L M1N2 * 28 saa uriimeligt] sligt umueligt O R S29 Svard] sagt G J K L O P R 31 and't] sligt E M2-3N2S meer G I J K * 32 At du faar] For at faae E1 I J K M N T *

57.34 legger] tigger J K T35-60] ÷ *fortsætter uden adskillelse med:* »Se nu er Teverbom» U39 At] Og P R S T V * og] med J K M O1R paa T40 suurt og sødt] sødt med (ved M3) Suurt I J M O1 sort ved røt T41 Slet intet1-2] Ej noget I J K M krumt] bunt J1-4,7-8 brunt I J5-6K M kroget] broget I J K M42 Slet intet1-2] Ej noget I J K M var1-2] blef M bunt] brunt B1E1 G L N T krumt I J K M beesk H O bursk P R S slemt X * broget] kroget I J K M43 vidst' at vrie (veye O2T) det] I M N O P R T V kand io vrie det G J1-3,5-6L kund io vrie det J4,7,8 joe kand vrie det K X Vidst jo Vrier det S Vidste jo at vrie (Snue E1) A B C D E H vrier] veyer O2T44 skuld] skal J6K L P S2X smør udj en] smørret udj I J K M1,3O Smørret i en ST smør ret udj M245 pønssse] Spørge D E1F H *46 Alt] Det J4,7,8P R Alt riimer] At riime L M2,3 lær..rim'] du kan faa Riim E47 end] mig J K M T * i een] udi J K M O P48 bær..gast] bære Mig best ad, ieg arme Gast I J K M2-3 * 49 saa] som F50 Vil] B D-M N2O P R S1 V X Vild A C N1T * vil og] vil dog B51 Skuld'] Skal B1M3 N2 P R52 raadde] raader C G-LM1,3 N2O P R S T2V sparde] sparer I-L M3N2O-T V53 hafde] haver K N1O P R54 Saa] Da L O P R at .. giffte] stræbe, at hand sig vel kunde giffte X kund'] kand B2D E1 J6K M O55 til] i D J6O R56 var] er I J M hos] ved E R 55-56 Jo .. styck'] saa nær mand er i slegt, saa nær og lychen er / Ja hos det stycke feedt een kiortel er og nær X57 der1-2] her G K L O R S der1] her I J M1V hvad2] hvis M meere2] siden I J K M58 best] B1 D E G-T V X mest A B2C F59 jeg..Naaer] da tviler Jeg du faar J60 At] I J M N O R S T V Af K Om A-H L P X vil] C G-J L-O R S V X vel A B D F * riim'] C G-J L M N O R S V riimt' A B P et] i D I-T

9. Sibyllæ Spaadom om Nordens Antichrist

Signaturfortegnelse:

A	Rostg. 237,4°	p. 69r
B1	Add. 113,8°	p. 86
B2	Nks 355,2°, III	p. 109
B3	Coll. 536,4°	p. 55
B4	Coll. 516,4°	p. 108

C	(v. 1-112) Nord. 1170	p. 20
D1	Gks. 2404,4°	p. 1
D2	Oslo RiA. 54,2°	p. 46
E	Berg. Mu. 84,8°	p. 38
F	Nid. 308,4°	p. 26r
G1	Coll. 538,4°, I	p. 174
G2	Add. 167,2° (v. 101 ff.)	p. 825
H1	Kall 395,4°	p. 270
H2	Add. 483,4°	p. 59
H3	Coll. 516,4° (v. 113 ff.)	p. 108
I	Gks. 2526,4°	p. 277
J1	Gks. 2403,4°	p. 105
J2	Add. 160,2°	p. 51
J3	Add. 484,4°	p. 119
J4	Rothe3, I	p. 93
J5	Nid. 549,8°	p. 13
J6	Oslo U. B. 260,4° (v. 1-136)	p. 81
K	K. Brahe E II, 4	p. 1
L1	Thott 742,2°	p. 9v
L2	Nks. 819c,4°	p. 123
L3	Add. 249,4°	p. 196
L4	Oslo U. B. 260,4° (137 ff.)	p. 81
M1	Oslo U. B. 215,2°	p. 6
M2	Add. 248,4°	p. 99
M3	Nks. 4493,4°	p. 106
N1	Nks. 405,2°	p. 175
N2	Nks. 999,8°	p. 35
N3	Nks. 829,4°	p. 10v
N4	Oslo U. B. 611,4°	p. 196
N5	Ulld. 528,4°	p. 45
N6	Århus 331,4°	p. 36
N7	Hertel, II	p. 33
O1	Add. 167,2° (1-100)	p. 825
O2	Oslo U. B. 624,4°	p. 46
P1	Add. 190b,4°	p. 14
P2	Thott 1975,4°	p. 140
R	Thott 1528,4°	p. 140
S	Nks. 568B,2°	p. 138v
T1	Nks. 2817,4°	p. 78
T2	RiA. (II)	p. 40

Ua

U1	Add. 247,4°	p. 216r
U2	Berg. Mu. 397,4°	p. 1
U3	Oslo U. B. 295,4°	p. 1
U4	Stockh.Vn 88	p. 2r
U5	Ulld. 447,4°	p. 180

Ub

U6	Nks. 819b,4°	p. 238
U7	Thott 1527,4°	p. 74
U8	Nks. 818b,4°	p. 83

58. *Tekstgrundlag: Rostg. 237,4°, p. 69r ff. - Overskrift: SIBYLLÆ] Satire Over Griffenfeld. Af Jacob Worm. Sybilla H2 (Satire over Griffenfeldt) Sybillæ B4 No. 3 Jmod Griffenfelds Simonie Sibyllæ F Continuation af Jacob Worms Satyriske Skrifter Nr. 8. Sibyllæ J5 Jac: Worms 4 schriff kaldis Sibyllæ P1 Om Griffenfelds Bestilling og fald, af Mester Jacob Worm, Schrefuen A° 1676 kaldet Dend Nordiske Antichrist T1 1-27] ÷ T1 2 om] B-U ÷ A 4-27] ÷ J2P 6 Antichrist] Antichristus J1-4L1-2M Antichristen D1E G1H J6O1 Antichristi B2C F I K L3Ua,6-8 * udj] i B3-4F H1-2 I J6L1-2T3N O2S Østen] Øster B4F K L1-2M N1 Vesten] Vester B4F L1-2M N1 7-8] ÷ N4,7 R U 7-10] ÷ S 11-13] ÷ U6-8 13 udj] i J2,3,4,6L1-3M1,3N O2 * Podolien] Polonien L1-3 M * 14 i] udi G1H1-2O1 med L1-3M 15 Kamieck] Caminisch Podolschi Ua Caminick Podolski Anno 1423. Offereret og Præsenteret af een Franciscaner Munk til een Vojvode J Pollen U6-8 Caminiech Podorschi A° 1423 U5 Kaminieck B2 F J5 L1,3 O2 V * 16 mens] men nu G1H1-2O ført] B1,2,4 DF H I J1-4K N1O2 S T2 V først A B3 C E G M O1 R * mens ført] Siden U og nu N2-7 * 17 Danske Riim] Dansk H1-2N2-7 ofuersat] udsat G1H1-2 * 18 bekaasted] befordret F I J5Ub 19-23] ÷ R 20-22] ÷ J4 20 Jens Nørnissøn] Niels Søffrenssøn Nørnissøn L1-2M1 Niels Sørensen Nør-Nissum L3 * Nørnissøn] Nornissøn D2J2-3M2-3 * 21 i] udi B4E H2K O1U6,8 23 Martzan] Madsen (Madsøn) C H1-2J1-4,6L3N1,2,5,6,7U1,5,6,8 Madtzen (Madtzøn) B3-4F G1L1-2M N3,4U2-4,7 24-26] ÷ K L1-3M S 26 Sigillis] Sigillis. j.w. Exscripsi Hafn. dj. 26. April 1676 I - Direkte i forlængelse af denne overskrift: Post Scriptum Trag. NB og Dette er Complet den Siste edition 1676 in Martio K - Digtet: **1** mit] hans U2 Weder] Højviis N O P * Lærere] Lærerne D1E F K M4 Skriftkloge] B-F H-V Christ-Kloge A G1 Kun flittig høre] vil ickun høre L1-3M kun flittig hørde B høre] hører E F J1-5K O2 hørte CD R5 Luther] at ieg N O *6 for dum..derfor] og mand mig i skolen derfor I J at (maaske) mig mange derfor K O1P at maaske mig derfor mange S for dum at] og maaske L1-3M N O2 qvister] hvister O P*

59.7 Feder-] ferl' og I J * Feder-riis] Spee og Spot O P8 Som.. aabenbar] Hvis Titul Jeg nu her antegner aabenbar L fremwisser] fremstiller N O P9 Westen] Vester F G1N O P Østen] Øster F N O P10 røsten] Røster N O P11 hen] her B4 G1H1-2 Hen..Poel] udi den Norderst Poel O P14 Østerland] Østen ham N2-7O P * 17 Træcke] trædske G1J5-6 L1-3M N O1T U18 Pafuen] Pave G1N O P U6-819 Pafue] Pavens E R * Tørchens] Tyrke J2-6L1-3M N O*20 moer] Mod B C L3V * 21 den] en IN O1U6 Liden] anden N O store E F23 det] B-V den A lidet] B4 C F H1-2 J O-V lille B1 3D E G1L1-3M N ÷ I liden A24 hannem er Nedstøt] ham er nederstøt N O P25 Safft] B-RU V salt A * som Guderne] Gudinderne O P26 Hand] ham F K L1N2-7U4 som L3M N127 schichet] 465 skienket F N O P T28 ja som] saasom L1-2M U529 Det] B C D1E G1 H1-2I J K L1-3M N O P2 R S T Ua,6-8 Den A D2U5 *30] ÷ N4,7 ald] her U kand S udtapper] indtapper B3N1-6O P *32 er] var B4H2J K Fyrstens] Fyrsters F I O1 R P T U6-8 Kongens K L1-3M N V * mellem32og33indskudt vers85-136H233 fløt op] opflyt B3 I N O P ærens] Løckens B 35 Reedtzed] Redside H1-2L3 ritzed] D2E J6L1-2P Ridsede M R T2 banede B3SUa * 36 sig] ham B1,4D H1-2L3O P R U4-7V * 37-40] ÷ L1-2 38 silche] sine G1H L3S Ua,8V *

60.43 megen] nogen B1,4F L1,2M N S * kund'] kand B2-3C R U4 44 Ved] Med N O2PU * huer Mands] Folkets N O P yndist] gunst at L1-2M * 45-52] ÷ J4-545 sine] over L1-3MN46 huer] som U og O P Hun R T hendis] Deres J5Ua hunger] unger V 47 Den] Een L1-3M O2P S det fortrød] Schultet sig J2,3,6K L1-3M N O2P ST48 med..haand] med haand, med mund I J1-3,6U6-849] ÷ T50 tachtet..noch] høflig takked da N O * noch] da N O P S end] Ham F O2 * 53 tag og] hver Mands N O P54 blæser] blæste M T * dem] dend K L3T U5,6,8 55 Wed Løchen] ulycklig L1-2M stødis] styrtes E G1H1-2I J K O P R S U1-5 * 56 Kiæde] Klodde L1-3MN * Leed] sted L1-3M R57 Charge] Chargen B4J N O2P2S U6-8 * 58 tillagde] tiltagde B C D1E F G1H1-2J L1-3N O S T Ua V *59 hen lagt] lagt hen E G1H1-2U61 Norden] Nordens B2 D H2J2-6L3 N1 O1 R T V *62 ferdig] snedig L1-3M R S T2 stadig N O2P *64] ÷ I Som .. naae] Hvorved hand Riigdom nok, ia (og J4-5) Canclers Navn mon naa J Som Salomons j haab der ved sin Lyche Naae H2 Som Salomon, dog vill Gud ham ey at schuld (schule P2) naa P Som Salomon, dog vil Gud skal hand det ej naa > a.h.: Hvor ved hand rigdom nock, og Cantzlers nafn mon naa O2 Salomon] Absalon N5 dog..naae] vil Gud, skal hand det icke naae O1 guds..naae] Gud, skal hand det ej naae N at Gud skal eene naae F i Guds haand skulle staae Ua haand] Aand G1R S V at] B C D E G1H1K P R S T Ub V ey A * at skulle] skal eene F L1-3M naae] staae MUa aae B D E K S U5V65 træd'r] trin H2L1-3M O2 himmei] B C D2 E G1 H1-2 J K L1-3M N O P S T2Ua V Himmels A D1R T1 * 69 Oppaa] Og paa G1H2L1-2P2S T U4* 72 schal] vil L1-2M 73 burd' at] burde B-F G1H1-2I J K O1R S T Ua V maatte L1N1-3,5,6 O2 P * 74 guld] Guds D H2O2P * kierlighed] gierrighed B2F R

61.75 Krug] Kroe B4E J2-5K N O P Ub køb G1H1-2J6L3 * Sal] B D E F G1H1-2I J K L1-3N-T U V fal A C M 77 opblincher] opblinchet O2P S80 en] ret I J81 bør at] burde B-F G1H1-2 I-K L1-3 M1N-S T2U V burde at M2-3T182 schal] maa N O P83 sig] sit G1 L1-385 guds kierchis] du Kirchens B4H1-2L3N O P du Kircke MUb du] og J2-6K N O1R U6,887 dit] B1,2,4H1J2-6L1-2O1SU6-8V sit F J1M det A B3CD G1H2N O2P T U1-5mellem88og89står97-100N446691 hand] B-V ham A91 Mogols] B C D I J K L1-3M T Ua Magogs E F G1H2N O P2Ub V Magos A * 93-96] ÷ J4-593 Konge] Kongen L1-2M96 støttes] stytter D1H1-2L1-2T2 * 99 ret..afgud] som till den Aff Gud L1-3M O2P2100 teckelig] tæckis og D H2R S V102 De andre] En anden D1F K L1-3M N O2P R S høyt] langt N5-7O2P103 Priis og] Brev med G Priis og loff og roos] med søde Rim og Roess K L1-3N1,4-7 Med søde Roes og Riim N2-3 Med søde Riim og Vers M S Med søde Vers og roes O2P Med Lov, med Priis, og Roes J4 104 naadens] naadig B-D105 Hin] B1-3C D F G2K L1-2M N O2T U V De E I J Hver A B4H L3RS * 106 Fafnen] Favne B C D2E I J K M N7O2P * mand om] om ham J2-5N ham om B4D1I L1-3M107 vist] fast E I

S faar..saadan] Selv faaer aldrig saadan J2-5N selv nep' (nep selv M2-3) fanger saadan D1M nepp' vell fanger saadan L1-2**108** paa legge] tillegger J2-5N ved] med I P paa J2-6N U6-8

62. 109-184] ÷ J4-5**109** to Rigers] de Rigens F R io Rigens G**111** Nordens] B-G I J1-3,6K L1-3M N O2P-V Verdens H1-2 Naaders A**112** en gang og] og en gang D2E G H1L3O2T V et fandens M et andet L1 * og] vel C J1-3R et B1,2,4I J6M N P U bud] Skud L1-2M1,3N1-3,5-7**113** udi] her i H2U**115** Hand] Som L1-2M ved] med D1E M Ua,6-8**117** trende] B-H I J1-3,6K L1-3M N2-7O1P-U tvende A N1O2 Søstre] døttre G H L3**118** Dyders] Dydens H I J1-3,6L1,3T V**119** Klæckis] klædes E H3N6 fødes M * **120** blomstrer] blomstres B3E I L2M1-2N1-3,5-6O2P S U1-3**121** eet ærligt] et stycke L1,3U6-8**124** Worde] være B-H J1-3,6N O2P U3-4,6-8V blive L1,3U5**125-140]** ÷ N7**125** soel] Poel G2N17**127** spiiir] B-V Priss A**130** Kund'] kand J1-3,6R U1,3,4 * betræde] beklæde D L1-3M P2 tiltræde B1 * **132** fra] af B2-3C D2E L1-3P1V**133** De..een] Den anden Søster fik een Rig og J2-5N1-7T U6-8 guldkiær] mss. guld kiær- A**1134** anden] Tredie J2-6N1-7T 136 Vorde] blive D1H1-2J1-3,5L3Ua V**137** Sølf] selv D1K M -egelen] engelen G1H1K L1-2O2P S T U6-8 * **138** den] dem B1-3D2G J2-3K L P2T1V bifald] behold ER befal Ub**140** tusinde] tusind ind E G2 1000 med C**141** dog] da B1-3C D E F G2H I J2-3L M N O2P R S T Ua,6-8V *

63. 144 og] ved D1L1-2M N5-7P**1147** med] ved B C D H1-2I1-3K L1-2M2N O2P1R T Ua,5,7V stundum..til] stundum kand sig ved et knæfald tigge till L1-2M2N stundum kand sig med et knæfal tigge til M1,3 stundum ved et knæfald kand sig tigge til L3**148** sligt] det L1-3M1N dend M2-3 tilbedes Baal Vil] tilbedes Baal vist vil U1-3 * **151** der1-2] det B3D F G H I K L1-3M N O2P R S U V Bispedøm] B1-3C D2E F G H2-3J1-3L3-4O2P1U V Biskop(s)døm K L1-2N T2 Bispedom A1H1**153** udspreder] udbreeder B1-3C D H3L1,3P1V adspreder N * **154** udbreeder] udspreder B1-3C D H3L1-3P1V**155-158]** ÷ Ub**155** de] den 467H1-2P2**157** bidsk] B1-3C-G H1-2I J1-3K N1,4O2P1Ua V bedsk H3L1-3M N2,3,5,6 besche A J5N7P2 * **158** Thi] Til H1L1-3 * den] dem B1-3C D2E F G H3K L1-3N5-7P S T1V mon] lar D P2**159** andre ærlig] ærlig fattig L1-3M og] ej B1-3C D E F I L M P1T2U3V**160** sin mund] sig ned B1-3H3**162** dierf] drift D1F L3-4M P * **165** mange glaser] mangel et glas J2,3,6K L M N P2R S T manget et glas J1 mange it glas I * **166-169]** ÷ D2**166** Oppaa] Og paa B3H U1,3,4**167-170]** ÷ N4**168** top] trop E K tap B1,3 troch] tock B1-3C trop E K**169-172]** ÷ N5**170** Omschiønt] Endskønt L3M 170 Titul (titel)] B-V titus A 172 Vandmænd] Vandmand J1-3L1,3,4M P2R T2Ua Søe Mand H hver Mand G * **174** skruet] B1-2C D2E F G H2-3J1-3K-NO2P R T2U V skueta A B3D1J6S T1 * **176** Kand] tør J1-3R

64.177 broders] Broder B2D1E H2-3J3L3M N7T2U1,3,4**181** Siel] sielf F S**182** de trengte] betrængte G H1-2**184]** ÷ I**187-190]** ÷ P2**187** haand] Mand B1-2D1G2H3L1-3M N S Ub**188** muld] Mund J1-5L2R S Sand] Aand J1-5R**189** Nordens] voris J2-4L1-3M N Jordens J1 * Mahuzim] Mahomet O2P1 Mazarin C G1I J1-5K L4N S T Ua,6-8 Mandarin L1-3M Mameluch F * **190** de] hand J1-5L4RUa det B1-2E G H3I K L1-3M P1S T hart] hand K L1-3 har D H1M N5,7P1RUa * **196** Den] Dem B1-2H1-2L1N2-7O2 Ham R * Antichristen] Antichrist hand E F L4N7P2**197** trengte] tvinge B1-3H3**199** Porteneren] Portneren hand H2-3L4U3-4,7 Portneren da J2-4 * Thi..først] Til porteneren et paer Daler kastes først L1-2M N1-5 Til Portneren et par Rixdaler kaster først N6-7 * **200** Og..at] Og een til Kudskan der at L1-3M Een og til Kudskan der at N Og tilmed kudskan en at L4 med] ned I J1-5P2U5 * **203** og] at D H J1-5L M N O2R S Ub men E offre] offer F I P2Ua V ***204-207]** ÷ N5**204** bench] stoel H2-3L4 og] ved B2-3C D L1N1-4,6-8O2 205 adelig] B-V Redelig P2 Adelige A**206** sig Venter] forventer B1H3**207** bringe] bære C L M P2 din] dend B3L M S Ub**208** Mardochæi] B1-2C D2F G H3J1-5K L M N O2P S T U V Mordochæi E Antichristens H2 Madochæi A D1H1*

65.211 At1] Og D1M I R S til at] B-V at A**213-216**anbragt efter**224**Ub**214** ieg har intet] intet har Jeg E U foræret] begiæret L M**216** spørger] spørges H2-3U4,6-8 * **217** Kiisten] B2C-GH2-3I J1-5L1,3N O2P1R S Ua,6-8V kister B1,3H1L2P2T Kiste A K M**218**ff. rækkefølge: **218-223-224-221-222-219O2222** høye] høyre B1E G H1,3J2-4N1P U V**223** faar du Vel] de vell faaer L M**224** contant først tæl] at telge har L M ***228** dem] dend C D1E G L M S Ub af] paa E J1-5K L U5,7-8V**230** hafue] skrabe B1-3C D H3N4,7P1**231** Kircke-] C D1G H J1-5N P2R S Ua,7 Kircken M Kircher AB1-3D2E F I K L1,3-4O2P1T U5-6,8 Hagel Messe] Mæsse-Hagel G2H1N1,5-7 Mæsse-Hage J2-4N2-4**233-236]** ÷ 468J5**233-252]** ÷ J4**233** megen] mangel B1-3N7S T2 mange L3P2 nogen L1-2M * **236** dog det er] Er det ej J2-3L1-3M N det er dog F**237** guld] Gud B2G1L1-2M N1,4-7RU**238** de] det J2-3N1U6-8 icke] aldrig L M**241** der] det D1F I K L M P1R Ua**242** broder] brødre N2-4,6-8U5 der oppaa] du der paa M N2-7P2 derpaa og D der og paa K kun derpaa J1-3,5R Ub V ***243** det] Et H2-3I J5L M N P2R U5 dit E *

66.245 haand] bref C I K L M * brød] kald L1-3M**246** Ved] med J4K L M N T2***247** oppaa] och paa K T joe paa J2-3,5L M N**248** Da] Saa G I J1-3L3-4N RUa**249** høyer] C D1E F G H J1-3,5K L M N O2P-V bøyer B1-3D2 høyer A**249** marg. note: 2. Thess. 2.4. A B G J1-4N O2T**250** guds2] ja T1U**254** Adelsmend] Adels Mand B1-3D E F H1J4L3-4M2-3U6-8**256** Suogre] Suoger E G H L4N4,7R * rette] egen L1-2 eget L3 ægte M techt] Vegt L M P2**257** Altar] Ære L4N1,5,7O2P2**259** At] Og B3D Ua**261** moxsen] noget G H**262** burde] maatte B1-3C D2 burd' at I troche] trycke B-V**263** rod] B1-3C D2E F G2H I J1-3,5L3N2-7P2S Ua,6-8V rodd' D1N1P1 Raad R Vaar L4 rød A G1K L1-2T U5 hofmend] hofmand F G1J1L3N1S U1-3, b **264** Lovens] B1-3C-I J1-3,5K L N O2P-V Hofmænds M lammens A * **265** Flock] folck L1-3M P2S U6-8 V**266** hyldest] Yndest B1-3CD H2-3L3-4M N7P2R Ua,6-8V**267** Pauen] Pavens N P2Ub * Suoger er] er Hans Svogr L M Huor tør hand] Hvo tør vel D1M Ua**268** ved2] een B1H1,3J4Ua med T de K L M S *

Tartars] Tartar F G 2 H 2-3 J 2-5 N O 2 P 1 Tartans E G 1 J 1 **269** Nu nu] Men nu J 2-4 N Ney nu B 1 G H R S

ub Nu nu er] Nu er en J 1 Ua * **270** huld] fuld I P 2 T 2 U Altar] Kircke B 1-3 H 3 **272** Herrens] Herre D 1 J 2-4 L M N herrers C F H 2 O 2 P 1 R U 6-8 V ey blu] ublu E G N U 6-8 **273** affreff] voved J **274** och Ret i] i ret och L N i rette M ua * **275** dit] det B 3 C G 1 H 2 M N 2,6 P T **276** hialdt] halt B 1-3 C-H J 1-4 K L 3-4 M N O 2 P-V

67.280 mørcket] Mørcked B1-3D2G L3N2-7T2 * **282** bedaaret] bedraget K P1T1U6 bedragen P2**283** i] paa B1-3H2-3J1-5L3N O2U**284** rouf] Ran H2-3U6-8**285** let1-2] B1D2F H1J1,5K L1P R T2U5 Leth B2-3C D1E G H2-3J2-4L2-4M N O S T1ua,6-8 lecht A i mund og] oppaa din G1J1-3K P2u1,2,7,8 og paa din U3,4**286**] ÷ N4**288** da] du F I J1,4K L2N4,7T1V**289-292**] ÷ Ub**294** voget] B1-3C D F G1H2J2-4L3-4N1-4,6-7P1R U vaagent H3 vaagen A E G2H1J1L1-2M N5O2S T**295** Kirckis] kirke H1J2-3K L N huusis O2 Christi J4M U7V**296** forvender] B-V forventer A**297** forherdelse] fordervelse L3M Forferdelse H1L1-2P2**299** guds ord] Sandhed P2U6-8**300-304**] ÷ I**300** da] saa B3C N**301** tusind'] Udg. tusinde mss. **305** Fortænk] B-V Fortencke A for] at G J1-4L4O2V**306** opdrevet] B2-3C-G H1-2J5N O2P R S T U V opdreven B1H3J1-3L M2-3 omdrefvet I uddreven M1 uddrefuet A K**308** Sandheds] sandrue L M frycte] tienne L M * **309-312**] ÷ Ub**309** og] ej F N4T2 lidt V469**68.317** Himlen] B-V himmelen A**318** himlen] B-V Himmelen A dryppet] digtet F G H J1-5L4R S U skrevet C P2 * **320** Vinde] Vidne B-V Himlen] B-V Himel A**321** slutning] sidst nu J4N**322** Rigens] denne B1-3C D P1V Vranghed] Mening L3-4M1 Men'hed L1 meenighed L2M2-3 *

10. Post scriptum Tragicum

Signaturfortegnelse:

A	Rostg. 237,4°	p. 76v
B1	Add. 113,8°	p. 97
B2	Nks. 355,2°, III	p. 112
B3	Coll. 536,4°	p. 72
C	Nord. 1170	p. 31
D1	Gks. 2404,4°	p. 21
D2	Oslo RiA. 54,2°	p. 54
E	Berg. Mu. 84,8°	p. 49
F	Nid. 308,4°	p. 33r
G1	Coll. 538,4°, I	p. 185
G2	Add. 167,2°	p. 833
H1	Kall 395,4°	p. 285
H2	Add. 483,4°	p. 72
H3	Coll. 516,4°	p. 125
I	Gks. 2526,4°	p. 289
J1	Gks. 2403,4°	p. 122
J2	Add. 160,2°	p. 62
J3	Add. 484,4°	p. 133
J4	Rothe3, II	p. 42
J5	Nid. 549,8°	p. 21
J6	Oslo U. B. 624,4°	p. 60
K	K. Brahe E II, 4	p. 12
L1	Thott 742,2°	p. 13r
L2	Nks. 819c,4°	p. 132
L3	Add. 249,4°	p. 207
L4	Oslo U. B. 260,4°	p. 96
M1	Oslo U. B. 215,2°	p. 13
M2	Add. 248,4°	p. 112
M3	Nks. 4493,4°	p. 121
N1	Nks. 405,2°	p. 186
N2	Nks. 999,8°	p. 49
N3	Nks. 829,8°	p. 17r

N4	Oslo U. B. 611,4° p. 208
N5	Ulld. 528,4° p. 53
N6	Århus 331,4° p. 57
N7	Hertel, II p. 58
O	Add. 190b,4° p. 18
P	Thott 1975,4° p. 153
R	Thott 1528,4° p. 158
T1	Nks. 2817,4° p. 89
T2	RiA. (II) p. 54

Ua

U1	Add. 247c,4° p. 223
U2	Berg. Mu. 397,4° p. 19
U3	Oslo U. B. 295,4° p. 21
U4	Stockh. Vn 88 p. 9r

Ub

U5	Ulld. 447,4° p. 200
U6	Nks. 819b,4° p. 250
U7	Thott 1527,4° p. 24
U8	Nks. 818b,4° p. 91
V	RiA. (I) p. 84

470

69. *Tekstgrundlag: Rostg. 237,4°, p. 76r ff. - Overskrift: 2 et] seu J1-5L4 ÷ J6L3N6-72-3 et Prophetiæ Complementum] ÷ K L1-2M2-3P V - Digtet: 2 Som] At B1N O mod] B-H J L-R T Ua,6-8V imod K med A I U53 styrte] styrtet B2-3C-H J-R T U V4 nep] ey G1H1-2J6L M U5 Siel] Soel M U6-8 sind P R V6 Jeg] og G J1-5N47 nep] ey P8 slige Raad] sliig uraad J K L1-3N P R T sig u-raad M9 Stig .. Soel] Slig veed ald Verdens Soel P10 og] ÷ O11 whørlig] u-læslig M13-16] ÷ Ub14 snære] B1-2C-F H I J K L4M N5-7P R T U være G1 suærre A B3G2L1-3 N1-4O16 forraade] forlade C vor] Din J2-5N konges] B-L N-R T Ua V Konge M Konning A konges arfue blod] Arve kongis blod D J1-5L N O V Arve Konge Blod M17 Din] Du C19 Speile] Soele B * som] for J2-5N20 dog] du F21 troet] tenckt L M N23-144] ÷ T223 hafde] kunde L M N tenckt] tro L M N troed H træck] breck B verck O T124 wocted] frygted I agted D brod] brand D L M N1O breck] træck B O strek R Ua Streg Ub25-32anbragt efter114,som tilføjelse til24J625 wil du] vilde F L3-4 dog] du F26 Kong'] B-F G2I J L M1N-R T1U Konger K Lou G1 konge A M2-3 Kong' og Første] Kongen første H1 herrens første H2-327 Fiende] Fiendens B H3O R mord] vold H3O P haand Ua28 Som..er] Som dog ey andet er J1-5L M Som iche andet er E K R U Som intet andet er G2J6N29 dit] B E F G2H I J1-3,5L1,2,4M1-2N1,3,4,6,7O U1-5V din D G1J4,6L3R U6-8 det A C K M3N2,5P T130 har] B-V ÷ A*

70. **31** af] og B3F U roed] raad B3M *32 landsens] mss. Landes A1 Sielle] Siæl og D H3L M salte Ub Soele Ua34 det] du L M Ed] een U35 Falschheds] falske J4-6 Falschheds stricker] faldestriker I36 det i] udi J L4N2-7O U2-4,6-8 * 36 brand] Band M N2-3,5-7 baand L38 saa] paa H3N2-7O39 brystet] hiertet G N6-7Ub *40 hafde] hafver L2N 41 Cronen] B-T1UbV Crone AUa Salved] B-M2N-V Salfue A M342 hierte] B-V hiertis A Sorrigs] farlig C43 Som] Hand L M N sat oppaa] B-G H1,3I-R U satte A * 44 At] Og O J idel] som i een B Springe dantz] Spring og dands L3N Ub45-60] ÷ N545 dend] B-E G-N P R T1Ua V din A F O Ub 46 udskiude] udbredde E47 Den] Din B G H3U6-8 stiern'] B1-2C-I J2-6L M1N1,3,4,6,7O P U2,b Stierne A B3J1K M2-3N2R T1U1,3,448 nu har] haver L1,3M1,2,3,4,6 hafve L2,4N749-52] ÷ N551 Opblincker] Opblinchet E G2 Og blincker H1J T1 Och (Op L2) liusser L * dend] B-V det A dig] sig B-G L2-4N2-4,6-7O R U V 52 den] din H I J K L1,2,4M N1-4P53-56] ÷ N554 Og] At L1,2,4M N1-4,6-7 Saa D H3V * børn] B-V barn A55 de] den C H U1,3,4 een J * 56 Forrædres] J4M2-3R U5 Forræders B E F G H I J1-3,5-6K L M1N1-4,6-7P T1Ua,6-8 Forræder C D O V Forrædderens A57-60] ÷ N557 det] dit F J2-3L3-4P U6,8 58 bær] bar B C D E G1H2-3J K L4M N7P R Ua V 59 minde] mindet E G1J K L N1-3,6-7Ua,6-8V61-64] ÷ Ub61 rundt] burd' J2-6471N1-5 grum B C D H3V * om] hos E schuld'] at J2-6N62 burde] B C D F G H J K L M N O T1Ua V burde (burdt' I) at A I * holde] holdet B1-2D2F G H3K L M N R63 du] da E vild'] B2G H1-2J K L1,2,4M1N2,4,5,6O T1V vilde K M2-3 vil(t) AB1,3C D E F H3L3N1,3,7P Ua styrte] styrtet D J2,3,5,6M2N1-5 *

71.65 Vild'] B1-2D H I J L1,2,4M N2-7O P U2,6-8V wil(t) A B3C E F G K L3N1U1,3,4,5 * 66 At..Liige] Og i ditt Fødeland ey lide nogen lige L M N schuld icke] ey skulde B J2-5U2-467 Sceptret] Scepteret B C D E F H3J K M N1-3O P Ua,5-6V Riget L1,3,4 * dig..tancke] dig en tancke ogsaa G2L N1-2,4-7U6-8 dig Tancker ogsaa U5 ogsaa en] og en C D E F J K M N3P R T1Ua en] ÷ B H3V68 indbildet] B-I J1-5K-N P R T1U indbilde A *69 Sind] Mand E7O recker] strecker L M U671 blæst] B D1G2H I J L1,3,4N1P R T1U5 bæst A C D2E F G1K L2M N2-7O U2-4,6-8V * O2] og G1H L3-4N O R T1U V 72 de Wiise mænd] den Visest Mand L1-3Ua den Viseste M fornum'] forvend' B H3P forvende O * 73 salved self] Salvede B D1E1H3K L M P self] ret J4-6 * omskantzer] B-V omskantze A74 Forræders] B C D1E F G H I K L N O P T1U1-3,7-8V Forrædres D2J M U4-6 forrædersk R

Forræderens A pil] spil O R Ua Dantzer] B-V dantze A75 Engle] Ædle G77 den] din L4M U2-4,b geistlig] Christlig L1-2M78 du] du er (est) L N1-3,5-7 du nu E N4 udi] i E L N Norden] Verden F79 Mirachel..est] Som et Mirackell L Som et Mirachel stod M est] og N paa] thi paa L80 stod] sad(st) D L4M solens] kongens U skin] skrin P G1L1,2,4M U2-4,6-8 * 81 naadig] Naadigst L M83 vere] vær' at B O85-144] ÷ U185 nu] og C * herlig] hellig H1-2L1,3,4U6-8*86 styrte vild'] vilde størst B F H3 styrtet saa V vild'] E H2J1,2,4-6K L1,2,4M2-3N1-6O P U2 vilde B F H3R vil A C D G H1J3L3M1N7T1U3-4,b 87 om huilcket Gud] huor om Gud sielv L M N88 Seraphim] B2-3C-G H2-3I-R T1U2-4,b V Seraphin A B1 * tar] B-G H1-2I J2-6M N O P R T1U2-8 har H3L1,2,4 tørr A * 89-92 ombyttet med 93-96D289 de] dend H Ub æd-bestandig] æld-bestandig J *90 fra] for B2D1H3J6T1U591-94] ÷ H292 hvilcken] B-N6O-V huilcket A *93 nu] B-H J-V og I ÷ A95 bifald] befal(d) E K L1N2-7 gefald L2M * sig ventet] for ventet K L1-2 * 97 Landsens Pest] Hamons søn J98 Hamons søn] landsens pest J de] Du J4-6M N3V *

72. 99-100] ÷ M2-3100 Opbyttet] Opløfted G J2-6N R * gad] graad F G L4M1 aad N2-7O had H2-3N1101-104ombyttet med105-108J4101 har..aget] Har du titt i Careett forbi dett Raadhuus aget L M N * for] til B H3I O paa E H1J U2-4 oppaa] op i J2-6 udj B1-2H3O Ub * 102 da] dig H3L3-4M N U3-8 dog L1-2 * dig] der I L3-4M paa U2-8105-108ombyttet med109-112 J 4-6105-108] ÷ L4P105 For] ved L1-3M 107 Der] Det L1-2M108 Rhinsborrig] B1H3L2 Rhinborrig D1V R(h)ensborrig 472D2F J2,3,5,6L1N1-4O T1U5-8 Rhinborg H2 Rinborg ja baade G1 Riinsberg J1 Rhensborg G2H1J4L3N5-7 Regensborg B2 Regnsberg og R Rhinsborg A B3C E K U2-4 Rhinsborrig..Rom] dend gandske Christendom M109-112] ÷ L4 109-110ombyttet U6109 frycted] frygter F H1M stød] støt D1F L1-2M N*110 frycted] frygter F M111 Rigens] C-G H1I J1-5K L M N2-7O P R T1U2-8 Riget B H2-3J6N1V Riges A Billedet] B1-2C D E G-R T1U2-8V billet det A * 112 effter] mod sin L1-3M * 113 de] din' L1-3M P breffue] Næve M114 næve] B-L N O P R T1U2-8 Breve M neffuer A115 Forrædisch] Forgiefves L M * 116 ære] Naade J5Ub dig] sig J4-5 bær] skiær J * 118 Løcher] Stycker C D1H3J6L3M N1 * 119 af] bort G2N * udaf] i fra N120 Stand] sand I J1K L1,2,4M R * 122 hof] boe D1L M Kongens] B-K L3-4M N O P R T1U2-8 Konge F L1-2 ÷ A125 med..pen] med Digte(r)-Konst J2,3,4,6L1-3M N med digte(r) pen K L4P med Pentzel, Bleck Ub * och1] med B-H O R U2,4V F(i)ædre] B-V feder A og2] med B O126] ÷ B3 Dog] B1-2C-JO R T1U2-8V Byg A Dog..roes] Som fordem pleiede K L M N P hædre] B1-2C-U2-8V heder A127 Men ritzer] UdRitser K L N P Udviiser M udj] nu i K L M * 129 Stolte] store L3-4O Hore] B-R U2,b herre A * falden] faldet L M fulden U6-8130 og halden] B C D2E F H I J1N1P U2-4V og Hialden G2 ophalden K U5 ophulden U6-8 afholden T opkaldet L M N7 opkalden D1J2-6N2-6O R opholden A G1132 paa] af D1F H2-3J K L3-4O P R T1V med I L1-2

73.133 Adels] ædle G I138] ÷ B3 Lar] D1J P R Lad E G H1K L M N U2-8 At B1-2H3O Har A C F IT1* stande] bliver B O * 139 Tar icke] Ey tager B O kirckis] Christi I J6L3-4R Ub kircke B1,3J4-5K L1-2M N1-4,6-7 * 141 Den] Du B D2O * Siel] Sielv L-N dog] og H Ub143 vredens] B C E F H2-3I J1-3,5-6K N1,3-7O P U2-5V Vrede L1-3M Nordens L4U6-8 Verdens A G H1J4N2T1 maa] lad B F sees] see B F en] ÷ L1-3M R naadis] Naadig B3D2E G L1-3Ub * 144 Jesum] B-F G2H I J L M N1-5,7O P R T1U2-8V Jesu A G1K N6

11. Elegia Ecclesiarum Christianarum

Signaturfortegnelse:

A	Gks. 2526,4°	p. 269
B	Thott 742,2°	p. 145r
C	Thott 1523,4°	p. 655
D1	Nks. 355,2°, III	p. 106
D2	Add. 113,8°	p. 108
E1	RiA. (I)	p. 87
E2	Hertel, II	p. 233
F	Thott 1975,4°	p. 126
G	Berg. Mu. 112,8°	p. 3
H1	Nks. 405,2°	p. 234
H2	Gks. 2403,4°	p. 257
H3	Add. 160,2°	p. 100
H4	Add. 484,4°	p. 186
H5	Oslo U. B. 260,4°	p. 137
I1	Add. 249,4°	p. 325

I2 Thott 345,4°

74. *Tekstgrundlag:* Gks. 2526,4°, p. 269 ff.: Elegia] J: Wormii Elegia G Christianarum] Christianarum (Autor putatur Jacob Worm) I Christianarum quibus suum lamentantur Episcopum **H1** sacratissima] sanctissima *F-H4* contumulatos] centumulatus **C6** præcocem] præconem *G-H7* et vaporem] vapori *H* simillimum] simillima **H8** avet] vult I sit] ÷ *F G* ejus factus sit] factus ejus sit **C9** catulum] cantulum **C11** et fraudulentem] ÷ *G H12* avolantes] avolentes **D17-127** Lamentare..elegiam] ÷ **C17** Lamentare] Lamentamini *F G18* his] hisce *B D E H219* coaluit] Convaluit *D E21* altus] ÷ **F22** et statim] ÷ **B24-127** avolans..elegiam] ÷ **D225** et enutritus] ÷ *G H26* exterat] alienas et exterat **B28** haud] non *H I29* palinodiam] Palinodian **F30** oras] aras *F-H* ÷ *D1E* ingressus est] ingressus est oras **B31** bonorum omnium] hominum *GH*

76. 33 Sutoriæ] Sutoris *D1E I34* creatus] postea creatus **H36** non justo] ÷ *H I* sutoriô] uxorio, sutorio *F H39* morio] mono *D1E* Etenim] Iterum *F-H43-45* reflectens .. evomens] ÷ *I 44-45* et nescio .. evomens *GH55* septimo] sexto *H I63* Junior] Major *F*

78.72 verum] vero *F-I74* Vel] et **B84** Pastoribus] *Udg.* Pastorum *A-I83-84* Jncrepat .. flagellum] ÷ *E1F H I83-86* Jncrepat .. terriculanentum] ÷ *E2(men indført efter patibulum i lin. 88)* **85-86** ceu .. Jncrepat et] ÷ **H88-89** agrestes .. Catechumenos] ÷ *E G H89* fremens .. Catechumenos] ÷ *F H* qvos .. Catechumenos] ÷ **B91** Antistitibus] Antistibus *D1E* Antistiti *B F-H* Antistites **I93** gesticulantem .. concionantem] ÷ **G96** ridete Pipionem] aspice histrionem **H100** holosericum] *D1I* ÷ *F-H* holofericum *A B E*

80. 103 qvi] cui **E104** ubi] cum *G H107* minis] minis et jurgis *F H109-110* Monachos .. extirpasse] ÷ **G113** Commentatorem] Concionatorem *F-H117* flavus] flavas **B124** incuriosi] *B D1E-I* in curiosi **A125** Dolete boni] ÷ *B H I126* et cum Ecclesia] ÷ *H I - Underskrift:* Exscripsi Hafn. dj. 14. April. A° 1676 A

474

12. May er velkommen

Signaturfortegnelse:

A Thott 746,2° p. 94r
B Thott 1528,4° p. 272
C1 Nks. 819b,4° p. 215
C2 Thott 1527,4° p. 14
C3 Nks. 818b,4° p. 95
D1 RiA. løst ark
D2 Hertel, I p. 572

82. *Tekstgrundlag:* Thott 746,2°, p. 94r ff. - *Overskrift:* 1 MAY] Jacob Worms May C3 J. Worms May C1-2 Maye Sommer Riden. May D2 ER] ÷ **B2-11** Ja! .. Corydon] ÷ **B3** Underlig] Det er Underlig *C* indreedem] Jndretted *C D8* befatted] forfattet **D9** Tiænistfærdigste Den Hyrde] ÷ *C D* under .. etc] *C (D)* ÷ *A*. - *Digitet:* **14** i] om *C2* Vinter] *B D* vinters *C* Sommers **A15** Juull monn' lide] juulen lide *CD* Juulen skride **B23** Krantz bæ] Krands dend bæ *C D25* bedaared' er] bedaarede **C26** Een] *B C D1* End *D2* Frem **A31** Trænde] Tvende *C D32* May-Greens] *B C D2* Mayens *D1* May-græners **A34** De] Dend *C D* Wigtig] Prægtig *B C D36* Fører .. Stor] Ja af prunk og pragt er stoer *C* Fører Pragt og Statz heel stor *B* Fører Prunch og Pragter (Pragt ret *D2*) stor *D*

83.41 Nonne] Frue **B42** indskreven] opskreven *B C1,3D* er skreven **C245-6** Lod .. Prunch] Mod sin Mand er icke haard, / Hun er Modig Spodsk og strunk **B51** ey] er **C56** erlanged] *C D* erlanger *A B73* Hand sig] sig op *C D76* Sommer kierlig] kierlig Sommer *B C D*

84.84 Svogerne] Svogeren *B C2D* Svogrene **C185** dog var] er dog *B* her var **C91** sin] *B C D* sig *A* klokke] *B C D* klokke- **A93** gaffv] var **D94** ved] hos *B C D101* De] mand *B C D106* monn'] maae *C D1* monn' .. døe] var..død **B114** Han] hun *B D1116* Sin] fin *C D*

85.122 Omskiøndt] om end *CD* Skiønt at **B125** Kram-Svenden] Kram Svenne *B C1131* har] havde *C D135* slaget] *B C D* taget *A* 141 Enden] Ende *D* Aften *B* 142 Skafter skulle og aftakke] *B* Der mand skulde og aftakke *CD* Skafteren begyndt' at tacke *A* 143 begyntis] *B C1-2D* begyndte *C3* begynde **A151** Her] Der *C D156* Blood] Mod *C* Sind *D*

86.171 Træ] B C Træet A **D175** skiældet] skiændet B **D2181** bliver] bleve **D182** Sorgen] Sorrig C3D1 sorg C1-2D2 fast monn'] fast monne C2 maatte fast D1 maatt fast **D2185** Hos] For **CD186** det] dend C denne D Skandeerlig] skadelige D ÷ B Skraal] skaal **CD193** Maye-Quist] May og qvist C **D1194** Moster] Most er C2 Søster B Muus er **D195** Saadan] vel den **CD196** Eller] Efter C2-3

87.201 mishaaer] misfalder C D Fruens] Brudens C2-3**204** kun Æder] har æddet] B C **D213** Øret] øjet **C214** Dend] C D Hun A **B215** Krage] 475 skade C **D22og23ombyttet i A222** May-Jnde] May-Nunne **C224** monne .. brumle] brøler, stanger, brumler **CD225** monne .. skumle] tygger drøv og mumler C **D226** dræk] B Træck A C **D233** den] paa D i **C235** var] gjør C D var Mellem-Penge] jmellem Penge B2

88.241 Seer] see C **D244** med] hver B C D stolten] stolter B stolt en C2-3 Pige] B C D Piger A

13. Dend Alamodiske Epaphroditus

Signaturfortegnelse:

A1 Add. 113,8° p. 58

A2 Nks. 355,2°, III p. 102

A3 Coll. 516,4° p. 279

89.*Tekstgrundlag:* Add. 113,8°, p. 58 ff. **3-4***marginalnote:* a) Biskop Hans Bagger b) Morten Lipper **A210** eller] et A2 11 dog] ÷ A2-**324** aabenbare] aabenbarer **A231** skal icke] icke skal A2

90.46 eye] icke **A247** love] lave A2 skuden] *Udg.* skoven A1-**356** siunger] siunges A2

91.71 Her] Der **A273** Materia] A2 Matena A1,3*Underneden:* Dette er Hr. Morten Lippers portrait uden tvivl af Jacob Wormb A1,3

14. Lychens ubestandigheds Speyl

Signaturfortegnelse:

A1 Nid. 69,8°	p. 276
A2 Nks. 568B,2°	p. 136
A3 Nks. 2817,4°	p. 99
B1 Nks. 819b,4°	p. 329
B2 Thott 1527,4°	p. 214
B3 Nks. 818b,4°	p. 121
C1 Thott 742,2°	p. 124v
C2 Ulld. 447,4°	p. 98
D Nks. 355,2°, IV	p. 510
E1 Gks. 2403,4°	p. 133
E2 Add. 160,2°	p. 67
E3 Add. 484,4°	p. 140
E4 Rothe3, II	p. 200
E5 Nid. 549,8°	p. 55
E6 Coll. 516,4°(hæfte 1)	p. 1
E* Upps. Ur: V 275	p. 1
F Oslo U. B. 260,4°	p. 103
G Thott 1523,4°	p. 131

H1 Add. 249,4°	p. 253
H2 Thott 1529,4°, IX	p. 31
I1 Oslo U. B. 215,2°	p. 46
I2 Add. 248,4°	p. 421
I3 Nks. 4493,4°	p. 56
K1 Gks. 2404,4°	p. 279
K2 Oslo U. B. 624,4°	p. 76
L Nks. 405,2°	p. 289
M Kall 395,4°	p. 190
N1 Add. 167,2°	p. 529
N2 Add. 247c,4°	p. 129r
O Nks. 2017 4°	bagest
P1 Nid. 309,4°	p. 61
P2 Thott 1528,4°	p. 44
R RiA. (I)	p. 93
S RiA. (II)	p. 28
T RiA. (I) (kun enkeltstrofer)	p. 15

92. *Tekstgrundlag:* Nid. 69,8, p. 276 ff. - *Overskriften:* **1** Lychens] Paa Griffenfeld. Aut: J. Worm Lychens D Om Griffenfelt Anno 1676 Lychens A3 Hoc sequens innuit et tangit Griffenfeldum morti destinatum sed tamen Liberantum Lykkens P2 Hr. Peter Griffenfelds Process og u-skyldigheder funden Anno 1677. Lyckens G1-2 Lychens..paa] ÷ K2 1 ubestandigheds] ubestandige D E1-3,62-32 daa..etc.] ÷ E54 Grib] Griff E1-4,6E* F I1K2P R7 Efftersettes] eftersattes G H I1L N eftersettes og B Effterstræbes F11 Storchen..Kragen] Alicken (÷ O), Urhanen, Kragen, Glenten Musviten, Storcken I-P12 Skaden, Bogfinchen] ÷ I-P13 Aftenbachen] ÷ I-P14 Svalen] Svanen D E1-4,6E* H ÷ I-P15 dend] E E* H-P en B ÷ A C D F G R S Gaas] Gies C F Gaasen D16 Stilles] stillet I-O19 Stæren] ÷ E1-3F20 Agerhønerne] Agerhønen A2-3B C2D E1-4,6-R21-23 Dog trøstes..Duen] ÷ I-P21 Jaa] og B D E1-3,6E* H24 nogen] ÷ C2D E1-4,6E* H L30-32 Siunges..etc.] ÷ O30 den] en B31-32 Jeg..etc.] ÷ B

93. *Digitet:* **13** hofven] haven B1-2C I1K1L-P14 ypperst] yderst IK L M N1O16 snæret blef] blef snart H17 indføyet] indfløjet B C1F M S23 Ham..]) Viis var hand og i E F Hand Viisdom bar i P Ham] Hans A3C D E* G H I K-O R S25 hand] ham B E5G P26 schach] skock M S32 arted] agtet C E* H35 kloghed] Klogskab B E-H P R T

94.53 liun] Liune D E E* H som2] ÷ D E E* H56 til] til i L57 kloghed] Klogskab B D E-F H K2O P64 viis] vist M 66 er] A3C D E2-5G H1I-O R S en E1E* H2P Ære F dier's A1-2B66 oc1] ja G H1I K L M N P ÷ A2-3B* 86 sin] hands IK L M N

95.97 forkæret] forkortet I2-3K1L N2 saa keered G P * 102 væned] vined P varde A2B Vermed D I M Væmmed A3G teede C * 107 udgydet] udrydet L113 mon ham] hannem O121 lunde] Lande I-O124 største] A3C-S højest A1-2B125 for] med F 126-7] ÷ H1127 dermed de] Dog dermed D E-F H247796.13] ÷ H1133 floch] flor H2I-O142 fich] faar O143 kund] kand I K L M N144 Spant..sag] Da spandt hand op en sag A2B151 vild] vil C2E1-3,6-F H1L M N O R156 hannem] Griben C2D E* G H I2-3K1L M N O S Grifven C1E F I1K2P R ham B2161 oc] op A3B C2D G K L M N2O-S166 af] for C2D H

97.172 Mod] med O182 Mayestet] Manstet I2-3183 concussionis] Confusionis C2I K M P2186 flux] strax E1-3,5,6-F H K2 og D henleet] ham vred H187 dieris ratio] rationem D-F H194 fich slig] kund' faa E195 Her] Der D-F H sanches] samles C2G I-O205 ved] Med N

98.214 som] A3C2E-S paa A1-2B C1D lund] Land I2-3K1225 dem] dend I-OR226 styrtet er] styrted ned IK L M N O er af] ud af E23-30er nydigtet, og resten mangler (se kommentar) O235 daa] De A2C E F I2K1M P236 Beringet] Bringet H2I1,3N Ringet K Omringet C De bringet G243 Ham] Som CR246 ophitzer] hidser I K M N P T

99.253 acted] agter C1D E E* G H P254 dog] ÷ D-H255 der Griben arresteris] Hand ilde med handteres I K L M N256 Gunst, gotz oc guld] Sølv, Guld og Gunst E F261 guldfeyre] guldfiere C2IK L M N263 Svan oc] Svane, I-N264 et] og E-F H2 en H1265 Med] A2-3B-F H I L M N R S T Men G K M Mod A1 fire] feire I L N2267 See] Fra D E F H286 oc .. ven] ogsaa dend Pafuglens Ven I-N P Paafuglen og Strutzen B

100.304 himlens] Jordens D E E* H *306 sin] sig I2-3K1L M N muur] snuer K1 tour K2 rur I2-3L M N312 For] Med H313 Ørnen] ørne I2-3317 vorde] være E-F H317 vorde Herre] herre være H322 seyer] megen I K L M N324 træder] træde B C E-F H-N P R traade G trine D Guds] hans D E5M P fied] sted I K L N326 Gud plante] Indplante I-N P327 Oc] Gud A3C-N P R S

101.332 brød] fred M334 du] og H344 der] Det I1,3L M N353 dem udviiser] dend nedvisser I1-2K1L N1

dem ned viiser *I3K2M P T* dend vejviiser *GN236]* ÷ *A3G361* Daa] Der *I K N2P* mild mon] monne *D-F363*
Trêen] Traad *D-FH* Traader *I L M N* Træer *C R * 367* schull'] skal *C D E* H-N P-S* mon *E F*

102.37-51] ÷ **B373** muuret] Muur og *E* H K2R* Muurens *D* Laas og *E F376* B dur] Badiur *I1-2K1* Bodiur
I3M de duur *N2* beduur *P* Bedaux *H2* ÷ *H1377* Oc] Om *G I K1382* stiftet] Skifftes *C1* skifte *M* Skifted *I*
K1N383 ey2] og *I2K L N* ÷ *I1,3M P* lefnes] lefveris *I3M P* leveret *I1384* var] er *E F385* Ald..undviger] Thi
Lycken hannem sviger *I K L M N P387* For..sviger] For Verden ham Undviger *I2M P* For Verden hand undviger
I1,3K L N396 du] ÷ *E5I-N40og41*ombyttet *I-N P*

103.41] ÷ **H2411** Sparre] Spurre *G I K1L N*415* de] ÷ *I L M N2416* Fant..hierte] Hun fant i hiertet *K421*
fugl] Grib *E1-3,6E* H I2-3K1L M N* Griff *E4-5F I1K2P R T422* blød] rød *C2D E-F H433* Mens] Med 478/ *K1M434*
ey] *A3B C-N P-S* icke *A1-2442* udfriet] undfried *I2-3K443* hver] hun *I L M N* hand *K P T445* mørche] Mørse *E*
mørkhed *P * 446* klaffer hornet] Klaffet Hernet *IL* klaffret hernet *M*

104.455 snarlig] hastelig *I K L M N P T* bortflytte] flytte *I K L M N P T46-47-48]48-47-46/ K L M N P461*
lychen] Verden *I K L M N P* Jer] *A3C2E-N P-S* her *A1-2D463* lychen] dog hun *E F* hun dog *E* H* omtritzer]
optridzer *C1D E F H * 464* Saa nu Som før] *C D E F K M P* som nu som før *G I L N* som nu, saa før *A E* H R*
S467 kand nedbuche] ned monn' bucke *I-N P474* det] Men *E-F484*]] man *E F486* en..muld] forvist en muld *K*

105.493 den vrimle] nedvrimle *E-F H496* i] till *A3C-G I K L M N P503* slet intet] ey nogen *E-F H505*
himlene bevare] Himmelen skal vare *I-N507* modgangs] modgang *C1E1-4,6-F G H P* snare] fare *E F K513* dig]
ham *E-F H514* Fra..nød] Og fri dig fra all nød *I-N P515* Jeg .. sucher] For Griffen ieg saa sukker *F 516* storm]
Sorg *E* Skam *C2D* stød] nød *E F*

15. Studiosus Lamentans Redivivus

Signaturfortegnelse:

A	Nid. 69,8°	p. 250
B1	Nks. 355,2°, III	p. 169
B2	Ulld. 447,4°	p. 20
C1	Oslo U. B. 611,4°	p. 367
C2	Nks. 999,8°	p. 22
C3	Nks. 829,4°	p. 6v
C4	Ulld. 528,4°	p. 21
C5	Århus 331,4°	p. 21
C6	Hertel, II	p. 18
C7	Rothe, II3 (1748)	p. 194
C8	Nid. 549,8°	p. 44
C9	Add. 160,2°	p. 15
C10	Add. 484,4°	p. 21
C11	Borreby B IX	p. 21
D1	Nks. 405,2°	p. 520
D2	Nid. 309,4°	p. 89
E1	Add. 249,4°	p. 94
E2	RiA. (I) (kun v. 46-50)	p. 17
F1	Thott 1523,4°	p. 716
F2	Oslo U. B. 624,4°	p. 20
G1	Thott 742,2°	p. 145v
G2	Nid. 308,4°	p. 8v
H1	Add. 258a,4°	p. 66
H2	Oslo U. B. 260,4°	p. 17
H3	Gks. 2405,4°	p. 1
I1	Coll. 538,4°, I	p. 135
I2	Gks. 2404,4°	p. 206

I3	Add. 248,4°	p. 206
I4	Nks. 4493,4°	p. 224
I5	Oslo U. B. 215,2°	p. 92
I6	Kall 395,4°	p. 75
K1	Add. 483,4°	p. 25
K2	Coll. 516,4°	p. 24
L	Thott 1975,4°	p. 47
M	Nks. 1670,2°	p. 32
N1	Thott 1529,4°, IX	p. 3
N2	Nks. 819b,4°	p. 210
N3	Thott 1527,4°	p. 1
N4	Nks. 818b,4°	p. 128

109. Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 250 ff. - *Overskrift: Ingen titel N1 1-16*] Stupiosus Lamentans Det er Studenter graad formedelst Lyckens modstridelse og forfremmeres Mislingelse. Melod. Vender om med poenitentse. F1 Mag. J. Worms Satyrische skrifter Studiosus Lamentans Det er Studenternes graad formedelst Lyckens modstridelse og Forfremmeres mislingelse M 1-4 Studiosus..Hielpforlatte] ÷ C11 Lamentans et continuatus] Relamentans C D2-16 et..supra] ÷ N2-43-16 Dett.. supra] ÷ C7-8K En anden viise af samme Melod. Componered 3 aar effter forrige F24 Hielpforlatte] hielpeløss(e) C2-6,9-11D E I6 Nødtrengte] nedtrængte I1-5 nødvendige C2-6,9-11DG2 nødtrængende G1H1-28-16 Paa..supra] ÷ B18 Paa] paa og fra C2-6,9-11D och deris egne] ÷ C1-6, 9-11D G10-16 saa .. supra] ÷ C111 Største] største hast og I af] af Sandheds tjenstfærdig(st)e opvartere (Vaklere E) D1 E G H I L13 Philothei] Philotheo B2 H1,3 Philotheto C2-6,9-11 D2 ÷ I14 Siungis..Melodie] Under forrige Melodie C2-6,9-1116 Anno..supra] ÷ C2-6,9-11D G H loco] ÷ I - Digtet: 12 Taare] B-N taaris S14 beck] bleck C D F G H I1-5 K M Graad B2 och] af I2-4N3-421 hierte] hovet C-F G1H-N øyen G225 Tempels] kirchis CD26 dett vennekjøbte] hans præsters slette E-N

110. Strofefølge: 4-5-3-6M31 Trende] Tvende C7-11D2H K M N1 32 om] paa CD Sall] Hald C7-1134 Kaldsbrefs] E-H I2-5L kalds brev C D I6K M kalds-Breve B Kaldsbrefvis A kjøbe] kjøbte C1F1/K *35 begræd da] begræder C D løckens] kirckens N2-4Strofe4og10ombyttet I K42 Søled] Sølket I43 Sorg] B-N Sorrig A45 følgis] følger G ey] ad C D246 Oppaa..wey] Dog ieg bliver icke glad C D2 Skuffe] skriffte I1-4 skifte I5-6K1 slibrig H snefre G ÷ K251 frembrachte] fremlagde N55 vellstands] verdens H56 Wed formørcked] Ned i Mørch fra (paa D1) C D62 For] Om E-N63 Hand] Hvad I1-464 da] dog B E I da om vendt] omvendt dog B omvent ret C D omvendt da H65 den] paa G

111.71 Grib] Grif C7-8E F2G H1-2I1,4-6K N473 Da] Du C1 I K74 du] da C1/K styrt] stødt F G H2-3M ført B76 Och er] Men nu C5-6 er] blev H var G vdblest] opblæst G H udslet C1-5,7-11 udslugt C6D2F1 * 76 brand] Regn I3-4 * 82 dit] B-N din A85 frie] fryd CD86 dig] sig I3-4 93 udspirer] udspiret C D I95 boer] bær D2E-G H2I-MN1 bar N2-4 96 Och .. skieuf] ÷ C5-6 Og i Sølv et skummet Skev H1 I det Sølv er skummet skiev H3 Og i kiortlen Skielm-Skiev H2 Sølfskum] F1G L M Sølvskums N Soelskind C1-4,7-11D K soelsiun I6 Sølv-Siun I1-5 sølf skye F2 meer end B mangel E Soeleskinnet A101 Grib] Grif C7-8480E F2G H1-2I1-4,6K * maa] maatt(e) C D K N4103 Felde] helde H2 I L M N2-4 * 104 Større] Største C D * 105 for..straf] forfegtet liden Straf M N lide] lider H-K106 maa] maatt(e) C D

112.111 Griben] Griffen C7-8F2G H1-2I1,3-6K112 icke dog saa] dog ej nær saa N114 dog] og B122 Griben] Griffen C7-8F2G H1-2 I K123 Snedig] ferdig C7-11125 hadsk w-venners] hastig venners C D126 skarp] trædsch C D * 133 Straffen] Herren N2-4 ey forglemmer] icke glemmer IK134 Hefnens] Herrens F-N till Jer] Jer vel K till] vel I135 Gribens] Griffens C7-8F2G H1-2 I L136 Jesu] Kirke E141 Salved] B-E G-L store N Salfvede A * Himmel Herre] ÷ C9-11142 vell] jo IK144 Wed] Med C-FK-N146 Cinnober] B-N1 Cinnobers A *

113.151 tusind] B C1-4,7-11E-N mange C5-6156 Guldet] Kaldet K161 hos] ved C-F H-N Støtten] Støtte C5-6G1H1,3I K M N2-4 Slottet D2G2H2 Hytten E162 Dirick bær] Drick frembær IK163 hand] mand N2-4 Guldets] Gulde B nøtten] nytte C-EG H1-3I K M N171 er] B-N ere A172 Griib] Griff C7-8F2G H1-2I K174 taarn .. nedbrut] traad er overbrudt IK taarn] garn C D2175 lese] lære N2-4176 Adzers] altar(s) D1E-N181 ey] dem K183 ey Smager] faar smage K184 altid] ikke K * Modgangs] B-F I-N Lyckens G H Modstands A185 ô og D186 er wblid och] sviger og er K er mig altid B nu blind og E I L M N1 er mig blind og F G er mig barsk og H

114.19] ÷ H3194 Jngen] Ficken G1H1-2 lycken G2 for mig staar] om den stoed H1-2 nip] Vip D1E F I1-5LM N2-4 nick C1-3,7-11 * 195 De] Der B C Men K * itt] kun N ret G luncken] lumpen(t) C D E G2IK L204 tron] bord C1-6206 Thi] For D et] B1C1-3E H1,3I N4 en D1H2 N2-3 for G ved AB2C4-11D2F KL M N1213 Gaaer] Naar C214 Och] Hen C7-11 till] i G H216 de drog de] C1-4,7-11D E L de Droge C5-6 drog dog G den dag de F I K M N de siden H2 de endlig H3 de eengang B de dog da A drog .. blifver] blir omsider H122] ÷ C D2(men senere indskudt i D2) 22-23ombyttet D1

115.232 Sluttet] B-N Sluttis A inden] uden N2-4 vact] magt C7-11 D1 E F1 G H2 I K M N1234 Som] Hand

GH241 fattig] *B-N* de fattige *A246* Jcke] Aldrig *C7-11G H251* Ney] Men / *K* klynken] *C D E / K N* ynken *F* Bynchen *L* hynken *M* bukken *H* lyche *G2* Ønske *B* ynsken *A253* Somme] De som *N2-4* bynken] *C1-6D2K1N* Klynken *F M* Ønske *B2* Ønske *B1G2* Sukken *H* yncken *A C7-11D1E G1 / K2L256* Skruis] Skrivis *C D E K2* Skrider *N2-4* pald] hald *C1-3,5-11D E F2H1,3I-N * 261* Humle] Himmel *B2C1-6F1G2H1,3IK N2,4 * 265* Hand..Prophett] Hand af Baadsmænd (-mand *C4-5*) har Profit *C D2* for] fra / *K* Bodsmend en] Baadsmændens *K* en] er *F2 H2-3* til *D1* Wdaf..opleet] Dog af høyste agtis lit *CD2481116.272* hummelvraget] himmelvraget *B2D2F1H / K* himmelvrager *C1,4-6N2,4273* hummelstilcke] himelstilcke *B2C1,4-6D2I1-3,5-6 * 274* ham] det *C D2276* dit] *B C1-3,7D2E F G1H I2-6K1L M N2,4* det *A C4-6,8-11 D1G2I1K2N1,3276* humle] hommel *D1F1G1L* himmel *C D2H / I* Himle *B2* fulde *K28-30*] ÷ *C7-8281* Dievlen] *B-N* Diefvelen *A282* Griben] Griffen *B1 D1 E F2 G H2-3 I1,3-5 N3284* Mens .. kiør] Af forurettelse hand klør *C1-4* Hand af forurettels kiør *C5-6* Af forretelse hand klør *D2* Af fornærmelse han klør *C9-11 * 291* Fix] for *H* det *IK292* Fanden] Satan *GH294* beforder] forfremmer *E-N295* Gribens] Griffens *B1C9-10 E F2G H / I N3295* Pestilentz] *B-N* Pestilentze *A296* Sententz] *B-N* Sententze *A301* mig och] *O!* mig *I304* min] din *M * 306* dog] mig *B*

117.313 mangel] mange *B1H2 I2-4* Raae] faar *B1* Ræf *C D* mand / *K314* hiort] *B C1-4,7-11D-N* hiorte *A * 32og33ombyttet N37anbragt mellem31og32M322* vorned] *B-D F-N* wornede *A * 323* tuder] luder *M325* Bechholts..prest] Beed og got for hver en præst *GH * Bechholts*] Bexholst *C1-6* Bechholt *C7-11* Holbeks *E * 325* din] *C-F L M* du / da *K* den *A B G H N326* For du tiener] Før du triner *N2-4334* wd af] Af een *M336* vell] ret *B-F I M * 342* fick] faaet *F343* designeret] destineret *F346* Skall] kand *H* grandske] dømme *CD* hans] den *C D E K* en /

118.352 maa skeep sig end *G1* sig ey *H* sig vel *D2* snylt sig] *C D1* sig snyltes *K* sig snylte / *1,3,5,6* slumpe *F* snylte *A B L M N * 354* Jndtage] udtage / *I355* Flock] *B C1-4,7-11D E-H I5-6K-M N2-4* folck *A C5-6I1-4N1* till..gaar] den saa tilgaaer *C9-11* de mon til gaae *C1-4* De strax tilgaaer *C5-6*356* Saa] At *C9-11362* self en] selver *C D* self] sig / *5-6 K363* Alt] ald *K* self *C D G2* sitt] sin *B-N37-50*] ÷ *C11375* øre] øye *N * 382* for] *C-N* i *A B383* w-kyndig] umyndig *G H* udtylte *C1-6,9-10 * 384* vden] ej for *C1-6D2H* ej til *C7-10D1* told] kald *C1-10D1*

119.391 J Nyder] Jer undes *H* Nyder] Dyder *C D393* Den] Dem *L M394* pæll] Hæl *K401* Seyr] Ziired *E G H 411* For os] Førre *C5-6414* Øse paa ham] Paa ham øse *C1-6D* paa] i *E G H L M N* naader] Naade *B-K M N* Naadens *L415* hielp forlatte] hielpeløse *C7-10E * 422* en] den *B C4-6 E F H1 / L N4424* mact] verck *C1-10 D426* Raaer] *E F G L M* Gaaer *C1-10D N1* Raader *A B H-K N2-4426* endnu] end *B1I5* nu *H1I1,2,6K N2-4* med *H2-3*

120.434 klem] skam *C4-6 K* meen *G H435* Keyser] Keyset *H* store Konge] Konge! Store *E-N442* fattig] *B-N* fattige *A444* Midt..død] Mit udj vor Modgangs Stød *C1-10D452* som] ÷ *B D2G H* her] ÷ *C1-10D1463* Trompeter] Propheter *C1-7,9-10D1464* Simoni] kogleri *C1-10D465* da] her *C-E I-K* dog *F2G2H1M N2 * 466* hun] dend *F2 / K* stedse] største *E2 / I M*

121.471 glatte] falske *IK474* ærens] hæders *C1-10D475* For de] Den, som *C1-10D476* Giøres de] Giør de dem *N* de] strax *C1-10D483* jo] 482 da *H* ey *E N2-4* der *C7-10484* som en] nu som *M N* stanck] Brand *C7-10* Storm *E* tant *C1-6D* stinkend' *B496* hviil] boer *N* self *F M503* de .. vell] vel høyt kand *C1-10D504* Tør] Far *C1-10D505* da] du *GH506* siunge] tale *C7-10D1E2F H2-3M N4* sige *N1-3* skrive *E*

16. Visio Abrahamstrupensiset Svanholmensis

Signaturfortegnelse:

A1 Nid. 69,8°	p. 263
A2 Rostg. 237,4°	p. 139r
A3 Nks. 819c,4°	p. 104
A4 Thott 742,2°	p. 20r
B1 Ulld. 447,4°	p. 51
B2 Coll. 536,4°	p. 104
C1 Nks. 819b,4°	p. 405
C2 Thott 1527,4°	p. 44
C3 Nks. 818b,4°	p. 140
D Nid. 309,4°	p. 225
E Nid. 308,4°	p. 20v

E1 Berg. Mu. 84,8°	p. 30
G1 Add. 167,2°	p. 841
G2 Coll. 538,4°, I	p. 142
H1 Nks. 819,4°	p. 268
H2 Berg. Mu. 397,4°	p. 38
H3 Oslo U. B. 295,4°	p. 38
H4 Stockh. Vn 88	p. 15v
I1 Gks. 2405,4°	p. 29
I2 Oslo U. B. 260,4°	p. 45
J1 RiA., indlæg (31/51679) løst blad	
J2 Nks. 2817,4°	p. 37
K Thott 1528,4°	p. 257
L1 Add. 247c,4°	p. 182v
L2 Nks. 1670,2°	p. 48
M Thott 1975,4°	p. 19
N1 Oslo U. B. 215,2°	p. 38
N2 Add. 248,4°	p. 197
N3 Nks. 4493,4°	p. 210
O Gks. 2404,4°	p. 178
P1 Add. 113,8°	p. 75
P2 Nks. 355,2°, III	p. 89
P3 Coll.516,4°(til v.20)	p. 91
R1 Nord. 1170	p. 61
R2 Oslo RiA. 54,2°	p. 59
R3 Nid. 309,4°	p. 313
S Oslo U. B. 624,4°	p. 96
T Add. 258b,4°	p. 1
U1 Add. 249,4°	p. 17
U2 Add. 483,4°	p. 11
U3 Coll.516,4°(fra v.21)	p. 91
V1 Nks. 405,2°	p. 152
V2 Nid. 549,8°	p. 75
V3 Kall 395,4°	p. 14
V4 Oslo U. B. 611,4°	p. 234
V5 Nks. 999,8°	p. 100
V6 Nks. 829,4°	p. 41v
V7 Ulld. 528,4°	p. 87
V8 Århus 331,4°	p. 105
V9 Hertel, I	p. 172
W Borreby B IX	p. 55
X1 Add. 160,2°	p. 38
X2 Add. 484,4°	p. 100
Y RiA. (I)	p. 81

122. Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 263 ff. -1-2 Visio .. 1678] A1B2 Visio Abrahamstrupensis et Svanholmensis B1 Miracula Mirabilia det er J1 Mester Jacob Wormbs Schriff J2 Visio Abrahamstrupensis eller I1 Visio Abrahamstrupii eller I2 Visio Abrahamstrupii et Svanholmii eller G N O Visio Abrahamstrupii C3 Visio Abrahamstr. H1 Visio Abrahamitica L Visio Abrahami A4R Visio Abrahami Meteora (Meteori U2 Meteosa V2) eller T-X Geistlighedens Suck Visio Abrahami Det er D ÷ A2-3C1-2 E F H2-4K M P1-2S Y2 1678] Auth. Jac. Worm. Vid: nok et andet Siun, pag. 108 P23 vnderlig] Synderlig(t) J2K L R1-2S T U1-2V1-6,8-9W-Y och Sældsom Siun] ÷ F G Siun] ÷ A2D E F G H13 dog..Sandferdig] ÷ M T3-4 dog.. Som er] ÷ N O Sicker] vist SU1-2V-X * Sicker och] ÷ E Sandferdig] Sandferdig Siun A3D E F G H1 4 Som er] ÷ E I5 Svanholm] A2-4B2C3D F G2 I-O P1-2R1T U1V1-4,6-9X Y Svanholm A1B1C1-2E G1H R2S U2V56 Hvor] Hvorledis G L2M N O Y Hvor, først K Da først R1 Da P R2S T ÷ A2,4B I L1U-X 7 En sterck] Dend sterche P R1 S-V Dend store W X8-9 Jblant hvilcke Opkom] Opkom (kom PR) Jblandt disse Skyer P-X12 Som] saasom C ÷ A4 B E I K M N R1Y12-13 J..Jact] i Persisk (Persicks) Dragt S-X13 per-force] process(o) F G H1-3 profos M N O * Jact] flugt A2G H4L2M med] med et E-H L-O horn] hornet J P R1-2S T U V1-8W X paa] veed D E S V9W Y13-14 hvis..forgyldett] ÷ F T U V1-8W X17 kunde] kunde have H3-4 I K L R1T U V3-9W Y * 18 Wid .. itt] Var paa en Gylden Lavet satt ved

dend højre Side et VW Wid .. Støcke] Var sat ved dend højre Side et guldmundet Sølvstyche P sin] dend A2,4 B C D F-I K L M P-U V1-7X Hanens E lod] laa GH M N O stod E L den .. Sette] ÷ L den] der H M-O ÷ E Sette] sat E opsadt M N2-3O ÷ C H N120 Guld] puurt guld P R1-2S-U V1-8W X22 Brand2] ÷ J2K R1-2S-Y23 Jdell] ÷ E J2L-O P1-3R1-2T U V1,7 * 24 6] ÷ G1 Hæsselig] hesteligt A2B2G2H1L1U1 * der] det C E I2S T U V1-2,4-9X dette D V3 dend B der hafde] med F G H ÷ N125 och Skiefve] ÷ H2-4 J2 S T U V1-8 W X27 mens] ÷ F G H L R1-2T U V2-7W X

123.28 7.] ÷ R1-2S T U V1-8X Der] Da I V9 der nu F G H ÷ E L2N3Y Der denne] Dog den T U V1-7W X * stedse] stoed och F G H saa 484C * galede] galede af (udaf U1V3) sit Jægerhorn T-X galede af sit eget neb F29 seett] ÷ E F G1N2-3O Y29-30 och .. Jegerhorn] ÷ R1-2S-X30 Allt] Hane M O ÷ P Aff sitt Jegerhorn] ÷ F Jegerhorn] eget Horn H eget Neb G * 31 8.] 7 R1-2S 6 G1 ÷ T-X Strax] da strax S-X ÷ I Skofven] en Skov S T U V1-7W X ÷ B2V8-932 denne] dend E G P3R1-2S-X33 den] och dend A2B1C2-3F G H1/1L2N R1-2S-X34 vrede] vriede S T U V1-5,8-9W X vridde N1 vejede N2-3O V6 vendte F G H I K L P R1-2V7 * den1] hand M N O T Y ÷ F G H J2 V4,8,9 den2] ÷ D-H J2K M-P R1-2S T U V1-8W X Y * 35 och dett] saavelsom paa P R1-2 S T U V1-8W X och paa V9 dett] det Haltede P3T U V1-2,4-8 det holdede V3 det paltede W X det tendte S dett Sølf Støcke] Sølfstycket P1-2 R1-2V9 Att] Saa ST U V1-8W X saa at R2V9 saaledis at I36 Jndtill] ÷ J2 O P S T U V1-8X * Mellem36og37indskydes: 9. (8. R1-2) Saaes i Lufften een Schultende Schytte, som skiulte sig bag (bag ved R1-2) Hanen til et lidet raadet træ, som siuntes med Sølfgreene at bære blege bladePR1-2 7. (8. SW) Dernest saaes i Lufften een Skytte (Skytten S W) som Schultede (skyulede T skiulte V2 Schulte V7) sig bag ved Hanen, til et lidet raadet Træ, som syntes med Sølf-Greene og (at S) bleege (bære S) Blade S-X 37 9.] 10. P 8. J1 T U V1-8 W X 7. G1 ÷ L2 R1-2 Lige som en Engel] Dernest (Derefter S T V2,4-8W X ÷ O) saaes i luften (÷ U V3) En Engel (en fugl U V1,3) O P R1,2S T U V1-8W X kom] Som kom O P R1-2S T U V1-8W X38 Salfve] Sølf F G H M N O udi haanden] ÷ J2PR1-2S-Y39 bliant klædde] ÷ U1-2 41 10.] 8. G1 ÷ H3-4P R1-2S-X42 Førsten .. dig] Fyrsten, holdt (÷ V4) dig fast ved de (disse R1) Norske (Nordiske R2) træ-gamle (tro-gamle P gamle troe S U V1-8 X træ V9 gamle træ W ÷ T) Bielcher og lærde (viise og Lærde S T U V1-8W X og viise og lærde V9) Mænd, men tag dig P-X vare] vel vare G H K M R1-2T U V1-7W X Y44 och1] for dend Schultende (Schultede/Skultede S U V skiulte T) Schytte, der (som S) lurder som en Ulf, og (og] ÷ P S) P R1-2S-X baaell] ild P R1-2S T U V1-8W X de] disse PR1-2S-X45 ofver sig] ÷ P46 udlagt] her begynder R348 Commissariat] A4C-M N1P R1,3S U V2-9W X Y Commissar N2-3O Commissariatet A3B Commissaritet A1 * Strax] XI. Strax E Strax derefter P3S T U V1-8W Men strax derpaa V9 Strax da Y49 vinger] A2B1C vingerne F G H J1K M N O T-Y sine Vinger P vinge A3-4J2 ÷ E vingen A1B2D S50 refnede] brast (brøst V1 brast i tu V9), den Schultende (Skultede S U1-2V skiulte T) Skytte falt i (ind i S V1-2,5-9 ned i U1-2V3-4) en tornebusk (tornebusken V7) R S T U1-2V vdslychedis] udslychedis, den Schultende Schytte faldt ned i en Tornebusk P350-51 Parderens .. dumme] ÷ G51-53 fordi .. samme] ÷ P1-252 dette Myterie] ÷ S Myterie] A2-3C-H J-N P T-X Myserie A4 forræderie Y Mysterium A1B I O R52-53 och..regenbuen] ÷ J2 53 samme] ÷ F-H K485M-O P3R-Y54 ned dratte] uddrate J nedfalde E N O R1-2U2 neddrøppe K ÷ H55 Marcken] jorden I P3R * 56-70 Hvilckett .. Forklaring] placeret efter digtet A4 ÷ I56 Hvilckett Alt sammen] ÷ R Att dett] ÷ D F G H K N1P U2 Att dett Saaledis] ÷ L Att dett..staar] saaledis som skrevet staar P56-58 Att dett..vidner] hvad som er passeret bevidner i Sandhed E 57 Saaledis .. passerit] saaledes er passeret V4 Saaledes er (at vere saa F G N1 at være S) Passeret som schrefuet staar F G N1S T U V1-3,5-9 W X *58 dett] ÷ D F G H M T N O R U2 V7

124. 59 Gerløv] A2-4B D F-L N1R-X Giørsløf A1*61 paa Ourøe] A2-3D E H1J K O-U V1-2,5-9W X paa Overø A4* i Overbye B paa ørøe C1-2 i Ørøe C3V3 Arrøen F G Ofverbye A1 * 62 tillige] Tilligemed E L N3O-X62-63 och .. Abrahamstrup] ÷ D-H J K M-O R-X62-63 Af Abrahamstrup] ÷ B64 Housved] A2J2 Horske W Horrensued J1 Hoved B F H2-4 horse S-V Haristed(s) D L-N P Y Hospitals O R Horsved A1,3,4 C K * saa] A2-4B-D F-H J-Y ÷ E Som A165 Af Svanholm] ÷ O R-X67 sin Eyermand] Eyermanden O R-X Og] og at P R Saa og at S-X69 Allesammen] Alle A2-4C-H J2-M N1O-X69-70 saae .. forklaring] som (som dette R1-2 som det R3) saae og med forundring læste gjorde Griben nogenledis uskyldig i nogle Poster, som hand var andklaget for af de andre Fugle O R som Dennem (dette S) saae, med (læste dem med U2) stoer (÷ V1) Forundring læste (med .. læste] og igiennemlæste S læste] læste dem U V X) og gjorde Griffen nogenlunde (÷ V3) uskyldig (undskyldig U1) i nogle Poster, som hand var anklaget for af de andre Fugle. Her (Herpaa U2 Herhos V4-9) følger nu (÷ V3) Verset (paa U1V2-3W X) (Her .. Verset] ÷ S V1) S-X

Digtet: 1 bleser] blæste B1C3F G H J L M N S blæs da B22 bles] drev L M N gich F G H flyer P3U-X fløy B1S * 3 Sudvest] Sudost B2E I1 J-N P-Y Sydøst O Nordost] Nordvest A2-4CE F Torden P R Norden K Y 4 Og] A2-4C-Y De A1B5 Wind bles] blæsde L M N blæser Y Kop] krop B1N2-3V4-9 top V36 lenge] lenger C F G H K-O R1,3S T V1-6,8-9W X Y Lengre U2 lengere J2 meere B8 Lad ham ey kiende (kiendis H tiende G)] A2-4B-Y Och lad ham ey kiend A19-10] ÷ M N2-3O9-12] ÷ L10 Konger] kongen A2B-E I L N1P-Y de] Hand B C I P R S U V3-9W X Mand T V1-211 klucker] A2-4B2C-M P-Y hychler O kyckler N kucker A1B1 effter] A2-4C-X ofuer A112-60] ÷ K12 self] fuld F G H M N O P1-2 til E P3U213 Forræderens] forræderes A3-4D E G H M N1 forræderies F L N2-3O14 Troe ey dett] Det falske L M N2-3O15-16] ÷ O 17 kock] kiek B R1U-X kyk T ey E18 duun] kam M N Y hud L19 hannem] Hanen A2-4 B2 C E F G I1L-P R1-2S Y

125. 21-60] ÷ P122-25] ÷ V4-9 28 Dem] Men(s) O P2R2-3S-X30 røldet] Ruldet F G H2-4M N2-3P2R1,3 trillet S-X 31 Winden] A3-4C-G486H2-4I2J L2M N O P2R T-Y Windet A1-2B2H1/1L1S * 32 tung] tykt U2-333 denne] selv den D I R1,3S-X selv det Y denne Malm] den (det L1) Metal L M N P234 Narrenstorps parti] Narrenstorphis Pack N O35 nog] A2-4C-J L-O vel P2R S-X och A1B36 oppaa .. veeg] paa kroppen hans saa

veeg *F G N O37*] ÷ *J240* der] dend *R-X* det *J* Jld] ind *R-X* *Mellem40og41*indsætter *T* vers**5-12**af*Post Scriptumet, se kommentaren41* self den] denne *A2-4C-J L-O P2R-U V1-7X42* Smaae] Smaat *C1-2I P2U1V1-743-46*] ÷ *A2,4N2-343* ud] dennem ud *M44* gruud] krud *DS-X* gruus *H2-4* kruus *W* Grund*J245* De] Der *C SU V1-7* * for] ret *O-T U1V W X* saa *E U2-350* Der] Dend *C F G1H I J1L-O P2R S U V3W X* Jer *V5-7* Da *A2-4B1G2J2V2,4* Og *V9* oplucket] udsluchet *F G* 51 Vinger] *A2C2E F G1N O S T U V X* vinge *A1,3,4B C1,3D G2H-M P2R52* Hovsved] *A2J2* Horsved *A3-4C* harsued *G J1W* Harrested *L N P2* Harr'stad *M* Danmarch *O R* Norden *T-X* Verden *U3* Korved *A1* * Hanen.. Skam] hand faae Last og Skam *S-X53* Støcke-malm] krummet Styk *U1-2V2-5,7W* krumme Styck *U3V1,6,8-9* krumme Støcke *T54*] ÷ *B2* Saa at det] Paa det det *U V W X* Paa det de *T* kunde] skulde *TU V1-8W X* fleere] meere *L U-X* finter] Finte *C L1* hinder *V5-9*

126.*Mellem 54 og55*indskydes:

Dend falske Schult-ed skytt (Schult nedskiødt *O*) i tornebusken falt
Saa hand opstungen blev af Slinger overalt
Thi Himlen naadig saa til Landets store møye
Og hialp dend fattige som sad med taared øye. *O R S*

Den falske skiulte (Skulted *V 2,4* Schulted *U V 1,3,5-9 X*) Skiøt' i tornebusken falt
Saa hand opstunget (og stunget *U 2-3* og stucket *W X* opluget *V 2,4*) blev af slanger
over alt
Det var ham heel vel undt, den Straf hand vel (her *V 3*) fortiente
Med alt det andet Pack, og Branden som der (er *V 5-6* os *U 2-3*) brendte. *T-X*

55 udblussede] udsluchet blev *F G H1JL M N P2S-X* udslugt da blev *R* * oc .. Vand] og svækkedes med
Vand *L M* og sluchtis udi vand *E* da (og *T U1V X*) sagted (sagtis *P2R1,3* lagdis *S*) storm og vind *O P2R S T U1V W X*
och suechedis den vind *F G J* og stechet (stachet *H1*) blev 487 den Vind *H* og dempet Storm og Vind *U2-356*
kund' .. grand] blev som en Stok saa blind *F G H J O P2R S T U1V W X* blev gandske Stokke Blind *U2-3Mellem56og57*indskydes:

Thi Himlen naadig saae til Landets store Møye,
Og hialp dend fattige, som sad med taared øye,
Den falske Schuldtet Skyt ved Tornebusken faldt,
Saa, at han opstungen blev af Slinger overalt *P 2*

57 Lande] lange *F G H *58* det] *A2-4B-I L-O P2R-X* at *J* dit *A1* Snuble] *A B C* fugle *D E* steil och *F-H J L-O T-X*
Streche *P2R S* fire **159** rigetz] Riget *F G H J O P2R S U-X* grund] snart *F G* saa *H J O P2R S T U1V W X* da *U2-3*
Raad *L M N* adels] *A2G2H2-4I J1L M N O P2R T* Adel *A3-4C D G1H1J2U-X* adelig *F* Edel *E Y* ret og *B2* danske *S*
æt og *A1B1-* Finis Vaticinii Cygnæi Abrahamidæ *A1* Finis Vaticincti Cygnæi, Abrahami Doe *B2* A Dieu *A4*
Amen *A2* Finis *M*

17. Kongens Væmodige Klagemaal

Signaturfortegnelse:

A	Upps. Ur: V 275	p. 25 r
B1	Gks. 2403,4°	p. 167
B2	Nid. 309,4°	p. 11
C1	Add. 160,2°	p. 76
C2	Add. 484,4°	p. 159
C3	Oslo U. B. 260,4°	p. 166
D	Thott 1529,4°, IX	p. 17
E1	Add. 167,2°	p. 673
E2	Oslo U. B. 215,2°	p. 79
E3	Gks. 2404,4°	p. 93
E4	Add. 248,4°	p. 73
E5	Nks. 4493,4°	p. 78
F1	Thott 742,2°	p. 28r
F2	Nks. 405,2°	p. 190

G Add. 249,4° p. 302
H1 Add. 483,4° p. 83
H2 Coll. 516,4° p. 149
I Kall 395,4° p. 240
K1 Nid. 69,8° p. 294
K2 Nks. 355,2°, III p. 164
K3 Ulld. 447,4° p. 136

L Thott 784,2° løst ark
M Oslo U. B. 611,4° p. 155

127.Tekstgrundlag: Upps. Ur: V 275, p. 25r ff. - Overskrift: 1 Klagemaal] Klage *E G H I K M2* offver] ofver en deell Krigs Raads och Officerers *K4* befattet] forfattet *B C D H L* udaff] og aff *B C10* og retmessige] ÷ *B C1-2 - Digtet: 13* som] med *K15* mig] *B-M* nu *A16* forrædere] Forræderie 488*F-M* * **21** Tusinde **30.**] Tredive tusinde *B C E H I K* Tusind gang tre *D23* nu] alt *F-M* vel *E* ÷ *D24* myrdt] *B C E G H I K L* myrde *A D* * **26** med] i *K*

128.3] ÷ *D34* skonsk] ÷ *G-K34* og] og hver *G-K44* er nær død] snart Død er *H53* saa yndig og] Att (og *K2-3*) holdes for *K* yndig og fyndig] yndig og kyndig *E H I* kyndig og yndig *G54* huulsnedig] *B-L* huulsnedige *A56* Og] Att *F-L* Saa *M62* uddrucket] inddrucket *F G H K L M64* Tusinde fleere] Tusinde Fire *E F1G I K* Fiire gang tusind *F2* Tusind og fire *M*

129.71 Ti] *B C D E1-3,5F G H K3M* Thi *A E4I K1-2L* de] *B C D E F1G H I K M* den *A F2L74* Duncan] *Udg.* Dunkam *A-M* smøg] sneg *F2G H I K2-376* De andre snoede] *C D* Andre de snode *E-M* De andre de snode *A-B82* hengaa] indgaae *E G H I L M* qvarter at hengaa] quarteeret at gaae *F K86* dog] *B C D* ÷ *A* Hand..schyder] Thi hand ey skiuder *E-K* did .. hensichter] did hen som han sigter *C3E-I L M* der hen som hand sicter *K* Hand .. hensichter] Thi at hand schyder ej hen som hand sigter *L93* Voris] Mine *G-K95* Magasin huus] Magaziner *G-K* ***101** med] mod *F G H2102* bold] kold *F-K M* kaldt *L 106* Voldte] Voldt *F H2M* aarle] *E L* saa aarle *F-K M* Orlog *B-D* orloff *A* monn'] *Udg.* mon *A-M*

130.114 Som..paf] Hand maatte smage de (dend *F2* det *F1K3L M*) danskes (Danske *F2I K3* dødsens *F1L M*) Puf paf *F-M* vidderlig] ridderlig *B C D E116* Forrædere] forræderne *F2G H I L* Forræderen *D E2-5F1K M* sig der] sig derved *E F H-M* derved sig *G* sig dertil *C3121* den] din *D F2G H I K2L126* den ene vil] vil eene den *C* øde] *B-M* døde *A13og14ombyttet K3131* schyld] faut *K* fejl *H133* om] *B-M* ÷ *A* beskyldet lit] *B-E G H2-3I K* lit beskyldet *A F H1L M* lit] tit *E G I* kun *H136*] ÷ *E1146* vogner] vaager *K* hand vogner] er vaagen *H*

131.153 oppaa] *B C F M* da paa *H* ud paa *E2* paa *A D E1,3-5G I K L154* oprigtig] *C E3H* saa rigtig *D F K L M* saa oprigtig *A B E1,2,4,5G I155* præsentere] prætendere *L16*] ÷ *K2163* Seyeren] *B C E F1G H M* Seyer *I* Seyren *A DF2K1,3L164* fremstillet] *B C E F G H I K1,3M* anstillet *L* fremstiller *A D165* Pløndred] *E F1G H I K1,3L M* Pløndrer *A B C D F2* fanged] *E F1G H I K1,3L M* fanger *A B C D F2172* naun] navne *B C* ey] *E-M* ÷ *A B C D174* Vundet] Bundet *E-M176* Cronen] Kongen *G-K* æhren *L i*] *B C F-M* de *A D E 18 i K2anbragt efter15 181* scham feldet] skammelig *G H I* skamfeldig *E* skamfulde *M182* offvergaff] veeg af *G-K*

132.192 opdegget] *B-L* opdreegit *A M194* ja] og *E G H I M* i *D L202* megit] ilde *B C203* riderlig] redelig *F K1L* reddeligt *K2206* beklagde] anlagde *B C212* frische] gandske *G-K214* paa] *B C F-M489* ÷ *A D E215* Forræd'ren] *E2-3F1G I K* forræderen *A B C3E1,4,5* * **216** den] hun *D F G H I K M* sterchere] stercher mon *D* lengere *B C225* schamme] Skaane *C*

133.23] ÷ *K3232* krigsfolch] folk *G I K1-2* folk de *H234* arm den] Arme *C3* Aarm *B C1-2D E G H I K M* Orden *F1241* den] *B C F1G H I K1-2L M* de *A D E F2K3244* velsigne] *B C1-2D E F G W I K L* velsignet *A C3H2M252* toefvett] *B-L* torffvit *A254* De..udj] Hver sine døde begrov i *E G H I* ***255** ridt] Tog *GH1I K2-3* * **255** da] *B C D G H* fort *F1L M* først *F2* stoort *IK* strax *A E 256* fied] fund *E H1I* paafund *F1* foed *L* fard' *M262* plyndrede] *B C E F G H I K1,3L* plyndret *A D M* ***263** maatte] *B C F2M* maat *K3* monne *E1,3I* mon *E2,4,5GH* maa *A D F1K1-2L264* ønscher] ønsckte *B C M266* Tartarers] *B-M* Tartarer *A*

134.271 Mænds] *B C1-2F2G H K M* mands *A D E F1I L* ***28-70**] ÷ *M285* Capitler] Capeller *E4G H I295* ey..bestande] imod fienden (fienderne *E3*) ej (÷ *E3*) stande *E-K303* graane] blaane *E G H I306* sig] saa *G H I K2-3* hand *E3-5* ÷ *E1-2F K1L*

135.311 Udødelighed] *B C F1* Udødeligheder *E* Udødelig Hæder *F2G H I K L* U-dødelig Ære *D* Udødelig *A313* Dyden] Dyd og *E-I* ***315** i blaa] iblant *B C* udi *E-I316* nedfølger] medfølger *D-K* og følger *B C* følger *L321* Kees-] *F1* Keis *K1* Kneis *E3* Knis *E1,2,4,5* Krus *G H I K2* Krigs *D K3L* Krist *B C* Kryds *F2* Keist *A322* thi] ÷ *E F2G H I K* Søslag] Søe-Slaget *F2G H I K2-3322* holt] stod *G-K324* Vel Madt] *A B C D E K2* Velt Mact *F1* Wolmat *K1,3L* Voldmagt *I* Vor Magt *F2G H324* ære] æren *B C E-I L331* Strandvagt] *E F2G H I L* Vagten *F1K* slaget *A B C D336* den] dett *E F L* slettere] slette og *F L* Her .. jefne] Her kand mand alting vel slette og jefne *G-K344* granvoxende] *G H1K L* Granvoxede *H2* graa-voxende *D E I* graavarende *F2* granegroede *F1* graavoyende *A B C345* indgraffvet] udgravet *B C D345* blant] i *F K L346* Saa .. udslipper] Ærens priis aldrig for hannem

udslipper B C udslipper] hensliper E F2G I K*

136.351 Rygen] B1D E F G H I K L ryggen A B2C**352** saa] som E F2G H I L ***353** Königsmarck] B-L Kiønningsmarck A Dandtzet] dantzer E-L saa] som E-L**354** agter] atter C F-L Hand .. agter] Agter at vinde E * nys-miste] F1L nye-miste E G H1I K nys-misted F2H2 eniste A-D**362** Svecus] Svendsken F-L**363** et] mit E-L**364** trilder] rinder G H I K1-2 render K3 37 og**38**ombyttet L**373** Königsmarck] B-L Kiønningsmarch A**375** mands] Mænds B C E2-5G H I K * snart] strax B-L**382** Snappet] snapper E F K1-2

137.391 schut] skeedt B C**393** stod] staaer E F1G H I**394** sette] gjøre E G H I i stand] bistand E G H I**395** Königsmarck] B-L Kiønningsmarch 490A**401** er] blev E3G H I K 41] ÷ E I**411** ô] Jer F G H K L 413 Joab] F G H K L Svoab A B C D E 414 Forræderies] B E F2G H I K1,3L forræderens A D ***415** Svecus] Svensken F G H K L**415** omratter] hand rutter G H K omrutter D F L * **416** stratter] strutter F G H K L ***422** stride] E-L fichte A-D**423** schuler] skiuder E-L de..Hare] en Hare at leede (beede C2) C da bedre en Hare E1-2F G H I K L**426** Da] Saa G H I K

138.432 paa jêr] nu paa F1G H I K2-3 paa B C jêr] den E F1G I K L slig F2 Udaff jêr] Af denne H**433** sin] sig D E F1G H K L**443** mands] Mænds B C E Mænd G H I K2 mand K1,3 ud aff] B C1-2L hand af C3 aff A E-K**452** alt] ah F-K om L og E**454** fuld] heel G-L huul F2 ret F**1456** Svecus] Svendsken E-K forviiser] udviiser F-L**461** ÷ K**465** kand løffven forvende] hans Søfn (de G) forvender E G H I**466** monne] ofte E G H I brende] brender E G H I

139.481 legger] C F G K1,3 ligger A B D E H I K2L**481** spekker] B C F-L secher E spræcker A D**484** De saasom fugle] B C Men hand som (saasom F1) en fugl F1K1L Men hand som fuglen E F2G H I K2-3 Hand som en fugl A D**486** Capperne] Caperen F L Capren K 503 Önnestad] Udg. Önnested K1L Onnsted (-stad) A B C E F2G H * 506 Gud] dog E G H I fienden] Svecus E G H I

140.511 bedre] hielpe B1C * **513** skar] B-D F-L schiær A E**524** gysnede] gysede B1C E I L ***545** moed] Mord B C**546** Giører] Giver E-L

141.554 Feerkam] Fersen G H I K2-3***555** Dyden] B C Udj A D-G I K * orden] Eeden F2K L ***562** løse] F løs A B C D E G H I K L**563** huem er det anden] F1 hvem det er anden F2K1L hvo (hvor K2) det er anden E G H I K2-3 hvor er den anden B Hedning og anden C huor er det anden A D**57**og**58**ombyttet i K**583** Giff] Gid B-L**586** indmane] nedmane E G H I

142.592 underdanerne] Undersaatterne G-L**601** og] ei B C E G H I**605** bevege] bevare B C**606** kongen] Folket B C**616** Riget] landet D-I K2-3L**621** ÷ E**3621** Hr.] B C F-L Der A E1,2,4,5 * de] af B C 623 Hr.] St. E F G H I K L**626** skal .. ude] skal vere der ude F K L skal blive herude E1,2,4,5G H I skal her være ude B C

143.631 Refstorff] B-L Refstorffs A**634** stod] staaer E G-L i] paa E-L**635** spared] D E1-2 sparer F G I K L sparte H svared E3-5 sporet A B C**643** tardanse] cadance G-K Finantze L Trojanske E**652** naadelig] mandelig K * **661** Der] Her G-K 666 slig] Jeg F G K L mig H I de C

144. 67 2 Hycklere] Hyklerne E F 2 G H I K2-3 Hyckleren F 1 K 1 **67** 5 Hyckleren] Hyklerne D E 2-5 G H 1 I K 3 Hyklere B C E 1 K 2 L **67** 6 Huer .. loffve] Mand dennem derfor høit monne love B C 1-2 Mand dennem høyt monne derfor love C 3 **68** 2 Diuretz] F-K Dyre L De krigs D Den 491 freds B C De freds A E **69** 2 retferdigheds] retferdige B C **69** 3 riime] mine E-L **69** 5-6] ÷ D **70** 4 jo siunet og altid] Synet og alting E G I Siunet for alting F Siun for Alting (altingest K 2-3) K L * for] og F K L **70** Hamborrig] F K 1 Hamborg A-E G H I K 2-3 L

145.4 vildelser] Vildelser og Vildfarelser F2K1L**6** det] B C ÷ A D F2K1L**15** tydelige] B C F2K1 lydelige A D L

18.8. Vera Snarrefrodii

Signaturfortegnelse:

A1 Nks. 405,2°	p. 237
A2 Add. 249,4°	p. 334
B1 Gks. 2403,4°	p. 267
B2 Add. 160,2°	p. 107
B3 Add. 484,4°	p. 191

C Oslo U. B. 260,4° p. 143

146. *Tekstgrundlag: Nks. 405,2°, p. 237 ff.*

148.43 utrum] an *B* **C50** facem] pacem *B* pocem **C51-53**] ÷ *C*

19.9. Phænomenon Parisiense

Signaturfortegnelse:

A Nid. 69,8° p. 268

B1 Nks. 819c,4° p. 181

B2 Thott 742,2° p. 26r

C1 Nks. 355,2°, III p. 222

C2 Add. 113,8° p. 130

C3 Coll. 516,4° p. 298

150. *Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 268 ff. -2* eller] Efter *B1* Efter en *B2* ÷ *C28* sig .. følger] i sandhed sig tildraget, som følger **B9** stil: nov:] ÷ *B C* Mathematici] Mathematici Regii **B10** til..med] Vaare forsamlede till Pariis med **B11** forsamlede] ÷ **B13** Constitution] Constellation **B15** saais] søntes **B17** oc] ÷ **C18** at holde] ÷ *B* sterch] sterck og streng **B24** och] *B C* eller **A28** gjørende] *B C* gjøre **A29** subsidiar] Subsidie *C* Subsiliar *B1* Auxiliar *B2* imod] uden *B*

151. 32 rof] rof, hord *B1C* rof .. brand] Roffv og Brand, Hoer og Mord *B2* oc] ÷ **C33** 5] *B C* ÷ **A37** forføyede] forføye **B40** nebulosas] erraticas et nebulosas **B41** self] ÷ *C* med] ÷ **B42-43** oc..hannem] ÷ **B44** begge] lenge *B* Apollinis] *B C* Apollini **A46** hand] hand dog *B C* 56 ved] med *B C* derofver] dereffter **B59** imod] for **C60** har iche] icke haver *B* ej har *C*

152. 64-65 bello Vulcaniano] bello Vulcani jam *B1* Vulcani bello jam *B2* 67 eller] (h)eller och **B69** bemegtige] bemectiget *B* **C70-73** Mars .. sin 492 sphæra] ÷ **C283-85** iligemaade .. Mercurius] ÷ **B93** hun] hand *B C* regner] overregner *C*

153. 97 gierighed] Gierighed, Uduelighed **C98** søfnactighed] søfnactighed, uforstandighed **B99-100** oc .. forrederie] ÷ **C101** Tørchische] Tydsk **B103** schraaler] skryder **C106** ruinerer] Minor eder *C2* Minor er **C1111** raade oc] ÷ **C111-112** Konge .. rige] Kongen, Cronen, land och Riger **B118** nu] nu ochsaa *B* Saa] ÷ **C119** hun] dend *B* scharp] ÷ *B*

154. 128 Svend] Sønd **C132** oc] eller **C133** Derforuden] desligest(e) **B141** en deel] ÷ **B148** upaaklagelige] ulastelige **B156** dreyer] driver *B* drager **C158** langvarende] langvarig(e) *B* lunge *C* **159** slet] plat **B161** i] *B* ÷ *A C*

155. 168 belønnes] lønnes **C169** begynder] begierer **C170** Sig] sin **B173** mange] ÷ **C178** commissaritet] Commisariated *B* **C179** Deltolton] Deltotin *B1C* Deltolon *B2* som ere] ÷ *B* **C181** Horoscopo] *B C* horiscopo **A186** sine] fiire *C* qvarteer-] *C* quartier *B* kvarter, **A187** kand] ÷ *B* **C192** verch saa] ÷ *C*

156. 195 heel] meget **C202** gjøres] svaales *C* ditte] det *B* **C204** bringis] tvinges *C* den devotion] ÷ *C* hun maae vist] ÷ **C208** endocsaa] end och *B* **C222** ned] ind *B*

157.229 allierede] allierte planeter *B* **C235** hart] stærkt **C252** Lunæberg] Lynenborg *B1* Lüneborg **B2254** at abouchere] à la Bonne chere *B* abouchere med] consulere **C255** Biscoppen] Biscop *B C*

158. 265 mange] ÷ *C* paa himmelen .. formørchet] over Horizonten **C268** Parisiensium] præsentium **B273** et facultatis] *B C* facultatis *A*

20. Geistlighedens Heste-Suck og Hoppe-Gisp

Signaturfortegnelse:

A1 Thott 742,2°	p. 22v
A2 Nks. 819c,4°	p. 48
A3 Rostg. 237,4°	p 118v
B1 Nks. 405,2°	p. 538
B2 Nid. 309,4°	p. 221
C1 Nks. 1670,2°	p. 30
C2 Add. 247c,4°	p. 203v
C3 Nks. 355,2°, III	p. 116
D Thott 1528,4°	p. 266
E Oslo U. B. 215,2°	p. 26
F1 Kall 395,4°	p. 229
F2 Add. 249,4°	p. 285
G1 Add. 483,4°	p. 101
G2 Coll. 516,4° (frav.41)	p. 144
H Nid. 69,8°	p. 360
I1 Gks. 2404,4°	p. 380
I2 Ulld. 447,4°	p. 165
J1 Add. 160,2°	p. 210
J2 Add. 484,4°	p. 339
J3 Oslo U. B. 260,4°	p. 145
K1 Nks. 819b,4°	p. 291
K2 Thott 1527,4°	p. 134
K3 Nks. 818b,4°	p. 116
L1 Add. 113,8°	p. 139
L2 Coll. 516,4°(v. 1-40)	p. 144
M RiA. (I) (kun	fra v. 65) p. 1v

159. *Tekstgrundlag: Thott 742,2°, p. 22v. - Overskrift: og Hoppe-Gisp] ÷ B2 - Digtet: 1 Folck og] ÷ F G13 vern og] H I I J K tit og C flittig B2 stedse G1L2 Tide B1 tiden A3 Tid og A1-2D E F *4 Kirkers] kirkes A3B2C3D H I K L Kirkens C1-2E F2J hav'] B D E F2G1 hold C tag' I1K L tage H I2] have A C F15 omspendt] tynget K *6 Thi .. mord] At J (ved J) vor hierte roed H I J K L flux] det H I J K L strax C8 Slæb] stand C nu L selv J15 da] rett H-L17 Ægypters] Ægyptens A3B1C E F H I J L2 Dend glubske K * 18 os] och D19 gjorde] pinet A2-3B piinte H I J K L21 lige gott] bedre snart H I J K L22 ey saa hart] icke saa D E F G123 Romer-Pafve Sielv] Pafven self Af Rom H I J K L og .. Store] en Tartar eller H I J1-2K og store Tartar- J3 eller Tartarers L24 Boe] by H I J1-2K L Land G1J325-84] ÷ D26 Præster] Præsten C H I J K L Riget] C E F G1H I J K L Riger A B27 Kirckers] Kirchens A3B C2-3E F G1H I J K L28 Da .. byrder] Da var det Dannemarck ulyckens Byrder (Byrde F) E F ofver] H-L var det C E F Heele G1 var i A1*29 Præsterne skall giffve] presten schall udgifue H I K L*

160.31 de] den A2B1H I J K L du E F2 * 32 sidste] A2B2C besche H I J K2L1 bidske K1,3 beste A1,3B1E F De .. sidste] de Bæste fik sin G1L2 * 33 Præsten] Præster B J 34 diefle] A2B2C1E I1J K L Dievler C2-3F G1/2 Dieffvell A1B1H *35 beder] øser H I J K L37 Studtog] Styk- og C E F G1 Stycke L2 Schel og A2 Skuder og A3 Skinner og B Skrifver och H I J K L138 De] Som H I J K L140 Stycker] Schurcher H I J K L41-84] ÷ L1 41 ey .. small] for smal, Nu ey er Ranch G 43 Katz] Fuchs E Kutz F *45 skaffer] have(r) B E F G H I J K af] paa C46 Hans] hvis B Lyd] Kiød E F1G48 sucker] siger E F G sucker sagt] beder hart H I J K du] hand H I J K faae] B1C1-2F2H I J1-2K faar A B2C3E F1G49 Den] Vor H I J K hafd'] A2B1C E F hafde A1,3B2 * sidst .. enist] kom sidst hafde kun itt H I J K53 Ham] dem E F G1 dennem G255 Hoppe] Heste H I J K59 Du] De H I J K titt] og I ret J61 fuldkommelig nock] till punct och priche H I J K nock] nu A2-3B162 Der] Naar H I J K63 See .. Courier] Fix (Flux H Strax J3) sprang (springer J3) dend (vor H K ÷ J3) Bonde Plag gick (og gick K3) fort i (som J3) en (÷ K) Courier H I J K494161.66 Staldmester] Staldmesters E F2H I J67 staaer] stod H I J K er C169 dog brugte J] blev brugt H I J K Geistlig] Geistelige H I geistlig tagne J70 J] De H I J Vi K frem] Af H K aldt I J 71 sattes] sættes A3B2C E F G M stripes H I J K72 skiuder] skylder B2C E F G1I J K M75 slenter] Slantrer A2-3B1I slunter B2E F H J M Tiden] lidet H I J K Skatten] skatter A3B2C1-2E F G2H I J M Skatte C376 Men] C E F G M Da B2 Paa A B1 Men .. Ruin] Om Riigets heel' Ruin H-K de passer] den seer de G passer] skiøtter H I J K78 nu] saa I J79 ingen] icke H I J K81 Huus] Sind H I J K82 Præste-Flock] prest och land H I J K Flock] folch A2B C F1G283 Gid .. Raad] Og Styrer selv sit Land, med ædle Danske Raad G Gid .. vell] Gid at han styre vil I J K Gid att hand styrer vell H vell] vil A2B C2-3F2I J K ved] med B2C E F H I J K84 Mund og Penn] alle mand K

21. Et andet Synderlig og Selsom Siun

Signaturfortegnelse:

A1 Add. 113,8°	p. 161
A2 Nks. 355,2°, III	p. 108
A3 Coll. 516,4°	p. 317
B1 Oslo U. B. 215,2°	p. 142
B2 Gks. 2404,4°	p. 376
C Oslo RiA. 54,2°	p. 57
D Nid. 309,4°	p. 230
E1 Nord. 1170	p. 59
E2 Oslo U. B. 624,4°	p. 93
F1 Oslo U. B. 611,4°	p. 403
F2 Nks. 999,8°	p. 150
F3 Nks. 829,4°	p. 65v
F4 Ulld. 528,4°	p. 94
F5 Århus 331,4°	p. 236
F6 Hertel, II	p. 229
G RiA. (I)	p. 12

162. *Tekstgrundlag: Add. 113,8°, p. 161 ff. - Overskrift indsat af Udg.* Et andet Synderlig og selsom Siun, udj Luciae-Nat, over Abrahamstrup og Svaneholm, samt over Aastrup, Ellebroden, og dessen omliggende Byer. Auth.: Jac. Worm. A2 Visio Abrahami præponatus pag. **75** descriptæ A1 Visio Abrahami A3B C D E F1-5 Abrahami Visio Secunda F6 - **4** værende] nærværende D F det nærværende E 5692] 1692. B D F17 Horens .. sampt] ÷ **F8** Ellebroden] Elleboeden E1 Elleboede F6 Ellebrode F1-5 Ellebroe E2 Ellebræden B Ellebreden A3**15** udj] med B-G med en A3**16** haand2] ÷ A2B C D E**20** Skiold-Møer] Skioldinder F Disse] Disse 2de**C22** kaldtes] kaldet B D kaldes CE1F2-4G**24** som Procuratores] med en Procurator F**25** knæfaldt] falt i knæe D * **26** tillige med] B-G med A**31** Sol] Solen B-G495**163. 35** og Foucan] ÷ E1F Foucan] Faucan D Faacon E2 Thoucan C Falican B**36** de] ÷ A2B-G**38-39** fred..begiærlige] ÷ **F39** begiærlige] begribelige E**43** allen] ald dend C**47** Skuldeløv] A2B C D E F1-4 Skude(s)løv A1-3D F**548** dette] disse A2F1-5 - *Digtet: 1 til] paa B-G4 i2] til C-G8 dybest] dybe D F9 forsvær] forsvar B D forspær F1-3 forsvar > forsvær F4**12** alle] Møe og A2B-G**13** piller] pille F G**14** søden] C F saadan G suden B2 Siden A B1D E skiller] Skille F*

22. Supplication til Kongen om Consumptionens oc andre schatters afslag

Signaturfortegnelse:

A1 Nid. 69,8°	p. 312
A2 Rostg. 237,4°	p. 120r
A3 Thott 742,2°	p. 21v
B1 Nks. 819c,4°	p. 51
B2 Berg. Mu. 7,2°	p. 136
C1 Add. 113,8°	p. 113
C2 Nks. 355,2°, III	p. 115
C3 Coll. 536,4°	p. 99
C4 Coll. 516,4°	p. 101
D Nord. 1170	p. 55
E1 Berg. Mu. 84,8°	p. 34

E2 Oslo U. B. 244,4° løst blad

F Gks. 2404,4° p. 29

G1 Oslo U. B. 215,2° p. 3

G2 Add. 248,4° p. 1

G3 Nks. 4493,4° p. 1

H1 Nid. 549,8° p. 101

H2 Oslo U. B. 611,4° p. 220

H3 Nks. 829,4° p. 25v

H4 Nks. 999,8° p. 67

H5 Ulld. 528,4° p. 71

H6 Århus 331,4° p. 78

H7 Hertel, II p. 95

I1 Add. 483,4° p. 54

I2 Kall 395,4° p. 148

J1 Nks. 405,2° p. 249

J2 Add. 167,2° p. 854

K Ulld. 526,4° p. 65

L1 Oslo U. B. 624,4° p. 88

L2 Thott 1523,4° p. 677

M1 Nks. 1670,2° p. 27

M2 Add. 247c,4° p. 201r

N Thott 1975,4° p. 121

O Nks. 2817,4° p. 73

P1 Gks. 2403,4° p. 291

P2 Add. 160,2° p. 173

P3 Add. 484,4° p. 297

P4 Oslo U. B. 260,4° p. 160

R Thott 1528,4° p. 102

S1 Berg. Mu. 397,4° p. 31

S2 Oslo U. B. 295,4° p. 33

S3 Stockh. Vn 88 p. 13v

T Ulld. 447,4° p. 262

U Nks. 840,4° løst blad

V Ulld. 447,4° p. 215

X1 Nks. 819b,4° p. 56

X2 Thott 1527,4° p. 158

X3 Nks. 818b,4° p. 78

Y Add. 249,4° p. 163

Z RiA. (I) p. 63

164. Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 312 ff. - Overskrift: 1 Supplication] Jacob Worms Supplication B2J1 Mag. Jac. Worms Supplique C2X Supplique C1,3,4L2S X Z ÷ G2-3L1 * til Kongen] ÷ E* L1 Kongen] Hands kongl. Mayst. J K P1-3 Kong Christian 5 X Kong Christianus 5tusM2 C 5 M1 ÷ L1R V2 Consumptionens] Consumptionen F G2-3 Consumptions A2-3B1C1,3,4D E E* H-O P2-3R S U Y Consumption G1V X3 schatters] Skatter X afslag] forlindring R afslag af J. Worm M Afslag, indgiven strax efter Freden blev sluttet (af J. Worm J2) J Afslag eller Forlindring P4 afslag eller forlindring Allerunderdanigst fremstillet af Hans Kongl. Mayts. ydmygste Tiener Jacob Worm. Supplicatio ad Regem P1-3 afslag Anno 1680. O ÷ X1-3 Supplication .. afslag] Ditto. T - Digtet: 1 hvad1] hvor B-E* E S der] den A3B C D H I J1K N-U Y * Jehu] Jesu G2-3H3-4 Jesus F H5 vi nu C4H1/ L M R Jeg nu K5 oc1] till A3C-G M P S V X ÷ U6 schal .. arfve] selv skal Land og Rige arve J K alt landet eene] alleene Landet C-F G1/ O P R X Y7 schatte] skarpe B omspent] anspendt H X8 til] mod F G R12 scorpione] Scorpionens A2C D E* H1,3-7I J L1P R U Y Scorpioners B H2L1M N O14 Joe] dog J K N 15 Hør] See C D E J2 Kongen] Konge A3C-F H-K M1N-S V-Z afgivet] afslaget P Z17 oc] dog C D E* F-J L M O P R X Y oc dit] goede E N paa det K dit] det A3B2C D E* F G H1-2I J1K L M O S U Y de H3-7J2P R V X dog] end F H I2J X3 og A3P2-4 nu C4I1 da K 19 Det] A2-3B1C-F G1-2H-L N-S U-Z Et B2 Dit A1G3M chun] som G P R X Z 20 - gal] - skrig C1-3D-F 21] ÷ C3 det] A2-3B C1-2,4D E E* G H1J2K L2M N P U-X Z dette O den H2-7J1L1R S og F dit A1 * baal] brand A2-3 rige] Riger A2B D E F G H2M R V22] ÷ H7 At] Saa V slet] snart B G R let D maa Vige] bortviger F G R V23 de] det A2-3B C E2E* H I-M O U V Y den P1X man P2-4 * vel .. fryct] der vel kand skaffes frygt F G * Veche] virche E J P V Z bære CD E* O * 24 slet forryct] Gandske Rycht H I forryct] bottrykt GJ L-R V

X Y *26 spiir] gang L bør M Dig .. himlen] Himlen dig dog / himlen] miskund X hende 497K S U Y Z28 ey] dog H I J nu] saa A2-3B2G1L Y og B1 ey H I J O U nu falde] nedfalde D E* henfalde C indfalde F meer i] udi C-F meer] ned P29 schat oc] Skatter B G-J L O P R X Z Skatte Y oc told oc Zise] told og Accise C-F M N U Z og Zise] Accise H I J R V schat..Zise] Told, Skatt og Accisse S30] ÷ I2 Har .. viisse] Os haver Tæret ud, dit Riis O Konge Liise I1

165. 32 det] A2-3-Z dit A133 Adelsmand] Adels Stand V34 sorg befunder] sorrig finder H I J L N36 gris] Geed PR37 Jefnes] Nefvnis A2-3B H I2L O efnis C341her begynder T Det..folch] Den .. floch E2I J2P R T X geistlig] Christlig CD O * 42 Lov] kald C-F I L N O Y Bud S43 slet udsuet saa] gandske suet ud H I J saa udsuet slet T Slet udsuede O Y krigens] kongens C F H5S1,3 kirkens M S2X3 * 46 drilllet] stillet H6-749 borttaget] er taget C D E X blev taget B2P R *51 de forbandelser] den Forbandelse C4 G H I 52] ÷ B det] A2 - Z dit A1 giord'] gjør C-J L-N P-T V-Z53 af (med I) Indqvarteer oc] B-G I J L-O X Y med Kop- og Qvæge A2-3 af Caperne og G af Caper og af R af Kopper og af S af Capere oc A1K P T U V Z54 hos] for F-IP R T ved C D E X56 Jeg] hand C D E* F O X Y de S T vi M hustru] kon' (kone J2) og C-F J2X * undergaaer] gandske gaar G59 Kopschat..schat] kop- og qvæg- og for dend Skorsteen-skatt C-F H-J L M O P * 60 ødeleggis] A2- Z ødeliggis A161-64] ÷ H3-7O62 det] A2- H2I-Z dit A1

166. 67 større] saadan H5-7S69 Lyd] Følg G H I J1 Raad] Mænd C1-3D E1F S T X71 Bancho] Bancken V X Bancker P T Pungen B Bancho op] deris Pung C4G H I72 At] Saa C1-3D E F X Og C4E* G H I L2M N Alt U mørche] grumme J73-76] ÷ H573 Det] A2-H4I-Y Dit A1* dog] alt J75-76] ÷ C276 lit] tit B2D N blit O Y fridt C1,3,4E-F X77 -stand] -Mand C4E G H I J1L1PR V Mænd I280] ÷ C3 fødtis] fødis A2-3B2E F G H2-5I J2K L M1N O P1,3,4R S1-2T U V X1-2Z føddis B1M2P2X3 født er Y82 tit] C-F J R X det K83 passerer] A2-X Z grasserer A1Y84 disverr', er] desværre C4E1E* F H I L-P V X3Y disver og C1-385 strid] Stand C1-3D E* F L M O X Y skyld E suerd N schat] stand N Værk G H I J *86] ÷ L2 mod] med O T for C4E G H1-3,5-7J1L1M87 mactis] Martis G H I J R88 tu] ned C1,3D E2E* X tu J] udi C2E1F J89-92] ÷ H592 saa nær] endnu C4D E E* G1,3H1-4,6-7 I2P4R X for os saa nær] saa ner for os B endnu for os D E1G2I1 saa nær uklart] end ey saa klart C1-3 som var uspart L M som før uklart N * 93 lindre] lyder A2-3B F J2 lyd da C1-3D E * L1 lyd du L2M N O * nu] end A2-3B E2O * tvang] trang A2-3B2C D E E * G3H I2L M P-T V X94 dit] det B C3D E2F G1-2H1-4,6-7I J K L1N O R-Y de G3 hielp maa] Hielpen H I96 Afslag] Afslaa C F G H1,6,7I1] L2N R S X Y Afgiv E P1-3T V Opgiv P4 * 498

167.99 stoer] staar B K R V Orlogs] ufreds C D E2E * F O X Y feide E1100 det] A2B C2,3D-Z du C1,4 dit A1 102 det] A2-Z dit A1104 Det] De B G2-3H1,3,4,5,7I J1K P R T V dend C E E * F J2L2M N X Y ud .. nafn] og vi bar (bær H6-7 fik I1) det blotte Navn G H I blot] plat K S U106-107] ÷ K108 dig .. af] ey forhindre dig L-O Y Dem (den B1E*) ej hindre dig B C D E * F R X109 tarf] Gavn H I J R Straf K dit] A2-3B C E E* F G H1-6I J K L2M O-Z det A1D H7L1N110 Supplicas] A2-Z Supplication A1 beseer] borttag A2-3 betenck B *111 hierte] Lidet G-I Rigis J *114 gud2] oc C1,3,4D F X1-2 gifve] skaffe R giv god C4G H I P116 orlogs] orlog B H1I2L M P X - Underskrift: 1-5] ÷ B2C1-3G J2M P S V1 Af] Udaf C4H I L2N O ÷ D E F X1-2 allerunderdanigste .. gud] ÷ A3D-F X3 allernaadigste] Naadig D E F X * allerydmygeligst] allerunderdanigst D E F X ydmygeligen J1K ÷ C4E* H I4 fremstillet .. supra] fremstillet af Jacob Worm H2,5,6 fremstillet af J. Worm C4H1,4I J1X fremstillet af J.W. H3 fremstillet af J. Worm. Anno 1680. K Fremstillet anno 1680 af Jacob Worm S3 Fremstillet af et Anno et die etc. 1680. Jacob Worm S1-2 fremstillet af deres Tolk Jacob Worm H7 fremstillet. Incerti Auctoris N fremstillet. Auctor erat Vermis, patria depulsus inermis T5 Anno .. supra] ÷ B1D E E* L2 O Y die] ÷ A2-Y

-23. Horologium Regium

Signaturfortegnelse:

A1	Thott 742,2°	p. 17r
A2	Nks. 819c,4°	p. 18
A3	Berg. Mu. 7,2°	p. 140
B	Rostg. 270,4°	p. 261
C	Add. 248,4°	p. 522
D1	Gks. 2404,4°	p. 122
D2	Oslo RiA. 54,2°	p. 35
E	Nks. 2817,4°	p. 104
F	Add. 258b,4°	løst blad
G	Ulld. 447,4°	p. 35

H1	Berg. Mu. 397,4°	p. 94
H2	Oslo U. B. 295,4°	p. 93
H3	Stockh. Vn 88	p. 34r
I	Gks. 2526,4°	p. 235
J1	Thott 1523,4°	p. 724
J2	Oslo U. B. 624,4°	p. 33
K1	Add. 258b,4°	løst blad
K2	Coll. 538,4°, I	p. 111
K3	Add. 167,2°	p. 817
L	Berg. Mu. 84,8°	p. 3
M	Nord. 1170	p. 36
N	Coll. 536,4°	p. 256
O1	Nks. 355,2°, III	p. 86
O2	Add. 113,8°	p. 62
O3	Coll. 516,4°	p. 73
P	Nks. 1670,2°	p. 40
Q	Thott 1975,4°	p. 3v
R	Nid. 308,4°	p. 3v
S1	Nks. 819b,4°	p. 297
S2	Thott 1527,4°	p. 141
S3	Nks. 818b,4°	p. 132
T	Nks. 840,4°	løst blad
U1	Gks. 2403,4°	p. 83
U2	Add. 160,2°	p. 13
U3	Add. 484,4°	p. 34
U4	Oslo U. B. 260,4°	p. 30
U*	Borreby B IX	p. 29
V1	Upps. Ur: V 275	p. 20r
V2	Nks. 405,2°	p. 239
W	Palmskiöld 392	p. 8
X1	Thott 1528,4°	p. 124
X2	Nid. 309,4°	p. 189

Ya

Y1	Nid. 549,8°	p. 66
Y2	Oslo U.B. 611,4°	p. 225
Y3	Nks. 999,8°	p. 88
Y4	Nks. 829,4°	p. 35r
Y5	Ulld. 528,4°	p. 76
Y6	Nks. 824B,4°	løst blad
Y7	Århus 331,4°	p. 89
Y8	Hertel, II	p. 150
Y9	Nks. 4493,4°	p. 238

Yb

Y10	Add. 483,4°	p. 1
Y11	Kall 395,4°	p. 1

Yc

Y12	Add. 249,4°	p. 1
Y13	Oslo U.B. 215,2°	p. 1

71	Z RiA. (I)	p. 60
----	------------	-------

170 *Tekstgrundlag: Thott 742,2°, p. 17r ff. - Overskrift: Horologium Regium - Det kongelige Sejerverk. Hvis Jndfald er grundet paa de ord som findis beskrevet Michæa Cap. 3 v. 2. 3. 4. Fortale til Sejerværket - Sejerværket stilles X1 Kongens Horologion Schrefuen af M: Jachob Worm E Overskrift mangler i K1 1-15] ÷ U*2-15 Eller .. 1.2.3.4.] ÷ A3N3-15 daglig .. Rectè] ÷ J1K34 Lommen] kammerit D 6 gudelig Influentz] gudelige Influentzer B-G I J2K2O-U X2 Y1-2,5-8,11-13Z * 6-15 oprettet .. oriundo] ÷ P7-15 siden .. 1.2.3.4] ÷*

D2 Irlandsk] Jslandsk G Q R T V Y2,8Z sjællandsk B C D1F H I J2O *8-15 dernest .. 1.2.3.4.] ÷ J2 13 Noget forbedret af Schuppil (Schuppil D1 D. Schuppil V2) Regenten (Regenter L Y11) Spiegel] A2B C D1F-I K2L M O Q T-V X2Y ÷ A114 Aff] og fremsat af Mich. 3. v. 1.2.3.4.10. ved En sund Retfærdigheds Elskere og Jesu Wen X2 oriundo] oriundo. Dj. 22. Juli A° 1674 L Efter lin. 15: A° (16)74 d. 22. July IK2M O - Digtet: 1 Himmel] A2-3-Z Himmels A1 Salfve] salvet A2C H1-2K3L P Q U * Y12 salted Y1-8 salte Y9-11 søde V3 Hierte] A-N Q-Z Hierte' og O P Hierte- A14 Still] B C500D2E F I J1K2-3-Z Til A D1G H J2 at] saa D6 tør] A2-3-Z stort A17 sendte] stemte P Q S T U U* X1Y13 Stjerne O tendte R * 9-12] ÷ H10 og .. siunge] bestryg min digte-tunge L vell] ret G J1K2,3X2Y12 tale] skrivve J2M-X1Y13Z 14 Jorde] fordums R * 15 døden] Død er U U*16 skaffe] B-Z haffve A Stad] march F O-T Y13 * i] og A2-3-E G-I K3L N-P R-V Y1,9,10,12-13 Haffn] Land L

171.17 Pen] haand GH holdt] haf A2-3-DF G I J K2L-O Q-U* X tag V Z19 Rettens] rette B20 Fest] Løft H21 Treenig Gud] O-V Y Z og lær mig Gud D E G X2 Lær mig, min Gud I J1 Lær mig o Gud F H J2K2-3L-N X1 mig, Lær mig Gud C mig lære Gud B mig Herre Gud A2-3 Min Herre Gud A123 anstaar] sømmer O-T24 og] A2-3-Z som A125og26ombyttet T28 gaee] staae Ya,b,1230 Kroner] Kronen BF-H J2K2-3L M O-U* X Y Z31 Krone-] konge- D Scepter J32 Hand] ham A2B D-F J1K2-3M H O Q R V1X2Y1,2,13 flytter] B-M O Q-X Z trycke(r) K3P Y1-4,7-9,b,c setter N Y5-6 Støder A2-3 trycker/ flytter A133 Jo] Jer D O3Q-U dem V och B * skall] maa C Bryst] Jer O34 lyst] lye Y2-9,b,c fred Q37-40] ÷ B37 Jêr] et A2-3D F G H J2M P-T V X2Y Z er C E K2-3L N O1-2U U* X1

172.39 Ald] Raad N *40 Det] Der B C E-K3N O Q R S1-2T U V2X Y1 har] A2B-O Q-Y er A1,3P41-260] ÷ Y942 Huor] Naar H43 æder i] ynder vel J Proviante] Paradiisse T * 45-60ombyttet med61-76P-S45-60] ÷ A346 Mordermagt] Mord og Magt G Mord-Aand V47 Abild Gaard] B C F J2K3O Y1-8,b,c afvel(s)gaard D G H I J1K2L M N P-X Z Afuelsmand E Auffvels/ Abild Gaard A1-2 Venge] rette O P Enge D G H1K3 egne H2-3Y1-8,b,c * 48 aff dets] deraf B49 Blant] A2B-O Q-U3U* V-Z Som P J A1U4 to gang] Tøsse J151 rætte] A2-Z er hos A153 Fuld] Huld G K2-3L M O P54 Hoff] hafn K2-355 Hofve] Hoved A2DU grumme I J K2-3L N O3T Y1-8,b,c onde C56 food] sted B F J1O Q S-X1Z stoel Y1-8,b,c fold E* stold] Sold G hold C Stoel I59 Ordinantz] A2-VX2-Z givne Lov X1 Ordinatz A160 her] hen M

173.61 Magus] Troldkarl X1 * med din'] dine A2-3-Z62 Kald] brev P-V Brød X1 Lønnedrenge] Lære-Drenge F O P Lommedrenge H S3 Lunkne Drenge U U*63 Kircker icke] Kirke-Kald ey K3O-X1Y1-8,b,c Z kirke og kald ey C at gaa paa] gaa op paa D F-N Q R S1-2T U V X2T U V X2 Y1-8,11-13Z gaa paa en O1P gaa op til O3S3Y10 gaa] staa B69 Vech! Vech!] Bort bort I-N Væ!Væ! V * 70 vell] noch Y1-8,b,c du] A2-3B C F G I J1K2-3M-S U-V X1Y1-6,b,13 de A1D E H J2L T X2Y1-8,1271 Matronatus C E-H J2K3M O P U U * Y1-8,b Z 72 Pige] Penge A2-3E-H75 Jesu] Herrens Q Vahl] vold E V1 Pral E ræt N * 77-84] ÷ A377 Haand og Seyll] Siæl og Aand O P78 indsnige] A2.3-Z udstinge A1 sliq] sig J K2L M N X1Y13 sin E Y10 blandt O P501174.82 Salig] fattig GH fromme C83 Kircke-Rann] tyffveri W84 Gæstegaard] A2B-X Y2-8,b,c Kircke-Gaard A1Z *88 omladt] omtalt F * 89-92] ÷ A392 besprengt] A2B-F I J1K2-3-Q S-Z indsprængt G H bespent A1J2R94 mangt .. till] mangel Capital till K2-395 Du] Din K2-398 saa] maae S * 99-100ombyttet med103-104H100 Degn] sværd I J K2-3L M N Y13 og S * 101-104] ÷ A3 101-220] ÷ U* 101hermed begynder K1

175.106 Synd maae i der] Synder bør i C I K1-2L M Y11 maae i der] A2-3B E F G H1Q S U X1Y13 bør i der D M I der bør K3O X2Y1-8 i bør der P i bør at V Bør I T skriffte] bigte U Z109 Alter] Ansigt K1-2114 ret] A2-D F-Z Slæt E det A1116 Jesu .. Stie] sandheds vey og stj P-T Sandheds] sande W117 hug aff] affhug A2-3-Z121 dit] A2-3-C E-J1K L O P R-Y1-8,11,13Z dett A1D J2M N Y10,12123 Himmelstragde] himlens (himmel D2I L) stercke C D2I K1-2L Y13 * Himmelstragde Teltt] Himlens Firmament J2M N O himmel loft og telt J1124 en .. Heldt] et lys optændt J2M N O Rettens] C D2E J1K1Q-U X1Y1,3-8,b,c Z retter K2L Rettes A1B D1F-I V *

176. 125-140] ÷ A3126 Dett tilgaar ilde] Det gaar tit ilde A2C E O-S Dertil gaar ilde K1-2 * 127 U-trohed] A2B-Y1-8,11,13Z Utroskabhed A1 * 128 Daarlighed] daarlig Raad A2B-F I-Q S-V1X gjør] giord' B D F I L M R S1,3T U V1X2 leed] kied B D G-J K2L M P-S U-X Yb,12Z129 klareste] klogeste V * 132 Dend] B-O2P-U3V1Y1-2,b,c Dem O3Y3-8 Der A1-2 * Retten] Sandhed O P Q T134 sig] A2B-Z som A1 Riig] Stor D1I O-U X1138 Mænd] A2B-I J2-T V X2Y1-4,b,c Mand A1J1X1Y4-8139 Spille fugl] Spøtte Gøg F-J1K3Y1-8,b,c 141 Riiget icke] ringe Ting kun I J1K1-2L N143 kun som] som en O P Flag] A2-3-Z Slag A1144 bortdriffves] bortdreies B omdrives I-O U1Y10,c *

177. 145-148ombyttet med149-152G H145 altid] gierne B-Z149-156] ÷ A3149 Lyd] Liid K1-2 Beed R giffv] laan K3V2Y1-8,b,c och E150 Præste-bøddel] Præster och O P bøddel] A2B C D1F I K-M Y2-8,b,c bødler Y1 bud GH pest Q-U X1Z byld A1*152 See .. heell] At ieg adspredes (ey bortsprædis J2) skal, det som er hierte heel J153 dog] Jo A2B-Z157 Huor] B-Z Her A158 det blodsues af (ud E) for (af M)] D E H I J M-Q S T U Y1 Blodet sues af ved A1 * 160 liusse] blive K2-3164 et] og A2-3-I J2-O Q-V X2-Y1-8,b,c * 165 icke volder] ey forvolder H169Du] Gud(s) C I O-X1Z skicked] signed O-T170 Formindske] Formilde H * Riigets] landets S172 Rencke-List] Renckenist A2B E-H Q-S U1-3Y1-8,11,13Z Rentenist T

178.173 Reck] A2-3B C D1E F I K N O-V1Z Buck D2H J M V2X Y1-8,11,c Bøy G L Y10 Buck/ Reck A1174 offer] staa med J2K-O T effter DX2Z * og] stor I dog R * aff] hos S175 læs2] Søn O P176 nødtvungen] nødtynget F Q-U nødtørftig V Z * bleck] Suck J-O X2 blik F penn] bøn C E I-Q T U X2177-180,181-184 D E G J 2 K-Y181-184,502177-180A B C F H I J Z177-180] ÷ F H I J1(plads afsat, i H og J1er lakunen fyldt ud af

skriverne, uafhængigt af hinanden, se kommentar) **177** Christi] A3B E G K1,30 S T V Y1,11 Christo A1-2C D J2K2M P Q R U Y2-8,10,c **Z178** Mand] Vi X Hand .. resolverer] naar vi i bod os bædre **X179** forsegles] besegles L Y1-8,b,c beseglet B D E K Hans] Guds **X180** Slegt] Guld C K3V Y1-8,b,c udøsses] udløser D **O181** Collegii] A2-3-Z Collegio A1**182** de stundum] omstunder K3Y1-8,b,c **184** da] om **I185** Gylden-spiired'] Gyldensparet **E186** hvordan kand] B-F K-N P-V X2-Y1-8,b,c huor af kand IO hvordanne A * **188** Huad,] A2-3C D F-J K1-2L M N Q S T U1-3X Z Alt E K3R U4V Y1-8,b,c De O P Alt/ Huad A1 sligt lad'r Kongen] slig er kommen O P**189-220**] ÷ A3**192** her paa] A2D2F G H K2L M P-X1Y1-8,11,c Z derpaa B C D1E I J K1,3N O X2Y10 her vell A1

179.194 Pøbell] Pebling K3V Y1-8,b,12 * **195** een] B-J K2-3-Y1-8,b,c og A1 * **196** Penserer] præsterer S Henslebe K1-2 * **198** Fren'd' er] A2B-H1I-Z Frende A1 * **199** bonden] Bonde B-K M-Y1,3-8,b Z **202** og] for Q-V**204** faae] naae D H J1U1-3V X1**205** og for] Herrer J**207** æsker] A2B-I J2-Z agter A1 * **208** Cavallerie fort, fort] Cavallerie først I Cavallerie for først U ***209** Hare] Hore E F H J K2M-P Y2-8,b,c,* Hane] Høne C Herre F G Hore H K2 penne B D E K3O-X1Y1-8,10,c * **210** dricke-Skaal] fægteskoel O-V Fikkes Skall F G fiskis skal C I J Phillis-skaal K3Y1-8,b,c * **210** Torden] vorden N**211** vech] bort I J K1-2L M N X Y10,13 hen **E212** Feldtherren] Amtmanden P-V

180.214-260] ÷ K1**215** Riig'] A2B-D F-Y1-8,11,c Z Riige A1* Seyer-] A2B-F H-X Yb,c Seyers G Y1-8 Sverd] Fred P Q**216** Ditt] De N**217** Hare] Hore H Y1 hane I J K2L M N Herre S V X1Y11-12 * Mænd] A2B-K2-3M-Z Mand A1L 218 Hare] Hore H Y11 Hane I J2K2L M N ***219** Brug] kriig H Riigens] Landets D**222** maatt] maae A2-3B C D1E-H J2K3M O P S U2-4U* V2X Y1,7,10Z lenger] meere C I K2-3O-U* X1Z stiile] iile Y2-6,b,12 stiime G**223** mitt] dit L * **224** min] nu Y1-8 villig] digte J1 riime J**225** ey Abrek for Eder] Bønner ej for Jer Y1-8-b,c Abrek] afbigt R S min pligt D I J K2-3LM N O X min bøn H P Jordens] Jorde A2-3-Z**226** med Ære] for kongen (Konger Q) P-T ***227** time] A2D E F I J1K2-3L-O1-2P Q S-V1X Y2-8,b,c, Riime A1,3B C E G H J2O3R V2Y1Z**228** om] A2-3-Y1-8,10,c Z paa A1 * **234** Aand] Digt K3Y1-8,b,c *

181.237-240] ÷ Y6**237** Skialder] Sladre(r) GH Z Florere] flatere O-V Y7-8Z * **238-241**] ÷ Yb,12**238** Knas] kas M qvas F * **240** Spindelveffv] Spilleverk K3Y1-5,7-8 opblæst] smigre J**243** Præste] ÷ O Sect] A2-3-Y1-5,7-8,b,c ægt Z Slect A1**244** Snylte] A2-3-FH-QS-X1Y1-5,7-8,b,c Z SylteA1G X2 * Ædt] Art A3I J2K2-3L M N O T U* Y1-5,7-8,b,c Z * **245-248**] ÷ Y5-6**245** kand med nød] neppe kand P-S fange bag udslippe] 503 fangen fiert udslippe A2-3**246** De Jo] før De D**247** Skatte-vers] Skialdre Skat J**253-256**] ÷ X1**253** blincke-] blancke F G H R S V1Yb,12Z**256**] ÷ N ævig] Ære G**259** 100] mange K3V2Y1-5,7-8,b,c opnaae] opgaae D L P Q V2Y1-4Z endelig] æviglig V - Underskrift: Dj. 22. July 1674 A1O3Yb,12 dj. 23. Julii 74 Jesu Welamens T

24. Idola Jeroboami Version 1

Signaturfortegnelse:

A1 Thott 742,2° p. 68v

A2 Thott 1523,4° p. 690

182.Tekstgrundlag: Thott 742,2°, p. 68v.: **21** malesuadonum] malesvadorum A2

184.45 Krokius] Udg. Krorius A2 Kroius A1**47** Schreil] Udg. Scheil A**51** Ehrenberg] A2 Ebenberg A1**58** Scarensis] A2 Starentis A1

186.65 Viti] A2 ÷ A1**82-83** quam .. fore] ÷ A2

192.179-182 Parasitis .. obtinentibus] ÷ A2

198.257 profligavimus] profligavimus et prostravimus A2

204.356 innocui] A2 innqrii A1

208.425 existit] Udg. existit in A

210.440 IV] Udg. X A

212.496 Ministrorum] ministrorum sacrorum A2

24. Jdola Jeroboami Version 2

Signaturfortegnelse:

A Thott 1975,4° p. 160
B1 Nks. 355,2°, III p. 216
B2 Add. 113,8° p. 141
C1 Gks. 2403,4° p. 37
C2 Add. 160,2° p. 229
C3 Add. 484,4° p. 51

224. *Tekstgrundlag: Thott 1975,4°, p. 160: 1-13* Jdola .. genuino] ÷ B2 5 vivam] vivam effigiem C6-7 corruptissimi .. perditissimi] Status corruptissimi, regimini tristissimi C9 afflictorum] ÷ C14 alienatissimi] alienati C18 libris] literis B22 Viri] ÷ B C24 Papken] Papke C26 p.t.] ÷ C ejusdem] Theologicæ ibidem C28 defendent] defendebant B

226.32 illustrissimæ Possiorum] ÷ C Aulæ] B C ÷ A40 illustrissimi .. Bonde] Potentissimi Regis Gustavi C47 Achtschilling] B C Achtschilling A 53 Exiguô] Exiguo igitur C504**228.56** legendam] ÷ C59 totius] totius fere B C60 optimi] ÷ B C63 Roboami] ÷ B72 utiles] inutiles C177 et justissimis] ÷ B82 extruendam curavit] extruxit B C cultu vero] ÷ C 84 altum] ÷ B panicô .. percitus] ÷ C 85 sui] ÷ B

230. 86 qvas .. sibi] cum tantum C a qua tamen sibi B87 habuit] habebat C88 eademque .. auferat] et auferat B C89 Regios] regni B C91 horrendam] C ÷ A B92 quæ] C ÷ A B collocavit] C ÷ A B104 veniunt] duo veniunt C105 seu .. dei] ÷ C116-117 Commissariorum .. Regiorum] B C ÷ A

232. 130 calvâ] B C calca A132 audiatur] adhibetur C134 impleantur] impleatur B repleatur C136 in] B C ÷ A138 rudes] rudes atque B C 147 item] immo B C etiam] ÷ B C obruunt] obruant B

234. 152 domum] B C dumum A vident] Udg. videant A B C161 avitâ] antiqua C163-164 in .. cooptatis] ÷ B165 honorum] ÷ C167 pistoribus] C ÷ A B168 Fricticiceris] B C ÷ A171 umbris] B C ambris A172 bonorum gemitu] ÷ C

236.187 vel] ÷ B C191 aliud] autem C193 depaupertati et] ÷ B C196 plena] plura C198 ulla] ÷ B C203 agitur] agatur C204 Jeroboamus] C ÷ A B206 labiis] B C2-3 labori C1 labris A208 hiscere] B C ÷ A nec2] ÷ B C210 suspiriis] supplicationibus C210-212 quocirca .. fundant] C adeoque pro domo regnatrice non calidas sed frigiditas omnino præces subjecti fundunt B adeoque tepidas pro regnatrice domo fundunt præces A

238. 214 ac] B C aut A215 bellicis] B C bellici A218 vile] leve C219 flagitatum] B C frugalitatum A220 gregario militi] ÷ C225 pronunciantur] B C pronuncianter A fortè .. onusti] ÷ C229 foederis] B C fæderis A230 eademque justam] ÷ B C233 aut] B C et A234 qvasi] ÷ C

240. 244 et prostravimus] ÷ C246 jam nunc] ÷ C ut] C ÷ A B248 Cancellariorum] B C Cancellorum A258 ad .. omnium] ÷ B C259 et .. sordidi] ÷ B C263 concubinitus] concubitus C266 impetrati] in se derivatio B C269 munera] munia C

242.273 per] post B C274 assentantium] assentatorum C280 infamatur] inflammatur C291 Jdolum] Jdolum hoc C292 tutari] quasi tutari C quod] dum C294 munera] munia C

244. 308 negligenter] B C negligenter A315 insulam] B C insulsam A316 donec] B C donis A322 et .. superabili] ÷ B C326 frigidis] fractis C332 collocandis] inferendis C334 nimis] ÷ B C consequuta] consecutos C337 perniciosissimam] perniciosam B C338 bonisque .. omnibus] et foetidam B C339 certè] saltem C

246. 342 infortuniorum] exitiorum C345 quod] cur C347 tamen] interim C in vigore suo] ÷ B348 illud] ÷ B C351 Jam] Pergimus B C505**354** haud ita pauci] quam plurimi B C360 Ecclesiâ] Ecclesia Dei B C ejusdemque] ejusque B C361 eisque mundanis] B C eisque non tam quam mundanis A365 sit] ÷ B C366 et .. flebiles] ÷ B C368 1. Pet. 5: v: 3:] C Col: X. v. 12 A B372 ipsorum] eorum C

248.375 cornix] corvus C376 et arrogantiae] ÷ C381-382 qui .. habet] ÷ B C383 abigendum] abigendas B C384 erigunt] B C exigunt A388 latens] latitans B C390 visitatores et inspectores] Imperatores B C402 ut] ÷ B C405 omnium] omnium examinatores B C

250.406 tandem] ÷ B C409 illuviè] colluvie B C420 tumidis] tumidis istis B C422 Bengersen] Benaerges

B2**429** mancipant] B emancipant A C

252.452 supplere] suppletem B C

254.477 sicubi] sicut B C**484** vitare] vetare B C

256.502 excultæ] B C excultu A**509** anticÿris] B C antyciris A**516** existunt] exstant C**519** regnantium] B C regnatium A

25. En Mechtig Konge

Signaturfortegnelse:

A Nid. 69,8° p. 352

B1 Add. 160,2° p. 228

B2 Add. 484,4° p. 361

B3 Borreby B IX p. 61

C1 RiA. (I) p. 8v

C2 Hertel, II p. 150

D Nid. 309,4° p. 264

258.*Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 352. - Ingen overskrift C D***5, 9, 14, 20** Primus dixit..Quartus dixit] Nota 1 .. Nota **4D 1 § .. 4 § CTallene****1.2.3.***mangler i C D***8** Flucht er krig] Krig er flugt **D12-13]** ÷ **D12** Gudfryctighed] Guds frygt B **C218** Wgle] Uglen CD Ugler B Øren] Ørnen C D Ørne B Forscheel] forskiel paa Folckene i landet **D23** er] agtes at være C meenes at være D bedriffuis] giøres CD

26. Jesu Klagemaal over Judas og Jøderne

261.*Tekstgrundlag: Samtidigt tryk, fra 1680.*

263.52 den] Udg. dem A

265.95 faa] Udg. saa A

266.151 besnære] Udg. besvære A

267.184 Skamfuld] Udg. Skam fuld- A

270.276 Cassiach] Udg. Gassyach A 277 Guds] Udg. Gud A

271.293 Faren] Udg. Snaren A

275.393 Mod] Udg. Med A

27. Nogle Texter Pafven till Rom hafver foreskrevet en af Franciscaner-Munckene

Signaturfortegnelse:

A Thott 742,2° p. 23v
B Nks. 819c,4° p. 48
C1 Nks. 405,2° p. 553
C2 Add. 249,4° p. 332

276.*Tekstgrundlag: Thott 742,2°, p. 23v. -1* *Texter som C7 Anno 1680] ÷ B C14 ædit] B C endet A17 panelede] Eders panelede B C28 kommer at gjøre] gjører C gjøre B skade] Skade. Amen. B C*

277.34 *P.S.] ÷ C Texter] ord og texter B35 Worm] orm B*

28. Hans Kongelig Majts Velkom til Ods Herred

Signaturfortegnelse:

A1 Thott 1528,4° p. 220
A2 Nid.309,4° p.350

281.*Tekstgrundlag: Thott 1528,4°, p. 220 ff. -13 selv med sig] med sig selv A220 Hun] Udg. Han A25 Korshag] Udg. Krogshag A26 blomstre] blomstres A2*

282.39 *Frelsse] Udg. Frelser A2 Frelsses A1*

29. Allerunderdanigste Supplication til hans Kongl: Mayst

Signaturfortegnelse:

A1 Rostg. 259,4° p. 5
A2 Kall 408,4° p. 57
B1 Thott 1528,4° p. 43
B2 Nid. 309,4° p. 327

283.*Tekstgrundlag: Rostg. 259,4°, p. 5. - Overskrift: allernaadigste] ÷ B - Digtet: 2 frugt-riig] frugtbar B14 tæler] B1 taler A B215 modgang] Modgangs A2*

30. Kong Chr. 5. Nativitet og Glædes-Fødsels dag

Signaturfortegnelse:

A1 Thott 746,2° p. 93v
A2 Thott 1525,4° p. 23

507

284.*Tekstgrundlag: Thott 746,2°, p. 93v. - 1 op] nu A215 Giengell] Gænge A216 Slok] A2 nock A119*

det] A2 de A122 Planeters] A2 Planeter A1

285.42 Huirvell] Hiertens A245 læss] lad A255 Span] Spaa A2

286. 65 Riger] A2 Riiget A180 Handthæves] her haves A291 Mod] A2 Med A1

287.94 Hov'd-] Hof- A2105 vell komme] Velkommen A2108 J Himle] i Himlen A2

31. Allerunderdanigst Supplication Til .. Christian den Femte

Signaturfortegnelse:

A1	Samtidigt tryk	
A2	Wielandt, X (1726)	p. 414
A3	Rostg. 259,4°	p. 35
A4	Add. 258b,4°	p. 7
A5	Nks. 355,2°, II	p. 237
A6	Nid. 309,4°	p. 176
A7	Thott 1528,4°	p. 99
B1	Oslo U. B. 611,4°	p. 224
B2	Nks. 999,8°	p. 72
B3	Nks. 829,4°	p. 28r
B4	Nid. 549,8°	p. 106
B5	Ulld. 528,4°	p. 75
B6	Århus 331,4°	p. 86
B7	Hertel, II	p. 143
B8	Oslo U. B. 215,2°	p. 1
B9	Nks. 405,2°	p. 517
B10	Add. 249,4°	p. 15
B11	Kall 395,4°	p. 12
B12	Oslo U. B. 260,4°	p. 219
B13	Add. 160,2°	p. 178
B14	Add. 484,4°	p. 303

289. *Tekstgrundlag: Samtidigt tryk, indklæbet i Rostg. 259,4°. -24* litter] idel **B290. 36** aldrig] dog ey **B40** Trygge] faste B

32. Wiborigs Welkom

Signaturfortegnelse:

A	Nid. 69,8°	p. 316
B	Nks. 355,2°, III	p. 163
C1	Oslo U. B. 260,4°	p. 221
C2	Add. 160,2°	p. 213
C3	Add. 484,4°	p. 343
C4	Krog, 1779	p. 41
D	Ulld. 447,4°	p. 170

F	Nrs. 919,4°	p. 705
G	Thott 742,2°	p. 144r
H1	Add. 249,4°	p. 133
H2	Kall 395,4°	p. 110
H3	Oslo U. B. 215,2°	p. 2
H4	Coll. 538,4°, I	p. 221
H5	Add. 248,4°	p. 83
H6	Nks. 4493,4°	p. 101
H7	Gks. 2404,4°	p. 116
H8	Add. 167,2°	p. 681
H9	Thott 1528,4°	p. 182
H10	Thott 1523,4°	p. 512

291. Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 316 ff. - Overskrift: 2 kongelige] E F G H1-9 ÷ A-D H108

Allerunderdanigst] B-H1-8 Underdanigst A * Om aftenen Ved 7 slet udj Domkirchen her i Viborg] E ÷ A-D F-H - Digtet: **1** Salig] Naadig H1-2 Salig tid] Salighed **D3** Ansicts] CD G H1,3,9 Ansict A B E F H2,4-8,10 Soel] klar **B4** øyens] B D H9 Øynes C øyne A E F G H1-8,10 uddeeler] C2-H meddeeler A B C**16** strid] krig **B7** lade] giffve **F8** maa] kand **H9** kom2] Kong H1-**211** kierchen] Kirker B-H**15** got Ald gunst] gunst, ald gott E gunst] Guld B C 16 kom] B C D H1-4,7-10 kommer A E F G H5-6**17** Sucker] ducker **G18** din] Sin **G19** Ramah] A B E F Roma C D G Runia H4-8 Runa H9 ævig H10 høy og H1-**320** sal] Soel **H21** Tack .. nedgifver] Med underdanigst Tak i knæe Fald Jeg mig giver C

292.24 kongis] Kirkis **H26** der] de **G28** pen] Bøn E-H**30** tiener] tienn med **E31** Rigens] kongens **F32** naaders] Naader C G H1,8 naade B D F H2-**335-36** ombyttet med **37-38H37** forðum] gamle GH dog] B E-H der A C **D40** Riget] Landet **GH43-44**] ÷ **D45** ær-priselig] saa prisendes C ærprisende D er priselig H en] som C Zadocks] C D F G H4-6 Zedocks E Zaddock A B Zadocks søn] Zadoch (Zadocks H4-6) som **H46** Ansicts] C D H Ansict A B E F **G47** æresang] frydesang F stød] død G

33. Til Gyldenløve

Signaturfortegnelse:

A	Oslo U. B. 215,2°	p. 116
B	Gks. 2404,4°	p. 52
C1	Add. 248,4°	p. 19
C2	Nks. 4493,4°	p. 20
D	Thott 1523,4°	p. 472
E	Coll. 538,4°, I	p. 224

Fa

F1	Add. 249,4°	p. 137
F2	Kall 395,4°	p. 114

Fb

F3	Add. 483,4°	p. 124
F4	Coll. 516,4°	p. 219

G	Ulld. 447,4°	p. 392
H1	Oslo U. B. 611,4°	p. 432
H2	Nks. 999,8°	p. 188
H3	Nks. 829,4°	p. 83v
H4	Ulld. 528,4°	p. 148
I1	Århus 331,4°	p. 224
I2	Hertel, II	p. 614
J1	Nks. 355,2°, III	p. 121
J2	Add. 113,8°	p. 123

K	Thott 1528,4°	p. 108
L	Nks. 868g,4°, II	p. 55
M	Nks. 405,2°	p. 500
N1	Add. 160,2°	p. 191
N2	Add. 484,4°	p. 318
N3	Oslo U. B. 260,4°	p. 238
O	Gks. 2408,4°	p. 193
P	Nid. 549,8°	p. 108
R1	Berg. Mu. 397,4°	p. 175
R2	Oslo U. B. 295,4°	p. 177
R3	Stockh. Vn 88	p. 59v

293.*Tekstgrundlag: Oslo U. B. 215,2° p. 116. - Overskrift: 1* Til Gyldenløve] Udg. Til Hr. Gyldenløve af J. Worm **M1-3** Høy .. Protector] A-E Fa P R1-2 Ejusdem Til Gyldenløve, Sin høymilde Patron og Protector J Mag. Jacob Worms Supplique til Gyldenløve O Supplique til Grefv Gyldenløve Fb Til Hans Excellence Hr. Gyldenløve R3 Til Uldric Frederic Gyldenløve N3 Til Gyldenløve H1-3 Dito til Gyldenløve G Ad Eundem H4N1-2 - *Digtet: 1* Du..Ære] A-G O parat til kongens ære H I udj din fulde Ære J de tvilling Rigers ære K Du tvende Rigers Ære L M N P R2 indregnet] indtegnet P indskrevet I indrettet **H3-16]** ÷ H44 og paa] oppaa H I J1N1-2 Jordens] jorden D alle] alting Fb6 dybt] død H1-3/ 7 en] ens H1-3 hans I Barm] Arm **O9-10** findes i stedet for **49-50** H49 midt] need H I **10** Du] De K Speil] Soel H I J **11** vink] H-R1 virk R2 virf R3 Rum Fa Kast Fb G riim A-E Stierne] Øye H1-3/ **12** bær] bar Fa **13** Brev-] Udg. Brev, A D-G M Blek B C H-L N-R Bleck] Pen B C G-**R15** Soelens .. Lock] solen glimre Bliid Fb **16** U-vens] ulvers K O Ulves Fb Ulvens Fa P R **16** vrímle] vrede B * vrímle Flock] tand og Biid Fb **18** og .. de] eenhver for mig nu R de] da D E G I saa N O og **B19** skaaner] forskaaner **M21-36]** ÷ **H423** Norskens Klippe-] A D E F1, b Norske Klippers F2H-J L M R Norske klippe B N-P Norsken klippe C K Nordens klippe **G24** en] din Fb **26** Kampe] kiempe B J2K M N O * varig] værdig H Varlig C

294.28 holdte] heldte J O R2-3 bugt] brudt **O29** et .. Fæste] med Haand i Sværdets Fæste I et] sit G som F et Levend'] mod Avind (Glavind N3) N O Levend'] Lovet **R30** Mod] Mord H I L **M31** O] Og **E35** Guld-Smeds] Digl med N **O37** søde] føde N O ædle] søde **F39** Nørbeck] IK Nørbecks O Norbeks N Støeberg CD Strøbergs A E F * **40** forvexlet] borttaget H I bortvexlet **J41** sicker] skikker K skikke H I N3O R2-**349-50]** ÷ H4(erstattet af **9-10)** **50** Skylle] Skumle **O51-54** anbragt 510 efter **56** således: **53-54, 51-52** H **I53-56]** ÷ **H453** Bønne] B D-F H1-3 I-P Bønner C G Bøn, min A **R54** imod2] ej mod **C57** Fied] Fred H-J og] dog M lutter] Løve H1-3/ J **L58** ævig] Gunst og N O

295.59-66] ÷ **H461** jo tit] tidt Joe F følger] falder J **K62** ændre] hindre N **O66** Mildheds] Naades **J67** from] god **P71** Bøn] Graad **B73** af] og **L75** da] du **E76** Min .. Siæl] Og min halvdøde Siæl (krop J) H I J **77-84]** ÷ **H477** knegt] krafft H1-3 **78** Nelde] Nelder CG Helde J Hilde I K L * **79** Nørbeck] Udg. Nørbecks IO Norbeks KN Norbergs A F4H1-3L R * **81** høye] ÷ L M N P R skal .. drive] da vist skal over Himlen drive L M N P R skal aldrig maalet blive H1-3/ J **82** skal .. blive] skal over Himlen drive H1-3/ J **83** da] L M N P R skal A-I K O da .. kand] mand ej udregne kand J skal ikke tages kand A-I K O

34. Allerunderdanigst Deprecation og affbitt

299.*Tekstgrundlag: Originalen i Rigsarkivet (Procesakterne).*

35. Til Printz Friderich

Signaturfortegnelse:

A1 Thott 742,2°	p. 139v
A2 K. Brahe D II, 239	p. 2

B	Lejlighedsdigtning p. 238v
C	Nid. 309,4° p. 275
D1	Ulld. 447,4° p. 386
D2	Oslo 249,4° p. 217
D3	Add. U. B. 624,4° p. 135
E1	Gks. 2403,4° p. 303
E2	Add. 160,2° p. 182
E3	Add. 484,4° p. 308
E4	Oslo U. B. 260,4° p. 238
F1	Oslo U. B. 611,4° p. 437
F2	Nks. 999,8° p. 198
F3	Nks. 829,4° p. 88r
F4	Århus 331,4° p. 114
F5	Ulld. 528,4° p. 149
G1	RiA. (I) p. 50
G2	Hertel, II p. 445
H1	Nks. 355,2°, III p. 120
H2	Nid. 308,4° p. 11v
H3	Nord. 1170 p. 90
H4	Nks. 2817,4° p. 128
I1	Thott 1527,4° p. 66
I2	Nks. 819b,4° p. 173
I3	Nks. 818b,4° p. 158
J	Gks. 2404,4° p. 56
K1	Oslo U. B. 215,2° p. 116
K2	Coll. 538,4°, I p. 224
K3	Add. 248,4° p. 23
K4	Nks. 4493,4° p. 24
L	Thott 1529,4°, IX p. 42
M1	Add. 483,4° p. 116
M2	Coll. 516,4° p. 198
N	Kall 395,4° p. 137
O1	Thott 1528,4° p. 98
O2	Berg. Mu. 84,8° p. 73
O3	Thott 1975,4° p. 106
P	Thott 1523,4° p. 670
R	Nid. 549,8° p. 111
S1	Nks. 868g,4°, II p. 53
S2	Berg. Mu. 397,4° p. 143
S3	Oslo U. B. 295,4° p. 176
S4	Stockh. Vn 88 p. 58v
T1	Nks. 1670,4° p. 61
T2	Add. 247c,4° p. 209r
U	Nid. 69,8° p. 380
V	Ulld. 526,4° p. 90

302. *Tekstgrundlag: Thott 742,2°, p. 139v. - Overskrift: Til Printz Friderich] E4F I1-2N O3P Ad Principem Fridericum E1-3 Til Hans Kongl. Høyhed Printz (Cron-Prindss S1) Friderich K1-2L S Til Arve Printzen Printz Friderich H3 Til Printzen H2O1U Til Cron-Printzen Printz Friderich D2 Magister Jacob Worms (÷ R) Supplication til Hans Kongl. Høyhed Printz Friderich J K3-4R Supplique (Supplication O2T V) til Printz Friderich D1/3M O2T V Supplique til Prindsen D3 Jacob Worms Supplique til Prins Friderich H1 Jacob Worms Supplication til Cron Pr: Friderich G1 J. Worms Supplique til Kronprindsen som siden var Frid. 4deG2 Hæ Fuere Wormii ad Regem literæ Supplices Seqvuntur ad Principem A2B C H4 Wormii Literæ Supplices ad Principem Fridericum A1 - Digtet : 1 Kongens] Konge M Hierte] ÷ M N V og] Og Indtil M NV og Landsens] o Hiertens P Landsens] Hiertens T *2 Beed .. gunst] Bed Kongen af den Gunst M den] de A2N P T V hand J-M O1S3 igien til] til min R Huus] Børn B C E G2V4 schal] vil J K L P T megtig] Riige P Milde T Arm] Haand C E J N O3P-T bevare dig fra*

fald] A-E dig fri fra Stød og fald F-J Dig frie fra feil og fald K-R frie dig fra feil og fald ST dig fri fra fiend og fald U dig fri fra fiendens fald V5 Lad] Leg T Læs B-O R S U V6 Kongens hand] kongen hand C H2L-N U V kongen tør R S sit] A2-H2H2-U sin A1H3 vil bøye] B D G-O U V skal bøye E nedbøye A C F P R S T7 sige .. igjen] siger: hør, igjen reiss Hiem J K igjen] ÷ P Worm] Orm I8 Bed .. Storm] ÷ B imod ald modgangs] mod Modgangs Blæst og G9 Kong] Printz C Kong .. Fierde] Gud luche sielf sit Gierde V10 vorde skal] dette er R S1-2 det er at S3-4 Sit] til U og M det L et S Mit .. Gierde] Omkring dig Naadigst Prints, Prindtz Friderich den fierde V11 sette] A2-V holde A1 Omkring .. Friderich] Og ævigsigne vel V

512

36. Til Gyldenløve

Signaturfortegnelse:

A1 Oslo U. B. 215,2°	p. 118
A2 Gks. 2404,4°	p. 57
A3 Add. 248,4°	p. 23
A4 Nks. 4493,4°	p. 24
B Nord. 1170	p. 92
C Lejlighedsdigtning	p. 239v
D1 Nks. 355,2°, III	p. 121
D2 Add. 113,8°	p. 128
E Berg. Mu. 84,8°	p. 76
F1 Add. 167,2°	p. 853
F2 Oslo 624,4°	p. 136
G1 Gks. 2403,4°	p. 304
G2 Add. 160,2°	p. 183
G3 Add. 484,4°	p. 308
G4 Oslo U. B. 260,4°	p. 242
H Nks. 405,2°	p. 515
I1 Oslo U. B. 611,4°	p. 435
I2 Nks. 999,8°	p. 192
I3 Nks. 829,4°	p. 85r
I4 Århus 331,4°	p. 229
I5 Hertel, II	p. 624
I6 Ulld. 528,4°	p. 146
J Ulld. 447,4°	p. 387
K Coll 538,4°, I	p. 227
L Thott 1975,4°	p. 107
M1 Add. 247c,4°	p. 205r
M2 Nks. 1670,2°	p. 66
N1 Nks. 819b,4°	p. 311
N2 Thott 1527,4°	p. 181
N3 Nks. 818b,4°	p. 165
O1 Nks. 868g,4°, II	p. 59
O2 Berg. Mu. 397,4°	p. 181
O3 Oslo U. B. 295,4°	p. 183
O4 Stockh. Vn 88	p. 60v
P Thott 1529,4°, IX	p. 44
R Thott 1528,4°	p. 29
S Nid. 549,8°	p. 112
T1 Thott 742,2°	p. 139v

T2 Nid. 308,4°	p. 11v
U1 Add. 249,4°	p. 140
U2 Kall 395,4°	p. 118
V1 Add. 483,4°	p. 127
V2 Coll. 516,4°	p. 227

303. Tekstgrundlag: Oslo U. B. 215,2°, p. 118. - Overskrift: Til Gyldenløve] B D2I1-4,6R Hans Høy Excellence Gyldenløve A1K U2 Dend Første Supplication till Hans Høye Excellenz Gyldenløv T Mag. Jacobs (Jacobi A3-4) Supplication Til Hans Høye Excellence Gyldenløve A2-4 Mag. Jacob Worms Supplication til Hands Høy Excellence Gyldenlew, efter at Hand, 513 udenlands fra, var hiemkommen M Supplication (÷ U1) Til Hans Høye Excellence Gyldenløve S U1 Supplication (Supplique F2H V) til Gyldenløv E F2H L P V J. Worms Supplique til Gyldenløve N Een Ditto (anden O4) Til Hans Excellence Hr. Gylden-Løve O2-4 Ditto (Et andet D1) til Gyldenløv D1G4 Ad Uldaricum Fridericum Gyldenlev G1-3 Bønskrift til Gyldenløve I5 Til samme Herre O1 Supplication C. - Digtet: **5-8**] ÷ I6 5 Velkommen] Nu kommer **B6-9**] ÷ F2 7 Huldtrø] fuldtrø R du Dyders] Du lig hans **P8** Aand] Siæl **B10** maa] lad **L12** til] i O2-4 mig] sig **F G1 M R13** toe] troe M jo N O Riime-Suck] Bønne-bref L Sucke riim DE tilsendet] hensendet **I14** saa Naadig] og naade **F 16** Sted] Stand **A2-4O S** Stavn] havn **I M218** Snerre] sterke G suarig E Snare B C D2F2I1-3,6K M N P R T U Garn] gang P mig .. har] og Jern ieg er G saasom har] Haver Hart **V19-28**] ÷ **P19og20ombyttet I1-520** hun] hand E gîr .. sit] giver nock et O sit] til **A3-421-24**] ÷ R S **T22** Her] Der **F L O P24** skal] hen P Sorgens] Sengens C * **28** sicker] vislig O2-4 naadig N ÷ O1 **29** ad] om **I30** At .. ey] Hvi har ej lychen dig **F At**] Og N Mens L hun] dend **F2G O**

304.31og32ombyttet C31 Far'] ferd **A3B C G-I O2-4P** synd **F** feil **E32** af] fra I Hald] pald **A2-4CL M N T** pol **R** sal **E** kald **J34** Endog] Endskiønt O2-4 saasom exploderit] Saadan Exponeret **V36** saa] ÷ **A3-4** sig] mig **T** og] ÷ **J** min] og min **J38** Riime-straaffe-skrift] **A2-4-E F2-J L-T** ringe straffeskrift **F1** ringe Straaffe-Brev **A1K U V** Døden] dyden **B-E H-J L M1N O1S T41-72**] ÷ **N41** hielp2] mig **H42** Raad .. gode] du nu gode **G** kloge] gode **O S** klaret **M * 44-47**] ÷ **F2O S T U V44** og**48ombyttet D45** har] var **GH45-48**] ÷ **I M246** Formørckels'] Formørket **G H47** her nu] nu og **G H48** og Roes] Deri At **V49-52**] ÷ **G4 K L M U V 51** tal2] dog **F** hos .. Bord] til kongen beed **G1-355** Hustrue] Kone **D56** Klage-Graad] klag', af raab **H** Graad] raab **GH57-68**] ÷ **I657** trengsel] Længsel **A2-4E G L M O R S T61og62ombyttet T62** Lufft] Liv **A2-4O** nat **S**

305.63 lover] loved **E F2I1-5M O2-4P R** vil] vild **M65erstattet af66,der erstattes således:** Hielp i min store Nød, forskaf mig Kongens Naade **J67** Huus og kald] kald og huus **B-V**

37. Graad og Glæde

Signaturfortegnelse:

A1 Nks. 405,2°	p. 533
A2 Add. 249,4°	p. 345
B Gks. 2404,4°	p. 314
C1 Oslo U. B. 215,2°	p. 155
C2 Ulld. 447,4°	p. 361
D Nord. 1170	p. 85
E Nid. 309,4°	p. 49
F RiA. (I)	p. 98
G1 Nks. 355,2°, III	p. 118
G2 Add. 113,8°	p. 171
H1 Oslo U. B. 611,4°	p. 424
H2 Nks. 999,8°	p. 178
H3 Nks. 829,4°	p. 78v
H4 Århus 331,4°	p. 210
H5 Hertel, II	p. 605
H6 Ulld. 528,4°	p. 145

306. Tekstgrundlag: Nks. 405,2°, p. 533. - Overskrift: Graad .. Underdanighed] B C F H1-5 Graad og Glæde, offereret min Allernaadigste Arve-Konge, udj dybeste Underdanighed, dj. 9. Febr., A° 1681 G

Supplication offereret Min allernaadigste Arve Konge Udi Dybeste Underdanighed dj. 9de Febr. 1681 H6
Graad og glæde offereret Min allernaadigste Arve Konge udj Dybeste Underdanighed D Jacob Worms (÷ E)
Graad og Glæde offereret Hands Kongel. Majestet dj. 9. (5. E) Febr. Anno (÷ E) 1681 A E - Digtet: **1-40**] ÷
H63 Fridrichs] B-H5 Friderichs A12 Selv] Paa B-H514 freidig] frydig GH1-5 Fridig E *16 Liusens] Lyckens E18
Kund] kand H1-5 ikke] intet F21-132] ÷ F 22 ved] en B blev daanet] henddaanet B28 gaae] staae D

307. 30 Naades] B-E G-H5 Naadigst A34 ned vil] B-E G-H5 vilde A35 Taarer] Aarer G Taare B C H1-536
vogte] vogtede G38 Mand] Stand B-D39 borger-Flok] Borgerskab G * 43 er2] saa B F47 Dend] De B C F H49-
132] ÷ G2 49-76] ÷ H650 maae] vel B58 dend] dem C-E G1

308. 61 stedse] altid B62 aldrig2] fra dig D63 Fiende] Kongis B64 der] det C G165 Æblet] landet E66
og] B-E G1H1-5 af A70 saa] staae G1 74 maa] bort C Skum] Skam B C D G1 henraande] henrønder C slaaes
synder H1-577 os] mig D78 Dit2] det C Os] mig D86 til] paa G1 uden fore] nedenfore B C2D E G1H1-3,687
hun2] og H89-132] ÷ E90 Nu Hun] Hun nu C

309. 95 Vredes] C1D G1H1-5 Vredens B C2H6 Vrede A97-100] ÷ H699 Leske] ægte H1-5100 Børn]
Barn C1H1-5102 paa] jo H4-5 jo] heel H4-5103 Øye] øre H Hierte] Suk og H4-5104 Os] og H105 slet] selv
H106 aldrig2] saa os D110 Dig] sig G1 Kiæde] kiæder H113-116] ÷ H6114 Blomster] Naade D bære] bære
gode G1 og .. fleere] og Det med Frugter ziire H4-5115 min] B C D G1H1-5 en A117 Børn] Barn C1H118 for]
til B C D G1H121-124] ÷ H6121 Dend] Din H4-5122 da] du B Os] mig H1-5

310 125 end] slet B C D G1 vel H

515

38. Dend Dyrebareste Diamant

Signaturfortegnelse:

A Add. 167,2°	p. 200
B1 Oslo U. B. 215,2°	p. 109
B2 Kall 395,4°	p. 198
B3 Ulld. 447,4°	p. 376
B4 Gks. 2404,4°	p. 87
C1 Add. 248,4°	p. 432
C2 Nks. 4493,4°	p. 71
D Add. 249,4°	p. 293
E Thott 1529,4°, IX	p. 56
F1 Thott 1523,4°	p. 660
F2 Thott 1528,4°	p. 92
F3 Nid. 309,4°	p. 328
G1 Gks. 2403,4°	p. 215
G2 Add. 160,2°	p. 170
G3 Add. 484,4°	p. 291
H1 Nks. 405,2°	p. 390
H2 Add. 247c,4°	p. 134v

311. Tekstgrundlag: Add. 167,2°, p. 200. - Overskrift: **7** Konge] B-H ÷ A10-13 af .. Worm] ÷ B1F2-
3anbringes efter lin. **15i B** 2-3C E F1G H2 **11** Kongelige] ÷ F112 Allerunderdanigste og tro] ÷ F114 Siunges
som] melodie E under den Melodie G14-15 Hiertelig .. etc.] Jeg raaber fast O herre etc. eller som Hiertelig
mig (ieg B4) nu længes B3-4D F3G2-3 Jeg raaber fast O Herre. Af dybeste Nød etc. eller Hierteligen mig nu
lenges etc. B G1 Jeg raaber fast O Herre af Dybeste nød etc. Eller som Hiertelig ieg nu lenges efter en salig
ende etc. C Jeg raaber fast o Herre etc. E F1-215 etc.] effter en salig Ende B2Efter15føjtes til: Castellet dj. 12
Janv. A° 1681 E Castellet dj. 11. Februarii An. 1681 F - Digtet: **11** glædis] Naadens G Vælde] naade E F16
Det] De E F Dem G18 svigelig] visselig D25 sig] dig B Hand .. lystig] Gjør ham o Herre lystig GH28 aldrig]
icke G2-3

312.31 Du .. gived] O! store Gud ham give **G33** Begiære] Regiere **B4C D** Livet] live **G36** Hvad de udsagde] at de udsiger **GH** de] **F GH** du **A-E38** Gud] Dig **F G43** Din Naadig Haand ham] **G** Du naadig haand ham **H** Lad Herrens haand ham **E** Lad Herren hannem **F1** Lad Herrerne ham **F2-3** Lad Herrens Aand ham **A-D45** Velsignet .. Fylde] Med jdel frugt ham fylde **GH46** Kom .. gud] Gud kongen kom **GH** Gud kongen og **F54** vorde] være **H** hannem] kongen **E F G58** blive] bliv af **B3-4**

313.64 Syn oppaa] øye paa **E F G77** naadens gylden] Gylden Naade **G** Kiæde] klæde **E G H2** ***85** Føders] Fødder **F86** himmel-høye] himmel-søde **E**

31497 de] dend **F98** Som] Der **G102** din] ÷ **C108** Mod] Hos **G1** **115** Folcket slet] Folke slegt **B2,4C1F H2** Folcke slet **C2** folk dem slet **G516116** Du] Med **G121** tæncke] tenkte **D F G122** dig] mig **E123** J] Dit **B3** Hiert] **B D G H** Hierte **A C E F** forkræncke] forkrenckte **D F G124** Edder] deris **E**

315.132 vredens] verdens **B2F2-3G1138** need i] udj **B3-4**

39. Stormæchtigste Høystbaarne Monarch

316. *Tekstgrundlag: Originalen i Rigsarkivet (Procesakterne).*

40. Til Dronningen

Signaturfortegnelse:

A1	Add. 113,8°	p. 169
A2	Nks. 405,2°	p. 513
B	Nks. 355,2°, II	p. 236
C	Nord. 1170	p. 102
D	Berg. Mu. 84,8°	p. 72
E	Thott 1528,4°	p. 21
F	Thott 1529,4°, IX	p. 48
G1	Gks. 2404,4°	p. 50
G2	Oslo U. B. 215,2°	p. 115
H1	Add. 248,4°	p. 18
H2	Nks. 4493,4°	p. 19

la

I1	Add. 249,4°	p. 135
I2	Kall 395,4°	p. 113

lb

I3	Add. 483,4°	p. 114
I4	Coll. 516,4°	p. 144

J	Coll. 538,4°, I	p. 223
K	Gks. 2408,4°	p. 222
L	Thott 742,2°	p. 139r
M1	Nid. 308,4°	p. 12v
M2	Add. 247c,4°	p. 207r
M3	Nks. 1670,2°	p. 61
N	Thott 1523,4°	p. 666
O1	Gks. 2403,4°	p. 310
O2	Add. 160,2°	p. 188

O3	Add. 484,4°	p. 314
O4	Oslo U. B. 260,4°	p. 235
P	Nks. 868g,4°, II	p. 51
R1	Berg. Mu. 397,4°	p. 170
R2	Oslo U. B. 295,4°	p. 173
R3	Stockh. Vn 88	p. 58r
S	Nks. 405,2°	p. 172
T	Add. 258b,4°	p. 16
U1	Nks. 819b,4°	p. 63
U2	Thott 1527,4°	p. 171
U3	Nks. 818b,4°	p. 158
V1	Ulld. 447,4°	p. 384
V2	Oslo U. B. 624,4°	p. 133
X1	Oslo U. B. 611,4°	p. 430
X2	Nks. 999,8°	p. 186
X3	Nks. 829,4°	p. 82v
X4	Ulld. 528,4°	p. 152
X5	Århus 331,4°	p. 222
X6	Hertel, II	p. 620

318. *Tekstgrundlag: Add. 113,8°, p. 169 ff. - Overskrift: Til Dronningen A1 E N X1-5 Ejusdem til Dronningen B Til hendes Majestæt Dronningen G2 H Ia J K T X6 Til Dronningen (Dronning O4) Charlotta Amalia M104 Til Hendes Kongl. Majestet Dronning Charlotta Amalia P Til Hendes Mayestet Dronningen Charlotta Amalia S Stormegtigste, Høibaarne førstinde Allernaadigste Arvedronning Charl: Amal: F Til Dronningen. Stormegtigste Høybaarne Allernaadigste Dronning Charlotta Amalia L Ad Reginam Charlottam Amaliam O1-3 Een (R) Supplique til Dronningen Ib R V2 J. Worms Supplique til Hendis Majest. Dronningen A2 Mag. Jacob Worms Supplique til Dronningen M2-3 Worms (÷ C U3V1) Supplique til Dronning Charlotta Amalia C U V1 Supplication til Dronningen Charlotta Amalia D En anden Til Hendes Dronninglig Majestet G1 - Digtet: 2 Omskiøndt] Endskiønt U Lycke sang] Sørge riim C lyder] Synger U * sørge-] B-E H-K M2-3N O1-3P R1S-V Sorge- F G1Ib L M104 sorgens A G2R2-33 sorgens] Sørge PR * Tact] dragt V4 min Ruin] mine Rum H miine Riim X Ruin] riim G1N * dog] och D nu] Du P kun M3O R S T U1-25-6ombyttet med7-8F5 maa mig kaste] mig nedkaster B mig] dog X1-4 nu K ÷ T kaste] nedkaste T6 du] nu U kun O1-3 med Ib een] din M2-3 af Naadens] din Naades Ib Naadens] himlens X7 er indlugt] sidder knydt B indlugt] indknøt C-F L O1P U1,3 indkast M2-3 * 9 din Himmel-milde] B-V du milde Himmel X din milde Himmel A11-14] ÷ M10 velfærds] Velstands P-T11 vagt] magt B-D F-H I1J-L P-X kand] kund' L12 dog] io A2B-F G2H-L N-S U-X saa T spurdte] spørger B E Ib N O R V1 X5-613 Og] Ak IJ K Steds] Stads E R Slots D ÷ N14 til trøst] din røst R15 Danner-] denne K Dronning er saa] Dronningen er V16 vold] vand L hafde] haver O P17-20ombyttet med21-24U V117-20] ÷ K X417 krafftis] Kirkes I * 18 aandsens] Naadens PR ild] krafft V19 Du] Det V ved kiærlighedens] af Naadens kierlig Ib20 Med .. seer] Ach! hiertens trøst at see U vi] ieg D E O ansigt] Hierte Ib22 ey] i j ey det] dette C slet] ei C Muld] grund M 23-26] ÷ V1 23 skade] morder C 25 Demante] Demanter E diamantes J * 26 bordyret] A2-H I1J K M1N O1P-T V X1-5 og Naadens M2-3 * bardyret A127-40] ÷ T27 Jeg] da K tæncer] tengte L M ieg .. var] saa var jeg snart N O da var jeg snart D-F Ib R U ieg snart var da P * 28 var .. nedskut] ved U-lyckens Piil var skudt G-K var ved lychens pile skudt F * 29 liuse] M1-3N O V1 Lives B lius 518 og A C-L M2P-U V2X 32 Dend] Dem A2D E G-K M R3SU V2 Det B C V1 X4 Sand] Aand O2-4*

319.33 Tiener] Mand hand M2-334 til] din Ia35 Præsters] Præstens D G-L N P R U V1X4-6 Præste S36 Præst] Knegt P R nu] da B37 For .. ieg] For Alt Jeg beder Dig F-I39 langt dyrer] meer dyrbar B dyrer] dyrbar F40 frihed naadigst] friheds Naade P R

41. Til Gyldenløve

Signaturfortegnelse:

A	Rostg. 237,4°	p. 106v
B	Thott 1523,4°	p. 684

C	Ulld. 526,4°	p. 95
D1	Thott 744,2°	p. 146r
D2	Thott 742,2°	p. 140v
D3	Nid. 308,4°	p. 14r
E	Gks. 2403,4°	p. 312
F1	Add. 160,2°	p. 190
F2	Add. 484,4°	p. 316
F3	Oslo U. B. 260,4°	p. 246
G1	Nks. 868g,4°, II	p. 62
G2	Berg. Mu. 397,4°	p. 186
G3	Oslo U. B. 295,4°	p. 188
G4	Stockh. Vn 88	p. 61v
G5	Nks. 405,2°	p. 509

Ha

H1	Nord. 1170	p. 91
H2	Oslo U. B. 611,4°	p. 436
H3	Nks. 999,8°	p. 195
H4	Nks. 829,4°	p. 86v

Hb

H5	Add. 113,8°	p. 160
H6	Coll. 516,4°	p. 315

Hc

H7	Add. 167,2°	p. 861
H8	Coll. 538,4°, I	p. 228

I1	Nks. 819b,4°	p. 67
I2	Thott 1527,4°	p. 174
I3	Nks. 818b,4°	p. 161
J	Ulld. 528,4°	p. 156
K1	Berg. Mu. 84,8°	p. 79
K2	Thott 1528,4°	p. 33
L	Thott 1529,4°, IX	p. 40
M1	Nks. 819c,4°	p. 33
M2	Nks. 1670,2°	p. 64
M3	Add. 247c,4°	p. 210v
N	K. Brahe D II, 239	p. 4
O1	Oslo U. B. 215,2°	p. 120
O2	Kall 395,4°	p. 146
O3	Add. 249,4°	p. 173
P1	Nid. 309,4°	p. 278
P2	Gks. 2404,4°	p. 70
P3	Add. 248,4°	p. 32
P4	Nks. 4493,4°	p. 33
P5	Nks. 2817,4°	p. 138
P6	Thott 1975,4°	p. 119
R	Nks. 355,2°, II	p. 235
S	Nid. 549,8°	p. 117
T1	Ulld. 447,4°	p. 397
T2	Oslo U. B. 611,4°	p. 414
T3	Nks. 999,8°	p. 164
T4	Nks. 829,4°	p. 72r
T5	Århus 331,4°	p. 188
T6	Hertel, II	p. 494
U	Oslo U. B. 624,4°	p. 139

Gyldenløv *R* Til Hands Excellence Gyldenløv *I1-2O1* Til Hans H. Excellenz Gyldenløv *B* Til Hans Høyb: Exell. Hr. Güldenlöue *N P2-4* Til Hands Høye Excellence Gyldenløve *G5H1,7,8L M1,3O2,3S* Den anden Supplication til Hans Høye Excellen. Gyldenløve *D3* Mag. Jacob Worms (+*D2*) Anden Supplique till Güldenlev *D1-2 3*. Supplicatz til Gyldenløve *A* Supplicatz (Supplique *M2*) Til hans Høye Excellents Hr (+ *M2*) Gyldenløf *K1M2* Supplication til Gyldenløve *C* Worms Supplique til Hs Excellence Gyldenløv *I3* Jacob Worms Supplication til Gyldenløve *T5* En anden Supplique til Gyldenløf *U J*. Worms Supplique i Fængselet til Kongens Søn Gyldenløve *T6* Ad Uldericum Fridericum Gyldenløv *E F1-2* Endnu til samme Herre *G1* Een Ditto Til Hans Excellence Hr. Gylden-Løve *G2-4* Ditto til Gyldenløv *F3T1* ingen titel *P1 - Digtet: 1* Højbaarne] *B-U* Højtbaarne *A2* bjerge] Triner *M2-3* trine *M13* saa] nu *Hc I* fra] paa *U4* Paa .. til] Med døden truis ieg Ved *U5-8* ombyttet med *9-12D6* frels] frie *S7* nu er tildømt] nu til er dømt *S8* maatte] torde *I9-10*] ÷ *J9* søde] hierte *D2-3 11* tal2] dog *U* hoos] veed *I3M2-312* jo] saa *E F G1-4* hører] *B-U* ynder *A13-40*] ÷ *H2 13* fromme] søde *K L* naadens] Nordens *Hc * 14* Og .. see] For mine sukke see need *T* see] og see *N* til] ÷ *L -død*] -døde *L15* varter] raaber *T * ved*] for *E Hc* paa *S* hos *T U* hos] for *H-K16* os] mig *L* Naades] Nordens *Hc * 18* er .. baade] er min Velfært, og min baade *R19-20* mangler, erstattet af *11-12/19* dend] en *D1F G1,5H3-7K1M N S T5-6U* tjener] triner *O20* For .. mood] Herr Gyldenløv imod *H* For alle Gyldenløv *K* mood] mild *B* elsker Kongen] kongen elsker *F22* slet] *B D-J K2-U* ret *K1* plat *C* selv *A24* dødsens] Vredens *U * blusse*] blæse *B* blæse/ blusse *D1 * 25* trods] om *H I* taler] tør tal(e) *T27* Giv .. fred] Giv mig mit liv, mit Gods, giv ære, giv mig fred *T1-4* og giv] liv og *E M2-3* giv mig *T29-30*] ÷ *J29-40*] ÷ *S29* ære] fare *R* fred] got *D1-2G1-4H-K M N T5-6* kald *D3 * 30* Du .. op] Du kand(st) mig drage op *D2-3E H I K L N R* Du kand(st) mig drage ud *D1F G* Du kand vel drage mig op *M* ulykkes] ulykkens *D2-3F-H I K L M2-3N-P T U* fælde] Helde *G2-4M2-3P3T1-4*

321.31 frelse] hielpe *H632* som en martyr] sandheds Martyr *F-O* Jesu Tiener *P-U* Sandheds Martyr > *m. sa. hd.* Jesu Tiener *T5* mig] ieg *L* døden] 520 Sværdet *F G1,5H-J L-N T5-633* landsens] Naad(s)ens *H-J T5-634* øjne] spiire *O2* spiir dog *C O3* ydmygst i] i ydmygst *B-H I1-2 J K1M N O2-3P2-6 R T U * 37* at] end *E K* at du vilt] du mig vil *T* du vilt mig *F G38* Gid himlens kraftig aand] *E F* Gid Himmlens Kraftighed *D G-N T5-6* Guds himmelkraftig Aand *A-C O P R* Guds himmel kraftelig *U* Guds hvile-kraftig Aand *T1-4* Gid Himlens Krafftighed > *m. sa. h.* Gid Himlens krafftig Aand *T539-40*] ÷ *men erstattet af 31-32/ 40* min] og *H6* o] Herr *D G-I K M1-2 P1T5-6* Gyldenløv, forbliv] Gyldenløve bliv *E F*

42. Til Doctor Thomas Kingo

Signaturfortegnelse:

A Thott 1525,4° p. 26
B Thott 746,2° p. 94r
C K. Brahe D II, 239 p. 5

322. Tekstgrundlag: Thott 1525,4°, p. 26. - Overskrift mangler i *C2* Hierte-] Siælle- *C4* fradømbt] *C* fordømt *A B* børn] brød *C8* nedtraad] *B C* er traad *A11* affældet] og falden *C14* u-vens] Utroes *B* Smedde-] skielde *C22* Stem .. Harpe] Stem dine ord som paa prophetens Harpe *C27* Jachin] Jachim *C* Joachin *B* Boas] Bas *B*

43. Til Frue Sidsel Grubbe

Signaturfortegnelse:

A1 Gks. 2404,4° p. 63
A2 Add. 248,4° p. 27
A3 Nks. 4493,4° p. 28
B Coll. 538,4°, I p. 230
C Oslo U. B. 215,2° p. 122
D Kall 395,4° p. 123

F	Gks. 2408,4°	p. 225
	Add. 249,4°	p. 145
G1	Add. 483,4°	p. 117
G2	Coll. 516,4°	p. 203
H	Berg. Mu. 84,8°	p. 81
I1	Thott 1523,4°	p. 663
I2	Thott 1528,4°	p. 23
J1	Nord. 1170	p. 51
J2	Thott 1529,4°, IX	p. 104
K	Ulld. 447,4°	p. 402
L1	Add. 113,8°	p. 167
L2	Nks. 355,2°, III	p. 122
M1	Nks. 405,2°	p. 510
M2	Nid. 549,8°	p. 115
N1	Add. 160,2°	p. 196
N2	Add. 484,4°	p. 323
N3	Oslo U. B. 260,4°	p. 252
O	Nks. 868g,4°, II	p. 67
P1	Berg. Mu. 397,4°	p. 191
P2	Oslo U. B. 295,4°	p. 193
P3	Stockh. Vn 88	p. 62v

324. *Tekstgrundlag: Gks. 2404,4°, p. 63 ff. - Overskrift: Til Frue Sidsel Grubbe A-G1M N Supplique til Frue Sidsel (Cicilie L1) Grubbe G2J2L1 Een Supplique Til Frue Grubbe P1 Mag. Jacob Worms (Ejusdem L2) Supplique Til Frue Cicilie Grubbe L2O Ædle og Velbaarne hiertens fromme frue, Frue Zitzelle grubbe, min gunstig Patron H Edle og Velbaarne Hiertens fromme Frue (Hierte Frue K), Frue (÷ J1K) Sidzel Grubbe min gunstige Patron (Patronesse K) og megtig (megtigste J1) Beforderske (Befordrer K) I J1K. P2-3begynder med vers 26 og er skrevet i umiddelbar forlængelse af digtet til grevinde Moth, derfor ingen overskrift. - Digtet: 1 Høybaarne] Velbaarne B-G K N3 For .. Aand] Fra dend Betrengte, men er Dreven af Guds Aand G den] din E hielp] Siæl K L du .. Aand] ÷ I1 du .. Guds] du vist ved Herrens N O P1 du vist ud af] du du vist af A2-3-C E I2L M som du vist af J2 du nu vist af F du da vist af J1K4 mig] H-K N-P1 nu M1 du A-F M2 * 6 For .. er] Fordj du villig er M P1 For] End G mod] for E7 nedfalder] A2-P1 nedfalde A1 dig] Du K dig til] for din P1 * 8 hver .. goed] er meere end som god E Sørge] ængsted N9 at bøye] nedbøje J1M O P110 de] den K tarv] Nød C-G et mildt] Mildheds N O14 naade] Naadig I16 Nu] Men D at] da G har .. os] Os stikker G18 krafftig] kraftes J hielp og trøst] trøst og hielp H os] och H I J1 gundst bedecher] Naade deckker K20 Naadens] Verdens D Ærens H-K udvald] ære- O P123 ord og raad] Raad og Daad I raad] daad L26 Tal .. os] Har talt for os saa got N O P27 lyche] lych og J28 vaanlig] venlig C30 min] vor P32 til] af K din] A2-3-F H-K M N P den G sin A1L O*

325.35 saa] som P Geislig verslig] Verdslig geistlig L Geist- og Verdslig M N O36 Og] Ach! I37 Bibel er] G H I J2K Bibel her J1 Bibelen A-F L-P39 kald og ære-] Ære Kald og A2-3I2K M2 og ære-] til ære, P ære och H40 priisse] ære E41 krafftig] hastig D G fromme] frue H J K44 af] fra M O P45 ugger] Dage K49 raabe] bede P sin] der P50 lenger] meere E51 milde Siæl] naadig mund I god] nu G53 hav] schaf H54 trofast] fromme E55 alt] at C D F J1 af P iche] Dig ey G-I M-P56 aabner .. dør] aabne vil for os sin Naades (Naade M)-Dør M O P57 Far .. vel] Far vel, far ævig vel M N O P59 ham] mig J - Underskrift: Hendes 522 Høybaarne Fromheds Underdanigste tiener og forbeder hos Gud. J. Worm. J1 Af Hendes Høybaarne Fromheds Underdanigste Tienere og troe Forbedere Jac. Worm K

44. Min Allernaadigste Arfve Herres og Konges Evangeliske Paaske Tancker

Signaturfortegnelse:

A	Thott 742,2°	p. 138r
B	Ulld. 447,4°	p. 370
C1	Add. 167,2°	p.864

C3

Coll. 538,4°, I
Kall. 395,4° p. 168**Da**

D1 Oslo U.B. 611,4° p. 429

D2 Nks. 999,8° p. 184

D3 Nks. 829,4° p. 81r

Db

D4 Århus 331,4° p. 219

D5 Hertel, II p. 146

Ea

E1 Nid. 308,4° p. 45v

E2 Add. 284,4° p. 173

Eb

E3 Add. 247c,4° p. 214v

E4 Nks. 1670,2° p. 69

F Nks. 355,2°, III p. 119

G Nord. 1170 p. 99

H1 Gks. 2405,4° p. 47

H2 Add. 249,4° p. 75

H3 Oslo U. B. 260,4° p. 228

la

I1 Thott 1529,4°, IX p. 46

I2 Thott 1523,4° p. 688

lb

I3 Gks. 2408,4° p. 206

lc

I4 Add. 160,2° p. 168

I5 Add. 484,4° p. 288

J1 Gks. 2404,4° p. 119

J2 Add. 248,4° p. 86

J3 Nks. 4493,4° p. 103

J4 Oslo U. B. 215,2° p. 110

K Berg. Mu. 84,8° p. 63

326. Tekstgrundlag: *Thott 742,2°, p. 138r. - Overskrift:* Min .. Konges] Kong Christian den Femtes *H3 ÷ D5 Arfve*] ÷ *H1 I3-5 Arfve .. Konges]* Arve-Konges og Herres *C F Herres og Konges]* Konges og Herres *J4 Konges og Herres, K. Christian den Femtes H1 Konges]* Arve Konges *I3-5 Jesu]* Christi *G Min .. Discipler]* Endnu leverede *J. Worm efterskrevne Paaske-Tancker Eb Titel mangler i I2- Digtet: 1 Sød]* død *C2 dend]* dem *lb gaar til]* gjør *stoer B til]* i *lc 3 døden]* Sorgen *lb Døde B undertraad]* overtraad *F4 Af]* Fra *lb 5 en1]* nu *C1 I J K 6 ham min]* *B C D F G I J K hannem min H1 hannem A E H2-3 fast i]* udj *J need i D7 Og]* At *lc at]* og *E lb Af F8 kand]* maa *lb skal Db Eb9 Jordiske]* Jødiske *H3 I-K Jordiske .. er]* jordisk *Sathan og dend Diævel er D forgangen]* fremgangen *lb for Haanden B10 fangen]* bunden *B 11 At]* Og *C12 fredes]* Fred *523/ Kongen .. maa]* Kongens minde naae *Eb14 Jesu]* Christi *D J Agter]* lader *E atter F icke]* ingen *G H I 15 Alöe]* og *Aloer C16 anstod dennem]* Dennem anstod *Db17 Fengsle]* Fengsels *E3-4H2-3I3-5J4K fengsel I1 Fengslets Db fængsled Da H118 dend]* din *I19 er .. Alöe]* min *Mildhed, min Aloe F min]* med *C Mildhed]* Mildheds *C3Da E1,3,420 forkrattet]* forklemte *H1-2 beklemte H3 * 22 paa]* for *I-K min]* om *E23 Jeg .. steen]* Jeg tage vil den steen *Eb forkrattet]* forklemte *H I J1-3K bedrøved Eb * 24 fengsel]* Sorgen *I25 høre]* hiørne *K26 Bær]* Bar *F Lod]* lar *J1-327 Nyss]* vist *G * Seyer]* Store *Db28 dødens]* *E3-4F-H Helveds E2I-K Fredsens A-D E1 fengsel]* *DE2-4H fengsle A-C E1F G I-K slet]* Slot *I-K Steen F Christum]* Jesum *D **

327.29 Danner Kongen] Danmarcks Konge *G Kongen]* konge *B C Da E2F-H I1K konning J naadens]* Naades *J2-430 flyend]* flyvend *H lb fluend IaJ2-3K flued B G fulde C truet D Lod]* løb *C D F lob G post H3I2-5J K fart I1 Bud E2H2 gengel]* hengsel *H *32 ej skal saa]* skal ikke *E schall dog ey I1,3J K * ej nu skal B C1-2D F nu ey skal C3G * 33 dend]* dig *lb34 rock]* kiol *lc Roes J1-3 bær]* bar *B Ia J35 og]* oss *D I2-5 J K37 Frihed, Klæder]* Klæder, Frihed *H Klæder]* ære *C * dend]* dig *lb38 dend]* dig *lb38 Levi]* Client *E Veli Da Levi Søn]* ængsted *Siæl K til]* paa *Eb39 leeder]* lider *J med]* *D1-4E2G I1,3-5J K ved A-C D5E1,3-4 F I240 Og]* At *K med]* ved *B-G I2-5J K 41 hører]* hørde *E er Englens]* en Engels *E42 atter Lever]* effterlever *D44 skam]* Kug'l *H45 saa]* da *G46 Og]* Om *B-H I4-5J K Mod I148 stød]* Skud *lb skal .. sting]* stød, ey nogen ulychs (Modgangs *Eb*) sting *E*

45. Dend fromme kong Davids forklaring

Signaturfortegnelse:

A1 Rostg. 237,4°	p. 104r
A2 Nid. 69,8°	p. 336
A3 K. Brahe D II, 239	p. 7
B Nid. 309,4°	p. 51
C1 Gks. 2404,4°	p. 225
C2 Add. 248,4°	p. 40
C3 Kall 395,4°	p. 201
C4 Oslo U. B. 215,2°	p. 124
D Thott 1529,4°, IX	p. 43
E Nks. 2817,4°	p. 134
F1 Nks. 1670,2°	p. 65
F2 Add. 247c,4°	p. 212r
G Nord. 1170	p. 101
H Nks. 819c,4°	p. 31
I1 Add. 167,2°	p. 863
I2 Coll. 538,4°, I	p. 235
I3 Add. 249,4°	p. 219
J Oslo U. B. 624,4°	p. 126
K Berg. Mu. 84,8°	p. 75
L1 Add. 160,2°	p. 162
L2 Add. 484,4°	p. 280
L3 Oslo U. B. 260,4°	p. 266
M Berg. Mu. 397,4°	p. 167
N Thott 1528,4°	p. 246
O Coll. 536,4°	p. 115
P Thott 742,2°	p. 120Br
R Gks. 2403,4°	p. 250
S Ulld. 447,4°	p. 269
T Nks. 355,2°, III	p. 117
U Thott 1975,4°	p. 111
V Ria. (I)	p. 76
X Ulld. 526,4°	p. 62
Y1 RiA., (I)	p. 49
Y2 Hertel, II	p. 431
Z Nid. 308,4°	p. 49r
Æ Nks. 405,2°	p. 253

328. Tekstgrundlag: *Rostg. 237,4°, p. 104r.* - **Overskrift:** **1** Dend] Mag. Worm som ikke Havde ventet saadan Simeij forklaring, gav derpaa efterfølgende Svar: Dend *F* Worms Apologie. Dend *Y* Apologia. Dend *D* Svar paa foregaaende. Dend *I1* Mag. Jacob Worms Svar. Dend *S* Mester Jacob Worms Svar. Dend *E* Jacob Wens Svar herpaa igien. Dend *I3* J. Worms Giensvar Hvori Han taler 1. Udj Kongens Navn Dend *L3* Kongens Svar. Dend *L1-2M* Svar. Dend *C2-41-3* Dend .. Simeij] Svar paa Davids Tancker over Simeij *N3* tanker] Tanker og Dom *R* Simeij] Simeij 2. Sam. 16 *C1,2,4D E H I1,3J O-S Z Æ* Simeij 2. Sam. 19 *C3T* Simeij 2. Sam XIX 22.23. *V* Simeij 2. Cap. 19 *I2* Simeij 2. Sam. 10 v. 21.22.23 *Y1* Simeij 2. Sam. 10 *X* og] af Mag. Jac. Vormb, til Giensvar paa Biskop Thom. Kingos forbøn for ham hos kongen under den Tit. af dend fromme kong Davids Tanker og Naadige dom over Siemei (Vid. Tom. 2 pag. 234) *T3-6* og .. fremstillet] ÷ *B G P4* og1] med *Z* ÷ *C3R T-X* Zeruja] Zerujaner *A2E F H I1K O S-Æ * 4-6* kejser .. fremstillet] ÷ *I3Æ5* Hof eller] ÷ *F U* klerke] Lerche *J* øre-bidt] ærebidt *C F I2V X* grebet *E K.* - **Digitet:** **2** har du vel] haver du *H* Qvante] fante *I-L O Y Z* fiante **M3** forkunkler] fordunkler *I1,3L3P* fordunklet *I2* forkugler *B* forknuchler *H* forkrencher *D* misbruger *G* saa mit] mit Saa *Y* ydmyg] Høye **G4** Til] Thi *T* Til stoltheds] Dit stolte *B* overmod] overmand *C1-3* Jeg kand] kand jeg *T* kand mig] mig kand *I2-3* Jeg .. bilde] som du dig bilder *Z* hvad bilder du dig **N5** Hykel] Hykler *T-Y * 6* beder

end] bede 525 maae **U7** sjel] Stii **H 18** En] Er C1-3 døde] dødig **S * døde-skyldig**] død erskyldig **F** knekt] Mand **F1Y** skummel] skumme **O P** Skamme **T** slemme **R * skummelskjeld**] skielseslum **G -skjeld** og] skiælde **O T Y** Skielseske **L M** skende **I** skændig **F10** naadig] Naadigst **Y** naadig alle] altid naadig **N11** Har .. mig] Om hand sin mund misbruct har til at bande mig **H** sin mund] sig nu **N** end] med **C N V Y** kun **P12** Gud .. det2] Gud da det Selv tillod og **Y** Om Gud tillader det **Z** har tilladt] tilloed da **1,3 J K M O S T U** tillod jo **I2** tillod ham **Æ** tillod dog **N** tillader **A2-3D-H K** tillade **B-C** tilordnet **R** beordred **P13** at jeg bær] ieg bærer **K** bær] bar **O15** skal] kand **F** hver] den **L M** enhver **Z16** vorde] være **R S**

Apologia

Signaturfortegnelse:

A1 Rostg. 237,4°	p. 105r
A2 Nid. 69,8°	p. 338
A3 K. Brahe D II, 239	p. 7
B Berg. Mu. 84,8°	p. 76
C1 Oslo U. B. 624,4°	p. 127
C2 Coll. 538,4°, I	p. 235
C3 Add. 167,2°	p. 865
C4 Add. 249,4°	p. 220
D Ulld. 447,4°	p. 270
E1 Oslo U. B. 215,2°	p. 125
E2 Gks. 2404,4°	p. 226
E3 Add. 248,4°	p. 41
E4 Kall 395,4°	p. 202
F Thott 1975,4°	p. 112
G Nks. 819c,4°	p. 31
H Nks. 2817,4°	p. 135
I Nid. 309,4°	p. 52
J Nord. 1170,4°	p. 101
K Thott 1528,4°	p. 247
L1 RiA., (I)	p. 49
L2 Hertel, II	p. 433
M1 Berg. Mu. 397,4°	p. 168
M2 Oslo U. B. 295,4°	p. 171
M3 Stockh. Vn 88	p. 57v
N1 Add. 160,2°	p. 162
N2 Add. 484,4°	p. 281
N3 Oslo U. B. 260,4°	p. 267
O Gks. 2403,4°	p. 251
P Nks. 405,2°	p. 260
R Nks. 355,2°, III	p. 117
S1 Nid. 308 4°	p. 49r
S2 Nks. 1670 2°	p. 65
S3 Add. 247c,4°	p. 212
T Thott 1529,4°, IX	p. 43
U Coll. 536,4°	p. 116
V1 Ulld. 526,4°	p. 63
V2 RiA., (I)	p. 76

Jacob Worms Svar C4 P 2. Taler Han i sit eget Navn saaledes N3 Doctor Kingos Apologia Contra Mag. Jacob (J. E2 ÷ E4) Worm E2-4 Doctoris Kingo Apologia contra Mag. Jacobi Wormii E1 Biscop Tommas Kingos svar, Apologie H Apologia. Kingos Replique L1 Th. Kingos Replique herover dette foregaaende L2 Apologie imod en Selfviis og knipsindet Zerujaner keyser Segismundo, som engang af en Hof eller klerche hund blef ørebit til betenchning fremstillet *J Ingen overskrift, men skrevet ud i ét med Hør flabmund A3K O - Digtet: 1 ej] A-D E1-3 F-L ej] selv E4M-S en T U dend V sig] dig B G S3 ieg U2 smigre] hyckle- L * i .. ikke] ei udi Pølen O3 smigger-hyckle] Hyckle-Riim og M N smigger-] smigrend G * 4 skamlig] haanlig C D J N R U Verden] hver Mand L M og Verden stum] som du var Stum K stum] Dum V5 hvor] det B6 sandheds] A2B-F H-S V sandhed A1,3G T U dristig] driftig R reene O P Herren] kongen M N*

329.7 Og] Men N O At M du dog] A2-3-CE G-M N3O R-V dog du A1F N1-2P dog] ÷ D8 Og] Ja C2-4 Om I Da L ej] nu I9 du1 .. døe] du skalt dog vist døe O du skal vist nok døe I du1] hvad J du skal dog] Som dog skal L retferdighed og] den Værdighed og C2-410 felde] helde E3-4 11 og12 ombyttet K11 Guds] Dit S bukkes] bucke U12 skal] kand I J var] blev C1-3N O * din] en M S * 13 end1] een A3 E4F H K L M2-3N1-2O U som S14-24] ÷ R14 dog] dig K Hyckle] traasig L *15 spog] skrog J spøg I O S2 Spag E2-4 Pog F *16 slaer] A2-3-E G H J L-T V1 staaer I S1 slog F K V2 har A1 hierte] A2-3B D E F H-J L-R S2-3T V hiert og C1-3G K S1 Galde N1-2 hierte og A1 hierte, tunge] Mund og hierte C417 død] ej M18 Gud] hand O madike] ned i grund S skal] vil C1-219 mennesk] usle T * da] dog I K S V2 * 20 da] vel J21 Dog] Du H Da F hoved dit] Hovedet E3-4K-N P23 tør] kand M N skal J K * 24 Gud, ja god] god, ja Gud J ja] dog C3-4 og C2 saa M N P* ja god] endnu B god] Gud T Thi .. god] Thi gud hand er dog god C1 naar] men F blir] er C D J M N P R naar .. Simeij imod dig Simeij G

527

46. Til Gyldenløve

Signaturfortegnelse:

A Oslo U. B. 215,2°	p. 121
B1 Add. 249,4°	p. 291
B2 Kall 395,4°	p. 161
C1 Thott 1528,4°	p. 122
C2 Nid. 309,4°	p. 177

330. *Tekstgrundlag: Oslo U. B. 215,2°, p. 121. - Overskrift indsat af Udg. - Supplique til Hands Høy Excell. Gyldenløwe A Jacob Worms Supplique til Gyldenløw B Worms Supplique til Kongen da hand skulde relegeres til Ostindien. C - Digtet: 1 Skydsherre] C Skytte Herre A B 5 Ungdoms] Unge B lad din] B C lod du A24 U-Løckens Hiul os alle] ulykken nu os alle C26 At ey] Nu at B30 af] i C31 Vagt] magt B mast C*

331. 35-36] ÷ B2

47. Kongelig Mayts Fødsels-Dags Tanke-Riim

Signaturfortegnelse:

A1 Nks. 405,2°	p. 386
A2 Add. 247c,4°	p. 133r
B Gks. 2403,4°	p. 283
C1 Add. 160,2°	p. 533
C2 Add. 484,4°	p. 283
C3 Oslo U. B. 260,4°	p. 104
D Nks. 355,2°, III	p. 119
E1 Oslo U. B. 611,4°	p. 419

E2 Nks. 999,8°	p. 171
E3 Nks. 829,4°	p. 75r
E4 Ulld. 528,4°	p. 157
E5 Århus 331,4°	p. 200
E6 Hertel, II	p. 560
F Thott 1528,4°	p. 116
G1 Add. 483,4°	p. 120
G2 Coll. 516,4°	p. 209
H Gks. 2408,4°	p. 219
I1 Kall 395,4°	p. 104
I2 Add. 249,4°	p. 129
J Coll. 538,4°, I	p. 216
K Add. 167,2°	p. 533
L Thott 1523,4°	p. 508
M Berg. Mu. 84,8°	p. 65
N Oslo U. B. 215,2°	p. 105
O1 Gks. 2404,4°	p. 82
O2 Ulld. 447,4°	p. 351
P1 Add. 248,4°	p. 42
P2 Nks. 4493,4°	p. 65

528

332. *Tekstgrundlag: Nks. 405,2°, p. 386.* - *Overskrift: Kongelig Mayts Fødsels-Dags Tanke-Riim A-D E1-3,5F H-L N-P Kongl. Maytts. Fødsels dags Tanchering M Tanke Riim til hans Majest. Christ. 5tes Fødsels Dag E6 Jacob Worms Tancherim paa Kongl. Mayt. Fødselsdag E4 Supplique til Kongen paa hands Fødselsdag Efter Jacob Worms Dom blev formildet, Saa Hand Skulde Gaae til Tranquebar i Ostindien udi Landflygtighed G - Digtet: 1-56] ÷ E42 bevogtet] bevaret M mig og min] Min (mig H) og vor G-J L3 Riges] B-D F-H I2M-O Rigers A E1-3,5-6/I J-L P5 glandset] glandser B C D L glandse O P1 glandtz P2 glands da G-J klares M glandset op dend] glantz op denne E1-3,5-6F dend] denne D E1-3,5-6 F6 Om] Paa D8 du] Gud C10 anretter] opretter C G H I16 mørke] Tycke G-I N17 saae] seer D E1-3,5-618 Dug] at C G H N O du E1-3,5-6 IM P lodst L needdryppe] needdrypper D E1-3,5-6M * Guds] Din E5-6 20 nu bliv] bliv nu C D bliv du E1-3,5-6 nu] Du G21 udaf] er af E1-3,5-6 24 got] dyd F25 dend] din B-J L N-P du M mine] dine H-P Lender] lemmer E1-3F29 Du] Dend D30 Giæve] gave D E1-3,5-6F O2P gode GL * deraf] derved G*

333.31 vær] B C F-H I2 J-P var A D E * Gud] Selv CH en] selv G32 anvendt] omvendt F* 33 var] vær G1H L-P34 var] vær H L-P36 Og .. oppaa] Ja du og Admiral var paa det E1-3,5-6 det] dend P37 Hafde] holdte D G38 og derfor] derfor nu O nu af mig B och igien M * du og derfor] du af min Mund D E1-3,5-6 Thi .. sanke] Taksigelse og Lov Du skal derfor indsanke C Taksigelse Du skal for Frugterne Jndsanke G Tacksigelse du skal, med frugterne opsancke H I J Thi skal du og til frugt tacksigelse opsancke L *39 Ring] mig J K O P udj] og ey i K Senacharibis] Senacherib Hans CG-I * 42 med .. dvæler] afriver ved Dueller D Lister dvæler] List bestieler C E5-6 List Bortstiæller G list Dueller E1-3 M dvæler] qvæler O2 dreller J45-48 ombyttet med49-52 D45 er] og E1-3,5-6 Hænder] Haand er E5-6 fæsted] hvasset D E1-3,5-646 ei lemlæsted] ikke giested C H I2 ikke qvæsted G icke presset D E1-3,5-6F I1] L-P47 Rettet] Rettens D E1-3,5-6 * 48 Gavn] Roes D E1-3,5-6 Priis CF H-L N-P Guds] Din E5-649 giemme] giemmer D E1-3,5-6G H I1 J L M N O P2 drage] D E1-3,5-6G H M O250 Som] Naar D E1-3,5-6 hans] B C E5-6 F G Guds A D E1-3H-P klage] A2B C F I-N O1P Klager D E1-3,5-6 G H O2 Plage A152 Nedsable] Omsable D E1-3,5-6 * 53 kaarset] J L Korse(t)s A-I K M-P mig] som B C54 mit] med D E5-6G regiere] skal Lære C1-2 skal bære C358 selv] min B trengsel] B C D F G M længsel A E H-L N-P59 Fengsels] længsels I

334. 65-68 ÷ E466 dend .. Synd] Arve Syndens Skyld C70 og paa] oppaa D E1-3,5-6F M nu paa B72 Strand] sand D E74 Cap] Cap de C F G H I1 N O75 Jndiens] Med(i)ens C G H I1 J L N-P hedensk I252978 Da] Den D E Da .. min] Mig Dronning Moder min G Min Dronning-Moder jo C Da .. i førte] Har Dronning Moder min ladt iført B81-88] ÷ E486 Angest] ængsted C D E G87 dend] det H91 Sorgens] Sorge B Sorgen F L O1P2 Sørgeren J sorrig D E92 bæver] bævrer A2B C1-2D-O1P og] ÷ K Espe] Eske P94 vil] vil nu G-J95 Page] papa F Mellem96og97indskudt: Worms Supplique til Kongen P1

335.98 Oppaa] A2-C F G1 H-P Og paa A1 D E Jeg] mig E101 at] og D E

48. Til Grevinde Sophia Amalia Moth

Signaturfortegnelse:

A1 Oslo U. B. 215,2°	p. 122
A2 Gks. 2404,4°	p. 61
B1 Add. 248,4°	p. 26
B2 Nks. 4493,4°	p. 27
C1 Coll. 538,4°, I	p. 230
C2 Kall 395,4°	p. 121
C3 Add. 249,4°	p. 143
D Thott 1528,4°	p. 171
E1 Add. 483,4°	p. 116
E2 Coll. 516,4°	p. 200
F Gks. 2408,4°	p. 224
G1 Add. 160,2°	p. 195
G2 Add. 484,4°	p. 322
G3 Oslo U. B. 260,4°	p. 250
H Nks. 868g,4°, II	p. 65
I1 Berg. Mu. 397,4°	p. 189
I2 Oslo U. B. 295,4°	p. 191
I3 Stockh. Vn 88	p. 62v
J1 Nks. 405,2°	p. 508
J2 Nid. 549,8°	p. 114
K1 Oslo U. B. 611,4°	p. 438
K2 Nks. 999,8°	p. 197
K3 Nks. 829,4°	p. 87v
K4 Ulld. 528,4°	p. 154
K5 Århus 331,4°	p. 234
K5 Hertel, II	p. 629
L1 Oslo U. B. 624,4°	p. 135
L2 Ulld. 447,4°	p. 400
M Berg. Mu. 84,8°	p. 80
N Add. 113,8°	p. 159
O1 Nks. 819b,4°	p. 415
O2 Thott 1527,4°	p. 243
O3 Nks. 818b,4°	p. 162
P1 Thott 1523,4°	p. 671
P2 Thott 1529,4°, IX	p. 50
R1 Nks. 355,2°, II	p. 235
R2 Thott 1975,4°	p. 132
S Nord. 1170	p. 106

530

336. *Tekstgrundlag:* Oslo U. B. 215,2°, p. 122. - *Overskrift:* Til Grevinde Sophia Amalia Moth A-D E1F G J T N P1 Til Grevinde Moth R1 Til Grevinde Samsøe S Mag. Jacob Worms Supplique Till Grevinde Sophia Amalia Moth H Jacob Worms Supplication til Grevinde Sophia Amalia Moth O Mag. Jacobs Supplication till Grefjnde Mooth R2 Supplication Till Grefinde Sophia Amalia Moth M Supplique til Grevinde Sophia Amalia Moth E2 Een (÷ L) Supplive Til Grevinde Moth IL Høy og Velbaarne Grefinde Sophia Amalia Moth, Min Velferts Patroninde og Høye Beforderske P2. - *Digitet:* 2 Mildhed] naade P3 Ack] Og R S * forhat] for hart IM4 krumme] kramme L1M O-R grumme A2G H I J1 K L2N S krumme A-F J2 hart] ret K5-6 hart har] har nu L greben] taget P5 er qvælet] fortæred J besværet G-I6 Af] J S tvang] Trang A2B-D H J K L1P R Vold E krafft er] krefter C2-3K5-6 slet] snart O udtrælet] fortæret GH I J1L2 udtæret J2 * 7 Jeg dybt] Dybt ieg O nedsiuncket] nedsenket D8 Angest] ængsted A2D G-J K5-6L O R1 ængstig N Mildheds] Naades L M O-S9 Hiertes] hierte O P R2*11

Hielpe-] hielpis *M* * -villighed] villig Haand **L12** Siæl .. Grund] Hierte Siel og grund **B13** undertrygte] undertrycker *B C3D F L2R* undertrycke *C1-2O2* * **14** Fromheds Naade-Rygte] Naade Fromheds smykker *F* Naade] gode *G-J* Naadig *E* Rygte] Rycker *B* rycke *C1-2* Rygter *R* stykker *D* * **15** Himlene] Himlens Soel *L* * Glæde] Høyheds *E* * **16** begierlig] begiærig *G3/17* kand .. Kongen] hos Kongen mig kand *A2 B C1 D G H J K M-R18* Naade] glæde *O19* er et] Ord af *R1* Confortativ] *C3D G H /1-2/1K N O* Confortitiv *E* Confortasiv *P2* Confortetiv *C2* Confertetiv *J2* Confertitiv *C1F* Contra Liv *P1* præservativ *L1* Conservativ *A1-2B /3L2M R S21* Hustrues] dybe *R* kones *L2O* o] ak *F G22* udj vor] i vores *S* Siæle] store *H-J23* Unge] Vugge *G-P24* os da] naadig *R* da] dog *L-N25-28*] ÷ *P126* finder] haver *E L R127* slet] snart *R* selv *S* mistvile] fortvifle *E K L2R1* mistrøste **S28** Men .. Bøn] Bønhør dog mine Suk *R* Løn] Hielp *E* *

49. Til Kongen

Signaturfortegnelse:

A Rostg. 259,4°	p. 25
B1 Thott 1528,4°	p. 40
B2 Nid. 309,4°	p. 321
C Coll. 536,4°	p. 111
D1 Oslo U. B. 611,4°	p. 422
D2 Nks. 999,8°	p. 176
D3 Nks. 829,4°	p. 77r
D4 Ulld. 528,4°	p. 158
D5 Århus 331,4°	p. 207
D6 Hertel, II	p. 600
E1 Thott 1523,4°	p. 506
E2 Add. 247c,4°	p. 128r
E3 Nks. 405,2°	p. 284
E4 Add. 167,2°	p. 535
F1 Add. 248,4°	p. 37
F2 Nks. 4493,4°	p. 54
F3 Gks. 2404,4°	p. 247
F4 Ulld. 447,4°	p. 347
G Add. 249,4°	p. 171
H Oslo U. B. 215,2°	p. 108
I Oslo U. B. 260,4°	p. 248
J Kall 395,4°	p. 140
K Coll. 538,4°, I	p. 215
L Nks. 355,2°, II	p. 196
M Ulld. 526,4°	p. 93

337. *Tekstgrundlag:* Rostg. 259,4°, p. 25. - *Overskrift:* Til Kongen *D1-3K* Kongens Valet til Holsten *G H J* Til Kongen om ej at skillis fra sin Hustrue *E1* Supplication til Kongen *M* Jacob Worms Supplique til Kong *C* 5te *E2* Supplication til hans Kongl. MttA *B* Supplique til Hands Kongl. Mayestet *F4* Supplication til Kong Christian 5te *E4* Til Kong Christian den femte *E3* Til Hans Kongelige Majestet Christian den 5te *D6* Til hans Kongl. Mayt. *D4-5* Til kongl. mayttC Ejusd. Nok til Kongen *L* Tredie Supplique til Kongen, Da Han skulle gaae til Ostindien *I* *Overskrift mangler i F1-3.* - *Digtet:* **2** angistgivne] angergivne *E3-4* risis] Riisets *I J* snerte] smerte *C D3E2-3/3* ansigts Sool] Naadestool *F3-44* Naadestool] Ansigts Soel *F3-46* min Siælis] mit Hiertes **18** Gud .. skrig] anraaber Gud med Skrig *L* paa] an *D4-612* Naadens] Nordens *C D2-6E-M* Verdens **D113-16**] ÷ **D413** Kand] Lad *E2-414* vand og] Vandets *H-M* Vandet *E-G* Stene-hald] Kampe-Steen *L* høyen Hald / Hald] *E-I* *K* held *J* haard *D1-3,5-6M* fald *A-C18* Aand] *E F H J-M* Haand *G I* hielp *A-D20* Høør .. bitterlig] Hør, Hør hun skriger til sin konge bitterlig *C E-M* Hør hun nu skriger til sin Konge bitterlig *D21* kand] kund **H23** Udbredde] Udbreede(r) *D F4 J K24* snæris] qvæles / nu] ind **L28** Min .. glad] Min Turteldue da for Sorg ey bliver Glad / Mit Huus da aldrig kand for Sorrig vorde glad *L* Min Hustrue, dotter da for Sorg ey Vorder glad **M30** alt efter] og alt er **K32** det] ÷ *D*

338.33 fâr] gaar **D35** Om .. nat] Om ieg saa sige skal min Hustrue gode Nat **G H** Om mig saa sige skal, min hustrue Gode Natt **J** Om jeg saa sige skal min Hustru en God Nat **L39** nu] ÷ **D** pines] Pine **J** Piin og **D5-643** vredens] vreden **M** Verdens **B D1-4F4G J L44** skum] skjøen **M** mit] sit **C48** op] fort **B-K M** spitze] Spidtz og **G-J49** dog] da **B50**] ÷ **C51-54**] ÷ **D451** kand] den **F4G L** gjøre] gjør **D2F2-4GL** mig meer] meere **E** meer] meere **F * 53-56**] ÷ **I53** landet] Vandet **L54** slet] skal **C**

532

50. Epigram

Signaturfortegnelse:

A1 Thott 1523,4°	p. 512
A2 Coll. 538,4°, I	p. 219
A3 Add. 249,4°	p. 251
A4 Kall 395,4°	p. 173
A5 Add. 483,4°	p. 135
A6 Coll. 516,4°	p. 249
B1 Oslo U. B. 215,2°	p. 132
B2 Add. 248,4°	p. 46
C Nks. 4493,4°	p. 69
D1 RiA. (I)	p. 53
D2 Thott 1528,4°	p. 189

341. Tekstgrundlag: Thott 1523,4°, p. 512. - Overskrift indsat af Udg. Worms vers **B2 P: S: C** Advarsel til sine Uvenner **D1** Ingen titel i de øvrige hss. - **4** Hand] Hun **D25** nu] da **B** du **C7** Førrend .. i] Før du kandst komme i **D**

51. En retsindig Herrens Tieneres og Sandheds Elskeres .. frimodige Tale og Valet

Signaturfortegnelse:

A Oslo U. B. 215,2°	p. 126
B1 Nks. 405,2°	p. 287
B2 Add. 167,2°	p. 537
C1 Gks. 2404,4°	p. 229
C2 Add. 248,4°	p. 147
C3 Nks. 4493,4°	p. 43
D Thott 1528,4°	p. 113
E1 Nks. 405,2°	p. 145
E2 Coll. 538,4°, I	p. 232
E3 Kall 395,4°	p. 125
F Thott 1523,4°	p. 504
G1 Add. 160,2°	p. 198
G2 Add. 484,4°	p. 326
G3 Gks. 2408,4°	p. 228
H1 Nks. 355,2°, II	p. 236

H2 Thott 1975,4°	p. 133
I1 Add. 113,8°	p. 165
I2 Coll. 516,4°	p. 321
J1 Rostg. 259,4°	p. 1
J2 Ulld. 447,4°	p. 411
K1 Hertel, II	p. 446
K2 RiA. (I)	p. 51
L Thott 742,2°	p. 142r
M1 Add. 284,4°	p. 147
M2 Nid. 308,4°	p. 15r
N1 Add. 247c,4°	p. 213
N2 Nks. 1670,2°	p. 68
O1 Gks. 2405,4°	p. 51
O2 Add. 249,4°	p. 77

533

342. *Tekstgrundlag: Oslo U.B. 215,2°, p. 126. - Overskrift: 1 retsindig] Retmæssig L M og] ÷ I J L M O3 Fanges] Fanges sidste B C H1 Fanges (maaskee) sidste I J K L M O25 stillet .. bestandig] fremsat alle hadefulde hierter (÷ L M) til Efterretning; (Efftertenkning J1LM2 O2) I J1K L M O ÷ J2 En retsindig .. bestandig] En Anden Supplication till Kongen. Er iche Worms men falsk H2 Worms sidste Afskeds Klage med paafølgende Paaske-Tanker, Hands Majtt indleveret N. - Digtet: 6 da] der M N * 7-8] ÷ K7 kand] maa I de Frugter] den frugt M N8 ret] sødt I sød C D H J1 saaed B er J2 stedse lugter] gir sin lugt M N9 sorten Jord] Jorden sort I J jorden plat K nu segne] ned (end H2) segne H I10 Synde-strafferen] H-O Synde-straffere A B1C-E G * -strafferen for] straffen for et F11 ende] spende H13 Pølen] helved N15 gremme] jamre H17 straffet] skrevet J skrevet] straffet L 18 Treck] fart H 19 Holdt] vart B D H Vagt C bort I-K for] saa N20 Freds] frisk B2C D fri B1 en Freds Legat] endnu Pardon I Legat] Tractat N betage] borttage H-O21-22] ÷ H21 til] for B-D I-O23 sig at føye] at indkalde I-K føye] søge E-G O24 ved] med E F lår .. nøye] lader vreden falde I-K gjerne] heller D*

343.25 bedring] bedrings I-O28 Og] Ack E-G og] med N Børn] Barn K1O med] ved M mod G30 glad] goed I J L-O32 Løven] Løver M36 Hoff- og] hofve H-O Snare] fare K N O37-58 ÷ J237 da] dog E3 G-I J1LM2N det C2M1O men] thi O39 ham] B2C2-3D2G-I J1M1 O hand A B1C1E1,3K2L M2N * 40 Øynen .. mørcke] Livet ey og Øynene formørcke K dog sin mandighed ei mørke O42 store] stærke H43 dog] sig H M dog..strecker] er lagt i strikker E G O strecker] rækker I J1N44 lange] mange J1L-N O2 mangt et E-I K O2 Raden] foeden E-G L-O vidt] tit H vel C1-2 langt I-O langt > vit F udrecker] udstrecker E3I J1K1L M2N udskikker G45 til] at I J1K L O47 flux] det G fix E48 faaer] har D49 Naadig] Modig B-D god] hand I-K vel H kand] hand E-G L-O en] dend L M50 krafftløs Dyr] krafte(s)løes H2I J1K-O51 skal] de M52 af .. synder] mod dennem sig forsynder I J1 * 55 Kongens Siæl] kongen Selv K56 Høye] salig E-G K O2 Himmel H L-O1 Englers I J158 Og for] For det B-D til] med I-K nødis] mødis I-K

52. Tvende æcte personers bedrøvelige atschillelse

Signaturfortegnelse:

A1 Nid. 69,8°	p. 502
A2 Nks. 819c,4°	p. 166
B1 Thott 742,2°	p. 142v
B2 Nid. 308,4°	p. 47r
B3 Gks. 2405,4°	p. 59
C1 Thott 1523,4°	p. 672
C2 Berg. Mu. 84,8°	p. 83
D Nks. 405,2°	p. 148
E1 Add. 160,2°	p. 217
E2 Add. 484,4°	p. 348
E3 Ulld. 447,4°	p. 420

F1 Add. 249,4°	p. 269
F2 Add. 284,4°	p. 249
G Nks. 355,2°, III	p. 233
H1 Thott 1528,4°	p. 202
H2 Nid. 309,4°	p. 342
I Oslo U. B. 215,2°	p. 132
J1 Gks. 2404,4°	p. 75
J2 Add. 248,4°	p. 415
J3 Nks. 4493,4°	p. 37
J4 Kall 395,4°	p. 203

344. *Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 502. - Overskrift: 1 personers .. atschillelse] Personer adskilles E1-2 personers] personers Wormii et Uxoris A4 reyse] Reise; eller Jacob Worms Afsked fra hans Hustrue, da hand blev forviist til Ostindien G Reise paatvungen hannem ved Lykkens uskiellige haardhed B35 under dend .. schamme dig] ÷ H dend] B1-3C2I J ÷ i de øvrige hss. 6 Ach .. dig] Ach kiere spar mig nu etc. B2 Fairfax] B1,3 C2F G Fiurfax I J1-3 Fiurfus J4 Feuerfax A C1*1-6 Mag: Jacob Worms Vise over sin Landflygtige Reise, befatted i en Samtale imellem tvende Ægte-Personer D ingen overskrift, begynder først med vers23E3-Digtet: 12 vemmelse] gremmelse F21 bedrøfves] bedrøv mig E1-222 Den .. schienches] schaal, som gud schiencker] A2B1,3C D F-J Skaal, Gud os skienker E1-2 skaale, Gud skiencker B231 nesten] mesten C32ombyttet med33H-J32 af] og F-J33 af] i F-J41 Hvad .. hvad] Gud .. Gud B saarer] smerter I42 vor] din D51 vild] vil B1-2C2D H-J vild .. nu] nu skiule vil (vild B3) B Nu skywlte kun E1-2 **

345.73 gjør] gir C D E1-2 saa] da F-J dog] du F dig G81 knuse] kiuse B1,3C1,2 kyse F1H I J2,3 kyvse F2J1 kysse B2G J491 god] sød B2-3 du F ÷ G92 uklart] saa klart D93 rod] død F G103 urørlig] roligste F lykelige E * 122 opbrænder] opbrændis D F G I J1123 os] ÷ C131 det .. trøst] B-J dog det er nu vor brøst A132 vil din Lyst] B-J schal vor trøst A133 dit] B1,3C2D-I J1,4 det A B2J2-3 *

346.141 mig] os D142 i] af B1-2CE1-2F H-J143 og møde os] B1,3C-J og sorrig os B2 os møder oc A far'n] Skarn F-H151 See] Min F G udaf] hand af E1-2F152 dig] ud G153 af] os GH173 Jeg] og A2-J182 dog] da B C1E1-2191 pilot] slot C192 himmel-land] Himlen J himmelen G I himlens land H

347.211 var] er B2-3223 Os] B1,3C E1-2 Vor B2 O A D F-J Jesu] Jesus B E1-2 lych..smald] Lykke er smal D-F243 snare] B3D-F H-J fare G snaren A B1-2C2G *251 hierte] kiære D E252 Gud] og F-J brand] Jld 535D261 meer] maa F-J27-30] ÷ B2271 schal] Skulle J skuld' F I med] i B1,3C E F H-J mødes] møde B1,3C E F H-J272 dit1-2] sit F-J det B1 oc holt] ophold E-J oc trøst D

348.282 frydes] glædes F29-30] ÷ E291 Far1] Min H Kier(e) F G I J292 bølgens] Lyckens B1,3C D293 størst' uschiel] største Skiel F-J

53. Jonæ Prophetes Bøn

Signaturfortegnelse:

A Upps. Ur: V 275	p. 19v
B Thott 1529,4°, IX	p. 54
C Thott 742,2°	p. 141r
D1 Nks. 355,2°, IV	p. 506
D2 Nid. 308,4°	p. 46v
D3 Ulld. 447,4°	p. 406
E Thott 1528,4°	p. 285
F1 Add. 167,2°	p. 464
F2 Nks. 405,2°	p. 286
F3 Add. 247c,4°	p. 127r
G1 Oslo U. B. 215,2°	p. 131
G2 Gks. 2404,4°	p. 72

~~G4 Nks. 449,4°~~ p. 314

H1 Add. 249,4° p. 248

H2 Kall 395,4° p. 187

349. Tekstgrundlag: Upps. Ur: V 275, p. 19v. - **Overskrift:** **2** Hiertelig .. Herre] Jeg raaber fast o Herre, eller Hiertelig ieg nu længes **F2-3G H1** Hiertelig .. saa som] ÷ **C E F1 H2** ieg .. o Herre] etc. **D2** ieg] mig **D1,3F3G3-4** Jonæ Prophetis Bøn Sangviis forfatted af een bedrøved Jesu Wen. Synges som Jeg raaber fast o Herre, eller Hierteligen mig nu længes **G1** Mag. J. Worms Jonæ Prophetis Bøn, Sangviis Melodie, Jeg raaber fast o Herre **E Underskrift:** Af en bedrøved **F1 - Digtet:** **11** raabte] raaber **D13** haabte] haaber **D15** mig] ÷ **C16** Helvedtz] Hafsens **D** haveds **C18** fant] fik **E21** du] de **D1-2G122** Mit] Mig **C * hafvedtz]** Helveds **B-D23** da] der **F** de **G1,3-4H** den **G226** Da] De **B-E G3 H127** mig paafølger] paa mig følger **G3-428** Min .. dig] Min Hielp kommer fra Dig **D** Men Hielpen er fra Dig **F G H ÷ E31** tancke] tanker **H37** ondt] andet (and't **G1**) **F-H**

350.4] ÷ **E46** haffvedtz] Helfveds **B C D** dynd] Bund **G H47** Min] Mine **F** fiende] Fiender **F G H** er] ÷ **F5]** ÷ **F57** stængers] stenger og **B * 58** Min] Men **F G61** Men] Og **E** min] mig **B68** kund'] kand **C D F7]** ÷ **E**

351.81 Men] Saa **E84** Herren] hannem **CD87** Min] Mig **E-H88** Himmel] Himlens **D-H** Aff] Dette er skrevet af **G3** Aff .. Ven] ÷ **C D E F1G1**

536

54. Trøst-valet till Sin Hoybedrøfued Hustru

Signaturfortegnelse:

A1 Thott 744,2°	p. 146r
A2 Nid. 69,8°	p. 344
B Nks. 405,2°	p. 163
C Coll. 538,4°, I	p. 238
D Gks. 2404,4°	p. 342
E Ulld. 447,4°	p. 427
F1 Thott 1528,4°	p. 212
F2 Nid. 309,4°	p. 347
G Thott 1523,4°	p. 521
H Oslo U. B 215,2°	p. 137
I Add. 249,4°	p. 150
J Kall 395,4°	p. 131
K1 Add. 483,4°	p. 131
K2 Coll. 516,4°	p. 239
L1 Add. 160,2°	p. 203
L2 Add. 484,4°	p. 322
L3 Oslo U. B. 260,4°	p. 258
L4 Nks. 868g,4°, II	p. 72
L5 Gks. 2408,4°	p. 230
M1 Berg. Mu. 397,4°	p. 201
M2 Oslo U. B. 295,4°	p. 200
M3 Stockh. Vn 88	p. 64v

352. Tekstgrundlag: Thott 744,2°, p. 146r. - **Overskrift:** **1** Trøst-] Wormii Trøst **A2** Worms Trøste **H J-M** Jacob Worms Trøste **I** Mag. Jac. (J. **F2G**) Worms Trøste **F G L4** Ejusdem Trøst **A1** till] med **A2-E G-K L1,2,43** ved] mod **A2 C-J L1-2,4-5M** imod **L3** under **F** Hittland] Hettland **B-K1L M** Holland **K2A**. - **Digtet:** **2** føler] finder **L M3** Abild] **B-M** Abel **A Du]** og **C-M8** nu] mig **C-F9** Siæles] Soles **F10** ach] al **B-M** med] mod **M11** udflytt] udslykt **A2F K L4** udslykt **B-E G-J L1-3,5M12** forknytt] forrykt **L** fortrykt **I** forkryst **M** for knukt **F1** forknugt **A213** God] min **K ÷ J15** har] skal **H-M** lagd sin] legge **H-M16** slet] plat **I20** Dig] nu **C-M** saa **B26** bund'] Grund **K** oprycket] **A2-M** ud/oprycket **A127** Medgangs] Modgangs **B I M**

353.34 icke .. lenger] vil for os nu icke lenger *C-M35* sig] om *M36* Det2 .. visselig] kom Søde Jesu, kom! *M *37* min] du *G39* Glæde] Siæle *I44* et] nu *L M* minde] Tanke *K* Sindet *M* Hierte *L1-2,4-5* Hiertet *L347* Odd] Øe *I* Søde *J49* forskrammet] forkrammet *A2-M50* paa .. hart] saa hart paa os *F G* paa .. rammet] saa *I*de os har skrammed *K51* dit] *A2-I K L* det *A1J M* Dyde] Dybe *G I J* Dyre *K52* Hiertets skiulte] skiulte Hiertens *B57* blaae] blaar *H* Vand *B59* Men] Midt *LM60* ah!] ald *M61* hoylig] høyt at *L M62* For .. gaee] At gaee for Dig *64* kund] vild *C-H K L1-2,4-5M1-2* vil *I J L3M3537* **354.65** friste] frelse *J68* mister] misted *L M70J*] sig *B-E G-J L5* Den *K* saa *F71* Moodgangs] Medgangs *L1-372* niude] unde *E74* Guld] Soel *I-K74* nu] dog *C-L76* Dyde] dybe *J79* Vær1] Vor *I-K* Enckers] Enckes *I-K* Vær2] og *D E * 80* imod] *B-M* i Nød *A82* driffver] følger *K83* Græmmes1 .. ey] gremmer Eder ej *F* till] thi *G87* et] er *F88* Hand2] og *B94* Sucke] Suk og *B* hierte *C-M96* Dermed] Derved *D* Du veed *E97* ieg1-2] *A2-M* ey .. ey *A1*

355.99 frem] hen *F-K100* vil os samle] samle os *F K* hiem] igien *C F-K*

55. Til Hands Kones Moder

Signaturfortegnelse:

A	Thott 744,2°	p. 147r
B	Nks. 405,2°	p. 171
C	Ulld. 447,4°	p. 434
D	Coll. 538,4°, I	p. 241
E	Gks. 2404,4°	p. 351
F	Thott 1523,4°	p. 520
G1	Nid. 309,4°	p. 345
G2	Thott 1528,4°	p. 209
H	Oslo U. B. 215,2°	p. 139
I	Gks. 2408,4°	p. 234
J	Add. 249,4°	p. 155
K	Kall 395,4°	p. 135
L1	Add. 160,2°	p. 206
L2	Add. 484,4°	p. 336
L3	Oslo U. B. 260,4°	p. 263
L4	Nks. 868g,4°, II	p. 55
L5	Berg. Mu. 397,4°	p. 208
L6	Oslo U. B. 295,4°	p. 207
L7	Stockh. Vn 88	p. 66r

Tekstgrundlag: Thott 744,2°, p. 147r. - Overskrift: Til Hands Kones Moder B Mag. J. WORM till Hans Kones eller Hustru Moder *A* Mag. (M. G2) J. Worm til hans kones Moder *F G2* Jacob Worms Afskeds Vers Til Hands Kones Moder *C* J. Worm Vers til Hans Kones Moder! *G1* Jacob Worms Vers. Til Hans Kones Moders skrevet paa Skibet under Hetland den 10. Maji 1681 *J* Mag. Jacob Worms Missive fra Hetland Til Sin Kones Moder *E* Trøste-Valet Til Hans Kones Moder skrevet paa Skibet mider Hetland dj 10. Maj 1681 *L3* Mag. Jacob Worms Trøste-Valet til Hans Kones Moder Skrevet paa Skibet under Hetland dj. 10. Maj 1681. *L4* Til Hans (sin *H*) Kones Moder Skrevet (Skrevet] ÷ *L5-7*) paa (fra *L5-7*) under Hetland dj. 10. Maj 1681 *D H I K L1-2,5-7 - Digtet: 2* Dyders] Fromheds *L* Søde] soele *K4* Skud] slud *J6* dybe] *B-K* henge *L* dyde *A* at] *B-L* og *A8* Braad] Brud *B C D* bud > brud *E * 9* og] 538 har *E J L1-412* troe] troer *B H J L1-4* paa .. agt] skal giffve paa os (dig *B C*) agt *B-L13* Naades Himle] aabne Side *L14* Sin .. vrimle] Og viis Taalmodighed i det vi nu maa Liide *L15* og *L16* ombyttet *L15* Sønlig] lønlig *I16* Dig .. imod] har mod dig giort *C17* Æres] Naadis *B *18* mødes] møde *B G L19* dog] nu *CE H-L* ey *D* slet *G20* om2] ej *F* et] tre *G24* Sorg] Graad *B L6-725* skall] kand *L26* Dog] Skiønt *L* Jndie Sool] Jndiens Sool *B* Jndiens Søde *C-G* Jndien *H-L29* Dannet] Damers *J*

357.31 giemme] hemme *G* gjerne *K* skall] vill *L32* skall] kand *L35* for] *B-L* paa *A36* Hierte] skiulte *C-L39* min Afften-] mit, Morgen *K42* Din] min *K* Hend' omfatter] hende fatter *B G I L* omfatter] anfatter *C*.

Underskrift (jfr. overskrift): under] *C E F G* uden *A* Søn] Søn J.W. *A* Søn J. Worm *C E F G* - Paa Skibet ved Hetland dj. 11. May Anno 1681 *B* Af min bedrøvede Moders Sorrigfulde Søn J. Worm *D H I J K L1-2* Ønskes af

56. Til Helvig Juel

358. *Tekstgrundlag: Rostg. 237,4°, p. 142r. - Overskrift indsat af Udg. 1 Helvig] Udg. Hedvig A*

57. Den første Grøde, Den første Føde

Signaturfortegnelse:

A Thott 744,2° p. 147v
B1 Nks. 819c,4° p. 53
B2 Add. 258b,4° p. 9
B3 Nid. 549,8° p. 124

363. *Tekstgrundlag: Thott 744,2°, p. 147r. - Overskrift: Den] Wormii Vers over hands Dotter Anniche Jacobsdotter Worm. Den B2 Mag. Worms Vers over hans Datter Anniche Jacobs Datter Worm Den B3 E]USDEM Den A. - Digtet: 1 hid] kom B3 Lifves] B Leffvnets/ Lifves A5 Øyebinck] øievink B2-3 Øyeblik B1*

364. 30 ønsk fuldkommed bleffv] Ønske blef bønhørt B2-3 Ønske blef fuldbord B1**36** ret ret iled] B1 ret i tide til A B2-**342** Skum] B2-3 Skam A B1 **45** bygge] B1 Vugge B2 lugge A B**346** dit] B det A Flyffve-] flyde B2-3 flue B1 Skygge] B1 Skugge A B2-**347** Abild] B Abel A

365. 60 Jndhegnet] Jndtegnat B2-**368** Evighed (A) B Roelighed/ Evighed A**72** Hellig] Helgen B2-3

539

58. Rimbøn

Signaturfortegnelse:

A Add. 258b,4° p. 10
B1 Add. 160,2° p. 209
B2 Add. 484,4° p. 49
B3 Borreby B IX p. 34

366. *Tekstgrundlag: Add. 258b,4°, p. 10. - Overskrift indsat af Udg. Mag. Jacob Worms Riim-Bøn efter Prædiken B Wormii Oratio post Concionem. A - Digtet: 11 Fangers] Fangens B **13-18]** ÷ B **22** Da lad] Lad da B **24-31]** ÷ B **30** ham] Udg. hands A*

367. *Tekstgrundlag: B1**31-36]** ÷ A*

59. Sommer-Psalme

Signaturfortegnelse:

A1 Add. 249,4° p. 267
A2 Oslo U. B. 215,2° p. 132
A3 Nks. 4493,4° p. 69
B Thott 1528,4° p. 270
C Kall 395,4° p. 197

368.*Tekstgrundlag: Add. 249,4°, p. 267. - Overskrift indsat af Udg. Een Psalme A1 Mag. J. Worms Sommer Psalme - Om somme Aarsens Fæster og Dyder B Overskrift mangler i A2-3og C. - Digtet: 14 tækkes] takke B32 Jesus] Udg. Jesu A-C54 gamle] A2-3 gamle og A1B C*

369.63 opfoer] foor op B op offerer C64 bereede] begræde C81 Værdig] hellig C

60. Een Viise

Signaturfortegnelse:

A1 Add. 160,2° p. 215
A2 Add. 484,4° p. 346
B Nks. 1670,2° p. 63

370.*Tekstgrundlag: Add. 160,2°, p. 215. - Overskrift indsat af Udg. Een Viise Forfattet af Jacob Worm i sit Fængsel Siunges som O Gud! Skee Lov til ævig Tiid A Een Sørge Sang som Mag. J. Worm i fængsel gjorde under Melodie O Gud skee lov til ævig tid etc. B - Digtet: 21 Mølle] Møllers B32 Staar] Gaar B 33 arrig] bitter B*

371.64 At] Til B Himmel-] ævig B

540

61. Votiva acclamatio

374. *Tekstgrundlag: Originaltrykket 1663.*

62. Til Frederik III

382.*Tekstgrundlag: Originalen i Gks. 2740,4°, p. 1.*

63. Til Frederik III

386. *Tekstgrundlag: Originalen i Gks. 3303,4°, p. 3.*

64. Til Griffenfeld

390. *Tekstgrundlag: Originalen i Griffenfelds papirer, pk. 18, Langebeks afskrifter, RiA.*

65. Qvinde-ukruds lifactige contrafayt

Signaturfortegnelse:

A1 Nid. 69,8°	p. 450
A2 Nks. 568B,2°	p. 134
B1 Thott 742,2°	p. 47v
B2 Nks. 819c,4°	p. 155
B3 Thott 1528,4°	p. 1
B4 Thott 1528,4°	p. 166
C1 Kall 408,4°	p. 78
C2 Thott 742,2°	p. 149r
C3 Add. 113,8°	p. 25
C4 Coll. 516,4°	p. 263
D Nks. 868g,4°, III	p. 206
E1 Nks. 488,2°	p. 53
E2 Oslo U. B. 215,2°	p. 51
F Gks. 2404,4°	p. 361
G1 Berg. Mu. 397,4°	p. 70
G2 Oslo U. B. 295,4°	p. 69
G3 Stockh. Vn 88	p. 27r
H1 Nks. 819b,4°	p. 262
H2 Thott 1527,4°	p. 89
H3 Nks. 818b,4°	p. 99
I1 Nks. 999,8°	p. 74
I2 Nks. 829,4°	p. 29r
I3 Ulld. 528,4°	p. 33
J Add. 248,4°	p. 174
K1 Add. 249,4°	p. 229
K2 Kall 395,4°	p. 207
L1 Add. 160,2°	p. 119
L2 Add. 484,4°	p. 206

401. *Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 450 ff. - Overskrift: 1 Qvinde] Quid tua! Qvinde B33 Ved] Med C2F-H pen] Pensel A2B3C1,3,4F-H4 Melodie .. etc.] aff Utopia under Silviae Melodie B1 ÷ F-L Melodie] Under den Melodie B3C E1 S.S. A2 Sylvia .. etc.] Rosilis min Anden etc. A2 Rosilis et Utopiae etc. Anno Æræ Præadamiticæ 1 ½ × 1 ½ × 133/234 B3541 Rosilis etc. Anno Æræ Præadamiticæ C2 Rosille mein etc. C1 Rosilis etc. 1673 C3-4 Rind nu op i Jesu Nafn etc. E11-4 Qvinde .. etc.] Fra Roeskilde i Sælland Velfortiente Ære-Verz hentet til vedkommende Pigers Portrait. Digtet af en Nactar-gal udi Steen-Skoven, trykt af en Soel-Sort udi Roeskilde-Ladegaards Skov, og findes til købs hos en Drossel udi Bounis D Hofferdigheds og Løstgigheds lifactige billede. Melodie Rosillis: B4 - Digtet: 1-3] ÷ D (erstattet af 2 strofer, se kommentar) 1-344] ÷ B2 14 ærlig] ærbar F-H17 Oc .. fiende] Mand ei meere een kand finde E Ja end meer mand skal ey*

finde *F G* Ja end mindre skal mand finde *H E* j een meer' skal man befinde *I L* Ey een meere skal mand finde *J K1* * kand] skal *B1,3,4C H J K1L18* Som] Der *J K* Som .. vandre] Een som baner *F G* vil vandre] betræder *I-L* vandre] bahne *C E H25* nep en fiin] næppe en *C3-427* kand] vil *E-L* mandens] een Mands *F-L* crone] Kone *F-L28* trolig] altid *B1,3-4 3*] ÷ *B434* bær] Ær *B1C1,3-4* kar *C2* * **36** bare] tvende *B1C I-L* trinde *E G H* runde *F* blote *B337* oc] sig *F-H*

402.44 Som .. vaar] Høystaferet Ziret rar (gaar *K1*) *E-L* ***46** Frem for] Meer end *E-L51* end i] ind i *D F G H* ind ad *J-K53* nesten] mesten *B1,3K L57* om] naar *GH* Men .. forærer] Om man dem et Kys forærer *I-L* * **58** De sig der ey] *B1E* De (Hun *C2*) sig ej der *B3-4C1-2D* De sig ej da *F* De sig da ey *G H* Da de sig ey *I-L* Den (Dem *A2*) sig de ey *A* De .. holder] De sig holder ey *C3-465* lantrings] Sladre *C3-4E-L* * **67** De] Oc *B1,3-4C1,3-4D-L* de] dem *B1,4C3-4E-H68* Dette kielne] O! det galne] *B1,3-4C-L*

403.74 et] *B1,4C-L* en *A B3* rendsteen] ussel *CE G-L* skiden *F* daarligt *B482* aun nu icke] aune nu ej *A2C1,3-4D-H I J K2L* * **83** oc] nu *D-L84* leed] kied *A2B1,3C2-4D-L85-94*] ÷ *I386* Oc en] Til med *C D F-L* Til *E87* Thi] Som *E-L9*] ÷ *B496* graa] gaae *I* gaar *J* * **98** monne] dog mon *B3C E2F-L* ***10**] ÷ *I3102* scholer] skoele *B4 E-L103* de .. boler] Derudi de stedze boele *E-L* Med Vellyst de ofte (stedse *B3*) boler *B1,3C D* De med Vellyst ofte bole *B4*

404.107 rider] stryger *F-H111* staar] groer *GH113* for en] da for *CD F-H J114* Paa .. haard] Over den Frost (fast *E1*-Jis-broe haard *E-L* Over de Frost Jisse broer *GH* frost-bro ise] Jise-Frost-broe *D116* Qvindetimret] Fruentimmer *E G H K2* Fruentimret *D F I J K1L* * **117** velter, helder] velter-helder *E I-L* * **118** vel] et *G-L* * **12**] ÷ *D12-14*] ÷ *B4121* Kand ey] neppe *I-L122* udspinde] kand spinde *I-L123* lche .. tvinde] Eller meget mindre vinde *I-L* Meget mindre kand de vinde *E-H* Kand de] noget *C131* en styr-volt] lanter og *E-L133* Oc de unge karle drille] *Udg.* Unge Karle kand (vel *J*) de drille *B1,3C-L* Oc de unge Karle kand de drille *A134* leeger] spiller *E-L* ***136** Fiorten] Femten *B3* gat] Kat] Patt *I K L137* pricher] picher *C* giecher] *J138* Morgen, 542 middag] Femten (Fiorten *B1*) gange *A2B1C E-L* Baade middag *B3** oc om] paa en *A2C E G-J K2L* *

405.14] ÷ *D I314og15ombyttet I142* Samt] Som *I J* Saa *K L* Dam *B3E-H145* vel] *B1,3C3-4E-G1-2I-L* vil *A C1-2G3H147* leege] ogsaa *G* Kun] den *G148* Den .. Kind] Som (Der *E I-L*) kand (vil *GH*) barcke dens skind *E-L* * **153** brugeligt] *B1,3-4C-L* brugeligst *A154* ærlig] ærbar *E-L158* slet til] *E-L* til et *A B4C1,3-4* * **16**] ÷ *B4162* de] du *L163* Saa] *B1,3C-L* End *A166* Men ey] Wære *C1,3-4E-L* * røfve] røde *E-L* rompe *C3* ÷ *C4* * drug'] *Udg.* drug (drøy) *A-L17-18*] *B1,3C1E-L18-17A E4C2-417*] ÷ *B4D*

406.173 musen] pussen *C E-I K2177* bedrages] betagis *E-H184* Som] *B1,3-4 D-L* Se *A C1,3-4* * **185** i hver] i hvers *A B1,3-4C1-2D E1F G H1-2 I-K* hver i *L* pande] Panden *L187* forsande] for Sanden *L* paa stande *H188* qvone] Quinde *B1,3-419*] ÷ *E-GI-L196* fri-postighed] fri Ly(i *C4*)stighed *CD* frimodighed *H 20-38*] ÷ *B420*] ÷ *D201* De .. en] De forspende deres *K L* en] sin *A2C1,3-4E* deris *GI-L* der *B1C2H 204* Manden .. ære] Mændene dog til stoer *E-L* ære] ævig *B3* største *C*

407.208 Mit] Tit *B3I-L* Først *E* oc] saa *E 21*] ÷ *D213* de] den *C215* giører] giver *I-L* Mellem**21og22**står vers**19H22**] ÷ *I3225* Somme] Mangen *I J K1L* Mange *K2* Somme gaar] Som gaar dog (nu *H2*) *C3-4 H* pige] *C3-4I-L* piger *A B1,3C1-2D-H* Rækkefølge: **25-23-24-26E232** ære] æcte *B1,3C1,3-4D-L233* Fuld .. lyder] Som er fuld af alle lyder] *B1,3C-L238* elschous] Amors *E-G I-L*

408.24] ÷ *D241* du] hand *B3E-G I-L* helder] holder *C3-4I J* haand] ham *C3-4242* Saa] Da *G* du] hun *E-G I-L* Gud *A2* helde] Holde] *J243* din] sin *E-G I-L* den *C2244* Der .. rand] Den da faar vel tit et rand *F* Den da tidt vel faar en Rand *G* Der] Den *B1,3E-L* Da *C3* du] da *B1,3E H-L245* stock] Stafv *B1E-G* Tov *I K L25*] ÷ *D252* tit been-gierder] dog hugorme *C2-4* titt Hugorme *B1C1E-L* been-gierder] ÷ *A2* been-gierder hvasse] en Hugorms hierte *B3253* her meen] forstaar *B1 C E-L* Have-] Hane- *K L262* Naar .. schiender] *B1,3C1,3-4D-G I-L* Naar som qvinderne de schiender *H* At naar qvinden hans hun schiender *A265* de] *B1,3C-L* den *A* grefinder] *B1,3C1,3-4DE1F-L* Gudinder *C2E2* dieul-inde *A267* huus .. minde] huuset hand sig minder (Sniger *C2*) *B1,3C-L268* Thi .. faar] *B1,3C1,3-4E-H I J* Skam hand ellers vislig faar *D* Thi vist ellers Skam hand faaer *L* Thi hand skam vist ellers faar *K* Ellers hand daa scham vist faar *A* ***27-29**] ÷ *D272* Store] Mange *K L*

409.278 Som .. stock] Till sin Ryg, faar hand en Stock *B1 H 28*] ÷ *D H284* reen] Værn *B1C1-2285* For ald] Thi er (de *J*) *B3E-G I-L286* Thi .. hver] Hos enhver i stor *B3E-G I K L* Hoss een Hver staar i] *J29*] ÷ *D-GI-L543* **410.313** Penge] *A2C3-4D* Pengen *A* Penge farer] Pengene far *B1,3C1 E-L* * **318** Det] Hvad *B1,3C1,3-4D-L322* last] Lyst *E2 I-L324* gifve] hafve *E-H J-L* lærdoms] Lærdom *A2C2-4334* mand .. lach] *B1,3C3-4 E-L* Til en hver maa vorde lach *A C1* * **335** stabel] Fabel *F-H* * Mellem**33-34**indskudt 3 strofer (se kommentar) *E-L*

411.346 scham] Hamm *B1J-L* * **348** derfor iche] iche derfor *B1-2 352* qvinde] unde *C3-4 354* dyrbar .. hun] dydig fin Matron *E-L355* oplærer] kun lærer *I-L* aflærer *E-H* * **356** Til at venne] At afvende *E-L* at] de *B1-236*] ÷ *B3363* ærlig] troefast *E F I-L* Ædel *GH* *

412.374 Hand] Den *E-L* lychen] Lyckens *B1-2C D E* Lycke *G* ævig] Gaffve *B1-238*] ÷ *B3381* far vel] adieu *E-L* sol] Siel *C3-4382* liuse] Lycke *I-L383* trofast] troefuld *C1E-H* Frugt-fuld *B1-2* søde *D385* frem] her *B1-2386* natter] nætter *A2B1-2C E-L* * **387** Jeg .. Gud] Jeg Dig Herren vil *I-L388* dyd] du *B1-2E-L*

66. Ammernes Compas og Contrafait

Signaturfortegnelse:

A	Oslo U. B. 215,2°	p. 55
B1	Nks. 405,2°	p. 254
B2	Add. 247c,4°	p. 107v
B3	Add. 167,2°	p. 522
C1	Gks. 2404,4°	p. 237
C2	Nks. 4493 4°	p. 45
C3	Add. 248 4°	p. 428
D1	Thott 742,2°	p. 150v
D2	Kall 408,4°	p. 151

E a

E1 Gks. 2403,4° p. 155

E2 Nord. 1170 p. 1

E b

E3 Add. 160,2° p. 110

E4 Add. 484,4° p. 197

E5 Oslo U. B. 260,4° p. 185

F1	Ulld. 526,4°	p. 22
F2	Add. 249,4°	p. 240
F3	Kall 395,4°	p. 179
G1	Nid. 309,4°	p. 334
G2	Thott 1528,4°	p. 172
H	Tryk, ca. 1700	

413. *Tekstgrundlag: Oslo U.B. 215,2°, p. 55 ff. - Overskrift: 1-5 Stue-Fischaler..Det er] ÷ E-G3 Wisiteurer] Nisser B1C D Viiser B2-3 6 Contrafait] Contrafey eller Stue Fiscalernes G8-16 Dog efter .. Styl: nov:] ÷ E510 med] D-H10-16 saa.. Styl: nov:] ÷ E1,3,4- Digtet: 12 her] nu E13 et Mønster] og Mynstrer B C H14 kull] Bleck F og med] eller GH15 her] nu D-G16 ia det] B C1,3D ÷ A E-H * Gud dennem] B2 E-G gud dem B1,3C H dennem Gud A22 Papiiret med] papir ogsaa F G Papiir Pen og H med] og D23 Et..Svogerskab] Diefvele Svogersker C H * 24 Til at afridse] At contrafeie B-E F1H 26 Lyder] dyder B C54414.3] ÷ F231 dyderig] dydige D-H32 naadig] skienkt og F1,3G35 om i kand undvære] kand I dem undvære E H36 dem] det D2E F3G undbære] ombære C1D2E H undvære C2-341 Konstigen] Konsterig B C *51 tit holder] holder dog GH53-232] ÷ H (1 blad = 4 sider mangler) 54 pyntet] Prydit D E1-4F kun til] med ald D1E F til ald G66 være] blive D-F vorde G*

415.75 ieg .. beskriver] vil ieg Jer (dem C3) .. beskrive B C1,3D E * 76 Bøddelen giver] Bødden vil give B-E F182 forgifftige] forbandede F83 sin] en E F der G slider] bider D2E-G85 mellem] iblant Eb U-fred] vrede E86 tusende] Hundrede E tusende Satanske] tusind vel snedige B Tusind diefueliske F1 1000fold snedicke D2 tusind(e) huul (heel C3D1 Hval C1-2) snedig(e) C D1E91 Amtmænd] B-G Amtmand A Stuen] stuer B C Secke] Stedse C-G95 stort] dert B D2Ea F1 * 103 De] B-G Der A104 Paa dem] Stedse Eb

416.113 sluger] slubbrer D-G115 Potte og Pande] pande hver kiedel B C131 fra] paa D-F132 grød] D-G kiød A-C133 hun] da D de F alt G

417.156 Tie] To B C lar] mon B C F1 rende] vende B C183 Ryggen] vuggen C3D-G19-30] ÷ D2

418.196 Veck] Bort D1E-G Staden] Sognet E-G *20] ÷ F G204 snavser] fandser E21og22ombyttet E F212 af] ad D1E-G214 Snapper hun] Snappes D1E-G ey .. kieck] att.. kieck B C2-3D1E F en Gaass siger ej kiæch C1 gaasen dend siger ej kæck G223 Skiorter og Sercker] Klæder og Skiorter B G Klæder og Skiorter C236 Og siger] Siger, at G H Maven] Barnet F

419.243 skal] maa (mon) D1E-H245 fast] tit D1E F fast heller] dog bedre GH maa] skal D1E-H254 offte] ogsaa B C28og29ombyttet F G

420.291 O] Kom F G301 o] og C

67. Delicate Dammers Naturlige Contrafei

421. Tekstgrundlag: Thott 742,2°, p. 144v.

68. Den uforstandige Hare-Fængers ydmygste Supplication til De Jagt-Myndige

Signaturfortegnelse:

A	Gks. 2408,4°	p. 236
B1	Add. 160,2°	p. 143
B2	Add. 484,4°	p. 242
B3	Oslo U. B. 260,4°	p. 200
C1	Coll. 538,4°, I	p. 242
C2	Oslo U. B. 215,2°	p. 23
D	Thott 1523,4°	p. 417
E	Kall 395,4°	p. 170
F1	Nks. 999,8°	p. 145
F2	Nks. 829,4°	p. 63r
F3	Oslo U. B. 611,4°	p. 399
F4	Ulld. 528,4°	p. 134
F5	Århus 331,4°	p. 166

Ga

G1	Add. 258a,4°	p. 101
G2	Gks. 2404,4°	p. 336
G3	Ulld. 447,4°	p. 161
G4	Add. 249,4°	p. 213
G5	Oslo U. B. 624,4°	p. 118
G6	Nks. 222,8°	p. 167
H	Nid. 549,8°	p. 107
I1	RiA. (I)	p. 18
I2	Thott 1528,4°	p. 280

423. Tekstgrundlag: Gks. 2408,4°, p. 236 ff. - Overskrift: En Harefengers ydmyge supplication om Pardon G6 Et Fragmentum af eet af Worms Vers H - Digtet: **1-32**] ÷ H 1 nu] da C-F G2-6 I dog G1 Ringe] liden Ga **3** bøsse] B-I Bøsse- **A4** lemmer] Udg. Lefnet G4 lempe A-F G1-3,5-6/5 min] ÷ D6 Rystend] rasen E9 undskylding] B-I undskylding A10 hviler] stiller B3 temmer I * **11** min] en F G god beskeed] gud bestæd Ga **18** Det] sligt G28 med] et I

424. 29 Hand] mand C1D F1-330 med] det G2-331 haab og] F G6 halve E I2 haabe A-D G1-5/33 Ryncket] ryncke C-I35 god] kier G37 mig fryder] jeg nyder G38 min kaal for tærter flyder] for kaal min Tænder flyder Ga41 kaal] Eet C D F G H I Mad E47 anden] under I48 Rabûs] Caput I51 Een Gang har] har engang G H53 maa saa] Hand maa B F1-4 G1-2,4-6H I Hand kand F5 maae G356 der] da C-H Siig .. meer] sig Rædsel-fuld beteer B da] slet C D F1-4G H intet] icke E57 det ej] ikke Ga61 tolde] trolde C-H

425. 66 Med..list] Med allermindste List H list] Leed Ga I

69. Een Hus-tafle

Signaturfortegnelse:

A Gks. 2526,4°	p. 250
B Odense kat. 34.4°	p. 61
C1 Nord. 1170	p. 53
C2 Oslo U. B. 260,4°	p. 157
D1 Thott 743,2°	p. 102r
D2 Berg. Mu. 7,2°	p. 135
D3 Rostg. 270,4°	p. 250
E1 RiA. (I)	p. 81
E2 Hertel, II	p. 304
F1 Add. 160,2°	p. 225
F2 Add. 484,4°	p. 357
I1 Nid. 309,4°	p. 121
I2 Add. 258a,4°	p. 100
G1 Gks. 2404,4°	p. 143
G2 Oslo U. B. 215,2°	p. 36
G3 Add. 248,4°	p. 165
G4 Nks. 4493,4°	p. 180
J Thott 1528,4°	p. 262
K Thott 743,2°	p. 70r
H1 Kall 395,4°	p. 234
H2 Add. 483,4°	p. 81
H3 Coll. 516,4°	p. 324
L1 Nks. 355,2°, III	p. 100
L2 Add. 113,8°	p. 81
L3 Nid. 69,8°	p. 412

426. *Tekstgrundlag:* Gks. 2526,4°, p. 250 ff.: **2** fore-sættis] fremsettes / * Rulden] B C D2 E F G H I2 J K Praxi L Rulder A D1,3 * **3** og med hvilche] udi Huilcken B C D1-2E G-J * **5** Præsidenter .. By-Svenne] **1.** Præsidenter, dend forgyldte Skoele-Mester, borgemester, Consumptions forprackere (÷ L3), Visiterere, og bye-Svenne L1,3 Borgemester] Borgemestere B C2D G1-2H2-3I2J K7 deris] baade deris B C1D-I L embede] Lefnet C2F G H K embede og tieniste] Levnet og Embede L tieniste] Embede C2F G H9 sig] ÷ H Pind] Printz G H (også lin. **35,38,39, 41, 43**) u-forskammet] u-omgiengelig, enhver Quindes Posse-Kigere L10 aldrig] sielden L sømmelig] sædelig J L Sparsømmelig K11 som .. hestemøller] som gierne lucker (lucker gierne L2) ind, naar der er deris (deris] ÷ L2-3) Profit hos L vandmøller] Voldmøller H Vandmøller. Vejr-møller D12 skade] Ulycke og Skade L skade og ulycke D1-2 ehr gierne] regierer K13 øl] ÷ F G H og] eller B C2D E J13-14 Stundom .. U-billig] D E1 F G H I1 J K L ÷ A B C E2 I214 krigsk] treesk B saare krigsk L15 foreslaar .. Vandmøller] forstaar sig paa Veyr-Møller og Vand-Møller L Borgemesters] Borgemesternes I Borgernes B C16 under] hos C som ey] D1F G H som icke L1-2 Jcke som J K L3 ej som A B C D2-3E I17 ved] med H2-3 imod B som] men som K L17-19 den .. opbørselen] sin Ordre, som er til at plage (stor til lande plager L3), at de kand være mægtig til at bedrøve med Confiscation L19 formane] formaa F G H19-20 som .. Told-Seddel] som imodsige, eller sig uden Sæddel vil (sig ville L3) indsnige L20 vil] B C D1-2E2F-L vilde A D3E1 iche] ÷ G H I Told-Seddel] B C E-H I2J K toldseddelen A D2I1 * **22** Borgemester .. hafve] 2. Hvad Borgerskabet er deris Consumptions forprackere skyldig: General-Procureur har L1-2 Huad Borgerskabet er dieris Visiterer och lurere skyldig Generalprocureur, den forgylte skolemester har L3 Borgemester] Borgemestere C D E G2H-K forvaltere] Forvaltere og D: F: Sk: J23 forkynde] for høy(e)re L23-24 at .. Consumptionen] ÷ D3547F G H 24 sin Visiterer] sine Luurere L alle] allehaande E2F G H I2 **25** forplanter] forpagter B C2E-H J og opsetter] ÷ C2F G H I * Olden] saadanne E og olden F25-26 Olden .. onde] alle dem (de L3) som det vel L26 vel1] ÷ I vel med rette] ÷ D2I2K L27 ære] Vanære D E J K L mest] Nest G3-4H mens D1-227-28 som .. møllerne] som passe paa Mask-Karrene, Vejr-Møller og Vand-Møller L Consumptions] Confiscation J D2-328 forvaltere] Forpagtere B Praxis L * de] du J L28-29 de .. Visiterer] at mand skall binde Munden till paa de Visiterere K29 den] Munden paa den L29-55 og en Plager .. hannem] ÷ L329-30 Plager .. værd] naadig Luurere er ingen Løn værd L1-230 vist] ÷ E-I K ederss] deres H

427.33 lidet] icke K L1-235 Menniskis] Borgers K35-37 thi .. Borgemester] thi de som ere, ere (÷ G2-4) forordineret af Borgemester G36 ikke] ingen K L1-236-37 uden .. og hvo] uden af dennem, og de (dem L2) som ere tilforordnet af dennem, hvorfor, hvo L1-237 og] derfor, K hvorfor J37-38 staar imod1-2] imod staaer I38 Peder Pind] dette Pack L1-2 Borgemester] Borgemesters Forordning H2-3J L1-2 * **38-39** og .. dom] og de, som staa derimod, faa dom L1-239 Peder Pind] der L1-240 da] saa B F G H J L1-241-42 og .. Borgemester] ÷ F G H43 kieppen] schieppen E H2-343-44 thi2 .. thienere] ÷ F G H 44 Borgemesterss]

Consumptions Forprackerens L1-244-45 en hefner .. dem] enhver Encke til Straf F G H Mellem45og46findes et længere indskud i L1-2, se kommentaren47 By-Svenne] Luurere L1-2 de] ÷ F G2-4H Borgemestere] skalckagtige Consumptions Forprackere L1-248 skielmerj] schielmerj med dem E49 Borgemester] saadane Consumptions Forprackere L1-251 hand] de L1-2 paa] enten paa K L1-252 eller] eller og engang i sin Tid F G H Og i Borgemestere] 6. J Forprackere L1-253 lader] lader ald K L1-2 finhed] friehed C1D3 / L1-2 Erlighed D2 finhed og fromhed] fromhed og Godhed H2-3 fare] falde B regiere E55 hoss hannem] ÷ J - Om forskellige tilføjelser i C2D1F I J K L henvises til kommentaren.

70. Bibliotheca Politica nova

428. Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 318.

71. Den fattiges Klage over Gierrigheds Plage

Signaturfortegnelse:

A	Oslo U. B. 215,2°	p. 34
B1	Nks. 405,2°	p. 167
B2	Nid. 549,8°	p. 98
C1	Add. 160,2°	p. 95
C2	Add. 484,4°	p. 180
C3	Oslo U. B. 260,4°	p. 193
D	Oslo U. B. 611,4°	p. 216
E1	Nks. 999,8°	p. 62
E2	Nks. 829,4°	p. 23r
E3	Ulld. 528,4°	p. 66
E4	Århus 331,4°	p. 71
E5	Hertel, II	p. 85
F	Add. 284,4°	p. 150
G1	Nks. 819b,4°	p. 410
G2	Thott 1527,4°	p. 237
G3	Nks. 818b,4°	p. 163
H	Gks. 2408,4°	p. 202

la

I1 Gks. 2404,4° p. 355

I2 Coll. 538,4°, I p. 245

lb

I3 Thott 1523,4° p. 525

I4 Ulld. 447,4° p. 256

K1	Add. 249,4°	p. 158
K2	Kall 395,4°	p. 164
L1	Add. 483,4°	p. 106
L2	Coll. 516,4°	p. 173

432. Tekstgrundlag: Oslo U. B. 215,2°, p. 34 ff.: - Overskrift: De fattiges Klage over Giærighed H I2,4L M. J. Worm: De fattiges klage over giærighed I3 De Fattiges Klage over giærighed af M. Jacob Worm I11 Dend] De H-L6 got] let B D E F - Digtet: 2 Jorden] Verden B-F H-K L13 udj din Magt] i din (den L] Geevalt F-L ja] B C E1-2 F G1,3H I1 L og E3-5 G2 jo A D I2-4K alt hvad der i er] hvad der udj er E 5-8] ÷ K17 det] dit B2E5F G3H

I2K2 straalet] straale B C E3F straalend G Riis] lys G8 Mod] Ved I K2L 9 tee] see B2C K2 * det] dit B1C D E3-5F G H I2-3K10 som] der I11 og] dend B D E G-L14 vores2] da vor F H I K L lad vores] da lad vor G15 Formilde] Forkomme E4-517 svare] sige K L18 fare] ligge K1L lige K2

433.19 dog] og C20 fra] af F G23 der] som B1F-L uden] og med F G I1-3K L ej med H ey I424 Ey .. selv] Det veed Du selv, og tænk C27 du .. vred] du kun advarer dem, som Gud er vred D28 sagde] Søgte H I K L da .. beskeed] fik Jeg en ond Beskeed B fik jeg kund ond beskeed F G H fich ieg kun slet beskeed I-L29 Levnet] Lysit IK L30 den] dem G H33 til en] kun til I-L35 Du .. tør] Du tør ej (ey tør I4) sørge Ib sørge] spørge E37 Slegt] B F G2H-L Plads A C D E G1,338 lær ey andre] ikke andre (anden L) K L ey] da E kun F40 Pro Fisci] Professor H I1-3K L *47 aldrig] dog ey IK ikke L51 for ied] vel nu L ied] Daad C Nid B1F G H nu IK Mand] stand I-L

434.53 nu] dog B2G2L54 vist] list D57-60] ÷ I457 hand æde] her ædis E58 hand] mand K62 Dets] Dit H I K2 Det B2K1L Hiert' er dog] Hierte er C1-2E1I K L Redsel] grudsel D E angst L549 gusser] grasser H-K gruer E1 güsser D E4 Giusser L gyser F * 63 Rør] Røg I64 Levend'] I-L hævned C helved D-G Hoven H hævend' A B69 Hoved] Hove- C70 en] med I * 72 et] og Ib men .. faaer] dem, men Kongen det ey faar I2-3K L dem, men Kongen intet faar B2E1-3 de (bort I4 brav I1) men kongen det ey (intet I1) faar H I1,4 men dog Kongen intet faaer E4-573 lenge] længer C1,3K174 De..Mænd] Da fattig mand og folch I-L75 paa] med D sligt et (en E4G3)] C E4-5F G saadan(t) H-L slige A B D E1-377 Consumptions] Con-scorpions I80 fra] for F G J1 82 sanket] samled B-L84 naar .. skrev] hvilcken (Hvilket L) hand (Mand L) og giver dem (dend I3-4K2L) det (der I3K2) skrev I-L dend] dem B1 C1-2E2,4,5F G I1-2K185 en] den F-H en fattig Mand] den fattige I-L

435.87 Leeg] Leeg (Leegaard) B1D86 dend] hand C89 Dagedriver'] Dage Tyfve H-L90 bliver] blive G2H-L92 Toe] Tre F G H I1-2,4K L fiire hin] fire, hvad I-K fleere, Hvad? L anden (andre G3) fiir G93 kand] maae F-L D-L94 Tolden] tallit I-L96-108] ÷ H97 Men] B D-L Og A C98 ærlig hen] roelig B D E G K1 roelig hen F I K2L99 Æren] ære I100 de] det E2 G2 I K L102 Jeg ..ud] Jeg vil det sige ud E4-5 de] B K L det D E3F G I den C der A E1-2 sniger ud] siger nej I-L smiger ud F Svig og Træk C

72. Rictig Copie Af Testificationen for Ald hvis protest mand hafver Jmod Hanen

436. *Tekstgrundlag:* Nid. 69,8°, p. 511-512: 4 och] Udg. ÷ A18 at] Udg. och A wille] Udg. wil A

73. von Stöcken Version 1

Signaturfortegnelse :

A Thott 320,8° nr. 84
B1 Nks. 405,2° p. 204
B2 Add. 249,4° p. 336

438. *Tekstgrundlag:* Thott 320,8°, nr. 84: 4-5]ombyttet B17-18]ombyttet B21] ÷ B

440. *Tekstgrundlag: Nid. 69,8°, p. 310.*

74. Epitaphium

Signaturfortegnelse:

A1 Oslo U. B. 215,2°	p. 141
A2 Kall 395,4°	p. 292
B1 Nid. 309,4°	p. 195
B2 Thott 1528,4°	p. 223
B3 RiA. (I)	p. 54
B4 RiA.	løst blad
B5 Hertel, II	p. 635
C Pontoppidan, I	p. 73

442. *Tekstgrundlag: Oslo U.B. 215,2°, p. 141. - 7 De] den C12 blev] ÷ C13 her] ÷ C bleven] ÷ C18 Hands] og C19 store] større C22 er] blev C23-24] ÷ B C*